

www.e-rara.ch

Examinis perpetui in annales Caes. Baronii Cardinalis, centuria I.-[III.]

...

Otte, Johann Heinrich

Tiguri, 1676

Zentralbibliothek Zürich

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-10564>

Examinis perptui in annales Caes. Baronii cardinalis, centuria III.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelnformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

EXAMINIS PERPETUI
IN
ANNALES
CÆS. BARONII
CARDINALIS,
CENTURIA III.

Quâ describuntur

Viri illustres, Evangelii cursus, Ecclesiarum,
vel fundatio, vel successio, persecutiones, hære-
ses, Concilia, Doctorum monumenta, & similia.

Unâ cum Indicibus necessariis.

Composita à

JOH. HENRICO OTTIO,
Histor. Ecclesiast. Professore.

TIGVRI,
Typis & Sumptibus Davidis Gessneri.
M D C LXXVI.

*Viris Aetate, Zelo, Pietate, Prudentiâ Ecclesiasticâ, & multo
rerum Usu Venerandis, Spectatissimis:*

- Dom. JODOCO GROBIO, Pastori Wadisvillano, Classis ad Lacum Tigurinum Decano.
- Dom. JOH. HULDRICO CEPORINO, Pastori Ottenbaccensi, in libera Provincia Decano.
- Dom. HENRICO SELBLERO, Pastori Trüllikonensi, Lithopolitanae Classis Decano.
- Dom. HENRICO FRISIO, Pastori in *Stauch* / Vitoduranae Classis Decano.
- Dom. JOH. CHRISTOPHORO FÆSIO, Pastori in *Dürten* / superioris Classis Wezikonensis Decano.
- Dom. GOTHARDO ZELLERO, Pastori in Wildberg, inferioris Classis Wezikonensis Decano.
- Dom. PHILIPPO HULDRICO OCHSNERO, Pastori in Wisendangen, Elcoviensis Classis Decano.
- Dom. ABRAHAMO MURERO, Pastori in *Buchs* / Regenspergensis Classis Decano.
- Dom. JACOBO LAVATERO, Pastori in *Gachnang* / Classis Gynopediana Decano.
- Dom. JOH. JACOBO KOCH, Pastori in *Nüforn* / Classis ad Lacum Acronium sitae Decano.
- Dom. BARTHOLOMÆO *Anhorn* / Pastori Episcopiscellano, in superiori Turgoja Decano.
- Dom. HENRICO GOSAUERO, Pastori in *Marpach* / apud Rheguscos Decano.

Ecclesiarum, quae sunt in agro Tigurino Intendentibus vigilantissimis, ut & semestralis celeberrima Synodi Urbica Relatoribus fidelissimis, Actoribus dexterrimis, Doctissimis:

JOH. HENRICUS OTTIUS.

DEDICATIO.

On gratis divini Pandectæ variis iisque præclaris Verbi Dei Ministros nomenclationibus insignire voluerunt, nempe ut cum dignitas illorum, tum officium nobis innotesceret. Inter alias autem *Pascōres*, (a) *Doctores*, *Servi Iesu Christi*, *testes Dei*, *Præcones*, *fideles dispensatores*, & *Oeconomi mysteriorum divinorum* cluent. Longo jam usu à Latinorum communione, extra tamen Nov. Test. paginas, receptum ut *Sacerdotes*

dicantur, quod quidem nomen eatenus admitti queat, non quòd hi sacrificium propriè sic dictum offerant, sed quòd sacra tractent, & se gregemque suam hostiam Deo gratam reddant. (b) *Iidem* ab ætate & honore *Genitores*, *Patres*, *Presbyteri*, id est, *Seniōres* vocantur: (c) ab officio *Episcopi* h. e. *Inspectores*, *Vigiles*, *Excubitores*: Hebr. וְרִיבֵנִי *videntes*: וְרִיבֵנִי *Speculatores*. Gravis autem nos inter & Romanenses controversia reciprocatur de Presbyterorum & Episcoporum differentia, (ut taceam nunc cœteros ordines) quæ quidem tanti lis momenti atque ponderis, ut inde universæ Hierarchiæ atque Monarchiæ Papalis ædificium extruere, dignitatésque plus quàm humanas elicere velint. (d) Neque verò de terminis nos litigamus, modò salva res esset. Ad divinum jus & Apostolicum institutum atque consuetudinem, Episcopalem superioritatem, Prælatorum & ipsius Papæ Rom. præminentiam illi revocare conantur, nos minimè, & jure quidem atque merito, quando quidem nihil tale Evangelica & Apostolica tradit historia, sed potiùs quòd omnes, quoscunque operarios in vinea sua elegit & vocavit Christus, *fratres* fuerint, *aquales*, *cooperarii*, *coadjutores*, *sympresbyteri*, *coepiscopi*, *symmysta*, *Dei*, non hominum *servi*, *Ecclesiæ Ministri*, & quòd iudem una & eadem instructione missi & ablegati. Hinc fit, ut utrique tam Presbyteri, quàm Episcopi promiscuè & sine discrimine ponantur. (e) Act. 20. 17. coll. cum v. 28. Tit. 1. 5. 7, ubi præci-

¶ 2 pit

a) Bull. de Episc. l. 2. c. 5. 6. (b) Rom. 15. 16. Bull. l. c. p. 78. (c) 2. Cor. 5. 20. (d) Iren. Philalethes de rebus Scyth. p. 140. & 169. (e) Zuingl. oper. T. 2. p. 610. b. Confess. Helv. c. 13. pag. 48. Philaleth. p. 239.

D E D I C A T I O.

pit Paulus, ut *opidarim Titus Presbyceros constituat*, quos ipse paulò post Episcopos nominat, egregiè hoc notante Hieronymo. Unde fit, ut veritatis vi convicti Latini inter Episcopos, infeliciter tamen, distinguant. Nec plures modò Ecclesiasticas dignitates, sed & Ordines quoque sacros, dignitatibus inferiores, iidem Latini nobis substituunt, cum tamen in toto cœtu Ecclesiastico nonnisi *Episcopatus* nobis commendetur & *Diaconatus*: ad Philipp. 1. 1. (f) Eam ob causam primi Rom. Episcopi etiam sacerdotum & presbyterorum inscriptione veniunt. Ita non minus Episcoporum & Presbyterorum idem est officium, docere nempe, Sacramenta administrare, & disciplinam exercere Eccles. Ecquodnam verò sublimius, quod excelsius munus atque dignitas esse possit Ministri, quàm loco vivi Dei ejus annunciare Verbum, *Apostolum, Angelum, Legatum & Vicarium Christi esse, ductorem gregis Christiani, rectorem & custodem animarum*. Atqui utrisque omnia isthæc Legis divinæ sententiâ competunt. (g) Et licet inter cœtera hodie Latini novi Sacramenti Christimalis tum confectioem, tum impertitionem nonnisi ab Episcopo aliquo fieri posse & debere contendant, eò tamen, singulari Numinis providentiâ id impediente, non prorupere, ut duo illa vera & legitima N. Fœderis, non etiam à Presbyteris administrari posse decreverint. *Episcoporum*, *κλειρω* sic dictorum, vel si arrogantius placeat nomen, *Prelatorum* dignitatem & munus, maximè in vocandis, ordinandis & regundis minoribus Clericis, ceu subditis & glebæ addictis atque homagio adstrictis hominibus, in disciplinæ exercitio, in præscribendo & jubendo, pœnisque infligendis versari definiunt; at verò nihil unquam Episcopis à Christo datum, quod Presbyteri non similiter ab eodem acceperint. Omnis autem Ecclesiastica potestas non externa est & coactiva, sed interna & spiritualis. Unde dist. 1. de pœnit. ex Ambrosio: *Verbum Dei dimittit peccata: sacerdos est iudex: sacerdos quidem suum officium exhibet, & nullius potestatis jura exercet &c.* Si vel maximè detur autoritas quædam pastoris in pastorem, illa tamen non differt modo & materia ab ea, quam Christus & Apostoli habuerunt: vid. d. 93. c. 24. Legimus ex Hieron. ubi inter alia: *Apostolus perspicuè docet, eosdem esse Episcopos, quos Presbyteros*. Inde sane *Ἰακωνό* & *ἡ Εὐστωρία* primitus significabat curam pastorem in Ecclesiam

(f) Conf. Bull. l. c. p. 79. n. seq. Philal. 167. i. & ipsum Bellar. l. 1. de Cler. c. 15. (g) Bull. 1. 30. n. & 22. e.

D E D I C A T I O.

fiam particularem: hodie autem non est talis pastor Ecclesiæ, sed qui *ὑπεροχὴν* habet, unde revera dominium & tyrannis irrepfit. (b) Quemadmodum primitus eadem Presbyteri & Episcopi electio, cum iisdem mandatis, sic non diversa utriusque ordinatio seu consecratio fuit, manûs impositione, cum publica divini nominis invocatione facta: unde Paulus Timotheum suum instruit & monet 1.5.22. *ne manus citò cuiquam imponat*, h. e. ne temerè ullum in Ministrum Ecclesiæ initiet, sed ut gravi & maturo iudiciò deligantur initiandi Ecclesiæque præficiendi. Neque laboramus magnopere de eo, quod mutato utriusque officio, postea à Conciliis decretum, sed primigeniam Christi institutionem Apostolicamque praxin respicimus, unde tam hi, quàm illi *Legati, Servi, tubæ Christi, sal terra &c.* dicuntur, iisdemque clavibus instructi. Somnium proinde quando dicunt, Presbyteros *ἰσὶς* LXX. Episcopos Apostolis succedere. Edicant tandem, quomodo sequioribus etiam Novi T. seculis, in ipsa quoque Germania, ante Episcopales institutas Sedes, Ecclesiæ carere Episcopis potuerint, non item Presbyteris? Sic à Monachis, populi suffragiis in Ministros electis, Scotiana olim regebatur Ecclesia. (i) Verè sanè Hieronymus Epist. ad Evagr. *Quid facit excepta ordinatione (at & hoc novum erat) Episcopus, quod Presbyter non facit?* (k) Et in cap. 1. ad Tit. ita graviter loquitur: *Antequam Diaboli instinctu studia in religione fierent, & diceretur in populis: Ego sum Pauli, ego Apollo, ego autem Cephæ, communi PRESBYTERORVM consilio Ecclesiæ gubernabantur.* (Ergo indistincta tunc fuerunt Episcoporum & Presbyterorum officia & nomina) pergit B. Pater: *In toto orbe (postea) decretum est, ut unus de Presbyteris (sanè ab iisdem Presbyteris) superponeretur cæteris, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertineret &c.* Hac propterea, ut ostenderemus, apud veteres eosdem fuisse Presbyteros, quos & Episcopos: paulatim verò, ut dissensionum plantaria evellerentur, ad unum omnem sollicitudinem esse delatam. Sicut ergo Presbyteri sciunt, se Ecclesiæ consuetudine, ei, qui sibi, præpositus fuerit, esse subjectos: ita Episcopi noverint, se magis consuetudine, quàm dispositionis Dominicæ veritate, Presbyteris esse majores: & in COMMUNE debere Ecclesiam regere: &c. (l) quidni ergo dicamus Episcopatum,

(b) *Ingalum causa part.* 1. p. 255. (i) *Philal.* p. 259. vid. hic an 263. §. 5. (k) *Philal.* 151. (l) Tu consule in hac *Altare Damascenum*, *Blondellum de Episc.* statim init. *Bulling. de Episc.* p. 143. b. *Philaleth.* 162.

D E D I C A T I O.

singulariter sic dictum, inventum esse humanum. (m) Sanè quemadmodum nulla societas, nulla communitas seu status absque ordine & regimine consistere potest, ita necessitas ipsa expressit simul Veteribus, ut ordinem aliquem inter se constituerent, at certè non in morem *ἐξουσίας πολιτικῆς*, seu politici regiminis, ubi omnem populus Reſtoribus potestatem suam tradit & committit, sed ordinis saltem & paternæ, imò fraternæ intendentiæ & moderaminis respectu, ubi ætati & promotioni primum hic honos tributus ; unde hodièque apud Hung. Refor. Senior i. q. Episcopus. Verùm quia non semper natu maximus, aut in ministerio antiquissimus sufficiens erat huic oneri seu *πρωτοῖα*, factum pòst, ut aptissimus & optimè meritis per electionem aliis præponeretur, planè sicut in Conciliis Moderator eligebatur ; adeoque non uni loco hæc dignitas, sed ambulatoria, non hæreditaria, sed electitia fuit : non juxta Sedes, vel lautiores præbendas assignabantur Episcopatus, sed ætati, eruditioni, meritis hic imponebatur honos : (n) non ut talis præpositus vel choragus dominaretur, sed ut, ceu præcipuum membrum, fratrum doctrinæ & vitæ, totius item diœcesis inspectionem susciperet. Et quemadmodum inferiores nihil absque illius conscientia, sic ille vicissim nihil absque horum consensu & consilio ageret, sed ut, ceu libera in Rep. Presbyterium, collegium vel synodum congregaret, ei præsideret, tractanda vel proponeret, vel audiret, vota colligeret, sciscitantibus consulere, gravamina susciperet & eum fratribus excuteret, dubia atque controversa simul cum aliis decideret ; eos quoque, qui inspectioni erant commissi, visiteret, institueret, moneret, corripere, ac ubi opus, ad collegium rem referret, & si quæ alia. Ita ergo hætenus non malè consulum Ecclesiæ videbatur, maximè dum in remedium schismatis atque decentis ordinis, ad expedienda negotia, nova hæc ratio instituta, quod tamen remedium, ita Deo permittente, voto non semper respondit, ac ipso tandem morbo, propter graves abusus, pejus factum, sicut eventus docuit. Sufficissent itaque collegia, presbyteria, synodi cum temporariis præsidibus, ad tollenda schismata, neque typhus, dominium & tyrannis tam altas agere radices potuissent. Unde non malè illi judicant, qui dicunt, episcopatum reducendum ad formam regiminis synodici, in antiqua Ecclesia usitati ; licet enim actus singulares exequatur Episcopus, non tamen vel

solum,

m) Philal. 237. vide in annalibus nostris an. 234. §. 1. 266. §. 4. & an. 145. §. 2. coll. cum an. 125. &c. (n) Lipsorp. part. 2. p. 20.

D E D I C A T I O.

solum, vel ut unum & absolutum judicem, nec absque consensu & censura presbyterorum obire hæc debere. Hinc presbyterium i. q. Confessus Ecclesiasticorum, in quo primus presbyter ipse est Episcopus. Quare utrumque regimen conjungendum, non separandum, ut iusta *συμβιβαστις* existat. Nunquam melius reformamus, quam si res ad Apostolicam simplicitatem, ad canonicam, adeoque divinam antiquitatem, (o) & ad sua principia revocemus. (p)

Neque verò negotium hoc loco nobis est cum extraordinariis illis & Apostolicis viris, qui singularibus instructi donis, infanti Ecclesiae ad tempus nonnisi cum charismatis suis fuerunt concessi, quia de illis heic agimus, quibus ad finem usque mundi opus habet Catholica Ecclesia. Ut autem varii dignitatum, præminentiarum & primatiarum Ecclesiasticarum gradus sequioribus temporibus, nullo divino jure, sed humana institutione in Ecclesia exorti, ita vocatio, electio, confirmatio, ordinatio & potestas seu jurisdictio pro ipsorum graduum ratione variat. Diu certè post Apostolica etiam tempora, ab Ecclesia, seu, ut loqui amant, à Clero & plebe Ministrorum electio facta, id quod per multa decurrentia secula, tam in Occidente, quam in Oriente, etiam tum, postquam Episcopi à presbyteris discerni cœpere, obtinuit, id quod etiam post millenarium Nov. Test. tempus ipsorum Paparum Romanorum exempla probant; & quod mirum, Petrinum Urbis nostræ Templum, in ipso etiam Papatu ad hanc usque diem, constanter eandem rationem retinuit. Verum propter difficultates atque incommoda varia, & quia graviter interdum ex cœco affectu à plebe cleroque hac in parte peccatum, eligendi seu vocandi jus, nec simul tamen & semel, neque ubique in universa Catholica Ecclesia, ad presbyteria translatum, (q) vel Imperatoribus & Magistratibus fidelibus concreditum fuit, qui semper inspectionem, directionem confirmationem habuerunt. Postquam autem Episcopi, & multò magis superiores Ecclesiasticæ dignitates, non ampliùs Ministri, sed Domini esse, non solum minorum ordinum & dignitatum, verum etiam totius Ecclesiae, adeoque contra Petri (quem primum Romanum Episcopum faciunt) mandatum, *κατακυριεύει τῶν κληρῶν*, 1. Pet. 5. 3. dominari gregi universo, aque Magistratùs obedientia & oneribus publicis sese subducere annisi; hoc tandem jus contra omne fas, dolò & vi sibi vendicârunt

(o) 1. Cor. 9. 1. (p) Apoc. 2. 5. (q) Bull. de Episc. p. 99. b.

D E D I C A T I O.

dicantur, usque dum eò res progressa, ut ad Romanum Episcopum omnis tandem summa & dictatura devoluta fuerit, & vix quidquam cœteris reliqui manserit, reclamantibus licet ipsis etiam Imperatoribus, & ad sanguinem usque sese opponentibus: unde investituræ, appellationes ad Romanam Sedem, casus reservati, pallia, vicariatus, in bona Ecclesiastica potestas, denarii sacri: instituendi & destituendi jus, Conciliorum etiam Generalium indictio, eorundemque adprobatio, vel improbatio: Imperatorum & summorum Magistratuum conculcatio, totius Imperii Occidentalis & Orientalis convulsio, translatio, eversio. Inde factum, ut omnes, quotquot apud Latinos Clerici, cum primis in prima dignitate constituti, fidelitatis juramento non Magistratui, sed Summo Pontifici obnoxii & obstricti teneantur. (r) Huc accedit, quòd Prælati de præeminentiis, prærogativis, privilegiis, de territoriis, subditis, vectigalibus, de armis, de militaribus copiis, atque similibus, supra quàm dici queat gloriantur. (s) Unde Principes Ecclesiastici, milites sagati, sanguinolenti, titulares absque grege, non Scripturâ, non ratione, sed armis disputantes, vi, fraude, dolo, castella, urbes & agros sibi subjicientes. Neque tamen eò hæc accipienda, quasi nemo fuerit in utroque statu, qui jugum isthòc subire & suscipere recusârit, quandoquidem tota regna & imperia contrarium testantur, inde schismata & divortia Græcorum, gravamina Germanorum, querelæ regnorum, certamina diuturna, bella sanguinolenta, & in ipsa Italia Seditium *αυτοκεφαλία*: ut taceam quàm hostilibus armis illi ipsi Pontifices, & horum etiam summa Capita inter se collisi fuerint, seque invicem diris devoverint, & cruentas cædes atque spectacula orbi dederint: unde Bernh. epist. ad Clerum in Rhem. Conc. congregatum, & aliàs sæpe, Episcoporum, & ipsius etiam Papæ vitia taxat. Neque verò satisfaciunt, quando donationes, concessiones, privilegia & confirmationes Imperatorum & Principum jactitant, aut Conciliorum canones obtendunt: quo jure hoc factum, & quo prætextu, quibus tabulis atque testibus, quaeritur: fidem patrimonium illud Petri, Constantini, Pipini, Caroli, Mathildis & plurium aliorum donationes faciunt. (t)

Verùm ut ad institutum potius nostrum revertamur, tam procul abest ut omnem in Ecclesia ordinem tollamus, ut primævum illum non

(r) Bull. l. c. l. 2. p. 150. (s) *Æn. Sylv. c. 60. 61. & 63.* (t) *Conf. Zuingl. T. 2. p. 135. a. & 625. b. Bull. l. all. p. 100. a. & 127.*

D E D I C A T I O.

non modò collaudemus, & utilem statuamus, ac eundem hodiè que mordicus inter nos retineamus & colamus: adeòque cum Aug. ex Epist. 19. ad Hieron. dicamus: *Secundùm honorum vocabula, quæ jam Ecclesiæ usus obtinuit, Episcopatus Presbyterio major est.* (u) Vel igitur ἀρχιερεῖς, ὁμοῦ τας, ראשי אבות, capita Patrum (x) Rabb. רבנים, à Gr. ἱερωτάς, ductores, summos sacerdotes, primarios Ministros: item פוקרים, Visitatores, exploratores: vel *Episcopos, Intendentes, Attendentes, Antistites, Præsides, Inspectores, Decanos, Seniores, vel quocunque alio titulo tales appellaveris, haut magnopere laboramus, modò res se bene habeat, & ad primam originem omnia revocentur.* Olim ergo tales Episcopi (quo honore major non dabatur) præsides tantùm fuerunt presbyteriorum, neque se presbyteros vocari indignè ferebant.

2. A clero & plebe electi, vel à toto presbyterorum collegio. 3. Nullam aliam agnoverunt Episcoporum consecrationem, seu ordinationem, quàm quæ presbyterorum esset. (y) 4. Nullam singularem potestatem in ordinationibus pastorum sibi arrogabant: inde nec nominabant per se excluso clero & populo ordinandum. 5. Nullam delegationem internæ hujus jurisdictionis ab Episcopis ad Presbyteros agnoverunt: unde nec sibi solis eam potestatem usurpârunt, quam sibi cum Presbyteris communem crediderunt. 6. Jus judicandi de rebus fidei sibi solis non transcripserunt: sed in Presbyteriis & Synodis, quibus frequentes intererant, causas definiendas proponebant. 7. Judicârunt jus sibi cum Presbyteris commune esse; quare communibus omnium suffragiis omnia decisa & decreta, etiam quod ritus spectat. 8. Nullam disciplinæ Eccles. partem soli, exclusis Presbyteris, exercuerunt. 9. Omnem supra Presbyteros honoris prærogativam, voluntario eorundem consensui adscripserunt. 10. Olim oppidatim ferè fuerunt Episcopi, nec majori intervallo inter se distincti. 11. Verbi prædicationem inter præcipua officii sui munia collocabant. 12. In vestitu, victu, supellestili parcissimi erant & continentissimi. (z) Ita non observabatur initio secularis & externa loci alicujus præ eminentia & exaltatio, unde Episcopalis honos nulli certæ Sedi adstrictus, sed ambulatarius fuit: Postquam verò ad formam politicam, juxta urbium dignitates, Ecclesiarum Sedes exaltatæ, non modò decretum fuit à Conciliis, ut unus saltem in viliori loco Episcopus, sed ut nonnisi unus sit in urbe

¶ ¶

urbe

u) Philal. 159. (x) Ios. 21. 1. (y) vid. Ambr. in 1. ad Timoth. c. 3. (z) Philal. à p. 143.

D E D I C A T I O.

urbe, nullus autem in viliori loco. Inde quoque factum sæpe, ut Chorepiscopi i. e. rurales suggillarentur ab urbicis, postquam nempe hi potestatem in subiectum agrum seu diœcesin sibi adscripsere. Quanquam non ignoro, alios etiam, nempe Episcoporum vicarios suffraganeos, seu subsidiarios, hodie fortè apud nos Camerarios non malè dixeris, nomine Chorepiscoporum intelligi posse, qui tamen hoc etiam sensu improbari posse aut debere mihi non videntur.

Stat igitur sententia nostra, quam ipsa salutaris confirmat praxis, esse debere in societate Ecclesiastica ductorem aliquem, in capitulis, conventibus & synodis Præsidentem seu primipilum. Sit Timotheus, sit Titus filius Pauli, sit in sancta œconomia *συμμετρία* & proportio, & sic quisque in statione sua permaneat, modò locum habeat Pauli monitum; Col. 2. 18. 19. (a) *Nemo adversum vos rectoris partes sibi ultrò sumat, caput non retinens, ex quo totum corpus per commissuras & connexus suppeditatum & compactum, augefcit Dei augmento.* In hoc igitur omnis consistit cardo, ut inquiratur, quibus partibus absolvatur horum Præsidentum & *πρεσβύτων* officium, ne peccent in excessu, néve in defectu. 1. Ut præluceant aliis eruditione, orthodoxia, labore, vigilantia, continentia & sanctitate, adeoque optimorum morum nitore, humanitate, humilitate, modestia, constantia; & omnibus illis virtutibus, quas Paulus 1. Tim. 5. & 3. Tit. 1. in genere ab omnibus presbyteris requirit. 2. Ut absit omnis morositas, jactantia, fastus, dominandi libido, conniventia, avaritia, &c. cogitentque se nonnisi permissione & electione Ecclesiastica accepisse suam potestatem, censuræ synodi, atque etiam capituli subiectos se esse, juramento obstrictos rationem Fratribus, cum primis autem Magistratui reddere debere. (b) 3. Præter operam, quam proprio gregi impendunt, juvent Fratres, tanquam periti architecti, in communi Ecclesiæ ædificio, ceu experienciâ & longo rerum usu versati œconomi. 4. Visitationes, easque ferias, non tamen sumptuosas & onerosas instituunt, (c) in vitam & doctrinam Fratrum diligenter inquirant, acta consignent, necessaria in synodis proponant, caveant, ne per negligentiam, aut favorem aut odium damni quid Ecclesia patiat, sed causam Dei, salutem Ecclesiæ forti & imperterritito animo defendant: synodos & conventus vel convocent, vel illis saltem interfint, negocia absolvant & terminent. 5. Novitatibus ne studeant,

(a) Eph. 4. 16. (b) Philal. p. 4 & 138. (c) vid. Zepper. politic. Eccl. l. 3. c. 11.

D E D I C A T I O.

studeant, sed Apostolicæ & piæ consuetudini, præscriptis limitibus fixi insistant; civilia & aliena ne tractent.(d)6. Obedientiam Magistratui præsentent, aliis eandem inculcent, eumque post Deum maximè venerentur, tanquam Vicarium Dei, defensorem ac protectorem Ecclesiæ, cujus est edicta emittere, gladio uti & vindictam exercere, pœnas etiam malis infligere Ministris. (e)

At verò ne commentaria loco epistolæ scribere videar, ad Vos tandem, Viri admodum Reverendi, Vigilantissimi, Daduchi solertissimi, Fidelissimi, Fratres & Fautores plurimum colendi, accedo, rationem redditurus, quò factum, quòd tertii hujus seculi Res Ecclesiasticas, à me descriptas, Honorificentissimo Nomini Vestro inscribam, Patronòsque Operis Vos asciscam, nempe quia hi Vos estis, qui singulari Dei nutu & benignitate in specula & cathedra Episcopali constituti, non modò in greges Vestros, sed & in ipsos Fratres intenditis, nec aetate modò, promotione, meritis, honore, sed vità etiam, fervore, vigilantia, eruditione, experientia præceditis, adeoque ceu veri & genuini successores, veterum Ecclesiæ Inspectorum, seu Episcoporum vestigia premitis. Eam Vos laudem meremini, quòd non modò ametis ipsi, seduloque tractetis veræ & Apostolicæ antiquitatis studium, sed idem quoque Fratribus Vestris ferò inculcetis & commendetis, adeoque, ceu in hoc studiorum genere versatissimi & peritissimi, de laboribus meis omnium rectissimè judicare, & si ita res exigat, magno mihi solatio & præsidio contra tela adversariorum esse possitis. Accedit ingens desiderium meum, quo toti orbi manifestum faciam, quanto beneficio Ter-Maximus DEUS obstringat sibi Reformatas Helveticas Ecclesias, dum illis non modò almam pacem, sed & duplicem corporis atque animæ summam libertatem concedit, & eam quidem, in qua ab intolerabili servitutis jugo soluti, à spississimis tenebris, ab erroribus gravissimis liberati vivimus in summa Evangelii claritate, in salutari doctrinæ puritate, in veterum rituum simplicitate, in disciplina Ecclesiasticæ antiquo & Apostolico exercitio, cujus Vos moderatores & custodes estis quàm diligentissimi. Unum hoc restat, ut Deum calentissimis votis gratiam rogemus, cujus vi & virtute vitam vocatione nostra dignam vivere, divinam bonitatem nobis propitiam retinere, hæc tanta beneficia ad seram posteritatem propagare, Vobis Eccle-

d) Philal. 32. (e) confer Bull. de Episc. l. 2. c. 10. f.

DEDICATIO.

Ecclesiae luminibus & columinibus quàm diutissimè adhuc frui possimus. Ut autem optima me spes fovet, non sinistrè interpretaturos Vos meam hancce in Vos confidentiam, ita quàm par est observantiàm enixè contendo, ut isthoc qualequale mei erga RR. VV. cultûs atque affectûs *μνημόσυνον* benevolè acceptare, mihi studiisque *mes* favere ne de dignemini. Ita ergo vivite, valetè, bene habete.

Reverentiarum Vestrarum

Sincerus Cultor

JOH. HENRICUS OTTO,

Hist. Eccl. Prof.

ECCLE.

ECCLESIASTICORUM
ANNALIUM
 NOVI TESTAMENTI
 CENTURIA III.

JESU CHRISTI *Annus* 201.

An. 201.

SEVERI *Imp. Annus* 7.

S. I.)

Istoris P. an. 8. Coss. Anulinus & Fron- *Introvers*
 to, quos Calvisius pro more ad an. 199. *in hoc se-*
 collocat. Ecclesiae autem conditio hoc *culum seu*
 seculo melior non fuit, favientibus in *status Ec-*
 Christianos Imperatoribus Ethnicis, ac *clesiae.*
 haereticis plurimis, quibus tamen viri in-
 signes sese opposuerunt, martyres etiam
 sanguine suo testimonium veritati per-
 hibuerunt, dono miraculorum haud ra-
 ro accedente. Ut ut vero pii atque pru-
 dentes Ecclesiae Ministri hoc seculo ex-
 titerint, tamen ex Canonibus & Actis

Conciliorum, ex scriptis doctorum, atque aliunde videmus, in variis vel du-
 bitari, vel deformari coeptum, utpote in ordinandorum vita & abstinentia,
 ac ritibus Ecclesiae variis; in disciplinae exercitio atque satisfactione, quan-
 quam dissimiliter haec pro locorum & Ecclesiarum diversitate servata sunt.
 Ita placuit Patribus sequioribus aliquos ritus Sacramentis & simplicitati pri-
 mitivae adjicere, qui paulatim hominibus alios aliis aggerentibus crevere;
 eo quidem animo, ut partim ad ornandum & cohonestandum hoc suggestu
 mysterium, partim etiam ad fidelium animos aedificandos inservirent. At
 quam

An. 201. quàm sapienter & utiliter eventus docuit. Ea ipsa autem rituum diversitas, quæ in diversis obtinuit Ecclesiis, probat illos ritus absolutè necessarios non esse, & ab Apostolis vel non traditos, vel liberè adhibitos seu permisos fuisse, & pleraque ab iisdem non fluxisse. Quamobrem novitatis indicium est, quando in prioribus seculis nulla horum vel illorum dogmatum & rituum fit mentio, utpote de usu imaginum illarumque adoratione, de chrismate, & similibus: talia quidpe dogmata & ceremoniæ vel ignorata, vel disputata, vel definita vocari possunt. Operæ itaque pretium faciunt viri docti, dum eos tractatores eruunt & indicant, qui primi harum vel illarum rerum mentionem faciunt adeoque originem illarum ostendunt.

§. 2.) Quia miles Christianus, dum Imperator munera dedit populo, & numos militibus, (a) noluit coronam lauream donativum accepturus in capite gestare, qui tamen mos etiam apud Christianos reliquos milites obtinebat, ideo à præfecto militiæ depositus, fustibus cæsus & in carcerem detrusus fuit, id quod occasionem Tertulliano librum de corona militis conscribendi, & alia crimina objecta diluendi dedit. Et quia hicce miles ab ipsis Christianis fuit reprehensus, sicut Tertull. c. 1. docet, ideo ipse hic Tertullianus graviter indignatus in ipsos etiam Romanorum Christianorum antistites insurgit. Unde eò quoque prolapsus, ut dicat c. 11. *Puto prius inquirendum, an inter Christianis militia conveniat.* (b) Itaque de hoc Calvisius, absente Severo Plantianum præfectum urbis, hominem avarissimum & crudelem, occasione sumta à milite quodam, Christianam religionem liberius proficiente & militiam denegante, persequutum Christianos ac plurimos interfecisse. (c)

Convitia
in
Christi-
anorum.

§. 3.) Diversos autem persequendi Christianos prætextus sumpsisse Gentiles Tertullianus in Apologetico ostendit, ubi in fine docet, Christianos *Sarmentitos* & *Semissios* (alii habent *Semaxios*, *Semaxarios*) appellatos, quia ad stipitem dimidiæ assis (al. axis) revincti sarmentorum ambitu exurimur. Baron. ad Martyrol. Rom. 6. Jan. lit. c. *Semaxii* dicuntur à dimidiæ axis stipite. Zimmerm. §. 119. ex Franc. Junio: erant justis asses, axes seu asses pedum duodenum vulgò apud Cæs. l. 2. de bello civili. Alibi dicuntur ad palum ligari: vide scholia Pamelii: item *tunica molesta seu ardenti indui*. Erat autem vestis ex charta facta, pice inlita, in qua ignibus poenæ addicti ardere solebant: seu, ut Scaliger habet, indusum erat litum, quo fontes tæda & papyro circumdati supervestiebantur. Inde etiam *Cerei* dicti illi Christiani. Iterum Tertull. c. 7. l. all. *Dicimur seleratissimi de Sacramento infanticidii, & pabulo inde & post convivium incesto: quod everfere, canes, lenones, scilicet tenebrarum & libidinum impiarum invercundiam procurent.* Apud Minutium Felicem dicta natio *latebrosa & lucifugax*, nimirum ob antelucanos cætus, de quibus Plin. Jun. l. 10. ep. 97. Et Cæcilius apud laudatum

a) Herodian. l. 3 (b) vid. de Dom. l. 6. c. 8. § 21. & Kortholt. à p. 241. (c) vid. Bar. §. 39.

Infantis sanguinem scienter lambunt, hujus certatim mem- An. 101.
bra differunt, hæc fœderantur hostia. Quam quidem objectionem magno errore ad suam transsubstantiationem Latini detorquent. Athenagoras in Apol. *Trium flagitiorum infamis rumor de nobis spargitur, impietas que Deos tollat, epula Thyestæ, concubitus incesti.* Vide Justin. in dial. cum Tryph. & Theophilum ad Autolycom l. 3. alios. *Asini, asinini, asnicola* tam Judæis, quam Paganis Christiani vocati, de cujus adpellationis causa variant docti: vid. Zimmerm. §. 109. & Bar. §. 26. 27. Audiebant in super *athæi, thya, anthropophagi, libidinosi, generis humani hostes, Magistratus, templorum rituum, festorum, idolorum seu Deorum contemtores & osores: arenarii, biothana-rii, Galilæi: Sibyllistæ,* quod adversus Ethnicos, Sibyllarum testimoniis pro Christiana religione uterentur. *Temerarii, perditii, desperant, pallidi, trepidi: pauperes, è face hominum sordidasque artes tractantes: rudes, stulti credulitate decepti:* Consule Zimmerm. à §. 112. Arnd. Ant. l. Christiani §. 7. & 32. *Convitia, quibus veteres pulsati sunt passim Christiani, ad 5. classes referri commodè possunt. 1. Vel enim pertinent ad religionem. 2. Vel ad mores. 3. Vel ad scientiam & doctrinam. 4. Vel ad politiam. 5. Vel ad genus vite privatam. &c.* Adde Kortholt, à p. 26. Calvisii Chron. ad an. 64. alibi.

§. 4.) Circa hoc tempus *Tertullianus* jam ad Montanistas descivisse *Tertulliani defe-*
Baronio videtur, quia non modò in Ecclesiæ orthodoxæ antistites inveha-
tur, sed fugam quoque tempore periculi illicitam esse contendat. Utur-
verò prolixius de Tertulliano hoc anno tractet Baronius, ea tamen pro metho-
do nostra ad an. 116. reservavimus. Hujus lapsum & defectionem non
malè *th. Omnia* ipsius, quâ quibusve fidem facilè nimis adhibuit, tribuunt;
alii verò invidiæ erga Victorem conterraneum; alii quòd ad altiores hono-
res assurgere nequiverit.

§. 5.) Ex Hieronymi & Trithemii sententia vixit *Rhodon* genere Asia-
nus, Tatiani Romæ discipulus. Plurima edidit, utpote adversus Marcio-
nem, adversus Phrygas, in Hexameron &c. vide Euf. l. 5. c. 13. Fris. in
Bibl.

Arabianus quædam de religione Christiana scripsit.

Heliodorus in Græcia Episcopus Æthiopicam historiam, seu potius fa-
bulam, ut Tirinus vult, X. libris conscripsit: impress. Basil. *Arabia-*
mus.

Obitum *Lucii* Britonum Regis Spelmannus (d) ex Matth. Monast.
huc collocat, mortuumque Claudiocestriæ, atque ibidem sepultum dicit; *Lucius R.*
quibus subjungit Spelmannus: *Quid in Ecclesiis Britannicis actum sit post*
decessum Lucii usque ad Diocletianam persecutionem (i. e. per annos 80. vel pau-
vid. an.
cos supra) nihil, quod sciam, in historiis nostris proditum. Ab Origine autem
(in Ezech. hom. 4.) qui eo floruit intervallo, religionem etiam & hic floruisse
intelligas &c.

d) in Consil. Angl. p. 36.

An. 202.

JESU CHRISTI *Annus 202.*
SEVERI *Imp. Annus 8.*

*Scillitanorum
martyres.*

§. 1.) Victoris P. an. 9. Coss. Claudius Severus & Aufidius Victorinus. Cardinalis noster *Scillitanorum* martyrum acta quidem nobis hoc anno proponit, ut & in Martyrol. ad 17. Julii, verum nonnisi ex M. S. Vaticano, Beda, Ulfuardo & Adone : quidquid tamen sit, ex illis manifestum, eos, etiam in ipso agone, nonnisi unum adorasse Deum, unde sic inter alia : *Deo gratias conferimus, qui dignatur nos hodie martyres accipere in caelis pro confessione sua.* Quibus dictis cum ducti essent, flexis genibus unanimiter, cum iterum gratias Christo agerent, truncata sunt singulorum capita. De his quoque, ait Dallæus (e) *hoc observandum, quod cum à proconsule de Scripturis interrogati fuisse narrentur, & alia non pauca sigillarim de eorum passione in his actis habeantur, nulla plane istic vel imaginum, vel crucis, vel reliquiarum mentio fit.* (f)

*Jurandi
formula.*

§. 2.) Saturninus Proconsul Sperato dixit : *Jura per genium Regis nostri.* Respondit Speratus : *Ego Imperatoris mundi genium nescio, sed celesti Deo meo servio &c.* Itaque nonnisi Deum unum se colere, adorare, & per eundem jurare Speratus profiteretur. Variæ olim tam apud infideles, quam apud fideles, juramenti formulæ in usu fuerant, quin & ritus atque gestus, de quibus Seldenus in Synedrio l. 2. c. 11. ubi §. 3. de Græcorum, Africanorum, Romanorum, aliorum solemnibus formulis : §. 4. de Philosophorum, Theologorum, Astrologorum, discipulos suos adjurandi modis : §. 5. de Muhammedanorum juramentis : §. 6. de Christianorum circa juramenta scitis & moribus : §. 7. de Judæorum per res alias, præter Deum O. M. §. 2. de juramento per nomen aut cognomen aliquod Dei O. M. Plures jurandi formulas vid. apud Lavaterum, Musculum, inpr. Eberti Jacobi historiam. Brevibus per ulla jurari creaturas Verbum Dei prohibere aumus, qua de causa Judæi reprehensi Jer. 5. 7. c. 12. 16. Quod verò legimus Josephum per vitam Pharaonis : (g) Abigaelem per animam Davidis : (h) Elisæum per animam Eliæ (i) jurasse, sciendum non fuisse religiosa juramenta, sed usitatas attestaciones & asseveraciones, vel quasi oppignorationes &c. vid. Martyrem, Illyricum in Clavi, alios.

(e) de ador. l. 1. c. 9. p. 78. (f) vid. Kortkelt. à p. 254. (g) Gen. 42. 18. (h) 1. Sam. 28. 36. (i) 2. Reg. 2. 2.

JESU CHRISTI *Annus* 203.SEVERI *Imp. Annus* 9.

S. I.) Zepherini P. an. 1. Coss. Annus Fabianus & Nonius Mucianus. *Victoris P. transitus.*
 Victor P. martyrio tollitur: vid. Martyrol. 28. Julii. Blondellus (a) ab anno 186. ad 197. mihi ab anno 188. ad 199. sedisse ex Ecclesia Rom. tabb. constare dicit, Eusebiūque corrigit chronico & historia ipsius collatis. Sedit an. 10. m. 2. d. 10. juxta Damasum & Bar. at juxta Coster. sedit an. 12. m. 1. d. 28. Platinæ an. 10. m. 3. d. 10. Fridl. an. 8. Carr. an. 10. m. 2. Collect. Paris. T. 1. p. 255. an. 9. m. 1. d. 28. Duabus ordinationibus fecit Presbyteros 4. Diaconos 7. Episcopos 12. Sepultus in Vaticano apud Petrum. De ejus Decretalibus ad an. 198. jam actum. Statuisse quoque Victorem ajunt, (b) ut illis, qui Eucharistiam sumerent, nec odium in proximum remitterent, sacris interdiceretur. Quasi verò ipsa Evangelica vox non idem hoc præcipiat? vid. Matth. 18. 17. c. 6. 14. &c. Quid sibi Damasus velit, dum ait: *Hic fecit sequentes Cleros*, haud divino, n̄ juxta Blondel. (c) Acoluthos seu Ceroferrarios intellexeris. Idem Blond. (d) non quidem negat Collegio cuique tum temporis Caput, ipsas tamen Ecclesias Presbyterorum regimini subditas fuisse, idque ex epistola Victoris ad Dionysium Viennensium, & Paracodam Dionysii successorem probat. Ordinasse fertur, ut non nisi Sabbatho S. quo cerevis conficitur, extra casum necessitatis baptizetur. (e) At semper baptizârunt viri Apostolici. Ex Victoris historia liquet, alias Ecclesias magni quidem fecisse Romanam, idque varias ob causas, ac in nonnullis, liberè tamen & absque præscriptione, illam imitatas: at si alias Ecclesias premere & urgere volebat Romana, tum masculè se illi opposuisse, tantique communionem illam non fecisse: vise Bulling. de Episc. instit. l. 2. c. 14. p. 141. coll. cum Euf. l. 5. c. 24.

Victori successit Zepherinus Romanus: Damaso electus dicitur anno 200. id est Coss. Saturnino & Gallicano: Starav. an. 204. Carr. 208. cui etiam est Num. 14. Platinæ & Costero 16. Starav. 17. *Zepherinus fr P.*

Inter alios Episcopos à Victore institutos est Felicianus Fulginatensis, ex sententia Bar. S. 2. cujus memoria d. 24. Jan. celebratur. Ita de hoc Italia S. T. 1. p. 731. Felicianus anno 189. Romæ doctorum applaudente senatu magister artium consalutatus, ab Eleuthero sacerdotio initiatus, cui deinde à secretis consiliis que fuit, factus Florostaminiensis, postea Fulgini Episcopus an. 203. numero quartus. Emissus à Victore cum potestate hinc inde ad

a 3

de ad

a) de Episc. p. 34. (b) Starav. p. 15. (c) de Episcopis p. 32. pref. (d) p. 34. (e) Hospin. de fest. Chr. p. 68.

An. 203.

de ad prædicandum & ordinandum, templa & basilicas extruxit: à Decio miris cruciatibus sublatus anno 254. In Gallias translatus anno 969. Bat. T. 10. teste: & tamen Fulgini quoque prostat, ubi patronus loci præcipuus colitur. Primus ibi extitisse perhibetur Episc. Chryspoldus s. Chryspolitus: sublatus an. 93. 12. Maii. 11. Britius: extinctus an. 97. 9. Sept. à quo vacavit sedes ad 174. quo Christianus sequutus. At quæ acta Feliciani cum illis temporibus conveniunt.

*Persecutio
in Africa.*

S. 2.) Scapula proconsul persecutionem in Africa contra Christianos movet, non quidem ex quodam Imperatoris edicto, sed ex mandato Plautiano, ut in eos, qui Majestatis suspecti essent, animadverteret, quales nulli alii, quàm Christiani putabantur, quia per Imperatoris genium jurare volebant, semperque de Christi Regno differebant. Unde quemadmodum Tertullianus Apologeticum antehac Romæ; sic isdem anno eodem reversus Carthaginem ad Scapulam scripsit declamatorium potius, quàm supplicem libellum, quò violentos illius impetus sisteret, adductis inter alia variis prodigiorum portentis, utpote imbrum excrescentium, ignium in cælo apparentium, horrendorum tonitruum, & portentosi solis defectus. Inde verò quæstio de juramento orta, quod quemadmodum postea sub Christianis Imp. puta Gratiano, Valentiniano, Theodosio, nulli alii milites ferebantur, nisi qui in SS. Trinitatis fidem jurarent, sicuti formula apud Vegetium extat, ita sub Gentilibus Imp. omnes stipendia facientes per eorum genios jurare tenebantur, & quia Christiani milites facere isthoc, vel etiam sacrificare recusarent, capitis pericula subivere. Hactenus ex eodem Tertulliani ad Scapulam libro existimat Lipstorpheus (f) Severum non habuisse animum à Christianis alienum: at deinceps eam commotam persecutionem ait ex Euf. l. 6. c. 6. ut Judas quidam scriptor prædictum Antichristi adventum jam tum appropinquare putaverit. Causam persecutionis allegat Tertullianus, quòd ab osoribus Christiani nominis delati fuerint fideles, quasi in adventu Victoris Imperatoris in urbem soli Christiani prætermisisse videntur officia ab omnibus exhiberi solita latitiæ publicæ.

Symmachus.

S. 3.) *Symmachus* post Aquilam & Theodotionem Paraphrasin Græcam in S. Scripturam adornat. Eusebio est Ebionita. Athanasio & Epiph. Samarita, quorum ille professionem, hi genus respiciunt. Is cum exosus esset Ebionitis propter fastum & ambitionem, ab ipsis ad Judæos transit, & more transfugarum, attracto prius præputio, denuò circumcisus est: quod solenne illis fuit, qui à Judæis ad Samaritanos, aut à Samaritanis ad Judæos transibant, Epiphano teste: quò etiam Paulus respexisse videtur. 1. Cor. 7. 18. Eò autem operam suam contulit, ut receptas à Samaritanis versiones evertere & paulatim abolere posset. Ejus interpretatio quartum locum obtinuit

f) de Mon. Pap. p. 39.

tinuit in hexaplis Origenis. Contrariam autem ab Aquila translationis An. 203. viam ingressus, nec enim verba ex verbis, sed sententias ex sententiis, juxta intelligentiæ ordinem exprimit, nomina quoque propria, uti decebat, integra salvæque retinuit, vid. Lambec. B. T. 3. p. 262. Alii verò longè erant *Symmachiani* hæretici, ab alio ejusdem nominis sic dicti, qui & *Patriciani*, sub Arcadio orti: vid. Aug. c. 61. ultimum judicium negabant, carnemque humanam à Diabolo asserabant. Ab interprete autem ii Symmachiani orti, teste Ambr. Epistolâ ad Galatas, qui à Pharisæis suam ducebant originem, ac Legem miscebant cum Evangelio, qui Christum merum hominem statuebant, asserabant Christum de Josephi & Mariæ concubitu natum. Is commentarios conscripsit, in quibus conatur de Evangelio secundum Matthæum, autoritatem suâ hujus hæresis confirmare.

Scotiam hoc anno sub Donaldò I. Rege XXVII. conversam Forbefius ^{Scotia} ^{conversa.} (g) ex Jo. Leslæi l. 3. de gestis Scotorum dicit: nec longè Baronius ad an. 429. à S. I. inpr. §. 4. abludit, qui sub Victore id accidisse purat. Ad quæ Usserius. (h) Hæctor Boëticus, inquit, in Scotorum Regum Catalogo mendosissimo, anno 216. Donaldò primo apud eos Regi Christiano filium Ethodium successisse narrat. Nostri verò Chronographi Chonarem tunc summum Hiberniæ Principatum tenuisse, & Dal-riedæ dominium (unde Dal-rendinorum, sive Scotorum Albiensium Regnum longè post hæc tempora duxit originem) filio suo Cairbri-riedæ, sive Eocheigriedæ post se reliquisse scribunt. Idem Usser. (i) Donaldus Scotorum Albiensium Rex cum gente sua, Paschasii Siculi, & aliorum doctorum, à Victore Rom. illuc misforum operâ, fidem Christianam suscepisse dicitur. De Script. Scot. l. 3. c. 1. p. 14. ed. Ger. Donaldus XXXII. Scotorum Regnum anno 200. à S. Fergusio suscepit.

S. *Albanus* in Britannia passus perhibetur: Bar. §. 144. & in martyrol. ^{S. Albanus.} ad 22. Junii. Id Chronol. Sax. ad an. 283. collocat. Confer Bedam de gestis Angl. l. 1. c. 6. 7. Ubi Albani passionem ad persecutionem Diocler. refert, circa an. 286. ibi etiam commemoratio ejus à Saxonibus celebrata. lb. c. 7. Carnifex sine baptismo mortuus seu non purgatus tamen servatur.

(g) *Instr.* l. 3. c. 30. §. II. (h) *Ant. Brit.* p. 1080. & p. 610. & 614. (i) *ib.* p. 612-615. & 1079.

An. 204.

JESU CHRISTI *Annus* 204.
SEVERI *Imp. Annus* 10.

Persecutio. §. 1.) Zepherini P. an. 2. Coss. Severus Aug. III. & Antoninus F. Augustus. Imperator Parthico bello confecto in itinere Alexandriam petens, ut docet Spartianus, Judæos fieri sub gravi pœna veruit, idemque de Christianis sanxit, ac speciale rescriptum Romam dedit, quo Præfesto urbi cognitionem tribuit Collegiorum illicitorum, nempe conventuum Christianorum (a) adeoque Persecutionem sive quintam, sive sextam (b) gravissimam movit. De hac Eutychius Patriarcha: (c) *Severus vir nequam fuit, magnarum Christianis calamitatum multorumque cruciatuum auctor, ejus tempore martyrium ubique subierunt Christiani quam plurimi. Tum & in Ægyptum profectus omnes, qui ibi & Alexandria essent, Christianos interemit, & Ecclesias diruit, extructo Alexandria templo, quod Deorum templum vocatum est. Hinc multi Severum Antichristum esse putârunt. (d) Num verò in metropoli Imperii, Romæ partum fuisse templis, martyriis, & ipsis Christianis censeas?*

Philippus Augustalis. §. 2.) De Philippo Augustali in Ægypto Præfesto, propter Christianam religionem mandato Imperatoris confosso, ejusque filia *Eugenia* & uxore cognomine, quæ refert Baronius, (e) item de *Euphresina*, monasteriisque Alexandrinis, ea legendis jure adscribimus. Idem Annalista §. 7. magna audacia in actis hujus Philippi corrigi jubet, quod istic in omnibus exemplaribus legitur, Philippum illum fuisse factum Alexandria Episcopum, quod nempe crassum manifestumque mendacium actuum illorum falsitatem evidenter argueret.

Leonides. Eodem anno *Leonidem* capite truncatum volunt, (f) quem filiolus Origenes ad martyrium roborabat, missa epistola. *Cave tibi ne propter nos aliud quid cogites.* (g) Ejus memoriam habes ad 22. Apr.

vid. an. 201. §. 3. Inter cœtera verò hæc cumpr. Gentiles nostris exprobrârunt & objecerunt, quod Deos contemnerent, quos tamen ipsi Imperatores colerent, & quos Majores sint venerati, quod novo suo cultu variam calamitatem imperio & orbi inferrent &c. ut ex Tertulliani Apol. atque aliunde liquet: unde videas quidnam antiquitati, amplitudini, felicitati &c. hodièq; tribuendum. Kortholt (h) existimat causam persecutionis præcipuam fuisse, quod fideles læsæ Majestatis rei haberentur, eò quod Imperatorem non rite colerent,

a) Bar. §. 12. (b) Kortholt à p. 228. impr. 232. & 239. (c) p. 372. (d) Kortholt. 247. (e) §. 6. Spond. §. 3. Martyrol. ad 13. Sepr. (f) Huetius in Orig. l. 1. c. 1. §. 8. (g) vid. Eusl. l. 6. c. 1. seqq. (h) 240.

lerent, unde illis Tertullianus inter alia respondet: Vitam prolixam (expansis manibus optamus Imperatori) imperium securum &c.

JESU CHRISTI *Annus* 205.
SEVERI *Imp. Annus* II.

An. 205.

§. I.) Zepherini P. an. 3. Coss. Plautianus Sillanus II. & Geta Cæsar. *Origenis tyrocinia*
Origenes anno præcedenti vix ac ne vix quidem à matre cohibitus, quò minus Leonidi parenti socium se martyrii adjungeret: Euf. l. 6. c. 2. jam omnibus exutus variè sibi prospicere fuit coactus, inter alia Grammaticorum præceptorum scholam aperuit, postea terrore persecutionis doctoribus ferme omnibus diffugientibus, Alexandria S. Scripturæ interpretationem an. æt. 18. feliciter & cum applausu aggressus est: Euf. c. 3. Dives autem vidua Alexandriæ Christianos fovens Paulum hæreticum adoptavit, nutritiq; Originem patre orbum, unde is non nihil veneni suxit. Tam diligens autem fuit Origenes, ut studia sua egregiè promoverit, unde Gentiles veritatis cupidi, fugati metu Ecclesiæ doctoribus, sacra dogmata ab hoc adolescente sibi exponi voluerunt: sic motus Demetrius Catechistam Originem constituit. Itaque Literatoris seu Grammatici & Catechistæ munus simul sustinuit. (a) Quàm strenuus itaque ac indefessus in instituendo, coarguendo & monendo fuerit Euf. l. 6. c. 8. docet. Atqui hæc gesta antequam Presbyter factus. Ei tandem Cæsarensis & Hieros. probatissimi ac celeberrimi Episcopi, manus ad Presbyterium Cæsareense imposuerunt: id quod Baronius quidem ad annum 230. (b) Spond. ad 217. collocant. (c) Vel infcio, vel invito Demetrio Alexandria Episcopo gradum Presbyterii adeptum fuisse Origenem historia docet, unde Demetrius hicce tum Origeni sui castrationem exprobravit, tum ejus promotoribus, inusitatum esse, ut præsentibus Episcopis Laici concionentur: ad quæ Alexander Hieros. & Theodotus Cæsarensis ita respondent, ut dicant, Origenem puerum ex nimio Zelo olim se eunuchum reddidisse, eum ob virtutem & eruditionem summo honore dignum, omnibus denique esse probatum, neque inusitatum illius exemplum. Ad hæc ita Zepperus. (d) *Cum temporis progressu, inquit, Ecclesia ita cresceret, ut Episcoporum, vel Presbyterorum in verbo laborantium numerus non sufficeret, & dissidia atque schismata magis magisque insuper oborirentur, Presbyteris quoque, qui disciplina potissimum destinati erant, & Diaconis pauperum, prædicandi munus commissum fuit. Quare cum Demetrius Alex. Episcopus Origeni vitio haberet, quod nondum Presbyter concionetur coram Episcopis, idque inauditum hæctenus affirmaret: Origenis contra Demetrium defensionem, suscipiunt,*

vid. an.
230.vid. an.
208.

a) Huet. in Orig. l. 1. c. 1. §. 2. (b) §. 2. (c) §. 4. (d) Polit. Eccl. l. 2. c. 1.

An. 205. *Scipiunt Alexander & Theodotus, sepe hoc Episcoporum jussu & permissione factum ostendentes, ut est apud Niceph. l. 5. c. 14. Confer. Orig. in Psal. 37. homil. 1. item Concilii Vas. 4. can. Rectè vulgò de Origene pronunciant, quòd ubi bene, nemo meliùs; ubi malè, nemo deterius. (e) Origenem verò haud rarò inter truculentas hasce persecutiones latebras quasi visse à vero haud alienum, neque Evangelicæ libertati contrarium. (f)*

Martyres. S. 2.) De pluribus veritatis testibus Bar. à S. 7. Spond. à S. 5. agunt, quæ singula exempla cujus sint commatis, cuique ex collatione perspectum fieri potest. de *Plutarcho & Potamia* martyrol. ad 28. Junii. de *Basilide & Cajo* ad 30. Junii. Confer Euf. l. 6. c. 4. al. 5. item Korholt. p. 250. de *Perpetua & Felicitate* Bar. S. 21. martyrol. 7. Mart. item Hospin. Korholt. p. 252. Lipst. de Mon. P. 39. de *Andeolo* Bar. S. 27. martyrol. 1. Maii. Serapio 13.

de fuga. Julii. de *Rutilio* 2. Aug. de *Liberio* 30. Dec. Orthodoxi etiam quidam hac in parte Montanistas sequentes fugam illicitam esse crediderunt, quin sponte ad martyria se obtulerunt & quasi proruertunt: contra rectè alii, itque saniores, à præsidibus liberum religionis cultum pecuniâ redemerunt, contra quos Tertullianus jam Montanizans (g) libro de fuga in persecutione invehitur. Inter alia c. 11. *Sed quum ipsi auctores i. e. ipsi Diaconi, Presbyteri & Episcopi fugiunt, quomodo Laicus intelligere poterit &c.* ubi observa, tres illius tempore gradus fuisse in ordine Ecclesiastico, ita tamen ut Episcopatus à presbyteratu non nisi ordinis ratione distincti fuerint. De fuga locos communes Musculi, Aretii, alios consule, ubi tempora, personas & modum fugæ esse observanda videbis. Quemadmodum verò Tertullianus, quamvis fugam absque ratione improbat, ita vicissim rectè hic idem in Scorpiaco contra Gnosticos calamum strinxit, qui martyres & martyria rejecerunt. (h)

Irenæus. S. 3.) In eadem persecutione, juxta alios anno incerto, Blondelli calculo (i) anno 197. mactatus Irenæus cum omni propemodum grege suo Lugdunensi: vid. Hier. in catal. Adon. in chron. martyrol. ad 28. Junii. Forbes. Instr. l. 1. c. 3. S. 16. Micræl. hist. Eccl. l. 2. S. 1. p. 56. Ejus obitum Lambec. B. T. 3. p. 268. ad an. 211. ponit. Quo censu veteres Irenæum habuerint inde facile liquet, quòd non modò præter alios viros Apostolicos audivit olim Polycarpum, sed ab eodem etiam in Galliam missus, quòd ab Ecclesia Gallicana Romam ad Eleutherium Ecclesiasticæ pacis gratiâ missus, quòd Irenæus Romæ multa cum hæreticis egit, quòd Victorem Rom. acriter per epistolam reprehendit &c. Theodoreto dial. 1. dicitur *Φωσὴν γὰρ αὐτῶν ἦ ἐπαρτέλιον*: Et Greg. Turon. l. 1. c. 27. *in modici temporis spatio predicatione sua maximè in integrum civitatem reddidit Christianam.* Confer Euf. Bar. à S. 28. Galliam Christ. T. 1. 291. alios. Quæ scripserit vid. Hier. in Cat. Euf. l. 5. c. 20. conf. Lambec. B. T. 3. p. 248. Eras. præf. in Iren. Fris. in

e) Otto Frising. hist. l. 3. c. 28. (f) Bar. S. 6. & in eum Huet. in Orig. l. 1. c. 1. S. 10. (g) Bar. à S. 12. (h) vid. Bar. S. 19. Dalla. de ador. l. 1. c. 17. à p. 153. (i) de Episc. p. 32.

in Bibl. Bellar. Tirin. Gerh. Arnd. antiq. p. 879. Rivet. Crit. S. l. 2. c. 6. An. 205. Hodie non nisi contra hærefes opus restare affirmant, quod tam fuit Eusebio commendatum, ut illud frequenter citare soleat, utpote l. 2. c. 13. l. 3. c. 18. l. 4. c. 10. 11. 18. l. 5. c. 5-8. *Nondum mihi satis liquet*, ait Eras. *Græcè scripserit an Latine, etsi magis arbitror Latine scripssisse, Græci tamen sermonis peritiorem.* Unde propter patriam & peritiam linguæ Gr. inter Patres Græcos numeratur. Græcè primùm scripssisse Rivetus l. c. asserit, ubi simul justissimè dicam impingit Feuardentio corruptori & depravatori Irenæi perfido. Monet quin etiam Mejerus (k) Irenæi XXV II. capital. 1. Græcè ab Epiphanio Panario suo inserta esse.

§. 4.) Prætereundum nentiquam, quod in illo Erasmus (l) observat: Solis, inquit, Scripturarum præsidii adversus catervam hereticorum pugnat. Unde l. 2. c. 46. *Universæ Scripturæ & Prophetiæ & Evangelicæ in aperto & sine ambiguitate, & similiter ab omnibus audiri possunt: ac tales in petra firma, valida & in aperto posita ædificare suam domum dicuntur &c. Et c. seq. Scripturæ perfectæ sunt, quippe à Verbo Dei & spiritu ejus dictæ. & c. 4. Non oportet apud alios quærere veritatem: cum Apostoli plenissimè in Ecclesia contulerint omnia, quæ sunt veritatis, ut omnis, quicumque velit, sumat ex ea potum vitæ. Erroribus tamen non caruit Irenæus, siquidem docuit 1. Christum his in terris ad 40. vel 50. annum docuisse & versatum: l. 2. c. 39. & 40. unde Bar. ad an. 34. §. 137. ab alio illa esse inserta malè putat. 2. Extremi judicii diem ita notum esse soli Patri, ut Filius non ignoret. 3. Characterem corporis animas post excessum custodire: l. 2. c. 62. & c. 63. *Per hoc manifestissimè declaratum est, & perseverare animas, & non de corpore in corpus transire, & habere hominis figuram.* 4. Docet Legem non datam Patribus, qui vixerunt ante Legem, eò quòd justifuerint, unde necesse non fuerit admonere eos correptoriis literis, quia habuerint in semetipsis justitiam Legis: eam autem extinctam in Ægypto: l. 4. 30. 5. Chiliastram seu millenarium cum multis aliis Patribus agit: l. 5. c. 33. (m) Animas exutas corpore non statim eò venire, ubi beatitudine visionis Dei fruuntur, sed in invisibili loco aliquo (in fine operis *ὡς Φηλεῖον*, id est, domicilium Prophetarum vocat) in diem resurrectionis servari. Ita ibidem festa & conviviæ corporalia post resurrectionem, adeoque paradysum terrestrem statuit. vid. Drelin. au faus Visage. 21. à p. 239. ex l. 5. c. 33. De his & aliis Magdeb. Scultet. Rivet. Molina: ex Latinis Bar. Possévinus, alii.*

vid. an.
34 § 42.

§. 5.) Notat Phorius annis abhinc 800. in Irenæi libris veritatem Ecclesiasticorum dogmarum, eiusque *ἀκρίβειαν, νόθους λογισμοὺς κινδυνεύειν*: Cod. 120. Doctrinæ per brevem synopsis confecit Scultetus in Medulla PP. T. 1. l. 3. Scribit Eusebius hinc inde in pr. l. 5. multas novitates & schismata contra

b 2

regu-

k) in Bibl. (l) præf. p. 4. (m) Dalla. de Patr. p. 296.

An. 205. regulam veritatis in Rom. Ecclesia tempore Irenæi exorta, quibus ut resisteret Irenæus, scripserit aliquot libros, ut de schismate, demonarchia Dei &c. Audax autem videri possit hic doctor, alioqui mitissimus & modestissimus, quod ipse exteræ Ecclesiæ, & quidem Romanæ, ceu Universalis aliquis curam suscipere, eamque erudire & sanare voluerit, nec Papæ, ceu infallibili proprioque loci Episcopo hoc commiserit, quin eundem monuerit & increpauerit.

Confessionem brevem fundamenti loco ponit l. 1. c. 2. & 3. quæ symboli Apostolici repetitio quædam facillima, brevissima & simplicissima: unde videas, quænam olim Ecclesiarum Gallicarum & Germanicarum fides. *Ecclesia per universum orbem usque ad fines terra seminata, & ab Apostolis, & à discipulis eorum accepit eam fidem, quæ est in unum Deum &c. Vult itaque verè Catholica, puræ & orthodoxæ Ecclesiæ certissimam atque infallibilem notam esse doctrinam veram, seu perduramem in doctrina & fide vera Prophetarum & Apostolorum. Ital. 3. hanc predicationem cum accepit & hanc fidem Ecclesia, & quidem in unum mundum disseminata, diligenter custodit, quasi unam domum inhabitans, & similiter credit his, videlicet quasi unam animam habens, & unum cor, & consequenter hæc predicat, & docet, & tradit, quasi unum possidens os. Nam etsi in mundo loquela dissimiles sunt, sed tamen virtus traditionis una & eadem est. Et neque hæc, quæ in Germania sunt fundata Ecclesia, aliter credunt, aut aliter tradunt, neque hæc, quæ in Hiberis sunt, neque hæc, quæ in Celtis, neque hæc, quæ in Oriente &c. Igitur juxta illum, Ecclesia quævis particularis verè est Catholica, orthodoxa atque pura, quæ doctrinam salvificam & rectam rationem colendi Deum in S. Scriptura comprehensam tradit ac retinet integrè, incorruptè & sincerè, atque unanimi consensu cum Ecclesia verè Christiana per universum orbem dispersa. Tantum abest, ut ad unum Papam, vel ad unam Rom. Ecclesiam provocet. Hinc iterum c. 4. Cum universa quæ existat, per unum orbem Ecclesia, unam eandemque fidem habeat.*

§. 6.) In allegato loco l. 1. c. 2. Ecclesias in Germania & Celtis fuisse, & eandem habuisse fidem docet: sic aliàs aliquoties idem repetit. (n) Ita Hier. ad Suniam & Fretelam Episcopos Germaniæ ad Danubium scripsit, quos alii Sunionem & Fridelum nominant. Unde Chemnit. (o) *Verisimile Crescentem, quem Paulus in Galliam abiisse 2. Tim. 4. scribit, Moguntia docuisse fidem Christi. Hilarius etiam, addit ibidem, Episcopus uxoratum, circa an. 350. ad primam & secundam Germaniam Episcopos scripsisse narratur de quadam Euphrate & Agrippinensi Ariano. Ambrosius etiam ad quandam Germaniam Reginam Fridgildam. Hieronymus l. 2. contra Jovin. testatur, se in Treverensi Ecclesia (ubi antè etiam Athanasius latuerat) versatum & ibi κατηχήσεως magi-*

n) Vrsin. de Eccl. Germ. p. 3. & 20. & 132. ubi vetustissimum lingua Sæx. decalogum, orationem Dom. & Symbolum habet. (o) in Conc. T. p. 507.

magistros audivisse. Ex eadem illa schola explicatio in Symbolum Apost. pro An. 205. diit, quæ Cypriani titulo fertur, sed à Ruffino conscripta est. Quin idem Hieronymus & alii plures asseverant, Apostolum Thomam præter cæteros in Germania prædicasse, ut de Thebæa, item de fulminante legionibus nihil nunc afferamus. Bellorum autem perpetuis tumultibus factum credit Bullingerus, (p) ut Germania relapsa ad pristinas ineptias veram religionem tandem amiserit: unde ex Italia, Anglia & Scotia viri boni venerunt, qui Germanos ad Christum reducere cupiebant, quales Columbanum, Gallum, Vilibrordum, qui & Clemens dicebatur, Pirminium, & nonnullos alios fuisse volunt. Quid si inter Germaniæ amplissimæ regiones diversas distinguas, sicut in Britannia conversione à nobis observatum? Huc migrationes sediumque mutationes quoque spectant. Romanenses, quò totum orbem Papæ subjiciant & subjugent, conversionem mundi Papali curæ universali tribuendam prætendunt, unde Bellarminus Germaniam seculo demum octavo conversam à Papa reliquit. At venit prius non missus, neque vocatus in Germaniam Vunnefridus Anglus, aliàs Bonifacius dictus, postea Romam abiens confirmationem sui Apostolatûs, & legationem ita accepit, ut juratum se Apostolica Sedis mancipium esse, iniquo præstito & adstricto juramento ostenderit. Nec omnes infideles erant, ad quos abiit. Unde postquam anno 723. Synodum Moguntia celebravit, ac plurimos ritus Papisticos seu Latinos obtrusit, quasi hac ratione Germani & Galli à paganismo ad Christianismum adducantur, plurimi Episcopi alii ei se opposuere, hinc fit ut, quando alii Bonifacium Germaniæ Apostolum vocant, eundem alii corruptorem religionis Christianæ nominent, de quo fusiora suo tempore §. 8. accipies. Martyrium tandem à Frisiis anno 755. subiit. Clarè profectò constat Germanorum Ecclesias missandi ritum à Romanorum demum Ecclesia accepisse, non verò inde à prima origine habuisse. Sic eadem Germania ab initio recepti Evangelii ad Hellebrandum usque, per annos 900. & plures, conjugium sacerdotum mordicus defendit & usurpavit, ac jugum coelibatûs sicut postrema recepit, ita prima projecit. Strenuè sanè Irenæus l. 1. c. 22. & c. 30. diversorum hæreticorum errores circa matrimonium ita impugnavit, ut neque Clericis conjugium vetitum esse ullibi doceat. Hinc idem l. 1. c. 9. de Marco hæretico refert, eum in Asia in domum Diaconi cujusdam Orthodoxi susceptum, ejus uxorem, quæ speciosa erat, constuprâsse. Cæterò præter Irenæi, pauca monumenta nobis de veteri Gallicana Ecclesia reliqua esse Blondellus (de prim. pag. 711.) ait.

§. 7.) Ab Irenæo imaginum formatio, pictura & cultus reprehenditur: l. 1. c. 20. *Simoniani imaginem Simonis habent, ad figuram Jovis, & Selene in figuram Minerva, & has adorant.* c. 23. de Saturnianis dicit: *utuntur imaginibus & incantationibus & invocationibus.* c. 24. *hæretici Gnostici imagines*

p) l. de Orig. err. cap. 8.

An. 205. gines quasdam depictas habent, quasdam autem & de reliqua materia fabricatas, dicentes, formam Christi esse factam à Palatio &c. & has coronant, & circa eas similiter ut gentes faciunt. (9) Sic sanè Papistæ varias Jesu Christi imagines à S. Luca factas ostentant. Ut publica invocationis forma olim in unius veri Dei nomine per Mediatorem unicum, Jesum fiebat, sicut apud Clem. Strom. l. 7. Justin. Apol. 2. Tertull. in Apol. c. 30. observabis; tamen hæreticos illorum temporum invocatione tum Angelorum, tum hominum ullos reperias, quemadmodum Iren. l. 1. c. 35. exemplum ponit: *O Angel, te oro &c.*

Miracula non esse notam veræ Ecclesiæ l. 2. c. 57. probat.

Lib. 3. c. 1. *Non per alios dispositionem salutis nostræ cognovimus, quam per eos, per quos Evangelium pervenit ad nos, quod quidem tunc præconiaverunt, postea verò per Dei voluntatem (ergo non per humanam seu propriam) in Scripturis nobis tradiderunt, fundamentum & columnam fidei nostræ futurum. Ergo Apostoli quod voce docuerunt, id scripto reliquerunt. Id verò fundamentum dicitur & columna scilicet doctrinalis; contra Christus fundamentum est reale, Apostoli autem ministeriale h. e. architecti & fundatores. Insuper hinc discas, Ecclesiam primitivam majoris fuisse gratiæ & authoritatis, quam hodierna; proinde modernæ vel novorum dogmatum de fide & cultu promulgatio, vel S. Scripturæ approbatio non competit. Inde fit, ut Irenæus totus ad Apostolorum scripta provocet: quin & ipsi Romanenses sua ex S. Scriptura defendere, sicque suam Ecclesiam super Scripturam fundare conantur. Non ergo Scriptura authoritatem à Papa accipere potest. Ita licet tum Conciliorum, tum Doctorum sententia attendenda, non tamen hoc faciendum, nisi quatenus cum Scriptura convenit, sicut & Berrhoenses id observarunt. Unde cap. 2. in hæreticos invehitur, ex S. Scriptura veritatem haud inveniri posse, nec per literas, sed per vivam vocem illam esse traditam asseverantes. Ibid. ut & cap. 3. Traditionis nomine illa ipsa dogmata intelligit, quæ in S. Lit. continentur, & in Ecclesia traduntur atque annunciantur: Quum ad eam traditionem, inquit, quæ est ab Apostolis, provocantur hæretici, quæ per successiones Presbyterorum (Episcopos etiam intelligit) custoditur in Ecclesiis, dicunt se esse Apostolis sapientiores. Itaque neque Scripturæ, neque traditioni consentiunt. Verùm quid aliud hodie in Papatu?*

S. 8.) Idem l. 3. c. 3. *Habemus annumerare eos, qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis, & successores eorum, usque ad nos, qui nihil tale docuerunt, neque cognoverunt, quale ab his deliratur. Etenim si recondita mysteria scissent, Apostoli, quæ seorsim & latentes ab reliquis perfectos docebant, his vel maxime traderent ea, quibus etiam ipsas Ecclesias committebant. Ad successionem provocat Irenæus, adeoque sanè utilis illa est, eatenus tamen, ut successio loci non sit absque successione doctrinæ. Alias successio absol-*

9) vid. Novit, Molin, l. l. c. 15. § 3. & l. 7. c. 2. p. 537. Dalla. de imag. l. l. c. 7. Rivet. Cath. Græb. p. 22.

lutè necessaria non est, imò inutilis aliquando & fallax. Non tantùm verò ad Rom. Ecclesiã, quæ tunc pura in fide fuerat & Orthodoxa, sed etiam ad aliarum Ecclesiarum successionem provocat: unde paulò post: *Valde longum est in hoc tali volumine omnium Ecclesiarum enumerare successiones: ideo exempli causã recenset successionem Ecclesiæ Rom. Smyrnenfis & Ephesinæ.* Neque pro hodiernis Episcopis hic facit locus, prout Bellarminus sibi persuadet: licet enim ab Apostolis instituti Episcopi, non tamen inæquales fuerunt Presbyteris, quanquam Episcoporum & Presbyterorum inæqualitatem vetustam esse non negamus, attamen ab Apostolis institutam non damus. Ipfus Irenæus apud Euf. l. 5. c. 24. Romanos Episcopos vocat Presbyteros. Insuper Apostolos nulla scisse mysteria, ad salutem nimirum necessaria docet, quæ scripto non comprehenderit & tradiderint, ita ut ad traditiones non scriptas provocandum minimè sit.

Hos ergo Episcopos seu Presbyteros Apostoli *valde perfectos esse & irreprehensibiles in omnibus volebant esse, quos & successores relinquebant suum ipsarum locum magisterii tradentes.* Ergo non solus Petrus, sed & reliqui magisterium alii tradiderunt, & Ecclesiã hinc inde constituerunt.

§. 9.) Ne verò quis somniet, religionis & doctrinæ veritatem à solius Rom. Pontificis, aut Ecclesiæ Rom. autoritate dependere, proinde non tantùm ex Romanorum Pontificum, sed etiam ex aliorum Episcoporum recensione & consensu eandem ostendit: ubi observat 1. Romanam Ecclesiã à duobus Apostolis, à Paulo æquè ac à Petro fundatam & constitutam dici. Hinc etiam paulò infra: *Fundantes & instruentes B. Apostoli Ecclesiã, Lino episcopatum administranda Ecclesiã tradiderunt.* Num ergo Papali dignitate abdicavit se Petrus? num duo, vel tres Petrus, Paulus & Linus eodem tempore Papæ? Num per XXV. annos Petrus Romæ sedit? 2. Utut Irenæus Romanam Ecclesiã maximam, antiquissimam, & omnibus cognitam hoc loco vocet, eam tamen ut dominam & magistram atque dictatricem heic non adducit, sed saltem ceu antiquitatis & celebritatis exemplum proponit. Ita Romanam particularem facit, sicut Smyrnesem & Ephesinam, neque cum laude, quas maximas recenset Ecclesiæ Rom. posuit eam esse universalem, cum potestate in omnes alias mundi Ecclesias. Igitur aliarum etiam Ecclesiarum Orthodoxarum successiones eidem argumento inserviebant; & qui de una probat de omnibus, quia cum illa una omnes communicabant & consentiebant, quia ab eodem Apostolico fonte omnes rivi eadem aquã fluebant. Ea de causã Epiphanius hæc. 24. Apostolorum successorem Irenæum vocabat.

§. 10.) Iren. l. 3. c. 3. *Ad hanc Ecclesiã propter potentiores principalem, necesse est omnem convenire Ecclesiã h. e. eos qui sunt undique fideles &c.* Ad quã Rouffel. Canonista: (r) *Audiat quisque nisi Pharaonis*

COR

An. 205. cor induerit, Irenæum Romana Ecclesia potentiorē principalitatem tribuentem, ad quam cætera convenire debeant. At certè non de Ecclesia, verùm de urbis Romanæ principalitate & potentia Irenæus loquitur: ut si quis diceret, quòd omnes Galliæ Ecclesiæ ad Parisiensem conveniant, eò quòd ibi principalitas & potentia regni: unde tamen non sequeretur, Orthodoxos Parisinæ Ecclesiæ Ministros principatum obtinere in reliquos. Sic ergo Irenæus loquitur propter majorem urbis auctoritatem, quia tum temporis regnum super reges terræ, & columen Imperiale habebat, & Ecclesiam ob puritatem doctrinæ Apostolicæ celeberrimam. Hoc autem de hodierna Rom. Ecclesia & urbe dici nequit. At fidem Rom. Ecclesiæ omnes alias Ecclesias obstringere, easdem ad illam, tanquam ad cynosuram revocari distitant adversarii: Irenæus, inquit, ex eo fidei sinceritatem probat, quòd illam Romana Ecclesia à Petro & Paulo fundata, ita doceat. Resp. 1. Irenæus non solum Episcopum Rom. sed totam illam Ecclesiam intelligit; at illa Papa non est, neque Papa Ecclesia. 2. Longè differunt principalitas & principatus, utrunque autem adscribimus illi ratione civilis regiminis: Sin Ecclesiasticum regimen spectetur, Romæ aliquam prærogativam facillè concedimus, non autem eam, quæ dominium & imperium in reliquis obrineat Ecclesias. Ritè huc facit quod Marca (s) habet: *Magna erat per illas tempestates dignatio Ecclesiarum Orientalium i. e. earum Ecclesiarum, quas Apostoli fundaverant, Alexandrina nim. Antiochena, Ephesina, Ancyrana, qua metropolis erat Galatiæ, Corinthiensis in Achaja, Thessalonicensis in Macedonia, inpr. verò Romana, quam principes Apostolorum sanguine suo consecraverant. Hinc factum, ut quoties Irenæus, Tertull. Optatus & August. novitatem objiciunt hereticis, adducant discrimen, quod intercedit inter novam eorum doctrinam, & traditionem Ecclesiarum Apostolicarum, præcipuè autem Romana; ac propterea adversus hereticos adserunt successionem personarum & doctrinæ illarum Ecclesiarum. Unde fiebat, ut Episcopis illis incumberet necessitas ærtissima communionis, scriptis videl. ultrò citròque communicatoris epistolis pro conservatione fidei &c.*

S. II.) Objicit hinc Rouffelius (t) *Hæresis suspecti, aut accusati non meliori via hanc calumniam, aut suspicionem avertebant, quàm si se profiterentur idem credere, quod Romanus Episcopus. Ast verò num veterem & Apostolicam fidem retinet adhuc Romana Ecclesia? Num vel ipse Irenæus ad solam Rom. provocat Ecclesiam? An illam infallibilem facit? Sanè scopus & propositum ejus est in toto hoc capite demonstrare, Valentini doctrinam de Deo non esse ab Apostolis traditam. Hoc autem utitur argumento, quia aliam doctrinam, Valentiniano dogmati prorsus contrariam, ab Apostolis traditam docuerunt omnes Episcopi, qui in Ecclesiis Apostolicis, inde ab Apostolis usque ad sua tempora sibi successerant. Et quia valde longum fuisset*

arque

s) l. 7. c. 4. §. 7. (t) l. 8. c. 2. §. 9.

atque tādiosum omnium Ecclesiarum Episcopos, qui sibi successerant, enu- An. 205.
merare, tantū trium præcipuarum, inpr. autem Romanæ meminuit, quia
sicut plures alii hæretici, ita & Valentinus Romam abiit, virus ibi suum evo-
muit, palinodiam quidem recantavit, sed relapsus, a deo que tū illi Eccle-
siæ perquam molestus extitit. Notatu verò dignum, quod Irenæus non nu-
dam successionem Episcoporum, sed perpetuam doctrinam ab Apostolis
traditam, & ab Episcopis sibi succedentibus reentam continuatamque in-
culcet. Non ergo localis & personalis Episcoporum, sive Romanorum,
sive aliorum successio, ab Apostolis deducta ad nos, absoluta nota est Eccle-
siæ: sed doctrinæ & fidei veræ successio, seu vera doctrina, fides ac religio
Apostolica, ab Apostolis tradita, & ad nos continuata ac propagata (quam
traditionem proinde vocat, & veritatis præconizationem) est germana no-
ta Catholicæ atque Orthodoxæ Ecclesiæ. Fusè in hunc Irenæi locum Wi-
tak. de P. contr. 4. q. 4. c. 2. & Blondel. de pr. à p. 16. item p. 457. 714. 965.
& in Pseud. II. 228. seq. de Dom. l. 4. c. 10. §. 55. alii.

§. 12.) Irenæus: *Duodecimo loco episcoporum ab Apostolis (Romæ)*
habet Eleutherius. Igitur non ab uno Petro habuit. Sic Polycarpus Smyr-
nensis eidem ab Apostolis constitutus dicitur. Ita communi consensu Ec-
clesiæ Episcopi Apostolorum successores dicuntur. Adhæc neque ab Irenæo,
neque à Tertulliano &c. numerari inter Episcopos alicujus loci Apo-
stolos videmus, sed qui primos Episcopos hinc inde constituerint. (u) Eos-
dem autem Episcopos qui Presbyteri, Irenæus agnoscit, ubi *traditionem, qua*
est ab Apostolis per successionem Presbyterorum in Ecclesiis custodiri ait. Ita-
que Presbyteri locum Apostolorum tenent, divinitusque sunt instituti, non
qua Episcopis subiecti, uti notat Blondellus. (x) Quod si ergo ex succes-
sione seu institutione Episcoporum ex ipso Irenæo, illorum munus & vo-
cationem probare Monarchici velint, eodem argumento Presbyteros Epi-
scopos esse æquales retorquere possumus. Sanè haut rarò Irenæus Episco-
pos cum Presbyteris, & hos cum illis confundit, ac pro iisdem omnino
habet, eandemque tribuit potestatem. Confer l. 3. c. 2. & 3. l. 4. c. 43. 44.
l. 5. c. 5. Apud Euseb. l. 5. c. 15. c. 20. c. 26. Unde Blondellus de Episcopis
(y) rectè sequentia colligit. 1. Traditionem per Presbyterorum succes-
sionem in Ecclesiis custodiri solitam. 2. Presbyteros ab Apostolis succes-
sionem habere. 3. Eosdem ab Apostolis Episcopos institutos. 4. Eosdem suc-
cessionem episcopatus habere. 5. Quotquot ob *degedeiaw* tument, falsi no-
minis Episcopos esse. 6. Ad eos, qui Presbyterii ordinem habent, Esajæ de
Episcopis verba pertinere. 7. Romanæ Ecclesiæ præsidentes, quotquot
Victorem præcesserunt, ipsumque Polycarpum, Presbyteros fuisse.

§. 13.) Lib. 4. c. 43. *Eis qui in Ecclesia sunt Presbyteris obaudire oportet, his qui successionem habent ab Apostolis, qui eum Episcopatus successione*

charisma

u) de Dom. l. 2. c. 1. à §. 13. (x) de Episc. p. 305. (y) p. 34.

An. 205. *charisma veritatis certum acceperunt. Reliquos verò qui abſiſtunt à principali ſucceſſione, & quocunq; loco colliguntur, ſuſpectos habere &c.* Non itaque abſolutam ſucceſſionem perſonarum facit, ſed talium hominum, qui cum ſucceſſione etiam chariſina veritatis acceperunt; ſeu qui eandem doctrinam docent: unde idem ait: *ab omnibus abſiſtendum, qui abſiſtunt à principali ſucceſſione.* Dum autem Episcopos etiam Presbyteros cum aliis Patribus vocat, eiſque ſucceſſionem Apoſtolorum tribuit; hoc ipſo eundem utrorumque eſſe ordinem profiteretur, & tum ordinis poteſtatem, tum iurisdictionis illis ex æquo competitiviſſe, ac eadem junctim adminiſtrari indigerat. Voluntario ergo conſenſu & mera conſuetudine, non verò Dominicæ diſpoſitionis veritate Episcopi majores Presbyteris. Ita Scholaſtici doctores in enumerandis Eccleſiæ ordinibus Episcopatum & Presbyteratum unum tantum ordinem faciunt. Injuſtè ergo Aërius ab Epiphano reprehenſus, quòd dixerit: Episcopum jure divino nihil diſſerre à Presbytero, Quo igitur pacto ab hæreſi liberabitur Hieronymus, Ambr. Auguſtinus, & nubes illa Patrum, citante Bellarmino l. 1. de Cler. c. 15. ex Medina. Presbyteros inde ab Apoſtolorum temporibus Romanæ Sedi ſeu Cathedræ præfectos fuiſſe Irenæus ad Victorem (2) ſcribit. Ergo Presbyteri Episcopatus ſucceſſionem habent i. e. ſunt revera Episcopi. (Cham. T. 2. l. 10. c. 6. §. 25.) Imò nunquam apud Irenæum diſtinguuntur ab Episcopis, nedum ſeparantur.

§. 14.) Per Eccleſiam non ſolam Romanam, ſed totam Univerſalem Catholicam intelligit, cujus ſucceſſionem legitimam, & chariſma ſeu doctrinam attendendam vult. Unde c. 45. *ubi chariſmata Domini poſita ſunt, ibi diſcere oportet veritatem, apud quos eſt ea, quæ eſt ab Apoſtolis (non à ſolo Petro) ſucceſſio Eccleſiæ, & id, quod eſt ſanum & irreprehenſibile converſationis, & inadulteratum, & incorruptibile.* Non ergo ſtatim ſchiſmatici ſunt, qui ſeparant ſe ab Eccleſia particulari inpr. ob falſam doctrinam, & fundamentales errores. Hinc etiam c. 44. *Ab omnibus, inquit, talibus abſiſtere oportet, adherere verò hiſ, qui & Apoſtolorum doctrinam cuſtodiant, & cum Presbyterii ordine ſermonem ſanum, & converſationem ſine offeſſa præſtant &c.* Succeſſionem ergo localem abſque chariſmate veritatis tribuit hæreticis, vel ſchiſmaticis. Inſuper omnibus hiſce docet, otioſos atque pigros tum Episcopos, tum Presbyteros eſſe, ſi vicariis munus ſuum demandent. Sic eodem c. 44. *Presbyteros vocat. Principes & Episcopos, fideles & ſapientes actores h. e. Oeconomos, Præpoſitos ſuper familiam Domini &c.*

Idem l. 4. c. 62. *Judicabit eos, (Dominus) qui ſchiſmata operantur &c.* item *qui ſunt extra veritatem i. e. Eccleſiam.* Ii ergo ſchiſmatici, qui veritatem non retinent. Non ad ſucceſſionem ſed ad veritatem provocat. Sic c. 63. *Agnitio vera eſt Apoſtolorum doctrina, & antiquus Eccleſiæ ſtatus &c.* Et c.

69. Nos autem unum & solum verum Deum doctorem sequentes, & regulam An. 205.
veritatis habentes ejus sermones se iisdem semper eadem dicimus &c.

S. 15.) Iren. l. 3. c. 4. Non oportet adhuc querere apud alios veritatem,
quam facile est ab Ecclesia sumere, (non sola Romana, sed & aliis Catholicis)
cum Apostoli quasi in depositarium dives, plenissime in ea contulerint omnia,
quæ sint veritatis, ut omnis, quicumque velit, sumat ex copotum vitæ. Ergo
perfecta erit S. Scriptura, ab omnibus scrutanda & indaganda.

Ib. Quid enim, & si qua de aliqua modica questione disceptatio esset, non-
ne oporteret in antiquissimas recurrere Ecclesias, in quibus Apostoli conversati
sunt, & ab eis de præsentis questione sumere, quod certum & re liquidum est.
Ergo non ad unam Romanam recurrendum putavit. Cum verò antiquissi-
mæ illæ Ecclesiæ defecerint hodie, sanè ratio hæc hodie locum non ob-
tinebit.

Ib. c. 11. Quoniam quatuor regiones mundi sunt, & quatuor principales
spiritus, & disseminata est Ecclesia super omnem terram, columna autem & fir-
mamentum Ecclesiæ est Evangelium, & spiritus vitæ, consequens est quatuor ha-
bere eam columnas. Ubicumque ergo Evangelium, & spiritus vitæ, ibi vera
est Ecclesiæ.

Idem l. 3. c. 40. Prædicationem verò Ecclesiæ undique constantem, & æqua-
liter perseverantem &c. paulò post: ubi enim Ecclesiæ, ibi & spiritus Dei, illic
Ecclesiæ, & omnis gratia, spiritus autem veritas. Ergo Ecclesiæ in Scriptura
fundatur & radicatur. Ac eadem Ecclesiæ potest & debet esse tuta regula
nostræ fidei, non potestate aliqua judicativa, & definitivæ propriæ, sed atte-
stativa duntaxat, & in actu exercito, non in actu signato.

S. 16.) Idem l. 4. c. 5. de Justificatione. Non aliter salvari homines
ab antiqua serpentis plaga dicit, nisi credendo in eum, qui secundum simili-
tudinem carnis peccati in ligno martyrii exaltatur à terra, & omnia ad se
trahit, mortuòsque vivificat.

Ib. c. 34. Eucharistiam vocat panem in quo, vel super quem gratia sunt acta;
sicut nimirum Justinus vocavit *ὄψαρ ἰσχυρῆς & πτοῦ*. Hinc paulò post pergit Lug-
dunensis doctor: *Qui est à terra panis percipiens invocationem Dei, jam non
communis panis est, sed Eucharistia, ex duabus rebus constans, terrena & cælesti.*
Et: *sanctificamus creaturam &c.* (a) Ibi fusè, manifestissime docet, morta-
lem hanc substantiam corporum nostrorum nutriri & augeri de calice & pa-
ne Eucharistiæ, i. e. de creatura illa, quam Deus ex terra per solem & plu-
viam produxit, quæ quoniam per Dei benedictionem jam est Eucharistia,
& communicatio corporis & sanguinis Christi, atque adeò secundum quen-
dam modum est corpus & sanguis Christi, ideo nobis certum pignus est re-
surrectionis corporum nostrorum in vitam æternam. Ib. ut & lib. 5. sta-

c 2

tim

a) Carrog. de Euch. Part. 1. c. 8. p. 174. & Part. 2. c. 10. p. 518. seq. Dalla. de cultu Lat. l. 3.
c. 14. p. 362.

An. 205, rim post initium p. 438. edit. Eras. calix Eucharistiæ communicatio est sanguinis ejus &c. ex his augetur & consistit carnis nostræ substantia &c. Duo ergo signa externa ponit, panem fractum, & calicem mixtum, quæ post vocationem Dei (post benedictionem) non annihilentur, sed tantùm communia esse desinant, & Eucharistia corporis & sanguinis Christi tant. (b)

S. 17.) Apud Irenæum, ut nec apud Justinum, nulla mentio *intercessionis pro mortuis*: unde credibile fit secundo seculo exeunte ritum hunc in Ecclesiam introductum: ex illo tempore apud omnes planè Christianos tandem invaluit, modo tamen longè diverso, quàm hodie apud Pontificios. (Arnd. Ant. p. 681.) Negat quidem Irenæus l. 5. circa finem cum aliis Patribus, ante resurrectionem præmium reddi scil. totale & integrum, non tamen inde sequitur, eum purgatorium statuisse, inde l. 2. c. 64. credidit *dignam habitationem unamquamque gentem percipere, etiam ante judicium.*

Eundem liberum asseruisse *jejunium*, seu etiam *Quadragesima* observationem jam alibi ex Euf. l. 5; c. 26. evicimus.

Idem It. l. 5; *Regis cor. in manu Dei est. Et: per me Reges regnant &c. Per me Principes exaltantur & tyranni terra. Et Paulus: Omnibus potestatibus sublimioribus &c. Quibus Magistratum pulchrè contra hæreticos defendit, ejusque potestatem: hinc paulò post: Ad utilitatem ergo gentilium terrenum regnum positum est à Deo, sed non à Diabolo, qui nunquam omnino quietus est, imò qui nec ipsas quidem gentes vult in tranquillo agere &c. Iraque potestas laica à Deo immediatè orta, & ab eodem dependet, non verò à Papa: adeoque absoluta est, & in suo genere perfectissima. Unde ab hac potestate nulla anima excipitur: ita tamen est limitata, ut Deus. infinitis parasangis præcedat & præmineat.*

Lib. 5. c. 21. p. 483. *Antichristus existens apostata & latro, quasi Deus vult adorari, & cum sit servus, Regem se vult præconari &c. Etc. 22. p. 484. Pro eo, quòd dilectionem Dei non receperunt, ut salvi fierent: & ideo mittet eis Deus operationem erroris.*

Lib. 1. c. 9. docet Marcum hæreticum uxorem cujusdam Diaconi stuprâsse.

S. 18.) S. Zachariam Presbyterum Lugdun. post cladem superfuisse, & Irenæo in Episcopatu successisse ait Gallia Christ. T. 1. p. 292.

b) *Bulling. orig. err. circa Missam c. 11. Chemnit. Conc. Tr. 277. Forbes. Instr. l. 11. c. 11. S. 17. prolixior de Dom. l. 5. c. 6. à S. 24. seu T. 2. à p. 64.*

JESU CHRISTI *Annus* 206.SEVERI *Imp. Annus* 12.

Zepherini P. an. 12. Coss. Chinoles Septimius II. & Annius Libo-Septimius Plautianus generi sui Antonini Caracallæ insidiis petitus, à Severo Imp. occidi iussus, non sine divina nemesi, eò quòd duram persecutionem in Christianos exercuit, gulæ insuper atque avaritiæ vehementer deditus fuit, unde suprâ quàm credi possit ingentes thesauros collegit. Ejus liberi Plautilla uxor Caracallæ, & Plautius in insulam Liparam relegantur, ubi post mortem Severi à Caracalla occiduntur, ut & ex Senatoribus Plautiani amici nonnulli. De hoc Herodianus, Dio, alii.

Occasione secularium ludorum Romæ celebratorum, putant Tertulianum librum de spectaculis scripsisse, ut & illum de idololatria.

JESU CHRISTI *Annus* 207.SEVERI *Imp. Annus* 13.

S. 1.) Zepherini P. an. 5. Coss. M. Aurelius Antoninus, & frater Ge-
 ta. *Natalis* al. *Natalius* s. *Natolius* ex confessore in hæresin Theodoriano-
 rum prolapsus eorumque factus Episcopus, variis visis & monitis divinis,
 etiam cæsus flagris ab Angelis excitatus fuit ad repetendam communionem
 Catholicam, ad quam Zepherinus non antè eum admisit, quàm solennis
 ἑξομολογήσεως, pro illorum temporum severitate, disciplinam subiisset.
 Causam lapsûs alii turpem quæstum fuisse ajunt, alii φιλοπρωτοκαθεδριαν seu
 primatûs ambitum, unde ab Euf. l. 5. c. 27. al. 28. τῇ πρωτοκαθεδριᾷ δελεα-
 ζόμενός ἐστιν dicitur. Utrunque sanè ad tantam amentiam ipsum permovisse ex
 Eusebio liquet: adeoque manifestum fit, tum temporis primæ cathedræ di-
 gnitatem aliquos titillare cœpisse: de quo Blondel. de Episc. p. 54. Neque
 tamen hinc obtinent adversarii, jam tum Episcopos, seu potius Presbyterio-
 rum & collegiorum præsides imperium aliquod in sympresbyteros, fratres
 & collegas exercere potuisse. Hic Natalius non ad Zepherini tantùm Cle-
 riq; pedes se abjecit, cum lacrymis, indutus sacco & conspersus cinere, sed ad
 secularium quoque, seu laicorum genua & vestigia advolutus multis preci-
 bus usus, ostensis etiam yhibicibus plagarum, quas pro Christi confessione
 pertulerat, misericordiam imploravit, tandèmq; Ecclesiam suis fletibus
 commovit: Euf. l. 5. c. 27, Episcopi ergo, Cleri & totius Ecclesiæ in reci-
 piendo

Pœnitentia veterum,

An. 207.
vid. an.
314. §. 24.

piendo lapsō consensus hęc occurrit : qualia multa exempla alibi quoque obvia. Ex pœnitentię igitur gradibus *αἰσχυλαυσις* ipsi adscribitur i. e. fletus cum advolutione : fuit autem, cum quis admissō peccato extra Ecclesiam stans cum luctu & lachrimis eos, qui ingrediuntur, orat, ut pro semiserdium Dei eliciant. De hoc Zepperus, postquam de primitivā Ecclesiasticā disciplinā gradibus egit, sic (a) loquitur : *Successit temporis aliis atque aliis ritibus, hi publica pœnitentiarius aucti fuerunt, qui ad Dei, in recipiendis peccatoribus pœnitentibus facilitatem parum congruunt. Et quanquam bona intentione, tantum ad severitatem quandam disciplina Eccles. ostendendam, initio introducti hi ritus fuerunt, in aliis Ecclesiis alii : tamen occasionem tandem dederunt ad illam confessionem auricularem, canonicas satisfactiones, indulgentias, nundinationem, simoniam & tyrannidem conscientiarum, & excommunicationem, quā Pontifex Rom. univ. sum penē orbem Christianum demeravit, & sibi subjugavit.*

§. 2.) Varię disciplina aucta fuit, diversęque adinventi pœnitentię & satisfactionis, Ecclesiasticę scil. non meritorię in foro divino, modi pio zelo & scopo ; neque tamen in omnibus Ecclesiis eadem, sed libera erant. Plurima de hac re apud Tertullianum reperias. Sic lib. de Pud. *Sedere in sacco & cinere, fletu ingemiscere, precibus ambire, genibus Ecclesiam exorare.* Et lib. de pœn. *Peccata publicē confiteri, sacco & cineri incubare, corpus sordibus obscurare, animum mœroribus dejicere : aris Dei adgeniculari, omnibus fratribus legationes deprecationis suę injungere.* Quę omnia continet Confessio seu *ἔξομολόγησις*. Completo tempore pœnitentię nomen ejus excipiebant in libellum, & ad Presbyteros remittebant, cum hac aut simili forma : *Hunc admittite ad communionem, quia lapsus sui egit pœnitentiam dignam :* Cypr. l. 3. Ep. 15. 16. Idem l. 3. ep. 11. Confessionis exemplum ponit : *Nos errorem nostrum confitemur. Circumventi sumus &c.* Hanc excepit *Absolutio*, & *manus impositio*, sequebatur Ecclesie gaudium & gratiarum actio. Fideles quoque complexi sunt sic absolutos. Et l. 2. Ep. 12. ostendit, morem fuisse per literas, si qui essent recepti, aliis Ecclesiis denunciandi. (b) Pulchrē de pœnitentiā Aug. ser. 7. de Temp. vel quisquis autor : *Ista est vera pœnitentiā, quando sic convertitur quis, ut non revertatur.* Et Ambr. l. 2. de pœn. c. 10. *Sic unum baptisma, sic una pœnitentiā, que tamen publicē agitur.* Itaque publica pœnitentiā alia est à privata, hæc nimirum, quā quis quotidianos suos lapsus & peccata deflet : unde *quotidie peccantibus nunquam per pœnitentiā venia negatur.* Ut autem nefarii gravesque scandalosi peccatores non modò à Magistratu, sed ab Ecclesia etiam coercendi, adeoque Ecclesiastica disciplina nullo modo intermittenda, sic ontrā vehementer peccabant Novatiani, nullam secundam pœnitentiā dando, illi quin etiam, qui post baptismum peccantibus veniam denegabant, unde dilatio baptismi interdum usque ad extremum

vita

a) Polir. Eccl. l. 1. c. 22, (b) vid. Arnd. l. de discipl. Eccl. à §. 31. & Bona l. 1. c. 16. §. 2. inpr. ex Terr. de pœnit. c. 9.

vita facta. Interdum plures anni decernebantur ad pœnitentiam, tres, septem, decem & ultra, interdum usque ad agonem vitæ: quod merito orthodoxi neutiquam probant. Indulgentias prodesse defunctis non docetur à veteribus. Sic etiam statuerunt Biel. lect. 57. in Canonem Missæ, Hostiensis in Summal. 5. tit. de remissionibus num. 6. Jure dicam Latinis impingimus, quòd veterum piis indulgentias in alia, in merita & auricupia transmutarint, & impœnitentibus veniam temerè dent, de quo Arnoldi de frequenti communione liber, aliique consulantur, utpote M. Ant. de Dom. l. 5. c. 8. à §. 18. Arnd. de indulg. à §. 1. Olim absolutio *χειροθεσία* seu manus impositione fiebat: vid. Carthag. Conc. IV. can. 78. unde ib. can. 76. *Si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem.* Nihil hîc de extrema unctione. (e)

e) vid. Arnd. de disc. Eccl. §. 7.

JESU CHRISTI *Annus* 208.

An. 208.

SEVERI *Imp. Annus* 14.

§. 1.) Zepherini P. an. 6. Coss. Annus Albinus, & Fulvius Æmilius. *Origenes* Reprehendit hoc loco Annalista §. 1. imprudens Origenis factum, qui ex male intellectu loco Matth. 19. v. 12. dum Alexandria præfesset scholæ, semetipsum in juvenili arate castravit: de quo Euf. l. 6. c. 7. Eviravit autem se vel ferro, exectis genitalibus, ut crediderunt Hier. & Niceph. vel medicamento semet exsiccavit, ut alii statuerunt, & quidem verisimilius. Huetius l. 1. c. 1. §. 13. cicutam genitalibus illevisse credit, sicut olim Athenienses Hierophantæ. Factum ob crebras puellarum, institui ab ipso cupientium itiones ajunt, quò sic à calumniis esset liber. Resp. At factum illud occultari voluit. Ergo potius à Valesis hæreticis id hausit, adeoque non laudandus: confer can. Apost. 22. & 24. Nicen. c. 1. Arel. c. 7. Factum ejus comperit Demetrius idque laudavit, Originem confirmavit, strenuèque susceptum munus traducere jussit. Inde orta *Eunuchianorum, Valesiorum*, seu *Valesianorum* hæresis, à Valente quodam Arabe, juxta Epiph. hæ. 38. vid. Danæ. in Aug. c. 37. Nicetam in thesauro orthodoxæ fidei l. 4. hæ. 30. Horum dogmata. 1. Nonnisi castratum ingredi posse regnum cœlorum, ex male accepto loco Matth. 19. 12. 2. Conjugia & actus conjugales damnant. 3. Multa turpia & inhonesta fieri concedunt. A quibus tamen dogmatis non sine ratione excipiunt ipsum Originem. Omnia tamen hæc immensæ cœlibatûs laudes pepererunt, sicut deinceps Monachatum. Eleganter de hoc Tile-
nus

An. 208 nus. (a) Pontificii legitimarum nuptiarum, & Apostolicorum canonum contemptores, accitis gentilitiis copiis, tum cælibatibus, tum monachicis propugnant. Nam quia Ethnicis à sacerdotio repellentibus nuptias, teste Servio: re-
 fectè id à Christianis quoque fastidari pronunciat Bellarminus: nempe sic etiam Athenienses Hierophantia, solennes sacrorum ritus obituri, genitalia sibi oblinebant, cicutà: quod institutum Origenes, aliique non pauci inter Christianos καυζυλία imitati sunt. Sanè perversum hunc inter Christianos usum inva-
 luisse ex Conciliis atque aliunde apparet. Consule Hospin. de Mon. p. 32. Hoc tempore eundem Orig. primam interpretationem in Cantica Canticorum edidisse Baronius (b) existimat.

Res Bri-
 tanno-
 rum,

§. 2.) Spelmannus (c) ad præsentem annum annotat, religionem veram in Anglia per Romanos, & post Pictos, Scotos & Saxones ita extinctam, ut omnes reperierint gentilismum, nec profligatæ religioni Christianæ Eboraci, ubi Archiepiscopalis fuerat sedes, ullum fuerit latibulum. Hinc catervatim nobiles in latebrosam Walliam, Eboracensem item & Londinensem Archiepiscopos, cum toto Clero, sese proripuisse. Quæ de causa Fulgentius Audax (sine dubio ab hoc facinore ita dictus, aliisque ab Africano) Anglus scripsit orationes circa hæc tempora de Romanorum injuriis: item pro vindicanda libertate ad Donaldum Regem Epistolas: & ad Regem Pictorum. (d) Refert autem Usser. (e) Britanniam prius fuisse nonnisi univiam Provinciam: à Severo autem in superiorem & inferiorem divisam. Auctos verò in Valentiniana & Constantiniana &c. dispositione.

§. 3.) Baronius non malè ad an. 210. §. 1. ait Britannos fines egressos Romanorum ditionem invasisse, adversus quos Severus cum filiis & exercitu fuerit profectus. Anno autem sequenti 211. eosdem Britannos coercuisse ac muro centum triginta duorum millium passuum per transversam insulam ducto utrinque finem oceani communivisse, indeque Britannici nomen accepisse. Idem Usserius (f) sic refert: *Murum lapideum, ubi antea cespitium Hadriani posuerat, à mari ad mare per transversam insulam duxit. His autem idem præmittit: Severus Imp. tertio ante obitum anno cum exercitu in Britanniam profectus est, ubi Getà juniore filio ad jus dicendum in parte insule Romanis subiecta relicto, & seniore Bassiano (qui Antonius Caracallus dictus est) secum assumpto, aggerem diuisionis Romanae eo tempore limitem (illum videl. Hadriani murum cespitium) transgressus, Maatarum primùm, deinde Caledoniorum (qui altero illo Antonini Pii cespitio muro ab illis determinabantur) fines, ad extremitatem usque insule partem penetravit. Atque suorum 50000. morte absumptis, & hostibus ea conditione ad fœdus faciendum coactis, ut non parva regionis parte cederent, ad socios demum est reversus. Hæc ex Herodiano & Diogene. Aliquoties ergo muro divisam Britanniam Baronius ad an. 813.*

vid. an.
 122. §. 1.
 & 144.
 §. 1.

§. 5. 6.

a) disp. part. 2. disp. 23. §. 32. (b) §. 3. (c) in Concil. Brit. p. 22 (d) Fris. in Bibl. (e) Antiq. Brit. p. 96 & 1079 ad an. 197. (f) Antiq. Br. p. 1079. coll. cum p. 605. seq. & 1024. 1026. & 1068.

§. 6. agnoscit. Ad hujus historiae an. 122. §. 1. Castodorum in Severo, at- An. 209.
que alios. Tres autem memorabiles muri seu munitiones recensentur.
1. Hæc Britannica, contra Scotor. & Pictorum eruptiones. 2. In Dania &
ducatu Slesuicensi. 3. Isque omnium amplissimus & stupendæ magnitudi-
nis, in imperio Sinæ.

JESU CHRISTI *Annus* 209.
SEVERI *Imp. Annus* 15.

§. 1.) Zepherini P. an. 7. Coss. Flavius Aper & Alius Maximus. Hoc
tempore diversa Tertullianum scripsisse opuscula Bar. (a) censet, utpote
contra Marcionem, & de resurrectione, item de carne Christi.

Idem Annalista ad an. 211. Dialogum Minutii Felicis collocat, quem *Minutius
Felix.*
Spondanus ad hunc refert annum. Is autem Romani fori caudidicus fuit.
Octavianum seu Octavianum suum hunc tractatum inscribit, quia in eo Chri-
stianus Octavii nomine, & Ethnicus Cæcilius interloquuntur: vid. Laet. l. 1.
c. 11. unde falsò Arnobio inscribitur. Vide Hier. Bell. Gerh. River. Crit.
S. l. 2. c. 17. Arnd. 888. Est autem pro Christianis Apologeticus liber, quem
videbis in Bibliotheca Patrum Par. ed. T. 9. i. Eadem in ind. p. 70. hæc sub-
jungit: *Ferebatur olim, teste Hier. in Minutio, sub hujus nomine alius quidam
liber de fato, quem nunc non puto extare. Et Frisius in Bibl. alius, inquit, sub
nomine ejus fertur de fato, vel contra Mathematicos: qui quum sit & ipse deserti
hominis, non mihi videtur cum superioris libri stylo convenire. Confer Trithem.
Tir. alios. Leydæ nuper recusus fuit Dialogus cum eruditis notis.*

§. 2.) Inprimis Minutius ad calumnias in Christianos respondet, quòd
non sint *ἀθεοί*, sine Deo aut Numine, licet templa non habeant, nec aras, ima-
gines, idola, eaque non colant, sed unum Deum vereantur & adorent:
Cur nullas, inquit Gentiles, aras habent, templa nulla, nulla nota simula-
chra? Respondet: *Quòd simulachrum Deo fingam, cum, si rectè existimes,
sit Dei homo ipse simulachrum? templum quòd ei extruam, cum totus hic mun-
dus ejus opere fabricatus eum capere non possit? Et cum homo latius maneam,
intra unam adiculam vim tanta majestatis includam? Nonne melius in
nostra dedicandus est mense? in nostro imò consecrandus est pectore? Hostias & victi-
mas Deo offeram, quas in usum mei protulit, ut rejiciam ei suum munus? Ingra-
tum est, cum sit litabilis hostia bonus animus, & pura mens, & sincera senten-
tia. Igitur qui innocentiam colit, Deo supplicat; qui justitiam, Deo libat; qui
fraudibus abstinet, Deum propitiat; qui hominem periculo surripit, optimam*

d

(an

An. 209. (an opimam) *victimam* cedit &c. (b) Frustrâ sanè ex hoc Minutio disputat Spondanus (c) an templa habuerint veteres: gratis quineriam, licet concisius, quærit Bellarminus, an erigenda sint templa. Nunquam isthoc negavimus, nunquam demoliendas Ecclesias contendimus, ipsa Orthodoxorum praxis satis hoc docet. Hoc est quod volumus, nec negat Spondanus & alii, veteres & primos Christianos tempore persecutionum ejusmodi templa habuisse, sicuti Judæi & Gentiles, & quemadmodum Christiani postea sub Imp. Christianis. Simplicia erant loca, ubi convenerant, conclavia, cryptæ & alia obscura, clancularia, abdita & remota loca, ita ut nugentur potius Latini de Basilicis Romanis & aliis alibi. (d) Nullo modo satisfacit Bona (e) dum ait: *Primis sæculis Templi nomine non utebantur Christiani, sed Ecclesia: unde conscientia stimulo coactus, præmittit: Ex communi usu nullum ponitur discrimen inter Templum & Ecclesiam.* Addit: *Templi nomen primitiva Ecclesie Patres idcirco non usurpabant, ut non solum à ritibus Ethnicorum, sed etiam à vocabulis se abhorreere indicarent.* Atque hoc sensu nulla Christianis fuisse Templa putat, scil. qualia apud Genteis, sublimibus elata fastigiis, quibus putarent divinitatem concludi, nullas habere aras ad ostentationem extructas &c. at inane *νενομήτων!* vocabula non insectamur, sed res spectamus. Nulla talis distinctio in mentem paganis venerat, nedum Christianis: simpliciter nulla singularia & aperta ædificia Christianos habuisse, in exercitium sacrum extructa adparet, neque enim fideles negabant objectionem infidelium. Præterea in unius Dei honorem extruenda Templa affirmamus, neque tanto splendore ornanda, verùm in egentes & miseros sumptus faciendos. Non eum in finem ædificanda, quasi ea Deum comprehendant, vel quasi illis Deus indigeat: neque pars religionis in iis ponenda, quandoquidem religio & vera Ecclesia sine Templis consistere potest.

§. 3.) Non minus miserè se Baronius torquet (f) dum inter *templa delubraque* distinguit. Ad quæ fusè Blondellus de Episc. à p. 259. ut & Seldenus (g) ubi *Manifestius*, inquit, *hic nihil videtur, quàm verba non omnino fieri de gentiliū aris, statuis, templis Christianis non admissis, aut instar eorum seu ritu Gentilitio dedicatis. Vitio Christianis vertit Cecilius, quòd sibi nulla haberent templa, ne quidem qualia Judæis ait fuisse, i. e. simulacris carentia. Quod ita de templis ab Christianis nullis tunc dedicatis capiendum. Nam objecerat nostris Cecilius: Cur occultare & abscondere quicquid illud colunt, mag-nopere nituntur? Cùm honesta semper publico gaudeant, scelera secreta sint? Cur nullas aras habent, templa nulla, nulla nota simulacra? nunquam palam loqui, nunquam liberè congregari, nisi illud, quod colunt, & interpretunt, aut puniendum est, aut pudendum? Et paulò post: Judæorum sola & misera gentili-*

b) Dalla. de imagg. l. 1. c. 3. itidem cultu Lat. l. 8. c. 17. p. 1084. & cap. 23. Larrog. de Euch. part. 1. c. 8. p. 182. Arnd p. 341. & 1082. (c) ad an. 57. §. 31. (d) vid. Zimmerm. in Tert. §. 253. (e) Liturg. l. 1. c. 19. §. 2. (f) à §. 5. anni 211. (g) de Synedr. l. 3. c. 15. p. 334.

tas, unum & ipsi Deum, sed palam, sed templis, aris, victimis, ceremoniisque An. 209.
coluerunt. Ad qua Octavius: Putatis autem, nos occultare quod colimus, si delubra & aras non habemus? Quod enim simulachrum Deo fingam &c. ad qua, oppidò tamen infeliciter, Joh. ab Wovver: Christiani non habebant templa dedicata & consecrata ritu Ethnico; suas tamen Basilicas, seu, ut ipsi appellabant, *κτεναὶς*, habuisse satis constat, easque frequentasse, nisi quatenus persecutione impedirentur; tunc enim ad domos privatas confugiebant. At quid somnia ejuscemodi curemus? Hujus sequax est Geverhartus Elmenhorstius. Quasi, subjicit rectè Seldenus, licet ritu non Ethnico, nihilominus Christiano aliquo dedicationi sacra tunc proprio consecrata habuissent templa. (b)

§. 4.) Clàm & in secreto à Christianis tum omnia peracta fuisse Minutius clarissimè docet: ecquidni verò, cum nemo Christianus vel hircere sustinisset, nì mactationi jam devotus? Quantò minus templa, basilicas, & similia erigere ausi, vel publicè illas frequentare? Unde cryptæ, & antelucani conventus. Sed finge tibi templa, quid tandem in illis cum facellis, choris, luminaribus, altaribus, idolis, & sexcentis aliis, quæ hodie in Papatu, de quibus Hospinianum, alios consule. Unde iterum Minutius: *Quanta & de Diis vestris animalia bruta naturaliter judicant, mures, hirundines, milvi, non sentire eas sciunt, nòrunt, inculcant, insident, & nisi abigatis, in ipso Deo vestri ore nidificant; aranea verò faciem ejus intexunt, & de ipso capite sua fila suspendunt.* Adhuc Minutius: *Dum opinio & mens imperitorum artis concinnitate decipitur, auri fulgore prastringitur, argenti nitore, et candore eboris hebetatur.* Tum fusè exsequitur, quibus modis fingeretur, poliretur, atque pararetur simulachrum, ad hoc, ut divinos honores acciperet &c. (i) Non ignoravit Cæcilius Christianos nonnisi unum Deum venerari, neque id hoc loco illis exprobravit, sed quòd eundem unum Deum nullis externis rebus, utpote auro, argento, statuis, aris, templis &c. colant: neque hoc negavit heic Minutius, sed saltem *ἀθεότης*, crimina atque probra à se, suisque amolitus. Requirebat Cæcilius Deum visibilem, ac in sensus quoquo modo incurrentem, & quem gens libera, integræque regna noverint. Tam verò abest ut hac in parte ad stipuletur Minutius, ut potius ipsis etiam Judæis Christianos opponat, eò quòd Deum suum nullis externis aris, victimis, ceremoniis &c. colant. Sicuti Tertull. Apol. c. 16. ita & noster Minutius, gentiliam de Christianorum Deo calumnias ac suspiciones producent; nemo tamen Eucharistiam, aut divos, aut reliquias colere dixit; quòd tamen, si hæc verè culta à Christianis essent, procul omni dubio, exprobratum ipsis fuisset.

§. 5.) Per homicidia initiatos esse Christianos, sive per sanguinem infantis

d 2

fantis

(b) Confer Blondel. l. 1. al. p. 255. ubi de Templorum & Basilicarum origine. Myral. hist. Eccles. l. 2. §. 2. n. 24. Larroq. l. 1. al. part. 1. c. 5. p. 73. & 97. (i) Dalla. de imagg. l. 1. c. 2. & de adro. l. 1. c. 19.

An. 209. fantis vehementer negat. At verò signi seu panis & vini transsubstantiationem hîc indigetari, prout volunt Latini, minimè credendum, sed de vero infante sermonem esse punctim occiso. Injuriam autem sibi fieri maximam eò asseverat, quòd Christianis spectare parricidium, aut audire de illo loquentes non permissum, nec bestiarum, multò minus hominum admittere sanguinem concessum sit. Neque hostiam, neque extra Deum quidquam aliud adorasse Christianos, indeliquet, cum exprobrat Gentilibus: *Vos adoratis bovem cum Aegyptiis, & inde vos alitis.* (k)

Christianos non colere, non coronare, prout gentiles faciant, suos mortuos Cæcilius objicit: *Non floribus caput nectitis, non corpus odoribus honestatis; reservatis unguenta funeribus; coronas etiam sepulchris denegatis.* Ex mortuorum autem cultu gentilium ortum Octavius docet, quando ait: *Dum (gentile) Deos suos colunt religiose, dum defunctos eos desiderant, in imaginibus videre, dum gestiunt eorum memorias in statuis detinere, sacra facta sunt, quæ fuerant assumpta solatia.* (l) Depravatum locum ex Minutio adversarii producit pro reliquiarum cultu, quasi dixisset: *Nos exequias adoramus:* cum sit legendum: *Nos exequias adornamus eadem tranquillitate, qua vivimus.* Agit quidpe de simplicitate Christianorum in suis funeribus. Elmenhorstius agnoscit in suis notis, esse Codices, qui hanc emendationem habeant; qui ipse tamen aliàs ex Festo statuit, adornare idem esse quod facere.

§. 6.) Ultimo loco nostris à Cæciliano objectum, eos, *Crucis ligna feralia colere:* hinc *Crucicole* fideles dicti: *Ecce vobis mina, supplicia, tormenta, etiam non adoranda, sed subeunda cruce* &c. Ita autem Minutius hoc negat, ut in paganos hunc cultum rejiciat: *Crucis, inquit, nec colimus, nec optamus* (Elmenhorst. *oramus*) *Vos planè, qui ligneos Deos consecratis, cruce lignæ, vel Deorum vestrorum partes forsitan adoratis.* Sensus: *Crucem non colimus, non adoramus, sed Christum, qui in cruce pependit, in cruce gloriamur.* (m) Gratis igitur Bellarminus (n) crucis venerationem nostris objectam fuisse ait, quia falsò & per sycophantiam fuit objecta, & calumniam fuisse aperte hîc Minutius ostendit, ut & Tertull. Apol. c. 15. 16. alii. In alienum omnino sensum verba Minutii detorquent, quia illa cum can. 73. Concilii VI. seu Trullani conferunt, ubi præcipitur, *ne crucis figura in pavimento fiat.* Fidem excedere videri Casalius c. 100. p. 391. ait, etiam Gentiles aliquando in suis triumphis non solum Crucem, verùm & crucifixum adumbrasse: unde Minutius: *Trophæa vestra victricia non tantùm simplicis Crucis faciem, verùm & affixi hominis imitantur.* Verùm quidquid fuerit, fortuitò id à Gentilibus factum, de Christo Salvatore nihil cogitantibus: una hæc ex sexcentis exter-

norum

k) Larrog. part. 3. c. 4. p. 893. (l) Dalla. de imag. l. 4. c. 7. p. 619. Larrog. part. 3. c. 4. 877. Arnd. § 43. (m) Dalla. de imag. l. 1. c. 15. p. 138. Zimmerm. §. 118. Arnd. 287. (n) h. 2. de imag. cap. 28.

norum rituum & idololatriæ formis fuit. At quid hoc absque fide seu cog-
nitione salutari? An. 210.

JESU CHRISTI *Annus* 210.

SEVERI *Imp. Annus* 16.

Zepherini P. an. 8. Coss. Antoninus Aug. III. & Geta Cæsar. II. Geta hoc tempore Augustus dictus : felix autem fuit status Imperii : scripsisse etiam Tertullianus adv. Judæos creditur. Commendat Annalista S. 8. Zepherini Romani studium in expugnandis hæresibus, atqui omnibus hoc fidei incumbit Ministris, nec singulare quid de illo Optatus, nec primo eum loco collocat, dum ait: *Marcion, Praxeas, Sabellius, Valentinus & cæteri, temporibus suis à Victorino Pictaviensi, à Zepherino Urbico, & Tertulliano Carthaginensi usque ad Cataphrygas, & ab aliis assertoribus Ecclesia superati sunt.* Severi hujus tempore floruisse C. J. Solinum Polyhistorum, Plinii compilatorem volunt. In quem vide Salmasium : f. Paris. 1629.

JESU CHRISTI *Annus* 211.

An. 211.

SEVERI *Imp. Annus* 17.

Zepherini P. an. 9. Coss. Claudius Pompejanus, & Lollianus Avitus. Ufferius (a) ad hunc annum dicit : De Amphibalo Principis Cambriæ filio, & aliis Britanniae juvenibus à Zephyrino Rom. Episcopo ad fidem conversis stultissima fabula est. *vid. an. 290 §. 16.*

a) *Ant. Brit. à p. 163. & 1080*

JESU CHRISTI *Annus* 212.

An. 212.

SEVERII *Imp. Annus* 18.

Zepherini P. an. 10. Coss. Acilius Faustinus & M. Rufinianus.

JESU CHRISTI *Annus* 213.

An. 213.

ANTON. & GETÆ *Augg. Annus* 1.

S. I.) Zepherini an. 11. Coss. Gentianus & Bassus. Severus mœrore *Severus* potius scelerum filii Antonini, quam morbo consumptus obiit Eboraci in *obiit.*

An. 213 Britannia. De hoc Ulfertius (a) *Mœatis unâ cum Caledoniis deficientibus Severus, dum expeditionem in eos parat. Eboraci IIII. die Febr. exstinctus est, corpusque ejus rogo impostum, in loco qui ad hunc usque diem Severeshill/ Severi colli nomen retinet. Vixit annos 65. m. 9. d. 15. Duobus autem filis Bassiano & P. Seprimio Geræ imperium reliquit: hi quomodo Romam repetierint, & ubique inter se diffidenti animo fuerint, Herodianus docet. Bassianus etiam Antoninus, ex avi materni nomine dictus, sic etiam Caracalla, quia è Gallia vestem plurimam devexit, talarésque caracallas fecit, qua & ipse usus, & similem militibus atque populo donavit, quem ad se salutandum, in durum talibus introire coegit vid. Xiphil. Æl. Spartianum, alios. Id indumenti genus Alexander (b) penulæ in modum fuisse dicit, barbaram discissumque, & confutum ex multis partibus.*

*Serapion.
Asclepiades.*

S. 2.) Serapioni Antiocheno defuncto Asclepiades, confessione pro Christi nomine clarus, (c) subrogatur: de illo vid. Martyrol. ad 30. de hoc ad 18. oct. Eodem anno Alexander nobilis confessor sub Severo ordinatus Hieros. Episcopus fertur, vivente adhuc, sed decrepito Narcisso. (d) Hic Alexander ad Antiochenos ex vinculis scribit & gratulatur eis, quòd Asclepiadem constantem & exercitatum doctorem Episcopum recepissent: ita ut dubium an uterque eodem anno ordinatus. Atqui ex hac ad Antiochenos epistola nullam Alexandro prærogativam vel potestatem ipsi admittunt adversarii. Ergo si Romanus in simili casu idem fecerit, prout olim sibi invicem gratulati fuerant, ejus dominium inde quoque non rectè concluditur. Adde quòd in Syria Antiochenus Episcopus vicinarum Ecclesiarum inspectorem egit, ut sextus Niceni Concilii canon habet: & patet ex Euf. l. 6. c. 12. ubi Serapion Antiochenus Episc. in Rossensi Ecclesia schisma componit. Ita sanè eadem ratio in aliis.

*Alexander.
Narcissus.*

a) *antiq. Brit. p. 164. & 1080. (b) Genial. diar. l. 5. c. 18. ex Volater. l. 23. (c) Euf. l. 6. c. 11. (d) Euf. ib.*

An. 214.

JESU CHRISTI *Annus* 214.

ANT. CARACALLÆ *Imp. Annus* 2.

Zepherini P. an 12. Coss. Asperi duo. Caracalla non modò in educatores, Patrisque amicos, sed & in milites atque senatores immaniter saevit, cumpr. verò in uterinum Geram, cui parente adhuc superstite infensissimus extiterat. Occisum hoc anno quinto Kal. Martii in matris gremio, natum 22. annos, 9. menses, Baronius ex Dione, Spartiano & Herodiano ostendit. Papinianum J. C. idem Caracalla occidit, quia hoc fratricidium defendere noluit.

noluit. Audiens hoc facinus mitigari posse, si fratrem Divum appellaret, respondit: *Sit Divus, dummodo non vivus.*

JESU CHRISTI *Annus* 215.

An. 215.

ANTON. CARACAL. *Imp. Annus* 3.

Zepherini P. an. 13. Coss. Antoninus Aug. III. & Balbinus. *Gajus seu Cajus s. Cajus*, vir eloquentissimus, Romæ contra Proclum Phrygem, seu Montanistarum erroris propugnatorem, disputationem habuit. Zepherino autem duce atque impulsore vel publicè coram universa Ecclesia habitam, neque Eusebius (a) neque Hier. (b) affirmant. (c) De eodem Lutzenb. in Proculo ex Marsilio Ficino (d) Ego reperi præcipa Numenii, Philonis, Plotini, Jamblici, Proculi mysteria à Johanne, Paulo, Hierotheo, Dionysio Areopagita accepta fuisse, quidquid enim de mente divina, Angelis &c. ad theologiam spectantibus magnificum dixere, manifestè ab illis usurpavere vel furati sunt. Negavit Proculus Epistolam ad Hebræos esse Pauli. Hic Cajus in Dialogis cum Proculo fundationem Rom. Ecclesiæ tam Paulo, quàm Petro tribuit: *Ego, inquit, Apostolorum trophæa perspicuè possum ostendere, nam si lubet in Vaticanum proficisci (ubi est Petri sepulchrum) aut in viam, que Ostiensis dicitur (ubi Paulus jacet) te conferre: trophæa eorum, qui istam Ecclesiam (Romanam) sermone & virtute stabiliverunt, invenies.* Resp. 1. Mendax ergo Cornelius P. qui circa an. 255. Decretali. 1. scripsit translata seu sublata horum duorum Apostolorum corpora suo tempore de Catacumbis, & Petri quidem in Vaticanum positum, Pauli in viam hostiensem. Certè sepultos fuisse statim post martyrium, alterum in Vaticano, alterum ad viam Hostiensem veteres, & hîc ipse Cajus testantur: & ita docet Cardinalis noster ad an. 69. 2. Sed concedamus aliquid veterum facilitati, quid verò tum postea etiam si Petrus Romæ mortuus & sepultus fuisset: sequiturne inde, & ibi XXV. annos sedisse, Papam & Oecumenicum, Caput reliquorum fuisse, alios ejus tempore Romæ Episcopos non extitisse &c. 3. Ideo hæc Romana Ecclesiæ applicat Cajus, quòd Montanus, Proculus & cœtera fax Romæ tum schisma, tum hæresin foverunt, contra Apostolicam fidem & successionem. 4. Æqualia de aliis Sedibus à Patribus dicuntur, nisi quòd Petrus & Paulus ibi non mortui, unde tamen nihil sequitur. 5. Si Zephyrinus adversus convictum Proculum ac omnes Pseudoprophetiæ defensores, in ipsum etiam Tertullianum, Anathema dixit, non solus hoc fecit, fatente Baronio (e) sed & alii Catholica Ecclesiæ Episcopi, idque non Victoris auctori.

a) l. 6. c. 14. & l. 2. c. 24 (b) in Catal. (c) Confer. Fris. in Bibl. p. 30. & 56. (d) de relig. Christ. c. 22. (e) §. 5. Spomd. S. 1.

An. 215. Auctoritate, sed communi consilio, & ipsius nominis Christiani veneratione, collectis variis in locis Conciliis.

JESU CHRISTI *Annus* 216.

ANT. CARACALLÆ *Imp. Annus* 4.

Tertullianus contra nos scribit.

S. I.) Zepheryni P. an. 14. Coss. Messala & Sabinus. *Tertullianus* libros de Monogamia, de jejuniis & de pudicitia contra Catholicos, quos *Psychicos* i. e. animales adpellat, conscribit Baronio teste. Et quia novissimus hic annus est, quo Annalista de Tertulliano agit, pro methodi nostræ instituto fusiùs de eodem tractare lubuit. Dicitur autem *Q. Septimius Florens Tertullianus*, natus Centrone apud Carthaginem, primò J. Consultus deinde Presbyter factus Romæ; quæ autem patriam reliquerit variant sententiæ. Ad mediam usque ætatem maritus Romæ mansit, ubi, Hieronymo docente, contra Montanum scripsit, tandem desciscere ad eosdem cœpit, itaque functione remotus Carthaginem reversus, ibique diem obiit. Vir fuit eximius, summa eruditione & ingenii acumine, unde Hieronymus de illo: *Tertulliano quid acutius, quid eruditius?* Credendo tamen facilis fuit, in defendendo pertinax, cui externa species sanctimonix ira arripit, ut durior fuerit in omnibus, & erga omnes. Præter vehementis & acris ingenii naturalem, quæ in eo passim apparet, asperitatem, & styli Carthaginensis, cum reliquis Africanis, ipsi communem indolem, orationis suæ splendorem tanta eruditione, tam multis vocibus, aut novis, aut è Jurisprudentia translatis, tot subtiliter & acutè dictis obscuratis, ut, fatente Rigaltio, lectores ad nutum attentissimè sagaces sibi poscat, nullaque nimia sit ad eum probè intelligendum, vel doctrina, vel attentio. *Quia ingenio fuit tetrico & moroso*, inquit Dallæus, (a) *quam quidem Montanista affectabant disciplinam austeram & severam facile probavit: quod verò pertinet ad ipsa fidei dogmata, ipse non semel testatur se in eadem sive norma, sive fide cum Catholicis constanter permanere: tamen in ejus operibus peregrinæ & absurde opiniones occurrunt, de persona Filii, de natura Dei, ejus affectibus & substantia, de Angelis, de anima humana, de statu animarum post hanc vitam, de chiliasmo, de nuptiis, de baptismo hæreticorum, & dilatione ejusdem in infantibus, de capitali judicio & judicario munere.* Sunt qui illius transitum ad Montanistas rejiciant vel in invidiam, quòd agrè ferret Victorem suum popularem Afrum sibi præferri in Sede Romana; vel in superbiam, quòd Carthaginensis Episcopus fieri nequiverit, & quòd, cum incidisset in Proclum Cataphrygem captus severitate discipuli.

a) de Patr. p. 259.

disciplina Montanica, in quam ipse suo pte ingenio propenderit, quod vel ex An. 216, pallio liquet, facile illi hæresinomen dederit. Alii potius invidiã eum laborasse Romani Cleri, ob eruditionem & eloquentiam malunt. Ita Hier. (b) *Invidia & contumeliis Clericorum Rom. Ecclesia pressus ad Montani dogma delapsus est.* De illo copiose B. Rhenanus in opere ejus, Pamelius & alii. De iis, quæ falso inscribuntur Tertulliano Rivet. Crit. S. l. 2. c. 9. Cocus in Censura: Bellar. & ex eo Gerhardus. Mejer in Bibl. p. 23. Mycræl hist. Eccl. l. 2. §. 1. Ejus inter alia, non sunt liber de Trinitate, item epistola de cibis Judaicis. Neque auctor est libri de Ecclesiasticis dogmatibus, sed Genadius homo Semipelagianus, ipsis Lovaniensibus fatentibus.

§. 2.) Ideo verò Tertulliani scripta eò accuratius distinguenda, quia sibi met similis non est: de quo Rivet. l. all. c. 10. & in prælim. c. 9. Pamelius à p. 45. ad 55. Baron. & Spond. ad an 201. & 216. Dallæus de Patr. à p. 5. & p. 15. Arnd. Ant. à p. 881. Ab eò siquidem *Tertullianista* orti: Aug. de hæ. c. 86. Larroq. de Euch. part. 1. c. 2. p. 18. alii. Quæ ex illo veritati patrocinentur vide Illyr. Cat. Test. Ver. T. 1. p. 91-94. Ejus errores varii, in pr. quos cum Montanis communes habet, quos jam superius indigetavimus: vid. Novit. Molinæi l. 1. c. 49. p. 162. Arnd. Ant. l. Patres. §. 25. De coelibatu Chemnit. Conc. Tr. p. 498. a. de jejuniis Dallæ. de Patr. p. 5. Statuit animam corpus effigiatum: Deo etiam corpus adscripsit, id tamen perperam rapuit Vorstius, ut Dei impugnaret simplicitatem. Unde Augustinus Tertullianum quodammodo à labe purgat; id insuper in illo improbat idem Augustinus, quòd censeret animas impiorum post mortem in Dæmonas mutari. At quid Pontificii de mortuo infante non tincto. Probabat Tertullianus rebaptizationem hæreticorum, commendabat cunctationem baptismi, (c) Angelis tribuebat amorem fœminarum & semen prolificum, judicia capitalia nolebat à Christianise xereri, (d) vitam militarem illicitam Christianis statuebat, asserens Christum in Petro exarmando omnem militiam discinxisse, nolebat fugam capessi in persecutionibus, secundas nuptias rejiciebat, auri & purpuræ usum fidelibus denegabat, thus vendere non permittebat mercatori Christiano &c. Perronius quoque (e) stylum singularem in hoc homine notat, utpote *Disciplina* i. q. cultus religionis externus: *Scriptura* figit regulam i. e. legem: & *Scriptura* habet rationem, sibi sufficit: Christianos vocat *Pisciculos*: baptizatos nominabat *candidatos baptismi* &c.

§. 3.) Tertullianus notatus à quodam quòd Pallium induerit, tractatum de Pallio scripsit, quo libro rationem reddit, quare depositâ Togâ Romanâ assumpserit Pallium, habitum Græcorum, in modestiam scil. & frugalitatem: Philosophis & Philosophantibus specialem. Eodem igitur vestitu
Chri.

b) de Script. Eccl. (c) l. de Bapt. c. 18. (d) de idol. c. 17. & 19. seq. & l. de coron. mil. c. 11. (e) in posth. p. 302.

An. 216. Christiani, licet non omnes, simplicitatis gratiâ usi. Non ergo singulare religionis, seu Monachorum fuit habitus. (f) Pallium Philosophorum Gr. *Ἐπιβάλαιον*, de quo alibi: vid. Bevereg. T. 2. f. p. 185. a. f.

In Apologetico pro Christianis, cunctam, ut Hieronymus Ep. 84. scribit, seculi disciplinam continente, responder adversus objecta Genilium. Memorabile dum c. 1. justum & æquum censet, ut Romani Imperii Antistites palàm dispiciant, & coràm examinent, quid sit liquidò in causa Christianorum. Adeoque cognitionem causæ Principibus Gentilibus non minus, quàm Justinus Martyr, Athenagoras & reliqui, detulit.

Cap. 12. *Si statuas & imagines frigidas, mortuorum suorum simillimas, non adoramus, quas milvi & mures, & araneæ intelligunt, nonne laudem magis, quàm pœnam merebatur repudium agniti erroris. Quò quidem argumento omnis imaginum religiosa excluditur adoratio.*

Ex cap. 16. Bellarminus objicit: Nunquam Gentibus in mentem venisset, ut nostris objicerent adorationem Crucis, nisi vidissent illis Crucem summæ venerationi fuisse. Neque lignum aliquod se propitiare negat Tertullianus. Resp. Atqui adoratio capitis alinini eodem capite Christianis objicitur, & monstri onychitæ, incestus, infanticidia in suis mysteriis, & nescio quid præterea, quas calumnias, ut & illam de propitiatione ligni & adoratione crucis, hoc capite facetè ridet ac retorquet; & cap. 17. planè depellit, ostendens unicum religiøsæ adorationis objectum esse illum, qui est verus Deus. Inter falsas itaque Ethnicorum de rebus nostris opiniones recenset

vid. an.

209. §. 6. Crucis cultum, tam abest, ut hoc defendat, (g) Non inficiamur cum doctissimo Larroquano (h) primos Christianos ad minimum à fine secundi seculi sæpe cruce se signasse, docente Tertulliano: ante illum autem quenquam hujus ritus mentionem facere vix reperias. Hoc verò signo distinguere se volebant fideles ab infidelibus, iisque demonstrare non pudere se Crucifixi, quem ipsis exprobrabant.

Cap. 18. *Fiunt, non nascuntur Christiani.* In hanc sententiam vide Matth. Zimmermanni dissertationem impr. Lips. 1662. 4. ubi aliorum simul Patrum testimonia collegit.

§. 4.) Apol. c. 21. *Deum colimus per Christum.* Eum ergo Mediatorem, & pereum Deo Patri preces offerendas agnoverunt. De Christianorum conventibus eadem Tertullianus Apol. cap. 2. habet, quæ Plin. II. lib. 10. Ep. 97. Et cap. 39. *Coimus in cœtum, ut ad Deum (non ad Divos, vel ad Virginem) quasi manufacta precationibus ambiamus orantes. Hæc vis Deo grata est.* lb. *Non prius discumbitur (in Agapis) quàm oratio ad Deum peragatur* &c. Nullam omnino relativam ad Divos orationem ullibi ostendit, sed solam absolutam ad unum Deum. Apol. c. 17. *Quod colimus, Deus unus est,*
qui

f) vid. Bar. ad an. 197. Spond § 3. 4. (g) Dalla. de ador. l. 1. c. 8. p. 59. & c. 14. p. 134. & c. 24. p. 187. Baron. ad an. 201. à §. 21. (h) de Euch. Part. 3. c. 1. p. 818. seq.

qui totam molem istam &c. ubi clarè profitetur, Deum unum esse id quicquid An. 216.
est, quod à Christianis colebatur, neque aliud quicquam præter unum illum
Deum coli religiosè. Sic Scorp. cap. 4. *Prescribitur mihi, ne quem alium
Deum dicam, ne vel dicendo, non minus linguâ, quam manu Deum fingam, ne
quem alium adorem, aut quoquo modo venerer, præter unicum illum &c.* Similia
habet ad Scap. c. 2.

De pœnit. c. 9. *Aris Dei adgeniculari*: inde Latini ararum usum, imò
venerationem extorquere conantur. Falsa est lectio, reponendum ergo,
Charis Dei adgeniculari, Pamelio cum M. S. Codd. teste: vid. Zimmerm.
S. 54.

Nullis exceptis, etiam martyrum ac sanctissimorum corpora humo
condebant sepeliebântque; ubi plerunque etiam, in spem resurrectionis,
Christianorum cadavera unguentis perfundi solita. Vid. Tert. Apbl. c. 39.
& 42. & de anim. c. 51. & de idol. cap. 11.

Contra Angelolatriciam idem de præser. cap. 33. sic habet: *Simoniana
magia disciplina Angelis serviens, utique & ipsa inter idololatrias deputaba-
tur.*

S. 5.) Idem Tertullianus, postquam meros fuisse homines demon-
stravit, qui tum à Paganis pro Diis colebantur, hæc Apol. c. 12. de simulacris
subjicit: *Quantum de simulacris ipsis, nihil aliud reprehendo, quam materias,
sorores esse vasculorum, instrumentorûmque communium &c.* Sic de idol. c. 3.
Diabolum, ait, seculo intulisse artifices statuarum & imaginum, & omnis ge-
neris simulacrorum. & cap. 4. Toto mundo ejusmodi artibus interdixit ser-
vis Dei. Eadem c. 5. & contra Marc. l. 4. c. 22. docet Petrum in monte Tha-
bor cognovisse Moysen & Eliam non per imagines antè visas, quia ullas
fieri lex veter. Ita de Spect. c. 23. *fam. verò ipsum opus personarum, quæro
an Deo placeat, qui omnem similitudinem vetat fieri, quanto magis imaginis
sue?* Ne verò aliter se rem habuisse in V. T. quis obtendat, Tertullianus
ubique, inpr. autem libro de idololatria, asserit, longè magis in N. T.
quàm in V. imagines, earûmque cultum prohibitum esse; id quod
ipse Bellarminus de imag. c. 7. S. Sed hæc. haut diffitetur. Sic in libro adver-
sus Judæos Tertullianus nullibi planè vel imagines, vel ipsarum cultum à Ju-
dæis objectum nostris fuisse commemorat, quod procul omni dubio illi fe-
cissent & Tertullianus ad id respondisset, si illud in rerum usu tunc fuisset.
Objicit hoc loco Bellarminus (i) ex Tertull. (k) tum temporis solitos Chri-
stianos ex Luc. 15. 5. D. Jesum Pastoris formâ pingere, & quidem in S. 33. S. 43.
Calicibus. Ad quæ Dallæus (l) inter cœtera: *quid si non sacri, sed commu-
nes calices fuerint, quomodo & Hier. in Jon. c. 4. de Christianorum vulgo loqui-
tur, In cucurbitis vasculorum (quas vulgò saucumarias vocabant) solitas Apo-
stolorum imagines adumbrari.* Imò an ex sacrorum calicum pictura parabo-
lica

i) de imagg. c. 9. S. Secundo (k) de Pudic. c. 7. & 10. (l) de imagg. l. 3. c. 1. seq.

An. 216.

lica & emblematica efficitur, vel in Ecclesiis consecratas Christi & Sanctorum imagines? An earum adoratio & religiosus cultus? Confer inpr. eundem Dallæum de adorat. l. 2. c. 22. p. 306. Cham. T. 2. l. 22. c. 7. §. 11. Forbef. Instr. l. 7. c. 8. §. 11. ubi præter alia: aliud historica parabola, aliud ipsum quod colitur; talis parabola de satore, semine, agro Matth. 13. Humanæ sunt hæ res & terrenæ, unde nulla adoratio sequitur. Confer Bar. ad an. 57. à §. 111. & ad præsentem an. à §. 13. atque eundem in seculo 4. ad Constantini M. tempora. Sponjan. ad an. 57. §. 34. & 336. §. 17. Diversa exempla seu testimonia pro imaginum cultu quavis occasione hincinde sublegit & corradit Baronius, quibus alienum affingit sensum, & tamen eadem fabulas rectius dixeris, quam historias: quippe imagines initio nullæ erant, paulò post hæretici, Simon, Carpocras, Marcellina aliquas obtruserunt. Hinc Tertullianus Hermogeni artem pictoriam exprobrat. (m)

§. 6.) Apol. cap. 30. *Nos pro salute Imperatorum Deum invocamus æternum & c. Sentiunt eum Deum esse solum, in cuius solius potestate sunt, à quo sunt secundi, post quem primi, ante omnes, & super omnes Deos & homines, qui vivunt, & mortuis antistant. Et paulò post: Precantes sumus semper pro omnibus Imperatoribus, vitam illis prolixam & c. Hæc ab alio orare non possum, quàm à quo scio me consecuturum & c. famulus ejus, qui eum solum observo. Ergo omnes homines, clerici & ipsi Pontifices Imperatori, ceu Magistratui sunt subiecti. Apol. c. 37. Cui bello non idonei, non prompti fuisset, etiam impares copiis, qui tam libenter trucidamur, si non apud istam disciplinam magis liceret occidi, quàm occidere. (n) Idem de idol. c. 25. Quod attinet ad honores Regum, vel Imperatorum, satis prescriptum habemus in omni obsequio esse nos oportere, secundum Apostoli prescriptum, subditos Magistratibus, & principibus, & potestatibus. Sed intra limites disciplina & c. Idem ad Scap. c. 2. Christianus nullius est hostis, nedum Imperatoris, quem sciens à Deo suo constitui, necesse est ut & ipsum diligat & reveretur, & honoret, & salvum velit cum toto Romano Imperio quousque seculum stabit, tandiu enim stabit. Colimus ergo Imperatorem sic quomodo & nobis licet, & ipsi expedit, ut hominem à Deo secundum, & quicquid est, à Deo consecutum, solo Deo minorem & c. (o) Quæ quidem verba allegat quoque Bona in Liturg. l. 1. c. 15. §. 3. at non ad Magistratum applicat, cui etiam subicere se Ecclesiastici quivis debent: sed propter sequentia Tertulliani verba: Itaque & sacrificamus pro salute Imperatoris: ut probet. 1. Sacrificium esse Missam. 2. Missas etiam speciales dari, pro singularibus casibus. R. ad 1. Etiam precibus & intercessionibus Christiani sacrificant Deo. (p) Sacrificium etiam dicitur S. Cœna, quia est *μνημόσυνον* unici Christi sacrificii: item respectu Gentilium, qui sacrificiis sua peragebant. Ad 2. resp. negatur*

m) vid. Cham. T. 2. l. 16. c. 8. §. 5. Novit. Mol. l. 1. c. 50. §. 5. (n) Tourret. au Recueil p. 498. VVit. de P. g. 4. cont 4.) (o) de Dom. l. 6. c. 2. §. 2. & c. 3. §. 13. & c. 4. §. 4. Kipping polit. l. 1. c. 10. §. 2. Liberr. Gall. T. 1. p. 86. (p) Terr. adv. Marc. l. 4. item Apol. c. 30. & 39. & ad Scap. c. 2.

gatur consequentia: privatam Missam veteres pro salute Imp. aut rebus similibus non celebrarunt, sed in ipsa publica communione inter alia hoc etiam intelligebant & peragebant, uti adhuc hodie à nostris in precibus & S. Cœnæ celebratione fit. Longè rectius isthoc Tertulliani testimonium Libertas Gall. (q) contra exemptionem & potestatem clericorum adhibet. Unde Nicolaus dist. 96. c. cùm ad verum. *Christus Jesus actibus propriis & dignitatibus distinctis officia potestatis utriusque (Pontificis & Imperatoris) discretivit &c.* Ex quibus hoc sanè percipere licet. 1. Solum Deum religiosè adorandum & colendum. 2. Leges principum non obligare conscientias: proinde etiam illis ultra Dei mandatum non parendum. 3. Etiam pro infidelibus principibus Deum orandum.

S. 7.) Idem Apol. c. 32. *Est & alia major necessitas nobis orandi pro Imperatoribus, etiam pro omni statu Imperii, Rebusque Romanis, quod vim maximam universo orbi imminuentem, ipsamque clausulam seculi acerbitates horrendas comminantem, Romani Imperii commeatu scimus retardari. Itaque volumus experiri, & dum precamur differri, Romana diuturnitati favemus.* Credebant ergo fideles, revelandum Antichristum sublato Romæ Romano Imperio h. e. Romanis Imp. non residentibus Romæ, seu imperio spoliatis: id quod Franc. Zephyrus agnoscit.

Ib. cap. 39. de cœtibus sacris, de auditione V. D. de disciplina Eccles. tractat, docetque excommunicationem non à solo Episcopo exerceri, sed à toto Presbyterio, & requirente rei gravitate ac necessitate, à toto cœtu, seu totius cœtûs consensu, ne medicina salubris peccantium per tyrannidem in perniciem animarum vertatur. (r) Per quos administrata fuerit censura ita insuper docet: *President probati quique seniores, honorem istum non precio, sed testimonio adepti, neque enim precio ulla res Dei constat.* At Simoniam curiæ Rom. modernam considera. Ergo jus disciplinam, excommunicationem & receptionem tractandi non penes solum Episcopum (Romæ hæc scripsit Tertullianus) fuit, sed penes Ecclesiæ seniores seu Presbyterium, quomodo eos Zephyrus interpretatur. Pamelius non solos Presbyteros, sed etiam Episcopos intelligit. (s)

Ib. *Modicam unusquisque stipem mensua die, vel cùm velit, & si modo possit, apponit: nam nemo compellitur, sed sponte confert. Hæc quasi deposita pietatis sunt, nam inde non epulis, nec potaculis, nec ingratis vorarinis dispensatur, sed egenis alendis humanisque, & pueris ac puellis re ac parentibus destitutis; jamque domesticis senibus, item naufragis, & si qui in metallis, & si qui in insulis, vel custodiis &c.* Non commemorat Episcopum Rom. ex toto orbe ingentes thesauros annuos colligere. Nec bonorum communionem hîc intelligit, sed Christianos de omnibus facultatibus suis communicare

e 3

care

(q) T. 1. p. 42. & 525. (r) Zepper. pol. Eccl. 1. l. c. 16. conf. c. 11. q. 3. c. 106. (s) Forb. 1. 16. c. 1. §. 16.

An. 216. care cum egentibus libero motu. Initio quoque ex oblationibus vivebat Clerus, & ævo Tertulliani in menses fiebat; in menses quoque Clero dividebatur: inde Cypr. l. 4. ep. 5. presbyterialem portionem sacerdotibus attribuit, quæ sportula dicebatur. (r) Neque Romæ tantum ita fieri vult Tert. sed & alibi. Itaque bona Ecclesiastica alienanda non sunt, nec reconcedenda, sed expendenda in usus illos, in quos data sunt & collata: non in milites, servos, nepotes, amicos; non in luxum, pompam, ornatum templorum &c.

Ib. Ita saturantur (Christiani in suis conviviiis) ut qui meminerint, etiam per noctem adorandum Deum sibi esse &c. Itaque Vigiliæ longè aliæ, quàm nunc modò. Vid. Polyd. l. 6. cap. 4. Hospin. de festis Chr. pag. 25. Bulling. orig. err. alios.

S. 8.) Idem Apol. c. 47. Antiquior omnibus veritas, & hoc mihi proficit antiquitas præstructa divina literatura, quò faciliè credam thesaurum eam fuisse posteriori cuique sapientia.

Ad Scapulam c. 2. Nec religionis est cogere religionem, qua sponte suscipi debeat, non vi: cum & hostia ab animo liberi exposculentur. Ita etsi nos compuleritis ad sacrificandum, nihil prestabitis Dns vestris: ab invitis enim sacrificia non desiderabunt, nisi si contentiosi sunt: contentiosus autem Deus non est.

Adv. Valentin. i. domos simplices Tempa Christianorum vocat. (u)

Idem adv. Jud. cap. 7. In universa terrarum exiit sonus eorum, & usque ad terminos terre verba eorum. (Apostolorum.) Ergo non solius Petri, nec Romæ, sed Hierosolymis. Ib. post varias alias nationes, quibus Evangelium cum fructu prædicatum, subdit: Etiam Gentilium varietates, et Maurorum multi fines, Hispaniarum omnes termini, & Galliarum diversa nationes, & Britannorum inaccessa Rhomanis loca, Christo vero subdita, & Sarmatarum & Dacorum, & Germanorum, & Scytharum, & abditarum multarum gentium, & provinciarum, & insularum multarum nobis ignotarum &c. Ergo maturè Evangelium plantatum, etsi non omnes illias provinciæ intelligantur, quo etiam referendæ populorum migrationes, orthodoxorumque extirpationes & similia. (x)

Idem adv. Jud. cap. 9. Babylon apud Iohannem Romæ urbis figuram portat, proinde & magna, & regno superba, & sanctorum debellatrix. Idem omnino l. 3. adv. Marc. c. 13, ad quæ loca Pamelius, non de Ecclesia, sed de urbe Romæ adhuc gentili hæc dici contendit, sicut & in Hieronymi loco sub calcem l. 2. adv. Jovin. At patet saltem Babylonem veterem Romanæ urbis figuram gestasse. (y) Et plures sanè ex ipsis adversariis largiuntur, Romam sedem Antichristi fore. Et hæc Roma heretici, propter Apostasian & idololatriam comparatur, apparitura & regnatura demum pest Rom. imperium

(r) vid. Zimmerm. §. 96. Arnd. Ant. l. Ecclesia: à 166. (u) Hospin. de Templ. p. 40. (x) vide Vrsin. de Eccl. Ger. à p. 20. (y) Cham. T. 2. l. 16. c. 3. S. 4. VVatak. de P. cont. 4. q. 5.

perium: conf. 2. Theff. 2. 3. Hinc Tertull. de resur. car. c. 24. ad 2. Theff. 2. 7. An. 216. tantum qui nunc retinet, retinebit, usque dum è medio tollatur: *Quis*, inquit, nisi Romanus status, cujus abscessio in decem (Apoc. 13. 1.) reges dispersa Antichristum superduces, & tunc revelabitur iniquus. Non ergo politicus Romanus status intelligitur: hinc isdem Tert. adv. Marc. l. 5. c. 16. *Quis est autem homo delicti, filius perditionis, quem revelari prius oportet ante Domini adventum, extollens se super omne, quod Deus dicitur, & omnem religionem, confessurus in templo Dei, & Deum se iactaturus &c. Veniet in omni virtute, & signis, & ostentis mendacii.*

§. 9.) Idem de pœnit. Tum satisfactionem, tum confessionem seu exomologesin frequenter urget. At satisfactionis terminum more Ecclesiastico accipit, ita ut remissionem peccatorum non nisi gratuitam, quæ per Christi folius meritum fit, statuatur: ac eam præterea confessionem innuit, quæ delictum nostrum Domino confitemur, ut ait c. 9. Proinde Polydorus (2) Confessionis secretioris (auricularis) Tertullianus, scriptor antiquissimus, nihil meminit: id quod tamen admirationem efficere minus debet, quia res nova ac in nonnullis Ecclesiis adhuc inusitata, haud statim potuit in animos hominum generatim irrepere &c. Ait inter cœtera Tertullianus: *Mugire (solent) dies noctesque ad Dominum suum.* Ergo non ad B. Virginem, nec ad superos vel cœlites. Pœnitentem Presbyteris advolutum, caris Dei adgeniculatum omnibus fratribus legationes deprecationis suæ injungentem nobis depingit: at nulla ibi clancularia confessio & omnium peccatorum suorum enumeratio: nullus singularis confessionarius: nulla Papistica satisfactio. (a) Annon verò Presbyteri hoc loco i. q. Episcopi? (b)

Idem de Spectac. cap. 12. *Quod mortuis litabatur, utique parentationi deputabatur, quæ species proinde idololatria est, quoniam & idololatria parentationis est species. Tam hac, quam illa mortuis ministrat. In mortuorum autem idolis demonia consistunt.* (c)

Idem de idolol. c. 3. *Idolum aliquandiu retro non erat. Priusquam hujus monstri artifices ebrullissent, sola templa & vacua ades erant, sicut in hodiernum quibusdam locis vetustatis vestigia permanent.* Idem cap. 10. de corona: *Indignum ut imago Dei vivi, imago idoli & mortui fiat.* Sic à cap. 10. Apol. docet, Christiano Deum verum, unum, creatorem cœli & terræ colere &c. (d) In Scorpiaco, quo Gnosticos oppugnat, negantes faciendum Martyrium, ne apicem quidem ille habet de Reliquiis Sanctorum, eorumque cultu. (e)

§. 10.) Ib. de idol. ubi artifices statuarum & imaginum, & omnis generis simulachrorum Diabolus seculo intulit, rude illud negotium humana calamitatis.

2) inv. l. 6. c. 1. (a) Dalla. de adv. l. 3. c. 15. Arnd. Ant. l. Confess. à §. 16. (b) Blondel. de Episc. p. 154. (c) Conf. Hospin. de Templ. p. 121. (d) Zimmerm. §. 99. (e) Hospin. de Templ. p. 121. adde Arnd. p. 843. §. 3.

An. 216. *tatis, et nomen de idolis consequentium est & profectum. Exindi caput factum est idololatria ars omnis, qua idolum quoquomodo edit. Neque enim interest, an plastes fingat, an calator exsculpat &c. Inde idololatria est omnis circa omne idolum famulatus & servitus &c. Ignoravit ergo imaginis & idoli, cultus item discrimen Tertullianus. Ib. Idolum tam fieri, quam coli Deus prohibet. Certè nullæ tum temporis inter Christianos inveniebantur imagines, nisi fortè inter reliquias hæreticorum. Sic autem argumentatur Tertullianus, ut omnem imaginum adorationem, aut in usum religiosum fabricationem Christianis prohibitam esse apertè doceat, hinc *εἰδωλον*, unde *εἰδωλον*, formula. Igitur omnis forma, inquit, vel formula idolum se dici exposcit. Inde idololatria omnis circa omne idolum famulatus & servitus &c. Et c. §. Sed ait quidam: Cur ergo Moses in eremo simulachrum serpentis ex are fecit? Scorsum figura qua dispositioni alicui arcana præstruebantur, non ad erogationem Legis, sed ad exemplarium causæ suæ &c. Sic cap. 8. usitatæ artificum objectioni respondens, Non habeo aliud, quo vivam, dicit, alias species esse, qua sine exorbitatione disciplina i. e. sine idoli consecratura, opem victus præstent, sicut rectoria inducendi, dealbandi &c.*

S. 11.) Idem Tert. de cultu fœm. cap. 12. *Illæ civitas valida, quæ super VII. Montes, & plurimas aquas præsidet, quum prostituta à Domino appellationem meruisset &c. Talis sanè in Apocalypsi depingitur, non qualis tum fuit, sed qualis futura erat.*

Tertullianum fuisse uxoratum ex libro ejus ad uxorem suam adparet. In librum ejus de Exhort. ad castitatem vid. Chemnit. Conc. Trid. pag. 451. seq. & 520. alios.

vid. an. 179. §. 10. Librum de *Velandis virginibus* non pro Monasticis, sed pro quibusvis scripsit, quia velum honestatis & pudicitia custos, ut toto patet tractatu: vide omnino Blondel. de Episc. à pag. 152. Hospin. de Mon. p. 26. & 97.

Tractatu de corona *Serta & Coronas* in cultu S. rejicit & dissuadet variis argumentis; atqui usitatum hoc in Lat. Ecclesia. (f)

Ib. cap. 3. *Ceremoniarum Eccles. meminit, quæ post Apostolica tempora in usu fuerunt, quas tamen Scripturarum auctoritate carere ipse profitetur; unde malè Apostolicas vocari, vel illas ceu inviolabiles venditari posse. Nec ipse profectò Tertullianus tanti consuetudinem facit, ut si non bona & salutaris, tolli, vel emendari non possit, nec debeat, hinc ait: e Annon putas omni fidei licere concipere & constituere, quod Deo congruat, discipline conducatur, & saluti proficiat? Sic multa Montanica, quæ ipse defendit, pro traditionibus venditat, quæ ne ipsi quidem adversarii recipiunt. Unde non est ut adversarii Tertullianum à traditionibus commendent, quandoquidem is frequenter omnes ejusmodi præscriptiones veritati, fidei & S. Scripturæ postponit. Ita de Veland. Virg. c. 1. Veritati nemo præscribere potest, non-*

vid. S. 23.

f) Larrog. de Euch. part. 3. c. 4. à p. 878.

sta-

spatium temporum, non patrocinia personarum, non privilegium regionum. Ex his enim ferè consuetudo inicitum ab aliqua ignorantia, vel simplicitate sortita, in usum per successionem corroboratur, & ita adversus veritatem vindicatur. Sed Dominus noster ꝑ. Christus veritatem se, non consuetudinem cognominavit. Si semper Christus & prior omnibus: æquè veritas sempiterna & antiqua res est. (g) Ergo neque religio, neque consuetudo ulla æstimanda ex antiquitate & duratione, sed ex sola veritate. Desinant itaque adversarii hæreseos nos arcessere, quia fortasse alicujus Patris, vel etiam multorum unà sentientium dictis non semper assentiuntur. Subjungit Tertullianus: *Hæreseis non tam novitas, quàm veritas revincit. Quòdcunque adversus veritatem sapit, hoc erit hæresis, etiam vetus consuetudo.* Frustrà ergo, inquit de Dom. (h) ritus & ceremonia varia ac inutiles in Ecclesia multiplicantur & urgentur. Idem de præscr. cap. 31. *Ex ipso ordine manifestatur, id esse Dominicum & verum, quòd sit prius traditum: id autem extraneum & falsum, quòd sit posterius immisissum.* Et de Virg. vel. *Veritas interpretatur Scripturas, quas consuetudo non novit.* Et Apol. cap. 46. *Veritas regula est, qua à Christo venit, & transmissa per comites.*

Iterum de Corona cap. 3. *Aquam adituri (ad Baptisimum) ibidem, sed aliquantò prius in Ecclesia sub Antistitis manu contestamur, nos renunciare Diabolo &c.* Nec nomen, nec munus Papa hodie retinet; nec ulla Papisticarum ceremoniarum hinc mentio. Ib. *Eucharistie Sacramentum non de aliorum manu, quàm præsentium sumimus.* Ib. *Calicis aut panis etiam nostri, aliquid decuti in terram anxie patimur.* Sic scil. signa externa S. Cœnæ vocat. Duorum autem meminit. Ita l. 1. c. 14. adv. Marc. *Pane corpus suum Christus representat.* Et l. 3. c. 19. *Panem corpus suum appellat: ut & hinc jam eum intelligas corporis sui figuram pani dedisse.* Idem l. 4. c. 40. *Christus acceptum panem & distributum corpus suum fecit, hoc est corpus meum dicendo, id est figura corporis mei.* (i)

S. 12.) Ib. *Oblationes pro defunctis, pro natalitiis, annua die facimus.* vid. S. 21.
Tertullianus primus ex Patribus est, apud quem consuetudo oblationum & orationum pro mortuis legitur: qui tamen disertè & expressè asserit, eam non esse ex Scriptura. Si verum fateri velimus, ab Ethnicis hic mos profectus, illi quidè celebrabant natales suos profuso luxu, & agitabant γενέθλια. Has oblationes anno verrente die Natali renovabant, Deo, qui eos creârat, gratias agentes: illas moribundi testamento hæredibus imponebant, in Ecclesiæ usus aut semel, aut annuatim solvendas. Ipse autem c. 3. inter traditiones recenset. Nulla itaque istic Missa pro defunctis. Nam sic Aug. de Verb. Apost. ser. 17. *Injuria est orare pro Martyre: confer eundem de cura pro mortuis.* Sic B. Rhenanus ait: *pro iis gratulatoria potiùs preces fiebant, quibus Deo gratias agebant &c.* ita Cypr. Ep 5. l. 4. sacrificia oblata suo tem-

f
pore

g) Libert. Gall. T. I. p. 21. (h) l. 7. c. 12. § 6. (i) Larrog. de Euch. part. 2. c. 1. p. 328.

An. 216. pore pro martyribus utique eucharistica memorat, quando martyrum passionibus celebrabantur. Initio qui obtulerant vivi, præsentibus nominati sunt, & hoc est *nominare ad altare*, ἀνακηρύττειν. Mox defuncti legentes Ecclesiæ in usus tales sumtus nominati, & Deo gratiæ pro eorum placido fine actæ fuerunt. Seculo demum VI. sub Greg. I. ex oblationibus hisce *Missæ pro defunctis* nata, ac commemoratio isthæc in orationem conversa. (k) *Sporrulas*, quæ in usum pauperum conferebantur, vocari, & per eas intelligi oblationes ex Conciliorum Canonibus manifestum. (l) Vel vivorum sunt oblationes, vel mortuorum, omnes autem spontaneæ: vivorum menstruæ apud Tert. Apol. c. 39. alias hebdomadariæ sabbatis singulis fieri solitæ: conf. 1. Cor. 16. 2. Imò liberum benefaciendi tempus fuisse quis neget? Clerus etiam ex ejusmodi collationibus alebatur, unde sicut menstrua facta collatio, sic & menstrua divisio: vid. Cypr. l. 4. ep. 5. hinc eidem mensurnæ divisiones. (m) Tertullianum ignem *Purgatorium* non statuisse certum, unde l. de Anima cap. 56. *Dicimus omnem animam quæquæ aetate decesserit, in ea stare ad illum diem, usque quò perfectum illud repromittitur ad Angelicæ plenitudinis mensuram temperatum.* Licet de statu animæ post excessum, cum reliquis Patribus non bene sentiat, ceu quibus ante novissimum diem ingressum in Paradisum denegat, unde l. 4. adv. Marc. putat *Sinum Abrahamæ* esse certum locum, sub corpore terræ, in parte ignota, quendam locum apertum luce sua fretum. (n) Idem Tert. Apol. c. 48. ait: *Neque pati quidquam potest anima sola sine stabili materia* i. e. carne. (o) Orandi pro mortuis consuetudo cœpisse videtur ab Ethnicis, quos sic alloquitur Tertullianus l. de Testimonio animæ cap. 4. *Ossibus & cineribus ejus refrigerium comprecariis, & ut bene requiescat apud inferos, cupis.* Hanc consuetudinem postea ipse Tertullianus, jam factus Montanista, approbat, ut Christianis etiam necessitatio usurpandam l. de Monog. cap. 10. ubi hoc officium viduæ commendat erga defunctum maritum. Et hic de corona cap. 3. hunc usum inter consuetudines Eccles. illius temporis commemorat. Nempe primitus gratias Deo agebant de victoria martyrum, & pro beato exitu aliorum fidelium defunctorum, eisque maturam resurrectionem, sibi ipsis autem orabant similem vitæ exitum & quietem. Cœptum etiam postea orari, ut Deus cum eis in die judicii clementer ageret: additum quoque in Liturgiis, pro eorum requie. Licet Liturgiis varia sequioribus seculis demum assuta. Quidquid sit, Tert. l. 4. contra Marc. & de Anima, duo nonnisi loca constituit excipiendis animabus, inferos & sinum Abrahamæ, quem dicit esse regionem

k) vid. Morna. de Euch. l. 1. c. 7. (l) vid. Hospin. de Templ. p. 476. & tr. in Concord. disc. pref. col. 6. (m) vide plura apud Arnd. l. oratio: à §. 36. & l. Clerus §. 226. (n) Consule Dalsa. de Patr. à p. 290. (o) vid. Hospin. de fest. Chr. c. 3. p. 9--12. Novit. Mol. l. 1. c. 48. §. 12. Chemnit. Conc. Tr. p. 536. Arnd. l. anima à §. 18. Anpr. de hoc Forbes. Instr. l. 13. c. 9. §. 7. 13. 18. 23. maxime c. 10. à §. 2.

nem non cœlestem, sublimiorem tamen inferis, præstantem refrigerium An.216.
animabus justorum, donec consummatio rerum, resurrectionem omnium
plenitudine mercedis expungat. Proinde nullum penitus purgatorium cre-
didit. Ita hodiè que Russi, Græcos sequentes, Papisticum purgatorium non
statuunt, & tamen pro mortuis offerunt & orant. (p)

§.13.) Idem de corona c.3. *Ad omnem progressum atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad vestitum, ad calceatum, ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quocumque nos conversatio exercet, frontem crucis signaculo terimus.* Ad quæ Dallæus: (q) in his nonnisi privatæ sunt singulorum vitæ actus. Sacros inter hæc Evangelici ministerii actus nullos nominat; in baptismo, in eucharistia, in prædicatione, in adhortatione fratrum signum hoc usurpari, non Tertullianus vel hîc, vel alibi, non quisquam alius eorundem temporum dicit. Adde Hospin. de Templ. pag. 308. Ita Apol. c.16. Crucis adorationem Christianis non tribuit, sed memoriam passionis Domini, contra Ethnicos Crucium & stipitum adoratores arguit. Tert. de Resurr. cap.8. *Caro signatur, ut anima muniatur.* (r) Sequentibus temporibus ulterius processum: inde *συροπότηιον*, diœcesis Episcopi, quod in ea Episcopus Crucis figendæ jus habet. Sic & subscriptiones Cruce firmabant, & ad eam jurabant, unde violatores jurisjurandi dicti *συροπάται*. (s) In usu fuisse signum Crucis impermanens ante Constantinum, patet ex Tertulliano, at absque ulla lege Scripturarum, ut ipse loquitur, sed ex consuetudine seu traditione non scripta; quales plures ponit, quæ tamen non statim Apostolicarum nomine censendæ. Ut verò Crucis signo non utebantur ut adorando, ita nec operativo ex opere operato, sed ut externa quadam professionis suæ tessera & gestu precandi, sine omni superstitione. Hinc Gabriel Vasques in 3. part. Thomæ q.25. disp.III.c.5. *quoties, inquit, super res aliquas signum Crucis exprimimus, nihil virtutis ipsis imprimitur, sed solum signo illo super illa impresso, Christi crucifixi auxilium imploratur.* Tandem, ut reliqua, in pessimam superstitionem atque abusum abivit. (t)

Idem de Veland. Virg. *Suo vitio quis quid ignorat. Quod autem ignoratur, fuit tam requirendum, quam recipiendum, quod agnoscitur.* Ergo officium fidelium omnium, veritatem divinam in religione sedulò inquirere. Apage proinde cum cœca fide.

Ib. Pulchram fidei Christiana summam præscribit, ac regulam fidei unam omnino esse dicit, solam immobilem & irreformabilem, qua lege fidei manente, cœtera disciplinæ & conversationis, admittere novitatem correctionis &c. Similem fidei regulam proponit de præscr. c.13. quam confer partim cum nostra, partim cum adversariorum.

f 2

Ib.

p) Olear. itin. Pers. l. 3. c. 31 p. 316. (q) de cultu Lat. l. 1. c. 12. i. (r) ad Arndum de cruce (s) vid. ib. à § 11. (t) vid. Polyd. inv. l. 6. c. 11. Bull. orig. er. p. 85. Forb. l. 7. c. 8. §. 30. fusc de Dom. l. 7. c. 12. § 86-89. Hospi. de Templ. 164.

An. 216. Ib. *Spiritus S. Vicarius Christi* vocatur ex Joh. 16. Et ib. c. 2. Solus Christi magister & solus antecessor: quia solus post Christum. Et licet jam montanizet Tertullianus, Spiritus S. tamen vicariatum negare non potest. Neque tamen sensus, sub hoc pretextu novitates in Ecclesiam introduci posse, sicuti Latini revera cum Montanistis faciunt, quandoquidem Spiritus S. plenè & planè se in Verbo suo manifestavit, & hæc ipsa, non alia, suis applicat & infundit. (u)

S. 14.) De præscr. c. 1. *Variè & inconsideratè plerique hoc ipso scandalizantur, quòd tantum hereses valeant, quantum sunt. Etc. 2. quia scandalizantur, ideo mirantur, quòd tantum valeant, quasi ex aliqua veritate veniant. Mirum scil. ut malum suas vires habeat: nisi quòd hereses apud eos multum valeant, qui in fide non valent. Vult ergo doctrinæ efficaciam notam puræ religionis haut esse.*

Ib. hæretici à Tert. definiuntur, qui doctrinam Christianorum Symbolo contrariam in Ecclesiam inducunt. Apostolicos contra non alios appellari patitur, quàm qui cum Apostolorum doctrina consenserint, & in ea perseveraverint.

Ib. c. 3. *Ex personis probamus fidem, an ex fide personas? Nemo sapiens est, nisi fidelis: nemo major, nisi Christianus.* Ergo fides nota est puræ & orthodoxæ Ecclesiæ, non Papa, vel alius quisquam.

Ib. c. 6. *Nobis verò nihil ex nostro arbitrio inducere licet, sed nec ipsi quicquam ex suo arbitrio, quòd inducerent, elegerunt: sed acceptam à Christo disciplinam fideliter nationibus assignaverunt. Itaque etiamsi Angelus de cælis &c. Quicquid ergo Patres contra & extra sensum Spiritus S. loquuntur locum non habet. Sic Bellarminus erravisse Patres aliquando, & cum illo plerique alii agnoscunt.*

Ib. c. 15. S. Literas vocat *litteras fidei*, quia ex illis disputandum, suadendum. Sic fusè in seq. ubi docet, ex incorruptis S. Scripturæ fontibus disputandum, eisque credendum, ubi tamen Ecclesiæ testimonium seu ministerium non tollit. Videtur quidem Tertullianus c. 15. & aliquot sequentibus statuere, cum hæreticis non agendum ex Scripturis, ac proinde hæresin non esse doctrinam pugnantem cum Scripturis; at non loquitur universaliter de omnibus hæreticis, sed de illis, qui vel Scripturas quasdam verè & divinitus canonicas non recipiebant, quos hæreticos l. de Resurr. *Lucifugas* vocat *Scripturarum*; vel qui adjectionibus & detractionibus invertabant: & si recipiebant, non recipiebant integras: & si aliquas integras præstabant, nihilominus diversas expositiones commentati pervertebant, ut ex c. 17. patet: vel more Latinorum, Apostolos non omnia omnibus tradidisse fingebant, ut habet cap. 25. Item loquitur de illis hæreticis, qui novas Scripturas confingebant, nova Evangelia, cum quibus frustra ex Scripturis agitur.

S. 15.)

§. 15.) Ib. de præscr. c. 20. *Duodecim præcipuos (Christus) lateri suo An. 216. adlegerat, destinatos Nationibus magistros &c. Ecclesias apud unamquamque civitatem condiderunt.* Nihil singulare de Petro, ubi tamen locus & occasio id postulabat. Hinc tamen Rufus Canonista (x) Ecclesias Apostolicas, & Metropolitanas diducit. Resp. 1. At nulla hinc Romæ prærogativa, sed aliis potius Ecclesiis accedit. 2. Omnino recipiendæ erant primæ Apostolicæ Ecclesiæ, quandiu Apostolorum doctrinam integram servaverant. Annon vero hodie defecerunt? At Roma non excipitur ab hoc fato.

Ib. *Apostoli in orbem profecti eandem doctrinam ejusdem fidei nationibus promulgaverunt, & proinde Ecclesias apud unamquamque civitatem condiderunt, a quibus raducem fidei & semina doctrina, cætera exinde Ecclesia mutata sunt, & quotidie mutantur, ut Ecclesia fiant. Ac per hoc & ipsa Apostolica deputantur ut soboles Apostolicarum Ecclesiarum.* Nimirum per doctrinam fidei Ecclesias Apostolicas deputari affirmat. Non unam, non solam Romam Sedem Apostolicam seu Matricem vocat, nec illi soli fidei propagationem tribuit, nec ad unam illam respiciendum docet. (y) Ergo illæ etiam Ecclesiæ Apostolicæ dicuntur, quæ licet non ab Apostolis, nec à proximis illorum successoribus plantatæ sint, tamen idem habent Symbolum seu fidem, adeoque symphoniam & communionem. (z)

Idem de præscr. c. 21. *Constat omnem doctrinam, qua cum Ecclesiis Apostolicis matricibus & originalibus fidei confiret, veritati deputandam, id sine dubio tenentem, quod Ecclesia ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus à Deo suscepit.* Id omne soli Rom. Ecclesiæ minimè tribuit, sed & reliquis æqualiter, quia illa doctrina ab Apostolis illis Ecclesiis tradita est, & illæ Ecclesiæ eam fidem conservabant, quam ab Apostolis initio majores ipsorum acceperant.

Ib. *Superest uti demonstremus, an hæc nostra doctrina de Apostolorum traditione censeatur.* Hic Traditionem pro Verbo Dei scripto consignato sumiliquet. Nam etsi Symbolum totidem verbis & syllabis in N. T. non extet, copiosè tamen quoad substantiam idem traditum. Vultigitur Traditiones probandas per Traditiones i. e. Scripturas Apostolorum, num Apostolicæ sint. Sic Tert. idem de Carn. Christi c. 7. *Non recipio quod extra Scripturam de tuo inferis, si tu es Apostolicus, cum Apostolis senti.*

§. 16. Ib. de præscr. c. 22. *Quis integra mentis credere potest, aliquid Apostolos ignorasse, quos Magistros Dominus dedit, individuos habitos in comitatu, in discipulatu, convictu: quibus obscura quaque seorsim differebat, illis dicens datum esse cognoscere &c. Latuit aliquid Petrum edificandæ Ecclesiæ Petram dictum, claves regni cælorum consecutum & solvendi & ligandi in cælis & in terris potestatem? Latuit & Johannem aliquid dilectissimum Domino, pectori ejus incubantem &c. Quod eos ignoravisse voluit, quibus etiam gloriam suam exhibuit*

f 3

x) Part. 2. p. 24. (y) de Dom. l. 3. c. n. §. 3. (z) Larroq. de Eccl. c. 9. à p. 130.

An. 216. *hibuit &c.* Ergo revelatio Petro nullum dat primatum. Neque hoc quidquam ad Papam Rom. Unde neque ad Petrum, neque ad Papam specialiter provocat Tertullianus, id quod tamen in religionis negotio faciendum omnino fuisset. His Tertulliani verbis describitur Petri munus Apostolicum & Pastorale omnibus Apostolis ex æquo commune: adeoque etiam solvendi ligandique potestas. Ipsum Petrum petram vocat, quia persona publica, & reliquorum nomine Christo respondit, unde non minus Christi verba ad cæteros æquè Apostolos spectant. (a)

Ib. c. 23. Ascendit (Paulus Gal. 2.) Hierosolymam, cognoscendi Petri causâ, ex officio & jure scil. ejusdem fidei prædicationis &c. Ergo non tanquam ad Caput & Dominum, ut disceret ab eo, seu ut potestatem & missionem acciperet.

§. 17.) Idem de præscr. c. 32. *Si que (hærefes) audent interferere se atati Apostolica ut ideo videantur ab Apostolis tradita, quia sub Apostolis fuerunt: possumus dicere: Edant ergo origines Ecclesiarum suarum. Evolvant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseveraverint, habuerit auctorem & antecessorem. Hoc enim modo Ecclesia Apostolica census suos deferunt: sicut Smyrnaorum Ecclesia habens Polycarpum ab Johanne conlocatum refert: sicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum edit: proinde utique & cæteri exhibent, quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos, Apostolici semina (i. e. Apostolicæ doctrinæ) traduces habeant. Constringant tale aliquid hæretici. Quid enim illis post blasphemiam illicitum est? Sed nisi consinxerint, nihil primovebunt. Ipsa enim doctrina eorum cum Apostolica comparata, ex diversitate & contrarietate sua pronunciat, neque Apostoli alicujus auctoris esse, neque Apostolici: quia sicut Apostoli non diversa inter se docuissent, ita & Apostolici non contraria Apostolis edidissent, nisi illi, qui ab Apostolis desciverunt & aliter predicaverunt. Ad hanc itaque formam provocabuntur ab illis Ecclesiis, quæ licet nullum ex Apostolis, vel Apostolicis autorem suum proferant, ut multo posteriores, quæ denique quotidie instituntur: tamen in eadem fide conspirantes, non minus Apostolica deputantur pro consanguinitate doctrina. Hæc ideo prolixius reddere placuit, quia unum alterum explicat & declarat. Aperte autem Tertullianus non ad successionem, sed ad doctrinam provocat, indeque Apostolicæ Ecclesiæ nomen deducit. Ita c. 37. docet in sua Ecclesia veram successionem esse, quia inde ab Apostolis retinuerit veram doctrinam: Ego sum hæres Apostolorum, inquit. Sicut caverunt Testamento suo, sicut fidei commiserunt, sicut adjuraverunt, ita teneo. Vos cerè exheredaverunt semper &c. Tantum abest ut ad solam Romanam Ecclesiam provocet, ut eam Smyrnensi postponat: quin & solam localem seu personale successionem, absque doctrinæ successionem, planè inutilem judicat. Non solus itaque Petrus, imò ne soli*

(a) *vid. Forb. l. 15. c. 7. § 10.*

quidem Apostoli Episcopos constituerunt, sed & Apostolici viri: adde quòd An. 216. Episcoporum terminum æqualem cum Presbyteris intelligendum contendimus. Unde Clementem enumerat, & quidem à Petro constitutum, cui tamen ipsi Latini Linum & Cletum præponunt. Quod certè non aliunde, quàm quòd illi uno & eodem tempore Episcopi, & quidem æquales, Romæ fuerunt. Ergo non à solis Apostolis successionem Episcopi habent, sicut volunt adversarii. Quin ne quidem locales Episcopi fuerunt Apostoli. Apertè autem æqualitatem statuit Tertullianus Episcoporum. (b) Neque ex his Tertulliani verbis conficitur, singulares κατ' ἐκκλησίαν, ultra communem Presbyterorum sortem proventus Episcopos Apostolis primùm, deinde sibi deinceps ordine successisse; quia unicuique Ecclesiæ Seniores i. e. Presbyteros præsedisse refert, & Apostolos majores natu Christi ministros sive Presbyteros vocat: si enim Presbyteri (c) ab initio fuerunt Ecclesiarum omnes omnino præfides; ut Apostolis in commune succedere, sic plures unà præesse, singulasque Ecclesias communi consilio regere potuerunt. Nec desit ita inter eos unquam prior ordinatus, qui origines Ecclesiarum edere non potuerit. (d)

§. 18.) Frustrà ergo Monarchici atque Episcopales ex catalogis illis Tertulliani, & exinde Eusebii, Epiphani, Oprati, Augustini, aliorumque pro singulari Episcopatu pugnant. Singulas quidpe Ecclesias majores, Presbyterorum vel Episcoporum collegiis, ea lege, ut seniori cuique in collegio primæ deferrentur, eoque decedente ætate proximus honorarium collegarum caput fieret, ab initio commissas færemur; hinc tamen tale caput presbyteratu omni major non fuit, sed Presbyteratûs & Episcopatûs identitatem facit. (e) Ita Tertull. Apol. 39. Ecclesiis sui temporis probatos quosque Seniores, honorem istum non pretio, sed testimonio adeptos præsedisse docet. (f) Nec cuiuspiam facimus pensis ejusdem Tertulliani dictum l. de Bapt. quod allegat Hammondus: (g) *Summus Sacerdos, qui est Episcopus, dehinc Presbyteri & Diaconi.* Quandoquidem ut in omni ordine, sic & in Presbyteratu, lubentes primùm aliquem adeoque Summum admittimus, sicut ipsum ἀρχιερέως vocabulum, quod urget Hammondus, testatum facit. Desinant ergo tantopere gloriari de privilegio & successionem Episcoporum suorum Romanenses, quandoquidem jure divino & Apostolico æqualia omnibus privilegia, ac fideles olim ad successionem Episcoporum non tantùm Rom. Ecclesiæ, quæ tunc pura in doctrina fidei & orthodoxa erat, sed etiam aliarum Ecclesiarum, in verâ fidei negotio respexerunt, & alios revocârunt, nec semper Rom. Ecclesiam primo loco nominârunt. Ergo omnes illæ Apostolicæ Ecclesiæ dici merentur, quæ in fide consentiunt cum Apostolis, etiam recentissimæ. Puritas proinde & perduratio doctrinæ certissima

(b) vid. de Dom. t. 2. c. 1. §. 14. (c) carm. adv. Marc. l. 5. c. 1. (d) Blondel. de Episc. præf. p. 36. seq. (e) ad Blondel, l. al. à p. 37. (f) idem irat. p. 381. (g) dissert. 4. c. 18. §. 1.

An. 216. tissima Ecclesiæ nota, non item successio. Contrà quisquis hæreticus est, qui ab his desectit, pertinaciterque iisdem resistit.

§. 19.) Ib. de præf. c. 36. *Percurre Ecclesias Apostolicas, apud quas ipse adhuc Cathedra Apostolorum suis locis præsentur, apud quas ipsa authentica litera eorum recitantur &c. Proximè est tibi Achaja, habes Corinthum. Si non longè es à Macedonia, habes Philippos, habes Thessalonicenses. Si potes in Asiam tendere, Ephesum: si autem Italia adjaces, habes Romam, unde nobis quoque auctoritas præstò est. Sciatu felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostolicum sanguine suo profuderunt &c.* En quo loco recenset, quo censu habeat Romam. Non nisi æqualiter ad eam, ejusque successionem appellat, pluresque Cathedras Sedes Apostolicas, vel si malis, Patriarchales facit. Quì verò tanti Præfulis sui oblitus Tertullianus? Ergo Ecclesia Catholica toto orbe diffusa, à qua consensus petendus: unde non tantùm Romanæ Ecclesiæ auctoritatem postulat. Adde quòd Paulum-Petro in Ecclesiæ fundatione adjungat. (b)

Ib. c. 44. de iis agit, qui aurem accommodârunt hæreticis, quomodo se in extremo die excusaturi sint: *Adjicient, inquit, præterea multa de auctoritate cujusque doctoris hæretici, illos maximè doctrina sua fidem confirmasse, mortuos suscitasse, debiles reformasse, futura significasse, uti meritò Apostoli crederentur: quasi nec hoc scriptum sit, venturos multos, qui etiam virtutes maximas aderent, ad fallaciam muniendam corruptæ prædicationis.*

§. 20.) Tert. de Bapt. c. 17. *Dandi (baptismi) habet jus Summus Sacerdos, qui est Episcopus. Dehinc Presbyteri & Diaconi, non tamen sine Episcopi auctoritate, propter Ecclesiæ honorem.* Tres nonnisi gradus hîc & alibi muneris Ecclesiastici recenset. Episcopum Summum i. e. primum Sacerdotem vocat. Neque rectè hoc loco potestatem jurisdictionis probare conatur Bellarminus, quia nulla inde concluditur, sed ordo, seu ordinis primatus & gradus quidam superior, quem Tertullianus hîc Ecclesiæ honorem vocat. Neque solus Romanus Pontifex, Papa, Summus, Summus Sacerdos est, sed & reliqui Episcopi. Neque ex hoc Tertulliani dicto sequitur, inæqualitatem Episcoporum & Presbyterorum divini esse juris, utur mos antiquus sit. (i) Quòd Pontificis Summi titulus, sive serio fiat, nec ne occurrit apud Tertull. argumentatur Perronius, (k) patere Summi epitheton dudum datum Papæ. Resp. At non soli Romano Episcopo tributum, sed & aliis Sedibus atque personis, unde tamen Monarchia non concluditur, nec summa potestas. vid. Casaub. in Bar. §. 9. & 10. ubi de duobus Summis V. T. Sacerdotibus: collat. ejusdem proleg. col. 59. Inpr. verò ad locum vid. §. 25. Tertull. de pudic. c. 1. ubi dicit: *Pontifex Max. Episcopus Episcoporum* copiosè

b.) Forb. l. 16. c. 6. §. 2. & l. 14. c. 6. à §. 10. de Dom. l. 3. c. 10. §. 5. & l. 4. c. 1. §. 13. Cham. T. 2. l. 14. c. 23. (i) vid. Cham. T. 2. l. 10. c. 9. à §. 1. & c. 6. à §. 23. Alfed. de membr. Eccl. mil. c. 2 §. 17. collat. cum Hammond. de Episc. differ. 3. c. 7. §. 5. (k) in posth. 243.

copiosè respondit Blondell. de primatu P. à p. 30. Montanista hæc scripsit Tertullianus, quo sarcasmo in Zephyrinum vereres Gentilium Pontifices Max. innuere voluit. Interdum tandem apud sequentes scriptores nimia rhetoricatio modum quoque excessit, & paganorum stylo se nimis accommodavit, unde *Episcopatus*, at non solus Romanus dictus, *Pontificatus*, & *Episcopi Pontifices*, item *summa dignitas*, *maximi Pontifices*, *Apostolici*, *Ecclesia universalis* &c. An. 216.

Porro baptismum quod spectat, sensim & paulatim, seu ut Walafr. de rebus Eccl. c. 26. censet, *gradatim per temporum augmenta, ejus celebratio in majus crevit*. Sic unctionem baptismalem primus omnium memorat Tertull. de bapt. c. 7. Justini autem M. ævo nondum in usu fuit, qui Apol. 2. in actu Sacramentali, solius aquæ meminit. Ideo Amalarius l. 1. de offic. Eccl. c. 12. sic: *Apostoli oleo utebantur in redintegratione infirmorum: Apostolici viri in consignatione Neophytorum*. Itaque unctionem & manûs impositionem in Baptismi Sacramento post annum Christi 160. cœpisse nostri statuunt. Sic ex unctione, quæ continua olim baptismi fuerat actio, solo oleo constans, ortum etiam chrisma, quæ ab Episcopo & quidem alio tempore confertur. Tertulliani ævo quatuor jam accefferant Baptismo. 1. Abrenunciatio. 2. Trina immersio. 3. Lactis & mellis prægustatio. 4. Abstinencia à lavacro communi per ipsam illam hebdomadem. Ipse Tert. c. 7. de bapt. tria memorat suo tempore in baptismi administratione adhibita. 1. Lotionem. 2. Unctionem. 3. Manuum impositionem. Deinceps longè plura subintroduceta, de quibus Arnd. Ant. l. de bapt. §. 17. seq. & à §. 24. & l. de manuum impos. à §. 6. Dallæus tr. de Confirm. Sueur ad an. 267. p. 197. seq.

§. 21.) Tert. l. de anima c. 35. *Ne te judex in carcerem mandet infernum, unde non dimittaris, nisi modico quoque delicto mora resurrectionis expenso*. Confer ejusdem c. 55. & 58. item de Resurr. c. 43. & Pamel. in notis à §. 644. & B. Rhen. in Tert. Montani seu Platonis potius opinionem arripuit Tertullianus, fingens neminem à corpore peregrinatum immorari statim apud Dominum, nisi ex martyrii prærogativa, reliquas animas alibi sequestrari in diem Domini, & quamvis justorum animæ ibi foveantur interim, modicum tamen quodque delictum illic eas luere morâ resurrectionis, in carcere scil. illo. At nondum hinc Purgatorium suum extrudent Pontificii. Sic Orientales nullam pro defunctis orationem usurpant, quâ animas à tormentis liberare velint, sed Eucharisticam, quâ gratias Deo agunt, pro animabus ab ergastulo corporis liberatis; quâ item corporis resurrectionem, & plenam gloriæ cœlestis perfruitionem indubitato sperant. Credunt enim mortuos fideles venire quidem in locum pacis & quietis à rebus extrinsecis: verum quia putant animas fidelium plenitudine gloriæ, & visione Dei carere ad novissimum usque diem, atque insuper opinantur easdem afluere desi-

An. 216. derio visionis & gloriae divinae, propterea precantur pro defunctis, ut illis exoptent lucem & refrigerium in pia illa siti. Obj. ex Tert. de Monog. c. 10. *Et pro animaejus (vidua) orat, & refrigerium interim adpostulat. ei, & in prima resurrectione consortium, & offert annuis diebus dormitionis ejus.* Ad hoc Dallæus de cultu Lat. l. 9. c. 14. p. 1243. responder. 1. Nullus hîc orat sacerdos, sed mulier. 2. Nec in S. Synaxi hoc fit. 3. Inde oblatio est non Eucharistiæ, sed eleemosynarum aut agaparum, ideo non sacerdos, sed vidua offerre dicitur. 4. Annua nonnisi oblatio fuit &c.

vid. S. 11.

S. 22.) Adv. Marc. l. 4. c. 5. *Id verius quod prius, id prius quod ab initio, ab initio quod ab Apostolis; pariter utique constabit, id esse ab Apostolis traditum, quod apud Ecclesias Apostolorum fuerit sacrosanctum. Videamus quod lac à Paulo Corinthii hauserunt, ad quam regulam Galatae sint recorrecti; quid legant Philippenses, Thessalonicenses, Ephesii, quid etiam Romani de proximo sonent, quibus Evangelium & Petrus & Paulus sanguine quoque suo signatum reliquerunt. Habemus & Johannis alumnas Ecclesias.* Ita sanè veram antiquitatem h. e. S. Scripturam unicè urget & inculcat: reliquas Ecclesias æquales facit, imò Romam postponit. Non ergo religionis & doctrinae veritas à Rom. Pontificis autoritate dependet, sed à communi Ecclesiae Catholicae & orthodoxae consensu. Sic itaque populum docuerunt veteres, ut non solum ad Romanam, tum adhuc puram, verum etiam ad aliarum omnium orthodoxarum præcipuarum & Apostolicarum Ecclesiarum exemplum & doctrinam sese componerent. Per prius autem intelligit, ante quod non est aliud prius, doctrinam nimirum Apostolicam, ab Ecclesia acceptam & conservatam. In hunc modum sanè Cod. Theodos. lib. 16. tit. 3. Theodosius Aug. omnes, quibus imperabat, non solum ad Romani Episcopi doctrinam accommodare se jubet, verum etiam vel ad Nestarii Episcopi Constant. vel ad Timothei Alexandrini, vel ad Pelagii Laodiceeni, vel ad Diodori Tharsensis, vel ad Amphilochei Iconiensis, vel ad Optimi Antiocheni, vel ad Helladii Caesareensis, vel ad Otreii Melitani, vel ad Gregorii Niceni, vel ad Terentii Scythici, vel denique ad Marmorii Martinopolitani &c.

S. 23.) Idem l. 4. adv. Marc. c. 13. confert. XII. Apostolos XII. fontibus Elim, XII. geminis in tunica sacerdotali Aaronis, XII. lapidibus in Jordane &c. Atque eosdem lapides solidos fide vocat &c. Inde fit, ut Tertuliano, ac cæteris Patribus æquè cæteri Apostoli atque Petrus fundâsse hinc inde Ecclesias dicantur, adeoque fundamenta, super quæ nos ædificamur.

1b. *Mutat & Petro nomen de Simone, quia & creator Abrabæ & Sara, & Ausæa nomina reformavit &c. Sed cur Petrum? Si ob vigorem fidei multa materia solidaq; nomen de suo accommodarent, an quia & Petra & lapis Christus? &c. itaque affectavit charissimo discipulorum de figuris suis peculiariter nomen communicare, propius quàm de non suis. Petra ergo, super quam ædificata Eccle.*

Ecclesia, solus est Christus, Petrus verò non nisi figuratè, sicut & alii Apосто. An. 216. li, à Christo nomen sortitus.

lb. c. 21. *Petrus pro omnibus respondit: Tu es Christus.* Ita sanè os fuit reliquorum.

Idem adv. Gnosticos c. 10. *Nam eisi adhuc clausum putas cœlum, memento claves ejus hic Dominum Petro, & per eum Ecclesie reliquisse, quas hic unusquisque interrogatus atque confessus feret secum.* Licet ergo verba hæc ad Petrum dirigantur, promissio tamen clavium, & etiam concessio nihil minus aliis quoque omnibus facta est Apostolis, imò Ecclesie.

Libro adv. Psychicos i. e. orthodoxos, de jejunio agens fateretur se cum Montanistis jejunia propria custodire, stationes plerunque in vesperam producere, Xerophagias observare &c. sicque strictam jejuniorum observacionem se tenere, planè sicut moderni Latini, id quod tum temporis reprehenderunt orthodoxi, adeoque apud illos in usu non fuit. Unde Tertull. c. 13. *Vos (Psychici seu Orthodoxi) interdum pane & aqua victitantes, ut cuique visum est: denique responderis, hæc arbitrio agenda, non ex imperio.* (l) Ita tract. de orat. c. 14. docet jejunantes abstinere à S. communione, ne frangant jejunium. Quòd si ergo orthodoxi verum & reale, adeoque incorruptibile corpus Christi sumere se credidissent, ejus sumtione frangere se jejunium non purassent. (m) Ideo ipse Tertull. adv. Marc. l. 4. c. 40. panem figuram corporis Christi vocavit. Stationes i. q. jejunia, Hebr. כַּמְעַר, stando fiebant. Jejunium autem aliud publicum, aliud privatum; publicum aliud gravius ad vesperam usque, uti erat XL. aliud levius, ad nonam usque, cujusmodi feria IV. & VI. Epiph. teste. Sabbathum tamen in omnibus Ecclesiis jejunii expers fuit minimè: unde Romani apud Socr. l. 5. c. 22. omni sabbatho jejunabant. De quo Aug. Ep. 86. & 18. quare Synodus Trull. can. 55. damnat Romanos, quòd per Quadragesimam sabbathis jejunarent. Confer can. Apost. 68. Ergò liberum erat jejunium, nec omnes Ecclesiam Rom. sequebantur. (n)

§. 24.) lb. c. 13. *Aguntur præcepta per Gracias illas certis in locis concilia ex universis Ecclesiis, per quæ & altiora quaque in commune tractantur & ipsa representatio totius nominis Christi magna veneratione celebrantur.* Altiora isthæc ad fidem sine dubio pertinebant: at in commune illa tractabantur. Ita Montanistæ & alii conciliaribus conventibus sunt damnati. Et talia quidem etiam extra Rom. Ecclesiam pertractabantur & fiebantur. Nulla ergo Romanorum Pontiff. regula, quam in ore semper gerunt: *Gravia Ecclesie negotia omnia ad Sedem Apostolicam Romam adducenda.* Ast quodnam gravius, quàm fidei negotium esse queat. Pulchrè hoc loco monet de Dominis: (o) *Ex numero non discernitur Concilium Generale à Provinciali, vel*

g 2

Natio-

l) vid. Drelinc. au faus Visage § 20. à p. 171. (m) Dalla. de cultu Lar. l. 3. c. 11. à p. 343. Larroq. de Euch. Part. 2. c. 2. p. 350. (n) Arnd. l. jejun. à §. 20. Zimmerm. §. 205. (o) l. 7. c. 3 §. 5.

An. 216. *Nationali. Ante Generale Concilium mos erat in oriente saepe congregare Concilia totius Græcia Universalia, in quibus totius Christianitatis sensus pateret; tunc enim exigui nominis & exigua Ecclesia erant in nostro occidente. Numne verò præcepta illa de quibus Tertullianus, pro congregandis Conciliis, Romanus dedit Episcopus? Num decreta is confirmavit?*

vid. §. 20. §. 25.) Tertull. de Pudic. c. 1. *Audio edictum esse propositum, & quidem per-*
 & an. 383. *emptorium: Pontifex scil. Maximus, Episcopus Episcoporum dicit: Ego & mæ-*
 §. 4. *chia & fornicationis delicta pœnitentiâ sanctis dimitto. O edictum, cui adscribi non poterit bonum factum &c. Cap. 13. Et tu quidem pœnitentiâ mæchi, ad exorandam fraternitatem in Ecclesiam inducens, bonus pastor & benedictus Papa concionaris, & in parabola ovis capras tuas quæris &c. Cap. 21. Exhibe igitur & nunc mihi Apostolice, Prophetica exempla, & agnoscam divinitatem: & vendica tibi delictorum ejusmodi remittendorum potestatem, quòd si disciplina solius officia sortitus es, nec imperio præsidere, sed ministerio, quis aut quantus es indulgere? qui neque Prophetam, neque Apostolum exhibens cares ea virtute, cujus est indulgere. His titulis Papam in suis usum edictis dicit Chronologus: (p) aut, si velimus, verba esse Tertulliani, qui ea dixerit secundum receptam consuetudinem, idque ex Legendis confirmat, ac oppidò ingeniosè inter Summum & inter Maximum Pont. seu Papam, distinguit, & non nisi Romanum, Episcopum Episcoporum vocatum contendit, ad eundemque solum cunctarum rerum & causarum Christianarum cognitionem & decisionem traducit. (q) In eundem sensum eadem adducit Casalius c. 79. p. 317. quæ & Rousselius urget, (r) ubi inter cætera. 1. Non obscure indicari jam illa ætate Pontificis Rom. Principalitatem agnitam ita esse, ut Episcopus Episcoporum appellaretur, quia hoc vocabulo non usus fuisset Tertullianus, nisi id in ore fidelium fuisset. 2. Vi hujus tituli Pontificem potuisse pœnitentiâ promittere omnibus, ex quacunque regione, primatiâ, & diocesi oriundis: idque Origenis exemplo probat, qui per Epistolam ad Fabianum pœnitentiâ agit, quòd plurimos errores in vulgus edidisset: (s) Flaviani item Antiocheni, qui perjurii reus monitus & coactus est veniam à Damaso & Innoc. I. expetere. Similia ex Perronio habebis apud Blondellum de primatu à p. 30.*

§. 26.) Resp. 1. Verba planè esse Tertulliani, non autem ex illius temporis usu monet de Dominis l. 4. c. 10. §. 72. & quidem ironica, nec sine mordaci derisione prolata. Eo ipso igitur in Papa tanta majestas agnita non fuit. 2. Concedamus Tertullianum propter decretum Romani vel alicujus ex Africæ primatibus ita loqui, id tamen ridet & subsannat idem. Jam certè tumor invaserat & Romanum, & alios summos Primates Ecclesiarum, ut se &

(p) à §. 4. (q) vid. Cham. T. 2. l. 10. c. 9. (r) l. 1. c. 6. §. 13. (s) apud Hier. Ep. ad Pammach. & Ocean. de error. Orig. Euf. l. 6. c. 29.

se & Summos vocari vellent, & Maximos, & Episcoporum se facere Episcopos, quales titulos plures hinc inde videas: conf. Conc. Carth. 3. cap. 26. & VI. Can. 39. (z) 3. Probabilius ad Romanum ea dirigi, alludere enim ad Pontificem Max. Gentilium urbis Romæ videtur. 4. Aliunde quoque apparet, quid Tertullianus Romanæ Sedi tribuerit: hinc l. de Pudic. c. 21. eum ad Zephyrinum dirigit sermonem: *Si, quia dixerat, Petro Dominus, super hanc Petram adificabo &c. tibi dedi claves regni cœlestis; vel, quacunque alligaveris &c. idcirco presumis, & ad te derivasse solvendi & ligandi potestatem, i. e. ad omnem Ecclesiam Petri propinquam, qualis es evertens atque commutans manifestam Domini intentionem personaliter hoc Petro conferentem?* Credit ergo Tertullianus, quicquid Petro vel dictum, vel datum, personæ ipsius dictum & datum fuisse. Neque ullus ex veteribus errorem propterea Tertulliano adscribit. Non igitur statuit, Petrum ullum successorem in personali hac sua potestate habuisse: multò minus, Episcopum Rom. errare non posse; vel reliquas Sedes atque Ecclesias ei subiectas esse. Ecquid hoc: *ad omnem Ecclesiam Petri propinquam*, aliud, quàm quòd ipse Zephyrinus semet Universalem non fecit; quanquam ne in propinquas quidem jus ipsi Tertullianus tribuere vult. Verba proinde Tertulliani ironica sunt, & quasi scelus audentia, quòd Episcopus, qui in urbe sedet victrix, ita in Ecclesia eximius est, ac sua ipsius opinione supremus, quòd hic primus ductor summusque doctor peccatoribus indulgeat, peccata foveat, & edictis publicis impunitate proposita, delictis viam aperiat. Hoc inde constat, quia edictum ipsum totum deridet. Ipse Rouffellius (u) subjunxit: *Si aliqua sunt hujusmodi exempla (Sedis Rom.) rara sunt; contentis olim fidelibus sua diœcesi, suorum diœcesano, ac eo Presbytero, quem unusquisque Episcopus singulis Ecclesiis præferebat &c.*

§. 27.) Porrò de bullatis hisce titulis rectè monet Vulfo (x) Circa an. 200. ac diu etiam postea, soli Imperatores Summos seu Maximos se Pontifices appellârunt, fuisseque læsa Majestatis crimen, si quis hoc sibi usurpâset. Confer Festum in Maximus, item in Ordo. (y) Episcopatum summum dignitatis gradum censeo, idemque esse quod Pontificatus rectè notat cum nostris Blondellus de prim. à p. 31. ex ipsa formula Episcopus Episcoporum. Atqui Episcopos etiam nobilissimarum Sedium Tertullianus Presbyteros sæpe vocat, idemque munus cum Presbyteris tribuit, quanquam ordinis præfidentiam iisdem non denegat: ut prolixè idem demonstrat laudatus Blondell. de Episc. à pag. 38. Convenit planè Concilii V I. Carthag. Canonis 39. decretum: *Primus, seu prima Sedis Episcopus non nominetur Princeps sacerdotum, aut Summus sacerdos, aut aliquid hujusmodi, sed tantum prima Sedis Episcopus.* Obtinuit tamen non modò Patriarchis & Metropolitibus, sed simplicibus

§ 3

plicibus

(z) de Dom. l. 3. c. 10. §. 30. 31. Lipsorp. de Mon. Pap. à p. 40. (u) l. al. (x) l. 3. c. 2. §. 15. (y) Vulfo l. 1. c. 1. §. 25. Morna. myst. Iniq. à p. 20. Molina. oper. T. 3. p. 454.

An. 216. plicibus etiam Episcopis, respectu scil. inferiorum, hic olim titulus tributus fuerit: id quod de Dominis ad oculum probat l. 3. c. 10. §. 31. & fusius adhuc l. 4. c. 8. §. 24. 25. item Lipstorp. de Mon. P. c. 17. à 20.

Tertull. de Pudic. c. 1. *Quasi non facilius sit errare cum pluribus, quando veritas cum paucis.* Romæ multitudo ipsi objecta, ad quod respondet, planè prout hodie fit. Ita de Ecclesia visibili eodem libro cap. 7. *Sed & ubi res, Ecclesia est, licet laici: unusquisque enim de sua fide vivit.*

§. 28.) Simpliciter commendat l. de Bapt. c. 2. *Tanta simplicitate, sine pompa, sine apparatu novo aliquo, denique sine sumptu homo in aqua demissus, & inter pauca verba tinctus, non multo, vel nihilo mundior resurgit &c.* Interim tamen quarundam novitatum mentionem facit: sic manûs impositio in Baptismo Tertulliani tempore orta videtur: de qua Tert. c. 8. de Bapt. & exinde Dallæ. de cultu Lat. l. 2. c. 12. & c. 11. p. 146. f. ubi docet, illam manuum impositionem, de qua Act. 8. & 19. ritum fuisse toto genere à baptismo divisum; adhæc manûs impositionem Apostolicam planè aliam fuisse, quàm illam Ecclesiasticam. Idem Dallæus c. 5. p. 113. coll. cum l. 1. c. 12. p. 67. *Ante Tertulliani tempora planè nulla occurrit in libris vel divinis, vel Ecclesiasticis, Chrismatis aut manûs impositionis post baptismum solennis mentio.* Et tamen ipse Tertullianus h. c. cap. 7. & 8. statim post tinctionem primò unctos, unctis inde manum continenter impositam tradit. Oleum autem à Chrismate distinguendum Constit. Apost. l. 3. 16. coll. cum l. 7. 28. docent, ubi: *Unges prius oleo sancto, deinde baptizabis aqua, postremò signabis unguento; χρίσεις δὲ πᾶτον ἐλαίῳ ἁγίῳ, ἐπειτὰ βαπτίσεις ὕδατι, καὶ πελολαῖον σφραγίσεις μύρω.* Tertullianus unctiois meminit, at puri olei, neque confirmationis, sed baptismalis: idem de Bapt. l. 1. c. 12. Ita l. de Corona militis c. 3. *Observationem inveteratam si nulla scriptura determinavit, certè consuetudo corroboravit &c.* tandem subjicit: *Aquam adturi, ibidem, sed & aliquando prius in Ecclesia sub Antistitis manu contestamur nos renunciare Diabolo, & pompa, & Angelis ejus. Dehinc ter mergitamus, amplius aliquid respondentes quàm Dominus in Evangelio determinavit. Inde suscepti, lactis & mellis concordiam prægustamus. Exq; ea die, lavacro quotidiano per totam hebdomadam abstinemus.* Confer huc Dallæ. l. c. lib. 1. c. 11. à p. 53. Sueur ad an. 268. p. 209. seq.

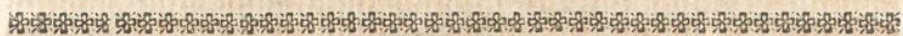
Idem Tertull. Apol. c. 35. *Nec lucernis diem infringimus.* Et l. de idol. cap. 15. *Accendant (pagani) quotidie lucernas, (idolis) quibus lux nulla est, adfigant postibus lauros postmodum arsuras, quibus ignes imminenti &c.* adde Apol. cap. 46. & l. 2. ad uxor. c. 6. & in eadem Larroq. de Euch. part. 3. c. 1. à p. 808. Bona pro thurificatione Tert. l. de corona c. 10. adducit, (2) ubi ita: *Thus quidem incendimus, sed non eodem ritu, nec eodem habitu, nec eodem apparatu, quo agitur apud idola.* Resp. non loquitur Tertullianus de thurificatione sacra, sed domestica & communi, sicuti maestamus, edimus,

2) lib. 1. Liturg. c. 25. p. 273.

bibimus &c. ut ibidem demonstrat. Hinc ipse Bona ibid. ex Apol. c. 10. An. 216. allegat: *Nos puram precem offerimus Deo, non grana thuris unius assis, non Arabicae arboris lacrymas.* Et Arnob. l. 7. adv. gentes latè ostendit thuris usum rem novellam esse. Neque valet Cardinalis argumentum, etiamsi suffumigatio res nova sit apud gentes, non tamen novam fuisse in sacrificiis veri Dei in V. T. siquidem revocare Christiani Mosaicam Legem non debent. Adi laudatum Larroq. l. cit. à p. 795.

De cœtibus S. idem de anima c. 9. *Scriptura leguntur, aut Psalmi canuntur, aut allocutiones proferuntur, aut petitiones delegantur.* vid. etiam Apol. cap. 39. Tandem sequebatur Cœna: Cypr. de Laps. ser. 14.

Contra oralem manducationem clarè ex Joh. 6. agit l. de Resurr. c. 37. & l. 1. c. 14. adv. Marc. & l. 3. c. 8. & 10. 11. & l. 4. c. 18. & 40. item de carne Christi c. 5. & exinde Larroq. part. 2. c. 4. p. 385. & c. 10. à p. 518. De modo communicandi & Agaparum usu Tert. Apol. c. 39. & inde Larroq. part. 3. c. 4. p. 863. panem S. adoratum nullibi docet: eundem panem fermentatum & communem fuisse, ac illum sæpe fideles domum secum portasse, indeque decerpisse certis temporibus, vel in futuros reservasse casus Bona in Liturg. l. 1. c. 23. §. 7. ex Tert. l. 2. ad uxor. c. 5. probat.

JESU CHRISTI *Annus* 217.

An. 217.

ANTON. CARACALLÆ *Imp. Annus* 5.

§. 1.) Zepherini P. an. 15. Coss. Æmilius Latus, & Anicius Cerealis, *vid. an. 258. §. 9.* ut certus annus ignoretur, indubiè tamen hisce temporibus *Concilium Africanum* celebratum ab Agrippino Carthaginensi Episcopo, cum Numidia & Africa Episcopis, in quo communi calculo decreta rebaptizatio hæreticorum, contra Romanum Episcopum, ratione addita, quòd Spiritum S. dare non possint, qui illum non habeant: ita ergo Spiritum S. operi externo alligârunt. Hinc *Agrippiniani*. His subscribere plurimæ & amplissimæ Ecclesiæ Africae, Cappadociae, Galatiæ, Ciliciæ, Bithyniæ &c. Hos inter Tertullianus, Cyprianus, Firmilianus, alii. (a) Ergo sanè errare Ecclesiæ & Patres possunt. Nec statim dissentientes à Rom. Ecclesia excidunt communione Catholica. Orthodoxi argumentum ex Joh. 13. 10. sumebant: (b) Ex occasione Tertulliani isthoc convocatum Concilium Staravolscius p. 15. ait, qui prætextu pietatis omnia hæreticorum ab Ecclesia rejicienda, ac depellenda voluerit, in eandem sententiam Baronius §. 5. abit. Consentient Parisini Conc. Collectores: *Confer T. 1. p. 272. ed. Ven.* De illa Cyp. Ep. 55. 70. 71. 73. Agrippinus itaque convocavit, sine Romani subsidio, quin & præsedidit,

a) *Dalla. de Patrib. p. 187. & 292. (b) Arnd. de Bapt. à §. 106.*

An. 217. sedit, unde Cyprianus ad Quirinum: *Agrippinus cum cæteris coepiscopis suis* (rebaptizationem) *statuit, & librato consilii communis examine firmavit.* Meritò Annalista (c) iudicat, primum hunc celebrem Episcoporum fuisse conventum, ubi aliàs publicis decretis coitiones interdictæ fuerunt. De hoc Iustell. T. 1. p. 312. Commune hocce Episcoporum decretum improbâsse Zephyrinum adversarii ajunt: verùm utut diuturna fuerit hæc lis, tacuit tamen hîc Zephyrinus, nec usus est minis, nec Agrippinum ulla censura perstrinxit, quippe qui nullam sibi potestatem in Africæ Episcopos arrogavit.

§. 2.) Ut totam causam mitiget Staravolscius, in margine ex Cypr. Epist. 71. notat, etsi Cyprianus cum Agrippino ejusdem postea sententiæ fuerit, promptum tamen se professum mutare animum, si aliter hac de re Concilium Universale quid statuisset. At nihil hinc lucrantur Papistæ, quia non ad Romani Episcopi, sed ad Universalis Concilii decisionem provocat. Ut postea Cyprianus, ita hoc loco Agrippinus constitutiones atque decreta fecit Ecclesiæ Rom. contraria, iudicium Romani non expectans. Quidquid sit, uterque certè & Catholicum esse, & dissentire à Romana Ecclesia aliquem posse credit. Bona quidem fuerat Romani Episcopi sententia, quæ tamen non alligabat cæteros. Imò ipse Cyprianus l. all. suorum sententiam, ceu fidei & Ecclesiæ Catholicæ congruentem sequi se fatetur. utut verò Occidentales, inpr. Romani, sese Africanis opposuerint, tamen eatenus tandem manus dederunt, ut etiam in Concilio Oecum. l. Can. 19. qui extat 1. q. 1. c. si quis confugerit. decreverint, ut si quis ab Hæreticis, sive SS. Trinitatem negantibus ad Ecclesiam accedat, rebaptizetur. Ast tum temporis hæretici plerique hoc factitabant. Rectè hoc loco distinguunt inter αἰρεσιν & ἑσθια seu ἁθροσυναγωγὴν; hæreticosque S. S. Trinitatem negantes baptizandos, cæteros sine rebaptizatione in gremium Ecclesiæ recipiendos statuunt. (d)

Alex. claudes.

Lingua Afric.

§. 3.) Ingentem stragem in Ægypto Alexandria civibus ob injuriam illatam affert Imperator. (e)

Quæstio hoc loco enodanda occurrit de linguæ Latinæ in Africa usu, Sacra in illa lingua administrata fuisse ibidem vult Perronius, atque inde concludere conatur, ubique in eadem lingua administranda. At totâ viâ errat Cardinalis, quia licet vulgaris non fuerit Latina ibidem, cognita tamen populo fuit ex coloniarum deductione. Unde illorum Patrum homilia & cætera scripta, Concilia item Africana non in Græca, sed in Latina lingua consignata. Vise Exercit. IX. Casaub. ad Bar. An. 16. §. 8. à p. 197.

(c) §. 2. (d) vid. Arnd. Ant. l. hæres. §. 3. (e) Dio.

JESU CHRISTI *Annus* 218.ANT. CARACALLÆ *Imp. Annus* 6.

Zephyrini P. an. 15. Coss. Sabinus II. & Anullinus. Imperator ad Parthos profectus dolosè Abgarum, Romanorum amicum capit, ut & regiam Arbela. Africanus apud Euf. in Chron. Christianum fuisse hunc Abgarum vult. Abgarus capitur.

Proprium somnium narrat Cardinalis, (a) quando ipse hēsitans ait, *fortasse accidit, ea (amuteta) auferri ex crucibus illis, quibus Christiani affixi fuissent, unde & virtutem aliquam hausissent.* Atqui non soli Christiani, sed & gentiles crucifigi soliti apud Romanos. Magiæ additos fuisse gentiles modò docuit Baronius. Plinius l. 28. c. 4. cujus ipse testimonio utitur, nihil de Christianorum crucibus, sed in genere: *In quartanis fragmentum clavi à cruce involutum lana collo subnectunt, aut sparium è cruce: liberatòque conduunt cavernâ, quam sol non attingat.* Quid nisi magica hīc reperias?

a) §. 3.

JESU CHRISTI *Annus* 219.

An. 219.

MACRINI & DIADUMENI } *Impp. Annus* 1.

Zephyrini P. an. 17. Coss. Præfens & Extricatus. Antoninus Imperator in Mesopotamia inter Edessam & Carras, Macrini operâ à Martiale Centurione pugione confossus, successorem Opelium Macrinum natione Maurum habet, qui collegam filium Diadumenum, novem annorum puerum, allegit. Antoninus interficitur. Macrinus & Diadum. fiunt Imp.

Eodem anno Hierichunti in dolio inventa Græca Bibliorum translatio, quam editionem quintam vocant. Defuncto Asclepiadi Episcopo Antiocheno Philetus suffectus. Alias hæretici fuerunt dicti Asclepiadotæi, non ab hoc orthodoxo, sed ab Asclepiadoto, qui purum hominem Christum statuit circa hoc idem tempus: vid. Euf. l. 5. c. 29. Asclepiadi Philetus succedit.

Emerferunt quoque *Metangismonita* quasi transvasantes, ab ἀγγείων, vas, inde μεταγγισμός, q. infusio unius vasis in aliud. Filium in Patre dicebant, sicut vas parvum in vase majore, unde minorem Filium Patre faciebant.

b

JESU

An. 220.

JESU CHRISTI *Annus* 220.ANT. ELEAGABALI *Imp. Annus* 1.*Heliogab.
fuit Imp.*

Zephyrini P. an. 18. Coss. Diadumenianus & Adventus. Macrino & Diadum. Imp. à militibus occisis succedit Heliogabalus, sacerdos in templo Solis in Phœnicia, macula Imperii, & omnis turpitudinis compendium.

De Origene.

Baronius (a) Originem Romam abiisse ait: alii ad an. 217. referunt. Tempus itineris ab Eusebio intermissum conjectura assequi studet Cardinalis, & in primum Eleagabali rejicit annum: causam profectiōni Mammæam Alexandri matrem dedisse suspicatur, cum post accersitum ad se Antiochiam Originem, Elagabalum imperium ineuntem Romam esset comitata. At tunc à Mammæa Antiochiam accitum fuisse Originem satis apertè significat Eusebius, & disertis etiam verbis Suidas, cum rerum potiretur filius ejus Alexander, qui postquam imperium adeptus est, non aliàs Antiochiam ivit Mammæa, quam cum Persas Romanis finibus imminentes bello refutare aggressus est. Quæ multis post Zephyrini obitum annis inciderunt. Cum autem Imperator renunciatus est Elagabalus Emesæ commorabatur Mammæa. Non ergo Romam profectus Origenes Mammææ affectandæ studio, nec ut Episcopi Rom. cliens, sed Romanæ Ecclesiæ omnium, ut Euf. l. 6. c. 18. scribit, antiquissimæ, cognoscendæ desiderio, seu visendæ antiquæ Romanæ Ecclesiæ gratiâ, sive quòd illa sibi admodum erat in opratis. (b) At quid hoc ad Papæ potestatem? Annon eodem desiderio alii Hierosolymas, vel aliò profecti? (c) Nec secundò Romam abiuisse Originem vid. an. 248. Reduci Alexandriam tradita ei rursus à Demetrio Catechumenorum instituendorum cura, Heraclæ autem ut maturiores & jam usu peritos reconditis dogmatibus institueret. (d) Mox linguam Ebræam didicit, non autem in senectute, ut Trittemius putat: (e) coorto bello Persico Mammæa Originem Alexandria Antiochiam accersivit. (f) Baronius (g) collatus cum Huet. (h) docet, Originem S. Scripturam illustrare orsum, impulsore Ambrosio, homine opulento, ex hæretico ab Origine converso, qui sumtus quoque suppeditavit. Notarios habuit ad manum plus septem, qui dictata ex ore loquentis exciperent, totidem librarios cum puellis, quæ properanter scripta nitidius exararent.

*vid. an.
230. &
248.*

S. Martius primus ponitur circa hæc tempora Diensis in Delphinatu Episcopus, eadem traditione secundus censeretur Higerius. 3. Leo. 4. Servilius. (i)

a) §. 7. (b) *Starrv.* p. 15. (c) *vid. Huet. in Orig. l. 1. c. 2. §. 1. coll. cum §. 4.* (d) *idem Huet. §. 2.* (e) §. 3. (f) §. 7. (g) §. 10. (h) §. 8. 9. (i) *Gall. Chr. T. 2. p. 554.*

JESU

JESU CHRISTI *Annus* 221.ANT. ELEAGAB. *Imp. Annus* 2.

S. 1.) Callisti P. an. 1. Coss. Antoninus Aug. II. & Sacerdos. *Zephyr. P. mortuus.*
Zephyr. P. mortuus.
 Zephyrinus P. mortuus, martyriõne an naturali morte extinctus fuerit, meritò dubitant, quia pacem Ecclesia habuit, neque conjecturas Baronianas admittimus, quòd fortè restiterit Eleagabalo, omnes religiones sublaturò, præter Solis cultum. Igitur aut privatim ei martyrium accidit, aut propter Christi confessionem aliquid passus, quales etiam martyres dicti, licet extremum diem in pace clausissent. Ejus memoria ad 26. Aug. celebratur. Sedit ex Bar. calculo an. 18. d. 18. Consentiant Collectores Paris. Juxta Euseb. in chron. an. 17. Costero an. 20. d. 17. aux Estats an. 20. d. 15. Starav. an. 9. Platinae an. 8. m. 7. d. 10. Carr. an. 9. m. 7. Sepultus in via Appia. Quatuor ordinationibus fecit Presb. 13. Diaconos 7. Episcopos 13. Duæ Decretales illi affinguntur 1. ad omnes Episcopos Siciliae, de judiciis Episcoporum, & majoribus Ecclesiae causis ad Sedem Apost. referendis. Habes illam T. I. Conc. edit. Ven. p. 340. in ed. Paris. T. I. p. 266. Eandem meritò explodit & eliminat Blondel. in Pseud. præf. p. 65. & in tract. à p. 243. Ita ergo hi Oecumenici non animarum, sed dignitatum unicè rationem habent. At verò ejusmodi decreta cum illius seculi gubernationis forma & ratione minimè congruit: neque tempus seu Consulatum assignatio respondet. Antichristianam, non autem Christianam legem continet, de non arguendis, accusandis, judicandis & damnandis Episcopis & Sacerdotibus, hac adducta ratione: *Facta subditorum judicantur à nobis, nostra verò judicat, nemo.* Quasi verò isthoc sit Θεολογείν? Ita scilicet Theologiam cum politica confundit, Ecclesiam cum Magistratu. Et tamen Isidorum atque combennones non pudet hoc & similia testimonia pro primatu Rom. Ecclesiae nobis producere. (a)

Prior ejus decretal.

S. 2.) Rectè verò de S. Scriptura: *Mentes fidelium firmamento inhaerentes S. Scripturae, non obscurat, mundana iniquitas.*

Ib. Christus præcepit Apostolis, ut LXXII. discipulos in adjumentum eligerent. At ipse elegit Christus: Luc. 10. neque LXXII. sed LXX.

Ib. Apostolos cum aliis plurimis 60. sententias præscripsisse ait, inter quas fuerit etiam quædam, de privilegio Rom. Ecclesiae. Fortasse loquitur rhapsodus de Canonibus Apostolicis: verum in iis, qui hodie extant, non fit mentio primatus Rom. Ecclesiae.

Ib. *Absens nemo judicetur, quia & divina, & humana hoc prohibent, leges.*

h 2

Quid

a) T. I. Conc. p. 8. ed. Ven.

An. 221. Quid ergo Concilia Pontificum, ut & Hispanica inquisitio hoc adeo non observant?

lb. *Appellandum & concurrendum ad Rom. Episcopum quasi ad matrem, & sic omnes Episcoporum cause graviores ab illo terminanda, quia B. Petro dictum: Quicumque ligaveris &c. qua privilegia soli Rom. Sedi concessa, & constitutis Apostolorum &c. inserta. Ast vero quomodo & undenam isthæc probabunt?*

Altera decretal.

§. 3.) *Decretalis altera ad Ægyptios Episcopos. 1. horratur illos ad patientiam, qui vel sedibus pulsati, vel rebus suis spoliati sunt. 2. de ordinatione Presbyterorum ac diaconorum. Totam enervat Blondell. l. c. præf. p. 65. in tract. à p. 247. inter alia:*

Nunciatum est Sedi Apostolica per Apocrisarios vestros, quosdam fratrum nostrorum Episcoporum, ab Ecclesiis & sedibus propriis pelli, suaque eis auferri suppellectilia, & sic nudos expoliatos ad judicia vocari: quod omniratione caret, quum constituta Apostolorum, eorumque successorum, & præcepta Imperatorum ac constitutiones legum, id ipsum prohibeant &c. At crasse nimis mentitur. Illo tempore Ethnici, non Christiani persecutionem moverunt & exercuerunt, foraque ab infidelibus erant obsessa. Euf. l. 6. c. 1. Insuper Demetrius Alex. Episcopus cæterarumque per Ægyptum Ecclesiarum præses, Episcoporum injuriam passus non fuisset, quantum quidem in ipso fuit, nec suarum Ecclesiarum curam Romano detulisset: nec Ægyptii opus habuerunt instructione de ordinandis Presbyteris. Ecquæ verò Imperatores, inimicissimi nomini Christiano, talia præcepta & constituta fecissent, cum de Christianis omnibus, inpr. verò de Episcopis de medio tollendis cogitarent. Imò vel unicam Synodicam ejusmodi constitutionem edant. Sic Epist. 1. Patriarcharum & Primatum mentio fit, sicut in aliis prioribus Decretalibus templorum, altarum, missæ &c. quæ nomina ne legi quidem possint in ullo authore fide digno, ante tertium seculum, & quidem proventum. (b) Unde ne Romanus quidem, Antioch. & Alex. alio, quam Episcoporum nomine ornabantur. Nec priuatus, nec dignitatum terrenorum cura Episcopos Rom. tunc temporis stimulabat: unde Callistus Zephyrini successor in quodam loco abscondito & secreto, trans Tyberim, cum multis Christianis latebat. (c)

Vitreus calix.

§. 4.) *Zephyrinus vitreum calicem, cum prius ligneus esset, ob materix soliditatem instituit. At verò prudentiorne hic suis præcessoribus, ac ipsis etiam Apostolis? an ergo illi cauti satis fuere? De hoc Polyd. (d) Calices principio ligneos fuisse satis constat: atque id pauperum Apostolorum institutum dixerim, qui sic voluerunt, modis omnibus materiam auferre sacerdotibus inhiandi opibus, quas ipsi inpr. neglexissent &c. Antiquatum est decretum paulatim*

b) Vit. de P. cont. 4 q. 4 Cham. T. 2. l. 13. c. 21 §. 5. Vulfol. 3. c. 2 §. 7. (c) vid. Paris. Concil. Collectores T. 1. p. 459. (d) in v. l. 6. c. 12

lasim cautumq; ne in ligneo vase Sacerdos rem divinam faceret, propter materia An.221.
raritatem, qualiquor imbibitur: neq; vitreo, quia fragile &c. Tandem Urbanus P.
omnia ministeria sacra fecit argentea. Non ergo diu duravit vitreus calix,
quandoquidem anno 233. (e) argenteus introductus fertur. Initio ergo Ec-
clesiæ materia calicis communi & vilis pretii utebantur. Et tamen non ubi-
que eadem materia constabant calices. Inde Hier. Epist. ad Rusticum. *Ni-*
hil Exuperio, (qui in fine 4. seculi, & initio 5. Episcopus Tolos. floruit) *ditius,*
qui Corpus Domini in Vimineo canistro, & sanguinem portat in vitro. Dura-
vit ex vitro, inquit Calalius c. 11. i. ad Gregorii Turon. *atatem, de Gloria Mart.*
c. 16. ita Larroq. (f) Cyprianum Gallicanum allegat, qui in texti seculi me-
ditullio vixit, de Cæsario Arelat. testantem, quod auro & argento Ecclesiæ
captivos redemerit, & sanguinem Christi in vitro distribuerit. Sic in Dial.
Greg. M. (g) sermo est de Donato quodam, qui precibus suis restituerit
calicem vitreum. Adifis Bar. martyrol. R. ad 7. Aug. Non omnes itaque Ecclē-
siæ ad dictaturam Papalem attenderunt. Quis ergo hodie ex re adiaphora, ne-
cessitas inducta, ut calices sint aurei, argentei, vel stannei. Bona Liturg. l. 1.
c. 25. §. 1. lapideos etiam & corneos calices commemorat, item onychinos,
auro & gemmis ornatos, crystallinos, sardonios. Dubitat idem an Zephyrinus
vitreos calices instituerit, quia in Pontificali non nisi constituisse dicatur, ut
patenas vitreas Ministri ante Sacerdotes portarent, dum Episcopus Missam
celebrat: ignorareque se dicit, ad quem usum portarentur illæ patenæ, cre-
dibiliusque distribuendæ potius populo communioni, quàm sacrificio deser-
viisse. At quæ isthæc differentia? eam quis capiat? Neque admittimus di-
stinctionem inter Ecclesiæ consuetudinem, & inter tempora calamitosa, seu
necessitatem singularem, nam inde quoque patet, varia vasa S. admitti posse,
negamusque necessitatem semper in causa fuisse. *Non invenitur,* ait Arn-
dus p. 814. *antiquius decretum, quàm quod è Concilio Tribur. Bar. 895. §. 1.*
& Rhemensis (nulla verò Synodus Rhemensis celebrata fuit ante X. seculum) Pa-
pa ipse utrunque ratum, habuit: de consecr. d. 1. c. 44. vasa, in quibus
sancta conficiuntur mysteria, calices sunt & patina: de quibus Bonifacius Mar-
tyr & Episcopus interrogatus: an liceret in vasculis ligneis Sacramenta confi-
ficere? respondit: quondam Sacerdotes non aureis, sed ligneis calicibus ute-
bantur. Imò dixisse fertur: quondam Sacerdotes aurei ligneis calicibus uteban-
tur; nunc è contra lignei Sacerdotes aureis utuntur calicibus. (h) Ita ergo in
dies discessum à primæva simplicitate, superstitio atque ipsa Missa accepit in
cremēta. Rectissime Dallæus (i) *Vinum olim in vitro confectum, & commu-*
nionicantibus omnibus ministratum (tu adde, prius in calice ligneo:) quod nun-
quam passura erat Ecclesia, si id, quod ministratur, ipsam esse credidissent. Do-
minici

h 3

e) §. 9. (f) de Euch. Part. 1. c. 5 p. 110. (g) dial. l. 1 c. 7. (h) vid. Bulling. orig. err. de
Missæ c. 6. p. 110. Larroq. l. c. Part. 2. c. 8. p. 483. Arnd. l. de Cœna D. & §. 68. Zepper. Pol. Eccl. 1.
c. 12 p. 133. (i) de cultu Lat. l. 7. c. 26 p. 239. & c. 27. i.

An. 221. *minici corporis ac sanguinis adorandam substantiam, ob vitri non modò vilitatem, sed præsertim fragilitatem, ad vitandum effusionis periculum.*

Patena S.

Quæ ratio cum calice, eadem cum Patina, hodie Patena unde quam vitream esse voluit Zephyrinus, eandem mox Urbanus argenteam fieri præcepit: illi qui vitas Papparum descripsere, eos maxime Romanos commendant Episcopos, qui magni ponderis vasa sacra fieri curarunt, quæ sanè res nonnihil ad Constantini M. & sequentia tempora referri potest. (k)

§. 5.) Isæm Zephyrinus Sacerdotes præsentibus Clericis & Laicis ordinari iussit. (l) Quasi verò novum isthoc sit præceptum. Scil. testimonium & consensum populi olim etiam requirebant: vid. A. C. 1. 15. c. 6. 2. alibi. (m)

Item: *Omnes Christianos pubertatis annos egressos ad minimum semel in anno (utpote paschali solemnitate) Eucharistiam sumere præcepit.* Primitus non definitum fuerat, quoties annuatim communicandum, imò olim sæpissimè, & ferè quotidie id fiebat: juxta Zephyrinum ad minimum semel: secundum Fabianum ter: Innoc. III. semel. Ego constanter crediderim, quotidianum Eucharistiæ usum, si modò fieri potuerit, adhuc more Apostolico viguisse. Neque Zephyrino tale decretum adscribendum, sed Conciliis, de quibus alibi. Confer Arnoldi Gallicanum tractatum de frequenti communione.

Callistus
fr. P.

Zephyrino successit Callistus: al. Domitius Callistus s. Calistus, Romanus, ordine XV. Eusebio, Herm. Contracto, Carranza: at Platina, Cost. XVII. Staravolscio XIX. an. 217. Carranza: 218. Damaso, Cost. 222. Eusebio.

Elagabalus
Deus.

§. 6.) Eodem anno id quod supra jam indigeravimus, Imperator supra omnes Deos suum Elagabalum extollere voluit, ac unum illum toti orbi colendum proponere, non malo iudicio Baronii, quia hætenus Romani unius veri Dei cultores profecuti sunt. Heliogabalus, aliàs simpliciter etiam Gabalus, qui, monente Servio, Sol etiam dici voluit. H. אלה גבל Deus Gabalorum. Gabala aurem Phœnicia urbs fuit.

Translatio
corpp.
Petri &
Pauli.
vid. an.
215. §. 1.
& 255. §.
14.

Baronius à §. 4. de corporum Petri & Pauli translatione ex Greg. 1. epist. 1. 3. ep. 30. agens, alterius Papæ, nempe Cornelii I. Decretalem primam, utpote Gregorii testimonio contrariam, sic rejicit, ut tamen nec sibi, nec aliis satisfacere queat. Ait nimirum Gregorius Petri & Pauli corpora, paulò postquam passi essent, ad Catacumbas translata, inde statim emota, & à Romanis in suis locis fuisse reposita. Cornelius contra dicit, utrunque corpus à se de Caracumbis levatum, & aliò a portatum fuisse. Hæc ergo Baronius fabulæ τὸ ἀσύνετον videns, sigillata Corneliana epistolæ, & Pontificalis Damasiani fide Gregorianam narrationem præfert. Hunc Binius, expilator Annalistæ, sequitur. Ast finge, Orientales hæc olim corpora tollere voluisse,

k) vid. Bonam Liturg. l. 1. c. 25. §. 3. & Collect. Conc. Paris. T. 1. p. 265. seq. in pr. Damasum. (l) Damasus. (m) Blondel de Episc. p. 381.

voluisse, num verò adoraverunt illa quærit Dallæus? (n) prout Bellarminus (o) ex ejusmodi translationibus probare annitur.

n) de ador. l. 4. c. 12. p. 641. (o) de Sanct. reliq. c. 3.

JESU CHRISTI *Annus 222.*

An. 222.

ANTON. EL AGAB. *Imp. Annus 3.*

S. 1.) Callisti P. an. 2. Coss. M. Aurelius Antoninus; & Eurychianus *Uel. Africanius.*
 II. Sext. Julius Africanus legationem suscepit ad Imp. pro restituenda olim Nicopoli Palæstinæ, quæ antè Emmaus vocabatur: quod & obtinuit. Familiaris hic fuit Origeni & Aristidi, unde ad hos Epistolas scripsit, ad illum super quæstione Susannæ, ad hunc super diaphania. Paulo senior tamen Origine fuisse videri, unde eum filium appellat. Insignis vocatur Chronologus, sine dubio eb quinque de temporibus volumina, de quibus Photius in Bibliotheca testatur, ea integra ad sua tempora pervenisse, quibus à mundi exordio usque ad Macrinum Imp. res gestas summarim perstrinxit. Præter enumerata, etiam, Trithemio asseverante, scripsit de S. Trinitate, de Circumcisione, de Attalo, de Pascha, de Sabbatho &c. Bellar. & inde Gerhard. Frisius Bibl. Tirin. p. 17. Arnd. p. 890. Frising. l. 3. c. 33. Nihil hodie superest illius authoris præter Epistolam ad Orig. quâ Susannæ historiam ad Danielelem addi solitam, tanquam fabulosam rejicit, quòd in originali Hebræo non extaret, ut & ipsi Hieronymo fabula appellatur, præfat. in David. eundem de Script. Eccl. confer Lambec. B. T. 3. pag. 261. Non est autem confundendus hic Julius Africanus cum alio Julio Afr. ipso antiquiore, eximio oratore, cujus cum laude Quintilianus meminit. De priori Platina in Anthero, ubi ait ex Eusebio, illum Cæsareæ insignem suo nomine bibliothecam constituisse.

S. 2.) Huc ferè spectant, quæ Eutyichius Patr. Alex. (a) habet: *Sapores R. res senior, al. Sabures, Persarum R. summa cum iustitia inter homines versans, Persarum. cæpit provincias visers, & regiones colendas curare: circa an. 218. anno Regni sui XI. exacto, sub Imp. Caracalla, Nisibin (prius à Severo anno 197. juxta Nisibis, Bar. S. 1. occupatam) oppugnat, & quia expugnare nequit, ingens propugnaculum turritum exstruit, unde urbi infestus. Verùm quia is, ob invasiones in proprium regnum solvere obsidionem debuit, inis cum Nisibensibus sœdus, ne quicquam illi de propugnaculo immutarent: hi ergo illo absente, urbis sua à parte proxima muris dirutis, id urbi additum muro forti cinxerunt. Circa annum verò 222. Sapores Nisibin reversus, fraudis Nisibis civis incusans, eandem denuo*

a) in sua hist. p. 376.

An. 222. denuo obsedit. Afferunt ergo, non prius Regem cum copiis suis iterata vice binas concepisse preculas, suasu duorum militum, quàm à summo ad imum fisso urbis muro apertum sit spatium, quo intrare possent homines, adeoque Saporem interfecisse quoscunque bello idoneos, reliquos abduxisse: varias dein in Syria urbes cepisse, Græciam etiam ingressum, magnam stragem edidisse, captis Kalonia & Cappadocia. Gordianum circa an. 240. Antiochiam, Carras, Nisibin recepisse, referunt, Saporemq; ex Syria submovisse, & in sedes suas repulisse. Defensam eandem urbem Nisibin à Jacobo ejus Episcopo, Spond. ad an. 338. §. 4. ait: ac post etiam ab ejusdem reliquiis: quibus inde sublatis per Julianum, etiam urbem patuisse Persis: ad an. 363. §. 8. & 18. dicit, quasi verò prius nunquam vel defensa, vel occupata, antequam Episcopus Jacobus adesset?

An. 223.

JESU CHRISTI *Annus* 223.ANTON. ELEAGAB. *Imp. Annus* 4.

Callisti P. an. 3. Coss. Gratus & Seleucus. Alexander Mammææ fil. Elagabali Imp. Consobrinus, omnes honores summos uno die, inusitato exemplo Romæ accepit, atque ab Elagabalo in filium adopratur. Mammæam matrem Alexandri Christianam fuisse volunt, institutam ab Origene Antiochiam ab eadem revocato: Euf. hist. l. 6. c. 15. Hinc Maximinum Imperatorem designatum graviter Ecclesiam, inpr. Verbi Ministros persecutum esse volunt, in odium scil. Alexandri & Mammææ, qui Christianos fovebant, præcipuè propter Origenem, qui Mammæam in fide Christiana instruit.

An. 224.

JESU CHRISTI *Annus* 224.ALEXANDRI I. *Imp. Annus* 1.

Elagab. §. 1.) Callisti P. an. 4. Coss. Antoninus Aug. IV. & Alexander Cæ-
occiditur. sar. Elagabalus turpissimus, cum matre impurissima, annos 18. natus, occi-
Alex. Imp. ditur atque in Tiberim trahitur, unde *Tractitius & Tiberinus* dictus: ei
fit. omnium calculo *Alexander* successor acclamatur, annum ætatis agens 16. *Severi* etiam nomen assumpsit, natione Syrus, Imperator optimus, castus, beneficus, strenuus, humanus, modestus, bonarum literarum studiosus, doctorum amantissimus, matris Mammææ sapientibus & Christianæ religionis foemine monitis parens. Initio quidem Christianis inimicus extitit, sine dubio sub Callisto, unde miserè eundem sustulit: post iisdem reconciliatus, publicum

licum Christo templum parare voluit : impeditus verò à Senatu ipse in cur- An.224.
 biculo suo privatim Abrahami & Christi imagines coluit, ac Christianis ex-
 ercitiū publicum edicto permisit. Ab iis impeditum Lampridius ait, qui
 consulentes sacra intellexerunt, omnes Christianos futuros, si id fecisset.
 De Templo idem, Alexandrum priusquam in Artaxerxem Persam duceret, *vid. an.*
 additum quondam popinariis locum Christianis adjudicavisse refert. Unde *226 §. 1.*
 Christianos Romæ antehac nulla pro cultu sacro publica & aperta loca ha-
 buisse, adeoque nec Episcopos Rom. templa extruxisse, ordines instituisse,
 & imperitasse manifestum. (a) Illum autem ædificiū hujus locum Blondel-
 lus (b) censet fuisse, qui exinde Callisti & Julii titulus, sive S. Mariæ trans
 Tiberim à posteritate vocatus. Inde Pontificalis liber, Callistum S. Mariæ
 trans Tiberim Ecclesiam fecisse asseverat. Et Martyrologium Adonis; mul-
 tudinem Christianorum collectam in quodam loco trans Tiberim &c.

§.2.) Non absque causa igitur scribit citatus Lampridius, Christianos
 benigni favore principis in integrum restitutos. Sic Eutyrius (c) *Sub vid. an.*
Alexandro, inquit, pace & incolumitate gavisi sunt Christiani, mater enim *140 §. 1.*
ipsius, nomine Mama, magno in Christianos amore propendit. Quin Judæis hic
 Imperator in Palæstina habitare permisit, eisque præfectum dedit. Literas
 & artes docentibus, imò & discantibus, præsertim pauperum ingenuorum
 filiis stipendia constituit. Ubi aliquos voluisset vel rectores provinciis da-
 re, vel præpositos facere, vel procuratores ordinare, nomina eorum pro-
 ponebat, hortans populum, ut si quid adversus eos criminis aliquid habe-
 rer, probaret manifestis rebus. Si non probasset, subiret pœnam capitis,
 grave esse dicens, cum Christiani & Judæi id facerent in sacerdotibus, qui
 ordinandi essent &c. Unde quomodo olim Clericorum & Episcoporum
 electio, *Electio.*
 stimonium Cypriani ita olim peractam electionem, asserit Marca Archiep.
 nuperus Parilinus, (e) sed etiam subjicit : *In Christianorum electionibus, Epi-*
scopi promovendum per literas populo proponebant, aliquando in antecessum,
ut factum in ordinatione Sabini : vel integram rem Concilio futuro reserva-
bant, quando ad Civitatem, cui præficiendus erat Sacerdos, Episcopi accedebant.
Tunc vel ipsi aliquem proponebant ; vel à clero & plebe propositum, susceptis
publicè testimoniis assistentis populi, electionem perficiebant. Propterea plebis
 testimonio cum maximè niteretur electionum gerendarum ratio ; eam horta-
 tur Cyprianus, ut à peccatore (petendo) discedat, nec sibi blandiatur, quasi im-
 munus à contagione delicti : addita ratione : cum ipsa maximè habeat potesta-
 tem vel eligendi dignos sacerdotes, vel indignos recusandi. Ad eundem Lam-
 pridii locum, ut & Epist. Cypr. 68. juxta Pamelium, vel Ep. 4. l. 1. secundum
 Manutium, ad Clerum & plebes Hispaniarum, ita Kortholt (f) *Vides, inquit,*
& in

a) *vid. Hospin. de Templ. p. 32. (b) de Episc. p. 229. (c) p. 383. (d) Blond. de Ep. p. 419.*
 (e) *l. 8. de Concord. Sac. & Imp. c. 3 §. 6. (f) p. 66.*

An. 224. & in Hispaniis, & in Africa, & ferè per provincias universas, morem istum Cypriani exo obtinuisse, ut plebe presente ordinatio Ministrorum ageretur, & cuique liberum esset objicere ordinando, si quod patrâssent aliquando crimen. Quam consuetudinem ad Greg. I. usque, imò ad tempora Caroli & Lud. Imp. durâsse, ostendit Pamelius in suis ad Cypr. annotationibus.

§. 3.) Quod verò ab imaginibus, quas Alexander collocavit & honoravit, usum imaginum apud Christianos obtinuisse iconolatræ volunt, gratis id faciunt, quia non ad Christianorum, sed ad gentilium imitationem isthoc fecit. Unde bene Dallæus (g) Christi imagines tribus (primis) seculis apud ejusdem memoria scriptores reperio quidem fateor, aliquas, sed vel in Alexandri Severi pagani principis larario, vel in hereticorum lupanaribus sacra- tas, vel in curiosis privatorum si forte, bibliothecis ad memoriam repositas (Euf. hist. l. 7. c. 18.) nullas in publicis Christianorum Ecclesiis ad cultum prostantes. Imò nullas imagines olim Christianorum illatas templis, clarè Lampridius innuit dicens: Christo (Alexander) templum facere voluit, eumque inter Deos (adhuc ergo idololatra) recipere. Quod & Adrianus cogitâsse fertur, qui templa in omnibus civitatibus sine simulachris jusserat fieri &c. (h) Ita non minus Alexander hicce aurum Templis inferri vetuit, recitans Perlli versiculos:

Dicite Pontifices, in sacris quid facit aurum?

Quin superis justos mores castosque probamus.

Tu verò fodes confer hæc cum modernorum Pontificiorum Templis atque monasteriis.

Herodia-
nus.

§. 4.) Circa hæc tempora Herodianus floruit, qui Græcè scripsit octo libros Romanorum Principum.

Quiria-
nus.

Apud Ostia Tiberina Quiriacum Episcopum, Maximum Presbyterum, Archelaum Diaconum & socios passos Martyrol. R. ad 23. Aug. dicit. Secundus Ostiensis Episcopus Maximus, qui anno 261. Dionysium Papam consecravit, ut habet Ughellus in Italiae S. T. I. p. 64.

g) De ador. l. 3 c. 3. (h) Dalla. de imag. l. I. pag. 54. Novit. Mol. l. 7. c. 2, Lipsf. pag. 23. Korth. 270.

An. 225.

JESU CHRISTI Annus 225.

ALEXANDRI Imp. Annus 2.

Callisti P. an. 5. Coss. Maximus & Ælianus. Imperator mutatis Magistratibus optimos substituit, sibi que consiliarios adhibuit, de quibus Lampridius: hos inter facilè principatum obtinuit Domitius Ulpianus, proximum locum Julius Paulus. Eadem tempestate Jus Civile ab Alexandro Se-
vero

vero restitutum à Papiniani discipulis Ulpiano, Pomponio & Hermogene. Ulpianus præcipue Christianis infensissimus, cum de officio Proconsulis scriberet, veterum tyrannorum edicta adversus eos colligit, & Cæsari commendavit, qui ejus consiliis parens, movit persecutionem, licet ab omnium Christianarum rerum antiquis scriptoribus constanter asseratur, eum nullam persecutionem movisse, tamen sub ejus prætextu & auctoritate Ulpianus atque alii, procul dubio sub magnorum criminum nomine, plures passi. (a) Ulpianus tandem, & quidem haud serò, Deo ulciscente, à prætoriano milite confoditur. (b)

a) Conf. Lact. l. 5. c. 11. 12. (b) vid. Dionem in Alex.

JESU CHRISTI *Annus* 226.

An. 226.

ALEXANDRI *Imp.* *Annus* 3.

S. I.) Callisti P. an. 6. Cost. Julianus & Crispinus. Callistus P. jussu Alexandri Severi Imp. captus, diuturno carcere detentus, post longam famem, & quotidiana verbera, è fenestra domus, in qua custodiebatur, in puteum præcipitatus & submersus est: vid. Hospin. & Martyrol. ad 24. Oct. sepultus in cœmiterio Calepodii (à Calepodio Presbytero Rom. & martyre ejusdem temp. vid. Martyrol. ad 10. Maji.) viâ Aureliâ. Sedit, ut vult Bar. annos 5. m. 1. d. 12. Damaf. an. 5. m. 2. d. 10. Starav. an. 6. Cost. an. 6. m. 1. d. 13. Carr. an. 5. m. 2. Parisinis an. 5. m. 1. d. 12. Quinque ordinationibus fecit Presb. 16. Diac. 4. Episcopos 8. Templum Mariæ trans Tyberim, cœmiterium item in via Appia extruxisse dicunt: Polyd. inv. lib. 8. c. 1. hunc Callistum primum templum in honorem B. Mariæ ædificasse ait. Alii ipsi Alexandro Severo Imp. tribuunt, moris Ethnici adhuc nimium observanti. De hoc Templo vid. quæ ad an. 224. diximus. At nos jure optimo reprehendimus, quando Latini templa construunt in gloriam Dei, ac si tale opus esset pars divini cultus; etiam dum ædificant in honorem Sanctorum Angelorum & hominum, ceu partem religiosæ venerationis: vid. Bellar. l. 3. de cultu Sanct. c. 4. §. quarta prop. c. 6. §. sit igitur. Durand. l. 1. de rit. Eccl. c. 12. §. 1. Alii initio imperii, alii postea demum ferociorem & iniquiorem fuisse Alexandrum in Christianos volunt: vid. Bar. in Martyrol. R. ad 1. Jan. à lit. f. Quicquid sit ita de his & præced. temp. Platina: *Ea tempestate ob crebras persecutiones occulta erant omnia, & sacella potius atque eadem abditata, & plerunque subterranea, quam apertis in locis ac publicis fiebant.* Unde talem templi structuram celebrem & amplam, quæ hodie cernitur, planè tum non fuisse statuit. Confer Hospin. de Templ. pag. 31. & 52. In sylvis

An. 226. ergo potius, Gaii more, vel cryptis, extrâque Romam vitam miserè transegit Callistus. Adde quòd duriter ab Imp. tractatus & diu in carcere detentus dicitur, & tamen nonnisi sexennium sedit. Sic plures sub eodem Imp. martyrio deleri. Ex usu igitur Templi dicuntur ea conventicula, ubi conuolabant olim Christiani. Eodem modo Callisto Templi extractio adscribitur in loco, ubi postea demum ædificium factum. (a)

S. 2.) Rectè hic Blondellus: (b) *Antiochia fortè, Corinthi, in aliisque celebrioribus urbibus, breui mirum in modum aucto fidelium locupletiorum numero, quam primum vel tantillam à seculi turbis interquiescendi spem sancta plebs nacta est, sibi, quò commodius in unum conveniret, excitatis vel privato, vel colaratio totius fraternitatis are capacioribus fabricis, providere non neglexit: factum tamen ante annum 220. nequaquam apparet, imò quotquot veterum expressiora loca occurrunt, de privatorum domiciliis agunt, qua quia ἡ κοινὴ τῆς ἐκκλησίας usibus inserviebant, deflexo nonnihil à propria significatione vocabulo, Ecclesias nuncupare placuerat: eòque trahit Act. 11. 26. 1. Cor. 14. 23. Fabricam autem vel cœnaculum nonnisi hoc Callisti ædificium fuisse idem (c) statuit: Audiuim, inquit ex Martyrol. ad 14. Febr. *Mariæ & Marthæ nomine, in quodam loco trans Tiberim in cœnaculo multitudinem Christianorum psallentium, multumque letari pulsant januam cœnaculi &c. Eodem loco erat Episcopus nomine Callistus.* Quòd si ipse Imperator impeditus à Senatu, quò minus Christianis Ecclesiam ædificaret, quantò magis Callistum impeditum & prohibitum credas. Absit ergo ut illum in honorem Mariæ templum seu Basilicam extruxisse statuamus. Ad rem ergo facit Polydorus (d) dum ita loquitur: *Videntur hodie vis in locis & sacella quadam, quibus occulto rem divinam præsci illi pietatis cultores fecisse dicuntur, quòd publicè non liceret.* Ob durissimas persecutiones usque ad Constantinum M. nulla templa erecta Bullingerus orig. err. c. 2. cum Vadiano ostendit. Igitur multò minus in honorem Sanctorum extrui, aut conspurcari imaginibus potuerunt.*

Callisti
Decreta-
tes.

S. 3.) Duas Decretales scripsisse prætendunt, quæ ut & successoris Urbani item & Fabiani secunda, infamiae notam, curiæ traditionem ac servitutem minantur contra sua decreta delinquentibus. Priorem Callistus ad Benedictum Episcopum scripsit (a) de temporibus jejuniorum (b) de criminationibus doctorum. Eam vid. T. 1. Conc. p. 343. ed. Ven. & p. 275. ed. Paris. Merito illam proscribunt Blond. in Pseud. præf. p. 66. & in tract. 252. Cocus p. 65. De jejuniis Bar. (c) *hæc liber de Romanis Pont. tradit: Hic constituit ter in anno jejunium fieri, frumenti, vini, & olei gratiâ: ad quæ Annalista: puto legendum quater in anno, juxta Zach. 8. Verùm Tomi Conc. edit. Crabbi, item Carranza, alii, pro liberalitate & dictatoria censura sua in ipso contextu Pontificalis, sine ullis marginalibus restituant jejunium 4. temporum. Hos sequitur Bellarminus l. 2. de bon. op. in Part. c. 19. Cautius agunt*

a) vid. Adon. ad 10. Maji: & ex eo Blondell. de Ep. p. 239. (b) l. c. p. 218. (c) p. 239. (d) l. 5. c. 6 (e) §. 6. Spond. § 1.

agunt & callidius Parisini (f) quando trium temporum jejunia ab Aposto- An. 226.
lis fuisse præscripta, & hætenus ab Ecclesia servata, quartum autem addi-
tum à Callisto contendunt. At ita etiam somnia non nisi sua recitant. Idem
habet Gratianus dist. 76. c. 1. Mittamus autem sphalmata & correctiones
ejusmodi: tamen quod per quatuor temporum jejunia fideles Romanos ad
Judaismum revocaverit, commentum est. Et etiamsi ordinasset, disciplinæ
eiusdem gratiâ, aliis Ecclesiis jugum nullum imposuisset. De his Polydo-
rus (g) *Calixtus primus omnium instituit, ut in anno jejunium ageretur, die
præsertim sabbathi, i. e. quarto mense, septimo & decimo, si inchoemus an-
num à Martio, Hebraeorum more. Inde mutato consilio, in quatuor partibus
est anni tempora id jejunium &c. Quibus deinceps ratio sacrorum ordinum ha-
bita est, cum id antea tantummodo Decembri mense fieri consuevisset. Sunt ta-
men, qui Urbano attribuant hujusmodi quatuor temporum ac jejunii distinctio-
nem, qua antea hominum imperitiâ confundebantur. Sic utrunque fieri potuit,
ut Calixtus primum instituerit, dein Urbanus jejunium in quatuor tempora di-
gesserit. At ista ego à Romanis accepta esse dixerim, quos Ovidius in Fastis
tribus anni temporibus fructuum gratiâ, totidem sacrificia dicit fecisse Vinalia,
Robigalia, Floralia &c. An verò ex Calixti institutione jejunium 4. tempo-
rum defendere possint adversarii, & an eundem in finem, eodemque modo
jejunent ipsi viderint. Interim nova erat hæc Calixti constitutio, cum
à præcedentis seculi scriptoribus crimen nefarium statuatur jejunare sab-
batho vel Dominico. Istæ certè leges nascebantur in Ecclesia Romana ex
disciplina Montani & Caraphrygum, sub austeritatis & præcisitatis prætextu
paulatim sese insinuantium. Jejunium quod L. Quatember, Ger. Fronsa-
sten i. e. grosse Fasten. Quantam mutationem hoc jejunium passum vid. dist.
76. c. 2. & 3.*

S. 4.) In eadem Callisti epistola: *Non decet à capite membra disside-
re, sed juxta S. Scripturam omnia membra caput sequantur.* At quis Papam
Christi loco Caput constituit? Et hoc quidem aureolum Tomo I. Concil.
ed. Venetæ pag. 9. ad asserendæ Papæ Monarchiam & dictaturam præmitti
Conciliis solet. Scilicet quia talibus fulcris opus habet Papatus.

Ib. *Nulli dubium est, quòd Apostolica Ecclesia mater sit omnium Eccle-
siarum, à cujus vos regulis nullatenus convenit deviare.* At tu rectius tan-
tam imposturam tamque falsam hypothesein Callisto martyri non tribues.
Ergone filia erit Romanæ Ecclesiæ Hierosolymitana atque aliæ Apostolicæ,
Patriarchales & metropolitana?

Ib. *Sicut Dei Filius venit facere voluntatem Patris, sic & vos voluntate-
m vestra impleatis matris, quæ est in Ecclesia, cujus Caput Romana existis
Ecclesia.* Tu dic Romanus Papa. At impia hæc omnia.

Ib. *Doctorem Catholicum, & præcipuè Domini sacerdotem, sicut nullo*

An. 226. *errore implicari, ita nulla oportet machinatione, aut cupiditate violari. At certe & in vita, & in fide peccare, & graviter quidem possunt: sine violatione ergo ab iis corriguntur ac puniuntur, quorum interest. Credibile autem non nisi Papam hoc loco subinnui, quem tamen peccati filium Sanctus nobis depingit Codex.*

Ecquâ verò adeo nihil hîc nobis Callistus de sui temporis fluctibus & tempestatibus, de ærumnis fidelium, de vinculis & tormentis, item de instructione & officio afflictorum & variè pressorum?

*Altera
Callisti
Epist.*

§. 5.) Altera decretalis ad Galliarum Episcopos, ea occasione, quòd plebs Gallicana contra Episcopos conspirârit. Verum quid miseri Christiani in sua viscera, in Patres, ductores ac doctores suos insurgerent, cum nec ipsi uspiam à persecutionibus tuti essent? Vel designent tandem & nominent nobis hos Episcopos atque plebes. Contra hanc epistolam insurgit Blond. l. c. præf. pag. 66. & in tract. 256. Cocus item pag. 65. Illyr. in Catal. 125. Tractat autem 1. De iis, qui Episcopis non obediunt. 2. Qui excommunicatis, vel infidelibus communicant. 3. Ut nullus prælatus alterius terminos usurpet, & de mutationibus Episcoporum. 4. De matrimonio consanguineorum; & de accusationibus quas leges rejiciunt. 5. Qui non debeant admitti ad accusationem vel testimonium: & an possit sacerdos post lapsum ministrare. His subjungit Staravolscius: Carere sententiam excommunicationis injustè prolatam. In nunc, & amplius dic, Papam R. præscribere, forensia tractare, regere cœteras Ecclesias non posse. Ita verò omnia hujus epistolæ sese habent, ut sponte fucum atque imposturam prodant.

Hujus criminis (conspirationis) reos, non solum Ecclesiastica, sed etiam seculi damnant, leges &c. ast quis somniet, Gentiles persecutores leges deferendis Episcopis seu pastoribus tulisse.

Ib. *Excommunicatus nullum nocere potest. bellé. sic passivè, si persecutus fuerit Episcopus.*

Ib. *Excommunicatos à sacerdotibus nullus recipiat, ante utriusque partis justam examinationem, nec cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut osculo communique, nec ave eis dicat &c. q. 3. excomm. quoque. Ita ergo omnis Romanæ Sedi inimicus devotus est.*

§. 6.) Ib. *Præcipit ne ullus primas, vel metropolitanus &c. extra diocesis in censuram exercere proprio motu præsumat, nisi gradus sui periculo subiacere velit. 9. q. 3. nullus primas. & 9. q. 2. nullus alterius. At tum nulli primates vel metropolitani. Et tamen hanc præscriptionem sibi quoque capiat Romanus.*

Ib. *De Episcoporum mutationibus agens dicit: Nec uxor Episcopi (h. e. ejus Ecclesia vel parochia) eo vivente, absque ejus judicio & voluntate, alteri judicari vel disponi, aut ejus concubitu frui i. e. ordinatione, ullatenus conceditur. In verecunde ordinationem Episcopi vocat concubitum.*

Ib.

Ib. *Si utilitatis gratiâ fuerit mutandus (Episcopus) non per se hoc agat, sed fratribus invitantibus, & auctoritate hujus S. Sedis faciat, non ambitus causâ, sed utilitatis.* Malè hanc legem pro Pontificis jure allegat Canonista Rousselius: (h) Quid enim hoc loco propria Paparum testimonia & decreta? Ipse Rousselius apud Nicephorum plures referri translationes concedit, in quibus nulla Rom. Episcopi cognitio vel auctoritas intervenerit &c. iterum subjungit: *Tandem Pontifex Rom. efficit, ut à se translationum licentia pendeat, ideoque transferendus ab illo postuletur &c.* Quid hîc nisi in valio & venale Papæ forum, ac transeundi licentia? Cum primatûm permissione fieri hoc debebat olim: at nec solus erat Papa R. nec vagari extra limites suos poterat: de quibus ipse Rousselius. (i)

Ib. *Conjunctiones consanguineorum fieri prohibentur, quando has & divina, & seculi prohibent, leges & c. Eos autem consanguineos dicimus, quos divina & Imperatorum Romanorum atque Græcorum leges consanguineos appellant, &c.* allegatur c. 35. q. 2. 3. conjunctiones. item à Casalio c. 31. de impedimentis matrimonio. In Tomis Conciliorum edit. Venetæ, contra omnem sensum: *Et Imperatorum, ac Romanorum atque Græcorum leges &c.* Quid enim? Annon Imperatores tum Romani erant: itaque non distinguendi? Annon verò apertam fraudem prodit, dum Imperatorum Græcorum mentionem facit, serius scilicet efficitas esse has epistolas? Talia verò de illegitimis conjugii ibi proponit, quæ difficilibus illis temporibus minimè conveniebant: ut nec illa, quæ habet de iis, qui admitti non debeant ad accusationem vel testimonium.

§. 7.) Porro de Sacerdotum conjugio ita Polydorus (k) *Non tenuit quempiam tum primum ista lex Gregoriana, sicut antea Calixti decretum non est servatum, quem idem Gratianus auctor est primum Sacerdotibus universis indixisse cœlibatum.* d. 27. c. ult. Presbyteris. & Naucler. generat. 8. Verùm de hac Calixti lege nihil extra Gratianum reperio: neque affingere aliena inusitatum consarcinatori illi. Et sanè nec ordines isti, quos recenset Gratianus, nec ejusmodi canones tum extabant, unde in Niceno & aliis Conciliis pro matrimonio Clericorum fuit conclusum. Memoratu perquam dignum hæc occurrit argumentum Imp. Mximiliani II. quod inter alia Pio IV. Pontifici anno 1564. objecit (l) pro conjugio Sacerdotum, *Liquere in prima Orientali & Occidentali Ecclesia usque ad tempus prohibitionis à Calixto factæ Sacerdotum, conjugia libera ac licita fuisse:* vid. 1. Tim. 3. 2. c. 4. 3. Dan. 1. 37.

Calixtum præbendas instituisse dicit Rousselius (m) ex c. 16. q. 7. c. nullus omnino. Tribuitur & Innoc. II. at juris divini est, quòd honestè Minister sustentetur. Neque Calixti tempora novi quid decerni patiebantur. vid. Hospin. de Templ. p. 476.

Cœlibatus.

Præbenda.

§. 8.)

(h) l. 1. c. 4 §. 8. (i) §. 9. (k) l. 5. c. 4. (l) apud Tkuan. hist. l. 35. (m) l. 5. c. 1.

An 226. S. 8.) Baronius (n) de Cœmeteriis agens illud nolens volens fatetur
sepu. rom. a in urbe neque martyres, neque alios sepelire licuisse: sequiori verò tem-
veter. um. pore eò demum translata Sanctorum ossa: unde facile superstitionis hujus
 incunabula discas. Ita Casal. (o) *Fuere plurima extra Rom. urbem cœmeteria,*
quoniam intra mœnia prohibitum erat Romanis legibus XII. tabularum de fun-
ctos sepelire. Hac loca modo arca, interdum tumba, catatumba, crypta arena-
ria, frequenter cœmeteria. Ejusmodi cryptarum in agro Rom. recensentur no-
mina XLIII. in libro de Romanis Pontiff. & apud Bar. ad Martyrol. R. d. 3.
Jan. Erant autem specus subterranea, cum ad sepeliendos fideles, tum ad conven-
tus & synaxes peragendas tempore persecutionis: inde prohibita ab Imp. gen-
tilibus. Sepulturæ igitur Christianorum templis contiguæ non erant, sed
 extra urbes & opida: atque huc Zepperus (p) refert exempla Gen. 25. 9.
 Marci 5. 2. 14. Luc. 7. 12. Joh. 11. 39. 31. c. 19. 41. item Chrysof. testim.
 ex ferm. de fide & lege naturæ: Concilii Bracar. I. can. 36. Tribur. c. 17.
 edictum insuper Hadriani Imp. tandemque subjungit. *Postquam verò crescen-*
te superstitione sacra pro defunctis sub Gregorio M. fieri cœperunt, tunc etiam
cœmeteria templis vicina fecerunt Monachi & sacrificuli, ut sacra illa facilius
obire, & questum majorem facere possent. Ita Tertull. in Apol. Romæ in eo-
dem cœmeterio, in via scil. Ostiensi, suo tempore extitisse monumentum
Petri & Pauli dicit. De hoc Alex. ab Alex. (q) Condebant, inquit, corpora
vel arcis lapideis, vel fictilibus cum funebri tunica: quia nudum jacere cadaver
pro flagitio erat: & Romani in domibus, quas singuli incolebant, dolis, aut va-
sculis: quæ ex causa lares, quos domesticos vocant Deos, colere cœperunt. Po-
stea lege XII. tabularum, ne in urbe sepelirentur, neve urerentur, gravi fuit do-
documento sancitum & c. Cineres tamen ejus, qui triumphasset, aut Imperatoris,
qui hostes bello domisset, armisve Remp. auxisset, in urbem ferre licebat. & c.
 Confer eundem l. 4. c. 18. Olim itaque ipsi etiam Martyres sepeliebantur,
 & quidem extra urbem, sinebanturque in cubiculis suis dormire, postea
 Sanctorum corpora monumentis eruta translatis intra civitates illorum re-
 liquiis in Ecclesiis, quam consuetudinem Annalista S. 12. ad ea tempora re-
 fert, quibus Christiani pacem aliquatenus adepti, seculo nim. 4. aut 5. quod
 inde factum, quia superstitio crevit, Christianique se Sanctorum meritis, aut
 intercessione eorundem juvari putaverunt. Vel etiam quia felices se du-
 xerunt, si apud martyres sepeliri poterant, uti Baronius l. c. & ex eo Casa-
 lius p. 268. ex Maximi ferm. 77. docent, id quod tamen extra communes
 hominum habitationes æquè fieri potuisset. Convenerunt primi Christiani
 in arce vel cœmeteriis, mox æris injuriæ depellendæ exigua ædificia in cœ-
 meteriis struxere, dicta *Fabrica*, quas Damasus Fabiano tribuit. Post an.

205.

n) indo à S. 7. Spond. à S. 3. (o) c. 66. p. 268. (p) de polit. Eccl. l. 1. e. 15. (q) genial. diel. l. 3. c. 2.

templa
Christ.

205. halcyonia quædam nati oratoria solidiuscula extruxere sub Alexandro Severo, Gordiano &c. quæ Euf. l. 8. c. 8. *ορεινὴν* dicuntur. Igitur postquam pace data oratoria sua intra urbes commoditatis gratiâ extruxere, eodem quoque Martyrum reliquias transferendas putavere. vide Hospin. de Templ. à p. 405. & 472. ubi de cœmiteriorum consecratione. Sic apud hod. Indos Pagoden, monumenta, sepulchra mortuorum, *Eodrengreber/Grabsterte*: unde tandem fiebant templa. (r) Quod inde sanè, quia coluerunt mortuos suos iisque Templa erexere.

S. 9.) Dum verò Baronius Cryptas definit *specus subterraneas cum ad sepeliendos fideles, tum ad conventus, & synaxes peragendas tempore persecutionum*, nemo unum eundemque locum utrique rei inservisse credat, utpote à quo ipsa natura abhorret: neq; postea etiam in templis sepelire licuit, unde c. 13. q. 2. præcipiendum est: prohibendū etiam secundum majorum instituta, ut in Ecclesia nullatenus sepeliatur, sed in atrio, aut in porticu, aut in Exedris Ecclesiæ. Infra Ecclesias verò, aut prope altare, ubi corpus & sanguis Domini conficitur nullatenus sepeliantur. Quin areas seu agros fuisse adhibitos ad sepulchras, effossiones cadaverum, de quibus gloriantur Pontificii, testantur. Neque verò negaverim cryptas etiam fuisse in usu, ut jam supra diximus, distinctas tamen à conventuum locis. Quòd si verò fideles tempore persecutionum edictis Imp. à specubus subterraneis, seu clanculariis conventibus arcebantur, multò minus extrui templa permittebantur. Quare autem Pontificale dicit: *Fecit (Callistus) aliud cœmeterium viâ Appiâ &c.* nisi quod prior ille locus, qui Ecclesia vocatur, non tam Ecclesia, templum, seu publicum ædificium, quàm cœmeterium seu crypta fuit. Et tamen de cruce in cœmeterio hocce posita nihil penitus legitur, imò ne in unico ex XLIII. suburbanorum: de quibus Hieron. in Ezech. c. 40. ubi exponit, qualis esset horum cœmiteriorum forma: item Prudent. hymn. 11. (r) Sepulta fuisse honorificè corpora mortuorum epistola martyrum Galliæ apud Euf. l. 5. c. 1. item Ecclesiæ Smyrn. apud eund. l. 4. c. 15. docent: unde martyria i. e. loca, ubi passi vel sepulti martyres dicta. Ita ib. l. 7. c. 13. ex Dionysii Epistola: *Cum ab omnibus persecutione agitati essemus, & multati morte, festum latis animis celebravimus, & quilibet singularum afflictionum locus panegyricus nobis fuit, (πενυθιακὸν ἡμῶν γέρονε χριστιανῶν) ager, solitudo, navigium, diversorium, carcer &c.* Pulchrè hoc loco Bullingerus (s) *Post multos demum annos à seculo Constantini cœperunt & Martyria i. e. Sacella, in honorem martyrum extrui: alioqui agnoscimus Martyriorum paulò antiquiorem esse originem, quatenus per Martyria intelliguntur non Sacella, vel Templa quidem, sed monumenta Martyrum tantum.* Neque verò Maximi hoc loco testimonium admittimus, quia

crypta
area.

k

nimius

r) Roger in Asia. idol. à p. 215. (r) Dalla. de ador. l. 5. c. 9. p. 776. (s) de orig. cultus Divor. c. 21.

An.226. nimius Sanctorum cultor fuit, ac ferius, videl. circa an. 420. adeoque ætate jam corruptiori; eadem ratio cum Ambrosio est, & si qui alii, de quibus suis locis.

Urban. I. (S. 10.) Callisto successit Urbanus I. Romanus, anno 226. Platina
 s' P. an. 224. Damaso, Costero 227. Eusebio 222.

An.227

JESU CHRISTI *Annus* 227.ALEXANDRI *Imp. Annus* 4.

Urbani P. an. 1. Coss. Dexter & Ruffus. Memorabile refert Annalista ex Lampridio, quod Imperator optimis latis legibus veterit lenonum vestigal & meretricum, & exoletorum in sacrum ærarium inferri. Atqui Catholica Capiti Ecclesia, Christi que Vicario lupanaria hodie vestigal persolvunt.

An.228.

JESU CHRISTI *Annus* 228.ALEXANDRI *Imp. Annus* 5.S. Marti-
na.

Urbani P. an. 2. Coss. Alexander II. & Marcellus. Martina Romæ passa fertur in Martyrol. R. ad 1. Jan. Missos ab Imp. eam hilari vultu in Ecclesia Deo preces offerentem offendisse acta ejus narrant. Ubi notabis 1. ad Deum unum preces direxisse. 2. Ecclesiam hoc loco non nisi abditum aliquem locum, quò convenire Christiani solebant, vel domum etiam privatam denotari. (a)

a) Blondel. de Episc 246.

An.229.

JESU CHRISTI *Annus* 229.ALEXANDRI *Imp. Annus* 6.Geminus.
Beryllus.

(S. 1.) Urbani P. an. 3. Coss. Balbinus & Maximus. Scriptores Ecclesiastici fuere Geminus Presbyter Antiochenus, qui teste Hier. ingenii sui monumenta quædam reliquit. Beryllus Bostrensis in Arabia Episcopus præter varia opuscula Epistolas scripsit, in quibus Origeni gratias agit: vicissim Origenis etiam ad eum literæ extant, item Dialogus Origenis & Berylli, in quo hæreseos arguitur: quidpe postquam hic religiosè & piè rexisset Ecclesiam, in hæresin ad extremum lapsus, cum Samosato do-
 cebat,

cebat, Christum merum esse hominem, qui non extiterit antequam ex Maria An. 229.
 nasceretur, nec personam fuisse, seu non propriam divinitatem habuisse, sed
 eam, quæ Parris est, deitatem in eo tantum habitasse: vid. Euf. l. 6. c. 21. &
 33. Hier. in Catal. Huet. in Orig. l. 1. c. 3. §. 8. Ejus hæreseos causâ con-
 venerunt in Arabia Episcopi, cujus conventus acta Synodica ad sua usque
 tempora extitisse Eusebius testatur. Philadelphia habitum sub Gordiano
 Imp. Eusebius, Romanenses sub Fabiano dicunt, unde *Arabica Synodus I.*
 vocatur: vid. Socr. l. 6. c. 20. Inprimis Origenes vanitatem & impietatem
 hanc è Verbo Dei confutavit, eoque Beryllum adegit, ut abjecta perversa
 sententia ad Orthodoxam Ecclesiæ doctrinam rediret. Libellus *Synodicus in*
Bostra, quæ Esajæ Botron, ab Origine collectam ait anno 229. cui mox ad
 an. 249. Arabicam aliam subjungit ab eodem Origine congregatam & 14.
 aliis Episcopis contra eos, qui affirmabant, unâ cum ipsis corporibus animas
 interire easdemque rursus cum corporibus resurgere unde *Arabici* illi hære-
 tici dicti. (a) Alii prius Concilium ad an. 244. referunt. Emergentes ergo
 Ecclesiæ contentiones de fide hoc Concilium cognovit, sine permissione aut
 cognitione Episcopi Rom.

§. 2.) *Hippolytus* Martyr: hunc Gelasius libris de duabus Christi natu- *Hippoly-*
 ris Metropolitanum Arabiæ facit, cum tamen sedes Metropolitana illo tem- *pus.*
 pore nondum cognita fuerit. Eum Damianus Nonnum i. e. Monachum
 vocat, aliis Nonnus dicitur: Plus quàm 30000. Ethnicorum in Arabia con-
 vertisse scribit. Eundem discipulum Clementis Alex. fuisse, Ejusque per-
 suasione in Italiam ad limina Apostolorum abivisse, à Cœlestino P. Por-
 tuensem creatum Episcopum Baronius ex Nicephoro ait, quem sequitur
 Ughellus in Italia S. T. I. p. 130. Non sub Claudio, sed sub Alexandro hoc
 anno passum iisdem placet. At hæc fidem apud nos minimè merentur, quâ
 fide enim stationem & gregem in Arabia deseruisset? Lambec. B. T. 3.
 p. 45. Nicephorus Callistus perperam confundit S. Hippolytum martyrem
 & Episcopum Portuensem cum longè recentiori Hippolyto Thebano.
 Adde quòd Græcè scripsit. Dicit Hieronymus nescire se cujus urbis Episco-
 pus fuerit. Ipse Baronius ad 29. Jan. diversos Hippolytos nobis promit: con-
 fer Hospin. ad 13. Aug. Hujus memoria extat d. 22. Aug. Hippolytus fertur
 præfectus urbis sub Decio, cujus jussu S. Laurentium in vincula conjiciens
 ad fidem Christi ab eo conversus sit, & postea Decii mandato ab equis, quo-
 rum collo pedes Hippolyti alligati discerptus. Ita ludunt legendæ ad nomen.
 Hic verò noster manibus pedibusque ligatus in altam foveam aquis plenam
 præcipitatus creditur: cujus tamen acta haut concordare nec ipse inficiatur
 Annalista. Ejus martyrium Romæ in ædis parietibus coloribus expressum
 fuisse Prudentius hymno 10. memorat. Unde constare potest, satis maturè

k 2

Romæ

a) vid. Huet. l. 1. c. 14. col. cum c. 4. §. 1.

An. 229. Romæ imagines in Ecclesias investas. (b) Alius restat scrupulus, quod ab Ughello successor Hippolyto demum ad an. 370. detur: tertium aurem ad an. 465.

§. 3.) Multa Hippolyto scripta ab Euf. Theod. Hier. Photio & à recentioribus utpote Bell. Gerh. Arndio (c) assignantur, quorum pleraque interierunt. (d) Ea verò, quæ superesse statuuntur, sublestæ fidei à sanioribus Criticis judicantur. Commentarios ad V. & N. T. confecisse perhibetur, quorum fragmenta extant. De eo Biblioth. Patr. ed. Paris. ind. p. 59. ita habet: *Nunc extat Oratio, sive de consummatione mundi & Antichristo, & secundo adventu D. N. J. Christi homilia Gr. & Lat. T. XII. f. 586. Excerpta quadam ex libris ejus de Theologia & incarnatione, & liber contra Bero-nem & Hericem hereticos: T. IV. part. 2. p. 951. Homilia de Deo Trino & uno, & de mysterio incarnationis contra haresin Noeti. T. XV. p. 620. Demonstratio contra Judæos apud Possev. in verbo Hippolytus &c. Ita de eodem Mare-sius: Quæ circumfertur oratio Hippolyti de Antichristo, ultimo Christi adventu, & consummatione seculi, nullius est pretii, imò in eo valde absurda, dum statuit, Antichristum non fore hominem, sed demonem, sub hominis specie generi humano illudentem. Adifis Cocum in censura à p. 127. & Rivet. Crit. S. l. 2. c. 11. Larroq. de Euch. Part. 3. c. 1. p. 797. Lambec. Bibl. Vindib. T. 3. p. 45. f. & 244. & T. 4. p. 236.*

(b) Dalla. de imagg. l. 3. c. 4. (c) p. 889. (d) vid. Tirin.

An. 230.

JESU CHRISTI *Annus* 230.

ALEXANDRI *Imp. Annus* 7.

De itin.
Orig.

§. 1.) Urbani P. an. 4. Coss. Modestus & Probus. *Phileto* Episcopo Antiocheno anno sedis 12. vita functo succedit *Zebennus* seu *Zebinus*. Origenes à Demetrio Alexandrino, petente Regulo (Arabia præsidem vocat Huetus l. 1. c. 2. §. 5.) in Arabiam mittitur, ut ab eo Christianam Religionem addisceret. (a) Eodem tempore isdem Origenes necessitate cujusdam negotii Ecclesiastici, fortè propter Sextam editionem V. T. ut censet Annalista, Nicopoli apud Actium repertam, in Græciam per Palæstinam iter faciens, Cæsareæ à Theoctisto ibi Episcopo, & Alexandro Hieros. ordinatus Presbyter. (b) Ob hoc Demetrius Alex. non solum ipsos Origenis ordinatores per literas arguit, quod castratum, & fortè etiam, quia alius Ecclesiæ hominem ordinassent, sed in ipsum etiam Origenem, investus fuit: Huetus in Orig. l. 1. c. 2. §. 10. sugillat conjecturam Baronii, quasi Origenes Nicopolitanae

(a) *Ensl* 6. c. 20. Bar. §. 3. (b) vid. T. 1. *Biblior. Reg. Angl. pref.* p. 72. ad Baronii an. 231. §. 47.

tanae editionis gratia in Achajam profectus sit, cum veritas ipsa palam extet, An. 230. scribantque Hieronymus & Ruffinus Achajae Ecclesias plurimis tum haereticis fuisse vexatas, quibus expugnandis idoneum praeter ceteris visum Origenem Athenis moram fecisse Origenem certum, mora tempus incertum. Equidem non multo minus, ita ille pergit, biennio itineris Achaici tempus fuisse existimo: rediisse tamen sequenti anno, vel biennio post, inter Chronologos constare video &c. nec causa est, cur ex scholarum frequentatione aliud Atheniense iter ab Origene olim adolescente institutum consingant. Baronius & Petavius &c. In hac Achaica remansione Nicopolitanam editionem nactum fuisse Origenem credibile est; causam hanc itineris habuisse, non item. Idem doctiss. Huetus §. 6. Halloxii atque aliorum castigat indiligentiam, qui prius Origenis in Palaestinam iter confuderunt cum altero hoc. Ut ranque profectioem, ait, cautè distinxit Eusebius, de priore agit l. 6. c. 19. de posteriore c. 23. Ita autem ^{vid. an.} priorem illam describit vir ille celebris: Origenes Alexandria clam exiit, ar. ^{205. S. I.} ma impia Caracalle fugiens, quibus funestissimam Alexandrinis cladem intulit. Annus trahabatur Christi 215. Caracalla quintus, aetatis circiter trigessimum agente Origene. Secessit ille in Palaestinam, & Casarea sedem posuit: ubi tantus ei ab Episcopis honos habitus est, ut nondum licet Presbytero, sed laico etiam tum deserretur negotium Scripturae publice in Ecclesia explananda, praesentibus Episcopis. Factum rationibus, aliorumque Episcoporum auctoritate & exemplo excusarunt Theodotus (Theotechnum Photius appellat.) Casarea Episcopus, Hierosolyma Alexander. Nec ita tamen placarunt Demetrium Alexandrinum, epistolis id damnantem, ut Origenem non revocaret. Paruit ille mandatis & reversus in patriam consueto sese muneri restituit.

§. 2.) Origenem Nicopoli digressum Ephesum etiam invisisse conjicit laudatus Huetus §. 11. Prius autem quam Athenas veniret, arripuerat iter per Palaestinam, & Casarea ab Episcopis Theodotus & Alexandro, ad S. Presbyterii ordinem fuerat proventus. Id tum contigit cum Antiochenae Ecclesiae regimen capessivit Zebinus, Christi 228. anno, Alexandri Severi 7 Origenis 43. Factum hoc à S. Episcopis in homine ditionis non sua, sub testimonio epistolae Ecclesiasticae, qua discedentem Demetrius fuerat persecutus. De hoc Euf. l. 6. c. 23. τὸν Ἀρ. παλαιστίνης πρεσβυτέρου χειροθεσίαν ἀναλαμβάνει: à Palaestinae Presbyterio manuum impositionem accepit. (c) Equi verò in hoc & similibus casibus Episcopus R. non fuit interpellatus, vel se non interposuit? De aliis Origenis peregrinationibus Huet. l. 1. c. 3. §. 2.

Tryphon Origenis discipulus fuit, ad quem nonnullae ejus extant epistolae: scripsit librum de vacca rufa in Deuteronomio, & de dichotomiamibus, quae cum columba & turture ponuntur in Genesi, aliaque teste Hier. Omnia autem periire.

*) Blendell. de Episc. p. 90.

An. 217. S. 3.) *Ambrosius Mediol.* per *Origenem* à *Marcionitis* conversus, scripsit de sui conversione, gratias agens, ad *Orig. Epist. lib. 1.* & quædam alia. (d)

Dion. Cas- *Dion Cassius* *Nicæus* hoc anno suam historiam finit, quo, ipso teste, secundum cum *Alexandro Severo* consularum gessit. Ipsi autem Imperatoris jussu contexuit historiam 981. annorum, seu res ab urbe condita à populo Rom. gestas: hodie verò non nisi 300. minus duorum annorum historia superest. Harum bonam partem in sua epitome asservavit *Joh. Xiphili-* *nius*: qui vixit circa annum 1080.

Talmud
Hierof.
vid. an.
153.

R. Jochanan ex tribu *Joseph*, caput *Synagogæ* in terra *Israëlis* per 80. annos, hoc tempore absolvit *Talmud Hierof.* pro *Judæis* in terra *Israëlis* habitantibus. Ita verò dictum, non quòd in urbe illa esset elaboratum, sed in terra *Israëlis*, cujus caput fuerat *Hierosolyma*. Quia verò pauciores *Judæi* in terra *Israëlis* habitabant, neque etiam perfectè omnes *Constitutiones* & *decisiones* in illo *Talmude* continebantur, ideo minor semper ejus fuit usus ad hæc usque tempora. (e)

d) *Eris.* (e) *vid. Tzemah David p. III. & 113.*

An. 231.

JESU CHRISTI *Annus* 231.

ALEX. *Imp.* *Annus* 8.

Urbani P. an. 5. Coss. Alexander Imp. III. & Dio historicus. Origenes ob errores à *Demetrio* excommunicatur, quam sententiam cœteræ quoque *Ecclesiæ* ratam habent. (a) De his ita *Huetius* (b): à *Demetrio Synodis collectis Alexandriâ pulsus & sacerdotio exauctoratus, consentiente in ejus exitium orbe penè universo.* Igitur *Cæsaream* se recepit *Origenes*, ubi submissas *Demetrii* literas refutavit, ac pro sui defensione *Circulares* scripsit, quibus & *Demetrium* & totius orbis *Episcopos* ac *Clericos* *Demetrio* consentientes lacerat, prætendens, quòd sua scripta ab hæreticis partim corrupta, partim supposita sint. Nec minus *Cæsareensis Episcopi*, ut & *Hierof.* permisso, imò etiam jussu, docebat publicè. *Hierosolymam* quoque iisdem circiter temporibus adiit, ubi vehementer ab eo petiit sacerdotum collegium, ut in *Ecclesia* verba faceret. Postea *Tyrum* concessit, ubi teste *Epiphanio* (c) multos annos in interpretandis *Scripturis* consumpsit, (d) ut ut verò hoc modo, ut diximus, ejectus *Origenes Alexandriâ*, non antè tamen hæretici nota iterum ipsi injuri cœpta est, inquit. *Huet. l. 2. c. 3. S. 19. quàm Epiphanius cum*

a) *vid. Blondel. de prim. 825. (b) in præf. (c) her. 64. c. 3. & de pond. & mens. c. 18. (d) Huet. l. 1. c. 2. §. 16. 17. 18.*

cum Joh. Hierosolymitano, Theophilus cum Nitriensibus Monachis, Hieronymus An. 232. cum Rufino altercatus est. Omnium turbarum inventorem fuisse Demetrium idem cap. 4. §. 1. ostendit, causasque horum malorum promit. Ubi ergo hoc loco solius Papæ auctoritas? Quare Romam non provocavit Origenes? scil. quia alia adpellatio à Primæ, ejusque diœcesi seu Concilio non dabatur. Abivit quidem Romam sub Fabiano in eadem lite, at non ad eum solum, nec ut ad summum judicem. Refert etiam Hier lib. 2. Apol. adv. Rufin. cap. 6. & in Epist. ad Pammach. & Marcell. Anastasium Rom. Episc. hæreticum illum denunciâsse, at non solum Anastasium, sed Theophilum etiam Alex. Venerium Mediol. Chromatium Aquil. & omnem tam Orientis, quàm Occid. Catholicorum Synodum pari sententia & pari spiritu hæreticum illum declarâsse. Origeni Bellarminus (e) hæresin tribuit, eumque in Catalogo hæreticorum recenset: at Bar. (f) negat eum hæreticum dici potuisse. Restè meo judicio, Huetius de illo sentit, dum medius incedit, ipsùmque partim accusat, partim excusat, ubi res postulat.

vid. an.
248. §. 2.

e) T. 1. contr. 4. gen. de Conc. & Eccl. milit. l. 4. c. 9. §. 21. (f) an. 232. §. 10.

JESU CHRISTI *Annus* 232.

An. 232.

ALEXANDRI *Imp.* *Annus* 9.

Urbani P. an. 6. Coss. Agricola & Clementinus. Novæ in Christianos hoc tempore ortæ sunt turbæ, quibus inter alios *Cæcilia* Virgo cum Valeriano sponso tollitur: de quibus Hospin. & Martyrol. ad 22. Nov. & 14. Apr. Hanc Cæciliam in Papatu successisse Deæ Gentilium Harmoniæ putant, unde illam Musici suam patronam agnoscunt, quorum collegia dicuntur *Collegia Cæcilia*. De hac Legendæ, quòd cum prima nocte nuptiæ essent consummandæ cum suo Valeriano sponso, simulârit apud eum, se habere pro- cum Angelum, à quo Valerianus malè multaretur. Hac ratione deterritum Valerianum illibatam ei reliquisse virginitatem, & obtinuisse precibus Urbani *œqua* Angeli, postquam in religionem Christianam consenserat. Sed quamvis tum per Montanistas potissimum ferveret studium cœlibatûs, non est tamen credibile, virginem Christianam, cui fixum esset hoc vitæ genus sectari, consensuram fuisse juveni Ethnico, cum animo tamen eas non consummandi. Neque Legendarii ullo idoneo antiquitatis testimonio in hac fabula utuntur. Quòd insuper Baronius (S. 13.) de Cæcilia ex Surio refert, eam consuevisse Evangelium Christi gestare in pectore, atque ab aliis quoque factitatum, id fidem non meretur, partim ob corruptissimas B. Martyrum Legendas, partim quia ipse Annalista multoties Sanctorum acta haud

in

An. 232. in omnibus sincera esse agnoscit, quæ tamen Legendarius Surius pro veris & sinceris venditat. Fac verò ita esse, nihil tamen præscribere potest superstitio. Verùm quid aliud Evangelium Christi in pectore gestare, quàm illud probè discere & imbibere, indefinenter illud volvere atque revolvere. Neque enim credibile artibus superstitiosis & magicis ejusmodi homines gentili & ethnico more addictos fuisse. Alia longe *φιλανθροπία* habuerunt & amuleta, fidem, charitatem, ac indefinens pietatis exercitium. Quòd si verò apud Chrysofomum, vel alium, de talibus *φειδύματα* occurrat, id præter primorum Christianorum usum, ex errore non levi, forè infidelium exemplo, ut nostri hodie Pontificiorum, permoti fecerunt, quemadmodum Judæi hodièque Psalmorum librum in incantationes convertunt, eique titulum *שמות תהלים* faciunt. Turcæ in bellum ituri, tam pro se, quàm pro suis equis, Ichedas per Hozzas & Talismanos seu sacerdotes, equorum collo appendere, vel alias ejusmodi preces & signa varia secum ferre solent, id quod libellus in pugna apud Dardanellos militi Turcico Veneto ereptus, ac Bibliothecæ Tigurinorum Civicæ oblatum testatur. Vel integrum fuerit aliquod Evangelium, quod Cæcilia gestasse fertur in pectore, vel nonnisi sententiæ certæ, perinde planè, nisi eum in finem fecerit, ut lectitare illa perpetuò posset, seq̄ue in illis exercere.

R. Hakkadofsch præfes Synedrii Tiberiade obiit.

An. 233.

JESU CHRISTI *Annus* 233.

ALEXANDRI *Imp. Annus* 10.

Urbanus

P. deletus.

S. 1.) Pontiani P. an. 1. Coss. Pompejanus & Felicianus. Urbanus P. capite ob fidem truncatur. Incertum sub quo Cæsare vixerit, & quamdiu federit, graviterque aberrasse Eusebium scribit Binius (a) quòd 9. illi annos tribuerit. Ast unde ille certus de 7. annis: sic idem mendacii Martyrol. R. ad 25. Maji, Carranzam atque alios convincit, qui sub hoc Imp. Alexandro passum dicunt. Ego verò apud Euf. (b) nonnisi IIX. annos administrasse sacerdotium reperio: novem autem in ejusdem Chronologia, ubi Urbano anno Christi 236. Imperatoris Alexandri 12. Pontianum successorem dat. Quatuor adscribit Carranza. annos 4. m. 10. d. 12. Damafus. Annos 6. Stavolfcius, in indice verò an. 6. m. 10. annos 6. m. 7. d. 4. Baronius & Parisini an. 7. m. 7. d. 5. Costerus. annos 8. Herm. Contractus. Quinque ordinationibus fecit Presbyteros 9. Diaconos 5. Episcopos per diversa loca 5. Sepultus in cœmiterio prætextati, viâ Appiâ. Sæpenumero pro fide Christiana proscriptus, sed à piis clam revocatus. Ejus memoria d. 25. Maji extat, de qua Hospin.

S. 2.) Ur-

a) T. 1. Conc. p. 87. (b) l. 6. c. 22.

S. 2.) Urbano non nisi una Decretalis assignatur eaque elegantissima, ut An. 233. Starav. cum suis purat, spiritu Paulino digna, ut habet Carranza, ad omnes Christianos, præter morem: nimirum quia Universalis fuerat! Ejus partes VII. constituuntur. 1. De vita communi, & quam ob causam Ecclesia possessiones habere cœperit. Extat T. 1. Conc. p. 347. ed. Ven. & p. 289. ed. Paris. Illam jure de ponte dejiciunt. Blond. in Pseudis. præf. p. 66. & in tract. à p. 265. Cocus p. 65. Profectò ut cœteræ, sic & hæc non nisi dignitatem & eminentiam Romanam, divitias & claves Petrinæ crepat atque ingeminat, successoribusque applicat. Fundos jam habet & agros Ecclesia, ex quorum redditibus Clerici & pauperes vivunt, imò & ipsi Episcopi. (c) Et omnia jam splendida, in summis etiam angustiis & persecutionibus. Sed bene est profectò, quòd nec ipse Episcopus privatas opes augere, nec suis nepotibus atque parentibus relinquere, quæ Dei sunt, potuerit, verùm partim in Clericorum, partim in pauperum sustentationem convertere debuerit: longè secius, quàm ipsi Pontifices hodierni faciunt, unde charissimorum nepotum suorum curam diligentem habent. (d)

S. 3.) Somniat dum ait: *Hactenus vita communis inter bonos Christianos viget, & maximè inter eos, qui in sortem Domini sunt electi.* Eisdem flosculos Gratianus excerpit 11. q. 1. Scimus vos. Singulare exemplum communionis bonorum in Apostolica Ecclesia, non modò inter Ecclesiasticos, sed inter laicos etiam, de quo Act. 2. 43. seq. c. 4. 32. quod neque hodie Romanenses sequuntur, neque omnes vendebant bona sua, neque omnia si volebant: *vid. An. 34. 81.* neque Apostoli, quorum successores Pontificii faciunt Episcopos, Diaconi erant: Act. 6. 2. Neque tunc solus Petrus supremam illorum bonorum curam gessit, seu inspectionem habuit, neque Diaconos solus constituit. Simplissima erat primitivæ Ecclesiæ vita in *Communi*, cujus exiguæ adhuc stricturæ radiant in communitatibus, seu *communibus mensis* Academiarum. Sic vixit Dominus Joh. 12. 6. c. 13. 29. at non quasi proprii aliquid possederit, sed ex collatitia stipe, sicuti postea Ecclesiastici Ministri ex oblationibus vivebant. Ita testatur noster Pseud. Urbanus de suis temp. Et Aug. ser. 52. de hæred. ad Fratres, Statuebat aliquando clericatum auferre iis, qui nollent in communi vitam suscipere. Tandem verò beneficia Ecclesiastica exorta sunt, quando non modò prædia & certa vestigalia in Ecclesia fuerunt retenta, sed etiam ea divisa sunt, & peculiaribus Ministris singulariter applicata. (e) Vitam & victum communem Monachi adhuc retinent, unde paupertatis votum ab Urbano introductum aliqui volunt: Alii à Basilo. (f) At quæ isthæc in maximis possessionibus & proprietatibus paupertas? quæ continentia? Cùm ergo, quærit Rousselius (g) in potestate Episcopi essent res Ecclesiæ suæ diocesis, quæ partes in illas Romani Pontificis fuerunt?

Legem

c) *vid. Zepperi polit. Eccl. p. 252.* (d) *Roussel. l. 5. c. 1. §. 12. confer. Myrral. hist. Eccl. l. 2. §. 2. m. 23.* (e) *vid. Ant. de Dom. l. 9. c. 3. §. 11. seqq.* (f) *Polyd. l. 7. c. 2.* (g) *l. 5. c. 1. §. 24.*

An. 233. *Legem de illis dividendis à Romana Sede processisse obtendit, atque ab eadem cohibitos aliquos, qui huic divisioni fraudem facerent: (sed si alius hodie præter officium suum & jus legem præscriberet?) At in occidente tantum (belle! verè!) sed non quòd in oriente non esset ejus potestas (ita loqui amat) sed in Præmatum istarum Regionum arbitrio relinquebat &c. (nolens volens.) Pergit canonista: Quid verò, si necessaria fuit alienatio, an facienda non fuit, nisi cum venia ejusdem Pontificis? Et quidem Eusebius Hierol. Episcopus, & Acacius Amydæ civitatis res sacras nullo auctore distraxerunt, alter tempore famis, alter pro redemptione perfarum, etiam infidelium: sed hæc alienatio maximè laudanda. Atque utinam Romanenses Prælati hos imitarentur! Sanè ipsa Concilia de his bonis constituisse ac decrevisse, loco allegato testatur, resque est manifestissima. Habebant Episcopi in bona Ecclesiastica inspectionem, ita tamen ut absque reliqui Cleri conscientia tali pertractare & decernere de iisdem non possent: Hospin. de Templ. p. 477. item can. Apost. 41.*

S. 4.) Ib. Videntes ergo Sacerdotes summi (ergo non est Papæ Rom. nomen proprium) & alii, atque Levitæ, & reliqui fideles plus utilitatis posse afferre, si hereditates & agros, quos vendebant, Ecclesiis, quibus præsidebant Episcopi, traderent &c. Eò quòd elegantiora (inde) possent ministrare fidelibus communem fidem ducentibus &c. vid. 12. q. 1. videntes autem. & collect. Paris. T. 1. p. 293. ut Pii I. sic & Urbani hæc Epistola de Prædiis Ecclesiæ h. e. Episcoporum loquitur, de territoriis, proventibus, atque redditibus: quæ tamen ob graves oppressiones & exilia locum habere minimè poterant: unde Laurentius Rom. Ecclesiæ Diaconus, non thesauros, sed multos claudos, atque alios miseros apud Prudentium ostendit. Prodit ergo imposturam, quando parte Decretalis II. dicit: Memoratis ergo augmentationibus ac cultibus, in tantum Ecclesiæ, quibus Episcopi præsident, creverunt, & tantis, maxima pars earum, abundant rebus, ut nullus sit in eis, communem eligens vitam, indigens: sed omnia necessaria ab Episcopo suisque Ministris percipit. En mera halcyonia & aurea tempora! Nimirum ingentia habuerunt granaria & annonæ magnam copiam. Hinc Polydorus (h) Urbanus I. decrevit primus ut Sacerdotibus liceret prædia ac fundos, à cultoribus religionis oblatos, recipere, nihilque cuiquam privatum esset, sed ad commune bonum &c. et si paulatim hominum rapacitas & libido fecit, ut majore ex parte oblitterata fuerint extrema decreti verba i. e. ad commune bonum &c. ut sacerdotum nihil aliud quàm questum, nisi hereditatem ac dominium esse putent &c. cepit deinde Romanus Pont. dives fieri &c. (i) Atqui Apostoli mensi ministrare noluerunt. Ergo institutum isthoc Apostolicum non est, neque divinum.

S. 5.) Secunda Decretalis Pars: à quibus & in quos usus res Eccl. dispensentur, & de infaoribus earum: vid. c. 12. q. 1. c. Scimus vos. Et dist. 69. c. quorum vices. Ita nimirum derelicto sermone Dei mensi non nisi, Aposto-

h) l. 6. c. 14. (i) confer Novit. Mol. l. 3. c. 7. p. 311.

Apostolorum successores, Episcopi, ministrant. Atque utinam vel hoc sal. An. 233.
tem fideliter & bona fide agerent! Quid ferè aliud etiam primorum Pontificum decretales, quàm nugas ejusmodi tractant. Nonne ergo sacrilegii reatum incurrunt Episcopi, quando proventus Ecclesiarum suarum in egenos non dispensant: 12. q. 1. Res Ecclesiæ. Quòd si etiam successores sint Apostolorum Episcopi, certò omnes pares erunt, quoniam nullus inter Apostolos datur Monarcha. Adi omnino Hofpin. de Templ. p. 476. & 277.

Ib. Quòd si quis fecerit, post debita ultionis acrimoniam, qua erga sacrilegos jure promenda est, perpetua damnetur infamia, & carceri tradatur, aut exilio perpetua deportationis utatur. Quis sanæ mentis vel micam habet, qui ejusmodi pœnas illis temporibus minimè convenisse non videat? Æquè bella his subjungitur ratio: quoniam juxta Apostolum, tradere oportet hujusmodi hominem Satanae, ut spiritus salvus sit in die Domini. En pœnarum & utriusque gladii confusionem! An ergo temporalis & contentiosa, ut vocant, potestas, vel Episcopis, vel Papæ à Christo concessa? Putant sanè adversarii, idque Ananiæ exemplo probare satagunt, sed frustra, ut vidimus suo loco. Quum bona Ecclesiæ fraudantur, non fides Ecclesiæ invaditur, sed sola externa, quorum custos & vindex Magistratus fidelis esse debet. Sive venitne Christus, ut ignem cœlitus mitteret, seu ut animas perderet?

§. 6.) Excutiendus hoc loco aliquantum Rouffelius, is ergo l. 6. c. 1. §. 3. ita habet: *In primorum Pontificum Rom. epistolis nihil habetur de civilibus controversiis apud Episcopos tractandis* (quare verò multa apud posteriores habentur?) *sed duntaxat de iis, quæ inter Sacerdotes & Clericos pro gradu suo, aut ex delictis illorum nascebantur, neque etiam de rebus temporalibus quicquam ipsi constituerunt, nisi quatenus essent Deo sacrata. Atque idem de omnibus ferè Conciliis veterum seculorum observare licet: imò tantopere abhorruerunt controversias seculares antiqui Patres, ut vetuerint Clericos de rebus secularibus litigare.* At hic confundit Papas cum aliis diœcesibus, in super ea quoque spiritualibus annumerat, quæ verè temporalia. Verùm ex ejusdem confessione adparet, posteriora tempora fuisse corruptiora, & ferè non nisi ex Paparum nutu administrata. Mirum profectò quantopere fimbriam suam cum Maximo suo Sacerdote & Dictatore dilatarint Sacrifici ita ut nihil non sub hoc prætextu attentarint, atque de facto tractarint. Hoc loco sub communis & felicioris vitæ larva omnia bona ad se pertraxerunt, quæ deinceps solis sibi reservarunt, veris possessoribus ac pauperibus præteritis & derelictis. Sic altaris oblationes, quæ pauperum usibus cedebant, in suos usus contulerunt. (k)

§. 7.) Iterum Rouffelius: (l) fatetur: *in priorum Pontificum Epistolis nihil reperiri, quibus in Laicos pronunciatum specialiter.* At mox quod dedit aufert, dum inter Episcoporum accusationes, & majora Ecclesiæ negotia, quæ

k) de Dom. l. 9. c. 1. §. 4. (l) l. 6. c. 7. §. 2.

An. 233. quæ Romana Sedes sibi reservârit, etiam prophana & in laicos statuenda comprehendit: addit: quoniam salus omnium (Episcopis Rom.) cura fuit, omnes fidelium controversias, quibus periclitarentur, quaque non facile possent ab aliis diffiniri, non subterfugisse illos, dici potest: & quandoquidem potuerunt non solum Laici, sed etiam Episcopi sedere in omnibus causis, sic fieri potuit, ut Romani Episcopi promiscuam jurisdictionem exercuerint, sed arbitrariam ac voluntariam, uti alii Episcopi, quia executionem non habebant: nec sub infidelibus, nec sub Christianis imp. quippe quorum legibus obnoxii erant. Sub quibus ergo tandem? Quod si verò arbitrariam jurisdictionem habuit, ergo tergiversantes punire nequivit, & aliis Episcopis fuit, quia eandem quoque habuerunt. Convictus quasi de suppositione, idem Rousselius (m) quærit de hoc Urbani decreto: *Quis inquit, hujus sanctionis effectus esse poterat à Judice secreto fidelium?* Proinde rectè Molinæus (n) tales pœnas nulla ratione minari, vel infligere potuisse Episcopum Rom. probat, imò ne pacis quidem tempore, & nec sub ipsis Imp. Christianis, usque quò Pipini & Caroli M. tempore temporalis Princeps factus. Ast quid cum tali amphibio Ecclesia?

S. 8.) Tertia Decretalis pars: *Si quis ab Ecclesia jus possidendi avellere tentaverit.* Rectius verò patronus, tutor & defensor Magistratus censetur. Nec injuriâ ad Venetorum exemplum, & improbant & vetant prudentes Magistratus immobilia Ecclesiasticis legari, aut ab iisdem emi.

Quarta pars de Cathedralibus sublimioribus in ipsorum Ecclesiis. Nimirum omnia jam splendida erant. Tu vicissim confer quæ Blondellus de Episc. p. 239. ex Cæcilie actis ad 22. Nov. nobis promit: *Laterebat occultus in S. Martyrum monumentis Urbanus &c. vade (inquit Cæcilia Valeriano, de Callisti cœmeterio loquens) ad tertium lapidem à civitate, via que dicitur Appia, ubi invenies pauperes &c. eis dices, Cæcilia misit me ad vos, ut ostendatis mihi S. senem Urbanum &c.* Gordianus cum Papæ precibus domum S. Cæcilie vocavit ex suo nomine, ut in occulto ex illo tempore, ex quo illic peractum est baptisma, fieret Ecclesia Dominica &c.

Pars V. *ut nullus communicet iis, quibus Episcopus non communicat.* Valde tremenda est sententia Episcopi, licet injustè liget aliquem, quod tamen summo pere providere debet. At brutum esse & inane fulmen injustam sententiam, ipsius etiam Papæ, Veneti, Galli, Angli, Germani, Orientales quinetiam, rectè jam definierunt.

Pars VI. de iis, qui communem vitam susceperunt. Libera itaq; res fuit neque solos Clericos, sed & Laicos hoc loco intelligit. Communitatem itaque habemus Anabaptisticam.

Ib. *Gravius puniuntur, qui votum fecerunt, aut fidem perceperunt, & votum non perfecerunt, aut in malis vitam sinterunt, quam illi, qui vitam sine voto*
finie-

(m) l. 6. c. 1. §. 12. (n) Novit. l. 3. c. 7.

finierunt, aut sine fide mortui sunt, & bona egerunt opera: Ἀθεολόγως! Quic- An. 233.
quid abique fide fit, peccatum est: Rom. 14. 23.

Pars VII. de impositione manûs Episcopalis, seu de Confirmationis Sacramento. Id omnibus commendat, ut pleni efficiantur Christiani, unde regenerationis vim illi tribuit, de consecr. d. 5. c. omnes fideles.

§. 9.) Idem Papa loco ligneorum & vitreorum vasorum aurea & argentea ordinavit; à quo tempore contra Sacerdotes lignei facti sunt. Ergo calix aureum fuerat seculum. Ita sanè Cardinalis (o) Regnum Christi mundanum facit, auro & argento gliscens atque abundans: cui inpr. tamen illa tempora reclamant. Ita Starav. *Ecclesia vasa aurea & argentea* (cùm prius lignea, aut vitrea fuissent) esse voluit. Sic Damasus: *Fecit ministeria sacra omnia argentea, & patenas argenteas 25. apposuit.* vid. de consecr. d. 1. vasa. adde Polyd. l. 6. c. 12. Casalius c. 34. Bonam liturg. l. 1. c. 25. §. 2. & 3. Dallæum de cultu Lat. l. 3. c. 8. Ita per opes Ecclesiæ Rom. luxus vires acquisivit eundo. Zephyrinus processerat à ligneis ad vitrea. hîc verò à vitreis ad argentea & aurea transit, cùm tamen Petrus olim profiteretur, nec aurum se, nec argentum habere. (p) Sub calicis autem nomine etiam patena intelligi debet, qui tamen terminus diversimodè accipitur, (q) est enim operculum calicis, item discus pro pane excipiendo, est etiam chrismalis ad usum baptismatis & confirmationis. Patenas magni ponderis, gemmisque ornatas sæpe memorat Anastasius inter donaria Pontificum pensantes XXV. vel XXX. libras. Huc varia accessit superstitio, utpote calicis consecratio, contrectatio, ablutio &c. vid. Hospin. de Templ. 465. luminaria &c. (r) At longè diutiùs vitrei calices durârunt: unde Casalius c. 11. i. *Durârunt* (calices) *ex vitro ad Greg. Turonensis aetatem.* Sic Hier. ad Rusticum: *Nihil Exuperio ditius, qui corpus Domini vimineo canistro & sanguinem portat in vitro.* Ita multa alia exempla apud allegatos auctores reperias, inpr. in ipsa Ecclesiastica historia; unde discas, alias Ecclesias Romanorum usum non magnoperè observâsse. Quæ ex V. T. de tabernaculo, ejus vasis, ornamentis, donariis adducunt, hoc ipso se Mosaicos esse produnt.

Idem c. 25. q. 1. Sunt quidam. *Sunt quidam dicentes Romano Pontifici* Papa quas
semper licuisse novas condere leges, quod & nos non solum negamus, sed etiam leges con-
valde affirmamus. Sciendum verò summopere est, quòd inde novas leges condere dere possit.
potest, unde Evangelista aliquid & Propheta nequaquam dixerunt. Ubi verò
apertè Dominus, vel ejus Apostoli, & eos sequentes S. Patres sententialiter aliquid
diffinierunt, ibi non novam legem Rom. Pontifex dare, sed potiùs quod prædica-
rum est, usque ad animam & sanguinem confirmare debet. Si enim, quod
docuerunt, Apostoli & Propheta destruere (quod absit) niteretur: non sen-
tentiam dare, sed magis errare convinceretur &c. Ad hæc impurissimè scholia:
Videtur quòd Papa non possit dispensare contra Apostolum, vel Dominum,

l 3

quali-

o) §. 2. Spond. §. 2. (p) vide Robervine. fol. 44. (q) Bona. l. all. (r) Dalla. l. c. l. 8. c. 32.

An. 233.

qualiter igitur Martinus dispensavit cum bigamo contra Apostolum &c. item contra Dominum dispensavit, qui dixit, *Vovete & reddite: & tamen absolvit à juramento & voto &c.* Respondet sibi: *Satis potest sustineri, quòd Papa Apostolum dispensat, non tamen in his, quæ pertinent ad articulos fidei: eodem modo dispensat in Evangelio, interpretando ipsum (scil. pro lubricitate, alias dispensatio dici non posset) &c.* Ita Stephanus V. cum cæteris Constitutiones Pontificum omnibus necessariò observandas absolutè decrevit. At Apostolus: *Si vel nos, vel Angelus è cælo &c.* Apostoli itaque sequendi sunt, & taliter errans Papa deponendus & puniendus. Soli Apostoli fundamentum dicti, non item illorum successores. (s)

Tributum solvere Ecclesiam idem Urbanus apud Grat. c. 23. q. 8. c. tributum. docet.

Idem d. 60. c. nullus in Episcopum. *Nullus in Episcopum eligatur, nisi in S. Ordinibus religiosè vivens, Sacros autem Ordines dicimus diaconatum & presbyteratum. Hos siquidem solos (N.B.) primitiva legitur habuisse Ecclesia. Quid igitur sentiendum de Cardinalibus, Monachis, Canonicis, & Minoribus Ordd.*

Pontianus
fr. P.

§. 10.) Urbano successit Pontianus, Romanus. Anno 232. Damaso & Costero. Anno 236. Eusebio. Anno 245. Platinae. ordine 17. al. 19. aliis 20.

Origenis
versiones.

De Origenis Tetraplis, Hexaplis, Octaplis, de LXX. ut & Vulgata Versione copiosè Baronius ad an. 231. à §. 1. Spond. ad hunc an. à §. 3. de N. T. editione Latina Spond. §. 5. Bar. ad an. 231. §. 51. Huetium in Orig. l. 1. c. 3. §. 3-7. inpr. l. 3. p. 255. Alting. in Theol. historica, alii sexcenti. Quando scripta laudatus Huet. l. 3. c. 4. §. 2. Tetrapla autem primùm, post Hexapla, & tandem Octapla concinnavit. (t) Tetrapla Aquilæ, Symmachi, LXX. & Theodotionis versiones, per quatuor distributas columnas uno volumine edidit. (u) In Hexaplis quatuor enumeratis proximè adjungunt alii Textum Hebræum, hebraicis literis, & Textum Hebræum Græcis literis. Alii verò immediatè Tetraplis adjunctas fuisse duas editiones Græcas Hierichuntis & Nicopoli inventas: adeoque tertio loco Octapla compositas. Ex his sola LXX. nobis superest, & fortassis neque hæc, ut docti nonnulli volunt. Laudantur & Hesychii, Luciani Martyris, & Origenis, quas tamen emendationes solum fuisse, Hier. præf. ad Paralip. non obscurè docet. Latinae editiones initio plurimæ, imò innumerae fuere, teste Aug. l. 2. doctr. Christ. c. 11. unoquoque pro libitu interpretandi partes ex Græco sibi sumente, quas inter una communior, Vetus & Itala dicta, quam Augustinus reliquis omnibus anteposuit, utpote verbis astrictiorem, sententiis magis perspi-

(s) *Löbers. Gall. T. 1. p. 553. inpr. T. 2. 260. (t) vid. Bellar. l. 2. de Verbo D. c. 5. (u) vid. Euf. l. 1. c. c. 12.*

perspicuam. Secunda fuit Communis & Vulgata, quòd ex plurimis esset An. 233. receptor. Tertia fuit duplex Hieronymi, quidpe V. T. vertit primò ex Hebræo, deinde ex Græca editione 7 LXX. Novum autem Test. non vertit, sed versionem veterem Latinam emendavit: vid. Hier. l. 2. cont. Ruf. & præf. ejusdem in Evang. De Vulgata L. liberè Sixt. Sen. Bibliothecarius Pii V. *Vulgata*, inquit, *nostra editio, que Hieronymi esse dicitur, in multis à Græca veritate distat.* Jam ante suam ætatem S. Scripturam in variarum gentium linguas conversam fuisse testatur Hier in Eccles. August. l. 15. C. D. c. 13. inpr. Theodor. ser. 50. contra Græcos, ubi dicit, nullam tum gentem fuisse, quæ non Scripturam in sua lingua lætitarit. Sinistrè ergo judicat Bellarminus, qui vult primis seculis Verbum Dei tribus tantùm linguis, Hebr. Gr. Latina lectum fuisse.

§. II.) Postquam igitur Origenes Alexandria Cæsaream Palæstinae profugit, ac in Tyri secessu has versiones suas adornavit, penè infinitos undique adventantes discipulos habuit & instituit, duos inpr. insignes fratres, gentilibus parentibus genitos, *Theodorum*, qui postea *Gregorius*, & ob facinora præclara *Magnus*, ob miracula *Thaumaturgus* dictus, in patria Neo-Cæsareæ Episcopus factus (x) & *Athenodorum* (y) qui postea martyrio sublat: alium insuper scil. *Firmilianum*, similiter postea in patria Cæsareæ Capadocia Episcopum. Porro verò adparitionem Johannis Apostoli, ac B. Virginis Mariæ Gregorio Neocæs. factam Scultetus in Medulla Patrum, & Rivetus in Crit. S. l. 3. c. 23. meritò somnium somniorum vocant, adeoque Gregorii Nysseni orationem (z) de vita Gregorii, miraculorum opificis, suppositam probant. Illius Suidas non meminit: Bellarminus suspicatur non esse Cæsareensis, & aliam ab eo, cujus meminit Basilus Ep. 64. Neque juvat Baronium (a) SS. Trinitatis symbolum seu confessionem, à Johanne, Gregorio Neocæs. revelatam, ab aliis quoque allegatam & receptam, quandoquidem S. Scripturæ sive veritati de S. Trinitate contraria non est. Neque opus habet speciali revelatione, cùm planissimè de his plenissimèque S. Scriptura agat, nihilque aliud unquam orthodoxi crediderint. Ecquidni Evangelium Johannis intelligas hoc loco, non verò singularem ejus apparitionem? Gregorium Neocæs. utpote ex gentili Christianum factum, nimium Sanctorum cultorem fuisse vide apud Rivet. oper. T. 3. de Virgine Marial. 2. c. 12. Nyssenum autem invocationem eorundum in Ecclesiam publicè invexisse vide apud Chemnit. Concil. Trid. p. 632. b. & 634. a. Cham. T. 2. l. 8. c. 7. §. 21-26. & l. 19. c. 5. §. 10. Ipse Bar. ad an. 266 §. 21. dubitatum esse à Patrib. an Expositio fidei Gregorii sit, ex Leontio Scholastico docet, neque obest,

Greg. Neo-
cæs. seu
Thaumaturgus.

x) Socr. l. 4. c. 22. (y) Eus. l. 6. c. 30. & l. 7. c. 28. (z) extat in oper. Nyss. p. 386. ed. Bas. (a) à §. 17. Spond. §. 8.

An. 233. quod affirmat Basilius M. quandoquidem imponi illi facile potuit, vel unum loco alterius intellexit. Plura River. Crit. S. l. 2. c. 16.

§. 12.) Vocatum Greg. *Neocas.* à vicina Sedis suæ civitate Pontica Comana, ut Episcopum ei præficeret, & cum inter cives non conveniret, qui ordinandus esset, Alexandrum quendam Carbonarium, quem cives derisui haberent, à quodam per jocum propositum, à Gregorio eruditissimum esse delectum, eidem Comanæ civitati, communi omnium, post rem cognitam, accedente suffragio, Episcopum præfecisse atque ordinasse, fatetur Cardinalis. (b) Unde sanè antiquam eligendi & ordinandi consuetudinem ac libertatem perspicias. Sic ipse Greg. Thaumaturgus à Phœdino Amaseno Episcopo vocatus & ordinatus: uti de utroque Nyssenus in vita Gregorii testatur. Ubi verò hinc requisitus Papa R.? Hujus Alexandri memoria extat de 11. Aug.

b) à §. 23. Spond. §. 9.

An. 234.

JESU CHRISTI *Annus* 234. ALEXANDRI *Imp. Annus* II.

Demetrius Alex. moritur.

§. 1.) Pontiani P. an. 2. Coss. Lupus & Maximus. *Demetrius* Episc. Alex. 4. annis, moritur; summa is fide & zelo Evangelium docuit & propagavit, celebrémque Academiam Alexandrinam aut Christo aperuit, aut rectius constituit. (a) Idem, ut supra vidimus, primum Origenem scholæ Ecclesiasticæ seu Catechesi præfecit, postea ejus gloriæ invidit. De hoc Euty-chius: (b) *Demetrius primus Patriarcharum Episcopos in Ægypti ditione ordinavit. Scripsit hic Demetrius ad Gabium Episcopum Hieros. ad Maximum Antioch. & Victorem Rom. (en ultimo loco) de ratione computi Paschalis, & jejunii Christianorum, & quomodo à Paschate Judæorum deducatur; de qua re multos exarârunt libros & epistolas, donec eo, qui jam observatur, modo Pascha constituerent &c.* Nimirum controversiam inter Ecclesiam Rom. & Asianam, vel Occid. & Orient. inpr. tempore Victoris intelligit. De Episcoporum Ægypti Origine ita Regenvolsch. (c) ex Hier. Epist. ad Evagr. (d) *Hærenus Alexandria à Marco usque ad Heraclam & Dionysium (Demetrii successores) Episcopos Presbyteri, semper unum ex se electum Episcopum nominabant.* De eodem Blondellus: (e) *Ab Aniano (Marci successore) usque in Demetrii tempora nullum in Ægypti provinciis Episcopum fuisse, à Demetrii æros diœcesi tota constitutas, quorum postea ab Heraclia ad XX. numerus auctus;* post

vid. an. 243. §. 1.

a) *Eus. l. 9. c. 21. Gr. 2β. & l. 6. c. 20. Gr. 2γ. (b) p. 363. (c) p. 274 (d) & Polyd. inru. l. 4. c. 6. (e) de Episc. præf. p. 20.*

post annum denique 314. primum de presbyteris institutum, ut scil. Patriarchas An. 234
 ex Presbyteris duodecem crearent, sub Alexandro de fuisse auctor Euty chius, ex
 quo item habemus, Alexandrum, ne deinceps Patriarcham Presbyteri crea-
 rent, veruisse, in d. ut mortuo Patriarchâ convenirent Episcopi, qui Patriarcham
 ordinarent, eumque vacante Patriarchatu, sive ex quacunque regione, sive ex
 12. illis Presbyteris, sive aliis eligerent, decrevisse. Ergo sanè ibi Presbyteri
 elegerunt & ordinârunt: vid. Hier. Ep. 85.

§. 2.) Demetrio succedit Heraclas, Origenis primùm discipulus, & Succedit
 ejusdem postea in eadem schola socius, qui demum Origene in palæstinam Heraclas.
 fugiente, integrum docendi munus suscepit: ibidem tandem Episcopus
 factus, quem mortuum alius Origenis discipulus Dionysius excepit. Euf.
 l. 6. c. 2. de Heracla jam Presbytero testatur, eum ad tempus in vulgari &
 communi veste perdurâsse, postea philosophicum apparatus sibi assumpsit-
 se, libros etiam gentilium studiosè evolvisse. Itaque non fuit regula, seu
 necessitas quòd vestem mutavit. vid. an.
 216. § 3.

Ammonios duos faciunt Philosophum Christianum Alexandria, Orige- Ammo-
 nis præceptorem: alium Origenis discipulum, qui cum ad Episcopatum nius,
 Ecclesiæ Alexandrinæ vocaretur, aurem sibi abscidit: de quo in Tripart. ut
 & in vitis Patrum. His alium addunt Alexandrinum Martyrem sub Diocle-
 tiano. Annon fortè confunduntur horum scripta apud Frisium, Tirin. alios.
 Confer Hieron. Vir valde fuit eruditus Ammonius Philosophus & apprimè
 in Philosophia versatus, de quo consulatur Euf. l. 3. c. 13. De hoc menti-
 tum putant aliqui Porphyrium in vita Plotini, quòd eum à fide Christiana
 defecisse dicit: at hoc non quidem de Philosopho, sed de Episcopo Euty-
 chius (f) ita habet: *Heraclas ob Ammonium Episcopum, religionisque deserto-
 rem, Episcoporum synodum congregâsse fertur, quâ eum ad veritatem reduxerit.*
 Philosophi auditor per XI. annos fuit Plotinus Gentilis. Celebratur hicce
 Ammonius commentorio de Mosis & Jesu consonantia: seu Harmonia Evan-
 gelica, quæ non confundenda cum Diatessaro Tatiani: de qua ad an. 174.
 §. 1. De eodem Ammonio Bellar. p. 57. & exinde Gerh. 256. Miratur Ba-
 ronius quî audire Ammonium Origenes potuerit, Ammonio ferè ætate
 suppar, & aliorum ipse institutioni ante annum æt. 30. præfectus. Ad quæ do-
 ctæ Huet. in Orig. l. 1. c. 1. §. 6. *Quasi non his sepe temporibus jam grandes na-
 tu viri scholas frequentârint, & hujus ipsius Ammonii discipulus Plotinus ad
 eum audiendum annos 28: natus non accesserit, annosque eum 11. audiverit: quasi
 catechumenis fidei Christiana rudimenta tradere, & Grammaticam publicè
 profiteri non potuerit Origenes, ipse succisivis horis sepositum ad audiendum
 Ammonium tempus habere. Neque verò post Porphyrii, Eusebii, Niceph. Sinda te-
 stimonium potest dubitari.* Lambec. B. T. 3. p. 270. Ammonius Junior fl. an. 451.

An. 234.
De Anti-
christo.

§. 3.) Meminit Hieronymus in Catal. Judæi cujuspiam, qui de LXX. hebdomadibus Danielis plene disputavit hoc seculo, & chronologiam conscripsit usque ad an. 10. Severi, in quad id eum errasse notat Hieronymus, quod adventum Antichristi circa sua tempora futurum dixerit, quanquam in eo non omnino fuerit hallucinatus, cum jam mysterium iniquitatis orsum tempore Pauli: 2. Theff. 2.

An. 235.

JESU CHRISTI *Annus* 235.

ALEXANDRI *Imp. Annus* 12.

Pontiani P. an. 3. Coss. Maximus & Paternus.

An. 236.

JESU CHRISTI *Annus* 236.

ALEXANDRI *Imp. Annus* 13.

Pontiani P. an. 4. Coss. Maximus & Urbanus.

An. 237.

JESU CHRISTI *Annus* 237.

MAXIMINI *Imp. Annus* 1.

Pontianus
perit.

§. 1.) Pontiani P. an. 5. Coss. Severus & Quinctianus. Sicut Urbanus & cæteri antecessores ejus non modò vexati, indefinenter sed & violenter tandem sublati fuerunt, ita & Pontianus mandato Imperatoris in insulam Sardiniam deportatus, cum Philippo, al. Hippolyto Presbytero, ac fustibus verberatus martyrium consuminavit: vid. Martyrol. R. d. 19. Nov. Balæo sedit an. 4. Eusebio in chron. an. 5. Costero an. 5. m. 5. d. 2. Hermanno an. 6. Carran zæ & Starav. an. 9. m. 5. Platinæ & Damaso an. 9. m. 5. d. 2. Parisinis an. 4. m. 4. d. 25. Electus juxta Catalogum Ant. Augustini, qui corpori Juris Canonici recentiori præfigi solet, anno 231. cui Anterus anno 236. suffectus. A Maximino Imp. deportatum Pontianum Baronio, Spond. Starav. placet, at ab Alexandro factum vult Martyrologium cum Damaso. Fecit ordinationes duas per mensem Dec. Presbyteros 6. Diaconos 5. Episcopos 6. Ejus corpus Romam cum magna veneratione, ac totius Cleri supplicationibus relatum à Fabiano P. & in cœmiterio Callisti collocatum ajunt. Unde nulla fideles Rom. habuisse halcyonia, adeoque mendacem Urbani I. Decretalem

lem esse facile adparet: quare etiam Mammea mater Imperatoris, descivisse An. 237. à pristina illa optima morum institutione Annalistæ videtur.

§. 2.) Duæ Decretales Pontiano affinguntur, quas T. 1. Conc. p. 349. ed. Ven. & 297. ed. Paris. habes. Has rationibus apertis & firmis rejiciunt Blond. in Pseudf. præf. p. 66. & in tr. à p. 271. Cocus p. 66. Prior ad Felicem Succribonum data, de honore, quo Sacerdotes prosequendi: adeoque easdem cum præced. nugas agit. eodem caractere, & locis malè applicatis: nulla ratione habita persecutionum, calamitatum, afflictionum, in fide & vita periclitantium, seductorum, convertendorum & similium. Inter alia: *Si peccaverint in (Sacerdotes) à reliquis arguantur Sacerdotibus: sed à Summis Pontificibus constringantur, & non à secularibus, aut malè vitæ hominibus arguantur vel arceantur.* Quasi verò tunc à seculari potestate eximere se poterint? Si & alii Summi Pontifices, quæ ergo solum Papam ita hodie dicunt? Rectè non nisi Episcopum in subscriptione se nominat. Hic Pont. statuit, ait Starav. *ut Sacerdos ante celebrationem Missæ præmitteret Confiteor, propterque eminentiam dignitatis suæ non posset accusari à sceleratis, infamibus, inimicis, aut alterius religionis hominibus, sed à solis Sacerdotibus & Episcopis.* En immunitatem, à qua tamen nec ipse Pontianus liber fuit!

Altera epistola ad omnes in genere, de fraterna dilectione & vitandis malis. In ea multa dicta à *Agrippis* coacervat, ac ferè nudus textus est malè contextus. Inter cætera: Non exiet impunitus. Ne libenter labi possint, pro facile.

Sub hoc Cardinales cœpisse volunt aliqui, imò CCXXXVI. Sacerdotes Cardinales fuisse. nuga! *Φλυαρία!*

Post Pontianum aliqui Papam *Cyriacum*, natione Britannum ponunt, cui assignant annos 2. m. 3. d. 13. hos inter Nauclerus, Bergomenis: Henricus de Erfordia: Martinus Polonus ad an. 238. ubi ait: Creditum fuisse à Cardinalibus, quòd non propter devotionem, sed propter oblectamenta Virginum Papatum dimiserit. Seu quòd invito Clero episcopatum reliquerit, & cum exercitu virginum, ad martyrium coloniam profectus: vid. cent. Magdeb. 3. c. 10. Osiander epit. hist. Eccl. c. 3. l. 2. c. 8. Hunc tamen Eusebius, Platina, Baronius &c. non attingunt. In medio igitur relinquamus & dicamus cum illis, quòd

Pontiano *Anterus* successerit Græcus, patre Romulo. Anno 236. O-nuphrio 237. Bar. 238. Star. 239. Carranzæ, aliis est num 18. al. 20. al. 21.

§. 3.) Milites laxiori disciplina in Gallia corrupti, rebúsque ab Alexandro in Germania non adeò feliciter gestis, *Maximinum Thracem* sibi ducem eligunt, qui ipsum cum matre Mammea, & familiaribus omnibus ad 4000. in vico *Sicklingen* prope Moguntiam, interficit. Calvisius ad an. 235. ponit. De hoc Chytræus (a) ita refert: Plurimis insignibus & utilissimis virtutum

a) in Chronol.

An. 237. exemplis conferta & lectu dignissima est Alexandri Severi Imp. vita, quam à Dione vix incoctam, Ælius Lampridius (qui Constantini Imp. tempore vixit) luculentissime explicavit. Inter plur. alia de eo Lampridius: *In Templis nunquam præter 4. aut 5. argenti libras, auri ne guttulam quidem, aut bracteolam posuit, susurrans versum Persii: In Sanctis quid facie aurum? At quid hodie apud Latinos?*

Idem docet, quomodo tunc temporis Christiani Ministros suos & Episcopos elegerint: ubi aliquos, inquit, voluisset vel rectores Provinciis dare, vel Præpositos facere, vel Procuratores, nomina eorum proponebat, hortans populum, ut si quis quid haberet criminis, probaret manifestis rebus, si non probasset, subiret pœnam capitis. Dicebatque grave esse, cum id Christiani & Judæi facerent in prædicandis Sacerdotibus, qui ordinandi sunt &c. (b) Bubulcus fuit Maximinus in juventute, post eques, homo ingentis staturæ, crudelis & cædis avidissimus, omnes conscios suæ ignobilitatis primo statim anno interfecit. Inter cæteros autem quos ferino ritu vexare aggressus est, Christiani potissimi fuere, quos cum esse fuisset passus Alexander, funditus delere Maximus optavit. Bellum atrox itaque Ecclesiæ infertur, neglectoque Christianorum vulgo, Sacerdotes morti ac supplicio destinantur: inpr. verò Origenis causâ fuisse susceptum Huet. in Orig. l. 1. c. 3. §. 1. ex Orofio, Beda, Freculpho & Mariano Scoto docet. *Vexationem seu persecutionem*, in ipso etiam Oriente motam, Orofius & August. *sextam* vocant. Publico edicto tempore Pontiani à Maximino publicatum Staravolscius ait. Aliis VII. dicitur. (c) Eam tamen alii omittunt, quòd Imperator pastores tantum Ecclesiarum fuerit infectatus. (d) Maximo autem crudelius in terris animal nullum fuisse Capitolinus testatur, unde cyclopes; Busris, Sciron, Phalaris, Typhon, & Gyges vocatus. De eodem Eutyechius (e) *Maximus magnarum Christianis calamitatum & tristitia diuturnæ auctor fuit*. Christianorum strage edita, hominibusque ad idolorum cultum prolapsis, & Episcopis non paucis è medio sublatis, quos inter Babyla Patriarcha Antiochenus, Narcissus Hieros. fugâ prolapsus *Diom* successorem habuit: vid. Hospin. ad 29. Oct. Eusebius l. 6. c. 28. ait Maximinum τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχοντας μόνους, solos Ecclesiarum præfides persecutum, ubi præcipuè Presbyteros intelligi oportet. Unde Ambrosio & Protecto Casareensis Pæciciæ Presbytero, de Martyrio tractatum inscripsit Origenes, ὅτι ἀμφω παρὲς αὐτοῦ ἐχὲν ἡ πυχρὸν ἐν τῷ διωγμῷ κατελήθησαν, quia utrumque non levissimè in persecutione necessitas contigerat. Argumento manifesto Presbyteros inter præcipuos Ecclesiaticum ἀρχοντας habitos. (f)

S. Prsula
& 11000.
Virgg.

§. 4.) *Non audiendi*, inquit Bar. (g) *penitus quidam recentiores, qui ut*

puto,

l) Bulling. de Episc. p. 99. (c) Alst. chron. c. 37. (d) vid. Bar. ad Martyrol. R. 3. Jan. Kortholt. 257. 261. 271. seq. (e) 385. (f) Blondel. de Ep. 201. (g) §. 11. Spnd. §. 6.

puto, ex commentitiis actis SS. Ursulae & sociarum, post Pontianum introducunt. An. 237. Cyriacum quendam, cujus nulla prorsus extat mentio in serie Rom. Pontificum &c. Eam gratiam Legendis Sanctorum debemus, in quibus fabula isthac copiosissime descripta: vid. Martyrol. Rom. ad 21. Oct. & Bar. ad illud: praecipue Jac. de Vorag. cap. 153. Ursula autem filia Regis Britanniae fingitur, cum 11000. virginibus ex insulis borealibus, & vicino littore Germanico collectis, & a se ad fidem Christi conversis, navigasse in Galliam, & per Rhenum Basileam usque. Deinde Romam profectam, Basileam rediisse, & inde per Rhenum descendente Coloniam pervenisse, ubi ab Hunnis crudeliter, una cum 11000. Virg. trucidata sit. De tempore scriptores variant, inde ad aliam quam Maximini aetatem referunt, quia sub saevissimis illis persecutionum procellis fieri non potuerit, ut religionis causa illa Romam tenderent, salvaque dimitterentur, quando potius in cryptis & abditis latitandum fuit. (Basilea S. p. 21.) quidam hunc, alii 300. alii 450. annum ponunt. Sane nulli tum reges erant in Anglia, si borealis forte intulæ Regulos exceperis, qui Gentiles fuere. Novit. Mol. l. 7. c. 5. Prolixè verò Hospin. ad 21. Oct.

§. 5.) Pergit Annalista: (h) *Quod ad reliquos sub Maximino martyres, confusos esse plerosque, nec satis distinctos invenimus &c.* Rectissime, atque Catharina. utinam eodem candore in cunctis! Hinc Catharina primo loco occurrit, Virgo Alexandrina, artibus Philosophicis à teneris exulta, & deinde studio doctrinae coelestis dedita, cum Maximinum, cogentem Aegyptios ad Ethnica sacra palam arguisset, primum carceri inclusa fertur, deinde ad disputationem cum 50. Grammaticis & Rhetoribuseducta omnes vicit, & ad fidem Christi convertit, quos omnes tyrannus statim trucidavit: rotam, cui Catharina imponenda erat, fulmen disjecit, quare gladio decollata. Ferreus & plus quam plumbeus Longob. historiae compilator cap. 167. ad Maxenti tempora eandem refert. Corpus dicitur, ab Angelis in montem Sina delatum esse. At haec narratio apud veteres nusquam extat. Et hinc aliam iterum fingit Lombardus c. 209. Catharinam. Quam devotione ergo & fiducia preces ad illam fundi, ejus festum celebrari, atque Divae & Mediatrix vice haberi putabis. (i) Non minori errore alia numina ficta colere solent. (k)

h) §. 14. (i) vid. Chemnit. Conc. Trid. p. 588. a. 589. b. 591. a. 593. b. (k) idem 575. a.

An. 238.

JESU CHRISTI *Annus* 238.MAXIMINI *Imp. Annus* 2.*Anterus.**P. tollitur.*

S. 1.) Coss. Maximinus Aug. & Julius Africanus. Capite mutilatus Anterus P. cum vix mensem in Pontificatu egisset, ut Eusebius tum in chron. tum in hist. Eccl. docet: cui concordat liber de Rom. Pontiff. ait Bar. in eo quod eisdem Coss. habet. Alias aperte Antero Damasus annos 12. m. 1. d. 12. tribuit. Annos 11. m. 1. d. 12. Platina. Annos 3. Naucl. & Carranza, qui addit, *hujus Papa inexplicabilem ferè esse annorum differentiam.* Staravolscio in indice sedit an. 1. addit: Alii dicunt, quod sedit an. 11. Costero m. 1. d. 14. Collectoribus Paris. vix mensem unum sedit. Mortuus anno 237. juxta Damasum, juxta Carranzam 242. &c. Sepultus in cœmiterio Calixti, viâ Appiâ. Unum non nisi Episcopum ordinasse, in Civitate Fundis Campaniæ, ajunt Damasus & Platina. Ejus memoria ad 3. Jan. celebratur. Causam martyrii afferunt, quia ut Clemens VII. Notarios constituit, qui gesta martyrum scriberent, ita hic VII. addiderit Subdiaconos, ut idem facerent, adeoque accuratius omnia perficerentur; & quia Notariorum notas, quibus acta consignarunt, non quivis legere poterat, ideo hi Subdiaconi verbotim omnia exprimerent. Pecunia autem à Gentilibus Excerptoribus redempta ea martyrum acta, quæ intra cancellos, obducto velo, à judicibus martyres interrogati, unde capitis diminutionem sibi accersiverit Anterus. At simpliciter de hoc Damasus: *Hic gesta martyrum diligenter à Notariis exquisivit & in Ecclesia recondidit.* Et Platina: *PRIMUS statuit, ut res gesta martyrum diligenter exquisita à Notariis scriberentur; conscriptas recondi in arario Ecclesia mandavit, propter Maximum quendam, qui martyrio coronatus est, ne una cum vita bene agentium memoria aboleretur.* At verò Damasus Maximum non martyrem facit, sed præfectum urbis, à quo Anterus martyr fuerit effectus. Confer Proem. Bar. in Martyrol. c. 1. p. 7. Ita omnia in Legendis dubia. Atque sic etiam notæ cadunt, quæ apud Spond. ad hunc an. S. 2. in editione postrema habentur de Notariis hisce. Quæ itaque fide pleraque martyrum acta sint consignata. doctissimorum voces & querelæ restantur, ita quidem ut consultius longè fuisset, si æterno silentio pleraque suppressa & oblitterata fuissent. Hinc Cranzius etiam: *utinam res gesta martyrum diligentius conscripta legerentur!* Rectius autem, meo judicio, non ad Clementem, sed ad Anterum ea conscribendi initium seu institutum alii referunt, quid enim in Clemente, ejusque temporibus non incertum? Imò quid certi in Antero?

S. 2.)

§. 2.) Anterum rogatum ab Episcopis Beticæ & Toletanæ provinciæ, An. 238. Decretalem ad eosdem rescripsisse ajunt de mutatione seu translatione Episcoporum ex una civitate in aliam. At tu cogita, si non unum sedit mensem, quomodo fieri isthoc potuerit? Quòd si XII. annos imperavit, ecquì non nisi unum ordinavit Episcopum, & quidem Fundis in Campania? Illam vid. T. I. Conc. p. 351. ed. Crabbi, & 306. ed Par. Eandem coloribus suis exprimunt Blondel. in Pseudif. præf. p. 66. & in tract. à p. 278. Cocus à p. 66. Nihil ferè aliud, quàm nudum Scripturæ textum, eúmque infeliciter & sine judicio adhibitum continet. *Eusebii* meminit Alexandrini Episcopi, & *Felici* Ephesini, qui ne nati tum fuerunt, siquidem postea demum seculo altero vixerunt. Anteri tempore Alexandria fuisse Episcopum, ex Euf. l. 6. c. 28. & 29. apparet. Idem l. 7. c. 32. narrat quidem Eusebium ex Alexandria Laodiceam venisse: sed nec iste Eusebius Alexandria Episcopus fuit, nec id factum est Anteri, sed Gaii tempore, aut paulò ante. (a)

§. 3.) Cœpisse Episcopos ad alios Episcopatus transferri Staravolscius ad Anterum notat, at Callistus I. jam scripserat ejusmodi mutationes fieri posse. Si Ughelli Italiani percurras Sacram, ipsi etiam Sedium fundatores variis sæpe Ecclesiis adscribuntur, id quod tamen Romanenses non nisi translationibus tribuunt. At aliter nos. Inde factum aimus, non quòd variis in locis federint seu Episcopi fuerint, quales illi nobis obtrudunt, sed quòd fortè ibi ad tempus docuerint, Ecclesiam Christo plantârint, & doctores ordinarint. Fucum facit Rousselius, quando (b) de Episcoporum translatione agens, hanc atque alias ejusdem farinæ Decretales adducit; rectè tamen libertatem Ecclesiarum in eo agnoscit, quòd antiquitus plures (imò quæ non?) factas translationes absque Romani Episcopi auctoritate affirmat, tandem verò Pontificem Rom. effecisse, ut à se translationum licentia penderet. At quid Romanos hos bombos curârunt Græci? Unde in Niceno Concilio can. 15. transiens non ad Papam dirigitur, nec sua privabatur Ecclesia, sed ad eam redire cogebatur, quod & in Chalced. Concilio confirmatum can. 5. & 10. Tandem latius serpente malo Græci utriusque loci privationem observârunt, unde Dositheus, quod Procurante quidem Imperatore, sed absque sacerdotum consilio è Sede Hieros. ad Constantinop. transfisset, utroque decidit, ut habet Nicetas l. 2. in Isaacio Angelo, qui circa finem XII. seculi regnavit. Ecquid hîc Papa? Ita neque quicquam de eodem apud Anterum, cùm ait: *Felix de civitate, qua ordinatus erat, electione civium, propter doctrinam & bonam vitam, quam habebat, communi Episcoporum, & reliquorum sacerdotum ac populorum consilio, translatus est Ephesum.* En antiquam libertatem! Neque verò Romani Pontificis, sed Episcoporum ipsorum, postea etiam Metropolitanarum fuerat regulare electiones tales, discutere, &

aut

(a) vid. Cham. T. 2. l. 13. c. 21. §. 4. Vit. de P. p. 402. Illyr. Cat. T. 1. 125. (b) l. 1. c. 4. § 8.

An. 238. aut confirmare, aut reprobare, ut fusè M. Ant. de Dom. l. 3. c. 3. comprobatur. At Monarchæ erant totius Ecclesiæ, qui hoc faciebant? Nihil ergo concluderis, si hæc in parte Romani quoque Episcopi ratio interdum observata fuit, maxime quantum ad ejus diœcesin; imò si fortè peregrina aliqua occurrant exempla, id præter morem, communicativè, nec ipsi soli, sed & aliis factum deprehendas.

§. 4.) De non arguendis, accusandis, judicandis & damnandis Episcopis & Sacerdotibus hæc Antero Epistola agit, uti supra Zepherini I. & aliorum, quæ sanè insulsis ratiunculis corroborantur. Nimirum non ovium, sed pastorum curam habet Papa. Quò verò tendant, videre est.

Ex eodem Antero c. 9. q. 3. & c. 11. q. 3. c. 14. absit. *Facta subditorum judicantur à nobis: nostra verò à Domino judicantur. Deteriores sunt, qui vitam morèsq; bonorum corrumpunt, his, qui substantias aliorum prædiague diripiunt.* Scil. primam h. e. Romanam Sedem, nullius judicio subjacere, sed omnes sibi subesse vult. Quid sublimius? ad Majestatem quid magis pertinet? (c)

Ib. *State, fratres, & tenete traditiones Apostolorum, & Apostolica Sedis.* bellè & piè!

Idem Papa statuit, nullum posse fieri Rom. Pontificem, nî priùs Episcopus fuerit. Observatumne verò perpetuo? At Constantinus II. & Benedictus IX. conditione laici fuere.

Fabianus
f. P.

§. 5.) Antero Fabianus succedit Romanus, qui cum ex agris, Eusebio attestante, reverteretur, & unà cum aliis Christianis fratribus ad novi Episcopi electionem accederet, extraordinaria quadam vocatione creatus est Ecclesiæ Minister, nimirum per columbam cœlitus delapsam, & super caput ejus manentem: quod tamen, ut refert Frisingensis (d) alii in Zepherino gestum scribunt. Candidam illam columbam dixisse ajunt: *Roma Episcopus ordinabere.* (e) Eodem miraculo Ravennates Severum ex textore Episcopum creasse circa annum 340. Martyrol. Rom. ad 1. Febr. ait. Ab universis fratribus, seu ab omni populo in Ecclesia *χερσολόνας ένεκα* congregato, correptum sine mora in Episcopatus throno collocatum fuisse ibidem narrat Eusebius confer Niceph. l. 8. c. 14. Electus Fabianus anno 236. juxta Blondell. anno 237. Costero. 241. Eusebio. 242. Carranzæ. Numero fuit 19. Eusebio: numero 21. Platina. at 22. Staravolscio. Ante episcopatum uxorem habuit Fabianus Carranza fatente, quæ post martyrio coronata. At ubi illam à Fabiano relictam ostendent?

c) vid. Selden. de Syned. l. 3. c. 2. p. 19. ad locum Deut. 17. 6. seq. confer. collat. Harti & Rainoldi. Arnd. antiq. l. de Episc. §. 178. Sixtin. Amama. in antiq. arb. Bibl. l. p. 588. (d) l. 3. c. 33. (e) Euf. l. 6. c. 10. Rolov. in fascic. de de Dom. l. 3. c. 3. §. 6. Starav.

JESU CHRISTI *Annus* 239.

MAXIMINI *Imp. Annus* 3.

Fabiani P. an. 1. Coss. Perpetuus & Cornelianus f. Cornelius.

JESU CHRISTI *Annus* 240.

An. 240.

MAXIMINI *Imp. Annus* 4.

Fabiani P. an. 2. Coss. Ulpus & Proculus Pontianus. Maximinus jam antè à Senatu hostis declaratus, ex Germania in Italiam festinans, & Aquilejam obsidens, unà cum filio à militibus, ejus savitiam pertasis, obtruncatur: iidemque milites parere recusantes Clodio Maximo Pupieno, & Calio Balbino, Augustis à Senatu declaratis, ambos occiderunt; ac Gordianum juniorem, jam à Pupieno & Balbino in Cæsarem coopertum, Augustum acclamârunt anno æt. 16. vel ut alii 13.

JESU CHRISTI *Annus* 241.

An. 241.

GORDIANI *Imp. Annus* 1.

Fabiani an. 3. Coss. Gordianus Aug. & Ariola. Zebino Antiocheno Episcopo successit Babylas, orientis sidus eximium: Euf. l. 6. c. x^o. Lat. 23. Chrystomo magnus & admirabilis dictus. Catechista prius fuit, ut alibi jam diximus.

JESU CHRISTI *Annus* 242.

An. 242.

GORDIANI *Imp. Annus* 2.

§. 1.) Fabiani P. an. 4. Coss. Sabinus & Venustus. Ex Baronii sententia Summum fuit in Rom. Imperio otium, & in Ecclesia pax tranquillissima. Unde Spondanus (a) ex Damaso assuit, Fabianum Papam multa ædificia in cœmiteriis Romæ fieri jussisse: *quippe qua in cryptis arenariis subius cœmiteria*
n *terram. Rom.*

a) §. 2.

An. 242. terram latebant, sepulchra SS. martyrum in quibus Synaxes à fidelibus haberi consueverant, erectis desuper adificiis reddita sunt clara atque conspiciua. R. 1. commenta ergo sunt, quæ hætenus de ædificiis, templis atque structuris publicis & conspicuis attulerunt. 2. Nonnisi cryptas & loca secreta intelligit Damasus, unde nonnisi ait: multas fabricas per cœmeteria fieri præcepit. Nimirum olim fideles ad tumulos & sepulchra martyrum convenire, absque ulla tamen superstitione, vel Sanctorum adoratione solebant: licet non diffiteamur tandem tamen in magnum abusum hæc abiisse. (b) 3. De cryptis etiam in sequentibus temporibus sermo, utpote apud Adonem ad d. 2. Augusti, in Stephani P. historia, & frequenter alibi. (c) 4. Putasne Gentiles tum passuros fuisse iis publicis in locis templa extrui, quæ hodie prætenduntur? 5. Neque verò suppositum scriptum, quale Pontificale est, pro testimonio legitimo admittimus.

Lambesit.
Concili-
um.

S. 2.) Eodem pacis beneficio congregatum concilium ab Episcopis Africanis apud *Lambesitanam* se *Labesitanam* coloniam XC. Episcoporum adversus Privatum hæreticum, quem communi sententâ condemnârunt. Quænam autem essent hujus Privati hæreses, dicit Annalista se non posse reperire. Constâsse varias hæreses in unam dicunt. De hoc Cyprianus ad Cornelium l. 1. Epist. 3. aliis 55. Vide T. 1. Conc. ed. Paris. p. 337. Justell. T. 1. p. 312. Confer. de Dom. l. 7. c. 7. §. 6. Gesn. T. 1. Conc. p. 52. & 63. Hæreses ergo & hæreticos cognoscere ac damnare, vel Concilia contra tales convocare, non solius Papa fuit. De hoc Cypr. l. all. *Antecessorum etiam nostrorum Fabiani & Donati literis severissime notatus* (Privatus) &c. Antecessorem nonnisi Fabianum vocat, nec singulare quid illi, sed idem quoque Donato &c. tribuit. Licet verò factum adprobârit Fabianus, falsa tamen manet reliquarum Ecclesiarum libertas, nec solus ille hoc judicium approbavit, nec immerito, si omnino cum fidelibus & ipse Fabianus communionem trui voluit. (d) Et hinc notabis, opidatim extitisse Episcopos, nec majori intervallo inter se distinctos: eosdemque cum Presbyteris fuisse Clericos, nisi fortè ordinis, promotionis, ætatis ratione distinctos. Adeoque Episcoporum nomine, utpote præcipuo, alios etiam intelligi. (e)

b) vid. Haspin. de Templ. c. 8. p. 112. (c) Blond. de Episc. p. 244. (d) Confer de Dom. l. 7. c. 7. §. 6. (e) Reggins p. 53.

æ(0)æ

JESU

JESU CHRISTI *Annus* 243.GORDIANI *Imp. Annus* 3.

Fabiani P. an. 5. Coss. Gordianus & Pompejanus II. Hoc tempore bellum Persicum fuit, quo Sapores R. multas Provincias Romanis ademerat, & in Syriam usque progressus Antiochiam subegerat. Fuitque terræ motus eo anno adeò gravis, ut civitates etiam terræ hiatu cum populis deperirent. Hinc omnium malorum causam gentiles in multitudinem fidelium, inquit, Origenes, conferre cœperunt, quòd non pro more pristino punirentur: unde contra Eusebium (a) putat Baronius (b) Origenem libros contra Celsum scripsisse De hoc Huetius in Orig. l. 1. c. 3. §. II. *Sexagenario jam major Origenes haud signius rerum divinarum satagebat, neq; ullum ferè intermittebat diem, quin vel verba ad populū faceret, vel scriberet, vel legeret, vel colloqueretur. Testes sunt, omni sacra eruditionis fruge referti libri contra Celsum &c. quos Gordiano imperante scriptos falsò Marianus Scotus existimavit, & quorum lucubrationem ad an. 237. perperam retulit Dav. Blondellus &c. atq; ita toto aberravit de cennio &c. Adversum hoc opus indigna quædam spargit Perronius, (c) ne vel scriptoris, vel operis ulla sit ad testandum de Ecclesiæ dogmatis autoritas, ob pauca de Filio non satis cautè dicta: cui meritò doctiss. Dallæus (d) Baronium opponit §. 3. affirmantem, celeberrimum esse commentarium, quo cum Celsi, tum etiam Gentilium omnium ac Judæorum disjecit in Christianam pietatem molitiones & arietes. De eodem scripto Kortholt. à p. 281.*

Exprobrat Celsus apud Orig. l. 7. & 8. Christianis, quòd *non ferant templa, aras & statuas inspicere: Item ararum, statuarum & templorum dedicationes fugere, ut hac veluti tesserâ occulti fœderis fidem sanciant.* Non negat Origenes aras se nullas habere, dicit autem (e) quemque illorum vice altaris habere animam suam &c. (f)

a) l. 6. c. 29. (b) §. 3. (c) repl. l. 3. c. 13. p. 848. (d) l. 3. de ador. c. 37. p. 563. (e) l. 8. p. 389. ed. ult: (f) Dalla. de cultu Lat. l. 8. c. 17. & Larrog. de Euch. part. I. 6. §. p. 97.

JESU CHRISTI *Annus* 244.

An. 244.

GORDIANI *Imp. Annus* 4.

Fabiani P. an. 6. Coss. Atticus & Prætextatus. Gordiani expeditio in Perlas, & de hostibus victoria huc refertur.

An. 245.

JESU CHRISTI *Annus* 245.GORDIANI *Imp. Annus* 5.

Fabiani P. an. 7. Coss. Appianus & Pappus. Hoc quietiori tempore tum Fabianum Romæ, tum alibi alios, cumpr. etiam Gregorium Neocæsariæ Templâ extruxisse Bar. (a) inculcat; verum non Templâ, sed areas, cœmiteria, domos, conventicula fuisse, *κατὰ χριστιανούς* verò, & ratione sequentium temporum, alicubi ita dicta talia loca, Blondel. de Episc. p. 249-252. te docet.

a) §. 3.

An. 246.

JESU CHRISTI *Annus* 246.PHILIPPI *Imp. Annus* 1.

*Philippus
Imp. num
Christia-
nus.*

Fabiani P. an. 8. Coss. Peregrinus Æmilianus. Gordianus à Philippo in Perfidis finibus occisi iustus, à Senatu inerte inter Deos relatus fuit. Ejus autem imperium Julius Capitolinus descripsit. Omnes verò novem, qui gladio eum appeterunt, postea interemptis Philippis, sua manu, suisque gladiis, & iisdem, quibus illum percusserant, interierunt. Digna sunt, quæ de Philippo Eusebius (a) refert: *F. ma est, istum (Christianus nanque erat) cum precationum in die postrema vigila Paschalis, unâ cum multitudine in Ecclesia particeps fieri vellet, non prius ab Episcopo, qui tum Ecclesia præerat, permissum esse intrare, quàm se confessus fuisset, & inter eos, qui peccatorum vinculis adhuc tenebantur astricti, locumque pœnitentiæ agentibus præstitutum occupabant, se sua sponte collocavisset: Episcopumque dixisse, eum non alia conditione, nisi istud faceret propter multa delicta, quæ ab illo ferebantur admissa, aliquando ab ipso in Ecclesiam receptum fore. Imperatorem autem alacri animo & lubenti, Episcopo morem gessisse &c.* Atqui hanc historiam eò torquent Adversarii. 1. Ut Papæ R. primatum, majestatem atque reverentiam, etiam à Summis illi debitam probent: (b) deinde ut demonstrent, quòd Ecclesiasticum regimen non sit penes seculares Principes: (c)

§. 2. Resp. 1. Pœnitentiæ publicæ omnes lapsi olim subjecti erant, sine ulla exceptione, neque alius quàm vetustus pœnitentiæ modus hîc describitur: confes. Terrull. de pœnit. c. 9. & de pudic. c. 13. 2. Non soli Rom. Episcopo Christiani Imperatores pœnitentes, sed quibusve sese sub-

diciebant,

a) 1. G. c. 2d. Lat. 27. (b) Casal. c. 22. (c) Bellar. de Rom. Pontifice l. 1. c. 7.

jiciebant, uti in Theodosio Imp. & Ambrosio Mediol. Episcopo videre est. An. 246. At hæc subjectio non tangebatur Majestatem, seu potestatem politicam: unde dignitate ne ad momentum privati erant, sed penitentialis erat excommunicatio seu abstentio. 3. Eusebius apertè non dicit, Romæ factam hanc pœnitentiam & subjectionem: unde ipse Cardinalis Bona: (d) *Sive id Roma contigerit sub Fabiano: sive Antiochia sub S. Babyla, ut refert auctor chronici Alexandrini ex narratione Leontii Episcopi Antiocheni, & confirmat Chrysof. in orat. de eodem S. Babyla contra gentes, tacito tamen nomine Imperatoris &c.* Ergo non solus Romanus excommunicare Imperatores potest: ita Mediolanensis Ambrosius Theodosium excommunicavit. 4. Osculum pedum Papalium hîc nullum planè recensetur: ac licet omnino exhibitum fuisset, in alios tamen nulla lex transisset. 5. Pro certo non tradit Eusebius hanc historiam, sed dicit *κατέχει λόγος*, fama est. Unde plures licet Christianum fuisse agnoscant scriptores, idque ex sola traditione, non pauciores tamen Constantinum M. primum fuisse Imperatorem Christianum volunt. Ab Eusebio deceptos Vincentium Lerinensem, Orosium, Cedrenum, Nicephorum, Hieron. Zonaram tradit Kipping. Polit. l. 1. c. 16. §. 15. fictas insuper esse Epistolas Origenis nomine insignitas. Eodem tendit illustris Huetius in Orig. l. 1. c. 3. §. 12. *Aique utinam, inquit, vel due illa super essent epistola, quas ad Philippum Imp. ejusque uxorem Severam Augustiam scripsit. Hinc certo conjici posset, verène Christo adhaeserint, quemadmodum ab auctoribus Christianis proditum est: an à Christianis partibus fuerint alieni, quod persuadet Ethnicorum auctorum de nova ab iis suscepta religione silentium: & multorum præterea tum Christianorum, tum Ethnicorum consensus, à quibus primus inter Imp. Christum professos Constantinus celebratur.* Plures negationis rationes ibidem vide. 6. Ipse Baronius §. 6. Perquam vehementer dubitat, & statuit loco Philippi Imp. intelligendum esse Philippum Augustalem, in Ægypto præfectum. Idem sentit cum Scaligero Rupertus hist. Univers. p. 356. 7. ludi seculares quos Philippus uterque celebravit, quid aliud, quàm gentilissimum sapiunt: vid. Blondel. de prim. p. 1128. ubi p. 1130. idem ex Numismatum inscriptione contra Bar. 249. §. 4. probat, & ad §. 1. 2. 3. ejusdem anni alia argumenta diluit: ad objectionem ex Pontii martyris actis de quibus Bar. hoc anno §. 9. & in Martyrol. ad 14. Maii, ibidem Blondellus responderet: ut & ad Epistolam Origenis ad Imp. & aliam ad Severam Imp. ibidem. De Pontii autem actis Hier. Cat. p. 131. Bellar. p. 64. Gerh. p. 176. Lambec. Bibl. T. 2. p. 639. seq. ex M. S. Cesareano dicit, hunc Philippum Archiepiscopatum Laureacensem, qui usque ad sua tempora pauper fuerat, divitiis & opibus exaltasse. At quis illis temporibus talem Archiepiscopum dabit nobis? Quis amplas divitias? Unde pro Philippo Augusto Philippum

An. 246. Augustalem in Ægypto præfectum reponendum, adeoque deceptum Eusebium Baronius agnoscit.

§. 3.) Non quidem initio Imperii Philippum à Pontio conversum, sed anno demum quarto, qui millesimus adeoque Urbis natalis fuit, quo ludii seculares celebrati, Baronius (e) vult: At quid Pontii acta curemus: cum non modò in ludis illis, quos celebrârunt Philippi, sed in moribus universis nihil Christianis hominibus dignum observent docti. Unde Pomponius Lætus ait Philippum fuisse Punica fide deteriorem, eumque ut scelera tegeret, cultum Christiani nominis simulâsse. Utut verò multi sint, qui eos Christianos faciant, (f) haut tamen aliter hoc invaluisse credendum, quàm ex primi ita referentis errore. Rufus Canonista: (g) *Non ante admissus est ad sacra ab Episcopo QUODAM &c.* Longius abit Haprechtus (h) quando Fabiano cum Philippo litem fuisse dicit, sed non probat; at tamen aliud dissentire, aliud deponere, sicut Gregorius VII. Henrico fecit. Imò ne excommunicavit quidem Imperatorem hoc loco, sed ad exomologesin tantum faciendam Ecclesiasticam, inter pœnitentes fuit ab Episcopo persuasus. (i) Subsunt quidem etiam Ecclesiasticæ disciplinæ Reges & Imp. at tamen cautè tractandi, ne majus inde malum erumpat. (k) Fabula itaque, & fraus potiùs, quando dicunt, Imperatorem prostravisse se ante pedes Fabiani. Nihil de hoc Nicephorus (l) sed Philippum conversum ad Christi fidem, in ordinem pœnitentium admissum fuisse. Nec si vera esset hæc prostratio, ad rem quidquam faceret, quandoquidem aliud longè ultrò se prosternere coram aliquo non poscente, aliud pedes ejus osculari, idque ex lege & officio atque cogente necessitate. Certè Petrus à Cornelio talem sibi exhiberi cultum passus non est: Act. 10. 26.

§. 4.) De hoc Rousselius: (m) *Nihil, inquit, de prosternatione (tu lege prosternatione) ad pedes, pedumque osculo proditum habemus de primis Episcopis, ac neque Romanis: nisi quod Genebrardus Chron. l. 3. refert, Philippum I. reverenter se provolvissè Fabiani pedibus: licet quos citat, Eusebius & Nicephorus, quod se provolverit non dicant, expressè, ac solummodo, cum inter pœnitentes à Fabiano statueretur, non recusâsse: num verò pœnitentes sacerdotis pedibus se abjicere debet veniam accepturus? Imò provolutos olim sacerdotibus pœnitentes, Tertullianus, aliique nos docent, scil. ut pro illis Dominum deprecarentur. Num hoc ad solum Papam R. pertinebit? Aliis tamen non melior Rousselius, dum (n) ita scribit: *Gladium materiale Principi Ecclesiarum convenire non extra dubium est: sed indubitatum nemini debet esse, quin spirituale possit stringere in omnes fideles cujuscunque conditionis &c.* Resp. 1. Imò recondendus est ipsi Petro gladius materialis, n̄ perire*

a) §. 9. Spond. §. 2. (f) vid. Korih. p. 278. (g) cont. Carol. Molina p. 573. (h) p. 11. (i) de Dom. l. 6. c. 9. §. 20. & 28. (k) Zimmerm. §. 187. (l) l. 5. c. 25. (m) l. 3. c. 4. §. 15. (n) l. 8. c. 1. §. 1.

rire velit. 2. Principem terrenum universalis Ecclesiæ non agnoscimus. An. 246.

3. Proinde Synedrio legitimo & ordinario omnem potestatem seu disciplinam Ecclesiasticam in omnes accensemus. Subjacent ergo & ipsi principes censuris Ecclesiasticis, si modò Christiani sint. Nam eo ipso quòd Christiani, illi se huic disciplinæ submittunt. Quidpe postquam principes & magistratus Christiani esse cœperunt, illa nec abrogata est, nec abroganda. Verùm, quia dantur gradus personarum delinquentium, & censuræ Ecclesiasticæ; prudentia Christiana exigit, ut illi ritè exerceantur, ne plus destrua-
mus, quàm ædificemus. Quare cùm princeps sit eximia persona in domo Dei, sic est eadem discipula temperanda, ut verè quidem ille sentiat fulmen, sed ne convulsio aliqua Ecclesiæ vel politiæ inde existat.

§. 5.) Atque si omnino vera esset conversio Philippi, tum donationis Constantinianæ ratio vera non esset, quæ asseritur, Constantinum, quia primus Christi agnitionem inter Cæsares adeptus esset, hac largitione Romanam Ecclesiam exornasse. Idem Imperator non sine ratione Antimachia-
vello (o) vocatur *impiger arabs*, in quo nullus Dei metus, nulla fides, nulla religio, cultûs Christiani simulator &c. Si Christianus fuit, quâ ludos seculares mensibus circiter XIX. ante mortem (ut aliqui contendunt) celebra-
vit, qui sacri erant Diti Patri & Proserpinæ? Quare hi Philippi in divorum numerum relati à Senatu fuissent, si religionem mutassent. (p) cum totus Senatus, Duces & exercitus inimicissimi religioni Christianæ fuerint? Ex-
taret quinetiam procul dubio aliquod beneficium erga Ecclesiam. Vana autem esse quæ feruntur, Fabianum thesauros à Philippo accepisse, & quia illos sub Decio ostendere noluerit, martyrio sublatum esse (q) Laurentii Diaconi confessio reclamation, dum pauperes Ecclesiæ esse thesauros dixit. Quòd si tandem Christiani fuerint hi Philippi, ipsi suo fato experti, felicitatem notam Ecclesiæ non esse. Ecquâ verò Nicephorus lib. 5. electionem Fabiani posteriorem facit morte Philippi, quando cap. 25. agit de conversione Philippi & ejus morte, & de Decio successore: capite verò 26. loquatur de electione Fabiani, suffragiis totius populi facta?

o) p. 164. (p) *Bar. ad an. 253. §. 3. Spond. §. 2. ex Eutrop. l. 6. (q) aux Estats in Fabio.*

JESU CHRISTI *Annus 247.*

An. 247.

PHILIPPI *Imp. Annus 2.*

Fabiani P. an. 9. Coss Philippus Aug. & Fabius Titianus. Romam autem se contulit Imperator; filio in consortium ascito (a) Postquam XI. annos *Plotinus* Ammonium Alexandriæ audiit, Romam ad profitendam Philo-

a) *Euf. l. 6. c. 18.*

lofophiam abiit, de quo diverfa judicia: vid. Bar. alios: inpr. Lambec. B. T. 4. pag. 182.

An. 248.

JESU CHRISTI *Annus* 248.
PHILIPPI *Imp. Annus* 3.

*Heraclas
Alex. E-
pisc. obiit.*

S. 1.) Fabiani P. an. 10. Coss. Præfens & Albinus. *Heraclas* s. *Heraclius* Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopus hoc tempore obiisse fertur. De hoc Eutyechius similiter Alex. Patriarcha: (a) *Mortuus post 13. annorum sedem: cujus tempore vocatus est Patriarcha Alex. Baba (Papa) i. e. avus.* Huet. in Orig. l. 1. c. 3. S. 9. initio XVI. Sedis suæ anni decessisse vult. Meritò Blondellus (b) Franciscum à S. Clara flagellat, quando ex Glossa ad canonem Legimus. d. 93. *Heraclam & Dionysium* (Heraclæ successorem) *Hieronimo* *æquales & contemporaneos* facit. In allegato autem canone, malè ex Epistola Hieronymi ad Evagrium (insulse Gratianus ad Evandrum, vel Eugenium Episcopum) Heraclas vocatur Esdras, quem & Glossator non melius sequitur. Iterum Blondel. (c) ex laudata modò Hieronymi epistola docet, eam aperte ostendere. 1. Episcopatum, quo tempore primùm à presbyterio distingui cœpit, merum *πρωτοκλειρίας* jus fuisse. 2. Collatum propriè à Presbyteris, præposito suo jus illud fuisse. 3. Presbyteros de se elegisse, in excelsiori gradu collocasse, Episcopum pro arbitrio nominavisse, quem jure *κλειρίας* donaverant, adeoque & electores, & ordinatores fuisse. 4. Vera esse & manere Hieronymi verba: *Quid facit excepta ordinatione Episcopus, quod Presbyter non facit* &c. Ad hæc Ursinus: (d) *Idem alibi quoque evenisse constat, cum Ecclesia crevissent, ut tolleretur schismatis occasio: sic tamen, ut jus omne regiminis & potestas remaneret in presbyterio, nec sine hujus scitu ac consilio quicquam agere possent de jure præfides Episcopi. His moribus & institutis imbuti fuerunt, qui sub Francorum imperio à Britannia in Germaniam advehi fuerunt Monachi Presbyteri: inde in illos Episcoporum odia, & horum in Episcopos contemptus, mutuæque certamina.*

*Dionysius
Episc. A-
lex.*

S. 2.) Heraclæ *Dionysius* successit, qui ad aliorum differentiam Alexandrinus dictus. Id anno altero Maximini Imp. factum vult Eutyechius, eique 17. annos in sede tribuit. Discipulus & sectator antehac fuerat Origenis, sic tamen, ut à præceptoris sui erroribus abstinerit. Huetius l. c. S. 10. ex Bar. S. 1. docet Heraclam favisse Origeni, unde turbæ confopitæ: Dionysium verò Origeni se infensissimum præbuisse. Vir autem doctissimus & cordatus hic habetur Dionysius, quem haud immerito flagellum hæreticorum

a) p. 383. (b) de Episc. præf. p. 54. (c) ib. p. 310. (d) *iv. de Eccl. Ger* p. 58.

ticorum sui temporis dixeris. Summa illi intercessit familiaritas cum Dio. An. 248. nysio Romano & cum aliis, quorum etiam consilia junxit adversus Sabelium, Samosatenum, & alios hæresiarchas. Defuncto Heracla, Origenis fautore & patrono, lis ab hoc Dionysio contra Origenis errores & libros renovata fuit, quam excitaverat Demetrius præcessor: (e) quare Origenes compendii gratiâ rectæ fidei professionem tum ad Fabianum Romanum, tum ad alios mittit Episcopos. Imò hoc etiam tempore eundem Origenem Romam vel vocatum à Fabiano ad causam dicendam, vel sponte eò abiisse ex Porphyrio, sine ullo teste Christiano Baronius fingit; adhæc Eusebium ob silentium malæ fidei accusat. Atque hinc magnos Cardinalis & sequaces triumphos contra nos agunt. *Primò ad Fabianum Rom. Pontificem, tanquam ad totius Catholicae Ecclesie præfulem, mox ad alios misit Episcopos* (fidei professionem.) Verùm quare ad alios quoque misit, num enim non sufficiebat una Fabiani vox & decisio? At tu Eusebium audi: (f) Scribit *Fabiano Romano Episcopo, aliisque multis Ecclesiarum præsidibus* (ἀρχισυν ἐκκλησιῶν) *de sua recta & orthodoxa de fide Christiana sententia.* Hæc Eusebius Fabianum non Pontificem, sed Episcopum, & quidem Romanum, ceu particularis Ecclesiæ præsidem nuncupat. Neque tempore distinguit, quo tum ad Fabianum, tum ad alios scripsit. Futilia ergo Baroniana *primo, mox.* Quòd si ergo cæterorum præsidum, ad quos scripsit Origenes, Monarchia non concluditur, ergo neque Fabiani. Subjecit se ergo Fabiano uti & cæteris. Baronium Rouffellius Canonista sequitur, unde (g) ex Ep. Hier. ad Pammachium & Oceanum de erroribus Origenis, eum ad Fabianum epistolam misisse, quâ pœnitentiam egerit, quòd plurimos errores in vulgus edidisset: & ex Eusebio hoc ipsum, quod modò tractamus, profert: hinc infert: *Origenem apud supremum Episcopum pœnitentiam egisse, ab eòque veniam consequutum;* at nihil tale Eusebius. Quin laudatiss. Huetium iterum audiamus, qui Orig. l. 1. c. 1. §. 7. malè Baronium excogitasse ait, secundò Origenem Romam abivisse ad Fabianum Papam purgandi sui causâ, quia non distinxit inter duos Origenes: hinc è contrario ex uno Origene Adamantino duos fecere, ab uno Origenistas simpliciter ita dictos deducentes, ab altero hæreticos, qui *Fædi* alias cognominati. utinam verò hæc Origenis Fidei professio non interiisset? Origenis
βα.

§. 3.) Rectè hoc loco Mornæus (h) *quæ ambigit, quin Fabiano & pro sua dignitate, & pro urbis prerogativa, suis deferretur honos?* At quis Papalem majestatem & primatum inde eliciat, vel adpellationem ad solam Sedem Romanam, quandoquidem æqualiter ad omnes scripsit? Altera hac vice Romam non profectum Origenem jam percepimus. Fac tamen & finge. Ergone tantum Romam, non etiam aliò; prout ad alios similiter scripsit? Ergone ideo, quòd Fabianum Ecclesiæ Monarcham agnosceret & adoraret.

e) Huet. §. 13. (f) ex l. 6. c. 29. (g) l. 1. c. 6. §. 12. (h) *myst. inig* p. 28.

An. 238. rarer. Nec enim gratis ad alia loca abivit, quoniam à Dionysio exagitabatur. Quo loco Origenes Romam ejusque Episcopum habuerit, ex prioribus ejus professione liquet, eò enim abiit, quòd ipsi admodum erat inopatis, Ecclesiam Rom. planè antiquissimam invisere (*τὴν ἀρχαιοτάτην ἐκκλησίαν ἰδεῖν*) ubi non diu commoratus. (i) Cur non dixit, desiderasse ipsum Ecclesiam R. omnium Ecclesiarum dominam invisere; aut tale quid? adeoque videmus cujus rei gratiâ non solus ipse Origenes, sed & alii eandem invisere soliti Ecclesiam. (k)

i) *Euf. l. 6. c. 18. L. c. 12. (k) de Dom. l. 4. c. 2. §. 31.*

JESU CHRISTI *Annus* 249.
PHILIPPI *Imp. Annus* 4.

An. 249.

Fabiani P. an. 11. Coss. Philippus uterque pater & filius, ille secundum, hic primum. De millenario Urbis conditæ anno, ludisque secularibus, (a) ut & Philippi utriusque conversione, abundè ad an. 246. actum. Igitur Arabiana Arabiana Synodus II. occurrit, contra hæreticos affirmantes animas hominum mortales esse, easque unâ cum corporibus extingui, & in novissimo die cum iisdem resuscitari. Unde Arabici hæretici, cum quibus ita Origenes conflixit, ut hæresin penitus sustulerit. (b) Albera in Arabia habitata fertur: qui verò author & dux hæresis fuerit, non docetur. Similes his hodierni Sociniani negantes animam superesse post animal, ut & Psychopannychitæ, contra quos Calvinus solidè pugnat. Ergo de hæresibus cognovit Arabiana hæc Synodus, non minus quàm cætera in suis provinciis emergentes Ecclesiasticas contentiones, nulla Episcopi Rom. interveniente auctoritate.

Arabiana
Syno-
dus II.

a) *vid. Calvin. ad an. 248. & Dietr. in Philippo (b) Euf. l. 6. c. 30. Aug. c. 8. Libellus Synodicus. T. 1. Conc. ed. Venet. p. 361. & Paris p. 338.*

JESU CHRISTI *Annus* 250.
PHILIPPI *Imp. Annus* 5.

An. 250.

§. 1. Fabiani P. an. 12. Coss. duo Philippi, ille III. hic II. Cæcilius Cyprianus Cleri & populi consensu (uno non nisi adversante Felicissimo Presbytero) Carthaginensis Episcopus eligitur in locum Donati, vel, ut alii, Agrippini. Aliàs genere illustris, ante conversionem potentiâ clarus, suæque civitatis senator primarius, insignisque rhetor. Non verò hunc, sed alium ejus-

Cyprianus
Episcopus

ejusdem nominis, professorem magices fuisse nonnulli volunt. Quare futi- An. 250.
lis & plus quàm anilis fabula, Justinam à Cypriano artibus magicis frustra
tentatam in causa fuisse, cur is mirabiliter ad Christi castra accesserit. (a)
Conversus per Cæcilium presbyterum imperterritum Christi assertorem se
præbuit, quòd eruditione & eloquentia polleret, multa passus à tyrannis &
vicinis infidelibus, quos deseruerat, à quibus per jocum Caprianus, vel
etiam Coprianus vocatus, teste Lactantio. Capite tandem diminutus sub
Valerio. Ejusdem vitam Pontius Diaconus Cypriani descripsit, malè Tri-
themio Pontinus: de his in præf. in Cypr. De sui electione ipse variis in locis
testatur. Epist. 55. dicit, *se in locum defuncti substitutum, populi universi suf-
fragio delectum, collegis omnibus fideliter junctum.* Sic Oprat. l. 1. Suffragio ro-
tius populi Cyprianus eligitur. Ita Cyprianus Ep. 68. de consecratione: *Tradi-
tio divina, & Apostolica observatio, ut ad ordinationes ritè celebrandas, ad
eam plebem, cui Præpositus ordinatur, Episcopi ejusdem provincie proximi
quique convenient, & Episcopus deligatur plebe presente, qua singulorum vi-
tam plenissimè novit & uniuscujusque actum de ejus conversatione perspexit.* Ib.
*Plebs obsequens præceptis Dominicis, & Deum metuens, à peccatore præposito
separare se debet, nec se ad sacrilegi sacerdotis sacrificia miscere; quando ipsa
maximè habet potestatem, vel eligendi dignos sacerdotes, vel indignos recusandi.
Quod & ipsum videmus de divina autoritate descendere, ut sacerdos plebe
presente, sub omnium oculis eligatur.* Paulò post: *Coram omni synagoga jubet
Deus constitui sacerdotem i. e. instruit & ostendit, ordinationes sacerdotales non-
nisi sub populi assistentis conscientia fieri oportere; ut plebe presente vel dete-
gantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur, & sit ordinatio justa
& legitima, qua omnium suffragio & judicio fuerit examinata. Quod postea se-
cundùm divina magisteria observatum in Actis Apostolorum, quando de ordinan-
do in locum Juda Episcopo Petrus ad plebem loquitur. In ipsorum etiam Diacono-
rum ordinationibus id observasse Apostolos ex Act. 6. 2. demonstrat, idq;
ideo tam diligenter & cautè convocata plebe totà gestum dicit, ne quis ad
altaris ministerium, vel sacerdotalem locum indignus obreperet. Vanissimum
autem esse Bellarmini *νενομιζέσθαι*, qui non suffragium, sed solum testimo-
nium plebi perimitti contendit, ipsa Cypriani verba ostendunt.*

vid. an.
261. §. 20.

§. 2.) Ideim Cyprianus epist. 4. ad Felicem Pres. de electione ita ha-
bet: *Ius eligendorum Episcoporum, Sacerdotum ac Diaconorum, jam inde à
principio penes Apostolos, & dein apud Sacerdotes civitatum, non sine tamen
suffragio plebis, atque judicio vicinorum Episcoporum fuit.* (b) Sic B. Hier. in
Jonam c. 3. de Cypriano: *Ad probationem bonorum operum, arbitror solum
hoc satis esse, quod judicio Dei & plebis favore ad officium Sacerdotii, & Episcopa-
rii gradum, adhuc neophytus, & ut putatur novellus electus est.* (c) Unde rectè

o 2

EX

a) Dalla. de ador. l. 1. c. 8. (b) Vid. Cham. T. 2. l. 10. c. 10. §. 2. Polyd. inv. l. 4. t. 6. & c. 10.
(c) Blondel. de Episc. p. 423. & 55. n. 4. & 381. & 478.

An. 250. ex Cypriano concludit Marca: (d) *Certum est, Episcopos ante Concilium Nicenum electos fuisse Cleri ac plebis suffragio.* Novè ergo vel inscia, vel invitæ plebi Minister obtruditur: quandoquidem id communi olim Ecclesiæ suffragio fiebat, & ab ipsis Apostolis hic mos originem habet. (e) Neque advertatur 3. canon Laodic. qui ὄχλον, ut electionibus intersit, prohibet. Quidpe per ὄχλον turba, forensis ac populi sæx intelligitur, quæ tumultus ut plurimum seditionesque excitat, nec tam ratione, quam corruptione agit. Nuspiam verò removel ἡ λαὸν, populum, quem adesse Conc. Nicenum I. decernit; nec excludit honoratorum testimonium, juxta Leonis I. epist. 3. ad Viennensis provinciæ Episcopos, adhibendum. Nec tandem τῶς πρώτης Novellæ Justiniani.

§. 3.) Sic. 2. Paris. Concilium an. 559. can. 8. *Nullus civibus invitis ordinetur Episcopus, nisi quem populi & Cleri electio plenissima elegerit voluntate, non Principis imperio.* Adde dist. 63. omnis electio. & d. eadem c. Sacrorum canonum non ignari. Diffusè de his ex Cypr. differentem vid. M. Ant. de Dom. l. 3. c. 3. §. 7. ubi §. 5. in hunc modum: *Electio pura & simplex Ecclesia non distinxit olim à nominatione simplici vel presentatione aut postulatione: neque in electione ullum jus acquiri censuit electo, super quo lites & jurgia essent excitanda. Antequam enim ordinaretur Episcopus, & in sede collocaretur ab Episcopis vel Metropolitano, plebis unanimis consensus querebatur, & si studia in contrarias partes essent divisa, ad unionem ut redigerentur, Episcopi ipsi, & ordinatores satagebant. Ac demum, si plebem componere non potuissent, absque ulla competitorum lite, quem magis idoneum ordinatores censebant, plebique non invisum, illum consecrabant.* Ex his rectè concludimus: Si Visibile in his terris Caput esset, & Monarcha totius Ecclesiæ, ad minimum omnes Episcopi ab eo essent creati, quandoquidem penes illum summa tum potestas, tum majestas fuisset. Nullum hinc uspiam fidelitatis juramentum, nulla investitura Papalis, simonia nulla, nec annates, bullæ.

d) l. 6. c. 2. §. 4. (e) vid. eund. Cypr. ep. 24. & 33. 34. 35. & 55. 56. & c. & ex eo Blondell. de Episc. p. 466. item Bulliald. Lusit. p. 3. & 13.

An. 251.

JESU CHRISTI Annus 251.

PHILIPPI Imp. Annus 6.

Gallia
Apostoli.

vid. an.
44 §. 38.
& 41.

Fabiani P. an. 13. Coss. Æmilianus & Aquilinus. *Gratianus primus Turonensis Episcopus sublatu dicitur: Martyrol. ad 18. Dec. Gregorius Turon. hist. l. 1. dicit, eum ad an. 252. Turonum venisse ad prædicandum Gentibus Evangelium, Saturninum Tolosam, Dionysium Parisios, ubi etiam Episcopus & martyr factus. Aiqui hic ipsissimus est, inquit Molinæ. (a) Dionysius,*

a) Novit. l. 7. contr. 4. c. 12. p. 1027.

nysius, quem falso Arcopagitam vocant. Unde nimia indulgentia & censura in Gregorium Cardinalis utitur, quando ad an. 109. §. 2. hæc ejus simplicitatem multa faciliè admittenti donanda esse scribit: id verò eum in finem facit, ut ad annum 109. passum esse Dionysium præscribat. Quem verò tu Dionysium Parisinum putes, quem Æneas Sylvius in sua Germania cap. 43. ex Leone P. Parisiis Ratisbonam furto subductum ait? Saturninus quoque Tolosæ præcipitatus fertur.

An. 251.

item an.

109. §.

22.

Horum ergo sermo quia Latinus fuit, quem populus quoque intellexit & locutus, mirandum non est, si eodem cultum instituerunt sacrum: non quidem ad modum Romanum, sed diversis ceremoniis, pro temporis & locorum necessitate: quæ quidem necessitas tamdiu duravit, usque quò Ambrosii officium receptum fuit in Gallia, quod postea ad Carolomanum usque in usu fuit, qui Romanum introduxit officium. Confer omnino Bonam Liturg. l. 4. c. 4. §. 1. Non dubitat Ursinus (b) primis statim Ecclesiæ nascentis temporibus, in Galliis, & aliis trans alpinis regionibus, prædicatione Evangelii multos ad Christi fidem conversos. Quanquam serius religionem veram trans alpes susceptam testatur Sulpitius l. 2. & Greg. Turon. l. 1. non tamen simpliciter: Confer c. 28. ib. & Bucherium in Belgio Romano lib. 6. c. 3. ad quoque fratres Sammartanos in Gallia Christiana. Fateretur Bucherius l. all. quòd penè omnes Gallicanorum Episcoporum indices, qui ab Apollis deducuntur, cum primum suum, aut secundum censuere Sacerdotem, spatium repente 200. circiter annorum Episcopis vacuum exhibeant proximos deinde eorum successores in Constantini tempora, subinde etiam serius, historicorum auctoritate revicti, rejiciant. De Saturnino Gallia Christiana T. 1. pag. 672. Eum acta antiqua è Codice Fuxiensi Tolosano desumpta volunt, ex Joh. Baptistæ discipulis, Romam cum Petro advenisse, tum in Gallias ab eo missum Tolosam, insuper post fundatam apud Aquitanos Ecclesiam Elosanam, in Hispanias transiisse fidei prædicandæ gratiâ, tandemque reversum ex veteri traditione martyrio vitam consummâsse &c. At Decii temporibus passum plerique existimant (en nihil firmi!) ex Greg. Tur. l. 1. c. 28. nec contradicit, etiamsi l. 1. de mirac. c. 48. dicat, Saturninum ab Apostolorum discipulis ordinatum Tolosam accessisse. Consentiant Martyrol. Rom. Baronius sub an. 254. Genebrardus, Bosquetus l. 3. hist. Eccl. Gall. c. 29. Catellus in Commentariis, alibi. Secundus Tolosæ Episcopus recensetur S. Honoratus. 3. S. Hilarius. 4. S. Silvius. 5. Rodonius, & quidem ad IV. Seculum, ad an. 356.

b) *rr. de Eccl. Germ. c. 2. p. 27.*

An. 252.

JESU CHRISTI *Annus 252.*PHILIPPI *Imp. Annus 7.*Persecutio
Alexandriavid. an.
255. §. 10.

Fabiani P. an. 14. Coss. Decius & Gratus. Uno anno ante persecutionem Decianam gravis tumultus Alexandriae in Ægypto à mago quodam excitatus, in quo plures fidem negare recusantes martyriis & suppliciis affecti, ut habet Euf. l. 6. c. 34. & Korth. p. 300. Fortè contagio, aliave mala in causa fuere, quæ ex solemnibus more, Christianis adscribere: unde Funccius in Chron. quia pestilentia sub Decio multas provincias occupat, maxime Ægyptum, integro decennio, inde Cyprianus librum de mortalitate scripsit. De hac persecutione Euseb. lib. 6 cap. 34. in Gr. c. μά. inter alios martyres Apollonia Alexandrina virgo occurrit, quæ post maxillas crudeliter verberatas, omnesque excussos dentes, seipsam in rogam injectit. Unde sine dubio apud supersticiosos dentibus medetur, qualium dentium magna copia in Anglia. (a)

a) Chemn. Conc. Tr. p. 672. Bar. § 4. Martyrol. 9. Febr.

An. 253.

JESU CHRISTI *Annus 253.*DECII *Imp. Annus 1.*Philippi
perierunt.
suecedis
Decius.Deciana
persecutio.

§. 1.) Ad hunc an. necem *Fabiani P.* sedemque vacantem ponit Spondanus, ea ratione ductus, quòd Decius statim initio imperii persecutionem moverit. Necem quidem ad hunc, vacationem autem ad an. sequentem refert Baronius. Coss. Decius II. & Etruseus, qui aliàs Decius Junior. *Philippus* senior Veronæ, junior Romæ interempti, illi ex Petavii sententia, imperare cæperunt an. 244. occisi 249. Onuphrius autem & Calvisius eorum interitum ad an. 250. referunt, (a) successorem habuere *Decium*, Budaliã Pannoniæ inferioris oriundum, qui mox filium Decium Casarem dixit, (b) ac in Christianos persecutionem indixit, quam octavam alii, alii septimam vocant, de qua Cyprianus, Deo chari domo privabantur, patrimonio spoliabantur, catenis premebantur, carceribus includebantur, bestiis obiciebantur, ignibus puniebantur. (c) Totæ multitudines in solitudines & montes profugerunt, ibique fame, siti, frigore, morbis & vi latronum sublati sunt. Ecclesiam Christi per otii intervalla variam laborem contraxisse, ne Cyprianus quidem in ipso persecutionis æstu negat, causamque affert, quòd sua

a) Lambec. Bib. T. 2 p. 639. (b) vid. Rupert. hist. Univ. p. 358. in Bar. (c) vid. Korth. 275.

suæ cupiditati quisque indormiat, unde censura cœlesti expergefieri opus habeat: vid. ser. de lapsis: (d) ubi etiam de pastoribus Ecclesiæ: Non in sacerdotibus religio devota, non in ministris fides integra, non in operibus misericordia, non in moribus disciplina. Quin Episcopi plurimi, quos ornamento esse oportet cœteris, & exemplo, divina procuratione contempta, procuratores rerum secularium fieri derelictâ cathedrâ, plebe deserta &c. Ita hanc persecutionem Eusebius l. 8. à c. 1. iisdem malis tribuit. Odio quin etiam Decii in Philippum quasi Christianum: alii ob felix fidelium incrementum accidisse statuunt ex eodem Eusebio, Niceph. Orosio, Hier. Inter innumerabiles martyres ergo Fabianus Romanus ponitur: (e) Martyrol. R. ad 20. Jan. Confer epistolam Cleri Romani ad Cyprianum, quæ numero 31. inter Ep. Cypr. edit. Pamel. item Epiph. l. de mens. & pond. & Hier. in Script. Eccl. in voce Orig. Sedit Fabianus an. 13. m. 11. aux Estats an. 14. Carranzæ, Starav. an. 14. d. 4. Costero an. 14. m. 1. (in marg. m. 11.) d. 11. Damaso. At Paris. & Baron. an. 15. d. 4. ut nimirum Chronologi vacuum supplere lacunam possint. Et tamen §. 6. & 28. vacasse Sedem anno uno & amplius agnoscit: vide eundem ad an. 254. §. 31. & 42. ubi de Cornelii electione. Ita Dietericus in Breviario ex Binio, non minus quàm integro anno, & quidem in magna rerum perturbatione, viduam seu ἀνέγαλον fuisse Ecclesiam Rom. Damasus cum Platina fingit cessasse Episcopatum dies VI. at rectè illi Scholiastes subjicit: Clerus Rom. in Epist. ad Cypr. (f) multò longiorem fuisse cessationem, propter rerum & temporum (ut ait) difficultates ostendit. Scholiasten Parisini Collectores sequuntur (g) Onuphrius ponit m. 1. d. 26.

Fabianus
P. tollitur.

§. 11. anni
seq.

§. 2. Fabianus sepultus fertur in cæmiterio Callisti, viâ Appiâ, ordinationibus V. fecit Presbyteros 22. Diaconos 7. Episcopos 11. Tres ejus Decretales extant, quas vid. T. 1. Conc. p. 354. ed. Ven. & 317. ed. Paris. Cujus autem momenti sint, ex seqq. liquebit. Prima directâ ad omnes Ecclesias; qui non debeant admitti ad excusationem, & non esse communicandum cum excommunicatis. Illam jure proscribunt Blondel. in pseud. If. præf. p. 67. & in tract. à pag. 286. Cocus p. 67. De ead. tu Baronium nostrum audi, qui ad annum 238. §. 9. ita habet: Tam in titulo, quàm etiam in consulib. depravata adeò est, ut spuria penitus censeatur, nisi nonnulla in ea posita corrigantur. Itaque putavit istis correctis non amplius spuriam. (h) Initium epistolæ non consentit cum veritate, quod præcipit aliis Ecclesiis, ut totidem Diaconos & Subdiaconos facerent, quot Romana habet Ecclesia: & certum est, alias Ecclesias id non observasse: inepta etiam est ratio, quam subjungit: *Omnia quæ scripta, &c.* Rom. 15:4. Commendat Romanum in sacris ritum: at plurimæ Ecclesiæ, ipsa etiam Mediolanensis, eum non

Prima
ejus de-
cretalis.

d) inpr. p. 225. (e) vid. Bar. §. 5. Spond. §. 3. (f) Ep. 31. apud Cypr. seu l. 2. ep. 7. (g) T. 1. p. 339. (h) Dalla. de Parr. p. 27.

An. 253. non observârunt. Ib. sentit, eos, qui in Catholica fide suspecti sunt, non debere ad accusationem rectè credentium admitti: quia *suspiciones semper amovenda*. Verùm tunc temporis Christiani subjecti erant civilibus legibus, nec curabatur Romani Episcopi decretum. Et paulò suprâ accusatores, qui rectam non tenent doctrinam, non admittuntur. Idem in Jure can. c. 4. q. 4. *Nullus unquam præsumat accusator simul esse & iudex vel testis: quoniam in omni iudicio quatuor personas semper necesse est esse: id est, iudices electos, accusatores idoneos, defensores congruos, atque testes legitimos, &c.* Ergo juxta hanc regulam, iudicium hæreseos in nos ferre Papa non potest. Ib. prohibetur, *ne quis cum excommunicatis scienter psallat in domo, aut colloquatur, aut oret.* c. 11. q. 3. sicut Apostoli. *Commonet, ut caveant à Novato heretico, & aliis, qui aliam fidem tenent.* Innuit igitur suo tempore Novatum ex Africa Romam venisse, & in sententiam suam Novatianum cum aliis quibusdam pertraxisse. At verò Cornelii demum tempore id accidisse ex Cypriano manifestum fit, ex Eusebio item, & aliunde. Atque hoc ipsum Baronius ad annum 238. §. 9. Spond. §. 3. Binius in notis, & possevinus in apparatu agnoscunt.

21. Decretalis.

§. 3.) Decretalis Fabiani II. ad omnes Orientales Episcopos. Hanc idem qui superiorem deplumat, Blondel. præfer. p. 67. intr. à p. 293. Ejus 1. pars, ut per annos singulos novum chrisma conficiatur & vetus incendatur 2. de Episcopis non accusandis nec obreftationibus lacerandis, quæ ita exprimit Starav. Ut sacerdos in sacro, non in profano foro accusetur, neve Clerici in accusatione Laicorum, aut Laici in clericorum recipiantur, c. 2. q. 7. Sicut. Hic fasè Clericos nonnisi Prælatorum potestati subjicit, & à seculari eximit. vide Carr. p. 61.

Verùm cùm Orientalium Episcoporum nomina supprimantur, & aliàs constet, confectionem chrisma Romanorum superstitionem esse, quis credat Fabianum ad eos ejusmodi scripsisse Epistolam, eandem cum superioribus crambem, nec nisi rancidis & insulsis ratiunculis proposuisse? Sed quidquid sit, chrisma à Fabiano & Sylvestro institutum aliqui volunt: ipse tamen Fabianus refert, *predecessores suos à S. Apostolis accepisse sibi, reliquisse, D. Jesum postquam cœnavit cum discipulis, & lavit eorum pedes, chrisma conficere docuisse.* Inde, ait Calalius c. 23. *forte manavit consuetudo conficiendi chrisma illo die singulis annis.* Hoc præterquam quòd toti vetustati ignotum, ab ipso Damaso in vita Sylvestri refutatur, dum scribit: *Constituit (Sylvester) & chrisma ab ipso confici.* Ecquis dictavit tandem Spiritus pseudo Fabiano, in Cœna sua Christum chrisma instituisse, vel unde id probabit nobis? Urgent adversarii Constit. clem. l. 7. c. 45. al. 44. ubi de chrismate quidem agit & de fragrantia, sed Christi, non autem balsami, neque consecrationem olei balsamo mixti describit, uti prætendit Bellarminus. Ex antiquitate Apost.

Apost. nihil producant Parisini T. I. Conc. p. 330. Jure verò Clementis An. 253. scripta in tanto negotio rejiciuntur, uti & Fabiani, atque hoc ipso se produnt, dum furtivis & suppositis utuntur, idque ea de causa, quia, fatente Bellarmino, S. Scripturæ loca nec perspicua sunt in hac materia, nec manifesta (tu dic penitus nulla) unde plus momenti Ecclesiæ auctoritati adscribit. (i) De hoc Polyd. (l. 5. c. 3.) *Nostri ex oleo & opobalsamo chrisma faciunt, quod Fabianus Pontifex decrevit, ut quotannis renovaretur in Coena Domini, vetus comburereetur.*

§. 4. Fabiani Epist. III. ad Hilarium Episcopum, cui Epistola ^{III. Decretalis.} magna sui partem debet epistola Sixti III. plura in apuricum producit Blond. l. al. p. 303. seq. item Cocus 68. Cham T. I. l. 9. c. 16. §. 12. Hac Decretali agitur 1. *qui non debeant admitti ad accusationem. 2. peregrina judicia prohibentur, quia non oportet accusatum alibi, quam in foro suo audiri, excepta appellatione Romana, ad quam more cæterorum, humaniter omnes inuitat. 3. q. 6. si quis jud. & si quis put. lb. pulsatus. Liceat in causis criminalibus appellare. Nec vox appellandi denegatur ei, quem supplicio sententia destinavit. Quasi verò Ecclesia tunc capitis judicium habuerit, cum ipsa de suo capite secura minimè fuerit. Neque à se appellari passus fuissent infideles. Et tamen non pudet Conciliorum Collectorem talia pro appellationibus testimonia conquirere. (k) Parte Epistolæ IV. Si quis iratus crimen objecerit, vel objecta non probaverit. 3. q. 6. qui crimen 5. Episcopus accusatus si Sedem Apostolicam appellavit, non est constringendus.*

§. 5. Plura eidem Fabiano decreta adscribuntur: (l) 1. *Si quis contristatus noluerit reconciliari fratri suo, satis faciente eo, qui contristavit, acerrimis maceretur inediis, usque dum gratanti animo satis satisfactionem recipiat, d. 90. si quis, ubi satisfactio non Papalis, sed fraterna intelligitur.*

2. *Infamis efficiatur, qui sciens pejerare presumit.*

3. *Furiosus et furiosa matrimonium contrahere non possunt. 32. q. 7. Ne furiosi.*

4. *Affines in quinta generatione copulari possunt, in quarta si fuerint inventi, non separentur. 35. q. 2. & 3. de propinquis. Casalius c. 31. de impedimentis matrimonii. Idem Gratianus eod. c. Qui propinquam sanguinis uxorem ducunt, & separentur, non licebit eis, quandiu utrique vivunt, alias uxores sibi conjugio sociare, nisi ignorantia excusentur. Idem c. 35. q. 6. Consanguineos. Consanguinei tantum, vel (si progenies defecerit) antiqui & veraces, propinquitatem in synodo computent.*

5. *Idem de consecratione d. 2. Et si non. Etsi non frequentius, saltem in annos, laici homines communicent: nisi forte quis majoribus quibuslibet criminibus impediatur: in Pascha videl. Pentecoste, & Natali Domini: vid. Act.*

P 2. 42.

i) T. 2. de Sacram. Confirm. c. 8. (k) Edit. Ven. T. I. p. 9. (l) T. I. Conc. p. 361. ed. Ven. & 335. ed. par.

An. 253. 2. 42. alibi. De Missis privatis vid. Chamier. T. 4. l. 7. c. 12. seqq. Qui ergo semel non nisi in anno Laici communicant? Quam inconstantes hac in re Romani fuerint Episcopi vid. Polyd. l. 5. c. 10.

6. *Ut in omnibus diebus Dominicis, ab omnibus viris & mulieribus, oblatio tam panis, quam vini fiat, ut per has immolationes à peccatorum suorum fascibus liberentur.* αθεολόγως! vid. Hospin. de Templ. 476. m. Arnd. ant. l. cœna D. S. 17. Sic olim nemo citra notam aliquam a symbolis & sine oblatione propria communicabat, sed panem suum ac vinum offerebat: vid. Cypr. de eleemos. Aug. vel quisquis sit, ser. 215. de Temp. Offerebant olim panem & vinum, & asservabant etiam, quantum satis esset ad populi communionem, sed multò plus, ita ut ad sustentationem etiam ipsorum Ministrorum & pauperum abundaret. Hinc sine dubio orta legata singulis annis distribuenda, item donationes aliæ. κεινωθέντων autem ἀνευ πρεσβυτέρων dicitur de iis, qui in extremo gradu pœnitentium hærentes, orationum cum Ecclesia erant tantum participes, vid. Conc. ancyr. c. 5. & 24.

7. Idem d. 78. c. Si quis. *Si quis triginta aetatis suae annos non impleverit, nullo modo presbyter ordinetur, etiamsi valde sit dignus: quia & ipse Dominus 30. annorum baptizatus est, & sic coepit docere.* Non oportet ergo, qui ordinandus est, usque ad hanc aetatem legitimam ordinari. At hæc ratio à Christo desumpta sufficiens non est, unde nec apud antiquos isthoc observatum, nec Papa quidquam curat.

8. *Ut presbyter illiteratus missam celebrare non audeat.* Ergo hoc modo infinitæ Missæ inutiles & intermittendæ.

9. Piam ejus decretum c. 11. q. 3. *qui omnipotentem Deum metuit, nec contra Evangelium, nec contra Prophetas, vel S. Patrum instituta agere aliquid ullo modo consensit.* confer. c. si Deus non semp. Romana ergo Ecclesia, vel Papa principium fidei non est: nec ipse pius est, si hoc non faciat.

Ordines
sacri.

S. 6. Fabianus ordines sacros auxisse fertur, ut autem constet, quæ fides his tribuenda, & quomodo paulatim à simplicitate Apostolica discessum fuerit, ordine nonnulla ex Damaso colligemus. *Clemens* (obiisse credunt an 102.) fecit VII. Regiones dividi *Notariis* fidelibus Ecclesiæ, qui gesta Martyrum sollicitè, & curiosè unusquisque per regionem suam perquirerent, ad quæ *Casalius* c. 70. hodie *Protonotarii Apostolici* nominantur. *Evaristus*, (qui ab anno 112. sedit) titulos divisit *presbyteris*, & VII. *Diaconos* ordinavit, qui custodirent Episcopum prædicantem, propter stylum veritatis. *Higynus* (sedit ab anno 154.) *Clerum* composuit & distribuit gradus. *Victor* (sedit ab anno 194.) fecit sequentes *Cleros* id est, *acolythos & ceroferarios*. *Antherus* (decessit circa annum 238.) primus statuit, ut res gestæ martyrum diligenter exquisitæ à *Notariis* scriberentur. *Fabianus* (sedit ab anno 239.) *regiones* divisit *diaconibus*, & VII. fecit *Subdiaconos*, qui VII. *Notariis* immiserent, ut gesta martyrum in integrum colligerent. *Cajus* (sedit anno 284.)
consti-

constituit, ut omnes ordines in Ecclesia sic ascenderent: si quis Episcopus fieri mereretur, ut esset ostiarius, lector, exorcista, acolythus (sequens), Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, & exinde Episcopus ordinaretur. Ad hæc Rousselius. (m) Titulorum seu Basilicarum divisio inter Presbyteros Evaristo tribuitur: regionum autem urbis Romana inter Diaconos Fabiano: Evaristum deinde imitati Hyginus & Dionysius, de illo quidem dicitur, quod clerum composuit & distribuit gradus i, e. Titulos: de isto autem quod Presbyteris Ecclesias divisi & cœmeteria: parochiasque & diœceses constituit. Verum & hic Apolline opus. De Fabiano Baronius in Martyrol. R. præf. c. 1. *Quatuordecim olim erant regiones in urbe Rom. tandem constat in VII. secundum numerum VII. Diaconorum, qui regionarii dicebantur. Ha igitur VII. regiones divise dicuntur à Fabiano. Sicut autem VII. erant Diaconi, sic & totidem Subdiaconi, & his par numerus Notariorum, qui iisdem Subdiaconis & Diaconis subiecti erant. Ex ejusdem Papæ Decretali I. Carranza & Starav. in Fabiano: Præcepit universis Ecclesiis ut ad officia divina peragenda ordinarent Diaconos VII. cum Subdiaconis & Acolythis, qui diebus Dominicis & festivitatibus solemnibus divina peragant ministeria, & omni hora parati sint ad divinum officium, & quicquid eis injungitur peragendum. Confer Polyd. l. 4. c. 5. & Durand. Rat. l. 2. ut & Hospin. de Templ. p. 55. seq. ubi docet, quid Diaconi olim & Diaconia. aux Estats: Fabianus ordinavit denuo Martyrologium. apud Szeged. Cœmeteria martyribus instituta à Fabiano. Alii ita reddunt: Fabianus Diaconos Regionarios ponit, ut pauperum curam gererent, qui sub Sylvestro Diaconi Cardinales primum dicti, qui urbis cardines seu vicos lustrarent, pauperumque nomina scirent, & eorum miseras solarentur. (n) De Titulis ita Mycræl. hist. Eccl. l. 2. §. 2. n. 24. Tituli initio IV. deinde VII. mox XV. tandem XXII. constituti fuerant.*

§. 7.) Staravolscius in Fabiano magno errore dicit: Fabianus primum schisma Ecclesia à Novato heretico ortum Roma, convocatis 60. Episcopis sustulit. Sine dubio illud intelligit Concilium, quod postea sub Cornelio habitum fertur, quod ipse Staravolscius sub Cornelio numero III. vocat. Hinc idem etiam tertium sub Fabiano Concilium sede ejus vacante habitum fertur. Consentit Pontificale Damasi, quando inter alia: *Post passionem (Fabiani) Moses & Maximus Presbyteri, & Nicostratus Diaconus comprehensi sunt & in carcerem missi. Eodem tempore supervenit Novatus ex Africa, & separavit Novatianum de Ecclesia, & quosdam Confessores, postquam Moses in carcere defunctus est, qui fuit ibi menses 11. Docet Cyprianus l. 2. ep. 8. Cornelium Romanum, Novatum eo ipso tempore quo sistere se in Africa & damnari debebat, diffugisse, excidisseque sacerdotio. Isdem postea Romæ, ubi Presbyter factus, errorem disseminat; unde diversas Synodos indixere*

Concilium
Rom. con-
tra Nova-
tum.

p 2

Episcopi,

m) l. 2. c. 10. §. 2. (n) Vide Caussinum diss. 32. de regno D. p. 98. conf. Hosp. de fest. chr. p. 11. b.

An. 253. Episcopi, Africanas IV. Romanas II. Antiochenam I. quibus Novarum damnarunt. In his nulla de primatu contentio fuit, mutuo consensu elegerunt, quem magis idoneum existimarent, qui rebus præsset, suffragia colligeret, epistolas nomine Synodi conscriberet, atque alia exequeretur, quæ ad munus istud paucorum dierum pertinent. Itaque altiora quæque sic in commune tractaverunt, ut liberè concluderint, neque Romani Episcopi confirmationem expectaverint, sed saltem, sicut à reliquis Ecclesiis, consensum petierint, unde neque vocatus fuit, neque agnitus in his Synodis pro capite Ecclesiarum, vel Episcopo Oecumenico: adeoque Rom. Episcopus Synodos neque congregavit, neque ordinavit, neque etiam vel per se, vel per alios iisdem prædedit: quin Ecclesiæ à pastoribus suis gubernatæ fuerunt, schismata composita, hæreses profligatæ, unitas conservata, veritas defensa. Atque ita ipsum etiam Rom. Episcopum in officio continuerunt, ut fratrem, cœpiscopum & cœqualem, quandiu pacem & veritatem coluit, agnoverunt. (o)

Cypriani Epistola ad Romanos. §. 8.) Sede vacante scripsit B. Cyprianus Epistolam ad clerum urbis Romæ de dormitione Fabiani (p) in qua nihil minus, quàm Monarchiam Rom. invenias. Epistolam Presbyteris & Diaconibus inscribit, & sic plures ordines non agnoscit. Ejus exordium: *Cum de excessu boni viri collega mei rumor, &c.* quin alias etiam literas ultrò citròque missarunt. (q) Decianam hanc persecutionem fuisse ferventissimam atque dirissimam rectè dicunt. Ex odio contra Philippos intestimo concitaram putant (r) quos propterea etiam sustulerit Decius, quò Christianos persequi posset: alii propter diversa mala, quæ orbem affixerunt, at hæc convenisse simul potuerunt. Ob disciplinæ neglectum, & mores fidelium depravatos hæc tam horrenda abs Deo immissa fuisse Cyprianus l. de lapsis testatur. De hac procella Entychius: (s) *Decius innumeros interfecit Christianos. Carthagine Ephesum profectus in ipsius medio templum magnum extruxit, in quo idola statuit, iussis hominibus illis cultum præstare, & sacrificia offerre: unde neci data magna Christianorum multitudo, quos super muro paribulis affixit.* Oblenta, nova, eaque acerbissima tormenta multi lapsi, alii in ipso persecutionis exordio, rerum suarum amantiores, fidem negarunt, unde diversa genera lapsorum, *Thurificati* seu idololatræ, dici etiam solent *Sacrificati*, à quibus gradu distinguuntur *Blasphemi*. Vocati *Thurificati*, qui summis digitis aliquot thuris grana in ignem iniecissent. Unde ex usu omnium gentium, etiam barbararum, Bona l. 1. c. 25. §. 9. incensum Christianis commendare & obtrudere male conatur. Aliud genus lapsorum *Libellaticos* faciunt, quos non propterea ira dictos censet Baronius (t) quòd certâ summâ privilegium libertatis redemerint, sed quòd Chri-

(o) Bulling. de Conc. l. 1. c. 21. de Dom. l. 7. c. 7. §. 6. (p) L'3. Ep. 21. al. Ep. 4. Bar. §. 27. & T. 1. Con. p. 362. ed. Ven. & p. 341. ed. Paris. (q) Vid. Cyp. l. 3. inde ab Ep. 4. & Ep. 22. &c. (r) Enf. l. 6. c. 38. (s) 388. (t) à §. 19. Spond. à §. 5.

Christum publicè negare erubescerent, privatim id, vel per se, vel per alios suo nomine facerent, & à Magistratibus libellos securitatis impetrarent. An. 253. Kortholt à p. 343. inter alia inde nominatos censet, non quòd reverà abnegassent, sed quòd videri voluerint abnegasse. Arnd. ant. l. de Mart. §. 16. ex Lacerdæ ady. Sacr. p. 308. tria Libellatorum genera facit. 1. Lapsi sic dicti, quòd vel libellos obtulissent, quibus rogàrant, ut ne ad immolandum cogèrentur, cùm Christiani essent. 2. Vel numerata pecunià libellum, quòd à sacrificiis se exemerant, impetrassent. 3. Vel abnegata religione libellum à præsidiis accepissent, ne publice cogèrentur Diis sacrificare. (u) *Traditores* illi appellati, qui tradidissent, vel prodidissent persecutoribus codices Sacros, ut exurerentur. Si qui clerici hoc fecissent, removebantur ab officio. August. contra Crescon. l. 3. ait: Martyres, quia non tradiderunt, ideo & coronati sunt. Usque ad mortem autem negare ac detrectare sancti viri hoc solebant, tantà scilicet erant constantià in amore ac tuitione Codicis Biblici. Inde magna lis & controversia in Ecclesia orta, quæ Donatismo originem præbuit, an Lapsi pœnitentes ab Ecclesia essent recipiendi, de qua in seqq. plura cognosces. His opponuntur *Martyres*, qui sanguinem & vitam fuderunt pro veritate: item *Confessores*, qui ante Magistratum constituti nomen fidemque Christi constanter & impavide professi sunt, carceres fortè etiam & alia perpeffi. *Exiortes*, qui aut ejeti à tyrannis, aut ipsi ad evitandum malum, in spontaneum abivere exilium. (x)

§. 9. In his malis Cyprianus singulariter quæsitus prudenter se ad tempus subduxit, omnibus interim bonis spoliatur, ex ipsis autem latebris diversas tum ad captivos, tum ad liberos literas scripsit (y) quibus monitis & cohortationibus illis præstò fuit, Clero etiam Romano, sicut & aliis malè suspicantibus facti sui rationem edidit. (z) In his variis Cypriani Epistolis hoc cum primis notandum occurrit, quòd licet nomina Martyrum consignari, & ad se transmitti petierit, ut commemoraciones eorum inter memorias martyrum celebrari possent, nunquam tamen penitus monuerit, ut reliquias martyrum asservarent, vel quidquam ad se mitterent. Sic ubi de Fabiani P. morte agit, altum de ejus reliquiis silentium. Et tamen Epistolà de Laurentio & Ignatio. *Sacrificia, inquit pro eis semper offerimus, quoties martyrum passiones & dies univèrsaria commemoratione celebramus.* At non alium in finem, quàm ut recordari illorum possent. Collegerunt quidem fideles martyrum ossa & cineres, sed eum in finem, ut honestè illa in cœmiteriis recondere: & anniversariam celebritatem instituerunt, quòd felicem & beatum transitum illorum recolerent. Ita verò hoc etiam ritu ab Apostolica pietate & simplicitate

p 3

plicitate

u) Vid. Collect. Concil. Paris. T. I. p. 357. Calvij. ad an. 251. Myral. hist. Eccl. l. 2. §. 2. q. 31. Horn. hist. S. p. 72. alibi (x) Vid. Zimmerm. in Tert. S. 121. (y) Vid. Cyp. l. 3. inde ab Ep. 4. Kortholt. p. 322. (z) Collect. Paris. T. I. p. 344.

AN. 253. plicitate discessum, quando visitationes institutæ ad sepulchra martyrum jam tertio hoc seculo. Postea quoque solebant illis altaria erigere, & sub iisdem reliquias illorum ponere. (a) Postquam igitur Clerus Rom. à Clementio intellexerat secessisse Cyprianum, Clerum Carthag. officii sui admonet ac instruit, quid circa lapsos interea dum abest illorum Episcopus, fieri oporteat. (b) De quo ut ut triumphant adversarii nihil tamen omnino lucrantur, quandoquidem tota Epistola nihil Monarchicum sapit, & hoc ipsum sæpe aliæ quoque Ecclesiæ, vi Sanctæ communionis, factitârunt.

De lapsis
recipien-
diis.

Lucianus
Confessor.

S. 10.) Quia lapsi cæterique delinquentes, ab Ecclesia nondum recepti, martyres & confessores in carceribus adibant, pacem ab illis petentes, & pro receptione in Ecclesia literas ab eis extorquentes; proinde Cyprianus Epistolam ad Clerum Carthag. aliam ad martyres & confessores in carceribus detentos, tertiam ad plebem fidelem scripsit, quibus omnes monuit, ne temerè lapsis ea indulgentia præstaretur. Unus *Lucianus* Confessor in-
verecundiùs agens, primò quorundam Confessorum nomine libellos sparfit passim, postea etiam universorum martyrum & Confessorum nomine, universis lapsis pacem dedit, unde magnæ turbæ excitatæ. Tantum verò Cyprianum ipsi etiam vacanti sedi Romanæ hac in parte tribuisse contendit Baronius, ut quid agendum, posthac, ab ea regulam, acciperet, quò primaria sedis auctoritate suffultus, oblatranium ora compesceret. Ergo ad firmiter aliquid decernendum Papa opus non est. At non gratis fecit Cyprianus quod fecit, quia & Sedis antiquitatem, & in religione orthodoxiam respexit, & ipsi adversarii etiam Rom. Ecclesiæ molestias creârunt. (c) Suo autem jure usum Cyprianum liquet, dum refractarium suum Diaconum abdicavit, & aliàs Episcopi munere plenè defunctus est. Scilicet motis quæstionibus gravioribus, alius alium de sua sententia faciebat certiorè, ac conferebant interdum inter se liberius. Non modò Presbyteria, sed & Synodos atque Concilia convocârunt, quæstionesque decidendas & finiendas proposuerunt. (d) Ac quem admodum Dionysius Alex. Cornelii sententiam de lapsis approbavit contra Novatum (e) sic hoc loco Clerus Rom. Cypriani; qua de causa indicat, se in Siciliam literas quoque misisse, quarum exemplum extrat apud Cyprianum l. 2. Ep. 7. & Cyprianus ipse l. 3. Ep. 5. significat, Romanos Presbyteros ad Clerum Carthag. scripsisse, & sualisse, ut iis, qui post lapsum infirmarentur, pacem darent.

S. 11.) Ira de rebaptizatione liberè inter se Stephanus & Cornelius contulerunt, ut patet ex epist. ad Pompejum, quâ Stephanum Cyprianus refutat, unde Bellar. tr. de Summo Pont. l. 4. c. 7. graviter peccavisse Cyprianum

a) Arnd. ant. l. de Mur. S. 22. & 18. (b) T. 1. Conc. à p. 362. ed. Ven. & 342. ed. Par. Bar. S. 30. in pr. 33. (c) Harum Epistolar. init. Post factas: item Et dilectio. Quas vid. T. 1. Conc. Paris. p. 346. (d) Vid. Zepper. polit. Eccl. l. 3. c. 8 p. 715. (e) Enf. l. 6. c. 46.

prianum dicit. (f) Scripsit etiam Dionysius Alex. ad Stephanum de eadem An. 253. quæst. Euf. l. 7. c. 2. quod si res difficilior erat, & pertinebat ad Ecclesias plurimum provinciarum, tum differebatur ad generalem Synodum, sicuti in hoc Rom. Concilio præfens negocium tale agnoscitur. Ea verò, quæ in arduis controversiis à pluribus communiter statuta erant, ad omnes passim Ecclesias & Episcopos perscribebantur, neque aliter ad Romanum, quàm ad alios. Ita diversæ hinc inde contra Novatianos Synodi habitæ, & inde decreta illarum ad alias Ecclesias perscripta fuerunt, uti ex Antiochena apud Euf. l. 7. c. 30. & Africana sub Cypriano l. 2. ep. 1. quando non solum Romano, sed æquè cæteris Ecclesiis id significarunt. (g) Fida etiam erat Ecclesiarum & Episcoporum conjunctio & operæ mutæ in excommunicandis hæreticis, illisque pro excommunicatis habendis, ita ut, quod una Ecclesia, aut Episcopus ligaverat, alius solvere ausus non sit, juxta Canones & statuta. Unde si qui in alia provincia excommunicati essent, perscribebatur id ad alios quoque, sicut Cyprianus Novati, ejusque sociorum excommunicationem scripsit ad Cornelium (h) ubi addit: *Semisse Cornelio nomina Episcoporum istic constitutorum, qui integri & sani in Ecclesia Catholica fratribus præsent: ut Cornelius & Collega scirent, quibus scribere, & à quibus literas accipere munitò debeant* &c. vide c. 13. q. 3. c. 17. & Can. Apost. 12. Vicissim Cornelius ad Cyprianum scripsit de Felicissimo à se Romæ excommunicato. Ita Episcopi in Hispania Tarraconensi apud Cæsaream Augustam, Legionem & Asturciæ ad Cyprianum ejusque collegas de Basilide & Martiali, quod propter abnegationem Christi & idololatriæ contaminationem ab Episcopatu sint remoti, & petierunt, ne alii Episcopi in Africa cum ipsis temerè communicarent. (i) Ita eadem fuit ratio cum receptis in gratiam.

§. 12.) Romanum itaque hoc anno Concilium Sede vacante, habitum circa lapsos, si modò Concilium dicendum, quæ de inscriptio ejus ad Cyprianum (k) ita se habet: *Cypriano Pape (ab ipso Clero Rom. ita vocatur) Presbyteri & Diaconi Romæ consistentes, salutem. Tamen in fine epistolæ fatentur, se de hoc negotio quæsisse cum quibusdam Episcopis vicinis & quos ex aliis provinciis longe positis, persecutionis ardor ejecerat* &c. Ergo Presbyterorum & Episcoporum nomina pro æqualibus habentur. Mireris autem quantum privilegii & præminentiae inde Sedi Romanæ quarant adversarii, utpote Baronius (l) statuisse hoc Concilium ait, ut infirmi quidem & de vita periclitantes, prævia confessione & pœnitentia, reciperentur; aliorum verò reconciliatio ad electionem novi Pontificis Romani suspendetur. Non alii Parisini T. 1. p. 357. Sic verò habent verba: *Ante constitutionem Episcopi nihil innovandum putavimus, sed lapsorum curam mediocri-*

Rom. Concilium.

117

f) Vid. Claudium de Reformat. p. 166. (g) Vid. T. 1. Conc. ed. Ven. p. 369. (h) L. 1. Ep. 3. (i) L. 1. Ep. 4. (k) Epist. Cyr. l. 2. Ep. 7. al. 64. eadem extat T. 1. Conc. Ven. 363. & 369. (l) à §. 78. Spond. §. 13. Ita Starav. p. 17.

An. 253. *ter temperandam esse credidimus, ut interim dum Episcopus dari à Deo nobis sustinetur, in suspensio eorum, qui foris possunt, dilatione sustineri, causa teneatur.* De sua nim. diœcesi Romana loquuntur: unde non dicunt *Cartholica Ecclesia, sed nobis dari Episcopus &c.* Statim initio epistolæ laudant Cypriani affectum, quod præter officium de hoc consulere voluerit: *Quod te, frater Cypriane, facere non mirum est, qui pro tua verecundia, & ingentia industria, consiliorum NB. tuorum nos non tam iudices NB. voluisti, quam participes inveniri, ut in tuis rebus gestis laudem tecum, dum illas probamus, inveniremus, & tuorum consiliorum bonorum, coheredes, quia & affirmatores & consensione sociati, esse possimus &c.* Unde apparet, quo animo Cyprianus scripserit Romanis, & quo sensu id ipsum Romani acceperint.

Vicarii
Papa qui.

S. 13.) In quovis Episcopatu vacante nihil innovandum Canonistæ censent. Cyprianum in unius Episcopi Rom. sententia non omnia collocasse inde adparet, quòd Sede vacante Romam scripsit: & quòd non soli Episcopi, sed Presbyteri etiam, Diaconi, Confessores atque Laici convocati consilia æqualiter contulerunt, adeoque omnium ordinum homines interfuerunt, controversiam communiter examinaverunt & decreverunt. Unum in hoc Concilio sententiam non dixisse ex hac Epistola adparet: *Nondum, inquit, Episcopus constituitur (post Fabianum) qui omnia ista moderetur, & eorum, qui lapsi sunt, possit cum autoritate & consilio habere rationem, &c.* Collatione consiliorum cum Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Confessoribus pariter, ac stantibus laicis facta, lapsorum tractare rationem. *Perquam enim laboriosum & invidiosum videtur, non per multos examinare, quod per multos commissum videatur fuisse, & unum sententiam dicere.* (Romani Romæ hæc scribunt) *cum tam grande crimen per multos diffusum notetur exiisse, quoniam nec firmum decretum potest esse, quod non plurimorum videtur habuisse consensum.* Oprassent quidem habere præsidem Episcopum aliquem Romanum, at quia casus ita tulit, ut Sede vacante, hæc quæstio tractanda fuerit, eam cognoscere, examinare, & de ea decernere sibi licere omnino putarunt, & de facto ostenderunt, ratumque esse voluerunt. Concilium itaque legitimum Capite Visibili Ecclesiæ opus non habet. Sanderus l. 7. post Fabiani hujus mortem Presbyteros & Diaconos curam gessisse ad tempus Universalis Ecclesiæ scribit. Ita Baroniuste statatur, Clerum Rom. omnium Ecclesiarum curam suscepisse, proptereaque, absente Cypriano, ad Carthag. Clerum scripsisse & monuisse, advertant nequis à recta via declinet. Nempe *vice pastoris, inquit, demortui Fabiani munere functus, mittit etiam Ecclesiis, quid in lapsorum negotio decretum.* (m)

S. 14.) Ergo vicarius vicarii esse potest. Ergone, rogat Mornæus (n) *mutua hac charitas, hac consiliorum communicatio, plenitudinem potestatis evincet? presupponet? Ecclesia verò aliqua, si aliam consulerit, libertatem suam perdit.*

(m) Bar. §. 26. seq. & 32-34. & 77-78-81. (n) Myst. iniq. p. 28.

perdiderit? prodiderit? *Qua consilium alteri dederit, suam fecerit, in servitu-* An. 243.
tem manciparit? Consilium porro ulterò dedisse nobis dominationis usurpanda
prætextus, jus: vicinis servitutis præjudicium erit? Ita sanè multa capita ha-
bebimus, eaque integras Ecclesias, uti quoque hoc loco, quandoquidem
omnibus hoc fuit in usu. Ergone tot Cypriani epistolæ in diversis causis, ius-
que magni momenti ad Episcopum, ad Clerum Rom. scriptæ, quibus eos in-
struit, hortatur, consulit, interdum & graviter & gnaviter coarguit. Adde
quòd illa Cleri Rom. epist. ad Clerum Carthag. nec in edit. Manutiana, nec in
plerisque etiam manuscr. quod ipse Pamelius agnoscit, reperitur. Insuper
rectè Blondel. (o) quærit, num consensus seu adstipulatio, superioritatis &
supremæ potestatis indicium sit, ut putat cum suis Collector Concil. ed.
Parif. T. 1. p. 340. Atqui probat hîc Rom. Ecclesia sententiam & disciplinam
Carthaginensis. Totum ergo Clerum Rom. vices sublari Fabiani tum egisse
agnoscant: id quod sanè haud gravatim admittimus, non autem in Uni-
versalem, sed in suam particularem Ecclesiam Rom. nî Universalis plura Ca-
pita Visibilia tribuere, vel penitus ἀνεφαλον eam reddere malint. Ut igitur
presbyterium Carthag. absente Cypriano, ita hîc Romanum substracto Fa-
biano, suam rexit Ecclesiam. Atqui sive Episcopis Presbyteriorum præposi-
tis loca Act. 20. 17--28. Philip. 1. 1. &c. interpreteris, quas habebimus hîc
Ecclesias? Ergo Episcopis Ecclesiæ jam constitutæ aliquando sine damno
carere possunt, imò in casu debent; Presbyteris nunquam. (p)

§. 15.) Ob acerbissimam persecutionem, quæ in Ægypto etiam gra-
 viter sæviit (q) *Paulus* ex inferiori Thebaida oriundus, an. æt. 23. secessum *Paulus*
 in eremum quæsiit, postquam anno æt. 15. parentes amisit, ac cum sorore *Eremitæ*
 hæreditatem locupletem adiit. Præcipuam secessûs causam adducunt, quòd
 insidias affinis totam hæreditatem affectantis animadvertens, ejûsque pro-
 ditionem metuens, fugâ salutem suam consuluerit. Dum autem persecutionis
 finem præstolatur, necessitatem in voluntatem vertit, atque ad vitæ usque
 finem Anachoreticam vitam egit. (r) Adeoque hæc persecutio primam
 occasionem vitæ eremiticæ dedit, ex qua postea Monastica originem sum-
 psit. (s) Hic anno æt. 113. visitatus ab Antonio, tunc nonagenario dece-
 sit. *Antonius* autem, secundus post Paulum, anno æt. 105. diem suum clau-
 sit. Vitam Pauli præcipuè Hieron. descripsit in vitis Patrum. Serius autem
 Anachoretas ideo ponunt alii, quia diu Paulus latuit, & vixit. At aliud lon-
 gè vitæ ejus institutum, rationem & scopum fuisse, quàm subsequenti-
 res ipsa docet. Necessitate adactus initio hoc aggressus, nec solus ipse, sed
 infiniti alii, quia imbecillitati carnis parùm fidentes, atque adeò abnegatio-
 nem divini nominis & pœnas intolerandas metuentes, putaverunt & puri-
 tati
 bitis.

vid. an.

343. &

358.

vid. an.

64. S. s. de

Essenis.

an. 301. de

affectis.

an. 328.

de Cæno-

tati

9

(o) de priva. p. 100. (p) Blondel. de Epif. 183. (q) Sox. l. 1. c. 13. (r) vid. Hospin. de Mon. l. 2.
 c. 3. & de festis Christ. ad 9. Jam. Sulpis. Dial. 1. c. 11. Otto Frising. l. 4. c. 5. (s) Horn. hist. Eccl.
 p. 71. Korih. 320.

An. 253. tati fidei, & salutis corporis fugâ esse consulendum. (1) Tantum verò abest, ut hoc modo laqueum sibi injecerint, seu voto se obstrinxerint, ut ubi remississet furor persecutionis, plures redierint ad sua: alii verò in casis illis suis sua sponte sibi vivendum existimârunt, ne immundo mundi confortio polluerentur. Conf. ex V. T. Hebr. 11. 37. De Antonio Lambec. T. 3. p. 151.

Alii.

§. 16.) Itaque Antonium in hoc vitæ instituto multi alii insequuti sunt, inter quos præcipui fuerunt *Hilarion*, primus per Palæstinam & Syriam Eremita, *Paulus* cognomento *Simplex*, *Amon* Ægyptius, *Eutychianus*, *Macarii duo*, *Pambo*, *Paphnutius*, *Apollonius*, *Anub* &c. qui per Palæstinam, Ægyptum, Lybiam, Syriam, Arabiam, aliasque regiones Eremiticam & Cœnobiticam vitam degerunt. (u) Itaque Deo ita servientes toti incumbabant precibus, lectionibus, meditationibusque sacris, denique & laboribus, quibus victum sibi quærebant, adeoque nemini molesti erant. Hæc ita in Oriente, in Occidente fuit *Benedictus Nursinus*, cujus soror *Scholastica*. (x) Alii autem Monachi ab Eremitis: ex illis varia deinde familiæ ortæ, inpr. circa X. seculum: seculo medio XII. *quatuor Mendicantium Ordines*. (y) Confundit omnia, ordinemque intervertit *Casalius c. 52. pag. 219.* cum ait: *VI. genera Monachorum etiam præcis temporibus* (sanè non duobus primis seculis) *existerunt, quorum tria sanctissime vixere: nempe Cœnobitarum* (at hi primi neutiquam erant) *i. e. in commune viventium. 2. Eremitarum, qui procul ab omnibus deserta loca, & vastas solitudines habitasse perhibentur: aqua & pane contenti, divino tantum colloquio perfruebantur. 3. Anachoretarum, qui includentes semetipsos in cellis, procul ab hominibus in sola Dei contemplatione perseverabant. Alia tria genera planè dissimilia sunt, teterrima, & omnibus modis evitanda.* Primum autem isthæc vita Eremitica & maximè apud Ægyptios floruit, invento planè humano: nec injuriâ ab Evangelica & Apostolica vita distinguitur. (z) Adde quòd priorum Monachorum i. e. solitariorum hominum vita austera fuerit omnino, eorumque digiti callis magis, quàm annulis aureis rigeant: de quibus *Palladii Lausiaca historia*, ut & *Theodoretus Θεοφιλης* consulantur. Ex primo hoc & simplici vitæ instituto monasteria tandem orta & collegia frequentissima, quæ illustres scholarum & artium liberalium officinæ fuerant & palæstræ, unde multi viri insignes, docti, Ecclesiæque perutiles prodierunt. Hodierna itaque ratio à primava illa *dis Ἀξ πρῶτον* differt: unde *Polydorus*: (a) *Si quispiam ex nostris Monachis, qui regisico mensarum apparatu vivunt, qui voluptates libare peritè nōrunt, qui honores gnaviter ambiunt, qui pecunia studium semper immodicum habent &c.* (b) Inde quoque infinita penè figmenta religionum orta, innumerabiles Monachorum greges atque genera Augustinianorum, Battulo-

rum

1) *Bulling. de Orig. err. p. 25. b.* (u) *Zepper. Polit. Eccl. l. 1. c. 8. p. 90.* (x) *Burmann. Syst. Theol. l. 8. c. 12. à §. 6.* (y) *ib. §. 11. 12.* (z) *Polyd. l. 7. c. 1. (a) l. all. (b) Arnd. in Erem.*

rum, Benedictinorum, Bernardinorum, Carmelitarum, Cappucinatorum, Car-An. 253.
 thusianorum, Cœlestinorum, Dominicanorum, Fratrum ignorantium, Fran-
 ciscanorum, Hieronymitarum &c. (c) Cum ipsis professionibus religio pas-
 sim collocari cœpit in iis, quæ corporis magis exercitationem, quàm animi
 emendationem in se continent. Ad eò etiam ista otiosorum hominum cre-
 verunt conventicula, ut Valentinianus & Valens Cæs. edictum proponerent,
nequis vegeti corporis animique donis pradius ad solitudines abeundo, Reipubli-
ca munus ac subsidis necessariis se suisque opes subduceret, ni' malit extrahi de
latribus. (d) Imò quod longè pessimum, Bellar. de Mon. Eremitarum ordi-
 nem sanctum, perfectum & Deo gratum facit ob solitudinem & asperitatem
 vitæ: Monachorum disciplinam non sibi soli, sed & aliis mereri cum suis
 contendit. (e) Non itaque vel tressi valet, cum vel Essenos, vel Johannem
 Baptistam, vel Paulum hunc, aut Antonium pro se allegant, quando quidem
 penitus degenerarunt in fide & vita, prout copiosè id à nostris ostensum,
 ita ut moderna Monachorum origo non sit antiqua: propterea veterum vel
 exempla, vel testimonia hîc planè impertinentia. Rectius hos à Pharisaïs
 h. e. separatis tum ob disciplinam, tum ob religionem deduxeris. Non malè
 Frisingensis (f) fuerunt his diebus (circa an. 260. & ultra) clarissimi regni
 Christi principes Paulus & Antonius, primi Eremitæ. Ast quid hoc ad mo-
 dernos?

§. 17.) Variat calculus de Monachorum origine, ratione tum secessio-^{Monacho-}
 nis, tum decessionis partim Pauli, partim Antonii (g) vel etiam aliorum. Joh-^{rum ori-}
 Medus (h) ad an. 360. primam institutionem cultus Sanctorum refert: cir-^{go.}
 ca quod tempus etiam Paulo Thebæo & Antonio authoribus, ipse Mona-
 chatus exortus sit. Ratione insuper dogmatum & progressuum dissentiunt,
 unde Hier. in epit. Marcellæ testatur, nullam fœminam illustrem tum (anno
 343. quando Paulus obiit) scivisse Romæ quidquam de professione Mona-
 stica, neque nomen illud, utpote vile & ignominiosum, accipere ausam fuis-
 se, propter novitatem rei &c. Quin ex Gentilibus atque hæreticis origi-
 nem ducere, manifestum faciunt viri docti. Ex ejusmodi ergo principiis va-
 rietas religionum sive sectarum vel Ordinum religiosorum, quos vocant,
 orta inter se pro quantum opere! differentes dissidentisque, de quibus præter
 Hospin. atque alios, vide Cham. T. 3. l. 20. c. 23. In specie de Eremitis cap. 7.
 Concil. Chalc. c. 4. & ex eo Grat. 16. q. 1. qui verè & 18. q. 2. quidam Mona-
 chorum. Plura de singulorum privilegiis suis locis vide. (i)

§. 18.) De VII. Decii Sarellitibus seu Aulicis, quos VII. Dormien.^{VII. Dor-}
 tes vulgò vocant, Baron. ad an. 254. §. 25. Spond. ad hunc an. §. 18. quos^{mientes.}
 modestius juvenes appellant Christianos qui de fide periclitantes, ac tormen-

g 2

ta

c) Fulmen br. p. 15. in pr. Hospin. de Monach. (d) vid. Kipping. Polit. l. 2. c. 15. à §. 3. (e)
 Arnd. à p. 798. (f) l. 4. c. 5. (g) Baron. ad an. 328. §. 16. Spond. §. 3. (h) tr. de Apostasia p. 207.
 (i) Vulfol. 3. c. 19. à p. 212.

An. 253. ra fugientes, aliò se contulerint, ac propter cœli injuriam in antro quodam montis Cœli sese abdiderint, ubi somno oppressi demum Constantini ætate excitati redierint. Alii dicunt intra speluncam consummâsse martyrium, ac sub Theodosio Juniore referato ostio, inventis eorum corporibus veluti redivivos iterum apparuisse. Scilicet mortui obstructum foramen perumpere non potuerunt. De iisdem multa lepidè, ut solet Jac. de Voragine cap. 96. Dum huic fabulæ fidem dat Eutyechius Patr. Alex. (k) suam ἐπιπέπρω προδίδωμι: evigilâsse tandem sub Theodosio, (l) dormivisse autem in spelunca 372. annos (m) dicit, quæ supputatio minimè convenit, ideo alii 200. annorum somnum faciunt. Vocantur hi in Martyrol. R. ad 27. Julii *Maximianus, Malchus, Martianus, Dionysius, Joannes, Serapio & Constantinus*. Ut ut verò Annalista rhetorum more, καὶ ὑπὸν seu Endymionum exemplis corroborare has nãnas satagat, tamen mavult tandem allegoricè fabulam interpretari, quòd videl. VII. illi juvenes in antro illo Martyrium consummaverint, & quòd postea tempore Theodosii ibi reperti, ex improvise quasi redivivi viderentur. At Legendarii locum huic Allegoriæ non dant, nec audent Baronius sensum literalem simpliciter negare, ne sua evertat principia. Simile omnino commentum Turcæ habent ex Surata 28. ac ipsi etiam Persæ; vid. Hornbekium in Summa controv. l. 3. p. 123. & in Saadia Olearii l. 1. c. 6. Adi Chamier. T. 2. l. 16. c. 11. §. 17. Hospin. ad 27. Julii. Nos iis hæc relinquamus, qui fumis pascuntur, atque creaturas & inania unius Dei vice colunt.

Cheremone.

De Cheremone Nilopolitano refert Euf. (n) eum ætate penitus exacta, unà cum uxore persecutores fugientem ad montana Arabiæ, nuspiam apparuisse. Et licet fratres illum & uxorem aliquoties quærent, neutrum tamen invenire potuisse. Unde conjectarunt quidam, illos viros in cœlum sublato. At Eusebius multos à barbaris captos fuisse testatur, quos inter etiam hi esse potuerunt.

Alex. Hieros.

§. 19.) Alexander Hieros. Episcopus senex & annosus, post egregiam coram præside confessionem apud Cæsaream in carcere inter tormenta expiravit. Bar. §. 125. Spond. §. 20. Huic Eutyechius (o) nonnisi VII. annos attribuit. At de Alexandro Hieros. jam ad an. 199. actum: ac de eodem Euf. l. 6. cap. 9. & i. inpr. λβ. Lat. 32. Ei Narcissus ordine XXXV. in Sede præcessit, juxta Niceph. & Eut. Secutus Alexandrum Mazabanes, Μαζαβάνης; Eutychio Marzaban. vide Hier. in Catal. sub voce Alexander. Ex iniam hic Bibliothecam collegit, ex qua materiam historiæ Eccles. se sumpsisse Eusebius testatur. (p) Inter alia ordinavit Originem, uti vidimus ad an. 230.

In

(k) P. 391. (l) P. 531. (m) P. 535. (n) l. 6. c. 42. (o) p. 395. (p) Hospin. de Templ. 439.

In hac calamitate Dionysium quoque Alex. Episcopum divino monitu (q) ut & postea sub Valeriano (q) multa perpeffus, carceres, tormenta, sed tamen vitæ relictus, & tyrannis cæsis ad sua reversus, utilem Ecclesiæ operam navavit. (r) De obitu illius vid. an. 266.

An. 253.
Dionys.
Alex.

Eodem tempore Babylas Antioch. celebris Episcopus in vinculis vitam deseruit (s) aliis gladio percutitur. Martyrol. ad 24. Jan. Vitæ finem sortitus est in vinculis ferreis, cum quibus & suum corpus sepeliri mandavit.

Babylas
Ant.

(t) Eusebius simpliciter fidei confessionem præterdit, alii quod Decium ab ingressu templi prohibuerit, quod vix credibile. Numero XIII. dicitur Ant. Episcopus Nicephoro, successorem habuit Fabium. (u) Extat de Babyla oratio Chrysofomi, alii tres fratres, alii tres liberos, alii tres pueros cum eodem passos dicunt, hos Martyrologium Urbanum, Prilidianum & Epolonium vocat. Quanta in Legendis somnia venditentur Ursinus (x) & copiosè Dallæus (y) demonstrant, quando Galefinius & Baron. in prioribus Martyrologii editionibus sociam huic Babylæ S. Synoridem adjungunt, decepti homilia Chrysofomi quarta de Lazaro, ubi ita habet: *Non existimavimus esse rutum B. Babyla & synoridis (id est bige) sanctorum Martyrum, qui Babylam sequuti sunt, rectè facta præterire.* Porro mentio fit sepulchri Babylæ in Tripart. l. 6. c. 31. Hic animo prælagiens futuram persecutionem sub Decio, in tempore suos sedulo ad constantiam & perseverantiam adhortatus. Decium ab eodem excommunicatum contendunt Monarchici, quò facilius colla Imperatoribus, Principibus & Magistratibus frangere queant. Ast quæ excommunicari potuit Decius, qui in gremio Ecclesiæ nunquam fuit? Quicquid heic factum id nulla Ecclesiastica potestate publica, sed privato Zelo, S. Spiritûs afflatu factum, quia ad Martyrium Babylas properabat, à Sacris adytis repulit gentilem impium, & homicidam sanguinolentum. (z)

§. 20.) Inter alia Moses, Maximus Rom. Ecclesiæ Presbyteri, atque alii, ibi ob veritatem in carcere detenti (a) scribunt ad Cyprianum eum rogantes, ut pro se apud Deum intercedatur, quò constantes sint in confessione: ubi nullius Sancti ulla fit mentio.

Moses &
Maximus.

Terentius & Africanus Martyres Bar. §. 98. Martyrol. ad 10. Apr. Quorum corpora jussu Theodosii M. adeoque demum post annum 379. ad 10. Kal. Oct. Constantinopolin translata, ut Theodorus Lector in collectaneis l. 2. habet.

Terentius
& Afri-
canus.

Bar. §. 117. Inpr. 120. Origenis lapsum seu thurificationem ne.

Orig. la-
gar: P/us.
vid. an.
256. §.

9 3

(q) Bar. §. 100. seq Spond. §. 15. (q) Bar. ad. an. 260. à §. 20. Spond. §. 15. ex Eusebio narrant. (r) Eus l. 6. c. 23. 24. l. 7. c. 5. 7. 9. Kortholt. à p 314. (s) Eus l. 6. l. 32. (t) Bar §. 127. seq. Spond. §. 20. (u) Huet. in Orig. l. 1. c. 4. §. 1. (x) L de Eccl. Germ. p. 230. (y) De Patrib. p. 97--99. (z) De Dom. l. 6. c. 9. §. 20. & 28. Conf. Horn. hist. Eccl. p 71. Korih. 329. (a) Inter Cypriani Epistolæ epist. 26.

An. 254. gat: adeoque ab alio ad Epiphaniï hæref. 64. additam illam historiam dicit. Ab eodem stat Huetius l. 1. c. 4. §. 6. ubi tamen plures alios adducit qui idem cum Epiphaniô testantur. Licet autem non Alexandriæ, neque fortè sub Decio hoc factum, fieri tamen potuit. Conferant illi, quibus plus otii.

JESU CHRISTI *Annus* 254.

GALLI & VOLUSIANI } *An. 1. Spond. at Bar. DEC. 2.*

Felicissimus & Novatus.

§. 1.) Sedes vacat juxta Bar. at Spondano est annus Cornelii I. Coss. Messius Quintus Trajanus Decius III. & Gratus II. Europæ, Asiæ atque Africæ Martyres missos facientes rectà ad Novatianum schisma transeamus, quod in Africa ope Felicissimi, Presbyteri Carthag. factiosi & scelerati ortum, antequam Cyprianus Ecclesiæ suæ restitueretur; ut enim hic initio Cypriani electioni adversatus fuerat, sic jam captata occasione ejus secessus, cum aliis quinque Presbyteris tum Lapsos, tum Confessores, quos ob levitatem Cyprianus redarguerat, in suas partes adduxit, eosdem seorsim in monte quodam collegit, & excommunicationem in Cypriani affectas pronuntiavit, quam in auctores Cyprianus revibravit, ac per Episcopos quosdam & Presbyteros ubique promulgandam curavit. (a) Felicissimus ergo auctor *Montensium*, qui orandi causa in montem conveniebant. Alii autem quinque hoc nomine in Martyrol. Rom. veniunt, ex quibus unus Diaconus & Martyr Africanus, laudatus à Cypr. (b) alius Martyr Rom. (c) Duo ergo schismata in Africa extiterunt sibi met contraria, sicut enim Felicissimus erravit in excessu, omnes promiscuè sine mora pœnitentiæ recipiendo, sic Novatus in defectu. (d) Novatum Episcopum fuisse in Africa Bar. (e) inde concludit, quòd Cyprianus ad Cornelium (f) ait, *Eum Felicissimum satellitem suum Diaconum sua factione & ambitione constituisse*. Nimirum putat Cardinalis neminem nisi Episcopum posse Diaconum creare: at verò ceu factionis caput, cujus Episcopum & ducem fuisse libenter concedimus, Diaconum creasse censendus, ex Cypriani sententia. Aliter de eo Spondanus (g) quòd in Africa cum Felicissimo pro lapsis pugnârit, Romæ adversus lapsos egerit. Alii contrâ existimant, etsi aliud longè Novatus à Felicissimi sententiâ, maximèque diversum sentiret, nec palàm se proderet, schisma

ramen
a) Vid. Instr. Forb. l. 12. c. 11. à § 1. ex Ep. Cypr. 38-40. (b) Bar. ad an. 260. §. 60. vid. Martyrol. ad 26. oct. (c) Ib. ad 6. aug. (d) Bar. §. 61. (e) §. 59. Spond. §. 4. (f) l. 2. Ep. 8. (g) §. 10.

tamen Felcissimi hac ipsa ratione fovisse & incendisse, & hunc ipsum in finem, ut schisma excitaret, Romam abiisse. Novatum statuisse vulgò credunt, unam saltem dari pœnitentiam, seu lapsos post Baptismum in gratiam non recipiendos, itaque spem salutis lapsis ademit, etiamsi dignè pœnituissent, unde ad desperationem multos adegit. Arndius (b) ejus dogma fuisse vult, quòd penes Ecclesiam reconciliandi jus non sit. Quia ipse ad pœnitentiam admonerit lapsos: Socr. l. 4. c. 13. Ambr. l. 1. de pœnit. c. 2. Irregularis autem licet initio fuerit, Presbyterii tamen gratia ipsi facta. (i)

An. 254.

§. 2.) Novatiani seu etiam Novatianenses, non à Novato, ut auctor dogmatis, sed à Novatiano Presbytero Romano, à Novato eò facilius seducto, quòd hic Novatianus ad Episcopatum aspirans in odium Cornelii novum hoc dogma fovit, unde ab ipso Novato præceptore & duobus aliis Episcopis Romæ Episcopus creatus, quemadmodum ab eodem Novato in Africa Nicostratus factionis & suarum partium Episcopus creatus est. (Blondel. l. c. præf. p. 54.) Et sic schisma Romæ primum excitatum. Novatianorum surculi Donatistæ. Tam altas verò hoc conflatum schisma in Africa egit radices, ut nec multis seculis valuerit quavis arte convelli. Novati dogma interpolavit initio IV. seculi Meletius, unde Meletiani, ut verò Novati & Novatiani nomina ferè confunduntur ab antiquis scriptoribus, ab aliis amborum in unum conflantur, (k) ita Catharos aliqui eosdem cum Novatianis faciunt, alii Novatianorum non nisi surculos & rivulos illos censent. (l) Ad Steph. Keukelium de hæresi Novatiana 4. argent. 1651.

I. Rom. schisma.

§. 3.) De Africanis Conciliis rectissime Justellus: (m) *De ijs, inquit, multa traduntur & falsò, et præposterè, & confusè à Conciliorum Collectoribus, qui imperitiè & sine ordine miscent, quæ discernenda sunt, quæ de re viri docti olim questi sunt, &c.* Meritò autem primum Concilium Carthag. de Lapsis hoc loco collocatur, & Romano sub Cornelio habito præmittitur: (n) *Malè verò postponit auctor libelli Synodici, de quo ita c. 22. Collecta (Synodus Carthag.) à sacro Martyre Cypriano, qui ejus erat Episcopus, aliisque 84. Episcopis: quæ Novatum, utpote pœnitentiam lapsis negantem, abdicavit. De eodem ipse Cyprianus (o) ad Antonianum: Secundum quod, inquit, antè fuerat destinatum, persecutione sopita, cum data esset facultas in unum conveniendi, copiosus Episcoporum numerus, quos integros & incolumes fides sua, et Domini tutela protexit, in unum convenimus, et scripturis N.B. diu ex utraque parte prolatis, temperamentum salubri moderatione libravimus, ut nec in totum spes communicationis & pacis lapsis negaretur, &c. nec tamen rursus censura Evangelica solveretur, ut ad communicationem tamen prosilirent; sed traheretur diu pœnitentia, & rogaretur dolenter paterna Clementia, et examinarentur causa,*

Africana Concilia.

& vo.

b) Arnd. de discipl. Eccl. §. 24. (i) Eusl. l. 6. c. 43. Blondel. de Ep. 169. (k) T. 1. Conc. p. 392. ed. Ven. ex Eusl. l. 6. c. 35. (l) Dana in Aug. c. 38. (m) Cod. T. 1. p. 316. (n) Bar. §. 85. coll. cum §. 90. Starav. p. 18. (o) Ep. §. 2. seu l. 4. Ep. 2. Bar. §. 88. Justel. T. 1. 313.

An. 354. & voluntates, & necessitates singulorum. Ac si minus sufficiens Episcoporum in Africa numerus videbatur, etiam Romam super hac re scripsimus ad Cornelium collegam nostrum, qui & ipse cum plurimis coepiscopis habito Concilio, in eandem nobiscum sententiam, pari gravitate, & salubri moderatione consensit. De hoc pulchrè, ut omnia, Dallaus (p) Duo fuerunt Christianorum ordines Fideles et poenitentes, illi erant, qui ad S. Eucharistiam liberum accessum habebant; hi qui in aliquod in canonibus notatum crimen lapsi, à sacra mensa tamdiu excluderentur, donec poenitentiam publicam ex prepositorum iudicio inlicitam peregrissent, atque ita satisfecissent. Sed ea aliquando fuit antiqua Ecclesia in peccantes severitas, ut qui essent gravissimorum delictorum, ut idololatria, aut adulterii manifesti, eos ab Eucharistia communionem & pace Ecclesiastica in perpetuum inexorabiliter summovent. Non diu tamen stetit hic rigor; sed paulatim ab Episcopis mitigatus est, nemini quantumvis criminoso, præcisæ spe veniæ et pacis, quod non simul semelque factum est. Tertium tamen genus Christianorum adhuc fuisse dicendum, Catechumenorum videlicet, qui fidelibus non adnumerabantur, de quibus alibi habes. Verùm redeamus ad Cyprianum. Itane verò loquendum fuisset, si reliqua Concilia à Romano unice dependissent. Inde simul Carthag. Concilium præcessisse Romanum colligas. In eundem sensum idem Cypr. ad Cornelium Rom. Episc. (q) Staturamus quidem jam pridem, frater charissime, participato invicem nobiscum consilio, ut, qui in persecutionis infestatione supplantati ab adversario, & lapsi fuissent, & sacrificiis se illicitis maculassent, agerent diu poenitentiam plenam: & si periculum infirmitatis urgeret, pacem sub idem mortis acciperent, &c. Ubi observa. 1. Cyprianum convocasse & præsedisse. 2. Synodum plenè causam cognovisse & definivisse. 3. Quare illam Cornelii approbationem sive censuram neutriquam expectasse. Vide Bevereg. T. I. p. 365.

§. 4.) Lapsis itaque reditum ad Ecclesiam postulantis, pacem & reconciliationem concedendam esse decernunt, si impositam sibi poenitentiam adimplevissent: idque ordinariè observari constituerunt, nisi vitæ extremum periculum aliud suaderet. Nimirum gemina in Africa orta est quaestio, utrum lapsis prorsus deneganda venia, an eis concedenda absque publica poenitentia; & passim à multis in re utraque peccatum. De hoc T. I. Conc. ed. Ven. (r) Decretum ut Libellatici, tanquam qui minus deliquissent, admitterentur, Sacrificati verò diu poenitentiam agerent, nō periculum infirmitatis urgeret. At verò Libellaticis tam facile pacem datam non persudeor, nō eos intelligas, qui certā pecuniā pacem redemerunt. Confer annum præced. item Cypr. Epist. 52. & 54. Cyprianus jam antè, suo, aliorumque Presbyterorum & Diaconorum consilio literas ad Clerum scripsit, easque passim legi curavit: in quibus iudicavit, lapsos poenitentes & communi-

p) Decultu Lat. l. 6. c. 2. p. 734. (q) Ep. 54. (r) p. 369.

municationem desiderantes è vita discessuros absolvendos esse: cæteros autem non prius, quàm communicato cum aliis Episcopis consilio recipiendos: *non enim paucorum, nec unius Ecclesiæ* (en ad unam Sedem Rom. minimè provocat) *aut provincie, sed totius orbis hanc causam esse*, prout in superioribus jam percepimus. Quare licet aliquoties Romam scripserit, ab illa tamen non dependit, nec illam solam consuluit, quia de eadem re ad multos alios fratres, collegas, confessores & Episcopos scripsit, & vicissim hi ad ipsum. (s) Ita Fortunatus, Haymus, Optatus, Privatianus, Donatus & Felix (t) quæstionem ad Cyprianum deferunt: An Ninus, Clementianus & Florus primum nomen Domini confessi, & postea vi tormentorum convicti, cum per triennium publicam pœnitentiam egissent, sint absolventi & ad communionem recipiendi: & rogant, ut congregato Concilio sacerdotum plurium, sibi rescribat sententiam, quod se post pascha facturum pollicetur. Unde vides præsens hoc Africanum Concilium non à præcedentis anni Romana Synodo, à Clero celebrata, dependisse, quin illam Cypriani sententiam, prius editam, observasse. Neque primatûs R. ullam rationem haberi majorem, quàm cæterarum Ecclesiarum. Solebant olim etiam, si qua erant orta schismata in Ecclesiis suæ provinciæ, illuc abire, eaque unâ cum vicinioribus coepiscopis & Presbyteris componere, quantum fieri potuit; cujus rei exemplum in hoc ipso Concilio, inque aliis habes, ut in quæstione de hæreticorum baptismo plurimæ Ecclesiæ à Romana dissentiebant, ita non minus quod spectat pœnitentiam idololatrarum, homicidarum & adulterorum. Tertuliano superstite Romæ scortatores & adulteri, pœnitentia quadam, quæ ipsis imponebatur, defuncti ad Ecclesiæ communionem admittebantur: Tertulianus, Montanista factus, reclamationem vehementissimè librûmque pro contraria sententia edit. Ab hac Romanorum sententia non modò Africæ nonnulli orthodoxi Episcopi erant alieni, sed & Hispaniensis Ecclesiæ Antistites, qui Petavii (u) sententiâ, non nisi tardius & longo post tempore ad lenitatem illam infracti fuerunt, & pristinam severitatem ad Paciani Barcin. Episcopi tempora retinuerunt. Dallæ de Parr. cap. 10. p. 187.

Mortuus
an. 388.

S. 5.) In hoc Concilio Legati Novatiani, pontificatum contra Cornelium appetentis, cum literis ad Ecclesiam Africanam scriptis rejecti sunt. (x) Felicissimus etiam, & V. illi Presbyteri Carthaginenses fidei desertores, jam antè bis excommunicati, terriò excommunicantur. (y) Depositus itaque & ejectus ex Ecclesiâ pertinax Felicissimus ipse & Fortunatus Romam abeunt ad Cornelium (y) quo quidem misero argumento Casalius (z) cum suis pro appellationibus Romanis uritur. Resp. Sæpe eveniebat ut ejusmodi homines, quando pro meritis tractabantur apud suos, subsidii gratiâ aliò confu-

Conf. an.
255. S. 7.

Appella-
tiones
Rom.

s) Conf. l. 3. ep. 5. & 14--20. alias insuper. (t) l. 3. ep. 23. (u) In Epiph. p. 228. & 231. (x) Cypr. Ep. 67. (y) Vid. Paris. T. 1. Conc. p. 424. (y) Cypr. Ep. 55. cham. T. 2. l. 13. c. 9. S. 1. 2. & 5. (z) Cap. 83. p. 343.

An 354 confugerent, ubi vel fautores aliquos sperabant, vel saltem confiderent, posse iis imponere, quibus non essent bene cogniti. (a) Proinde dum Felicissimi & Fortunati factum Cyprianus circumcursionem appellat, eo ipso Rom. Sed ipse potestatem judicandi ea, quæ ab Africana Synodo conclusa fuerant, denegat. Quare ex Africani hujus Concilii epistola ad Cornelium nulum primatum Rom. elicias, sed saltem sententiæ suæ significationem & inquietam schismaticorum indolem. Aliis tamen hoc idem insinuârunt, quin aliò quoque erronee isti abiverunt, unde Cypr. (b) *quia*, inquit, *conscientiam suam nôrunt, nec nos audent adire, aut ad Ecclesie limen accedere: sed foris per provinciam, circumveniendis fratribus & spoliandis pererrant: & omnibus jam satis noti, atque undique pro suis facinoribus exclusi, illuc etiam ad vos navigant.* Itaque quum hi in provincia sua apud alios nihil obtinere poterant, Romam tandem se conferunt. Nuspiam illos Romam appellasse Cyprianus dicit, sed tantum eò navigasse cum sua merce. Imò prolixè docet, non posse, aut debere causam eorum Romæ agitari, nisi contra canones atque ipsam rationem. Cornelius Cypriano scribit, à se primo rejectum: sed secundis literis suam quandam animi mollitiem testatur, ob quasdam Felicissimi minas. Ad hæc prolixè Cyprianus, ut ne ita Cornelius commoveri se patiatur. Nulla hîc appellationis vestigia. At nec prima vice rejici debuisset, si appellasset: nec à Cypriano & collegis judicari & pelli. Quicquid sit, sicut Novatus cum sectariis, ita & Felicissimus ante omnia in Africa judicatus & depositus fuit.

(S. 6.) Et prolixam, & seriam epistolam scribit Cyprianus ad Corneliam de Fortunato & Felicissimo, sive de eorum transitu, quæ l. 1. ep. 3. seu *Vid. an. 261. §. 12. Ep. 55. juxta novam edit.* Et extat T. 1. Conc. ed. Ven. p. 381. de qua copiosa videbis apud Cham. T. 2. l. 9. c. 16. §. 1--12. & l. 14. c. 2. §. 5--23. & l. 13. cap. 9. §. 2. Wit. de Pont. cont. 4. q. 4. c. 2. Ravv. 112. Mornæ. myst. p. 23--28. de Dom. l. 4. c. 8. §. 4--8. & 65. & l. 5. c. 12. §. 62. 63. ut ut autem variis rationibus & argumentis in Cornelium utatur, quia non rejecit Felicissimum, tamen sunt nonnulla, quæ adversarii in alienum sensum *ερεβλασσε* (2. Pet. 3. 16.) qualia sunt: *Neque enim aliunde hereses obortæ sunt, aut nata schismata, quam inde, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur. Nec unus in Ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tempus iudex vice Christi cogitatur: cui si secundum magisteria divina obtemperaret fraternitas universa, nemo adversum sacerdotum collegium quicquam moveret, nemo post divinum iudicium, post populi suffragium NB. post Cæpiscoporum consensum, iudicem se non jam Episcopi, sed Dei faceret: nemo dissidio unitatis Christi Ecclesiam scinderet: nemo sibi placens ac tumens seorsum foris novam heresin conderet &c.* Atqui non advertunt adversarii, non modò contra transfugas Africanos, sed contra ipsum Cornelium, qui illis, contra latam ab Africanis sententiam, aures dedit, ita

a) Novit. Mol. l. 2. c. 3. (b) Ep. 55.

ita dici, adeoque schismatis ipsum Cornelium argui, quia infringat Africanorum An. 254. iudicium, eamque Sedem quodammodo invadat. Idem Cypr. ibid: *e. Adhuc in super Pseudoepiscopo sibi ab hereticis constituto, navigare audent & ad Petri vid. an. Cathedram, atque Ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est, 261. §. 15. à schismaticis & profanis literas ferre, nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides, Apostolo predicante, laudata est, ad quos perfidia non possit habere accessum &c. Nam cum statutum sit omnibus nobis (nobis inquit) & equum sit pariter ac justum, ut uniuscujusque causa illic audiatur, ubi est crimen admissum, & singulis pastoribus portio gregis sit adscripta, quam regat, unusquisque & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus, oportet utique eos, quibus presumimus, non circumcursare, nec Episcoporum concordiam coherentem sua subdola & fallaci temeritate collidere; sed agere illic causam suam, ubi & accusatores habere & testes sui criminis possunt, nisi paucis desperatis & perditis, minor videtur esse autoritas Episcoporum in Africa constitutorum, qui jam de illis judicaverunt, & eorum conscientiam multis delictorum laqueis vindictam sui iudicii nuper gravitate damnarunt. Jam causa eorum cognita est: jam de eis dicta sententia est &c. Ideo prolixiorem sententiam proponere ob oculos malui, quia truncatam & ea non nisi, quibus imponere student lectori, adducere solent. At manifestum hinc, Cyprianum Romanam adpellationem, nec ad primam, nec ad secundam vel tertiam instantiam, ut Bellarminus (c) fingit, permittere, sed sibi æquè iudicium finale, atque Romano tribuere. Imò hoc ipso iterum eundem castigat. (d)*

§. 7.) Huc pertinent, quæ Marca (e) affert: Cyprianus Episc. Carthag. & Caput provincie Africana, Numidiam & duas Mauritanias etiam complectentis, irascitur adversus Cornelium Episc. R. quòd, cum (schismatici hi) Romam accessissent, hesitasset aliquantulum Pontifex, an eos in communionem suam reciperet. Hanc ob rem Cyprianus apud Cornelium aperit edisserit, jura Episcoporum uniuscujusque provincie, qua in eo versantur, ut ad eos pertineat discussio iudiciumque causarum & regimen gregis, rationem administrationis sue Deo reddituros; neque licere Romam aliòve appellare: neq; enim minorem esse auctoritatem Episcoporum Africanorum quam reliquorum. Damnatos porro si ad Cyprianum accedere voluerint, auditurum se lubenter (ergo non de prima instantia sermo) & pœnitentiam eorum amplexurum, si crimine ullo fuerint involuti. Hinc etiam facile responderetur, cum quærunt adversarii, quare plerique hæretici victi Romam fugerint: nim. quia ibi, ceu in amplissima urbe, commodè latitare & spargere virus suum, adeoque præparare viam Antichristo poterant: quia ibi plures in communionem suscepti, & imponere illi Ecclesiæ solebant, uti hic Felicissimus: unde Cyprianus (f) Cornelio exprobrat: *Si videbas furem simul currebas cum eo, & cum adulteris portionem*

r 2

tuam

(c) de Pont. R. l. 2 c. 33. (d) consule Blondel. de prim. à p. 44. Justel. Cod. T. 1. p. 443. b. Vulson. l. 5. c. 5. §. 7. (e) l. 7. c. 1. §. 3. de Conc. S. & I. (f) Ep. 68.

An. 254. *tuam ponebas.* Consortes & participes ostendit eos alienorum delictorum fieri, qui fuerunt delinquentibus copulati. Ibidem Marca (*g*) agnoscit, Ecclesiam initio se ad Civilem Romani Imperii dispositionem accommodasse, Episcoposque propterea constituisse in principalibus urbibus uniuscujusque regionis; primum verò locum, & rerum omnium confirmationem tribuisse Episcopo Metropoleos provinciæ cum consilio collegarum suorum, seu cum Synodo cujusque provinciæ, adeò ut non liceret provocare à judicio lato in Synodo provinciæ. Tamen longè rectius ex usu primævo Blondellus (*h*) docet, peccatorum solvendorum ligandorumque jus non modò ad totam Synodum, vel etiam Presbyterium, sed quoque ad Presbyteros omnes & singulos pertinere, tum quod ad exterius, tum quod ad interius forum, conscientiæ scilicet. In hanc rem Epistolam Cypriani 28. adducit, ubi Clerus seu presbyterium Carthag. absente Cypriano suo Episcopo, Cajo Diddensi Presbytero, & Diacono ejus, non communicandum censuerunt; quod ubi in secessu audivit Cyprianus, integrè & cum disciplina factum laudavit. Et ex Euf. (*i*) quem (inquit ibi Cornelius de Novatiano schismatico) B. Martyr Moyses, cum quinque Presbyteris, qui se una cum eo ab Ecclesia absciderant, communionem privavit. Ubi notandum, addit Blondellus, Moysen Presbyterum solum ex carcere, ante ullum sive Cornelii P. sive Presbyterii decretum, Novatianum collegasque alios quinque abstentos denuntiasse, Cornelium verò, totumque urbis Clerum, privatum S. viri ausum, non modò ratum habuisse, sed etiam singulari studio & officio defendisse. (*k*)

§. 8.) Vel paulò ante, vel mox postquam latebras quæsisset Cyprianus, Novatum schisma inchoasse Blondellus (*l*) ait. Non palam se prodidisse in Africa Novatum, in contemptum tamen atque impulsorem fuisse Felicissimi Baronius (*m*) vult, occultam tamen ejus sententiam Carthaginensi Concilio non fuisse planè videtur, unde & de eadem actum ac judicatum: ejectionem autem metuens Novatus, judicium Episcoporum voluntaria discessione prævenit, mox Romæ maximam dissensionem concitavit: de hoc Cypr. ep. 40. ad Cornel. & 52. seu l. 4. Ep. 2. item Dionysius Episc. Alex. apud Euf. l. 7. c. 8. & ipse Euf. l. 6. c. 43. edit. Gr. Proinde ad evitanda Ecclesiæ mala Cornelius Episcopus R. electus. Verùm quia Novat. singularibus & ambitiosis invidia stimulis ob Cornelii electionem actus, facile suam sententiam cum Novato junxit, multa adversus Cornelium agere cœpit, & quos poterat, etiam confessores nonnullos in partes suas traxit. Electus autem fuit Cornelius à Rom. Clero, XVI. Episcopis, adhibito populi suffragio. Ergo plebs olim sibi latis suffragiis Episcopum deligebat, quem vellet. Eum autem Episc. vicini minimùm tres consecrabant. De hac R. Papæ electione Cyprianus epist. ad Antonianum,

quæ
g) S. 1. (*h*) de Epist. 289. (*i*) l. 6. c. 43. (*k*) similia vide apud eundem Blondel. p. 312. (*l*) de Episc. 312. (*m*) S. 39. Spond. S. 4.

quæ num. 52. seu l. 4. ep. 2: *Factus est* (Cornelius) *Episcopus à pluribus collegis nostris, qui tunc in urbe Romæ aderant qui ad nos literas honorificas & laudabiles, & testimonio sua prædicationis illustres, de ejus ordinatione miserunt.* Qui ergo miremur, si in simili casu Romanus quoque Episcopus alios suo calculo confirmare debuit? *Factus est autem,* pergit Cyprianus, *Cornelius Episcopus, de Dei & Christi ejus judicio, de Clericorum penè omnium testimonio, de plebis, qua tunc adfuit, suffragio, & de sacerdotum antiquorum & bonorum virorum collegio.* Ergo non soli hîc Cardinales eligunt, imò ubi Cardinales? Eandem rationem in sui electione observatam Cyprianus testatur. (n) Verùm Novatianus ille Presbyter Rom. à Novato sive Presbytero, sive Episcopo Africano transitore malè in Cornelium vitio ambitionis animatus & correptus, illòque promotus à tribus Episcopis schismaticis in Cornelii locum electus & ordinatus clam turbas in Ecclesia ciere cœpit, adeoque primus hic Antipapa extitit, De hoc Damafus in Pontificali: Novatus Novatianum extra Ecclesiam ordinavit, & in Aphrica Nicostrarum. Adeoque duo simul Romæ extiterunt Episcopi. (o) In fine oper. Tert. edit. Paris. duo Novatiani libri extant. 1. De Trinitate. 2. De cibis Judaicis. Plura Frisius nominat in Bibliotheca. Theodoretus quoque testatur, Novatianos eos, qui secundum matrimonium injissent, à sacris mysteriis arcuisse.

§. 9.) Igitur quia in hoc schismate multorum erat anceps sententia Romæ, visum est Cypriano ac collegis in unum coeuntibus, Caldonium & Fortunatum Episcopos Romam mittere, qui dissidentes conciliarent, aut saltem rerum gestarum veritatem in Africam scriberent, ut quibus communicandum esset, cunctis liquidò innotesceret. (p) Eodem Caldonio jam antè usus fuerat cum aliis Cyprianus, ceu vicariis contra Montenses dum abesset. (q) Hinc sanè adparet magna Carthag. Ecclesiæ sollicitudo pro communi Christi grege, adeoque etiam pro Rom. Ecclesia. Unde tamen Monarchia & suprematus non concluditur, licet ceu judicem & arbitrum interponere se tentârît. Cyprianus Cornelio aliquoties scribit, quòd ordinationem Novatiani non receperit, contra Cornelii comprobârît. (r) De eodem negotio aliorum etiam communi sententia approbato vid. l. 4. ep. 8. seu 45. ad nutantem Antonianum idem præstat: l. 4. ep. 2. Isdem Cyprianus variè Novato responderet, Cornelium legitimè à Deo fuisse electum, quidpe à Ministris & Ecclesia loci vocatum, unde dicit: *Agnoscant atque intelligant, Episcopo semel factò, & collegarum ac plebis testimonio & judicio comprobato, alium constitui nullo modo posse:* quæ omnia fusiùs Ep. 58. tractat. Electio personæ ad quemcunque Episcopatum, innumerabilibus regulis & exemplis ad Clerum & populum pertinuisse ostenditur, id in hac Cornelii electione Cyprianus frequenter & clarè docet. Ab Episcopis præcipuè factus est

r 3

Epi-

n) vid. Marcam l. 8. c. 8. §. 1. seq. Cham. T. 2. l. 10. §. 2. (o) Aug. de her. c. 38. Euf. l. 6. c. 42. de Dom. l. 4. c. 11. §. 59. (p) Bar. §. 64. Cyp. ep. 45. (q) Bar. §. 35. (r) Cyp. l. 2. ep. 10. 11.

An. 250. Episcopus ut à moderatoribus & ordinatoribus, sed tamen præcedente electione Cleri & plebis; quamvis in ipsa quoque personæ electione Episcopi ordinatores suas partes haberent, ut simul cum Clero & populo de persona ordinanda deliberarent, & sæpe etiam ipsi personam idoneam, ab ipsis bene cognitâ, Clero & populo proponerent, ab ipso Clero & populo approbandâ, ab ipsismet verò Episc. ordinandam. Adis. Dallæu de Patrib. à p. 339.

§. 10.) In ministeriis Ecclesiasticis inferioribus, quæ Cypriani seculo præparationes erant & gradus ad pastorem, subinde assensus ab Ecclesia petebatur, post electionem à Ministris factam: quod Cyprianus ep. 5. affirmat, nam cum ipse reliquique cum eo Ministri, Aurelium ad munus aliquod Ecclesiasticum vocâssent inconsulta prorsus Ecclesia; postea per literas ab ea petit, ut acquiescant suo suffragio in ista electione. *De ordinationibus Clericorum, fratres charissimi, solemus vos ante consulere, & mores ac merita singulorum communi consilio ponderare. Sed non sunt expectanda testimonia humana, cum præcedant divina suffragia &c. Hunc igitur fratres dilectissimi, à me, & collegis, qui præsentibus aderant, ordinatum sciatis: quod vos scio, libenter amplecti, & optare tales in Ecclesia nostra quàm plurimos ordinari.* De hoc Blondell. (r) unicum inquit, per singulas paræcias esse debere Presbyterii præpositum, tacito primum consensu firmatum, ac exinde canonibus sanctum fuit: hinc Cornelius, Unicum Episcopum in Catholica Ecclesia esse debere: (s) & confessores ad unitatem reversi, (t) & frequentes Cypriani voces, Sacerdotium novum fieri præter unum sacerdotium non potest: (u) Cathedra una est: (x) sciant Episcopo semel facto, alium constitui nullo modo posse (y) Confer Concil. Nic. c. 8. ut ut verò unus ita præpositus fuerit, id tamen non nisi humano arbitrio, non jure divino factum, ita etiam, ut talis sine consilio & consensu fratrum agere nihil vel potuerit, vel debuerit. Et sic quoque isthæc unitas atque prælatio non totius orbis Christiani, sed diocæseos tantum præfidentiam & inspectionem, ut in omnibus reliquis præpositis, sic & in Romano, significavit.

vid. an.
253 §. 1.

§. 11.) Anno toto & amplius à Fabiani morte caruisse Romanam Ecclesiam capite, ductore seu præside vicaria item sua potestate clerum usum Baronius non negat, neque Parisini (z) & certè ita se res habet, si Ecclesiam Rom. ut verè est, pro particulari Ecclesia accipias (a) & quia in secessu Cypriani Presbyterium Rom. hortatur clerum Carthag. quid factu opus in persecutione circa tentatos & confessores, hinc insulse colligit Baronius, *sublato visibili Ecclesia Capite, Cleri Rom. partium esse, Catholica Ecclesia ubique locorum posita prospicere atque consulere.* Nam etiam Cyprianus ex charitate, imò ex officio quoque ut ipsemet (b) testatur, maximam cùram

r) de Episc. p. 188. (s) Eusl. 6. c. 43. (t) apud Cypr. ep. 46. (u) Ep. 40. (x) ib. de unit. Ecel. (y) Ep. 41. & alibi (z) T. 1. Conc. à p. 316. (a) de Dom. l. 2. c. 9. §. 11. 12. Blondel. de Episc. p. 183. Cypr. ep. 3. (b) l. 3. ep. 6.

ram viceversa fuscipit ipsiusmet Ecclesiæ Rom. eadem vacante Sede post Fabianum : & instituit Clerum Rom. non minùs , quàm si ipse esset Episcopus Rom. uti l. 3. ep. 4. coll. cum ep. 13. clarum. Neque Cyprianus in secessu suo Ecclesiam suam deseruit, sed illam per literas & nuncios perpetuò rexit. (c) ut regimine Rom. opus non fuerit. At communicabant inter se plurimum Ecclesiæ Romana & Carthag. sèque invicem iuvabant : id l. 5. epist. 5. commune vocat consilium. Ita l. 3. ep. 5. *Cum vestra scripta legissem, quæ ad Clerum nostrum nuper feceratis, ut iis, qui post lapsum infirmitate apprehensi essent, & pœnitentes communicationem desiderarent, subveniretur, standum putavi, & cum vestra sententia, ne actus noster, qui adunatus esse & consentire circa omnia debet, in aliquo discreparet* (non igitur coactus hoc fecit, tanquam ex mandato.) *Planè cæterorum causas, quamvis libello à martyribus accepto, differri mandavi, & in nostram præsentiam reservari, ut cum pace à Domino nobis data, plures præpositi convenire in unum cœperimus, communito etiam nobiscum consilio, disponere singula & formare possimus.* In quibusdam ergo se cum clero Rom. conformat : in aliis non novum Papam expectat, sed commune consilium seu iudicium. Frustrà ergo Rouffelius (d) Romanorum responsum urget quod tale, *ante constitutum Episcopum nihil se innovandum putare &c.* Meritò enim Episcopum optaverunt, quò faciliùs expedire gravia negocia possent. Hinc tamen neque primatus, neque universalis omnium Ecclesiarum cura concluditur. Et eo ipso, quia nihil innovandum quovis etiam Episcopatu vacante Rouffelius docet, limites suos transgredi noluerunt. Adde quòd non ad novi Papæ, sed ad futuri Concilii decisionem, ad examen multorum & plurimorum consensum provocent. Quòd si adversariis daretur, clerum Rom. Universalis capitis vicem gessisse, tum plures eodem tempore talis capitis munere fungi posse negare non debent.

§. 12.) Ut verò Romanus Episc. alios confirmabat, sic & ipse ab aliis confirmatus est. Ita Cyprianus (e) Cornelium ab Episcopis Africanis confirmatum ait. Et (f) *Hunc, inquit, Dei iudicio factum Episcopum, & Episcoporum testimonio, quorum numerus per totum mundum, concordis unanimitate consensit.* Et ib. *Factus est Episcopus cùm locus Petri vacaret: quo occupato de Dei voluntate, atque omnium nostrum consensione firmato, &c.* Sic ep. 12. *De sacerdotum antiquorum collegio Episcopus factus Cornelius.* Ita Dionysius Alex. strenuè contra Novatianum schisma agit (g) tuitusque Cornelium : idem tamen viceversa contra Stephanum Rom. causam Cypriani & Afro- rum de rebaptizandis hæreticis defendit. Tantæ autem erat autoritatis, ut de favore ejus demerendo pars utraque Romana Cornelii & Novatiani sollicita fuerit. Cùm hic ad ipsum scripisset, quòd invitatus fuerit ordinatus Episcopus,

(c) L. 3. ep. 5. & l. 5. ep. 12. (d) L. 2. c. 10. §. 12. (e) L. 4. ep. 8. (f) Ep. 2. (g) Bar. ad An. 255. §. 32. Spond. §. 1.

An. 254. scopus, ei in hæc verba respondit: *Dionysius fratri salutem. Si invitus, ut scribis, ordinatus es, id probabis, cum volens secesseris.* Pulchrè de præsentî negotio Marca (h) *Confirmatio Patriarcharum* (à Papa Rom. facta) non erat signum jurisdictionis, sed tantum susceptionis in communionem & testimonium, quo constabat, Summum Pont. consentire consecrationi jam peracta: quod Cyprianus de Episcopatu P. Cornelii loquens his verbis explicat, ut dicat Ep. 52. electionem ejus, Cypriani & reliquorum Episcoporum consensione firmatam esse. Quippe usu receptum erat, per illas tempestates, ut Patriarcha, & ipse etiam Rom. Pontifex recens electus, literas de sua ordinatione mitterent, quibus ad debatur professio fidei, in Synodicis eorum epistolis conscripta. Væsanus is fuerit, ipsius Cypriani calculo, qui ex tali confirmatione omnibus reliquis Romanum subjiçiat.

§. 13.) At verò modernus Rom. Episcopus quantum mutatus ab illo! Fidelitatis & subjectionis juramento erga Sedem Rom. ij nunc obstringuntur, qui confirmationem impetrare volunt & πολλὰ κεφαλὰς τῶ πολί-
τείας πάντων redimere coguntur. Tantum abfuit ut fidelitatis juramentum ab Africanis, Alexandrinis, Antiochenis, vel etiam Gallis, Hisp. &c. Episcopis Romanus exigere potuerit, ut alium, quàm cæteris æqualem eum Cyprianus non agnoverit. Inde (i) *Episcopatus unus Episcoporum multorum concordie numerositate diffusus.* Ad Steph. (k) *Nam etsi pastores multi sumus, unum tamen gregem pascimus, & oves universas, quas Christus sanguine suo & passione quaesivit, colligere & fovere debemus &c.* Et sic æquales ac universales pastores omnes facit. (l) Sic tr. de Simpl. Præl. *Episcopatus unus est, cujus à singulis in solidum pars tenetur.* L. I, Ep. 3. *Singulis pastoribus portio gregis est adscripta, quam regat unusquisque & gubernet, rationem sui actûs Domino redditurus.* (m) Ipsos verò omnes pastores seu Episcopos non reducit Cyprianus ad ullam unitatem per subjectiones ac prælationes usque ad unum supremum, sed omnes, inquit, in solidum illam totam Ecclesiam gubernant, adeoque omnes Episcopi simul sumpti, & in solidum, unicum tenent Episcopatum, qui est Ecclesia illa universa; adeoque omnium unum est & idem officium ac munus, inter multos tamen diffusum. Et hos multos Episcopos ut redigat in unum, glutino eos concordia facit simul inter se cohærentes, quæ cohærentia paritatem supponit, neque subordinationem admittit. Unde Libertas Gal. (n) quemvis Episcopum æquè Episcopum & Papam in sua diœcesi agnoscit, ac ipsam Rom. adducto Cypriani loco ex 24. q. 1. can. loquitur. *Hoc erant utique et cæteri Apostoli, quod fuit & Petrus, pari consortio præditi et honoris & potestatis.* Neque, vi institutionis Christi & praxi Apostolica, exceptionem ibi allegatam admittimus, Nisi permiserint quidam Episcopi jus in se.

§. 14.

(h) L. 6. c. 5. §. 2. (i) L. 4. Ep. 2. (k) L. 3. Ep. 13. (l) De Dom. l. 3. c. 1. §. 14. (m) Idem l. 2. c. 5. §. 5. cham T. 2. l. 10. c. 12. (n) T. I. p. 318.

§. 14.) Errat, vel decipit potius, qui obtendit, hæc à Cypriano Afri- An. 254.
cæ respectu ita dici, nullibi enim Ecclesiam ita distinguit; neque aliter
in Cornelii R. schismate loquitur; ita nuper schismaticos quosdam ex Afri-
ca Romam navigasse vidimus; at quo loco isthoc factum habuerit Cypria-
nus, ex modò allatis manifestum. Ob quam eandem causam ad Concilium
Carthag. dicit: *Neque enim quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum
constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adduxit:
quando habeat omnis Episcopus pro licentia libertatis sua arbitrium proprium,
tamque judicari ab alio non possit, quam nec ipse potest alterum judicare. Sed ex-
pectemus universi judicium. D. N. J. Christi, qui unus & solus habet potestatem
& proponendi nos in Ecclesia sua gubernatione, & de actu nostro judicandi.*
Hunc, ut & similia alia loca ab adversariorum strophis vindicata vide apud
Cham. T. 2. l. 10. c. 12. §. 1-31. item de Dom. l. 3. c. 1. §. 23. seq. Uti igitur
Epist. ad Cœcil. non ad consuetudinem, sed ad Christum ejusque Verbum,
ita hoc loco ad eundem unum & solum judicem, non ad Papam provocat.
Ne verò solus Rom. Episcopus successor Petri putetur ideo (o) dicit:
*Dominus noster, cujus præcepta metuere & observare debemus, Episcopi honorem,
& Ecclesia sua rationem disponens, in Evangelio loquitur & dicit Petro (Ego
tibi dico, quia tu es Petrus etc.) inde per temporum & successionum vices, Epi-
scoporum ordinatio, & Ecclesia ratio decurrit; ut Ecclesia ratio super Episcopos
constituatur, & omnes actus Ecclesia, per eosdem præpositos gubernentur. (p)*

§. 15.) Non modò verò de Lapsis, de quibus inde à §. 3. hætenus
vidimus, in frequenti Carthaginensi Synodo, sed de aliis quoque rebus
actum, postquam enim Novatianus mox à sui illegitima ordinatione Lega-
tos cum literis, tam suo, quàm Confessorum ipsi addictorum nomine, misit
ad Fabium Antiochenum, ad Dionysium Alex. ad Cyprianum, atque omnes
denique Ecclesias, prout omnia fuscè in Epist. Cypr. atque in ea etiam, quam
ipse Cornelius ad nutantem Fabium Antiochenum scripsit, qui idem quoque
pro sui confirmatione, omnibus cæteris Ecclesiis significavit; Carthagine hi
Novatiani Legati cum literis rejecti sunt: (q) Felicissimus etiam cum so-
ciis excommunicatus, (r) Nulla autem hîc Papalis seu Romana potestas,
imperium nullum, quin de eodem fertur judicium, quo loco tum Novatia-
nus, tum ipse quoque Cornelius habendi sint; atque hunc ipsum etiam in
finem uterque tum ad Africanos, tum ad alios scripsit. Ita Cypr. (s) in-
dicat, Novatianos in Africa excommunicatos, etiam Romæ pro excommuni-
catis habitos esse. Et (t): Novatianum retusum & refutatam, ac per totum
orbem à sacerdotibus Dei absentem esse. Scilicet excommunicati signifi-
cabantur ab iis, qui excommunicarant, aliis Ecclesiis, quos communionis
jure simul pro talibus habuerunt. Graviter ergo hallucinatur Polydorus

f

quòd

o) L. 5. Ep. 6. (p) De Dom. l. 2. c. 1. §. 12. (q) Bar. à §. 79. (r) Idem à §. 86. (s) L. 1.
Ep. 3. (t) L. 3. Ep. 13.

An. 254. (*) quòd Rom. Concilium sub Cornelio, ante Carthaginense, Novatianam hæresin damnasse affirmat, nã id intelligat, quod Sede vacante à Clero Rom. celebratum, idque in Felicissimi causa, contrarium omnino statuentis, factum alii asseverant: siquidem Novatus tum nondum Romæ fuit, neque Novatianum adhuc incitavit. Concilium itaque hoc Carthaginense primùm Novatianum damnavit cum sectatoribus, Cornelii contra electionem liberè probavit. Ita Marca (x) Supremam auctoritatem Conciliorum provincialium in judiciis faciendis agnoscit, nec eam impedire communicationem Episcoporum diversarum provinciarum, qui se mutuò juvabant adversus hostes Ecclesiæ. Nullum igitur superiorem admittit hoc Concilium, post diligentem disquisitionem de lapsis ex Verbo D. decernit, sine exceptione, permissione, reservatione, aut confirmatione papali, id quod ex causa de rebaptizatione magis patebit. Hinc Cornelius in simili Concilio sententiæ Africanorum acquievit apud Cypr. Ep. § 2. dicitur.

§. 16.) Rouffellius pro Papali jure in Appellationibus varia tum ex præsentis, tum ex sequentis anni Africano Concilio adducit: sic l. 4. c. 8. §. 1. seq. schismaticorum Africanorum exemplum allegat: at quo loco hoc Africani Orthodoxi habuerint, partim cognovimus, partim hincinde apud Cyprianum fusè est discere. *Una est, inquit Canonista, Cypriani tunc temporis auctoritas, quæ Ecclesiæ principibus (Papis Rom.) prevalere non debet.* Resp. Unum fuisse Cyprianum, qui Ecclesiarum jura defenderit, absurdissimum. Insuper longè maximam Cypriani fuisse auctoritatem, nemo sanus negaverit, id quod vel ex sola Epistolarum ejus inspectione patet. Itane verò proculcare Summorum & optimè meritorum Patrum æstimationem? vel hoccine in pretio habere eosdem? Fortè Xisti, Zepherini, Fabiani, Stephani, & similibus Decretales & commenta putat, quæ prevalere Cypriano vult. Et verò hoc ipso agnoscit à nobis Cyprianum stare. Inst. Non ignoraverunt isti Africani provocantes, sibi hoc licere. Resp. 1. ad alios quoque isse, & ut Cyprianus nominat, circumcursasse. 2. Quare Cornelius illos prima vice rejecit: postea mollior factus, acriter à Cypriano reprehensus, ut qui minas & vim timeret? 3. Ipse advocatus nos liberat, quando (y) ait: *Subtraxisse deinde vocem appellantis, aut implorantis Pontificem Rom. contra Provincialium sententiam usque ad Constantinum M. sub quo Donatista cœlestia judicia relinquentes, ut ipse Imperator dixit, ad secularia profugerint, &c.* Ergo diu satis nullæ provocationes nec nisi à schismaticis, & synodorum sententiis tergiversantibus vel rejicientibus magna cum Ecclesiarum illarum indignatione factæ. Adde quòd Donatistæ ad secularia judicia in rebus fidei confugerunt, unde ab ipso Imperatore increpiti, nec tamen ab eodem ad aliam, quàm ad suæ provinciæ Episcopos Donatistæ fuerunt rejecti. Inst. quid

(*) L. 8. c. 5. (x) L. 7. c. 1. §. 5. (y) §. 4.

quid si tales à provinciali Synodo oppressi & gravati? Resp. Quid si po. An. 254. tiùs à Papa, ut vel pluribus Imp. Principibus, prælatis atque Ecclesiis accidit? Sed manus dat Causidicus, quando subjungit: *Profectò in ista causa Constantinum, auctoritatem Rom. Pontificis minus percepisse fatendum est, quando de ejus pro Cæciliano judicio permisit adhuc cognosci in Synodo Arelaten. si, &c.*

§. 17.) Insistit (2) Propter idololatriam, vel heresin sedibus suis exclusos ac redeuntes dispensationem à Summo Principe (Papa R.) impetrare & obtinere debuisse: idque Africana Synodi decretis probare annuitur, in qua decisum fuerit, lapsis pœnitentibus gratiam Sacramentorum faciendam esse, non item dignitatum Ecclesiasticarum. Ergone dici debet aut potest, penes Rom. Episcopum esse hanc potestatem? Numne verò hoc agnoverunt Africani Patres? Num depositos Romam ablegaverunt, vel abire passi sunt? Parisiensis nuperus Archiep. Marca (a) respondeat, quando ad illustria Cypriani verba (b) *copiosum corpus est sacerdotum, &c.* Perronium refutat, putantem jus deponendi Episcopos pertinere ad solum Episcopum Rom. & addit: *Nostri in ea epistola (Cypriani) extare putant non obscura argumenta juris, quod Episcopo Romano quesitum non erat ante hos octingentos annos. Quasi verò jam illi, qui jure deponere possunt, eodem reponere non queant. Pergit Rousselius: Cum verò esset unius tantùm Sedis Pontifex (Cyprianus) non poterat suo decreto legem imponere cæteris, neque ipsa Africana Synodus, quia specialis erat.* Resp. Eo iplo quòd Roma specialis fuit Ecclesia, generales condere leges & obtrudere non potuit, nisi quatenus sponte & liberè aliæ Ecclesiæ eadem susceperunt & adprobârunt; quo modo aliæ quoque Ecclesiæ similes leges condiderunt. Ita hoc loco Africanum Concilium suis leges imposuit sine consensu Romani; at consentiebant postmodum cæteri in mundo toto constituti, quos inter Cornelius R. fuit. Specialiter verò Cyprianus Cornelium nominat, quia cum ipso illi res erat. Neque, si non consentisset Cornelius, secuti eum Africani fuissent, prout in causa de rebaptizatione, & pluribus Cypriani Epistolis clarum.

§. 18.) Plus quàm audax & in constans est Canonista (c) quando ait. *Cyprianum confirmari suum Concilium Africanum à Cornelio seu Rom. Concilio alio petere in lapsorum pœnitentium causa; unde Cornelius ad omnes ubique Ecclesias suam confirmationem ea de re direxerit. Insuper addit: Atque idem Cyprianus ad Stephanum P. scribens ait, conferendum illi oportuisse de eo, quod in Concilio, nempe Africano, statutum fuerat: scil. de lapsis: ac tandem licere ex aliis ejus epistolis videre, quantum in sua de istis sententia confidat, ex eo quòd Cornelio & Lucio probata fuerit, ut mirum videatur, quòd ejusdem Papa auctoritati reluctatus fuerit in prava opinione, quam imbiberat de hæreticis rebaptizandis.*

f 2

2) L. l. c. 4. §. 12. (a) L. 7. c. 1. §. 6. (b) Ex l. 3. ep. 13. (c) L. 8. c. 2. §. 11.

An. 254. *dis.* Haecenus ille. Ast aliis fumos divendat, quos jam dispulimus. Scripta Cypriani, omni posteritati testatum facient, quantopere se Romano factui opposuerit, nullaque ratione vel Africam, vel alias regiones exterarum Romano Episcopo subjecerit. Ea tem infania cum Rouffelio laborat Staravolscius præterdendens, ad petitionem Cypriani Cornelium Rom. Concilium convocasse, ut illud suum decretum reciperetur; seu, ut liberius alii, confirmaretur. Firmius id stabilitum in Rom. Concilio Spondanus (a) dicit, at petivisse illud Cyprianum non addit. Verum dum cætera omnes Ecclesie decretum Carthag. Concilii receperunt, nonne illud firmius tum fuit, ratione univerti? qui verò unius Papæ & dictatoris Romani vox non sufficit? Et si nullæ aliæ Ecclesie Carthaginense decretum recepissent, non tamen suam sententiam deseruissent Patres illi. Profectò neque Carthaginenses, neque Romani eò tendunt, quò volunt adversarii. Vel unum apertum testimonium promant, imò vel leve indicium. Adhuc objicit Agricola (e) ex Cypr. (f) *Navigare audent ad Petri Cathedram, atque ad Ecclesiam Principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est.* Sed audiat, quid ibid. habeat Cyprianus: *Nam cum statutum sit ab omnibus nobis, & æquum sit pariter ac justum, ut uniuscujusque causam illuc audiatur, ubi est crimen, ad missum, etc.* Et paulò post: *Nisi si paucis desperatis ac perditis, minor videtur esse auctoritas Episcoporum in Africa constitutorum, etc.* En nullos Delegatos Romam petit! Scilicet aures jam aliquas Cornelius præbuerat minantibus schismaticis, ob quod Cyprianus jure cum illo expostulat. Quis ergo hinc submissionem Africanorum excuspat? Imò cum Milevit. Concilio c. 22. adpellationes apertissimè damnat transmarinas, ut & earum susceptiones. Meritò volaticos hosce pro schismaticis habet, eo ipso etiam, quòd Romam abivere: ac propterea confidit Cyprianus perfidiam ad Romanos non posse habere accessum: id quod de aliis quoque Ecclesiis, ad quas se contulerunt hi circuncelliones, non minus Cyprianus intellexit. Neque verò de prima instantia Cypriani dictum capi debet aut potest, uti fingit Bellarminus, quandoquidem Felix, Fortunatus, &c. jam damnati erant ab Africanis, quorum tamen appellationem improbat Cyprianus: quod decretum Concilii Nic. 1. c. 5. & alia confirmant.

Rom. Concilium.

§. 19.) Primum in Novatiana causa Concilium non fuisse Romæ habitum, supra jam assertum ivimus: Romana in eodem negotio sub Cornelio Baroniis (g) collatus cum anno 255. (h) duo facit, quem sequitur Staravolscius; plerique utrunque conjungunt (i) quicquid sit, multa alibi jam habita cognovimus, certumque redditur Africanos judicium jam prius tulisse de Novatianis. In Romano hujus anni Concilio ad Cypriani petitionem, decretum Carthaginense fuisse confirmatum præterdunt: (i) unde thrafo-

d) §. 11. (e) De primatu Petri & successorum p. 161. (f) L. 1. ep. 3. (g) §. 90. Spond. §. 11. (h) §. 2. Spond. §. 1. (i) Conf. Polyd. l. 8. c. 5. T. 1. Conc. ed. Ven. p. 369. n. Carranz pag. 63. f. Instel. T. 2. 1171. (i) Collect. Concit. ed. Paris. T. 1. p. 425.

thralonicè Staray. *Nora*, inquit, *Concilia nihil valere absque auctoritate sive An. 254.*
approbatione Sedis Apostolica. At de totius orbis consensu gloriatur Cy-
 prianus. Ideo Carranza: (*k*) *Scribit de hac re Cornelius ad Ecclesiam Antio-*
chenam, indicans N.B. quid statuerit Concilium Roma, & quid Italici, (nota
plur.) Aphris, cæterisque Occidentalibus visum fuerit. De quo Cyprianus li-
brum edidit, lapsos ad pœnitentiam cohortando. Atqui in eo libro non Papæ
 R. auctoritatem & decretum, sed assensum omnium Orthodoxè sentien-
 tium, ut & rationes bonas urget. Adhæc adversarii in hoc Concilio decre-
 tum dicunt, sic Sacerdotes lapsos pœnitentes ad Ecclesiam admittendos ef-
 fe, ut tamen à sacerdotali functione abstinerent, & non nisi *laica communio-*
ne impertirentur. at T. I. Conc. Ven. p. 369. ejusd. Concilii hoc decretum §. 13.
 fuisse non pro firmo asseverat, sed credibile esse dicit: & Cypr. ep. 68. ad
 Hispanos, id ipsum in omnibus Africanis Conciliis, ea de re factis, statutum
 fuisse significat. Laici extra cancellos communicabant, Episcopi & Sacer-
 dotes ἐν τοῖς ἑβδόμενοις καὶ συνιστάσι. Lorin. Act. 2. 42. Laici communica-
 bant extra chorum, clerici in choro, loco separato, Sacerdos & Diaconus
 ante altare. Dallæus (*l*) exponit, eos clericali munere abdicatos in laico-
 rum statum & conditionem devolvi. Absit igitur glossa de una specie Papi-
 stica. (*m*) Magnificè hoc loco Bellarminus Papam introducit ac de illo af-
 firmat, quòd Concilio Rom. præfuerit, quo condemnatus est Novatus, &
 quòd ob anabaptismum, cum varii varia de eo sentirent, Concilium Romæ
 indixerit, quo decretum, baptizatos ab hæreticis non esse rebaptizandos:
 quod decretum postea Stephanus P. repetiit. Resp. Eusebius, quem citat Bel-
 larminus, non scribit, Cornelium fuisse Summum omnium controversia-
 rum judicem, neque restatur, eum Concilio Rom. præfuisse, & primum
 Novatum in eo damnatum. Condemnatus autem à toto Concilio, non ab
 uno tanquam Oecumenico; nec novum decretum factum, sed consensum
 cum Afric. Concilio. Confer Euf. l. 6. c. 43.

§. 20.) Bellarminus & Carranza (*n*) post alios falsi crimen com- *Rebapti-*
 mittunt dum apud Euf. l. 7. c. 2. extrare ajunt Cornelium in Concilio Rom. *zatio.*
 definiisse baptizatos ab hæreticis non esse rebaptizandos. Nihil de retin-
 ctione ex hoc Concilio Baronius à §. 90. neque in sequenti anno ad alterum
 suum Rom. Concilium: sed sub Stephano demum ad an 258. §. 11. 12. (*o*)
 Eodem collimat Spondanus §. 14. collat. cum Bar. §. 106. ubi Novati do-
 gmata à successoribus aucta dicit, quò rebaptizationem, item nuptiarum se-
 cundarum prohibitionem refert, quæ ex Montani secta hauserint. Cypria-
 num certè, reliquosque Africanos hac opinione imbutos fuisse, copiosè in
 seqq. ostenditur. Eam quæstionem tempore Cornelii in Africa exortam
 Carranza asserit. At verò non hoc, sed an utrinque, Cornelio sedente, quid-
 quam

f 3

quam

k) p. 63. (*l*) l. 5. de cultu Lat. l. 5. c. 23. p. 699. (*m*) Arnd. l. de Cæna D. §. 77. & 168.
 Zimmerm. §. 135. (*n*) in Cornelio (*o*) m. §. 9.

An. 254 quam sit conclusum, controvertitur. Annuit Carranza, verum, ut dixi jam, ad Stephani tempora seu ad an. 258. refert Baronius. (p) De Stephano Euf. l. 7. c. 3. *Primus tunc Cyprianus Carthag. parœcia pastor haud aliter, quam per lavacrum baptismatis hereticos, erroris maculis ante ablutos, in Ecclesiam admittendos existimavit: verum Stephanus nihil novi, aut alienâ traditione molientum arbitratus, de hac re animo vehementer commotus fuit.* Nimirum eò unice adversarii tendunt, ut obtineant, decretis suis Romanos antecessisse alios, illis leges præscripsisse, vel ab aliis latas firmasse, adeoque jurisdictione sua in omnes usos fuisse.

§. 21.) Novatus primùm Carthagine Romam, Româ deinceps rursum in Africam ad evertendam illam Ecclesiam cum aliis schismaticis concedit (q) ubi interea seducti Confessores Romani, quos inter *Maximus* Presbyter, & postea horum exemplo etiam magna pars Africanorum, ad Ecclesiæ gremium sese recipiunt. (r) Sine dubio hoc factum non sine Cypriani auxilio, utpote ad quos Romam hortatorias misit. (s) Inde reditum illorum Cornelius Cypriano significat: (t) & de hoc Cyprianus gratulatur Cornelio. Num verò primatum inde quis Cypriano adscribat, quòd de reditu monuit Romanos schismaticos? Vel anne, quia Novatus Carthaginem se contulit, superior erit Carthago Româ? Quid Cyprianus his legatis responderit, vid. Ep. 41. Cypr. ad Corn. *Cum flagitarent, ut crimina, qua se afferre ac probare dicebant, publicè à nobis, & à plebe N.B. cognoscerentur, gravitati nostræ negavimus convenire, ut collega nostri (Cornelii) jam delecti & ordinati, & laudabili multorum sententiâ comprobati, ventilari ultra famam ore maledico & amulantium voce, pateremur.* Sincere! Quare eadem epistola Novatianum excommunicat, eumque & reliquos conjuratos à communicatione sua cohibendos censuit. utinam Romani in similibus casibus tam fuissent fideles, neque hæreticis & schismaticis aperuissent omnes januas & fores! Ex resipiscentium Romanorum confessione inter alia Baronius (u) urget: *Nos Cornelium sanctissimum, Catholicæ Ecclesiæ, electum à Deo omnipotente, & Christo Domino nostro scimus &c. nec enim ignoramus unum Deum esse, unum Christum Dominum, quem confessi sumus, unum Spiritum S. unum Episcopum in Catholica Ecclesia esse debere.* Ecquidni ita dixissent Romani ex schismate ad Catholicam Ecclesiam, quæ Romæ fuit, ad Episcopum suum redeuntés? Nonne verò idem planè Africani resipiscentes dicere & confiteri potuissent? Maximus, Urbanus, Sidonius, Macarius Presbyteri & confessores Romani epistolâ ad Cyprianum (x) ajunt, se cum Cornelio Episcopo suo, & pariter cum universo clero pacem fecisse. Usitatè tum Ecclesiam quamlibet particularem Orthodoxam vocatam Ecclesiam, ejusque Episcopum indigitatum

p) § 34. (q) Bar. § 96. (r) vid. Cypr. Ep. 46--49. (s) ib. l. 2. ep. 9. & 10. seu 43. seq. (t) l. 2. ep. 11. seu 46. (u) § 100. Spond. §. 13. (x) l. 3. ep. 13.

tum Ecclesiæ Catholicæ Episcopum certum. (γ) alia, & speciali, quidem An. 254. significatione, *Catholicici* nomen occurrit, ita nempe, ut superiorem adhuc habuerit: de quo Bevereg. in Pandect. T. 2. f. p. 216. b. *In Aegypto*, inquit, *aliisque nonnullis locis quatuor Prasulum Ecclesiasticorum gradus observati.* 1. *Patriarcha.* 2. *Catholicici.* 3. *Metropolita.* 4. *Episcopi.* Καθολικῶν itaque, qui superiores quidem Metropolitis, sed Patriarchâ inferiores fuerunt. Ita Nestoriani in Oriente nullum habent Patriarcham, sed Catholicum. Num ergo verè Catholicus? Arabibus dicitur Jachelich.

§. 22.) Haut diu ab electione Cornelii Decii bello Gothico à Tre- *Decii Imp.*
boniano Gallo Limitanei exercitûs in Moesia duce, proditus, extincto filio *interitus.*
ipse in profundam paludem cum equo incidit, neque amplius visus est: adeoque Cypriano, Cassiodoro, & Eusebio ultra annum & aliquot menses non imperavit. (z) Quæ verò de *Tryphonia* Decii sive senioris, sive junioris conjugæ & martyre, de quæ natalitiis ejus ad 18. Octob. ea auctoribus relinquimus. Cyprianum quod spectat parùm nos movet, licet Martyrum natalitia celebrârit, utpote in quibus nulla idololatria, nulla sanctorum in- *Natali-*
vocatio, sed memoria & incitamentum vivorum ad simile certamen, unde *tia mar-*
l. 3. ep. 6. Presbyteris & Diaconis ita scribit: *Dies eorum, quibus excedunt, an-*
notate, ut commemorationes eorum inter memorias martyrum celebrare possi- *tyrum.*
mus. In libro Sacramentorum, ait Bona (a) Romanæ Ecclesiæ ante annos *An. 261.*
900. scripto, talis denuntiatio pro Natalitiis Sanctorum extat: *S. 24.*
Noverit vestra devotio, sanctissimi fratres, quod B. Martyris illius anniversarius dies in-
trat, quo Diaboli tentationes exuperans universitatis creatori gloriosa passione
conjunctus est. Ideoque Dominum collaudemus qui est mirabilis in sanctis suis,
ut qui illis victoria coronam contulit, nobis eorum meritis delictorum indulgen-
tiâ largiatur. In illo igitur loco, vel in illa via, illa feria hanc eandem festi-
vitatem solita devotione celebremus. Ita olim Græca Ecclesia γενέθλια sua ce-
lebrârunt, h. e. dies, quibus mortem martyres fortiter oppetierunt, & sic
ad vitam transierunt; non autem more gentilium, nativitatem illorum sic
vocârunt: quia illis diebus non ipsos martyres, sed ipsum Deum celebrârunt,
& martyrum fortiter facta imitanda sibi ob oculos posuerunt. (b) Pul-
chrè veteres nostri Germani dult (gedult) der Hettigen. Opportune Dallæus
(c) *Martinus Peresius Ayala Guadixiensis Episcopus*, in opere quod de tra-
ditionibus edidit, part. 3. consid. 7. p. 197. fatetur, se. illam apud vetustissimos
ante Cornelium Rom. Episc. invocationis & intercessionis Sanctorum mentionem
invenisse. Sed ne Cornelium quidem excipere debuit, quia Cornelii non est prima il-
la *Decretalis*, fatente Baronio (d) & Binio (e) verum tenebrionis alicujus de no-
no seculo. Eodem pertinet, quod idem paulò ante hac ita distinguebat, ut videa-

147

γ) Forbef. l. 16 c. 3. § 40-42. item §. 45. & c. 7. §. 24. & de Dom. l. 4. c. 10 §. 73-82.
(z) Bar. à §. 48. Spond. §. 5. (a) Liturg. l. 2. c. 16. p. 471 (b) Hospin. de festis Christ. c. 3. p. 9.
(c) l. 3. de ador. c. 38. & lugulum causæ c. 11. p. 232. ad an. 224. §. 6. (e) T. 1. Conc.

An. 254 tur statvere intercessionem quidem Sanctorum à Cornelii temporibus commendatas, invocationes vero à Basilii tantum temporibus memoratas, in veterum libris reperiri. Sic Theodosius domum seu palatium Placillianum condidit Cpoli, non ut coleretur, sed in memoriam uxoris suæ, seu boni ominis causâ, ut loquitur Lambec. Bibl. T. 2. p. 589.

§. 23.) Pionius Smyrnenſis Presbyter cum aliis XV. patitur: martyrol. 1. feb. De eodem Bar. ad an. 169. §. 22. & an. 254. §. 2. seqq. Ei confessiones seu Apologias pro fide Christiana, inter alia præclara, Eut. l. 4. c. 16. in Lat. c. 14. tribuit: eum tamen Bar. §. 2. corrigit, dum non sub Marco, sed sub Decio passum ait (f) Eudemona ejusdem loci Episcopum fidem negasse idem Baronius §. 1. 3. indicat.

Cyrrillus
Episc. De Cyrillo Gortinæ in Creta Episcopo martyrol. ad 9. Julii, item Hospin. & Bar. §. 26. De eod. Blondel. de Episc. 239. ex ejus actis testatur, eum excepisse omnes, Christianosque effecisse; ubi non dubitat, eum non in templo, sed domi docuisse & baptizasse.

Agatha. Agatha virgo Cathanæ in Sicilia. Hospin. ad 5. Febr. Bar. §. 28. de Voragine cap. 39. De illa canunt: *ſam renitens, quaſi ſponſa polo, pro miſeris ſupplica Domino, ſic ſua feſta coli faciat, celebrantibus ut faveat.*

Chriſtophorus. In Lycia Chriſtophorus. ejus feſtum vid. in Martyrol. & Hospin. ad 25. Julii, ubi de ejus ſtatura de Vorag. c. 95. Bar. §. 22. Samo oriundus creditur, ferreis virgis caſus, igne ambuſtus demum ſagittis conſoſus: juxta alios in Lycia Evangelium prædicavit, ac propterea capite ſub Diocletiano truncatus. At fabulam eſſe & ſomnium, imò impoſturam vid. apud Chemnit. Conc. Tr. 575. Novit. Mol. l. 7. c. 5. Quo igitur jure invocetur à Romanenſibus & ad eundem preces dirigantur (g) ipſi viderint. Reſtè Lebbeus: *Ejus imago geſtantis Chriſtum puerum per mare pictura eſt hominis Chriſtiani, & præcipue doctores Evangelii, id quod eleganter Seigelius aliique docti expreſſere.* At Caſalius (h) allegoriam quidem non negat, verum tamen ejusmodi Chriſtophorum in rerum extitiſſe natura contendit. Joſephus Laurentius Lucenſis in ſua Polymathia, rationem dat quare Latini S. Chriſtophorum in introitu Templorum collocent, uti Parisiſis in B. Virginis æde videre eſt, quia ſcil. Chriſtiani paulatim abolere voluerint ſuperſtitionem Gentilium, qui ſolebant in ingreſſu Templorum Herculis ponere ſtatuum. De hoc Tilen. (i) *Quemadmodum veteres idololatæ numina quadam venerabantur, que nihil, niſi inſani & poëtiſci furore ebrii cerebri erant βαυχεύματα, ut patet ex Heſiodi θεογονία: ita ſimilia prorsus idola hodie invocant Pontificis, cuiusmodi ſunt Georgius, Chriſtophorus (quem in rerum natura unquam fuſſe, ne Baronius quidem affirmare ſuſtinet) Catharina aliique in Rom. martyrologium.*

f) Korth. pag. 167. (g) Chemnit. 582. & 587. (h) c. 2. p. 19. & 394. (i) part. 2. diſp. 50. §. 3.

gium relati Tragelaphi. Sic arridet Catharina eidem Casalio p. 21. inpr. de An. 255. Vorag. c. 167. & 209. Vid. hic an. 290. §. 3. in Georgio.

Eadem fide *Niceta & Aquilina* in Lycia Christophori prædicatione conversæ dicuntur: de quibus ad 24. Julii. *Vid. an. 307. §. 2.*

Felicianus apud Mindam, ad 20. Oct. at cum nullus Mindensis ejus nominis reperitur Episcopus, annalista in notis ad Martyrol. dubitat, annon fuerit Episcopus Fulginatis Ecclesiæ, imò in annalibus §. 29. tanquam rem certam, eum ita vocat.

§. 24.) Mantissæ loco addere ne pigeat, quæ habet Cyprianus ser. 5. de lapsis, & quæ profert quoque Cardinalis §. 54. Cum quædam arcam suam, in qua Domini sanctum fuit, manibus indignis tentasset aperire, igne inde surgente deterritam esse, ne auderet attingere. Id quod profectò hodie pro *Ameciois* seu Ciboriis Latinorum minimè facit: quin fideles attrectasse olim & asservasse Eucharistiam domi suæ probat. (k) Ita ad absentes quoque utrunque signum Ministri miserunt, quando scil. aliis id publicè distribuerunt, id quod Exuperii Tolosani exemplo manifestum. Vide Hospin. de Templ. p. 93. f. pro Catholica communicatione hoc factum Baronius ad an. 198. §. 13. docet. At hodie ne tangere quidem licet hostiam Laicis, omniâque sacrata esse debent: ita solvebat olim jejunium. (l)

k) Bar. ad an. 293. §. 2. 3. (l) Perron. in posth. p. 163.

JESU CHRISTI *Annus* 255.
GALLI & }
VOLUSIANI } *Impp. An. 2.*

§. 1. Cornelii P. an. 2. Coss. Gallus & Volusianus II. Sublato *Pax Eccle-*
Decio pax Ecclesiæ reddita, pro qua ad agendas gratias Deo fratres hortatur *sta.*
Cyprianus ex secessu suo redux: unde sine dubio Synodi habitæ. Eandem
tamen persecutionem mox restauravit Gallus, ita ut non nova, sed prioris con-
tinuatio dicenda (a) alios unam, alios duas Synodos Romanas in Nova-
tiani causâ facere, superiori anno (b) intelleximus. Unius non nisi mentio-
nem fecit libellus Synodicus ad an. 252. in qua præter Cornelium fuerint
XII. Episcopi. Hujus anni Synodum aliqui magnam, alii maximam, cele-
berrimam alii vocant. Eusebius (c) in ea LX. Episcopos fuisse, Presbyte-
ros totidem atque amplius, unâ cum Diaconis asserit. *A pastoribus etiam se. Rom. Sy-*
paratim, pergit ille, per singulas cujusque regionis provincias, quid de ea re agen-
nodus.

a) Korth. à p. 349 (b) §. 19. (c) L. G. c. 17. Lat. c. 35.

An. 255. dum esset, deliberantibus, colloquia sunt. A quibus omnibus tandem decernitur: Novatum ejusque fautores tanta superbiâ inflatos, & quotquot illius inhumanissimæ, & à fraterna charitate alienissimæ opinioni assentirentur, in eorum numero, qui erant ab Ecclesia exclusi, haberi: fratres autem, qui casu infelici prolapsi fuissent, pœnitentiæ medicamentis curari, & ad sanitatem restitui. Consentit igitur hoc Concilium cum Africano (d) De his omnibus Cornelius P. (e) illustrem ad Fabium Antioch. Epistolam scribit, quam consule, in qua non modò fraternæ & Ecclesiasticæ communionis ergò indicat, quid Romanum decreverit Concilium, sed etiam quid Italici, Africi, cœterisque occidentalibus visum fuerit. De eodem Cyprianus librum edidit lapsos ad pœnitentiam cohortando. Ideo sanè calculum non nisi & consensum suum addidit isthoc Concilium.

§. 2.) Non modò Episcopos, sed etiam Presbyteros & Diaconos interfuisse patet, neque in sententiis ferendis distinguuntur. Imò absentes etiam πρεβυτερος, pastores, consensisse quoque patet. Ecquid verò non unus Cornelius, vel soli prælati conclusere? (f) Eiusdem Concilij Decretum fuisse illud credibile est, ait Collector Concil. Ven. (g) de quo Cyprianus Epistola ad Hispanos ordine 68. his verbis: Jam pridem etiam Cornelius collega noster decrevit: Episcopos lapsos ad pœnitentiam quidem agenda posse admitti, ab ordinatione tamen Cleri, atque sacerdotali honore prohiberi: in qua eadem Epistola id ipsum in omnibus Africanis Conciliis, ea de re factis, statutum fuisse significat. Ut collega ergo Cornelius decrevit, nihil imperiosè egit, & ut idem cum suis in Africanorum sententiam antè abiit, sic etiam hoc loco vicissim, Africani faciunt. Non minorem sollicitudinem & curam Cyprianum cum suis Africanis Romanæ Ecclesiæ habuisse, atque Cornelius cum Romanis suis Africanorum habuit ex anno præcedente & hoc præsentem manifestum est. Et quem admodum Cornelius Privati (qui Fortunatum adversus Cyprianum Carthaginensem pseudo-Episcopum creavit) legatos, multis contra Cyprianum mentientes, à communione sua exclusit; ita hoc officium anno proximè præcedenti eidem Cornelio Cyprianus quoque præstiterat, qui Novatiani pseudo-Episcopi legatos communionem Ecclesiarum Africanarum ambienteres similiter rejecit.

§. 3.) Ecquid in bono & in orthodoxia una Ecclesia cum alia consentiret? inde tamen nihil nisi fraternitatem & sanctam communionem in fide Catholica colligas. Unde factum ut in hac causa Novatiana plures aliæ Synodi habitæ fuerint, quæ omnia examinârunt, & quod æquum & justum videbatur, approbârunt. Imò in ipsa Italia, hoc anno, in eodem negotio aliud celebratum Concilium, quod Italicum vocant, Bar. (h) asseverat: inde Italicum Concil. Hier. (i) Cornelius Romanae urbis N.B. Episcopus, &c. scripsit Epistolam ad Flavi-

d) Vid. Cypr. Ep. 52. al. (e) Ap. Euf. l. cit. (f) Blond. de Ep. p. 200. & 202. (g) T. 1. p. 369. (h) §. 3. (i) De Script. Eccl.

Flavianum Antiochena Eccl. Episc. de Synodo Romana, Italica & Africana. An. 255.
 Ita T. r. Con. Ven. 369. b. Synodus Antiochena contra Novarianos, apud
 Euf. l. 6. c. ult. Et apud eund. c. 42. Synodi aliæ per diversas provincias
 contra eisdem. Quæstio igitur est, ane Romana Concilia pro Universali-
 bus habenda, cum Episcopis saltem Italicis constiterint, exteræque regiones
 eadem libertate usæ fuerint, & vel Romanos non curârint, vel sanè liberè sub-
 scripserint, prout Romani vicissim fecerunt. Sanè tam simplices non sumus,
 ut Romanum pro Catholico accipere velimus. Nam licet Nationalia Con-
 cilia interdum etiam Generalia dicantur, id non nisi nationis illius respectu
 fit, neque de solis Romanis quibusdam, sed etiam Hispanicis, Africanis, &c.
 hoc ita reperiri Bellar. (k) agnoscit. Neque offendi debemus, quando
 tantum Episcoporum numerum hîc collectum fuisse audimus, quandoqui-
 dem hic communis olim terminus fuit, ac plures longè Episcopi extiterunt
 olim, quàm nunc, uti nuper ex Carthag. Concilii occasione vidimus. Ex hu-
 jus Concilii celebratione restè M. Ant. de Dom. (l) colligit: *Concilia Ge-
 neralia non esse tumultuariè & ex abrupto convocanda, sed prius capita controver-
 sa in provincialibus excutienda, &c.* Unde apud Euf. post recensionem hujus
 Concilii: *Ἐπὶ τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας ἔχθη χώραν περιμένων πρὸς τὴν πρῶτην διακοινὴν
 φαιμένων, &c.* id est, à pastoribus etiam, separatim per singulas cujusque regio-
 nis provincias, quid de ea re agendum esset, deliberantibus colloquia fiunt, à qui-
 bus omnibus tandem decernitur. &c. Hos conventus Spondanus S. 1. sub-
 dolè Episcoporum conventus vocat: Baronius S. 4. neutrum addit.

S. 4.) In hoc Concilio solos Episcopos locum & suffragium habuisse
 minimè dicitur, quin Presbyteri & Diaconi ab Episcopis hoc sensu nihil pe-
 nitus distinguuntur neque hîc, neque alibi. Unde Euf. (m) dicit: *Δόγμα
 πρὸς πάντας τοὺς παῖσι:* ab omnibus decernitur. Conf. act. 15. c. 4. 6. 22. 23. Nec
 offendi debemus, cum aliàs ab Italicis, Africanis, &c. Episcopis decretum
 deprehendimus, quandoquidem à potioribus usitatè fit denominatio. Fallitur
 ergo Bellarminus, cum ait (n) Presbyteros & Diaconos non fuisse iudices,
 quia soli Episcopi sententias dixerint. At non sufficit simpliciter & liberè
 nimis ita pronunciare Cardinalem, sed ut probet quod dicit: & præcipuè
 qui in Carthag. Conc. sub Cypriano speciatim exprimuntur, uti e. g. Cæ-
 cilius à Birra, Confessor Saturninus à Tuna, & rursus Honoratius à Tuu-
 va, &c. Episcopos autem fuisse demonstrat. Neque obiter prætereundum
 quod subjungit Eusebius: *Cornelium Rom. (non Universalem) Episcopum,
 Fabio Antiochena Ecclesie præsidi, de Romana Synodo, qua in illa ab omnibus Ita-
 licis, Africanis, & reliquorum illic locorum Episcopis decreta sunt, indicasse.*
 Item Romanâ linguâ à Cypriano, & aliis, qui cum illo erant, compositas, qui-
 bus significabatur, & ipsos ad hoc consentire. Hinc etiam Antiochenum

Conci.

r 2

k) L. 1. de Conc. c. 4. (l) L. 7. c. 3. §. 1. (m) L. 6. c. 17. l. 35. (n) L. 1. de Conc. c. 16.

An. 255. Concilium convocatum. En mutuum consensum, ubi nulla vis, nulla tyrannis! Nil minus, quàm quòd Cornelius se pro Capite, Vicario & Universali venditet: quin damnationem Novatianorum aliis quoque Episcopis relinquit. Ita Cypriano Papæ Presbyteri & Diaconi NB. Romani uberes gratias agunt, quòd ipsos in lapsorum negotio consiliorum suorum & laudis participes esse voluerit: cum Cypriano se nullo alio jure, quàm eadem disciplina & censuræ consensione sociatos esse testantur: se omnino cum eodem consentire: & cum negotium illud de lapsorum receptione ad totam Ecclesiam pertineat, non aliter quàm in grandi Consilio facta collatione consiliorum, cum Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Confessoribus, pariter adstantibus laicis tractari debere. (o)

§. 5.) In Italico Concilio præcedens Romanum confirmatum fuisse Starav. & Parisini ajunt. Inter Romanam atque Italicam Synodum, ac inter utriusque limites atque terminos quomodo Marca Archiep. Paris. distinguat vide apud illum l. 1. c. 6. §. 4. Quid si verò Italicum isthoc Concilium loco *παρασκευῆς* ante Romanum fuerit habitum? sin verò secus acciderit, an sine hac confirmatione Romanum suum pondus non obtinuit? Quid ergo si eodem sensu Carthaginense confirmatum dicamus? Marca loco all. ait: à Synodis hinc inde hoc tempore habitis relationem tandem missam ad Cornelium, unde monuerit hac de re Fabium Antiochenum. Sed istæ Synodi ipsæ per se concluderunt & decreverunt singulæ; postea non Cornelium solum, sed alios etiam de hoc edocuerunt. Quid tandem Dionysius Alex. in hoc negotio non præstitit? Fabio quoque Antiocheno ad schisma Novatianum inclinanti scribit, ubi non Cornelii decretis, sed argumentorum ponderibus utitur (p) Romam ad ipsum Novatum (Novatianum) ut in viam sinceriorum revertatur: (q) ad Cornelium ubi recitat, se Antiocheno Concilio vocatum interfuisse. Memorabile quod Dionysius Fabio de Serapione sacrificato scribit, eam Eucharistiam, adeoque etiam pacem Ecclesiasticam in supremis poposcisse, eaque impetratâ & sumtâ expirâsse. At illum unctionem supremam suscepisse, vel confessionem auricularem edidisse nullibi narratur: ita particulam S. neque à Presbytero, qui misit, neque à puero, qui detulit, neque ab infirmo, qui eam avidè expectabat, adoratum, neque Mariam cum Jesu invocatum dicit Euf. l. 6. c. 48. Unicum hoc Reservationis Eucharistiæ exemplum in tota, vera & veteri antiquitate extat. Noctem fuisse quando missa per puerum ab infirmo Presbytero historia indicat. Resp. In templi ciborio asservatam nullibi dicitur: (r) in linteis è templis etiam plebei domum secum ferebant asservantes illam in omnem casum, ita idem hoc loco accidere potuit. Itaque manibus eandem contrectare poterant, uti hic etiam puer, qui detulit. Neque communio sub una, neque in tinctio

inde
o) Cyp. l. 2. ep. 7. (p) Euf. l. 6. c. 36. 37. *μὲν, μὲν*, (q) C. 38. Gr. *μὲν*. (r) Hospin. de templ. 93.

inde exculpatur, quia casus fuit & res planè extraordinaria, cujus unum hoc est in omni antiquitate exemplum, adeoque hujusmodi, à quo nulla est ad Latinorum ritum ratio, qui valentes sponte, nulla necessitate particulam in calicem immittunt quotidie in omni Missa, at hîc puer iussus ut particulam vino maceratam leni daret, quò eam glutire posset, quia Serapionem omnes corporis vires ita defecerant, ut nulla spes esset, eum porrectum panem comedere posse. Edicant autem communè, an sacratum vinum fuerit. (s) Rectè Zimmerm. (t) *Seculo adhuc XI. post exortum Berengarium, utraque species agrotis porrecta, &c.*

S. 6.) Secundum Carthag. Concilium sub Cypriano habitum huc collocant, cui XLII. Episcopi interfuerint in causa Felicissimi & Novatiani, quorum ille omnes omnino lapsos absque pœnitentia mox suscipi debere pertinaciter defendit; Novatianus verò neminem eorum, qui lapsi essent in Ecclesia recipiendum esse non minore pertinaciâ asseruit. Auctoritate Cypriani congregatum ipsi adversarii non negant. Imò incio Cornelio convocatum ex Epistolis Cypriani ad Cornelium (u) manifestum: & sanè res ipsa loquitur, dum hoc Concilium non modò contra suam, sed & Cornelii, & reliquorum Italarum, aliorumque sententiam, tempori se prudenter accommodantes, decreverunt lapsis reditum ad Ecclesiam postulantibus pacem & reconciliationem concedendam esse, si impositam sibi pœnitentiam adimplevissent, cum hac tamen $\alpha\epsilon\theta\delta\chi\eta\eta$: *Nisi vita extremum periculum imminens, vel instans tyrannorum persecutio* (quam futuram esse Spiritus S. Cypriano revelaverat) pœnitentiarum injunctarum, aut etiam injungendarum indulgentiam, relaxationem & dispensationem postularer. (Star. p. 18.) Ob instantem itaque persecutionem gratia pœnitentibus fiebat, & communione ad prælium armabantur. Itaque mitigatum non nihil prius decretum, quo non nisi diu resipiscentibus, vel gravi morbo correptis & de vita periclitantibus gratia fiebat. Fusè de hoc Cyprianus ad Cornelium epistolâ citata, suo & Liberalis, Calydonii, Nicomedis, Cæcilii, Junii, Marutii, Felicis, Successi, Faustini, Fortunati, Victoris. &c. nomine; ubi in inscriptione Cornelium pro more non nisi fratrem nominat. Aliquo modo confirmationem hujus decreti hac epistola petitam, Pamelius ex his verbis judicat: *Credimus vobis quoque paterna misericordia contemplatione placiturum.* At nihil volunt, nisi quod credant, Cornelium quoque cum ipsis sensurum: quâ loquendi ratione apud cœteros similiter Episcopos, qui extra provinciam illorum fuerant, usi sunt. Neque totius epistolæ character id, quod putat Pamelius, permittit, ubi inter alia *Statueramus; censuimus; nos pacem damus; item, placuit nobis, Spiritu S. suggerente, & Domino per visiones multas & manifestas admonente, quia hostis nobis imminere prænunciatur & ostenditur, colligere intra*

† 3

castra

s) Dalla. de cultu Lat. l. 3. c. 27. p. 440. & de ador. l. 1. c. 9. p. 72. Blond. de Epif. p. 292.
t) S. 133. (u) L. 1. ep. 2. & 3. T. 1. Conc. ed. Paris. p. 427.

An. 255. castra militem Christi, & examinatis singulorum causis, pacem lapsis dare, imò pugnaturis arma suggerere. Similia ex priori Carthag. Conc. vid. anno præced. à §. 3.

Privatus
har.

Conf. an.
254. §. 5.

§. 7.) In hoc Concilium *Privatus* hæreticus cum suis introire tentat causam suam acturus, verum quia antea, sæpius damnatus fuisset, nec resipiscere vellet, repulsus est: quâ de causa ille socii quibusdam collectis, *Fortunatum* quendam, profugum & absentem adversus Cyprianum Pseudo Episcopum creat, & postea statim per Felicissimum communicationem à Cornelio petit, prævenireque est conatus nuncios à Cypriano mittendos. (x) Magna hinc elicere conantur adversarii, factum hoc ajunt, quòd scirent ab omnibus hæreticos notandos fore atque schismaticos, si Apostolicæ Sedis communione carerent. At idem hoc de Alexandrina, Antioch. Carthag. Ecclesia dici poterat. Unde ipsius Cornelii adversarii Novariani, Carthaginensis & aliarum Ecclesiarum communionem ambiverunt: & ipse hic Privatus cum complicibus, quam quia non obtinuerunt, Romam Felicissimum miserunt, haud ignari, admodum adversantem se non habere Cornelium: quâ de causa jam anno superiori Cyprianus Cornelio hoc animosè exprobravit. Vel an ab horum schismaticorum erroneo exemplo primarum Romano Episcopo extruent. (y) Porro de summa Ecclesiarum Afric. potestate & suprematu illius provinciæ videtis doctiss. Bondellum libro de primatu à p. 797. Cyprianus unitati Ecclesiæ Catholicæ consulere volens, contra omnes hæreticos & schismaticos circa hæc tempora librum conscripsit de Unitate Ecclesiæ Catholicæ, in quo sanè Romanæ cæteras minimè subjicit, uti Baronius (z) somniat, sed unitatem in fide & consensu, & cujusque particularis Ecclesiæ cum suo Episcopo.

Vid. an.
prac. §. 3.
satisfactio.

§. 8.) Novatianæ litis occasione multa de confessione & satisfactione simul agitata sunt, ut autem Felicissimus in defectu, sic Novatus in excessu graviter peccarunt, medium verò Orthodoxi salubriter retinuerunt, nisi quòd nonnunquam satisfactiones in longum nimis protraxerunt, & delinquentes ad vitæ sæpe excessum suspenderunt. Nimis austerè Conc. Elib. can. 1. 2. 3. 7. quando in casibus quibusdam ne in vitæ quidem fine communionem dedit. Cyprianus magis ad lenitatem tetendit. Satisfactio autem pœnitentialis in veteri Ecclesia, antecedebar Absolutionem, non subsequēbatur, ne solveretur disciplina. (a) De hoc contra adversarios Cyprianus Ep. 55. ad Cornelium (b) Hodie nobis obijciunt, nimis nos omnibus facillè remittere peccata, itaque peccandi januam aperire. Resp. At non nisi pœnitentibus, credentibus & resipiscentibus, h. e. dolorem & fidem testantibus atque emenda.

x) Bar. à §. 10. ex Ep. Cypr. 55. Spond. §. 3. Star. p. 18. Jusfel. p. 313. (y) Vid. cham. T. 2. l. 13. c. 9. §. 2. (z) Ad an. 254. §. 93. Spond. ad eund. an. §. 12. (a) Vid. Arnd. aut. l. discipl. §. 3. Et l. satisf. §. 2-5. & §. 6-8. ubi de longa pœnitentia. (b) Bar. §. 18.

emendationem promittentibus hæc præstantur, quibus tota S. Scriptura remissionem offert & promittit, & quidem gratis, propter unius Christi meritum: interim satisfactionem non tollimus, scil. non qua Deo, uti apud Latinos, sed qua Ecclesiæ satisficit. quòd si itaque talis peccator imponat Ecclesiæ, Deum vindicem sentiet. Neque concedimus pœnitentiam Sacramentum propriè sic dictum vocari. Ne verò satisfactionis æquivocatione imponi nobis patiamur, sciendum aliam esse politicam seu civilem atque forensem, aliam verò Ecclesiasticam, eamque duplicem, unam quâ Ecclesiæ, aliam quâ Deo satisficit, quam solus Christus pro nobis præstitit: Hebr. 10. 14. Rom. 3. 24. 1. Joh. 2. 2. illa Canonica vocatur, quæ fuit *ἐπιτιμία ἢ πικρία*, castigatio seu pœna, quâ non Deo, sed offensæ Ecclesiæ satisficiebat, & veram ac seriam pœnitentiam ab enormiter lapsò declarari, ad eòque alios ita à peccatis absterri voluerunt. Tales pœnæ fuerunt, lugubri veste incedere, stare in certo aliquo templi loco, uti certo cibo & potu, abstinere à conviviis, balneis, conjugali consuetudine, lamentis & supplicationibus publicè peccata confiteri, & eorundem absolutionem petere, &c. Soz. l. 7. c. 16. Zimmerm. à §. 232. Fusè autem Conciliorum canones, de quibus in seqq. suis locis. Confer Justellum, item Chemnit. in Conc. Trid. plures alios. Verùm quia isti pœnitentiæ ritus nimio rigore fuerunt exasperati, & tandem falsam necessitatis opinionem attraxerunt, quasi sine his publicæ pœnitentiæ spectaculis remitti peccata non possent, & multos coniecerunt in desperationem, meritò in Ecclesia sunt abrogati: eòque magis almæ & beatæ Reformationis tempore proscripti fuerunt, servatà legitimâ disciplinâ Ecclesiasticâ, quòd non tantùm antiqui satisfactionis ritus immutati, sed quòd omnia in meritum & auricupium abiire, sicuti taxa pœnitentiaria abundè hoc probatum it. (c) Jure igitur repudiamus longèque amandamus rosaria, peregrinationes, precularum deblaterationes superstitiosarum, humicubationes, nudipedalia, cilicia, confessionem auricularem, qualis hodie in usu, & sexcenta alia. Hinc finxerunt, culpam propter Christum condonari, pœnam verò peccatorum partim clavium potestate remitti, partim satisfactionum operibus compensari.

§. 9.) Gradus olim erga delinquentes observabantur, de quibus eleganter Forbesius Instr. l. 2. c. 5. §. 22. seq. coll. cum c. 11. Zepper. polit. Eccl. l. 1. c. 22. in pr. in fine capituli. Scilicet in hac Novariana controversia vitæ ea sententia, quâ admissi ad pœnitentiam peccatores. Quia verò alter minus, alter magis peccavisse censebatur, deputati sunt Presbyteri, qui pro modo culpæ admissam pœnitentiam indulgerent. Inde usus pœnitentiariarum increbuit; quod Ecclesiâ pacatâ ad alios delinquentes extensum constitutumque est, ut Romæ in qualibet Ecclesia Patriarchali duo Presbyteri essent,

Gradus
pœnit.

c) Vid. Zimmerm. 232. de satisfactionis modo, & de taxa ipsa §. 242. Drelinc. ausaus visage §. 19. p. 159.

An. 255. essent, qui pœnitentiam secundùm canones iis imponerent, alii ita de hoc: Notoria delicta publica confessione vel coram toto cœtu, vel coram Presbyterio deleri in primitiva Ecclesia debuerunt, & quia Novatiani lapsos pœnitentes non admittebant, factum à Catholicis, quò tales facilius averterentur à Novatianismo, ut pœnitentiarius publicus institueretur, cui privata confessio fieret: atque *πρώτην τῆν ὁμοδομίαν* id est, hoc additamentum, veteri canoni hujus temporis Episcopos adjecisse Socrates dicit. Itaque Exomologesis Patribus non est sacramentalis, auricularis confessio, uti contendunt Latini, sed vel confessio ad Deum, ejusque nominis celebratio, vel est publica pœnitentia: de quibus Zimmerm. §. 196. ex Dallæo de satisf. & Albalpinao, atque aliunde. Unde rectè duplex statuitur pœnitentia publica & privata, quarum posterior, quâ nos miseri quotidie peccantes, Deo confiteri tenemur, prior cum obnotorium aliquod delictum satisfaciendum Ecclesiæ. Quisquis igitur prioris generis crimen perpetrasset ad Sacerdotem accedens publicæ pœnitentiæ jus ab eo capiebat, quâ peractâ absolutus communioni restituebatur. Aliorum erat causa levior, qui privatâ pœnitentiâ satisfaciebant, quam sacerdotis prudentia moderabatur. (d) Requisita, quibus opus habent ad consequendam absolutionem, sic enarrant Romani Clerici Epist. ad Cypr. 1. petitio modesta, postulatio verecunda. 2. humilitas necessaria. 3. patientia non ociosa. 4. mittant legatos pro suis doloribus lacrimas. 5. ad vocatione fungantur ex intimo pectore prolati gemitus. 6. Imò si dedecoris admitti magnitudinem perhorrescunt, erubescant & petere, nisi quia majoris est rursus & periculi & pudoris, auxilium pacis non petisse. Tandem privatam confessionem Sacerdoti pœnitentiario fieri solitam non sine causa Nectarius Episcopus Constantinopolitanus, Ambrosio contemporaneus, abrogavit, eumque cœteri Orientales Episcopi sequuti sunt: ut docent Socr. (e) Soz. (f) collati cum Nicephori Callisti historia. (g) Negamus verò auricularem hodiernam Pontiff. confessionem hinc extrudi posse, vel ex antiquo Apostolorum more illam originem trahere. Unde Baronius haut diffidetur, lapsorum restitutionem, quòd publicè deliquissent, publicè fieri debuisse: hinc tamen minimè sequitur, tali actu singularem aliquem Presbyterum pœnitentiarium præpositum non fuisse, prout ille putat.

*Vid. an.
56. §. 3.*

Fabio succedit Demetrius Antioch. Diræ persecutio.

Eodem tempore Fabius Antiochenus obiens Demetrium successorem accepit. (h) Ad hunc scripsisse Cornelium Rom restatur Eus. l. 6. c. 47. Quem allegat Bona Lit. l. 1. c. 25. §. 16.

§. 10.) Remississe aliquandiu persecutionem ajunt, inpr. autem in Africa aliquam majorem fuisse libertatem, unde cogi Concilia potuerint. Ast nunc tam dira exstitit in sanctissimos fideles, ut Cyprianus existimârit, occasum

(d) Zimmerm. l. de discip. Eccl. §. 11. & 20. (e) L. 5. c. 19. (f) L. 7. c. 16. (g) L. 12. c. 28. (h) Eus. l. 6. c. ult.

sum seculi, & tempus Antichristi appropinquare: (i) utque Cornelius, vel An. 255. quisquis parens sit, ad Lupicinum Viennensem in Gallia Episcopum scripserit, edictis Christianos ubique tormentis variis affici; in urbe Romana Imperatorem ad hoc constitutum, unde publicè nec in cryptis notioribus missas agere Christianis licere. (k) Non ergo templa habere potuerunt fideles, multò minus ea frequentare. Jam quanam Concilia & quo cum apparatu habita fuisse Romæ existimabis? Inter hæc mala Cyprianum ad Leonem denuo à populo postulatum, ipse Cyprianus ad Cornelium docet. Eodem anno tanta tamque perniciofa grassata pestilientia, ut intra decem annos vix finem repererit, ac maximam partem mortalium in plerisque orbis partibus exhausserit, multa etiam loca inhabitata reliquerit: de hac Eutrop. & Pomp. Lærus in Gall. item Orof. l. 7. c. 21. quo tempore Cyprianus erga fideles & gentiles officiosus & strenuus, libellum de mortalitate scripsit, sicque suavem suis mortem divina ope fecit.

§. 11.) Durantibus his calamitatibus Cornelius cum maxima Cleri *Cornelii* Rom. parte ad Centumcellas exul missus, quem Cyprianus (l) literis con- *P. secessio* firmavit, quorum init. cognovimus. Centumcellæ autem Tusciæ erat urbs, *& mors.* hod. Civitas Vecchia, (m) Verùm quia Cornelium frequenti hominum concursu visitari, literisque salutari Imperator cognovit, Romam reductum capite truncavit, Bar. (n) ait: nihil autem Platina de hominum concursu, sed saltem ex Damaso, quòd Imperator intellexerit Cornelium literas à Cypriano accepisse, eum à Centumcellis Romam perducere, & idola colere recusantem pœna capitali affici iussisse. Sepultus fertur in cœmiterio Callisti: Damaso in crypta, juxta cœmiterium Calixti, in prædio Lucinæ. Platinæ sepultus cum quibusdam Clericis à Lucina in arenario prædii sui, non longè à cœmiterio Callisti. De tempore martyrii non consentiunt: juxta quosdam sub Gallo & Volusiano passus, at ita colloquium Cornelii cum Decio, de quo Damascus, locum non habet: igitur Platina cum Damaso sub Decio hoc accidisse mavult. Ad hæc vero Collector Concil. (o) *Supervixisse*, inquit, *Cornelium Decio colligitur ex Epistola D. Cypriani ad Antonianum his verbis; tyrannum (Decium) armis & bello postmodum victum, prior (Cornelius) sacerdotio suo vicat.* Assentiuntur Parisini T. 1. p. 360. & 363. Probabilius est igitur sub Gallo & Volusiano martyrio coronatum, imperante adhuc cum illis Q. Herennio Hetrusco Decio, senioris Decii filio, quod aliqui scriptores prodiderunt. De his Baronius à §. 55. intricatè satis. Sacrorum initandorum potestatem bis fecit, unde Presbyteros 4. Diaconos 4. Episcopos 7. creavit, juxta Plat.; at nullam ab eo ordinationem factam, ob temporis brevitate Bar. §. 63. & Paris. T. 1. p. 364. ajunt. Sedit juxta Carr. an. 2. Plat.

¶

an. 2.

i) Epist. 66. (k) Bar. §. 47. Pseudo Isid. p. 320. Biblioth. Parr. T. 3. col. 27. edit. Paris. & Basileens. part. 2. p. 4. (l) L. 1. ep. 1. (m) Vid. Plin. l. 6. ep. 31. (n) §. 59. (o) Ed. Ven. T. 1. p. 366.

An. 355. an. 2. m. 2. d. 3. Cost. an. 2. m. 5. d. 29. Star. & Bar. an. 3. d. 10. ubi tamen Star. in tabula habet an. 2. m. 2. Euf. l. 7. c. 2. circiter triennium. Damaf. an. 3. d. 10. Paris. (p) non ultra annum 5. m. & dies 14. Vacavit sedes dies 35. ex sententia Platinæ & Damasi, qui tamen ad marg. habet d. 66. Sic Bar. §. 63. dies 35. emendatioribus Codices ponere ait. Non sub Decio, nec sub Valeriano & Gallieno, sed hoc anno sub Gallo & Volufiano passum, nec biennium in sede explēsse Baronius à §. 57. & ex eo Spond. (q) contendunt, indeque hanc discrepantiam oriri ajunt, quòd vacantis Sedis Fabiani diversum interstitium ponant. Ita ergo Legendæ de Romanis quoque Episcopis sibi non constant.

§. 12.) Cornelius dum ad supplicium duceretur omnia bona sua Stephano Archidiacono commisit. At majorem quàm ficti Damasi fidem requirimus, qui sub Decio passum Cornelium, & cum eodem ante supplicium colloquia & certamen habuisse refert. Ad idem tempus cum innumeris aliis refert Martyrologium Rom. ad 14. Sept. & cum eodem Cornelio XXI. alios promiscui sexus passos ait. Bona immobilia Ecclesiam semper habuisse Bar. ad an. 167. §. 3. vult, at oppidò malè. Sanè Ecclesiastica quædam bona, at non agros, urbes & arces, aliave hujus generis, quæ hodie vulgò Petri patrimonium vocant, habuisse Romanam & alias Ecclesias, idque ex collectis quotidianis atque ditiorum largitate credibile, neque verò & illa totis constitisse thesauris ex Laurentii actis infra ad an. 261. videbimus. Huc facit, quæ M. Ant. de Dom. (r) *sedente Cornelio Ecclesia Rom. largitate sua solita plurimos pascebat. Tum ibi erant Presbyteri 46. Diaconi 7. Subdiaconi 7. acoluthi 42. exorcistæ & lectores, unà cum ostiariis 52. Viduas & alios morbo & egestate afflictatos 1500. quos omnes Domini gratia & benignitas sustentat.* At non ex fixis & annuis Ecclesiæ redditibus, sed ex quotidiana collatione & stipe sustentatos fuisse rectius collegeris. Munificentiam Ecclesiæ libenter agnoscimus: at Papalem Monarchiam & suprematum hæc nondum videmus. Et verò si tantum Clericorum Rom. numerum consideremus, synodum insuper Rom. hujus anni, quæ ob frequentiam Maxima dicta, quia Episcopi 60. interfuere, Presbyteri plures, multique Diaconi, atque si eadem cum ordinationibus, quas singuli Episcopi Rom. fecisse perhibentur, conferamus, amplum ipsorum fuisse imperium nulla ratione colligere possum, nî reliquorum ordinationem Vicariis adscribas, quos tamen nullos nobis historia promunt. Maximam & innumerabilem populi fidelis frequentiam Romæ fuisse ibidem Cornelius testatur. Atqui frequenter olim communicârunt. Unde quærit jure Larroquanus (s) num singulorum confessio semel aut bis hebdomadatim ante communionem audiri potuisset.

§. 13.) Bellarminus (t) suppetias sibi ab hac Cornelii ad Fabium epistola

(p) p. 360. (q) à § 8. (r) l. 9. c. 9. § 6. ex Euf. l. 6. c. 35. Gr. µγ. (s) de Euch. part. 3. c. 3. p. 838. (t) l. 1. de Cler. c. 11. §. quare.

stola promittit pro diversis Clericorum ordinibus asserendis. At verò probandum ipsi incumbit in reliquis Ecclesiis omnibus nec plures, nec pauciores fuisse ordines. Imò hætenus functiones Eccles. in Episcopos, Presbyteros & Diaconos fuisse distributas vide Orig. hom. 2. in Num. & hom. 11. in Jerem. Tertull. de corona milit. & de fuga & in persecut. Nec in epistola decretali Synodi Antiochenæ plurium graduum mentio fit apud Euf. l. 7. c. 1. Ita ipse Anacletus P. Decretali 3. duos saltem ordines sacerdotum, Episcopatus videl. & Presbyterii enumerat, hæc verba submittens: *Amplius quam isti duo ordines sacerdotum nec nobis à Deo collati sunt, nec Apostoli docuerunt* (u) iterum probabit Bellarminus hunc Clericorum numerum ita simpliciter tempore Cornelii fuisse necessarium, ut nec augeri, nec minui potuerit. Tertio horum Ordinum ministerium sacrificio Missatico fuisse destinatum. Fuit certè Cleri vocabulum hoc seculo magis in usu, quàm præcedenti: quo nomine omnes gradus Ecclesiæ Ministrorum comprehendebantur. Et quia Clericorum numerus augeri cœpit, ideo ut inter Diaconos etiam ordo aliquis esset, hoc seculo plura discrimina personarum fecerunt, uti apud Cyprianum reperire est. Ipse Bona (x) ex Thoma in supplem. 3. p. q. 37. art. 2. agnoscit *antiquis temporibus ob paucitatem Ministrorum omnia inferiora ministeria Diaconis fuisse commissa, post ampliaturum autem cultum divinum, Ecclesiam etiam alios ordines sibi instituisse.* Bellarminus ait ordinem Ecclesiasticum apud auctores vel propriè sumi, vel communiter. Propriè, qui certò ritu sacro & solenni confertur ab Episcopo ad certum ministerium sacrificio divino exhibendum; qua ratione VII. numerantur. Unum autem ordinem facere Episcopum & Presbyterum, quia idem utriusque ministerium NB. quantum ad sacrificium: ita Lectorem, Cantorem, seu Psalmistam. Communiter dici Ordines omnes, qui quomodocunque dedicentur divinis obsequiis, etiam non referantur ad sacrificium, quò pertineant etiam Monachi, Virgines, & viduæ Deo consecratæ, nec non laborantes in sepeliendis defunctis. Sub VII. etiam Ordinibus comprehendendi Cardinales, Chorepiscopos &c. Becano IV. sunt classes. 1. Episcopi inter quos eminent Pontifex. 2. Presbyteri seu sacerdotes non Episcopi. 3. Diaconi & Subdiaconi. 4. Reliqui inferiores, acoluthi, lectores &c. At nos jur divino & praxi Apostolicæ insistamus.

§. 14.) Hieronymus enumerat Cornelium inter scriptores Eccles. propter epistolas quasdam. (y) Bar. (z) ambiguit de Cornelii epistolis loquitur, dum adhuc quasdam extare dicit. Duas non nisi ponit T. 1. ed. Ven. p. 366. Sex habet editio Paris. à p. 364. duarum priorum Bellarminus facere mentionem ne quidem ausus est; de iidem Maresius: utraque supposita agnoscitur ab eruditis. Aliam valde brevem ad Lupicinum Episc. Viennensem

Scripta
Cornelii.

u 2

sem

u) Camp. 84. (x) Lit. l. 1. c. 16. §. 6. (y) Conf. Euf. l. 6. c. 17. l. 35. adde Bellar. Gerhard. Fris. in Biblioth. (z) § 63. Spond §. 9.

An 255. sem merito suspectam habet Blondellus in Pseudo-Isid. (a) eò quòd nomen Missarum in plur. usurpetur, cum tamen id nominis eo seculo adhuc ignoraretur in Ecclesia, ejusque vocis usus in hac significatione non incepit ante Ambrosii tempora. ut taceam quòd sibi suum martyrium revelarum à Deo profiteretur. De illa Bar. ad an. 57. §. 128. f. & Parif. collectores T. 1. p. 377. Blondellus de prim. p. 714. ubi de Viennensis Sedis dignitate agit. Prior Cornelii epistola ad Orthodoxas Ecclesias de translatione corporum Apostolorum Petri & Pauli, & de Navato aliisque hæreticis. Eam rationum ponderibus opprimit Blondellus in Pseudolf. præf. p. 67. & in tract. à p. 308. Cocus pag. 68. Aliud longè Cornelius habuit quod ageret: & dum petit, ut alii sibi gratularentur ea de re, non est dubium, quin Cyprianus ejus rei in 14. suis epistolis ad Cornelium fecisset mentionem. Ut à *ροσείας* stigmatè eam liberet Binius, in illam mendosè irreplisse ait, quòd Petri & Pauli cada-vera ex catacumbis rogatu Lucinæ levata sint, cum tamen constans omnium Codicum consensus doceat fabulam istam non ab alio insultam, sed ab ipso auctore ita primùm scriptam, ut nunc legitur. Adde Binio Parisinos p. 362. Fictum quòd Petri corpus depositum in templo Apollinis: id enim, ut & Romam ipsam, Gentes adhuc tenebant, eorumque Pontifices, nec ingredi Christianis talia loca licebat, multò minus ibi suos sepelire. Vel num magis ibi Petrus tutus & cultus fuit? Neque ipsi pagani sepulchra sua habuerunt in templis, longè minus Christianorum, & quidem publico supplicio sublatorum tolerassent. Unde rectè Bar. (b) hanc quoque fabulam refutat. Modestiùs, ut tamen incautis imponeret, Staravolscius: *Rogatus* (Cornelius) *à quadam matrona Lucina corpora B. Apostolorum P. & P. è catacumbis lelevavit noctu, & in clariorè locum transfudit.* Sed verò cum Christiani tunc temporis ne in clarioribus cryptis tuti fuerint, quomodo talem locum P. & P. corporibus quærere potuerunt: Urbanus V. ait Platina, Apostolorum capita diu quærita, tandem invenit; deserant enim, inquit, in honore esse propter desuetudinem & ignorantiam hominum. Sed apud sancta sanctorum reperta, ac locellis argenteis recondita, ad altare majus basilicæ Lateranensis cum maxima veneratione & celebritate collocantur, vid. Hospin. de Templ. p. 119. 126. qui verò factum, ut per tot secula non quærita, non adorata fuerint?

Ib. *Credo vos mandata Apostolica Sedis libenter peragere.* Nimirum unice & ubique hoc quærit & inculcat Decretalium ille *περὸς πάντας*. Atqui aliter longè sensit Cyprianus, cum Antiocheno, Alexandrino, & reliqui fideles.

Orantes Deum & Dom. N. J. Chr. ut intercedentibus suis S. Apostolis maculas vestrorum purget peccatorum. At hæc phrasis minimè est Spiritus S. neque hujusce avi.

§. 15.) Se-

a) p. 320. (b) ad an. 221. § 3--5.

§. 15.) Secunda Decretalis ad Rufum (Veneta ed. in marg. Rusticum ponit) Coepiscopum Orientalem, quâ statuit, ne quis ab Episcopo aut sacerdote, nisi pro fide, exigeret juramentum: vid. l. q. 4. Sacramentum autem. Eam enervant Blond. & Cocus locis alleg. Docet inter alia, quàm alienum sit ab hominibus Christianis jurare, exponens illud Domini: *Quod autem his abundantius est, à malo est i. e. ab exigente & jurante.* Item ante 14. annos nullus jurare cogatur, & ut à jejuniis juramenta præstentur: 22. q. 5. honestum etiam. In eadem epistola de causis Episcoporum agitur, & ut, quidquid adversus absentes agitur, vacuum habeatur: *Omnia, inquit, que adversus absentes in omni negotio, aut loco aguntur, aut judicantur, omnino evacuentur: quoniam absentem nullus addicit, nec ulla lex damnat.* c. 3. q. 9. omnia.

An. 355.

2. Decret.

Ib. facit mentionem appellationis ad Apostolicam Sedem. Quid si verò Rom. Episcopus latuerit, aut in exilium actus, vel si Sedes, & diu quidem, vacârit. Contrarium Cyprianus (c) statutum ab omnibus docet, ut illic causa audiatur, ubi crimen admissum, nec circumcurandum ad alios. Id verò non modò de prima, sed & reliquis instantiis intelligendum, exemplo schismaticorum & condemnatorum Africanorum pater.

Ib. Cornelius asserit, se à Rufo Orientali Episcopo consultum esse, an liceat Episcopis jurare. Sed cum nec ipse, quis ille Latini nominis Rufus fuerit, aut quo in loco Episcopum egerit, significet, & aliàs historia talem ignoret Rufum, neque verisimile sit, hanc ob rem, à tam longè posito, consilium petiit fuisse, meritò hoc quoque suspectum. Certè barbaries styli, ac judiciorum ratio impostorem produunt.

Tertiam Cornelii Epist. ad Fabium al. Flavianum Antiochenum ponunt. Ejus certè fragmenta satis ampla, & jam aliquotiens à nobis producta, Eusebius habet.

3. Decret.

IV. Ad Lupicinum Viennensem de qua §. 14. jam actum. Eam Bona (d) allegat: *Roma, inquit, clam celebrandi (Missam) locum præbebant ampli recessus subterranei in cryptis arenariis; à quibus tamen, excludebantur, cum vehementior persecutio urgebat.* Eandem tamen ipsos Catholicos pro Apocrypha habere agnoscit. Duas ad Cyprianum idem scripsit, & plures ipse Cyprianus ad eundem de quibus alibi. l. 1. c. 3. §. 1.

4. Decret.

§. 16.) Cornelio post interregnum 35. dierum, successit Lucius Rom. unus ex Presbyteris Confessoribus qui cum Cornelio exulaverant. Platina & Cost. fuit 23. Pontifex: Starav. 24. Carr. 21. Eum Costerus electum dicit anno 253. Veneti an. 254. Carr. 258. alii 259. Sedisse Costerus vult an. 1. m. 4. d. 14. Onuph. an. 1. m. 3. d. 13. Carr. an. 3. Plat. Starav. alii an. 3. m. 3. d. 3. at idem Starav. in tab. an. 1. m. 8. Euf. hist. l. 7. c. 2. vix octo continuis mensibus. Bis autem ob confessionem fidei exulasse fertur, semel cum Cornelio, iterum Episcopus jam factus, inde tamen ad Ecclesiam nutu

Lucius
fit P.

c) Cl. 1. ep. 3. (d) l. 1. c. 19. §. 3.

An. 256. Dei rediſſe : unde de reditu ipſi per Epistolam gratulatur Cyprianus (l. 3. ep. 1. ſeu Ep. 58. juxta Pamel.)

Hippolit.

Hippolytus Antioch. Eccleſiæ Presbyter à Novatianifimo converſus, martyrium pro fide ſubiit de 30. Jan. Bar. §. 34. Adde Blondel. de Episc. p. 249.

JESU CHRISTI *Annus* 256.

GALLI & }
VOLUS. } *Imp. An. 3.*

*Emilia-
nus ſit
Imp.*

§. 1.) Lucii P. an. 1. Coſſ. Maximus & Valerianus. C. Vibius Trebonianus Gallus cum filio Voluſiano in pugna contra Æmilianum, à milite in Mœſia Imperatorem ſalutatum, victus & caſus. Hos Entychius (a) Gallium & Julianum vocat. Ita duos horum ſucceſſores atque Collegas Gallienum atque Valerianum unum facit, quem nominat Galilium ſeu Alerianum.

*Calumni-
in Chri-
ſtianos.*

Calumniis olim onerati Chriſtiani à Gentilibus gravibus & permultis. Unus Origenes CCXLV. illarum genera obſervavit & diluit. (b) Quæcunque terram mala premebant, ea omnia Chriſtianiſ impingebantur. (c) Ita hoc loco ob peſtem, famem & bella graſſantia magis Gentes inſultabant fidelibus, unde Cyprianus Apologiam, ſeu orationem potiùs inveſtivam ſcribit. Novas inſuper calumnias paſſus idem à Florentio Pupiano à ſchiſmaticis ſeducto, eum itaque ſeria Epistolâ ad emendationem provocavit, quam vide l. 4. ep. 9. ſeu Ep. 69. docetque inter cœtera, quantum peccatum, dum Episcopus, qui unus eſt, & Eccleſiæ præeſt, ſuperba quorundam præſumptione contemnitur, ut igitur Cyprianus unum ſe illum eſſe in ſua Eccleſia Episcopum ſtatuit, ita & Romanus Episcopus in ſua etiam talem ſe prædicare potuit. Non autem ad Rom. Sedem, ſed ad ſuam provocavit Cyprianus.

*Cypriani
Apol. Ep.
Epiſt.*

*Origenis
obitus.*

§. 2.) Origenis obitum Bar. (d) huc collocat. Huetius l. 1. c. 4. §. 7. 9. item Lambec. cum Bucholz. ad an. 254. eundem refert, natus quidpe anno 185. vixit an. 69. vid. Euf. l. 7. c. 1. alii an. at. 70. ponunt: Spelm. (e) annum Chriſti 260. Inſtitutus privatim à Patre Leonide. poſtea à Clem. Alex. item ab Ammonio Sacca. Poſt decollationem Leonidis, Origenes 17. annos natus: (f) alii verò biennio, alii triennio, alii quadriennio juniorem fuiſſe ſtatuant.

a) P. 392. (b) Zimmerm. §. 96. (c) Korih. à p. 273. (d) §. 28. Spond. §. 5 (e) In Conc. p. 37. (f) Euf. l. 6. c. 2.

statuunt. Ut autem sibi & matri victum pararet, Grammaticam docuit: dein- An. 256.
 de Carecheli seu lectioni doctrinæ Christianæ in schola Alex. præfectus est:
 postea Romam profectus, inde reversus, cum in Episcopi Demetrii, ipsius
 gloriæ invidentis, offensionem incidisset, secessit in Palæstinam, ubi familiaris
 fuit Alexandro Hierof. Episcopo. Paulò post Alexandriam revocatus. Cle-
 mentis Alex. successor est factus, omnes S. Scripturæ libros commentariis
 explicuit. Exilia, tormenta, carceres plurimis in locis pertulit. (g) Fuit
 sanctitatis inculpatæ, & in prædicandi officio adeò sedulus, ut ferant calum
 ejus genibus adnatam ex frequenti geniculatione, ut in genibus camelorum.
 In laboribus tam indefessus, ut 6000. volumina librorum scripsisse Epipha-
 nius, & ex eo alii referant, id quod tamen Hieron. apol. 2. negat, licet idem
 de illo Epist. ad Pammach. & Epist. ad Marcell. testetur tanta illum con-
 scripsisse, quanta nemo possit legere. (h) Plus septem ei dictanti adfuisse
 notarios, totidem librarios, & puellas opera ejus nitidius exarantes vide
 apud laudatùm Huerium l. 3. c. 1. §. 2. unde factum ut stylus ipsius redun-
 dans & incultus fuerit: ib. §. 1. Quidam victum tandem idolis thura obtu-
 lisse volunt, unde ab Ecclesia Alex. ceu defector habitus fuerit & è commu- Vid. an. 253. §. 20.
 nione ejectus, at respuisse & constanter piæque vitam finisse. Ejus tamen
 hunc lapsum reprobat Baronius (i) item Dallæus (k) De hoc Horn. hist.
 Eccl. p. 69. suo loco relinquimus, quidquid de thurificatione & athiope
 tradatur, sed ab hæresi vix excusari potest, adde Mycræl. hist. Eccl. l. 2. §. 1.
 à p. 61. Korth. à p. 210.

§. 3.) *Tractator* ab Augustino dictus i. q. *Doctor*, quia præter alia Ejus scri-
pta & er-
rores.
 inpr. S. Scripturam tractavit. Ita quoque ob assiduum scriptionis studium
 seu ab ingenti librorum copia συντάκτης, ήρσι, συντακτικός, ut & χαλκέντης,
 quasi intestima habens area, quo nomine Didymus Grammaticus etiam ve-
 nit. *Adamantius* seu *Adamantinus* vocatus, propter adamantinum mentis
 robur, seu ob indefatigatos labores; vel quòd ceu invictus Adamas forti-
 ter veræ fidei opem ferret, relæque hæreticorum retunderet. Ergo non à vitæ
 exortu habuit hoc nomen. De scriptis ejus agunt, & partim etiam censuram
 in ead. instituunt Euf. l. 6. c. κβ'. seqq. & λβ'. & λγ'. Hier. Bellar. Gerh.
 Mejer in Biblioth. c. 3. §. 3. Arnd. ant. à p. 891. Frisius in Biblioth. Turin.
 Inprimis illa ad examen revocant Rivet. Crit. S. l. 2. c. 12. seq. Cocus à
 p. 131. maxime Huet. l. 3. à c. 2. præcipuè post libri 3. capite 4. in appendice,
 ubi de libris falsò Origeni adscriptis. Manu scripta Orig. Gr. quæ extant
 in Bibliof. Cæsar. vid. apud Lambec. T. 3. p. 73. N. 53. & 256. Ejus errores
 varii: p. 168. & T. 4. 249. seq. Ex innumeris ejus libris supersunt pauci,
 qui Gracè leguntur, eruerunt tamen nuper ex Bibliothecis egregia nonnul-
 la, eaque

g) Vid. Euf. l. 6. c. λδ'. & l. 5. c. γ'. fine. (h) Vid. Huet. l. 3. c. 1. §. 5. (i) ad an. 253. §. 18. 19. Spond. §. 19. (k) de usu Patr. 265.

An. 256. la, eaque versionibus & notis illustrarunt Huetius & Werstenius F. Quosdam Hieronymus, Rufinus & Ambrosius, non ille Episcopus, sed Monachus Cæsar. Latinos fecerunt. At non modò Græca, sed etiam interpretationes plures perierunt, quod inde etiam evenit, quia sub anathematis pœna prohibitum erat aliquando describere illius libros. Editio operum Orig. Merlini prostat (l) item Erasmi, Genebrardi: multa autem Origenis non sunt, nec perfecta, sicuti hiatus ostendunt. Scripta ejus eo adhuc vivo, sed multò magis post obitum, magnas in Ecclesia turbas excitârunt, quorum patroni reponunt, ea ab hæreticis partim corrupta, (m) partim integra supposita fuisse, alia verò minùs rectè percipi: unde aliquot apologiæ pro ipso scriptæ, utpote à Rufino, item ab Alexandro Cappadociæ Episcopo (n) ita quinque apologeticos libros conscripsit Pamphilus, sextus autem ab Eusebio absolutus, cui lucubrationi à se Latinis literis reddita Pamphili nomen Rufinus adscripsit. De eodem etiam Chryostomus; & Augustinus monet, quòd illi defensores statuunt, ipsum revera docuisse, P. F. & Spiritum S. ejusdem omnino esse naturæ & substantiæ. Sic ipse Origenes Epistolâ ad amicos Alexandrinos de mala hæreticorum fide conqueritur. Quicquid verò sit, ejus tamen scripta damnata à quibusdam, eumque Ecclesiæ nocuisse magis, quàm profuisse judicant, quòd scripta illius innumeris scateant prodigiosis placitis, interpretes Scripturæ impurus & obscurus, allegoriarum vitio totus laborans, propria pro tropicis, & tropica pro propriis explicans. (o) De eodem Molina. Novit. Pap. (p) *Accusatur Origenes*, inquit, à Cardin. Perronio in examine Plessai, *negata omnipotentia divina, deitatis F. & Spiritus S. resurrectionis carnis, æternitatis Paradisi & inferni, item quòd statuerit plures mundos successivè subsequentes, & quòd Diaboli in bonos Angelos transmutandi, &c.* Quin Bellarminus (q) eum propter errores æterno igni adjudicat. Ejus sphalmata de Filio D. de Spiritu S. de animabus hominum, de Diabolis, de Resurrectione corporum & aliis, recitat & confutat Hier. T. 3. multis opusculis. In Epistola ad Avitum longum Catalogum errorum ex libris *αὐτοῦ ἀποχρῆστων* collegit, item contra Rufinum. Gelasius dist. 15. c. S. Romana. ea Origenis opuscula admittit, quæ Hieronimus non renuit. At Quinta seu Quinisexta Synodus, novo & inaudito exemplo Origenem condemnavit penitus, cujus tamen patrocinium Jo. Picus, Sixt. Senensis Biblioth. l. 4. atque alii susceperunt, quod Annalista noster concoquere non potuit. Consule Hannekenium in hist. Ariana à p. 397.

Origeni-
sta.

§. 4.) Qui Origeni faveant, qui eundem rejiciant, & qui medium teneant: Huet. l. 2, c. 3. Unde fit ut aliqui ejus libros admittant, alii eosdem prohi-

l) Vid. Huet. p. 230. f. (m) Huet. p. 187. f. (n) Fris. Bibl. p. 6. col. 4. (o) Vide Bellar. de Christo c. 10. Forbes. instr. l. 2. c. 2. §. 2. Chemnit. Cont. Tr. p. 528. b. sexcentos alios. (p) L. 1. c. 49. (q) L. 2. de purgat. c. 8.

prohibeant, aliqui usum illorum permittant, ut tamen vitentur errores: ib. An. 256.

§. 18. Ita c. 4. §. 7. distinguit Origenistas 1. qui ejus eruditionem laudârunt & sectati sunt. 2. qui ejus errores foverunt: unde errat Baronius, dum generaliter omnes ejus sectatores, orthodoxine fuerint, an heterodoxi, damnat. Sic eundem Cardinalem §. 46. hujus anni iniquiorem esse in Origenem judicat p. 231. f. Duos autem Origenes Ammonii discipulos fuisse Huetius l. 1. c. 1. §. 7. monet, unde noster hic ad discrimen Adamantinus dictus: quinimo alii non modò duos, sed tres etiam, imò quatuor faciunt Origenes, unde orti Origenistæ diversi. De Origenistis Aug. de hær. c. 43. Arnd. p. 462. De erroribus Origenis Dallæus de usu Patr. à p. 264. cumpr. Huet. l. 2. c. 3. §. 17. fusius verò l. 2. c. 2. ubi quæst. 1. quid de Deo statuat. q. 2. de SS. Trinitate. q. 3. de Christo ejusque incarnatione & ὁικονομία. q. 4. de immaculata virgine. q. 5. de angelis. q. 6. de anima. q. 7. de libero arbitrio, gratia & prædestinatione. q. 8. de astris. q. 9. de resurrectione. q. 10. de judicio ultimo. q. 11. de præmiis & pœnis: atque liberatione damnatorum. q. 12. de mundo, Paradiso terrestri & Adamo. q. 13. de allegorica Scripturæ interpretatione. q. 14. de clavium potestate: item de pane Sacramentario, de matrimonio & arte magica.

Internecinum cum hæreticis bellum perpetuò gessisse Origenem agnoscit Huetius l. 2. c. 3. §. 12. utpote cum Valentinianis, Marcionistis, Basilidianis, Apellititis, Helcesaitis, eaque teneri ac credi duntaxat jubere, quæ ab Ecclesia recepta sint. Quo loco sua haberi voluerit, declarat homil. 2. in Ezech. *Qua audientes ut diligenter attendant, & accipiant gratiam Spiritûs, de qua dictum est, discretio Spirituum, ut probati trapezita facti diligenter observent quando falsus sim magister, quando verò prædicem, qua sunt pietatis ac veritatis.*

Commendantur inpr. ejus contra Celsum octo libri, quibus pro Christianis Celso responderet. In Theologia sua seu 4. libris *ἑξ ἀρχῶν* ostenduntur præcipua ac necessaria religionis Christianæ principia, pro illius temporis conditione. De quo judicium ex Hieron. & Vincent. Lirin. vid. apud Rivet. Crit. S. de egregia illius scripti præfat Chemnit. Conc. Tr. p. 79. De comment. in Jobum Cocus præf. col. 40.

§. 5.) A Platonica Philosophia Origenem deceptum ajunt, idque hac occasione, quòd Ethnici riderent Mosaica scripta, propter ritus de cibis & sacrificiis: unde volunt Origenem tradidisse allegoricas interpretationes, ut reconditam sapientiam continere viderentur, sicut Pythagoræ dicta, aut poemata. At verò alii Origenis erroribus, vel turpitudinibus Origenistarum potiùs permoti, ut duos Origenes statuerint, unum Adamantium, & alium aliquem ignotum, ex quo Origenistæ turpes cognominati, quòd cum matrimonium damnarent, in omnium libidinum cœno velut sues volutarentur. Unum tamen fuisse alii judicant, ejusque sectatores in deterius prolapsos in Gnosti-

An. 256 Gnosticorum scil. sordes, seu, quod magis arridet, quòd Gnostici Origenis nomen pratererent in crustandis suis sceleribus. Rectè igitur Origenistæ in duplici apud veteres differentia sunt, impuri isti Origeniani dicti, carnis resurrectionem negantes; alii verò Origenistæ & Adamantii, Chiliaistæ & Allegoristæ. (r) Origenistis affines sunt Liberatores, qui docebant descendente ad inferos Christo, credidisse incredulos, & omnes inde fuisse liberatos. (s) Origenianorum affecta sunt Hieraclitæ seu Heraclitæ ab Hieracla seu Heracla: (t) Monachos tantum & Monachas, & conjugia non habentes in communionem recipiebant; regnum cœlorum parvulis denegabant; quia non sint illis ulla merita certaminis, quo vitia superentur: Melchisedecum Spiritum S. dicebant: quibus nominibus redivivum Clerum Pontificium in pluribus habere videmus.

S. 6.) Indignè etiam à nonnullis laceratur Origenes, ubi scil. orthodoxè contra Pontificiorum errores scribit & sentit, utpote quando transubstantiari signa in S. Cœna minimè credidit: unde homil. 16. in Num dicit: *Bibere dicimur sanguinem Christi non solum Sacramentorum ritu, sed et cum sermanes ejus recipimus.* Ita panem vocat corpus symbolicum & typicum in Matth. c. 15. item: *Ille cibus qui sanctificatur per Verbum Dei, perque obsecrationem, juxta id, quod habet materiale, in ventrem abit, & in secessum eicitur.* (u) $\tau\epsilon\ \tau\omicron\ \upsilon\lambda\iota\kappa\omicron\nu\ \epsilon\iota\varsigma\ \tau\omicron\ \kappa\omicron\iota\lambda\iota\alpha\nu\ \chi\omega\rho\epsilon\iota,$ κλ εἰς ἀφ' ἑδρών α ἐκβάλλεται ὕλη τῆ ἀγτς. Ibidem docet, nullum malum carnem Christi edere, quia omnes, qui carnem Christi edunt æternum vivant. Malos autem panem non nisi mortuum edere. (x) Quod testimonium prolixè allegatum reperies apud Sixt. Sen. l. 6. annot. 66. ad quæ Perronius obthurare aures jubet, ac ex destinato consilio Origenem contra Catholicos disputare dicit. Iterum in Matth. tr. 33. adesse nobis divinitate sua, abesse autem corpore (y) Contra Marc. dial. 13. *Si carne destitutus et exanguis erat (Christus) cujus carnis, cujus corporis, & qualis tandem sanguinis signa & imagines ministravit per panem & poculum.* (z) Idem in Levit. hom. 7. t. 2. *Nisi ederitis carnem meam, & biberitis sanguinem meum: litera mortua est, si sumamus juxta literam; contra si spiritualiter accipiamus, illa non occidet, sed in se habet spiritum vivificantem.* vide eund. hom. 6. in Num. ubi à litera ad allegoriam recurrendum docet. (a) Libro 8. contra celsum fateatur Christianos altare non habere, adeoque nec sacrificium, quia scilicet indissolubile vinculum inter verum altare & inter sacrificium propriè dictum. Unde opponit Gentilium sacrificiis, quæ pro Impp. offerunt, preces Christianorum. (b) Et ib. *Nos verò, inquit, rerum omnium conditori placere studentes panes edimus, qui offeruntur cum gratiarum actione, & precibus super rebus donatis, quique facti sunt per preces corpus quodam & san-*

r) Vid. Epiph. har. 63. Aug. c. 42. 43. (s) Aug. har. 79. (t) Aug. c. 47. Ross. 277. (u) Larroq. de Euch. p. 376. & 338. (x) p. 393. (y) p. 396. (z) p. 518. (a) p. 386. (b) p. 182

sanctum, & eo cum sano proposito utentes sanctificans. (c) Fusè de hac materia An. 256. M. Ant. de Dom. l. 5. c. 6. à §. 4°. item Illyr. Catal. T. 1. p. 102. ubi duo tantùm docuisse N. T. Sacramenta docetur.

§. 7.) Quo censu Origenes Petrum, ejusque primatum habuerit, variè docet: in Matth. 16. tr. 1. copiosè hoc ostendit: *Si et nos dixerimus, quod dixit Petrus, erimus Petrus, & eandem beatitudinem consequemur, quam ille. Item: si & nos confitentes I. esse Christum Filium Dei vivi, facti fuerimus Petrus: utique & nobis dicetur Tu es Petrus & super hanc Petram, &c. Petra est omnis, qui imitator est Christi. Petra est, quicumque est discipulus Christi, & super talem petram constituitur omnis Ecclesiastica potestas, &c. Si autem super unum illum Petrum arbitraris univèrsam Ecclesiam edificari à Deo, quid diciturus es de Jacobo & Johanne filiis tonitru: vel de singulis Apostolis, &c. Omnibus Apostolis & omnibus quibusque perfectis fidelibus dictum videtur: quoniam omnes sunt Petrus & petra, & in omnibus edificata est Ecclesia Christi, & adversus nullum eorum, qui tales sunt, porta prevalent inferorum, &c. Putas soli Petro dantur à Christo claves regni cælorum, & nemo alius beatorum accipiet eas, si autem commune est inter omnes, quod dicitur, dabo tibi, &c. quomodo non omnia, quæ superius sunt, relata ad Petrum, omnium videantur esse communia? Ad quæ Witakerus: (cc) Satis vidit petram Ecclesia rem esse ejusmodi, quæ hostiles omnes inferorum vires superet. (d) Ubi nunc, inquit Witak. (e) illud Bellarmini: Singulariter, Principaliter, non eodem modo? Frustrà ergo adversarii laborant, quando ex Origene (f) dicunt: Petrum vocari magnum Ecclesia fundamentum et petram solidissimam; & (g) Petrum Apostolorum principem esse, universo terrarum orbi prepositum. (h) Ecquis verò negat Petrum fundamentum & petram fuisse? at non solus: Princeps fuit ratione ordinis, aut non Dominus, sed æqualis. Idem Orig. (i) Apostoli (nota plur.) erant Reges, & Christus (non Petrus) Rex Regum. Et (k) Paulus mihi viam novi hominis, & ardui itineris ostendat, ipse scil. Apostolorum maximus. Idem (l) quærens, quare Saulus vocatus Paulus, varia ex V. & N. T. adducit exempla, inter quæ Petri etiam, de mutatione nominum: ubi tamen tam felix alchimista non est, ut inde Monarchiam Petri extrahere possit. Insignes quidem titulos Petro dat, utpote quando illum summum verticem Apostolorum vocat. Id tamen nomen, sicut etiam Principis & capitis, commune fuisse Pauli cum Petro, tractatu de æqualitate Petri & Pauli evicimus: quod obtinuit Petrus ante confessionem, scil. ordinis, vocationis, ætatis, Zeli ratione, non item potestatis respectu, unde Origenes allegato loco non considerat Apostolicarum personarum dignitatem; ac revelationem Johanni fa-*

x 2

Etiam

(c) Plura Larroq. part. 2. c. 2. i. (cc) de P. p. 134. (d) Vid. Forbes. l. 15. c. 7. §. 7. Cham. T. 2. l. 11. c. 6. §. 13. & c. 9. §. 3. de Dom. l. 1. c. 6. §. 45. & c. 7. §. 4. Vit. p. 314. 157. 199. & 231. (e) p. 199. (f) hom. 5. in Exod. (g) Ex homil. 17. in Lucam: hom. 8. in Ier. (h) Rossel. l. 1. c. 2. §. 15. de Dom. l. 1. c. 10. §. 13. (i) In Num. hom. 12. (k) hom. 3. in Num. (l) Pref. in Epist. ad Rom.

An. 256. Etiam supra revelationem factam Petro amplificat, ac cognitionem Johannis cognitioni Petri præfert. (m) Quin Origeni, Nazianzeno, & aliis quibusdam Petrus perra dicitur & fundamentum, qui tamen solum Christum fundamentum fatentur: nec solum Petrum, sed & alios ita vocant, quatenus Evangelium per totum orbem prædicârunt, id scripto consignârunt, Ecclesiasque fundârunt, adeoque ædificium Ecclesiæ spirituale in illorum prædicatione positum, & fundamentum fuit. Hinc Orig. (n) *Paulus summus fundator Ecclesiarum.* Ad hæc: (o) *S. Apostoli per universum orbem dispersi, Thomas Parthiam sortitus est, Andreas Scythiam, Johannes Asiam, Petrus in Ponto, Galatia, Bithynia, Cappadocia & Asia dispersis Judæis prædicâsse videtur, qui & circa vita finem Roma constitutus, capite demisso cruci est affixus. Quid de Paulo dicam, qui inde ab Hierosolymis ad Illyricum usque Evangelium Christi adimplevit, et Roma tandem sub Nerone martyrium subiit. Idem Orig. (p) Paulus Apostolorum est maximus qui sciebat, &c.*

S. 8.) Gradus Eccles. quod spectat, (q) *Episcopos, Presbyteros & Diaconos* agnovit. Idem (r) in verba illa: *Postquam ergo lavit: primum locum, ait, sortitos esse in Ecclesia Apostolos, & eos, qui post illos ordinantur à Deo h. e. Episcopos: secundum locum Prophetas, &c.* Idem Presbyter cum esset: *Plus à me exigitur, inquit, (s) quàm à Diacono: plus à Diacono, quàm à Laico. Qui verò totius Ecclesiæ arcem obtinet, pro omni Ecclesia reddet rationem.* ubi sanè Episcopum intelligit quemcunque, de quo idem (t) dicit, quòd talis super Cathedram Ecclesiæ sedeat, quem ne primas Cathedras in synagogis amet, dehortatur. In Num. c. 1. hom. 2. *Sacerdotalem, & Leviticum* nonnisi ordinem agnoscit. In Cant. hom. 2. *stationes Ministrorum* in solis Diaconis recognoscit. Hom. 7. in Esaj. *Qui vult esse primus erit omnium novissimus; qui vocatur ad Episcopatum, non ad Principatum vocatur, sed ad servitutem Ecclesiæ totius, &c.* Hinc sanè factum, ut tales dicerentur etiam Episcopi Ecclesiæ Catholicæ, ait de Dominis. (u) Ita siquidem diocesis ipsis commissa fuerat, ut tamen sollicitudinem habuerint de omnibus: neque hi soli, sed & quivis boni pastores. Quid itaque Romanus? Idem occasione ordinationis Aharon (x) electionem Episcopi describens vult, ut synagoga convocetur, ac populi præsentiam requirit, ut sciant omnes, & certifint, quia, qui præstantior est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni populo virtute eminentior, ille eligatur ad sacerdotium: & hoc astante populo, ne qua postea retractatio cuiquam, nequis scrupulus resideret. Hoc autem (inquit ex 1. Tim. 3.) si ab Ethnicis, quantò magis à populo Dei perendum est hoc

(m) Hom. 2. in diversos. (n) L. 1. cont. Celsum. (o) T. 3. expos. in Gen. ut habet Euf. hist. l. 3. c. 1. (p) Hom. 3. in 3. Num. (q) Hom. 2. in Num. & 11. in Ierem. (r) In Ioh. 1. 10. 32. (s) In Ier. hom. 7. (t) In Matth. tr. 16. (u) L. 4. c. 10. §. 7. conf. l. 2. c. 5. §. 6. (x) hom. 6. in Levit. ponitur 8. q. 1. c. licet.

est hoc testimonium? Isdem usum & abusum electionum suorum tempo- An.256.
rum depinxit hom. 22. in Num. (γ)

§. 9.) Tract. 16. in Matth. *Episcopi autem & Presbyteri, quibus cre-
dita sunt cathedra, qui tradunt Ecclesias, quibus non oportet, & constituunt prin-
cipes, quos non constituere expedit, ipsi sunt, qui vendunt columbas, &c.* Ecce
etiam Presbyteri possident cathedras, & Ecclesias tradunt. (χ) Idem hom. 3.
in Cant. Presbyterum cum Episcopo confundit, & utrunque *ignum & irra-
bem* (in domo Dei) vocat, adeoque ambos esse ejusdem ordinis credidit.
Idem tr. 31. in Matth. de Episcopis: *Ne queramus amplius cibo simplici & ne-
cessariis vestimentis.* Unde hom. 16. in Gen. Sacerdotes Christianos, si pos-
sionibus essent opulenti, comparat sacerdotibus Pharaonis. Hom. 7. in
Jof. de officio & æqualit. Ministrorum: *Omnes qui credimus, unum Deum ha-
bemus, qui nos in unitate constringit, & continet Christus N.B. cujus corporis
tu, qui Ecclesia prasides, oculus es, pastor es &c.* Item tract. 5. in Matth. *Christus
Ecclesia Caput &c. Sacerdotes autem rationabiliter possunt dici Ecclesie oculus,
quoniam speculatores habentur.* Nihil verò altius in Ecclesia Origenes obser-
vavit, quàm Caput ipsius Christum, & quidem solum. Unde ib. *Bonum
quidem erat, ut ille, qui factus est oculus dignus esset Capite Christo, & toto Eccle-
siastico corpore. Si autem conversus oculus ille factus fuerit scandalum corpori
universo, ejiciatur oculus scandalizans, & extra omne corpus expellatur &c.*
Ergo & Episcopus Rom. simalus. Apertè ibi caput est Christus, sacerdo-
tes oculus, Diaconi cœterique ministri manus, populus pedes. Tr. 15. in
Matth. *Diaconi, qui non bene tractant Ecclesiasticarum pecuniarum mensas,
sed semper de eis fraudant, & ipsas, quas dispensant, non secundum justitiam di-
spensant, & divites sunt de rebus pauperum, ipsi sunt numularii &c.* Ergo
tunc quasi eleemosynarii fuere, prout Act. 6. videre est. Tales etiam *æco-
nomi Ecclesiastici* vocati, qui ex Diaconis etiam sumti, ac Episcopis adjuncti
fuerunt. (a)

§. 10.) De usu & abusu clavium, seu de legitima & illeg. excommu-
nicatione Origenes. (b) *Cum aliquis exit à veritate, à timore Dei, à chari-
tate, exit de castris Ecclesia, etiam si per Episcopi vocem minimè abjiciatur: si-
cut è contrario, dum aliquis non recto judicio foras mittitur, scil. si non antè
exierit, i. e. si non egerit, ut mereretur exire, nihil leditur. Interdum enim
qui foras mittitur, intus est, & qui foris est, intus retineri videtur.* Tr. 6. in
Matth. *qua soli Petro dicta sunt, videntur etiam istis omnibus dicta, qui ter pec-
cantes arguerint &c.* Ibidem excommunicationem ob leves causas fulmina-
tam reduxit tandem ad solam humani consortii subtractionem, animæ nihil
eam obesse ex Scriptura deducens. Ad quæ M. Ant. de Dom. (c) *Ita si in-*

x 3

terdum

γ) De Dom. l. 3. c. 3. § 8.9. inpr. Marca l. 8. c. 2. § 8. Blond. de Episc. p. 381. 466. & 535.
(x) de Dom. l. 2. c. 3. § 23 & 43. (a) de Dom. l. 2. c. 4. §. 50. & l. 9. c. 6. § 30. (b) super Levit.
hom. 14 ad c. 24. citatur c. 24 q. 3. cum aliquis (c) l. 5. c. 9. §. 26.

An. 256. *terdum Concilia, vel Patres excommunicant pro levi causa, tunc excommunicatio una ex minoribus intelligenda, non major. Non enim Ecclesia habet potestatem vivum Christi membrum à se h. e. à corpore Christi separandi, etiamsi agrum sit, sed putridum duntaxat.* Legitimum clavium usum efficacem esse apud Deum idem tract. 1. in Matth. docet: *Is verò adversus quem porta inferorum non prevalent, justè judicat &c.* Tomo 12. in Matth. scribit potestatem clavium habere Episcopos, & quæ ab ipsis vel ligata, vel soluta sunt in terris, ligata vel soluta in cælo, si modo Petri virtutes amulentur: *sin peccatorum vinculis alligati teneantur, frustra eos ligare & solvere. Quod si meritis licet & pietate inferiores Petro, nihilominus ligatum iri sperent in cælo, & solutum, quæ in terris ligaverint & solverint.* In hunc locum, ait Huetius in Orig. p. 176. annotat Sixtus Sen. alludere Origenem ad errorem ab Hussitis postmodum propugnatum, qui Papæ & Episcoporum potestatem ex morum sanctitate pendere volebant. (d) Jus tractandi de excommunicandis, aut recipiendis publicè lapsis, aut aliâ disciplinam Eccles. exercendi penes Ecclesiæ seniores erat: sed denunciatio excommunicationis, aut separatio, aut etiam publica coram Ecclesia exceptio, fiebat plerunque per Episcopum, aut Presbyterum: hom. 7. & 31. in Jos. & II. in Jer. & 3. & 12. in Ezech. tr. 35. in Matth.

§. 11.) *Contra dominationem Clericorum hom. 6. in Isaj. Bonum est, inquit, non proflire ad eas, quæ à Deo sunt, dignitates, & principatus, et ministeria Ecclesiæ, sed imitari Moysen & dicere cum eo: Provide alium, quem mittas, Neque enim ad principatum Ecclesiæ venit, quæ salvare vult, et si præest, sed ad servitutem Ecclesiæ: si oportet dicere & de Evangelio: principes quidem gentium dominantur eis &c.* Hæc & plura Origenes, qui ita intellexit verba Domini primatum inhibentia, ut velit, formam illam regendi, qualis est in civilibus Magistratibus, ab Ecclesia procul abesse debere: quia prælationem Ecclesiasticam totam in ministerio & servitute consistere ex Evangelio sentiebat. Et adhuc multò clariùs in hunc locum, ubi hanc jurisdictionis Eccl. materiam tractat. (e) *Quoniam, inquit, duo fratres super cæteros Apostolos sibi gloriam praripere voluerunt, indignantibus cæteris, inde occasionem accipiens Jesus, regulam justitiæ fidelibus ponit, quomodo quis apud Deum potest obtinere primatum. Principes gentium non contenti tantùm regere suos subjectos, violenter eis dominari nituntur. Inter vos autem &c.*

De obedientia erga Magistratum in Epist. ad R. l. 9. in cap. 13. *Ordinat quidem Paulus per hæc Ecclesiam Dei, ut nihil adversi principibus & potestatibus seculi gerens, per quietem & tranquillitatem vitæ, opus justitiæ & pietatis exerceat &c.* Docet si Christiani se non subjiciant Magistratibus, nec tributa illis persolvant: tum excusabiles reddi persecutores, non jam, inquit, fidei, sed contumacia causâ impugnari viderentur.

§. 12.) In Num. c. 18. hom. 11. docet exigente necessitate etiam Lai-
cos

d) Sixt. Sen. l. 6. annot. 70. (e) hom. 12. in Matth.

cos docere posse: *In aliqua civitate, ubi nondum Christiani nati sunt, si accedat aliquis, & docere incipiat, laboret, instruat, & adducat, ad fidem, & ipse postea eis, quos docuit, princeps & Episcopus fiat.* itaque laici vocant laicum. (f) Adeoque vocationem extraordinariam agnoscit. In Ep. ad Rom. l. 10. cap. 15. *Sacrificare opus est annunciare Evangelium Dei, ἡγεγεῖν, quod melius redditur per ministrare.*

Idem regulam firma fide credendorum ponit Ecclesiasticam prædicationem, id videl. quod in Ecclesiis passim, tanquam ab Apostolis prædicatum & explicatum creditur, & aperta professione tenetur. In proem. l. 1. *ἡ δὲ διὰ Χριστὸν: Scientiam, qua provocat homines ad bene beatèque vivendum, non aliunde, quam ab ipsis verbis Christi doctrinæque suscipiunt &c.* Et in Jer. *Nobis necesse est Scripturas S. in testimonium vocare; sensus quippe nostri & enarrationes sine his testibus, non habent fidem.* Et in Matth. hom. 25. *Sicut omne aurum extra templum non est sanctificatum: sic omnis sensus, qui est extra Scripturam non est sanctus.* Apud Euf. l. 6. c. 19. al. 25. Gr. *ἡ* ex Orig. in Psal. 1. ponitur Catalogus librorum Canonicorum, recensio instituta secundum ordinem & numerum literarum alphabeti Hebraici, & XXII. universim definiens, qui quidem summo omnium consensu approbati sunt, juxta morem Hebræorum, reliquos autem, ac nominatim libros Macchabæorum, non tantum non refert in hunc ordinem, sed tanquam alienos excludit ab eo.

De Decalogo hom. 8. in Ex. *Hæc omnia (intelligit I. & II. præceptum) simul, nonnulli putant unum esse mandatum. Quod si ita putetur, non complebitur decem numerus mandatorum. Et ubi jam erit Decalogi veritas?*

De lingua nota l. 8. cont. Celsum: *Quem nos invocamus nomine barbaro? & mox: Græci Græcis, Romani Romanis, singulique precantur propria lingua, ac Deum celebrent pro viribus, & omnium linguarum Dominus omnibus linguis precantes exaudit.* (g)

S. 13.) Certamine Ecclesiæ contra Montanistas superstitiosæ leges de jejuniis & ciborum delectu paulisper repressæ fuerunt, unde Orig. hom. 10. in Lev. ostendit, quomodo verè humilietur anima, quodque verum jejunium non consistat in prohibitione ciborum: *Tu si vis jejunare secundum Christum, & humiliare animam tuam, omne tempus est aptum totius anni, imò totius vitæ tuæ dies habero ad humiliandam animam tuam.* In ea autem jejunandi libertate, quæ tunc vigebar, illi, qui sine legibus, liberè & sponte, vel sæpius, vel strictius jejunabant, paulatim opinionem majoris perfectionis concipiebant, sicut experientia docuit.

Contra ciborum discrimen, seu certorum prohibitionem, l. 7. contra Celsum, adhibet locum *Esca non commendat nos Deo, neque enim si comederimus,*

f) Olear. itin. Pers. l. 3 c. 32. p. 320. (g) Larrog. de Euch. part. 1. c. 6. p. 120.

An. 256. *rimus, abundabimus &c. & l. 8. Omne quod in os intrat, &c. Cum Erasmo ergo explodimus locum, quem ex l. 3. in Jobum Latini allegant.*

vid. S. sequenti.

Christianis primitivis templa, altaria, simulachra non fuisse l. 8. cont. Celsus docet, ei enim talium rerum structionem Christianos fugere, ita responder: *Non videns altare nobis justis cujusque esse mentem &c. totius vita largitori inanimata & mortua templa adificare cavemus; audiat quicumque voluerit, quomodo docemur. Corpora nostra Dei Templum esse &c. iis qui nobis objiciunt, quod Deitatem in sensu carentibus templis colere non oportere putemus, templa vicissim, qua penes nos sunt ostentamus (i. justorum mentes Deoque dicata corpora.) (h) Sic sacrificia Christianorum preces esse, laudes, mentem piam &c. hom. 2. & 5, & 9. in Levit. & hom. 17. in Jos. ostendit. (idem patt. l. c. 8. p. 187.*

S. 14.) Hincinde Origenes, inpr. contra Celsus, variè docet, se suosque æquæ ac Judæi, non adorare Angelos, solem, lunam & astra, de quibus consulas velim Dallæum de ador. l. 3. c. 33. & 37. Idem variis in locis de religiosa prece disputans, aut loquens, ejus quæ ad Divos fiat, nullibi meminit, imò negat se alium, nisi Deum unum precari: idem Dallæ. ib. c. 10. & 13. & 36. Ita lib. 8. cont. Celsus: *Absurdum est, cum Dominus ubique nobiscum, & prope nos adsit, querere eos precari, qui non ad omnia pertingunt. Et lib. 5. Cadavera hominum propter animam, qua in eis habitavit (præsertim si qua fuerit humanior atque elegantior) juxta leges sepultura mandantur cum honore &c. (i) Lib. 8. satis esse docet homini Christiano habere Dominum Deum propitium propter suam erga illum pietatem, & propter receptum magni consilii Angelum Dei D. Jelum &c. ib. Unus nob. placandus est Deus summus universi Dominus, unus ut propitius sit, precandus &c. Sic l. 3. negat quidquam vel excogitari posse melius, quam seipsum summo Deo credere. (k) Non prætermittendus hoc loco Christoforus qui locum Orig. ex lib. 5. contra Celsus ita reddit: *Vota & preces omnes, & gratiarum insuper actiones ad Deum sunt per Angelum transmittenda qui per Pontificem vivens verbum & Deum Angelis præfectus est. At revera Origenes habet: Omnem precationem, omne votum, omnem orationem & gratiarum actionem mitti oportere ad Deum, qui est super omnia, per summum Sacerdotem, qui est verbum vivens, & Deus supra omnes Angelos. (l)**

Lib. 8. Celsus queritur cur Christiani ararum, statuarum, ἀγαλμάτων, templorumque dedicationes fugiant. Et l. 7. Celsus ridiculam ait esse Christianorum sapientiam, si nihil aliud doceant, nisi Deum non esse lapidem, lignum, æs, aurum, ab hoc vel illo artifice expolitum & elaboratum, quis enim, inquit, alius est, nisi si sit planè fatuus, qui hæc Deos esse putet, non autem Deorum

(h) Bulling. or. err. p. 72. Hospin. de Templ. p. 40. & 97. Blondel. de Episc. 255. Arnd. l. de Templ. Larrog. de Euch. part. 1. c. 5. p. 73. (i) Dalla. l. 4. c. 13. p. 646. conf. l. 3. c. 23. i. Hospin. de Templ. p. 108. (k) ib. Dallæus l. 1. c. 3. (l) Dalla. de Patt. p. 124. & ex cod. Arnd. p. 735.

Deorum donaria & simulachra. Responderet Origenes l. 8. Pro aris nobis mens An. 256. sua cuique est, ex qua sursum feruntur verè ac intelligibiliter suaveolentes suffitus, preces è pura conscientia. Tum pauculis interjectis: Simulacra autem Deo dicanda sunt non fabrorum opera, sed à Verbo Dei dedolata, formatæque in nobis, videl. virtutes ad imitationem primogeniti totius creatura. Mox denique: Audiat qui vult doctrinam nostram, quòd corpora nostra Templum Dei sunt. Lib. 4. de Judæis loquens ait, In civitatem eorum nullus pictor admittebatur, nullus statuarius, legibus totum hoc genus arcentibus, ne qua occasio praberetur hominibus crassis, neve animi eorum à Dei cultu avocarentur ad res terrenas, per huiusmodi illecebras. (m)

S. 15.) Ex eodem 8. l. contra Cels. Si Celsus intellexisset illud, Ego & Pater unum sumus, & illud in precatione dictum à Filio Dei, Sicut ego & tu unum sumus; non putasset nos & alium colere Deum, præter Deum universorum Dominum. Idem l. 1. ubinam invenit Celsus in Mosaicis literis à legislatore tradi cultum Angelorum? Lib. 3. Non occultamus veneranda religionis Christianæ initia: quandoquidem ejus candidatis ante omnia contemptum idolorum, omniumque statuarum indimus. Mentemque horum à cultu ac veneratione creaturarum ad Deum attollimus. Homil. 8. de initio decalogi, & in Synodo Paris. citato: Sermo Dei universa complectens simul abjurat, & abjicit, & non solum fieri idolum vetat, sed & similitudinem omnium, quæ in terra sunt, & in aquis, & in cælo &c. ut ut verò splendide contra imagines & cultum creaturarum loquatur & agat Origenes, semina tamen horum abusum ejus tempore fuisse jacta Chemnitius (n) docet, non autem ipsam statim invocationem mortuorum cum reliquis idolomaniis primo impetu in Ecclesiam irruisse: Origenis, inquit, tempore primùm disputari coepta est opinio illa, non absurda, nec inconveniens: animas beatas, ut quæ membra adhuc sint unius corporis nobiscum, & charitatem non abjecerint, in altera etiam vita sollicitas esse de salute nostra, atque pro nobis fratribus suis orare apud Dominum, Ita hom. 3. in Cant. Omnes Sancti, qui de hac vita decesserunt, habentes adhuc caritatem erga nos, qui in mundo sunt, si dicantur curam gerere salutis illorum & juvare eos precibus suis, atque interventu suo apud Deum, non erit inconveniens. Scriptum namque est in Macchabeorum libris ita: Hic est Hieremias Propheta Dei, qui semper orat, pro populo. Idem in Jos. c. 13. Ego sic arboror, quòd omnes illi, qui dormierunt ante nos Patres, pugnent nobiscum, & adjuvent nos actionibus suis. Ita namque etiam quendam de senioribus magistris audiri dicentem &c. En fundamenta Origenis infirma! At mox, sicut fieri solet, ex ejusmodi disputationibus asseverationes ortæ, inde super Num. cap. 31. Quis dubitat, quòd sancti quique Patrum & orationibus nos juvent, & gestorum suorum confirmant atque hortentur exemplis. Ita tr. 27. in Matth. Disci-

y puli

m) Adis. Dalla. de imagg. l. 1. c. 2. 36 & l. 2. c. 1. item de ador. l. 1. c. 22. Hospin. de Templ. 156. 232. alibi. (n) Conc. Tr. p. 629. & ex eo Zimmerm. §. 226.

An. 256. *puli cæterique Sancti, non solum nunc, sed etiam modò ante conspectum Christi intercedunt. Sed verò licet hac ratione, dubiè tamen, uti ex allatis adparèt, sicut etiam in Ep. ad Rom. l. 2. pronuciavit Origenes, minimè tamen invocatio sive cultus Sanctorum hinc concludi potest; quippe Sanctos ingenerare pro necessitatibus triumphantis Ecclesiæ intercedere apud Deum, licet in specie res nostras ignorent, ultrò profitemur. Ipsas verò imagines & cultum ac invocationem Sanctorum, qui apud Romanenses hodie in usu, constanter Origenes negavit. Unde l. 3. in Job. Memoriam Sanctorum facimus, & parentum nostrorum, vel amicorum in fide morientium, devotè memoriam agimus, tam illorum refrigerio gaudentes, quam etiam nobis jam piam consummationem in fide postulantes. Et rursus: Celebramus memoriam defunctorum &c. ut fiat, festivitas nostra in memoriam requiei defunctorum animabus, quarum memoriam celebramus. Quæ verba, inquit Hospin. de fest. Chr. p. 11. a. manifestè indicant, primitivam Ecclesiam Memoriam in die mortis suorum celebrasse orationibus, eleemosynis & synaxi, non quòd putarint, eos cruciari in purgatorio, unde his exequiis redimendi sint, sed fuisse potiùs gratulationes, quòd defunctorum anima ab omnibus doloribus liberata &c. facta item vota ad Deum, ut Ecclesia militans socia fieret martyrum cum in virtutibus eorum in hac vita & pia consummatione in fide, tum in præmiis in æterna vita. Vise eund. Hosp. de Templ. p. 109.*

§. 16.) Purgatorii, at non Pontificii, assertor fuit Origenes, cum aliis nonnullis. Unde Pet. Molinæus: (o) *De igne purgatorio ultimi judicii Patres loquuntur, quem transire ipsi etiam Sancti, adeoque & S. Virgo Maria, debeant: postea purgatorius ignis tempore Greg. I. in balneis, in vento, in glacie constituebatur, sicuti in Dialogis ejus videre est. Tandem factus ignis sub terra, unde Papa animas indulgentiis liberat. Animas mortuorum fidelium non statim à dissolutione in gloriam cœlestem recipi, sed in receptaculis & locis subterraneis, quæ sinum Abrahæ appellarunt, manere usque ad novissimum diem, primitus crediderunt, atque tum omnes judicium ignis transire, & juxta singulorum merita uri debere. (p) Unde Orig. hom. 3. in Psal. 36. ut ego arbitror, omnes nos venire necesse est ad illum ignem. Etiam si sit Paulus aliquis, vel Petrus, veniet tamen ad ignem. Et hom. 4. in Luc. Ego puto, quòd post resurrectionem à mortuis indigeamus sacramento eluente nos atque purgante. Neque enim absque sordibus resurgere poterit. Atque hoc Baptismum ignis & gladium Paradisi ignitum vocarunt. (q) Atque hæc communis ferè antiquorum fuit sententia. Quid Origenistis hac in parte Augustinus tribuerit, videbis in ipsius tract. de hær. c. 43. Ex Platonis autem officina hæc orta: (r) item ex Tertulliana seu Montanica. (s) Fusè de Orig. purgatorio Chemn. Conc. Tr. à*

(o) Oper. T. 2. part. 4. p. 61. (p) Idem Mol. l. 7. c. 1. cont. 3. (q) Idem Mol. l. 1. c. 48. §. 14. Confer Vossii hist. pelag. l. 3. part. 3. p. 377. (r) Novit, Molin. l. 1. c. 15. §. 15. (s) Forb. b. 13. c. 2. §. 5.

Tr. à p. 228. Hinc Orig. ad c. 5. ad Rom. descensum in infernum omnium ante Christum animarum ponit. Ac prout allegorista totus, sic & hoc loco, adeoque intricatus & obfuscus, unde inter alia ignis purgatorius illi, in hac vita, & quidem perpetuus, sensus peccatorum, seu voluntaria pœnitentia: Ita in Levit. l. 9. apud Cyrillum: Haud dubiè ignem inextinguibilem sentiemus, nisi petierimus à Domino nunc ignem nobis è cœlo purgatorium mitti, quò desideria mundi in mentibus nostris penitus absumantur. Diversas autem veterum opiniones circa hoc negotium vid. de Dom. l. 8. c. 8. §. 66. 75. & l. 5. c. 8. §. 124. item Arnd. l. de purg. in pr. à §. 9.

In explicat. c. 7. Levit. reprehendit eos, qui S. Eucharistiam afferant.

JESU CHRISTI *Annus 257.*
 VALER. & }
 GALLIENI } *Imppp. An. 3.*

§. 1.) Stephani P. an. I. Coss. Valerianus II. & Gallienus. *Lucius. Lucii passio.*
 P. capite truncatur: de eodem agunt d. 4. Martii. Sepultus in cœmiterio *sid.*
 Callisti. Fecit ordinationes duas juxta Damasum, ubi tamen marginalia tres *vid. an.*
 ponunt, quæ & Platina sequitur: ordinavit autem Presbyteros 4. Diaconos *255. §. 16.*
 4. Episcopos 7. Hic ad passionem pergens omnem potestatem Ecclesiæ archidiacono suo Stephano dedisse fertur. Ergone archidiaconus Papæ R. Vicarius esse potuit. (a) Scripsit Decretalem unam ad Galliæ atque Hispaniæ Episcopos, in qua testimoniis sacris odiosè abutitur: & Felix in tertia eadem recitat, quæ Lucius, ab his verbis: *Hac vero Apostolorum viva traditio* &c. usque ad finem. Extat T. I. Conc. p. 394. ed. Ven. & p. 434. ed. Paris. Meritò illi repudium mittit Blond. in pseudis. præf. p. 68. & in tr. à p. 321. item Cocus p. 70. Illyr. in Cat. T. I. p. 124. Fingit Lucius, quod Galliani & Hispani fratres sibi scripserint, multos ab iis, & à recta fide discedere, quoniam non possent eis defensionem impendere contra persecutores. Sed à ratione veri alienum id omnino est. Nec enim Episcopi ipsi à persecutione immunes fuerant, nec habebant externam aliquam potentiam, nec Ecclesia apud Episcopos eo tempore defensionem contra persecutores quærere solita est. Cavetur in illa Decretali, ut Episcopus quilibet secum habeat duos vel tres Diaconos (Damasus habet 2. Presbyteros, & tres Diaconos) ad præcavendas omnes susurras de personis sacris, seu propter testimonium Ecclesiasticum. Verùm illa tempora non ferebant, ut liceret Episcopis cum tanto comitatu

a) Vid. Blond. de Epif. p. 207.

An. 257. comitatu procedere in publicum : præterea omnes ubique Episcopos tot Ecclesiasticis personis instructos fuisse credibile haut est.

§. 2.) Ib. *Quod non liceat accusare Episcopum : & quod liceat appellare ad alios iudices Eccles. majores.* Ut omnes Decretales ferè nonnisi primatum R. Ecclesiæ blatiunt, sic & Pseudo-Lucius limites eisdem observat, ambiguitate ludens, dum Romanam Ecclesiam Matrem Ecclesiarum facit, & Apostolicos Pontifices nunquam erravisse asserit, & ne quidem errare posse contendit, ex dicto, Rogavi pro te, ne deficeret fides tua. Nimirum ejusmodi *γλυκίσμασι* omnes humaniter ad Romanas appellationes invitat.

Excommunicat bona Ecclesia expilantes, res Ecclesia, vel oblationes fidelium auferentes, Ecclesiis vexationes inferentes, vel his consentientes. At in gravissimis persecutionibus vetari hoc non potuit. Quot verò deinceps fuere R. Pontifices, qui intolerabiles vexationes ejusmodi & direptiones Ecclesiis intulerunt?

Quòd si quis Cleri Romani, vel etiam Cornelii Epistolas ad Cyprianum cum Decretalis hujus stylo conferat, facilè recentis & rudentis asini futilitatem deprehendet, quale illud, *Vos à quibusdam persequi & infamari, &c.*

Eidem decretum supponunt, *ut officio & beneficio privetur Episcopus, Presbyter vel Diaconus uxorem suscipiens, vel susceptam retinens.* d. 18. c. Ministri. collat. cum ejusdem d. c. Sed si fortè. At verò tunc nec cœlibatus tum adhuc erat obtrusus, nec divortium tale permissum.

Item : *Clericus matronarum domicilia solus frequentans, vel solus cum solo fabulas miscens, deponatur.* d. 81. Clericus. quid si verò duo, vel plures colludant in scelere? Talia meritò commenta vocat de Dom. l. 2. c. 10. §. 18.

Idem apud Grat. d. 80. c. 1. urbes. *In ipsis urbibus post adventum Christi, Apostoli & eorum successores Patriarchas & primates posuerunt, ad quos Episcoporum negocia (salva tamen in omnibus Apostolica auctoritate) & majores causæ post Apostolicam Sedem sunt referenda.* Lucii sententia Gentilium ritu hæc instituta, adeoque juris divini non sunt.

Plures Epistolas Lucium scripsisse Collector Conciliorum ed. Paris. T. 1. p. 441. ex Epist. Cypr. 67. ait.

Stephanus
fit p.

§. 3.) Lucio Stephanus Rom. post Sedis dierum 35. vacationem successit : (b) ubi interea Clerus Rom. vices absentis Episcopi egit, adeoque, ex hypothesi adversi. Ecclesia vel *πολυκέφαλος*, vel *ἀκέφαλος* fuit. Episcopus fuit num. 21. Carranzæ : 22. Eusebio : 24. Platinæ : 25. in tab. Starav. Electus 255. Damaso, Costero. 256. Euf. 257. Bar. 258. Carranzæ.

Aquarii.
vid. an.
132. §. 4.
& 7.

Cyprianus Epist. 63. seu l. 2. ep. 3. ad Cæcilium contra *Aquarios* seu *hydroparastatas* scribit, qui ut olim Encraticæ, nonnisi aquam pro vino in S.

Cœna

b) Bar. §. 6.

Cœna adhibebant: de quibus Aug. har. 64. In hoc tamen differebant, quod An. 257. Encratitæ vinum abominabantur: Aquarii verò in S. Synaxi ideo vinum vitabant, ne vini odore prodantur. (c) Hos tamen Severianorum, Encratitarum & Helcesaitarum furculos facit Rossus. Ad hanc Cypriani Epist. fusè Larroq. de Euch. part. 2. c. 6. à p. 449. inter alia: Si credidissent verum se seu realem Christi sanguinem bibere, certè odorem vini redolere non credidissent, dici quippe non potest sanguinem J. Christi eundem cum vino odorem habere. (d) Alii hæretici sunt *Aquei*, qui aquam non esse creatam, sed ab æterno cum Deo extitisse statuebant. Ergo Christiani utrunque signum externum S. Cœnæ accipiebant: vid. can. in calicem. de consecr. d. 2. Armenii contrà aquam in S. Cœna non adhibebant. An verò aqua vino miscenda, Theologi nostri tractant. Ejusmodi igitur rationibus Cyprianus contra Aquarios pugnat, quæ evertunt Transsubstantiationem Pontificiam. Vult aquam vino miscendam, quòd aqua poculum, vinum sanguinem Christi significet. Debuisset autem credere, aquam in poculum transsubstantiari, si sensisset, vinum transsubstantiari in sanguinem Christi.

S. 4.) Æmiliano 4. imperii mense è medio sublato Valerianus, ejusque filius Gallienus soli imperârunt, hincque Ecclesia tranquillitate quadam fruebatur, quia Valerianus principio imperii erga Christianos benevolus extitit usque ad annum 5. postea à Mago quodam seductus crudelissimam persecutionem promulgavit. Cyprianus, & reliqui Africanæ Ecclesiæ Episcopi, halcyoniis usi multis Conciliis in Africa habitis summo conatu id operam dederunt, ut id, quod à fide Catholica, & bonis moribus alienum in Ecclesiam irreperat, emendarent, vitia corrigerent & extirparent, ac demum orthodoxæ fidei dogmata confirmarent. At omnia hæc inscio Stephano, & absque illius auctoritate gesta, deinceps in ipsa recensione videbimus.

S. 5.) Primum itaque tempore Stephani *Concilium Africanum* LXXVI. Episcoporum, ob collapsam Ecclesiæ disciplinam, seu, ut Justellus (e) habet, adversus eos, qui circumcisionis exemplo abutentes, nolebant infantes baptizari ante octavum diem. Igitur decretum baptismum infantulorum, in casu necessitatis, ante octavum diem accelerandum esse. Alii hanc Synodum ad an. 263. rejiciunt. Verùm Cyprianus anno 261. martyrio sublatus, qui tamen author & præses fuit hujus conventûs, sicut ipse docet l. 3. Ep. 8. seu 59. juxta Pamelium, Synodali ad Fidum Presbyterum transmissa. Extat quoque T. 1. Conc. ed. Par. p. 466. & ed. Ven. p. 390. unde ib. p. 397. tempore Lucii P. habitum dicitur. Hos 66. Patres Collector Conciliorum callidè Episcopos vocat, quasi non nisi Episcopis constiterit Concilium. Neque hoc, neque cœtera Africana Concilia ab Episcopo R. congregata. Argumentum Epistolæ paucis indicat Augustinus Ep. 28. ad Hier. B. Cyprianus, inquit,

Valerianus & Gallienus Imp.

Concil. Afric. de pado bapt.

1) Casal. p. 86. T. 1. Con. Par. p. 445. (d) Vid. Dalla. de cult. Lat. l. 3. c. 10 p. 335. (e) T. 1. p. 313.

An. 257. non aliquod decretum condens novum, sed Ecclesia fidem firmissimam servans, ad corrigendum eos, qui putabant, ante octavum diem nativitatis non esse parvulum baptizandum, mox natum ritè baptizari posse cum suis quibusdam coëpiscopis censuit. Igitur aliorum etiam, quam solius Rom. Episcopi, est hærefes cognoscere & damnare. Peccat hoc loco Bellarminus, quando talem hinc Baptismi necessitatem concludere vult, ut omnes fidelium infantes absque baptismo discedentes statim æternæ morti adjudicer. (f) Longè aliud erat tunc, & postea exortis Pelagianis, in quæstione. Nimirum negabant alii necessitatem baptismi in infantibus, testimonio à circumcissione adducto; alii, utpote Pelagiani, immunes à peccato Orig. faciebant. Hinc Pelagius in Conc. 1. Palæst. Anathematizare debuit hunc suum errorem. Infantes etiam non baptizatos habere vitam æternam docet Aug. Ep. 106. ad Paulin. Aliud igitur longè est contemnere baptismum & quasi tollere, aliud ita præveniri temporali morte, ut is accipi non possit. Atque is ipsissimus sensus est Concilii Carthag. Ep. 90. Aug. ubi anathema dicitur illi, qui negat parvulos per baptismum Christi à perditione liberari. Ita & Milevit. ep. 92. Aug. Confer Arsenii Monachi Synopsin Canonum apud Justel. T. 2. p. 756. can. 36. Haud ergo absoluta necessitas adscribenda baptismum, ne aquæ adscribatur, quod unice Christi precioso sanguini tribuendum.

§. 6.) Quod verò faciliè accidit, ut quando unum extremum oppugnatur, in alterum lapsus haut sit difficilis, id quod variè probari ex Patribus queat, ita & hoc loco factum: dum enim contra eos pugnat Cyprianus, qui putabant infantes ob immunditiam ante octavum diem non esse tingendos, exemplo circumcisorum V. T. in eum errorem ruit, ut nimiam baptismatis necessitatem adstruxerit, sicut & Augustinus, dum contra Pelagianos insurgit, infantum baptismum non urgentes, nec ejus neglectum vituperantes. Inde apud Patres tales formulæ occurrunt, *Baptismus omnia delicta abluere: remittere & lavare peccata: abluere originalem & actualem maculam* &c. Hinc adulti, & jam in agone constituti demum lavari voluerunt, quia nimium externo signo tribuerunt. Inde quoque factum, ut Laicis etiam in casu necessitatis illum administrare fuerit concessum, prout Can. 38. Elib. Conc. factum: quod tamen Basilius Episc. ad Amphilocho, apertè rejecit. De gynæcobapt. Clemens Constit. l. 3. c. 9. *quod non oportet mulieres baptizare, impium est enim, & à Christi doctrina alienum.* Et Tert. (g) *Non permittitur mulieri in Ecclesia loqui, sed nec tingere, nec offerre.* Atque hic error ex ipsa Marcionis schola profectus, ut Epiph. hæ. 42. habet. Inde tandem infantum limibus extractus, & quid non nænarum in baptismo Papistico?

§. 7.) In eodem Concilio decretum, ut Diaconus ille, quem Rogatianus Episcopus de protervia & convitiis sibi illatis accusaverat, aut abstinetur,

f) h. de amiff. gr. l. 6. à s. 1. (g) de Virg. vel. c. 9.

neatur, aut, nisi peccatum emendet, omnino depomatur: quod & de aliis similibus intellexit. (h) In eodem statutum volunt Bar. (i) Star. (k) ut nullus moriens tutorem, vel curatorem de Clericis, testamento suo constituat, neque Clericus talem tutelam in se suscipiat. At certum hujus decreti, seu Concilii tempus sciri T. I. Conc. p. 369. ed. Ven. negatur, unde p. 397. ab hoc diversum Concilium facit, quod de Pædobaptismo tractavit. Imò isthoc Concilium, quod de hac tutela egit, ante Cyprianum fuisse habitum Collector ait. (l) utrum verius ex Cypriani Ep. 66. seu l. 1. ep. 9. dijudica. Triumphat hoc loco Bar. (m) quòd in hoc ipso Concilio mortuus Christianus, quia Presbyterum filiis suis ex testamento nominavit, excommunicatus fuerit, ita ut pro illo sacrificium non oblatum, nec preces in Ecclesia frequentatæ. Resp. De Acacio, Origine & paucis aliis idem legere est: (n) At quàm bene & rectè hoc factum fuerit quærimus. Neque enim ullum ex S. Literis fundamentum habuere, vel judicandi mortuum, utpotè jam in Dei potestate & judicio, vel offerendi pro defuncto. Imò contrarium Lex permittit, quando Concilio Chalc. Can. 3. à legitima tutela & dativa, quæ ab Episcopo impetrata esset, noluit Clericos excusari vel eximi. Sed ipsum Cyprianum audiamus, quid alibi de mortuis statuatur: tr. contra Demetrianum: *Quando isthinc excessum fuerit nullus jam locus pœnitentia est, nullus satisfactionis effectus. Hic vita aut amittitur, aut tenetur; hic saluti æterna cultu Dei, & fructu fidei prouidetur. Nec quicquam aut peccatis retardetur, aut annis, quò minus veniat ad consequendam salutem. In isto adhuc mundo manenti pœnitentia nulla sera est. Patet ad indulgentiam aditus &c.* (o)

§. 8.) Meritò vindicant principes & indignantur cùm Baronius (p) ait: *Illud planè consideratione & observatione dignissimum, Episcopos nullam habuisse rationem quarumcunque legum civilium, qua aliqua ex parte officere & impedimento esse viderentur Ecclesiasticis functionibus: quin eas contrariis legibus editis irritas prorsus redderent, ac penitus abolerent.* Vide Casaub. in Bar. prol. p. 59.

(h) Bar. 12. Star. p. 19. ex Cypr. ep. 65. quam habes T. I. Conc. ed. Par. p. 469. (i) à § 13. (k) p. 19. (l) conf. Paris. p. 465. & 471. (m) §. 13. Spond. §. 6. (n) Zimmerm. § 183. (o) Zimmerm. §. 226. de Dom. l. 5. c. 8. §. 67. Chem. Conc. Tr. 559. Arn. l. anima §. 19. (p) §. 15.

An. 258.

JESU CHRISTI *Annus* 258.
 VALERIANI & }
 GALLIENI } *Impp. An. 4.*

*Basilides
& Martialis.*

S. 1.) Stephani P. an. 2. Coss. Valerianus III. Gallienus II. Cum persecutionum remissione tum Novarianus, tum Felicissimus, diversarum opinionum & factionum homines, acrius conatus suos renovârunt, factum inde, ut in Hispania *Basilides* Legionensis, & *Martialis* Asturciensis Episcopi, ambo Libellatici, sedibus privati successoresque *Sabinum* & *Felicem* nacti fuerint. Sabinus quomodo ab Hispanis electus, ipse Cyprianus (a) ad eodem docet, nimirum juxta traditionem divinam & Apostolicam, apud Afros & alibi quoque usitatum, ita ut Episcopi provinciæ proximi ordinandi locum convenerint, & Episcopus de universæ fraternitatis suffragio, ac de præsentium Episcoporum judicio delectus & manûs illi impositæ fuerint. Et si non uterque Libellaticus, tamen Basilides suo & collegæ nomine *Romam pergens*, inquit Cyprianus (b) *Stephanum collegam nostrum longè positum, & gesta rei ac veritatis ignarum fefellit, ut ambiret se reponi injustè in Episcopatum* &c. *Basilidis non tam abolita, quam cumulatâ delicta, ut ad superiora peccata ejus etiam fallacia & circumventionis crimen accesserit. Neque enim tam culpandus est ille, cui negligenter obreptum, quam hic execrandus, qui fraudulenter obrepsit.* Nimirum statim atque Hispaniæ Episcopi audiverunt Romam hos diffugisse, illos novos duos suffectos Episcopos ad Africanam Ecclesiam ablegârunt, & utrique literas ad Cyprianum, reliquosque ejus Ecclesiæ Episcopos scriptas communicârunt, ut iidem Episcopi horum duorum Libellaticorum causam cognoscerent ac dijudicarent; adeoque Africanam Hispani Romæ prætulerunt, & novos Episcopos elegerunt.

*Concil.
Afric.*

S. 2.) Convocatum igitur & habitum Africanum Concilium ope Cypriani, in scio Stephano R. in quo lectis literis, & legatis auditis, Hispanorum acta fuerunt comprobata & confirmata, statutumque Libellaticos h. e. eos, qui in persecutione privatim fidem abnegantes, publicum idolorum cultum pecuniâ redemissent, ad pœnitentiam quidem agendam posse admitti, verùm ab honore sacerdotii, & Episcopali dignitate prohiberi. (c) Ex Basilidis itaque & Martialis adpellatione occasione in Baronius & sequaces arripiunt, ut doceant & probent, ad Sedem Rom. provocare solitos ex remotis etiam partibus Episcopos, qui aliquid injusti à collegis se passos prætexerent. At nihil hic ponderis in justè ejectis desperatis transfugis, qui omnes

a) *l. i. ep. 4. seu Ep. 68. (b) l. all. (c) Instell. T. 1. p. 313. & T. 1. Conc. ed. Paris. 473. item Bevereg. T. 2. f. p. 173.*

omnes leges infringentes nihil intentatum relinquunt. Imò contrà, quare An. 258. fideles Hispani non Romam, sed in Africam ablegant, ut causa horum judicetur? Eo sanè fini factum, sicut Baronius (d) fatetur, ut contumaces hos erroneos compescerent, non autè, quemadmodum verisimile putat (i. e. fingit) ac vehementi conjectura ducitur, ut Africanorum suffragio muniti, Romano Pontifici faciliùs persuaderent. At hìc non curarunt Episcopum Rom. Hispani, neque ipsi quoque Africani, prout ipsum Concilium, & Synodica ad Hispanos clarum hoc reddit & perspicuum, quâ non ad Stephanum provocant, sed simpliciter judicant & diffiniunt; transitionem hanc non appellationem, sed obreptionem vocant, Stephano negligentiam adscribunt, imò & invasionem, dum longè constitutum & totius negotii ignarum fuisse, & ob hoc ipsum istorum Libellaticorum cumulata delicta ajunt. Neque hæc censura ex Cornelii, vel Stephani P. sed anterioris Synodi Africanæ decreto, in hosce fuit lata. Ita Cypr. (l. 2. ep. 1.) unâ cum fratribus Stephano R. inter alia de Presbyteris lapsis: *addimus, inquit, planè et adjungimus. frater charissimè, consensu & auctoritate communi, ut etiam, si qui Presbyteri, vel Diaconi &c.* Nullo modo ad Papale decretum, sed ad consensum & auctoritatem communem provocat.

§. 3.) Non tantùm Basilidem & Martialem, sed postea etiam Sabinum *Sabinus* & Felicem novos Episcopos, literis Cypriani, aliorumque Episcoporum ad *& Felix.* Stephanum communitos, Romam adnavigasse, tum ut mendaciâ Basilidicorâm refellerent, tum ut auctoritate Sedis Apostolicæ contumaces Episcoporum Hispaniæ contemptores compescerent, dicit Staravolscius, ex proprio autem cerebro. Romam Sabinum & Felicem abiisse non reperio: nec habet vel Baronius, vel Spondanus, quin addit, *post Basilidis Romam abitum: qua autem hæc secuta sint, nulla prorsus extat memoria.* Sed abiisse Sabinum & Felicem finge, quid inde? Nonne priùs in Africam pro causæ revisione & decisione dimissi? Sine effectu ergo vel Basilidis adpellationem, vel ejusdem restitutionem obtendunt per Stephanum factam. (e) Neque ulla hìc adpellatio, quia legitimam causæ cognitionem conjunctam non habet, quâ utraque parte auditâ, cognoscatur quid sit statuendum. Solus hic Basilides Romam venit, non autem cum eo, aut post eum, ullus ex Hispania, ubi depositus fuerat. *Hæc ad conscientiam tuam, scribit Cyprianus Stephano (f) et pro honore communi, & pro simplici dilectione pertulimus, credentes etiam tibi pro religionis tuæ & fidei veritate placere &c.* Ergo nullam in Afric. jurisdictionem habebat, sed collaterales erant potestate. Obj. Ita Stephanus adpellantes hosce Libellaticos admisit, ut restitui illos petierit. R. Restitui Basilidem à Stephano longèposito, dicit Cyprianus (quòd non abs re iranonat, ut hunc concursandi morem vellicet, neque locorum distantiam notasset

d) §. 5. (e) Cypr. ep. 68. Cham. T. 2. l. 13. c. 9. §. 1. & G. Molina. oper. T. 2. part. 4 p. 212.
 (f) l. 2. ep. 1.

An. 258. tasset, si Universalis fuisset Stephanus) sed etiam ignaro rei gestæ, & tacite veritatis. Itaque negat Cyprianus Stephani mandatum & jus, negat Basilidem legitime restitutum, negat recipiendum ab Hispanis: quod qua fronte tandem hoc diceret, si jure Basilides appellare, vel eundem Stephanus ceu Caput Ecclesiæ restituere potuisset? Nunquam deinceps in Sedes suas restituti fuerunt Basilides & Martialis, quidquid judicaverit Stephanus: neque enim alia fuit hæc restitutio per Stephanum facta, quam communio- nis cum R. Ecclesia participatio: & hanc tamen reprehendit Africanum Concilium, quia contra leges facta, & quidem nimis prope- re & inconsiderate. Ingrata fuit Concilio judiciorum in provinciis redditorum retractatio, libertatisque Hispanicarum Ecclesiarum invasio. Imò retractatio vera non fuit, ut putat Marca (g) quomodo enim in hæc verba erupisset Afric. Con- cilium: *Quare etsi aliqui de collegis nostris exiierunt, qui deificam disciplinam negligendam putant, & cum Basilde & Martiale temere communicant, con- turbare fidem nostram res ista non debet.* Quomodo idem Concilium hortatur Cyprianus, ne acquiescant Stephani iudicio, laudans, quòd pro Basilde alium ordinassent? Rectè hinc Marca (h) *Consultus Cyprianus respondit, debe- re Episcopos Hispanos primo iudicio firmiter adherere, quandoquidem depositio facta erat ob justam causam, alique Episcopi ordinati erant ab Episcopis pro- vincia in loco depositorum.* (i) Et: *Hinc patet, ab antiqua disciplina non fuisse alie- num, ut si contra Canones in Ecclesia constitutos NB. Romano Pontifici ab ali- quo obreptum fuisset, Episcopi inferiores decretorum executionem suspende- rent &c.* At certè neque Cyprianus, neque reliqui se Stephano inferiores crediderunt. Revera Stephanus ob inconsideratum facinus à Cypriano & collegis iudicatus fuit, ac proinde Summus & Oecumenicus non habitus.

§. 4.) Sententia sanè illius, ad quem jure appellatur, rescindit judi- cium alterius, à quo appellatur: at Hispanorum rescissum iudicium Cypria- nus negat: sed revera Stephani rejicitur, qualecunque tandem illud fuerit. Etsi igitur Basilides appellasset, quod tamen factum non concedimus, etsi Stephanus iudicasset, nihil tamen obtinuit, nili quòd reprehensus fuit ob negligentiam & facilitatem: id quod in similibus casibus aliis quoque Ro- manis Episcopis accidit, transfugas ejusmodi nimis facile admittentibus, & recipientibus. Obj. Cyprianus ægrè fert appellationes in manifestissimis criminibus. Resp. Non appellantes, sed fugitivi erant. Quicquid sit, fir- mum sit, Cyprianum non probasse Basilidis actionem; addè quòd, licet hanc appellationem non improbasset, tamen diversa fuerit Africanarum & Hi- spanarum provinciarum ratio. De hoc Rufus Canonista: (k) *Restituere in sedes Episcopos depositos annisus est Stephanus, unde de hoc Hispania Episco- pis scripsit (ast ubi?) hi verò Cyprianum super hoc consulentes dissuadentem se- quuntur, non verò Stephanum, turtilia! Nihil Hispanis cum Stephano negotii initio,*

(g) l. 1. c. 10. §. 8. (h) l. 7. c. 1. §. 4. (i) l. 4. c. 5. §. 10. (k) contra Car. Mol. p. 537.

initio, sed rectè Cyprianum de rebus suis docuerunt. Neque hac in parte An. 258. conqueritur Stephanus, quòd suum mandatum, aut saltem consilium non secuti. Multò minus legationem Orthodoxi Hispani propterea Romam mittunt, nec ulla alia ratione illi se purgant. Plus quàm somnium ergo, cum dicunt Episcopos Romanos in toto orbe Episcopos ab aliis depositos restituisse. At hìc Basilidem non restitutum à Stephano fuisse, sed tantum in communionem admissum fusè jam intelleximus; ideo propter hoc crimen ab Africanis Stephanus reus iudicatus: Manifestat & comprobat (Paulus ad Rom. 1.) *morre dignos esse & ad pœnam venire non tantum illos, qui mala faciunt, sed etiam eos, qui talia agentibus consentiunt.* (l) Majorne ideo fuit Africana Ecclesia Hispanicà, eò quòd hæc ad illam recurrit? Proinde in similibus casibus nec in Romana hoc valet. Non modò seinvicem Ecclesiæ consuluerunt, sed interdum etiam alios restituerunt, quantum in ipsis fuit, h. e. cum illis communicârunt, pro innocentibus declarârunt, pro illis intercesserunt. Ita Maximus Hierosolymitanus Athanasium in Sede Alex. restituit, in quam tamen nullam potestatem habuit; idem de Cyrillo, Johanne & aliis dicendum: (m) Restitutio igitur talis nihil aliud fuit, quàm testimonium, se pro Episcopo agnoscere eum, qui ab aliis depositus fuit. Et tamen sæpe restituti tales h. e. Sede digni, etiam à Rom. Pontifice agniti, non recipiebantur, uti hoc in loco videre est.

S. 5.) Inconsulto itaque Episcopo Rom. Concilium hoc Africanum congregatum, contra illius iudicium, sine veniæ deprecatione, absque subjectione decernit, ipso facto adpellationem seu profectionem ad Rom. Sedem improbat, & æqualia jura atque privilegia sibi tribuit. Ad Africanos se orthodoxi recipiunt Hispani, eorùmque sequuntur sententiam: contra depofiti perfidi Episcopi ad Stephanum, quibus favet, neque tamen vel ab Hispanis, vel ab Africanis impetrare potest restitutionem, idque meritò, quia indigni, quia mala Stephani sententia & petitio, quia potestatem & imperium in alios non habebat. Bonorum exempla nobis promant, quibus R. Episcopus potestatem suam probaverit summam & universalem. Afri ad quæstionem respondent & rescribunt. Non sine causa verò utriusque contra lapsos Episcopos tam duriter agunt, quia procul dubio suis exemplis multis abnegandi occasionem præbuerunt, neque digni, qui constantibus confessoribus Clericis & Laicis, quos vocant, præessent, imò vel ullo gradu Ecclesiastico fungerentur. Multi in Deciana persecutione tum Clerici, tum Laici, tormentorum acerbiteriam vel metuentes, vel experti, à fide defecerunt. (n) quò igitur devenissent omnia, si nulla censura notati fuissent tales? Ira contra vidimus, eum ipsum in finem martyres tantopere fuisse celebratos, eorum martyria frequentata, natalitiàque acta, propter Basilidianos & alios abnegationem suadentes, & propter ipsum grave peccatum. Penes Concilium ergo
plena

l) Blondel. de pr. à p. 946. (m) vid. Socr. l. 2 c. 18. alibi. (n) Korth. 340.

An. 278. plena potestas fuit deponendi, & restituendi Episcopos, ita ut R. Episcopus resistere non potuerit: unde Cypr. *Quare decreto standum, quod jam pridem nobiscum, & cum omnibus omnino Episcopis, in toto mundo constitutis, etiam Collega noster Cornelius decreverit, ejusmodi homines ad penitentiam quidem agenda posse admitti, &c.* Ibidem ad nullum papale decretum, sed ad legem divinam Cyprianus provocat: unde fortiter & animosè Stephano se opponit. Manet ergo libertas Ecclesiarum, & à Rom. Ecclesiæ sententia discedere licet, ac invito R. Episcopo, alios deponere Episcopos.

§. 6.) Torus in eo est Baronius, ut tum deposuisse, tum reposuisse Episcopum R. obtineat. At malè ipsi probationes cedunt. Immiscuisse se Romanos sæpe alienis negotiis, etiam sceleratorum sepatronos constituisse, pro iis interpellasse, historiae produnt. (o) Sed auctoritatem hanc nunquam habuit, ut posset ipse suo jure Episcopos legitime collocatos deponere, neque id tentare unquam est ausus. Deponendi h. e. damnandi & excommunicandi alios eam nonnisi auctoritatem habuit, quam & alii Episcopi. Deposito quidpe penes Concilium, aut Imperatorem fuit. Nonnisi suffragium suum Rom. Pontifex dedit, sicut etiam cæteri. Neque hîc pro adversariis militat Marciani Arelatensis seductoris Episcopi exemplum (p) in cujus causa Gallia Episcopi, inpr. Faustinus Lugdun, non tantum ad Stephanum, sed & ad Cyprianum scribunt, ut illos pro more Ecclesiarum, de hoc negotio edocerent, & eis consilio adessent. Obj. Cyprianus (q) postea ad Stephanum scribit, & petit, ut *plenissimas* faceret ad Episcopos Gallia & populum Arelat. literas, quibus abstento & deposito Marciano alius in locum ejus substituere-
 tur. (r) Resp. Hic Marcianus Novatiano studens contra Episcopum R. passim ad omnes Ecclesias literas miserat calumniis plenas, ut in diversa studia scinderentur (s) habuitque plures schismaticos Gallia. (t) Jure igitur Stephanus tanquam contra suum adversarium & vicinum etiam, Africae respectu, hoc negotium suscipit. Nec rogat hîc Cyprianus Stephanum, ut ipse velit Marcianum hæreticum è sua sede pellere, sed petit & monet ut scribat ad Episcopos Gallia, ut illum deponant, & ad plebem, ut alium ejus loco eligant. Ergo neutrum Papa per se facere potuit, quia Episcoporum hoc fuit & populi, neque quidquam de confirmatione Papali. Sed quare voluit hoc Stephanum facere? Quia, ut ibid. ait, *omnes Episcopi sunt mutua concordia glutino copulari, ut si quis hæresin teneat, subveniant cæteri.* Num verò ita locutus fuisset Cyprianus, si summam & universalem potestatem Stephano tribuisset? Omnium ergo Episcoporum est, sibi mutuo in hæreticis deturbandis succurrere & opitulari, non nuda auctoritate sua, sed literis, monitionibus
 & ratio-

o) Vid. Cypr. l. 1. ep. 3. (p) Bar. § 8. (q) Ep. 67. seu l. 3. ep. 13. (r) Bar. § 9. Spond. § 3. Roussel. l. 4. c. 8. § 3. (s) Bar. 254. § 78. (t) Vrsin. de Eccl. Germ. p. 21. inpr. Gal. Christ. T. 1. p. 32. ubi quintus dicitur Arelat. Archiop. cujus tamen successor S. Marinus an. 314. primum Arelat. Concilium celebravit.

& rationibus. Variè Episcopi olim inter se communicabant, inter alia aliis alium monebat de suo officio, uti hoc loco Cyprianus Stephanum, ita tamen ut nihil supra alios vel Episcopos, vel Ecclesias illi tribuat, sed ut excitet Gallos ad deponendum hunc & substituendum alium: ubi eleganter ait: *Ideo plures esse in Ecclesia sacerdotes, ut uno heresim faciente, cæteri subveniant, & oves colligant.*

§. 7.) Ex hac ipsa Cypriani Epistola patet, Marcianum hunc Arelat. nec Faustini Lugdunensis, nec alius prælati Gallicani Sedi propriè subjectum fuisse, quia nullus tamdiu ejus schisma aliàs tolerasset, nec communi nomine in Africam & Italiam scripsissent, nec omnes sacerdotes huic subvenire malo debere Cyprianus dixisset, quo nomine procul dubio legitimum Concilium intellexit. (u) Ubi ergo Caput? Nimirum vult Cyprianus, non ut Stephanus scribat, se Marcianum deposuisse, sed ut sacerdotes ejus pro vincitiæ admoneat, esse deponendum. (x) Vanus ergo Spondanus cum suo Baronio ita concludens: *Tam ipse Cyprianus, quam Episcopi Galli, agnoscetes suam ipsorum potestatem limitibus esse coartatam, ad deponendum Metropolitanum hæreticum, principis omnium Episcoporum interpellârunt auctoritatem.* Ast ubi tandem? Quare ergo Cyprianus (y) vult, ut nullus Episcopum Episcoporum se faciat? Quare l. 2. Ep. 1. ait: *Nec nos vim cuiquam facimus, aut legem damus, cum habeat in Ecclesia administratione voluntatis sua arbitrium liberum unusquisque prepositus rationem actûs sui Domino redditurus.* Rectè hoc loco Blondell. (z) Magis hîc quærendum, quare Gallicani fratres Cyprianum interpellaverint, num hoc modo Galliam Africæ subjecerint? Quare Cyprianus Stephano injunxerit, quid agendum? Annon hac ipsa ad Stephanam Epistolâ Cyprianus depositum & excommunicatum declarat Marcianum, Stephanique oscitantiam & silentium notat, quòd ad quæsitâ Gallis non respondeat? Obj. Simpliciter Cyprianus Gallis respondisset & consulisset, si Stephani auctoritati non plus tribuisset. Resp. 1. Causa fuit omnium Catholicorum communis, adeoque omnes succurrere debebant. 2. Stephanus quoque à Gallis consultus fuerat, iis ergo responsum debebat. 3. Novatianus, quem Marcianus sequebatur, Romæ hærebat, & jam à Cornelio, Lucio, &c. rejectus fuerat, ideoquè Cyprianus monet Stephanum, ut gloriosum suorum antecessorum honorem servaret & honoraret auctoritatem. 4. Gallorum libertatem Cyprianus hîc infringere neutiquam voluit.

§. 8.) Sanè perquam frivola sunt, quæ Marca (a) præterdit. Commune tum consilium, tum etiam auctoritas, tam Africanæ, quam Romanæ hîc occurrit Ecclesiæ: unde nulla ratione sequitur, potestatem

χ 3

tem

(u) Blond. de pr. p. 711. & 714. seq. (x) Cham. T. 2. l. 13. c. 14. §. 2. (y) Ep. 69. (z) L. all. p. 49. & 60. (a) L. 7. c. 1. §. 6. & l. 1. c. 10. §. 8.

An. 258. tem decernendi & pronunciandi, & plenissimam executionis curam Pontifici R. demandari. Non minus Cyprianus, quàm Stephanus auctoritatem suam interposuit, deposuit Marcianum h. e. pro deposito habuit; ubi tamen executionem non Stephano, sed soli Gallicano Clero tribuit & vendicat. Nondum hisce satis habet Baronius (b) *Hanc curam, inquit, imminere omnibus sacerdotibus fatente Cypriano, ut rationem etiam aliarum Ecclesiarum habeant: postea, quod proprium est Rom. Episcopi, & non aliorum, ab eo implorare auxilium, & requirere officium, ut scriberet in Galliam pro depositione Marciani.* Ast cur non solus deponit Stephanus? Cur Cyprianus in hoc ipso sibi etiam curam arrogat communem cum Stephano? *Nostrum est, inquit, consulere & subvenire.* Quis gubernanda Ecclesie libram simul cum Stephano se tenere asserit? Scribere verò literas nonne hujus curae & gubernationis effectus erat? Propter curam ergo hanc communem Cyprianus hortabatur Stephanum, imò ferè compellebat, sanè excitabat. (c) Ecquid tum, si viciniore, & pura adhuc Ecclesie Rom. Cyprianus aliquid tribuebat? Et tamen non nisi socium Stephanum agnoscit & coadjutorem, unde: *Nam etsi pastores multi sumus, unum tamen gregem pascimus, &c.* Ne verò extra oleas vagemur frustra que desudemus, age Launojum celebrem Parisi. doctorem audiamus, qui Discuss. c. 5. p. 77. hanc Epistolam Cypriani non esse, sed alterius, qui longo post tempore floruit, pluribus doceri posse argumentis dicit, atque id usque ad p. 117. probat. Idem (d) hæc observat: *Cæterum qui hanc Epistolam 67. pro vera & certa tenent, observant, eam vehementer commendare Rom. Pontificis auctoritatem, quâ Episcopos justa de causa per provincias abstinet, deponit, & alios in eorum locum substituit. Sed antiqui Pontifices, qui nihil omnino prætermiserunt, ut suam illam auctoritatem probarent et assererent, exemplum de Epistola Cypriani, de Marciano Arelatensi nullum sumpserunt. Julius, qui anno post Stephanum 77. Romanam Eccl. administrare cepit, atque inde Stephani gesta nosse facile poterat, in Epistola ad Orientales suam quantum potest diligentia confirmat, nec Cypriani Epistolam, nec abstentium et depositum à Stephano Marcianum Arelatensem opponit.*

de reba-
p. 17.
Vid. an.
254 §. 20.
coll. cum
an. 217.
§. 1.

§. 9.) Novarianorum & Cataphrygarum occasione, vehementer etiam à nostris agitata controversia de hæreticorum rebaptizatione, quæ quidem controversia etiam celeberrimos in Ecclesia viros concussit. (e) Anabaptistæ moderni, ut suam rebaptizationem obtinere queant, hæc exempla nobis objiciunt, dicuntque utranque tamen partem se invicem tolerasse. (f) Resp. Et tamen quæ non lites motæ & controversiæ? Noster pædobaptismus legitime fit in nomine SS Triadis, adeoque non repetendus. Nostros quod attinget, non primùm in Africa, sed ex Iconiensis in Phrygia Synodi occasione

(b) §. 9. (c) De Dom. l. 2. c. 6. §. 9. (d) p. 85. (e) Bar. §. 11. Spond. §. 3. 4. & 6. Forbes. Instr. l. 10. c. 2. §. 3--5. T. 1. Conc. p. 479. edit. Paris. (f) Martyrol. Anab. Harlem. ed. præf. p. 41. a.

sione ortum hoc bellum Baronio (g) placet. Phrygia autem Montanum An. 258. produxit. Ex Cappadocia, Cilicia, Galatia, aliisque proximis Orientalibus regionibus huic Synodo adfuerunt, ubi Firmilianus, ut & reliqui statuerunt idem quod postea Carthagenenses, scil. nihil eorum, quæ ab hæreticis facta essent, ab Ecclesia Catholica recipiendum esse, non ordinationes, non baptismum, non manuum impositionem, nec aliud quodvis sacrum, teste Firmiliano Cæsareæ Cappadociæ Episcopo Epist. ad Cypr. (h) idem Dionysio Alex. (i) Nihil in hac Synodo exercuisse potestatis Stephanum, vel habitam illius rationem fuisse exitus docuit; uti neque in alia Synodo in minori Asia, apud Synnadae eodem tempore, & aliis insuper frequentibus habitis: (k) Non solus itaque Cyprianus ita decrevit in Africa, sed & Firmilianus in Asia, & in Ægypto Dionysius, decretaque facta in pluribus Synodis. Consensum itaque à Synnadenſibus Patribus cum Iconiensibus, ac conclusum etiam, *ne ab hæreticis venientibus intromittantur, nisi prius omnia, quæ ab hæreticis audiverunt, publicè coram Ecclesia exposuerint*: vid. Euf. l. 7. c. 6. f. Hæc ubi Romam nunciata, Stephanus nescio quo impulsu, sanè non bono, eò statim procedit, ut omnes Orientales Episcopos, Ciliciæ, Cappadociæ, Galatiæ, & finitimos à communione sua excludat, decernatque *ut si quis à quacunque hæresi venerit, nihil innovetur, nisi quod traditum, ut manus illi imponatur ad penitentiam*. Non considerans verum baptismum illud esse non posse, ubi essentialia desunt: unde ipsum Nicenum Conc. Samosatensorum baptismum rejecit. Aliud verò cum baptismo ritè peracto, quem non opus est repetere, quia dignitas Sacramentorum non pender à ministri fidelitate vel intentione, sed ab efficacia diviua. quo loco fatendum Cypriano aliquid humanitus accidisse, unde postea Donatistæ eundem errorem errantes, subinde ad Epistolas Cypriani provocabant, quibus Augustinus & alii respondent. (l) Itaque non excommunicationis fulmine percussæ hæ Ecclesiæ, ut quidem volunt adversarii, sed communione tantùm Romana privati fuerunt. Inde Collector Concilior. ed. Ven. T. 1. p. 404. ait, Minatum Stephanum Orientalibus si in errore persistenter, se eos excommunicaturum. Idem contra Baronium & Perronium probat Blondellus de primatu p. 53. & Petr. Mol. Novit. l. 4. c. 11. & l. 3. Non diu hi Patres cunctati legatos mittunt ad Stephanum, quide rebus in Synodo gestis eum edocerent, non autem ut rationem ceu supremo judici redderent. At illi ab Episcopo R. neque admissi, neque auditi fuerunt, quam proinde rem Firmilianus tam indignè tulit, ut eo nomine ad Cyprianum literas daret quibus & acta hujus Concilii refert, ac valde de inconsiderata hac exclusionem conqueritur, ut & de rejectione legatorum, & quòd præceperit fraternitati, ne quis eos in domum suam reciperet. Inpr. autem id maxime

(g) S. 13. Spond. l. 5. (h) Inter epist. Cypr. 75. (i) Apud Euf. l. 7. c. 4. & 6. vid. Lips. p. 60. (k) Vid. Euf. l. alt. T. 1. Conc. ed. Par. p. 494. (l) Vid. Arnd. de Bapt. §. 112. & 116. & Lipsforp. pars. 1. p. 162.

An. 258. ximè urget, quòd præter morem hætenus in Ecclesiis receptum, Stephanus pacem Ecclesiasticam cum fratribus Orientalibus tam facillè fregerit, quam antecessores ejus semper amore & honore mutuo custodiverant, quòdque sit ad illum gradum audaciæ & impudentiæ progressus, ut inaudito hætenus facinore ipsum Cyprianum, sanctissimum Africanæ Ecclesiæ præfulem, Pseudo-Christum, & Pseudo-Apostolum, dolosumque operarium nuncuparet. Ita ergo in Stephanum invehitur, ut laudet sapientiam Cypriani, vicissim Stephani dictaturam, stultitiam & insolentiam exagitet. Atque hic meritò nostri gradum aliquem & incrementum fastûs Romani, observant: quæ omnia tamen ceu fulmen ex pelvi æstimârunt Orientales.

Patres
quoloco
apud
Rom. vid.
S. 21.

Firmilianus
quis.

S. 10.) Magno loco Patres se habere Latini videri volunt, at ubi secus sentiunt, duriter eos tractare eosdem non pudet. Ita Annalista noster S. 37. de Cypriano martyre, quod Stephano resistere ejusque censuras reprehendere ausus, plus satis excandescere ac jurgari, & à convitiis atque contumeliis disputationem suam exordiri dicit. Ita de Firmiliano S. 44. 46. 47. eandem ob causam: iracundiæ igne inflammatum & furore concitatum in contumeliis & probra ferri præcipitem, semelque menti terra offusa caligine falsa à veris minus valuisse distinguere; eumque patens (ut ipse loquitur) mendacii, tum fœdæ & in Ecclesiam Rom. & in Stephanum procacitatis damnat; ac eò denique provehitur, ut virum, quem & doctrina & sanctitate morum nulli propemodum illorum temporum secundum fuisse visum, quem & inter Sanctos ab universa Græcorum Ecclesia coli fatetur, naufragium fecisse dicat. Unde non mirum, si ob eandem culpam simili nos hodieque notent carbone atque etiam pejus. Alibi de Cypriano acturi, Firmilianum aliquatenus excutiamus. Fuit autem sanctitate celebris, quem Græci suo Menologio inseruerunt, & Basilius S. Patribus & veritatis assertoribus adnumerat. (m) Eundem ita Theodoretus (n) commendat: *Φιρμιλιανὸς ὁ κατωτέρων Ἐπίσκοπος & πειθαρχὸς ἀνὴρ καὶ γνώστην ἐκατέρωθεν ἔχων, καὶ τὴν ἰσχυρίαν καὶ τὴν δειλίαν.* (o) De illo Euf. l. 6. c. κζ. Lat. 20. Ab eodem ad Antiochenum Concilium contra schisma Novati vocatus illustris Dionysius Alexandrinus: Euf. l. al. cap. post. Post Dionysium hunc præcipuus fuit Firmilianus ex illis, qui ad Concilium Antioch. contra Paulum Samosat. evocati, idem l. 7. c. κη. L. c. 22. Et quia Dionysius gravis senectutis infirmitate impeditus comparere non poterat, sententiâque suam de hac peste toti Synodo perscripserat, Firmilianus comparuit, præsedet, & coràm eruditè Paulum refutavit, unde Paulus sententiâ se mutaturum dolosè promisit: postquam verò brevi Paulus fidem fregit, idem Firmilianus ad Antiochenum aliud Concilium profecturus, cum jam ad Tarsos usque perrexisset, beatè moritur. Euf. c. λ. L. 24. Ei nemo hætenus unquam aut hæretici, aut schismatici vel minimam labe-

culam
m) l. de Sp. S. c. 29. (n) de hæres. in Paulo Samos. (o) vid. Blond. de Episc. p. 44. Novit Mol. l. 3. c. 3.

culam asperfit. De eodem Annalista (p) quod nulli sanctitate inferior fuerit. Huic contra Stephanum adstipulatur hic ipse quoque Dionysius, sanctitate & eruditione celebris Episcopus, prout apud Hier. in Catal. videre est; ita Eusebius (q) eundem unà cum reliquis Orientis Ecclesiis apud Stephanum defendisse testatur. Adeoque neuter se Episcopo R. subiectum agnovit. Haud tamen diffitemur id in Firmiliano durum, quòd Stephanum vocet *falsum Christum, falsum Apostolum, & operarium fraudulentum: aperitiam & manifestam ejus sulciciam* appellat, quòd de Episcopatus NB. sui loco gloriatur, & se successionem Petri tenere contendat, super quem fundamenta Ecclesiæ collocata sint, adeoque multas alias petras inducat (r) *Judeos, inquit, Zelum Dei Apostolus habere proficitur: Stephanus, qui per successionem Cathedram Petri habere se predicat, nullo adversus hæreticos Zelo excitatur.* Apertè scil. docet, quàm facilè Romani ipsos hæreticos admiserint, aurèsq; illis præbuerint, sic ut non gratis tales eò frequenter profecti legantur. Unde sub finem epistolæ: *Non pudeat Stephanum talibus adversus Ecclesiam patrocinium dare, & propter hæreticos afferendos fraternitatem scindere.* (s) Profectò tota huc exscribenda Firmiliani epistola foret, nisi alibi eam lector & commodius habere posset.

S. II.) Idem ib. scribit: *Eos autem, qui Romæ sunt, non ea in omnibus observare, quæ sint ab origine iradita, & frustra Apostolorum auctoritatem prætere: scire quis etiam inde potest, quòd circa celebrandos dies Pascha, & circa multa alia divina rei Sacramenta, videat esse apud illos aliquas diversitates, nec observari illic omnia aequaliter, quæ Hierosolymis observantur.* Apertè Hierosolymam Romæ præfert, nec aliàs Ecclesias Romanæ, sed hanc illis accommodare se debere contendit. (t) Neque Asia tunc & Africa Episcopi admittebantur in munus ex Rom. Episcopi assensu, multò minus ab eo sumebant Enthronificas: sed, ut faretur Aeneas Sylvius: (u) *Sibi quisque (olim) vivebat, & ad Ecclesiam Rom. parvus habebatur respectus.* Sic Firmilianus (x) *necessariò apud nos fit, ut per singulos annos Seniores & præpositi, in unum conveniamus, ad disponenda ea, quæ cura nostra commissa sunt; ut si qua graviora sunt communi consilio dirigantur &c. Omnis potestas & gratia in Ecclesia constituta, ubi præsident Majores natu, qui & baptizandi, & manum imponendi, & ordinandi possident potestatem.* Ergo tunc Presbyteri, majores natu Ecclesiarum erant præpositi: tingendi, pœnitentes reconciliandi & ordinandi potestate præditi, communi tamen consilio omnia administrantes. Atqui hîc nihil de tot Orientalium Ordinibus sacris, de quibus Carranza (y) in Cornelio. Gravissimè igitur cum Cyprianus, tum Firmilianus hoc Stephani immaturum judicium tulerunt, ut ex literis ipsorum constat, illius quidem ep. 72. ad Jubaja & 73. ad Pompejum, ubi sententiam antecessoris sui Agrip-

aa

pini

p) §. 47. (q) L. 7. c. 4. (r) De Dem. l. 4. c. 1. §. 2. (s) Idem c. 8. §. 9. (t) Blond. de pr. p. 544. (u) Epist. 188. ad Martinum Mayerum. (x) Laudatâ Epistolâ. (y) p. 64.

An. 258. pini tenuit; hujus verò Epist. 75. ad Cypr. Tantùm verò abest ut vel alteruter, vel ambo Stephani judicio se suaque submiserint, ut de illo Cyprianus Ep. ad Pomp. ita scribat: (Stephanus) *hæreticorum causam contra Christianos, & contra Ecclesiam Dei asserere conatur: inter cætera vel supervacua, vel ad rem non pertinentia, vel sibi ipsi contraria imperitè ac improvidè scripsit.* Sic Firmilianus eidem objicit, ipsum infamare Petrum & Paulum, quasi hoc ipsi tradiderint. Ib. §. 14. *Potestas, inquit, peccatorum remittendorum Apostolis data est & Ecclesiis, quas illi à Christo missi constituerunt, & Episcopis, qui eis ordinatione vicaria N.B. successerunt, &c.* Proinde Pamelius in suis annotationibus ait, *fortassis consilius foret nunquam editam fuisse hanc Epistolam, ita ut putem consultò illam omisisse Manutium: verùm cum à Morelio divulgata sit, prætermittere nolui.* Nimirum eradenda, omittenda censent, quæcunque adversus ipsos faciunt. Ita expurgant Patres. Et quot verò talia vel penitus aboleri, vel ad æternos arceres damnari existimas bone lector. (x)

§. 12.) Neq; vel Cypriani, vel Firmiliani furori, vel livori adscribenda talia, quia laceffiã Stephano & ab eodem indignè habiti. (a) Pro utroq; fortiter stetit Dionysius, eorumq; causam, mitiori tamen stylo, defendendam suscepit (b) cujus tandem studio, & Cypriani patientiã effectum, ut pax refarciretur, & adhuc ante Stephani obitum motus isti in Oriente planè consopirentur, ita tamen, ut in sententiam Stephani omnes concederent, non modò Patres Africani, verùm etiam assertores contrarii dogmatis Firmilianus, Dionysius & alii: quod ex Augustino Epist. 48. ad Vincentium, & de baptismo contra Donatistas l. 6. c. 2. item ex Hieron. cont. Luciferianos aliisque rationibus probat Baronius §. 47.-51. Spond. à §. 10. & inde Lipstorp. part. 1. p. 61. aliter tamen alii: de quo §. 20. Factum autem hoc est post martyrium Cypriani. Nam ipsum retractasse quod senserat, non constat: imò nec Baronius id asseverare audet, cum ipse Augustinus nusquam id inveniri restetur; quamvis optimum de eo præsumat & retractasse sententiam suam suspiceretur. Idem cont. Donat. c. 18. Cyprianum adfirmat solùm venialiter peccasse & salva caritate. Et Hier. adv. Lucif. eundem excusat, quia non edidit cum Anathemate illorum, qui dissentiebant, sententiam suam. Illud tamen in dubitatò constat ipsum Cyprianum nunquam à Stephano Romanæ Sedis communionem priyatam, & in eadem cum Rom. Ecclesia unitate usque ad martyrium perstitisse, ejusque diem natalem ab Ecclesia occidentali summo honore anniversario coli & honorari.

i. Car-
thag. Sy-
nodus.

§. 13.) Tres ordine Carthaginenses Synodi hoc anno in eadem causa de rebaptizatione habita: (c) Prima fuit Episcoporum XXXII. (d) indicta quòd

x) Vid. Morina. myst. iniq. p. 29-33. Rivet. Crit. S. p. 47. Dalla. de Patr. 84. i. Molina. oper. T. 5. p. 163. & T. 2. part. 4. à p. 212 §. 12. (a) Blond. de pr. 53. (b) Idem à p. 54. inpr. Eusl. l. 7. c. 6. ex tertia ejus Epist. ad philem. (c) Bar. §. 23. Spond. §. 7. Justel. T. 1. p. 313. seq. ex Epist. Cypr. ad Inbaj. (d) T. 1. Conc. ed. Ven. p. 406. & ed. Paris. 494. ex Cypr. Ep. 70. & 71.

quod Africani à Januario & sociis Episcopis Numidiæ, super rebaptizatione An. 258.
hæreticorum consulti per Episcopum, unde definitionem Synodi per Cy-
prianum rescripserunt in hanc sententiam: *Cum unum sit in Ecclesia baptisma,*
neminem foris extra Ecclesiam baptizare posse. Illos verò, qui à Catholicis ritè
baptizati, ad hæreticos defecerunt, non per baptismum, sed per solam manuum
impositionem recipiendos esse, si ad Ecclesiam redire contendant.

Mox secutum secundum Carthag. Concilium LXXI. ex Numidia *Secunda*
& Africa Episcoporum. (e) In hoc præter rebaptizationem decretum, ut & *Carthag.*
ii, qui in Ecclesia ordinati à fide defecerunt, revertentes ad Ecclesiam, non- *Synodus.*
nisi ad Laicam communionem recipiantur: & baptismus ab hæreticis collatus
pro invalido & nullo haberetur. De his Cyprianus, Concilii præses, Syno- *Vid. an.*
dicam scripsit ad Stephanum (f) quâ acceptâ is reprobavit illud, contra *254. §. 19.*
rium Majorum morem obtendens. (g) Eodemque tempore Cyprianus à
Jubajano Episcopo de eadem materia requisitus in eandem sententiam re-
spondet, salvo tamen pacis & concordiæ vinculo liberum cuique relinquit
judicium, & ut quisque alterum fratrem æquanimiter ferret, de Bono patien-
tiæ ad eundem Jubajanum exarat, item de Zelo & livore (h) quod sincerum
ejus propositum Hieronymus & Aug. laudant, & meritò quidem, si Step-
hanum consideres, quorum tamen hic errorem de rebaptizatione l. 2. cont.
Donatistas refutavit.

§. 14.) *Aliam* insuper numerosiorem Synodum LXXXVII. Episco- *Synodus*
porum ex Africa, Numidia & Mauritania Carthagine Cyprianus congrega- *Carthag.*
vit, in ea prælectis Stephani literis acriter in eum invehuntur, & tandem in *tertia.*
priorem sententiam *ἁποψύχως* itur, de nullitate baptismi ab hæretico collati,
cum contestatione de pace conservanda cum iis, qui secus sentirent: atque
horum omnium sententiæ illius celeberrimæ Synodi actis insertæ, etiamnum
apud Cyprianum & Aug. de Baptismo contra Donat. (i) Adeoque Step-
hani sententiam rejicit Synodus, nec judicari se ab illo posse profiteretur. (k)
Solum autem hoc Carthag. Concilium postremum extat, & primum qui-
dem quod inde ab Apostolorum temporibus in Tomis Conciliorum reperi-
re est. Carranzæ sub Cornelio habitum: T. 1. Conc. ed. Ven. (l) anno 254.
Alft. an. 260. Ipse Cyprianus Concilium hoc, sicut & præcedentia, convo-
cavit, ipse de hac materia plurima disputavit: quæstionem cum præsentibus
definivit, sicut & negocium de pace à martyribus data, sua & Cleri sui autho-
ritate, nec ab Episcopo R. decisionem unquam postulavit, et si ad eum ipsa

a a 2

illa

e) Bar. §. 27. Spond §. 7. T. 1. Conc. ed. Ven. 406. & Paris. 498. ex Cypr. ad Iubaj. (f) L. 2.
ep. 1. seu Ep. 77. Bar. §. 28. T. 1. Conc. ed. Ven. p. 403. & Par. 499. inpr. Lipsf. de Mon. P. part. 1.
p. 59. m. (g) Cypr. p. 74. ad Pomp. Bar. §. 37. (h) Vid. Zonaram de Concil. à p. 271. & Balsam.
à p. 587. Morna. iniq. p. 33 Lipsf. de Mon. Pap. à v. 58. (i) Vid. Bar. §. 42. T. 1. Concil. Bini
p. 149. -- 155. ed. Crabbii à p. 406. Paris. p. 508. & 523 Balsam. p. 587. ad 591. Zonar. à p. 271.
ad 285. Cypr. oper. à p. 232. Lufel. 314. Lipsf. part. 1. p. 60. (k) Forbes. Infr. l. 16. c. 1.
§. 6. (l) p. 406.

An. 258. illa de re, semel, bis, terve scripserit, Lib. 2. ep. 1. ad Steph. *Necesse habuimus conventibus in unum pluribus Sacerdotibus cogere & celebrare Concilium. Et Ep. 61. ad eundem. Idcirco copiosum corpus est sacerdotum concordia mutua glutino, atque unitatis vinculo copulatum, ut si quis ex collegio nostro heresin facere, & gregem Christi lacerare & vastare tentaverit subveniant cæteri. (m)* Diametraliter igitur contra Stephani sententiam decreverunt, atque Iconiente & Synnadense Concilium approbaverunt. Quare erroris merito Gesnerus (n) convincitur, qui ex Euf. l. 6. c. 4. (tu dic l. 7.) Stephanum Anabaptisum probavisse dicit: at nihil tale Eusebius, vel quisquam alius habet. Non igitur Oecum. potestatem habuit Stephanus in hoc Concilio. Unde Aug. (o) *In Concilio Carthag. sub Cypriano Venantius à Tinsa dixit: Christus Dominus & Deus noster ad Patrem proficiens sponfam suam nobis commendavit: utrumve eam incorruptam & inviolatam custodimus; an integritatem ejus, & castitatem ejus mæchis & corruptoribus prodemus?* Id dictum Augustinus ut verum admisit, neque reprehendit ut arrogans. Quantum vel Papæ, vel traditionibus tribuerint, ex Libosi ab Agra responso liquet: *In Evangelio Dominus, Ego sum, inquit, veritas: non dixit, Ego sum consuetudo: itaque veritate manifestata cedat consuetudo veritati.* Honoratus à Tuca dixit: *Cùm Christus sit veritas, magis veritatem, quàm consuetudinem sequi debemus.* Etsi verò Patres malè applicent Scripturæ dicta, adeoque non bene decernant, docent tamen, quid tum de Papæ, tum de traditionibus senserint.

§. 15.) In Carthag. hoc Concilio liberè quemvis suam dixisse sententiam acta ostendunt: præsentem autem quinam fuerint & decreverint eadem docent, convenisse nimirum Episcopos plurimos cum Presbyteris & Diaconibus, præsentem etiam plebis maxima parte: vid. act. 16. 5. Atque omnes illi, qui nominatim sententiam dixere suam, quasi subscripserint habendi. Ita Cyprianus Ep. 75. *Qua ex causa necessariò apud nos fit, ut per singulos annos seniores & præpositi in unum conveniamus ad disponenda ea, quæ cura nostra commissa sunt, ut si qua graviora sunt admissa, communi consilio dirigantur.* Itaque probè nota, quòd, si motæ essent quæstiones graviores, dissensiones, aut hæreses, tum præsidem privato consilio nihil fecisse, nec facere ausos, ne ipsum quidem Rom. Episcopum, ut patet ex Conciliis Rom. item ex Cypr. l. 3. ep. 19. & l. 1. ep. 12. atque aliis. In eandem sententiam ad Cyprianum Romanus Clerus: quæ sanè ratio pugnat cum Monarchia. In ejusmodi Conciliis aliorum Episcoporum Epistolæ lectæ, unde Cypr. l. 1. ep. 3. indicat, suas literas Romam missas à Clero & fratribus legi solitas: & à Cornelio petit, ut idem porrò fiat: idem l. 3. ep. 4. & l. 5. ep. 5. Quid ergo si Episcopi R. sicut aliorum, literæ ad Synodos datæ idem obtinuerint? Nimirum, ut Cyprianus l. 3. ep. 13. habet, *dum aliqui Episcopi suo muneri desunt & malè regunt,*

m) Vid. Cham. l. 13. c. 6. §. 13. & c. 10. §. 14. (n) T. 1. Concil. p. 66. (o) L. 7. de Bapt. cont. Donat. c. 13.

regunt, imò & sectas faciunt, subvenire tunc debent cæteri. Ita vulgò hoc fuisse observatum, continua actorum series id evincit. Rectè Reggius (p) ex tam celebribus Synodis longè plures olim & frequentiores, quàm hodie Episcopos, seu nomine Episcoporum etiam Presbyteros venire probat. Neque impedit quòd Provincialis Synodus dicatur, quandoquidem non major Oecumenicis ἀσφάλεια, quàm Provincialibus: & Italica Synodi validæ ab adversariis habentur, licet provinciales. Neque omnes Provinciales errori statim obnoxia. Nec propterea errasse dicenda hæc Synodus, quia illam Rom. Episcopus improbavit, licet pessimè impeggerit; & sic è converfo. Nec ejus sententia, consensus, dissensusve statim Ecclesiæ Catholicæ doctrina dicenda est, quia non ipse, sed Spiritus S. Judex, ejusque verbum cynosura nobis esse debet.

§. 16.) Cyprianus exhortatur & alloquitur singulos, ut quilibet liberè sententiam dicat, obliquè Stephanum taxans, quòd imperiosius agat, ita autem affatur: *Superest ut de hac ipsa re, quid singuli sentiamus, proferamus, neminem judicantes, aut à jure communionis aliquem, si diversum senserit, amoventes. Neque enim quicquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem, collegas suos adigit, quando habeat, omnis Episcopus pro licentia libertatis & potestatis sue arbitrium proprium, tanquam judicari ab alio non possit, cum nec ipse possit alterum judicare. Sed expectemus universi judicium D. N. J. Christi, qui unus & solus habet potestatem, & proponendi nos N. B. in Ecclesia sua gubernatione, & de actu nostro judicandi.* Non admonitiones simplices, sed leges adinstar principis promulgasse Episcopum Rom. & ad subditos illas misisse, quibus obedire debuerint, ait Roussel (q) idque Stephani exemplo probare vult, qui lapsis pœnitentibus solam manuum impositionem indixerit, eamque legem dicto jam modo publicaverit: unde Cyprianus cum Concilio, ex hypothesi Stephani, Episcopum Episcoporum eum vocet, quia scierit, Rom. Pontificem solitum esse pronunciare censuras in eos, qui Decretis suis contumaces essent. At non hic quæritur quid Rom. Pontifex fecerit, vel quid faciat modò (quanquam ne hoc, quod pro vero venditat adversariis, ullatè largimur) sed quo jure id fecerit. Licet non tantum unus ex primaribus fuerit Episcopus Rom. sed etiam ex primis primus, nihil tamen ejusmodi sequitur, si ordinis rationem tollas, quo respectu Sedes illa facile adibatur, consulebatur, audiebatur &c. Unde major Romanæ, quàm Carthag. Ecclesiæ auctoritas, ob quam causam, atque etiam ob rei ipsius veritatem, Augustinus (r) illam potius, quàm hanc sequi maluit: iterum (s) non ad Sedem Rom. sed ad Catholicam Ecclesiam, toto orbe diffusam, ad Ecclesias Latinas, Græcas, barbaras, & ipsam Hebræam in hac ipsa causa respicere se profitetur.

aa 3

(p) de statu Eccl. Angl. præf. p. 53. (q) l. 1. c. 3. §. 7. seq. (r) l. 2. c. 2. de bapt. cont. Donat. (s) ib. l. 3. c. 4.

An. 258. fiterur. (x) Nec tam Sedem, quàm rem ipsam spectârunt, qui Stephano consentiebant, sicut ex aliis etiam, in quibus dissentiebant, videre est. Neque majorem quàm Petrus, Romanus Episc. potestatem obtinet. Suprà laudata, quibus alloquitur Cyprianus Synodum, contra Stephanum dirigi eumque ita suggillari non malè autumat Baronius (u) quòd tyrannicè se faceret hoc modo Episcopum Episcoporum, vellètque vi adigere alios ad ipsi consentiendum, cum tamen quisque Episcopus liber sit, ac soli Christi iudicio immediatè substat in sua regenda Ecclesia. (x)

§. 17.) Insignis, si quis alius, hic Carthag. Concilii locus contra Eccles. Monarchiam, quo Lutherus tanquam laqueo in disputatione Lipsiaca Eckium strangulavit. Non hîc, ut fingit Eckius, de Episcopis constituendis, sed de constitutis agitur, ut clarissimè patet. Apertè negat Cyprianus convenire, ut sibi in alios iudicium sumant, aut alios à communione pellant propter opinionis diversitatem. Obj. (y) *Ipsè Cyprianus Episcopus Episcoporum fuit, dum ad Concilium convocavit eique præsedir.* Resp. At non suo jure hoc fecit, nec cum autoritate, nec ut Episcopus Episcoporum, sed quòd alios donis & gravitate atque prudentia antecederet, & urbis primariæ episcopus esset. Tanquam moderator præfuit, non ut Imperator, vel præses aliquis provincialis: unde dicit, *quemque Episcopum habere arbitrium proprium* &c. Quod aliis, id jure etiam sibi tribuit, & viceversa; unde tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas adigere neutiquam tentavit. Inst. *de presentibus tantùm Episcopis Cyprianus loquitur* (z) Resp. In genere de omnibus omnino, inpr. etiam de Stephano, de quo agebatur, aliàs dicere non potuisset, *Omnis Episcopus habet arbitrium proprium* &c. nec: *universi expectemus iudicium D. N. J. Christi*; sed ad Papam potiùs, cumpr. in re tam obscura & intricata, adpellâset, ejusque sententiam sine tergiversatione secutus fuisset, nec illi se nunc & aliàs cum collegis opposuisset. Idem ferè loquitur Cyprianus Epist. ad Steph. P. (a) Non iudicia aliorum Cyprianus evertit, sed unius Episcopi absolutam in alios, multò magis in omnes, potestatem damnat, eamque soli Christo per omnia tribuit. Impudens itaque Stapletonus (b) dum ait: Cyprianum ad erroris sui defensionem uti verbis errantium, & videri omnibus hæreticis mirè patrocinari. Scilicet nimirum quia nimis clara & aperta verba. Quomodo ergo Augustinus, cum contra Donatistas scriberet, sapius (c) ea laudant, & toti Ecclesiæ suo testimonio commendat? Ex his autem colligas. 1. Nullum visibilem Monarchiam esse in Ecclesia, qui autoritate & potestate plus valeat quàm reliqui. 2. Nullum Episcopum posse alium cogere ut secum sentiat;

1) vid. epitom. oper. Aug. T. 1. p. 50. edit. Augustanae 1537. (u) §. 42. (x) vid. T. 1. Concil. ed. Paris. p. 24. item Nicol. de Antichr. 229. inpr. Bulling. de Episc. l. 2. c. 16 p. 144. (y) ex Sanderil. G. c. 4. de Visib. Monar. (z) Sander. ib. Bellar. l. 2. c. 16. de R. P. (a) l. 2. ep. 1. al. 72. (b) l. 11. c. 7. de princ. de fid. doct. (c) de bapt. l. 2. c. 2. l. 3. c. 3. l. 6. c. 7.

tiat; quod tamen Synodi auctoritatem non minuit, sed stabilit. 3. Singu An. 258.
 los Episcopos esse sui juris, & habere proprium arbitrium pro licentia liber-
 tatis & potestatis. 4. Nullum Episcopum posse ab alio judicari: licet ab
 aliis. 5. Judicem Episcoporum non esse in terris Monarcham: sed solum
 & unicum Christum in cœlis. E proprio ergo cerebro contra apertam ve-
 ritatem pro Papali Monarchia fingit Baronius & comminiscitur §. 42. Step-
 hanum dectetum edidisse, cui præfixerit titulum Episcopus Episcoporum: con-
 fer apud eundem, §. 52. & 55. & in illas Lipstorp. de Mon. P. part. 1. à p. 65.
 item Lynde dans la voye elgaree p. 176.

§. 18.) Ut ergo olim tempore Agrippini (anno 217.) ita & nunc re-
 baptizatio sine omni exceptione conclusa, id quod ex omnibus actis pater.
 Nondum enim hi Patres crediderunt, absque Romani Papæ judicio Cano-
 nes sive leges Ecclesiæ præscribi non debere; imò ipsi Magistratus atque Im-
 peratores Christiani, ceu fideles Ecclesiæ nutritii, varia circa Ecclesiastica,
 videl. de ipso etiam baptismo, anabaptismo &c. leges promulgârunt, uti
 Tomo priore Libertatis Gallicanæ videre est. (d) Non ergo Africani, sed
 Stephanus in schisma ruit, quando se ab illis separavit. Et tamen illos ab Uni-
 versalis Ecclesiæ communione privare non potuit. Itaque dissentiens à Rom.
 Sede, & communione illius Sedis privatus, membrum tamen Catholicæ Ec-
 clesiæ esse poterat: unde de Cypriano Augustinus (e) quod unitatem serva-
 verit Ecclesiæ. At quem Acheronta hodie non moveret Papa contra ejus-
 modi obstinaces? Nec illi statim hæretici, qui ab Episcopo Rom. discrepant
 uti nec hi Orthodoxi illicò, qui cum eo communicant. Adde quòd modò
 longè alia Episcoporum Rom. & illius Ecclesiæ, quàm olim ratio. Non ergo
 genuina veræ Ecclesiæ nota est *Unio membrorum inter se & cum Romano*
Pontifice, tanquam Capite. Proinde utut Africani in ipso dogmate errave-
 rint, meliores tamen longè hac in parte Stephano fuerant, quia hi, non item
 ille, charitatis vinculum observaverunt; quia is etiam non tam ratione, quàm
 potestate egit. Aperta autem Baronii (f) in Firmilianum calumnia, quasi
 quartadecimanorum errorem in epistola inter Cypriani 65. profiteatur: at-
 qui non hoc tractat, sed multas esse Romæ diversitates, nec observari illic
 omnia æqualiter, quæ Hierosolymis observantur, inter quæ quidem unum
 hoc fuisse non negaverim. Etiam si igitur aliqua in re Orthodoxos inter non
 conveniebat, nihil tamen ominis pacis & concordie vinculum inter se tue-
 bantur: ea verò in re Romani Episcopi subinde excesserunt, & quidem ma-
 gis magisque, id quod Dionysio Alex. & infinitis aliis minimè placuit, unde
 hoc contumaciam & præsumptionem Cyprianus ad Pompej. vocat. Qua-
 re epistolâ ad Quint. Petri exemplum ad Gal. 2. in scenam producit.

§. 19.) Synodicam ad Stephanum miserunt (g) at non ad illum so-
 lum,

d) vid. p. 639. aibi (e) l. 6. de Bapt. cont. Don. c. 5. (f) Spond. § 9. (g) Cyp. l. 2. ep. 1.

An. 258. lum, sed ad Quintum etiam Mauritanæ, & alios Numidiæ Episcopos: quæ memorabili ad Stephanum periodo clauditur: *Hæc ad conscientiam tuam, frater charissime & pro honore communi, & pro simplici dilectione periculimus, credentes etiam tibi, pro religionis tue, & fidei veritate placere, quæ & religiosa pariter & vera sunt.* Numne ergo omnia Papæ arbitrio commisit? Et Concilia, & Episcopum Rom. etiam ipsos Martyras errori esse obnoxios, ex dictis hæctenus satis liquet. Stephanus peccavit dum quodvis baptisma sine discrimine probavit: unde Cypr. Ep. ad Pomp. *In tantum Stephani obstinatio dura prorupit, ut etiam de Marcionis baptismo, item Valentinii & Apelleris contendat, filios Deo nasci.* Ipsum autem Stephani decretum fuit: *Si quis ergo à quacunque heresi venerit ad nos, nihil innovetur &c.* Ipsum verò Carthag. Concilium erravit, & reliqua sententia, quia anabaptismus malè fuit confirmatus: hinc *Rebaptizantes, & Agrippiniani*, in quo errore Græci adhuc sunt, qui baptismum à Latinis seu Occidentalibus administratum iterant, licet essentialis illius forma, in nomine P. F. & Sp. S. observetur. utrunque & Stephanum & Cyprianum correxit Concilium Nicenum Can. 19. *Si quis confugerit ad Ecclesiam Catholicam à Paulianistis & Cataphrygis, statutum est rebaptizari eos debere &c.* Distinguit ergo prudenter inter hæreticos, eos scil. qui essentialia baptismi vel servant, vel non servant. Sic Concilium Laodic. c. 8. idem de *Monianistis & Sabellianis*. Atque Basilii epist. ad Amphilocho cap. 47. *Encratistas, Pepuzianos, Saccophoros, Apotacticos* adjungit. Confer de consecr. d. 4. c. non licet. item rebaptizare.

vid. supra s. 12.

§. 20.) Laudati modò Patres non tam Firmiliani & Cypriani, quàm Stephani opinionem, de receptione quorumvis hæreticorum improbasse deprehenduntur. Palinodiam cecinisse Firmilianum Pamelius & Baronius ajunt, contradicunt autem alii, quandoquidem Dionysius apud Eusebium de concordia universali Orientalium loquitur, secuta ex repudiata Novati hæresis pravitate. Esto sanè sententiam in melius mutaverit Firmilianus, & reliqui ejus opinionis Episcopi circa hanc quæstionem: certè de contempto Stephano, & adeò acriter objurgato, palinodiam nullam possunt proferre, quæ censuræ se subiciat Firmilianus, & Papam esse Universalem agnoscat, quem ut sibi parem, non ut superiorem, pessimè acceperat. *De Cypriani recantatione nulla est vel levis conjecturas* inquit Riverus (b) *de Firmiliano ex Epistola Dionysii Alex. id conjiciunt. Verum, qui inter se conciliati sunt, non continuo dicuntur cum Pontifice & Occidentalibus unanimes facti, & qui Novati heresin ejurarunt, non propterea decretum de hæreticis rebaptizandis arriquarunt.* Unde Xisti successoris Stephani tempore hæc controversia nondum fuit sopita & sublata, ac tum Dionysius in illam inclinavit, & Firmilianus apud Basilium (i) in eadem sententia consensisse & mortuus perhibetur.

(b) Cris. S. tr. de auct. Patrum pag. 47. (i) Epist. ad Amphilocho. & l. de Sp. S. cap. 2. Φιρμιλιανῶ τῷ ἡμετέρῳ.

tur. (k) Exaggerat hoc Baronius (l) quòd Dionysius intercesserit apud Stephanum pro Orientalibus (m) At nulla hinc major Romani Episcopi prærogativa, ut nec inde, si omnes sententiam suam mutassent. Intercessit Dionysius, vel cohortatus potius Stephanum, non ut illis ignosceret, sed ut reconciliaret semet cum illis, vid. Aug. cont. Cresc. l. 3. c. 3. & l. 1. de Bapt. cont. Donat. c. 18. & l. 2. c. 4. *Fortasse etiam factum est, ut veritati patefacta cesserit, sed nescimus, &c.* Et Epist. 48. ad Vincentium Donatistam: *Correxisset illum sententiam, ait, non invenitur, non incongruenter tamen, de tali viro existimandum est, quòd correxerit, & fortasse suppressum est ab eis, qui hoc errore nimium delectari sunt.* (n) Quid hinc certi & firmi? Imò quid non incerti? In unitate cum Ecclesia Catholica adhuc errori huic obnoxius & perstitit, & mortuus; unde meritò mirificis præconiis fidelis Episcopus & sanctus martyr adhuc post obitum celebratur.

§. 21.) Porrò quo censu adversarii Patres habeant, supra §. 10. vidimus, ubi Annalista in sanctissimos viros inlurgit. at verò immoderatum Stephanum occasionem eis præbuisse, ac illis planè similia effudisse in aperto. Obj. (o) Decretum illud suum (Africanus) novo edicto condemnârunt, & cum Rom. Ecclesia consenserunt. Id verò ex Hier. contra Lucifer, extremo ferè Dialogo afferunt: *Illi, inquit, Episcopi, qui rebaptizandos hæreticos cum eo (Cypriano) statuerant, ad antiquam consuetudinem revoluti, novum emisserunt decretum, &c.* Resp. At nihil de ipso Cypriano, Firmiliano &c. nec quòd subjecerint se Romanæ Sedi. (p) Ex eventu igitur totius hujus tragædiæ argumentantur adversarii & concludunt: Ergo auctoritas Rom. Pontificis in traditionibus fundata. Resp. Augustinus (q) plenarium Concilium definivisse, scil. ex verbo Dei, dicit: non igitur ad Papam provocat Rom. (r) Non fuit hæc traditio in Verbo Dei non fundata. Nullas quidè in fide Spiritus S. admittit, nisi quæ in Verbo ejus revelato & literis consignato reliquit. In illo autem nihil de Visibili Ecclesiæ Capite, nihil de Papa R. Non unius, sed omnium Episcoporum, h. e. fidelium Christi Ministrorum auctoritas in eodem consistit. Nullam habebat traditionem Stephanus de admittendis quibusvis promiscuè hæreticis, iis etiam, qui essentielle baptismi non acceperant. Nulla est traditio, quando Romani Episcopi nova decreta, leges & statuta, ex proprio cerebro efficta obtrudunt. Neque consuetudo mala quicquam præscribit, quandoquidem Cypriano contra Episc. Romanum iudice (s) impedire non debet, quò minus prævaleat veritas & vincat. *Consuetudo enim sine veritate vetustas erroris est: propter quod relicto errore sequimur veritatem: vid. Grat. dist. 8. consuet. Et epist. ad Cæcil. Si solus Christus audiendus est, non debemus attendere, quid aliud ante nos faciendum putaverit;*

k) Forb. l. 10. c. 2. §. 6. (l) Spond. §. II. (m) Euf. l. 7. c. 5. (n) P. Mol. Novit. l. 1. c. 49. & l. 4. c. II. (o) T. I. Conc. ed. Ven. p. 405. ut & Bar. (p) Videfis Blond. de pr. à p. 55. (q) De bapt. l. 2. c. 9. (r) De Dom. l. 5. c. 12. §. 9. (s) Epist. ad Pomp.

An. 259. taverit; sed quid, qui ante omnes est, Christus prior fecerit. Neque enim hominis consuetudinem sequi oportet, sed Dei veritatem, unde sine causa colunt me &c. Quæ sententia emphatica apud Grat. d. 8. c. si solus. quoque extat. Apertè ergo Cyprianus ad Christum & Verbum ejus provocat.

B. Maximilianus. S. 22.) Circa hæc tempora floruisse perhibetur B. Maximilianus Laureacensis Episc. martyr factus an. 308. cujus memoria d. 12. oct. celebratur: de quo varia afferunt Brunnerus l. 4. Boicorum: Cuspinianus, Hundius: confer Ursin. de Eccl. Germ. p. 33. & 36.

JESU CHRISTI *Annus* 259.

VALER. & }
GALLIENI } *Impp. An. 5.*

S. 1.) Stephani P. an. 3. Coss. Valerius Maximus & Acilius Glabrio. Ut nullum principem majore favore orbis accepit quàm Valerianum, sic nullus eo calamitosior Imperio Rom. præfuit. Ac initio quidem, ut habet Eusebius, mitis & benevolus fuit erga Christianos, postea verò à Mago Ægyptio incitatus ut humanas hostias mactaret, crudelissimam persecutionem promulgavit, quæ octava vulgò dicitur, de qua Hier. Aug. Oros. Lipsi. p. 56. Korth 351. alii. In ea, sicut & in præcedenti, multi tormentorum & mortis metu fidem negarunt. At non diuturnus fuit hic furor. Eum Cyprianus (a) totorum in malos Christianorum mores, ac potissimùm in turpem Ecclesiasticorum avaritiam refundit: *Deus*, inquit, *probare suam familiam voluit: & quia traditam nobis divinitus disciplinam pax longa corruerat, jacentem fidem & penè dixerim dormientem censura cælestis erexit.* Et narratis aliquot vitiis communibus ad Ecclesiastici ordinis homines accedit & ait: *Episcopi plurimi, quos & ornamento oportet esse cæteris & exemplo, divina procuratore contempna, procuratores rerum secularium fieri, derelicta cathedra, plebe deserta, per alienas provincias oberrantes, negociationis questuosa nundinas aucupari, esuriensibus in Ecclesia fratribus habere argentum largiter, velle fundos insidiosis fraudibus rapere, usuris multiplicantibus sænus augere &c.*

S. 2.) Quæ tunc temporis Christiani Tempia seu loca publica habuerint dijudicata haud difficile. De hoc Eus. l. 7. c. 10. Quando Æmilianus præses Dionysium Alex. aliósque Christianos, qui ad jussum Valeriani deficere à fide volebant, tandem alloquitur: *Video vos & ingratos esse, & non sentire mansuetudinem Augustorum. Quapropter in urbe hac non eritis, sed mittimini*

a) Ser. de Lapso.

mini in partes Libya ad locum, qui dicitur Cephro, handquaquam autem licebit & An. 259. vobis & aliis Synodos colligere, vel ad cœmeteria ingredi.

Ad pedes Stephani procidisse Olympium cum uxore, baptismi sacramentum flagrantem Bar. §. 28. dicit. Sic ad an. 260. §. 10. idem ad Dionysii P. pedes alium se projecisse. At verò varia similia exempla apud Orientales atque alios occurrunt, quæ ex devotione & reverentia profecta: vid. act. 10. ^{Geniculatio,} 25. Hi tamen actus omnes, oscula & humiliationes, ex voluntate pia & devotione procedunt osculantis seu honorantis, neque possunt, multò minus debent à quoquam homine puro, quamvis sanctissimo & eminentissimo peti.

In hac persecutione *Priscus* Cæsareæ in palæstina sublatus: Euf. l. 7. c. 7.

Sempronius al. *Symphorianus*. Bar. §. 26. Mart. 26. Julii. Ejus & sociorum vox observatione digna, quæ dixerunt: *Gloria tibi Christe, qui nos dignatus es cum Sanctis martyribus congregare* (b) ad nullum ergo Divum preces suas direxerunt.

b) Vid. Bar. § 30.

JESU CHRISTI *Annus* 260.

An. 260.

VALERIANI &
GALLIENI

} *Imp. An. 6.*

§. 1.) Sixti II. an. 1. Coss. Valerianus IV. & Gallienus III. *Stephanus* ^{Stephanus} *num.* P. sacrificio peracto ante altare in sede sua capite diminutum *Baronius* ^{P. fit mar} ex actis ejus dicit, at non fideliter dicit, quos enim acta passionis Stephani P. ^{tyr.} manuscripta exhibebant Valerianum III. & Gallienum II. Consules, eos magno & proprio ausu ad alium annum transfert, quia scriptus ille consularis rebus gestis non congruit. (a) Ita Stephanum sedentem sacrificasse alienum ab illis temporibus fuit, imò Missæ sacrificium ne in rerum adhuc natura extiterat. Sedit an. 3. m. 3. d. 24. juxta Cost. at Spondano & Paris. an. 3. m. 3. d. 22. Starav. in catal. an. 3. m. 5. Damaso, Plat. & Starav. an. 7. m. 5. d. 2. Carranzæ an. 7. Cœpit sedere an. 255. ex Damasi sententia, at Bar. Spond. Star. 257. De tempore obitus dubitanter Platina: conquisitus à Gallieno, ut quidam volunt: vel ab his qui ex Deciano edicto Christianos persequebantur. Sepultus in cœmeterio Calisti. Nulla adhuc templa vel loca publica Christianos habuisse Blondellus (b) inde probat, quòd celebravit

b b 2

a) Dalla. de Patr. p. 27. (b) De Epif. p. 239.

An. 260. bravit Stephanus Missas atque Concilia per cryptas martyrum, &c. ejusque corpus in tali crypta postmodum sepultum fuit. (c) Presbyteros duabus ordinationibus fecit 6. Diaconos 5. Episcopos 3. Miracula, quæ circa Stephani martyrium acciderunt, ut & historiam de Rufina atque Secundina suis auctoribus relinquimus, eoque lubentiùs, quòd nec Damasus, nec Platina, multò minus graviores scriptores quidquam de his referant. Multos gentiles ad Christi adduxisse fidem haut inviti damus. De eo Martyrol. ad 2. Aug.

Ejus I. decretalis.

§. 2.) Decretales duæ Stepano tribuuntur 1. ad Hilarium Episcopum, cujus tamen historia non meminerunt, nec ipsa hæc Epistola sedem ejus aut provinciam significat. Eam vid. T. 1. Conc. ed. Ven. p. 398. & ed. Paris. 447. Illam deplumat & eliminat Blondel. in Pseud. præf. p. 68. & in tr. a p. 329. Agit autem de reverentia præpositis exhibenda; de infamibus non recipiendis ad officia Ecclesiastica & accusationem Sacerdotum; de vestimentis item Ecclesiasticis. Adeoque nonnisi caudicos personati hi Episcopi egerunt, ommissis sinceræ religionis capitibus, idque hac ratione, ut nonnisi centones consuant, eadem perpetuò ingeminent, locis Scripturæ malignè abutantur. Hæc ut & seq. Epistola talia inter cœtera continet, quæ tempori minimè congruunt, utpote cum infamiâ notantur omnes de bellis fugientes, & quos Ecclesiasticæ, vel seculi leges infames pronunciant, &c. Cùm illi describuntur, qui accusare Summos Sacerdotes non possunt: ubi tamen penes Episcopos non stabat, sed penes gentiles judices, &c. Ita non minus inconveniens dum statuit, ut Sacerdotes & Levitæ sacratis vestibus in usu quotidiano non uterentur, sed tantummodo in Ecclesia: id Damasus, Baronio (d) Casalio (e) atque aliis placet. At hoc Sixto 1. tribuitur, nec uspiam ita observatum. ubi tamen non tam Mosaicam ceremoniam, quàm magicam, & in primitiva Ecclesia inauditam superstitionem notabis (f) vid. d. 23. c. 9. Eccl. Inde Polydorus (g) ab Hebræis sumptum, ut vestes sacerdotales, cum altarium regumentis, ac reliquis rebus, ad usum templi necessariis sacrarentur, & vestimenta ipsa sacerdotibus aliisque initiatis assignarentur, etc. Quod Stephanus 1. apud nostros primò faciendum statuit: nam in exordio surgentis religionis sacerdotes rem divinam facturi, nihil superinduere consueverunt, cùm potius sese intrinsecus animi virtutibus vestire, ac vitii corporis exuere studerent, quàm novos sumere apparatus, &c. Benetibi sit, mi Polydore, ob candorem! Vel potius ab Ethnico ritu hæc desumpta dixeris. Sine vestibus sacris cultum peragens sub maledicto est: de consecr. d. 1. c. 57. nullus. adde In S. Ap. & vestimenta, &c. Confer Rhabanum Instit. Cler. l. 1. à c. 14. Durand. Rat. l. 3. c. 1. à §. 1. Libellum, qui hortulus animæ dicitur. Martinum T. 2. Bonam. Liturg. l. 1. c. 24. §. 1. Arnd. p. 188. Authores hujus instituti præter Stephanum,

(c) Consule eund. p. seq. tota. (d) §. 6. (e) C. 35. p. 150. seq. (f) Cham. T. 2. l. 16. c. 8. §. 14. (g) L. 6. c. 12.

phanum, feruntur etiam Clemens, Vigilus, Sylvester, Zacharias I. Martinus: An. 260. quibus etiam Anaclerum addunt. Ad Collect. Paris. T. 1. p. 450. Altarium regumenta Bonif. III. accepta feruntur, Polyd. l. 5. c. 6. alii Felici I. Hospin. de Templ. p. 105. Vise Durand. Rat. l. 6. c. 85. §. 1.

§. 3.) Alteram Stephani Decretalem proscibit eodem jure pseud. If. 2. *Ejus decretalis.* præf. ib. & in tr. à p. 333. Ad omnes Episcopos data, iterumque de accusationibus sacerdotum, & Episcopis rebus suis spoliatis, aut à sede pulsatis agit, vulgòque in XI. partes dispescitur. In ea Universalem se vocat Episcopum, sed talem Cyprianus & ceteri eum minimè agnoscunt, inde fratrem non nisi & collegam nominant, ideo illi non auscultant, nec imperiosis ipsum agere vel dare mandata passi sunt. Quòd in eadem statuit, Episcopos spoliatos, ante accusationem restituendos esse, ridiculum se præbet: vid. 3. q. 4. Clericus. In quem canonem Marca scripsit, de Clericis seculari brachio tradendis. Inter dira hæc tempora Christiani, impostoris hujus sententiâ, indefinenter vexârunt suos Episcopos. Vel sanè Stephanus hîc, tanquam Ter. Max. Pontifex & utriusque gladii Dominus, gentilibus persecutoribus hæc talia præscripsit.

Stephano subrogatus *Sixtus II.* natione Græcus, Philosophus Athen. *Sixtus II. fit P.* Electus post dierum 22. vacationem anno 257. Damaso. 258. Costero. 264. Carranzæ.

Hoc anno Bar. (h) de *Mellone* agit, de quo etiam Usserius (i) Mello, Mallo, Melanius Britannus, à Stephano P. baptizatus, & Rhotomagum ad prædicandum Evangelium missus, adeoque primus Archiepiscopus Ecclesiam ibi rexit, at in Gallia Christ. (k) S. *Nicasius* primus loci Episc. dicitur, de quo Martyrol. ad 5. idus oct. de Mellono successore ad 11. Kal. Nov. Hunc *Avitianus* excepisse fertur, qui anno 314. I. Concilio Arel. interfuit. Ita *Ausonius* primus Engolismensium Apostolus & Pontifex prædicatur: de quo eadem Gallia Christ. T. 2. p. 574. quem tamen in fine demum IV. seculi secutus *Dinamius*. III. fuit *Lupicinus*, qui Synodo I. Aurel. an. 511. subsignavit.

Edictum promulgatum, quo Christiani prohibentur conventus agere & cœmeteria adire. (l) Præter plurimorum autem martyria Alexandriae *Dionysius*, & Carthagine *Cyprianus* exulare jussi: *Nicephorus* verò Antiochenus sublatus, de quo Martyrol. ad 9. Febr. Haud leviter prætereundum, quod Euf. l. 7. c. 10. Gr. *ix.* ex colloquio fidelium cum Æmiliano præfecto habito refert: inter alia Dionysium respondisse: *Illum, qui solus Deus est, & nullum alium veneror.* item: *Non omnes (Gentiles) colunt omnes Deos, sed singuli singulos pro arbitrato. Nos unum Deum, omnium rerum fabricatorem & colimus & veneramur. Huic etiam sine intermissione pro Imp. regno, ut stabile sit & firmum maneat, preces adhibemus.*

bb 3

§. 4. In-

(h) §. 6. (i) In *Antiq. Brit.* à p. 145. & p. 181. ad an. 256. (k) T. I. p. 558. (l) Bar. §. 17.

An. 260. S. 4.) Interea Dionysius Alex. Sixti consilium & sententiam requirit de eo, qui ab hæreticis ad Ecclesiam reversus rebaptizari cupiebat: (m) *Sixtus P. consultus* Ast caputne mox erit & Episcopus Universalis Ecclesiæ Sixtus? quid tritius olim, quam ut vi communionis literis ad seinvicem datis alius ab alio consilium requireret? Ita Cyprianus frequenter ab aliis consultus responsa dedit, utpote de Basilide & Martiali, cui tamen honorem suprematus, & meritò, tribuere neutiquam volunt. Quid ergo, quòd pacis studiosus Sixtum consuluit Dionysius, an propterea privilegio, arbitrio & potestate sua cessit Romano? Imò melius de illo, quam de Stephano speravit, eumque exemplo tam illustri in suam perducere sententiam potius voluit. què ergo Baronius (n) ex eodem Eusebii loco, alius Epistolæ Dionysii mentionem facit, quàm Dionysius cum Sixto & Ecclesia Rom. de baptisate multis argumentis & multo sermone disputat?

Sabelliani Sabellius propagator Noëti præceptoris sui, Sixti tempore exortus, unam nonnisi Personam in SS. Trinitate statuit, adeoque similis Patripassianis, qui Patrem incarnatum & passum crediderunt, sicut & Praxeas putavit, contra quem Tertullianus scripsit, contra Sabellium autem Athanasius suum Symbolum composuit perinde atque contra Arium. (o) Sabellii assecla Hermogenes fuit. De Noëto Epiphanius hæc, §7. c. 1. ita inter cætera: *B. Ecclesia Presbyteri cum eum advocassent, &c.* ubi Presbyteri iidem qui Episcopi, ejusdemque potestatis. (p)

Angelici. S. 5.) *Angelici* hæretici, ab Angelorum cultu: Aug. hæc. 39. quam *Vid. an.* ob causam hoc sibi nomen usurpârint ignorat Epiphanius. Sive enim ex eo, 314. §. 49. inquit, quòd aliqui mundum ab Angelis factum dicunt, sive quòd seipsos in Angelorum ordine esse jactant, & vitam eminentissimam instar Angelorum degunt, sive à loco quodam. Bonosne Angelos, an malos, num utrosque coluerint, non exprimitur. Si bonos, refutantur S. Scripturæ locis: Col. 2. 18. Apoc. 19. 20. & 22. 8. Deut. 17. 3. Patrum etiam Orthodoxorum auctoritate, utpote Theodoretus in epit. Decretorum divinatorum cap. de Angelis, & Augustini infinitis pene locis. ut ut verò aliqui Patres ex Pythagoræ & Platonis Philosophia multa nimis curiosè de Angelis Philosophati, unde Clemens (q) dicit, Septem fuisse primogenitos, quorum maxima sit potentia: colendos tamen venerandòsve non censebant. Meminit Chrysost. (r) quorundam hæreticorum, qui nos Deo, non per Christum, sed per Angelos reconciliatos dicerent. Tu solas Latinorum Litanias evolve, & nûmne hujus hæreseos maculâ constricti teneantur deprehendes. Angelicis, quales Epiphanius describit, Capuccini hodierni similes, dum vitam Angelicam se vivere profitentur, unde se Patres Angelicos, Cherubicos & Seraphicos etiam nuncu-

m) Bar. à §. 9. Spond. §. 4. ex Euf. l. 7. c. 8. (n) §. 13. (o) Bar. §. 61. Spond. §. 56. Aug. de hæc. c. 36. (p) Blond. de Epif. p. 200. & 289. (q) L. G. Strom. (r) in Col. 2. hem. 7.

nuncupant. Angelorum *Ἐνοχίαν* damnat Paulus apertè ad Col. 2. & Theo. An. 260. doretus ad illum Pauli locum etiam monet, eos, qui Legem defendebant, Angelos colendos induxisse, dicentes, Legem per eos datam, & perdurasse tales diu in Phrygia & Pisidia: quocirca in Synodo Laodic. anno 314. statutum, ne precentur Angelos. Et in hodiernum usque diem apud eos videre est, & eorum finitimos S. Michaëlis cultum. Illi autem ita docentes humilitate utebantur, dicendo, Universorum Deum nec cerni, nec deprehendi posse, & oportere sibi per Angelos divinam benevolentiam conciliare. Unde patet, quanta corruptio irrepsit in editionem Latinam Conciliorum, ubi pro Angelis posuerunt Angulos can. Laod. 35. & ubi prohibebat Synodus *ἀγγέλους εὐνομάζειν καὶ συνάξεις ποιῆναι*, stultè reddiderunt, *Ad angulos abominanda idololatria congregationem facere*; & lemma canonis, etiam in Summa Conciliorum apud Carranzam est, *de his, qui Angulos colunt*. Nempe cum scirent Monachi translatum esse in communionem Pontificiam Angelorum cultum religiosum, maluerunt corrumpere verba Concilii antiquissimi, & sensum illius perspicuum evertere, quam ex illis idololatriam abominandam è suo cultu rejicere & resecare.

§. 6.) *Apostolici* similes Encraticis: Epiph. hær. 61. Aug. c. 40. Apostolis se comparantes conjugia & res proprias abominantur. Nullum admittebant juramentum, pecunias non habuerunt, neque receperunt, nihil in crastinum servarunt. (s) Hæc profectò doctrina fundamentum est Monachorum inpr. Mendicantium, qui ex libertate absolutam necessitatem post votum illicitum faciunt. Ex arrogantia autem sic se vocarunt, docente Augustino; ita & hodierni Monachi genus vitæ suæ summopere commendant tanquam Apostolicum, imò & Angelicum, unde etiam magno cum livore ordines varii inter se certant. Omnium factum illi superant, qui Apostolos & Jesuitas se nominant. Nullum conjugatum in consortio suo ferunt Monachi, unde Franciscus Assisias noluit dici Sanctus, quia, dicebat, uxorem & filios habere possem. Bruno instituti Carthusiani primus inventor, ideo animum applicuit ad istud Monachismi genus, quia existimavit, nullam esse spem salutis iis, qui urbes incoherent in populi frequentia. Sic Monachi cæteros Seculares & mundanos appellant, se verò conversos. Cæterò Apostolici *Apostolici* etiam vocati, quòd renunciando opibus & uxoribus suis, viderentur castitatem & paupertatem elegisse, ac in eo perfectionis Apostolicæ apicem constituere: adeoque parentes Monachorum habentur. Hi præterea, sicut Cathari & Montanistæ, lapsos non recipiebant. utebantur etiam actis Apocryphis Thomæ & Andrææ, in quibus magnum ponebant causæ suæ præsidium. Superfunt illi actus in hunc usque diem, ex quibus Monachi & Pontificii colligere volunt sacrificium Missæ: scil. quia nusquam in Literis Sacris stabilitur.

§. 7.) Memo-

s) Vid. Lutzenburg in Guillelmus, inpr. in ipsa voce: Ross. 272.

An. 260.

Sacra-
mentum
domum
portatum.Vid. an.
167. S. 8.

§. 7.) Memorandum quod Bar. (†) de *Tarficio* Acolutho refert. eum Christi corporis Sacramenta portantem, à militibus offensum & mactatum fuisse. Et ibidem in margine agnoscit, urgente necessitate S. Eucharistiam non tantum Clericis, sed & Laicis domum ferre concessum fuisse. At extra necessitatis casum sive extra persecutionem Eucharistiam ad absentes, etiam per Laicos quoque missam, uti & Eulogia ad longè ab invicem distantes communionis gratiâ, exempla docent: vid. Larroq. de Euch. part. 1. c. 15. p. 299. seq. Dallæ. de cultu Lat. l. 7. c. 27. p. 942. & l. 5. c. 1. p. 566. & de ador. l. 2. c. 9. p. 243. Vide Martyrol. Adonis, Bedæ, Romanum ad 15. Aug. Olim itaque ad absentes absque ulla pompa, ulli sive cultûs insignibus, etiam per laicos mittebant ac deferebant. Quod Baronius ad Martyrol. ita excusat, ut dicat, olim ingruentibus persecutionibus, ubi Christiani convenire non poterant, laicis etiam domum ferre Eucharistiam, certis diebus sumendam, permissum fuisse. at extra persecutiones non idem factitatum fuisse probandum erat. Baronio accinit Casalius c. 81. p. 232.

Zeno Ve-
ron.

Zeno Veronensis Episcopus, pietate & doctrina celebris, martyr hoc anno recensetur: vid. Martyrol. ad 12. apr. Octavus dicitur urbis Episcopus Ughello in Italia S. T. 5. p. 553. De eo Panvinus l. 4. Ant. Veron. c. 6. Aloisius Lipmannus Veron. Episcopus, electus anno 1546. demum solennem ejus memoriam instituit, ceu patroni tutelaris. Sub Zenonis nomine sermones de plurimis Scripturæ locis, & rerum divinarum argumentis editi ab Ecclesia Veronense, habentur Biblioth. Patr. edit. Paris. T. 2. p. 359. ubi vita ejusdem præmittitur. De eodem Cardinalis Augustinus Valerius Veronensis in Epistola dedicatoria Sermonum Zenonis ad Sixtum V. Pseud-epigrapha esse vid. River. Crit. S. l. 2. c. 19. Cocum p. 154-157. His adde Bellar. Gerhard. Mejerum l. 1. c. 3. §. 5. Fris. Biblioth. Baronius in Martyrol. agnoscit multa Zenonis sermonibus inesse, quæ non conveniant temporibus Gallieni, sub quibus vixisse dicitur. Unde haud invitus duos Zenones Veronenses fingeret, prout sæpe solet in similibus casibus, si modò id Veronenses ferrent. Quosdam illius sermones vindicat Basilio: sermones in Psalmos Hilario. De cæteris nihil habet quod statuat, cum nec Hieronymus in Catalogo, nec quisquam veterum meminerit.

In Psal. 94. tria sacrificiorum genera constituuntur. 1. Gentilium. 2. Judæorum. 3. Christianorum, & hoc ultimum sacrificium laudis facit ex Malachia. Idem apud Rather. T. 2. Spicil. Dacherii p. 181. testatur, malos carnem Christi non edere, nec sanguinem ejus bibere, &c. (n)

Idem invit. 2. ad fontem, exutos & nudos demersos fuisse baptizandos docet.

†) §. 6. (u) Larroq. de Euch. part. 1. c. 8. p. 187. & part. 2. c. 4. p. 393.

JESU CHRISTI *Annus* 261.VALER. & }
GALLIENI } *Imp. An. 7.*

S. 1.) Dionysii P. an. 1. Coss. Aurelius Memmius Fuscus & Pomponius Bassus. *Sixtus II.* capite feritur: unus autem Prudentius cruci affixum tradit. Sedit apud Bar. an. 1. minus dies 18. Damaso & Starav. an. 1. m. 10. d. 24. in tabula an. 1. m. 11. Coster. an. 1. m. 11. d. 13. annos 2. Carranzæ. annos 2. m. 10. d. 23. Platinæ. Eusebio verò in Chron. an. 8. & in hist. l. 7. cap. 22. an. 11. Sepultus in cœmeterio Calixti. Duabus ordinationibus constituit presb. 4. Diaconos 7. Episcopos 2. At non nisi unam ordinationem fecisse Collector Concil. ed. Par. T. 1. p. 528. dicit. Duas Decretales scripsisse fingitur, quarum I. ad Gratum quandam Episcopum (utopicum sanè) *Ejus Decretalis* cujus argumentum T. 1. Conc. ed. Ven. p. 413. & ed. Par. p. 528. Licere accusatis vel damnatis Episcopis adpellare, sive adire Sedem Apost. sine cujus autoritate causæ eorum terminari non debent; longè aliter profectò, quàm primitivæ Ecclesiæ praxis doceat. Apud Starav. Carranzam & alios agit hæc epistola de processu personarum divinarum, quia ejus temporibus Sabellius omnem personarum distinctionem sustulit: reliqui verò Christum ante incarnationem nihil fuisse docebant. Quare autem solum Gratum de hoc instituit? Nec barbarus stylus, nec temporum acerbitas appellandi ad Sedem Rom. hujus fuisse permittunt. Ideo contra hanc jure insurgit Blondel. in Pseudif. præf. p. 68. in tr. à 342. Hujus impostoris testimonio utitur Concil. Ven. Collector pro primatu defendendo T. 1. pag. 9. & pro more Grat. 2. q. 6. c. omnes Episcopi. & 3. q. 6. c. accusatus & 2. q. 6. c. si quis putav.

S. 2.) Altera Epistola data ad Episcopos Hispaniæ: agit de accusationibus & persecutionibus Episcoporum. Illius fraudes detegit Blond. l. all. Inde quoque manifesta ejus impostura quòd ait: *Fratres, quos timore terreno injustè damnastis, scitote à nobis justè esse restitutos. Quibus ex S. Petri & Apostolica autoritate omnia, que eis ablata sunt, integerrimè reddi precipimus, si non vultis vos & principes vestri à collegio nostro, & membris Ecclesiæ separari.* Extar 9. q. 3. Fratres quos. Sed quis non agnoscat hæc ab hujus seculi historia aliena esse? ubi enim principes istos judices reperias? Nec exprimit rhapsodus, quos, quam ob causam, injustè damnatos restituat. Inepta etiam ratio, quod non prius rescripissent Romani & prætolati essent Pontificis censuram: item, quia major non possit à minori judicari, nec colligari, & quia *raturum esse debeat omne quod magnum est.* Nimirum eximit Clericos, cum pri-

An. 261. mis verò Papam R. Eodem jure hodie Lugdunensis, vel alius Episcopus excommunicabit Bassam Natoliæ, aut Algeriæ Regem, mandabitque sub excommunicationis pœna ablata restitui. Hinc tamen adversatos fuisse Hispanos Romano primarui & illius summæ potestati.

Ut Romani Episcopi leges se in Clericorum causis ferre posse pro luitu & commodo sibi fingunt, ita hoc quoque loco strenuè subornatus hic Sixtus facit, inter alia: *Si quis contra Episcopum, vel actores Ecclesia, se proprium crediderit habere negocium, non prius adeat iudices &c.* refertur c. 2. q. 7. c. si quis contra, idque Alexandro tribuitur. Ita Sixto inscribitur decretum: *Si quis putaverit, se à proprio metropolitano gravari &c.* at c. 2. q. 6. c. si quis put. Victori attribuitur.

Ineptra planè argumentatio hujus Sixti, cum ait: *Accusatio Episcoporum non est facile recipienda, dicente Domino, Non accipias vocem mendacii &c.*

Sixtus
quid de
altaribus.

§. 3.) De Sixto hoc referunt nonnulli, quòd altaria mensarum loco erigenda esse decreverit. Idem tamen Vigilio, Gregorio VII. Felici I. & Hormisdæ inscribitur. Sine dubio, quia varia ad altare requiruntur, seu illi superaddita fuerunt. Hujus Sixti jussu versus Orientem verti debere altare contendunt, quòd Christus sit Sol justitiæ. Lege d. 11. c. Ecclesiasticarum. & de consecr. d. 1. nullus Presbyter. item altaria. & est mutuatum ab Ethnicis, vid. Apulej. in 2. Inde mos est Pontiff. ut in orando ac salutando Deo quis in Orientem solem convertatur: contra Dei præceptum, qui prohibuit in V. Fœdere more aliarum gentium contra Orientem orare, sed quoquo versum intuentes contra Templum. (a) Ita simili argumento super altari lapideo Missam celebrandam ajunt, quia Christus dicitur Petra. In quolibet altari requirit Agnum Dei; corpus seu reliquias Martyrum d. 1. de consecr. c. placuit, ut alt. &c. Bonifacius III. auctor fuit, ut altaria candidis operirentur ac linteis pannis (b) alii Clementi id assignant: de consecr. d. 1. c. altaris palla. Omnia isthæc eò tendunt, ut altaris, & ornamentorum illius usum nec à Christo institutum, nec ab Apostolis usurpatum videas;

vid. an.

102. §. 4.

& 109. §.

16. §. 121.

§ 3. &

158. §. 4.

Mensam quidpe Christus primitus adhibuit, unde ipsa Cœna S. Mensa Domini vocata. Certè ex Mose desumpti hi ritus, vel potiùs ex Ethnicis, nam teste Herodoto & Strabone (c) primi omnium Ægyptii Diis & aras, & simulachra, & delubra statuerunt, sacrificiaque curarunt. Constat ex Orig. (d) quòd fideles soliti sint Christianis exprobrare defectum altarium. Ac licet interdum apud Arnobium, præsertim ejus 2. lib. adv. Gentes & alibi mentio fiat altarium, nihil tamen aliud denotatur, quàm erecta mensa Dominica, in qua collecta Ecclesiæ ponebatur, & Cœna Domini fiebat, sicut explicat B. Augustinus in Joh. tr. 26. & Orig. l. 8. cont. Celsum ait: Nostra altaria sunt fidelium corda. Vise omnino Dalla. de cultu Lat. l. 8. c. 15. &

25. inpr.

a) Polyd. l. 5. c. 9. in v. (b) idem Polyd. l. 5. c. 6. (c) l. 17. (d) l. 4. 7. & 8. cont. Celsum.

25. inpr. 26. Neque ipse Bona in Lit. l. 1. c. 20. §. 1. inficiari potest altaria An. 261. lignea diu in usu fuisse, ita in Africa tempore Optati. Altaria autem dicta ex usu loquendi tum Ethnicis, tum Judæis usitato. Romanenses sanè non Mosen tantum, sed ipsos Gentiles hac in parte longè superant, dum præter recensita, non tantum altaria sacerdotali benedictione sacrant, sed etiam Chrismatis unctione consecrant: de consecr. d. 1. cc. altaria. quod Hormifdæ adscribitur: ib. c. nullus.

§. 4.) Eidem Sixto librum sententiarum seu proverbiorum non-^{Libey sen-} nulli inscribunt: citatur à S. Aug. lib. de Nat. & gratia cap. 64. Extat in ^{centia-} Biblioth. Patrum ed. Par. T. 5. pag. 563. Sunt autem sententiæ piæ & Chri-^{rum.} stianæ numero 430. teste Frisio: alii librum plenum erroribus vocant, quem Rufinus Presbyter Aquileg. è Græco in Latinum convertit, ementito Sixti nomine, cum Sixti sint Philosophi Ethnici, ut S. Hier. demonstrat Epist. ad Ctesiph. Origenisnum hunc authorem reddere, & semiarianum quoddam Pelagianisimi esse Parisienses dicunt. Basileæ dudum impressus, & à B. Rhenano recognitus. Adi Crit. Rivetil. 2. cap. 19. i. Bellar. pag. 60. Gerh. 161.

Ob Valeriani absentis ad Senatum rescriptum, persecutionem acro-^{Acroy} rem sæviorémque decretam Bar. ex Cypr. Ep. 82. ad Successum narrat, nim. ^{persecu-} præcepisse Imperatorem, ut Episcopi, Presbyteri & Diacones animadvert-^{tio.} rentur, Senatores & viri egregii, atque Equites Romani dignitate amissa, etiam bonis spoliarentur, & si, ademptis facultatibus, Christiani esse perfeverarent, capite mulctarentur; matronæ ademptis bonis in exilium relegarentur &c. Hinc cum eodem Sixto sex quoque Diacones occisos Felicissimum, Agapetum, Januarium, Magnum, Vincentium & Stephanum, Damasus narrat; quorum memoria d. 6. Aug. celebratur.

§. 5.) Triduo post *Laurentius*, natione Hispanus, aliis unus ex VII. ^{Laurentii} Diaconis Romanis, aliis Archidiaconus dictus, item Subdiaconus *Claudius*, ^{passio.} *Severus* Presbyter, *Romanus* Ostiarius, & *Crescentius* Lector apud Damasum delati feruntur: vid. Martyrol. ad 10. Aug. de Laurentii Vigilia ib. d. 9. Aug. ubi Romanus miles mox post conversionem decollatus perhibetur. Octava B. Laurentii ad 17. Aug. Igne autem in craticula assarus Laurentius post diversa tormenta. (e) De hoc Frising. (f) *hujus* (Dionysii Alex.) *diebus*, *vel prioris Decii tempore*, B. *Laurentius*, *juxta quosdam*, *Roma in craticula martyrio coronatur*. Unde fit, ut ejus passio diversos annos habeat assignatos: alii ad an. 253. (g) alii ad 374. (h) alii aliter ponunt. vid. Hosp. ad 10. Aug. & si Legendas velis vid. Lombard. hist. c. 12. Eusebius de persecutione Deciana refert l. 6. sed de Laurentio nihil meminit, ubi tamen longè leviora haud intacta reliquit. Illius tempore habuit Ecclesia R. pecunias, sed quæ à Laurentio Diacono fideliter distribuebantur, inpr. etiam in egenos

cc 2

seu

e) vid. Korih. à p. 380. (f) l. 3. c. 37. (g) Bull. (h) Calvis.

An. 261. seu alumnos Ecclesiæ, sicut & in aliis factum Ecclesiis (i) unde hic præfatum urbis, opibus inhiantem ita alloquitur, ut quidem Prudentius hymno 2. de coronis refert :

Est dives, inquit, non nego,
Habetque nostra Ecclesia,
Opes & auri plurimum :
Nec quisquam est in orbe ditior.

De hoc Ambr. l. 2. offic. c. 28. Cùm quærerentur ab eo thesauri Ecclesiæ, promisit se demonstraturum. Sequenti die pauperes duxit. Interrogatus ubi essent thesauri, quos promiserat, ostendit pauperes dicens : Hi sunt thesauri Ecclesiæ. Pios ergo pauperes veras Ecclesiæ divitias esse ostendit. Unde liquet, quis olim bonorum Eccl. legitimus fuerit usus, & quale Diaconorum officium, nempe curare Ecclesiæ βιωτικά atque pauperes. Quæ verò postmodum in Papatu R. bonorum sacrorum distributio, quis inde etiam fastus, luxus & crudelitas Pontificum R. orta sit, nemo est, quem fugiat. Alii hunc in modum historiam referunt : Laurentius à Sixto ad supplicium ducto, jussus diligenter thesauros Ecclesiæ adservare, statim comprehensus ut thesauros Imperatori traderet, petit spatium tridui ad id sibi concedi. Interea convocavit omnes mendicos, pauperes, ægros. Hos constitutâ horâ post triduum ostendit satellitibus, addens, hos Ecclesiæ thesauros esse, quibus siquid detur, hoc non perire, sed cum amplissimo fœnore in cœlo reddi. Unde craticulæ ferreæ impositus cum alacritate animi gloriatur, se non torreri, sed graviter refrigerari carbonibus. Decio dicit, *unum larus jam satis assatum, appone igitur & comede, & assaturam verte &c.* Tandem commendans animam suam Filio Dei ex hac vita decessit. At non sub Decio, sed Valeriano id accedisse volunt. De hoc iterum Ambr. l. laudato l. 1. c. 41. Aug. tr. 27. in Joh. & ser. 3. de Sanctis : item ser. 37. 38. 111. 123. de divers. Maximus Taurin. ser. 1. 2. 3. &c. Fidem autem Metaphrastæ hoc loco nota, quàm sublestam agnoscat Bar. unde malè eandem obtrudere nobis conatur. Contra Missam solitariam Bona l. 1. c. 13. §. 6. ex ejus actis, ubi ita Sixtum alloquitur Laurentius : *Tu nunquam sine ministro sacrificium offerre consueveras.* Ita de calice populo etiam exhibito Casalius c. 11. p. 66. *Mihi commisisti Domini sanguinis dispensationem. (k)*

Dionysius
sit P.

§. 6.) Sixto II. successit Dionysius, post 35. dierum vacationem : ejus originem seu genus inveniri potuisse Damasus negat, aliàs Græcum natione vocant. Ex Monacho electum isdem Pseudo-Damasus, & exinde Platina atque Baronius falsò ajunt, quia necdum Monastica vita cœperat inter Christianos, sed paulò post demum sub persecutione Diocletiana. (l) De hoc Blondel.

(i) Zepper. pol. Eccl. l. 1. c. 23. (k) vid. Dalla. de culin. lat. l. 5. c. 1. p. 565. (l) vid. Ho-
pin. de Mon. p. 26. a.

Blondel. (m) ex actis Laurentii: *Post consummatum martyrio Sixtum II. An. 261. B. Justinus Presbyter collecto omni Clero, perquisiverat quis in locum B. Sixti substituendus & ordinandus esset; & ordinaverant venerabilem virum Dionysium, cumque Julii 22. feria 6. consecraverat Maximus Ostiensis. Unde manifestum fit, subjicit Blondellus, Maximum potestate ab ordinante Clero delegata, non privato jure usum Dionysium consecrâsse. Atqui canones Apostolorum tres Episcopos requirunt ad consecrationem. Viderint ipsi Latini, num ea ratione Episcopo R. superior constituatur Ostiensis: saltem quia mos obtinet in papatu, ut quilibet Episcopus à suo demum superiore metropolitano, vel archiepiscopo ordinetur & consecretur. Imò hoc ipso fundamento superiorem Papam Imperatore esse volunt, quòd ille huic coronam imponat, ubi tamen neutrum optimo jure nostri largiri volunt.*

S. 7.) *Cyprianus Carthag. Episc. ob constantiam in fide, in exilium Cypriani ad urbem Curubitanam proficisci iussus, post anni spatium capite truncatur. passio.*
 (n) De hoc Euty chius (o) anno VII. Gallieni Cæsaris interfectus est Cyprianus martyr in op. Arfagena. Ejus memoria d. 14. sept. celebris. Vide Hosp. ad 26. sept. Hujus vitam Pontius ejus Diaconus descripsit, in qua refert, eum solido anno de martyrio, antequam id expleret, divinitus admonitum, totum illud tempus insumpsisse partim rebus Ecclesiæ ordinandis, partim Servis Dei instruendis, & ad calcandas passiones hujus temporis contemplatione superventuræ charitatis animandis; optantem sic sibi passionis vota contingere, ut dum de Deo loquitur, in ipso sermonis opere necaretur. Ita primùm atque mortis audivit sententiam dixit: *Gratias ago Deo omnipotenti, qui me à vinculis hujus corporis dignatur absolvere. item: Digneris me liberare ab igne & pœna perenni, & ab omni tormento, quod parâsti iniquis, per bonum & benedictum Jesum Salvatorem nostrum, per quem tibi laus, honor, virtus, gloria in secula seculorum, Amen.* Ultimam Epistolam ad Ecclesiam suam scripsit, quæ N. 83. de instante morte. Quod verò ex Pontii relatione (p) Christiani lintheamina & oraria ante eum posuisse dicuntur, ne sanctus cruor defluens absorberetur à terra, ac demum cum cereis & scholaribus deductus & sepultus, in tam gravi persecutione id tutò fieri licuisse haud vero simile; uti nec basilicas duas in honorem ejus extructas. Verùm de primo audiamus Pontium: *Fratres stentes lintheamina & oraria ante eum ponebant, ne sanctus cruor defluens absorberetur à terra.* Quid hîc idololatriæ? quid nisi tenerrimi amoris gregis erga fidum pastorem indicium? Et liberi parentum, & hi illorum reliquias absque superstitione servare possunt. Nihil de hoc Lombardica historia, sed quòd spiculator lintheamine oculos ejus texerit. De sepultura & deductione rectè monet Dallæus. (q) *Ejus corpus, cum primò propter Gentilium curiositatem in proximo collocatum esset, nocte adveniente, ne à Gentilibus tolleretur,*

m) De Episc. p. 386. & 379. (n) Korth. à p. 374. Dalla. de ador. l. 1. c. 25. (o) 395. (p) Bar. §. 34. (q) De ador. l. 4. c. 13.

An. 261. tolleretur, ex eodem loco, ubi positum erat, sublatum fuisse, tradunt, acta, & inde cum cereis & scolacibus in area cujusdem Candidi procuratoris cum magno triumpho sepultum esse. ubi pro scholaribus cum Rigaltio ex M. S. exemplaribus scolacibus legendum docet; scolaces autem serpos, aut funes intortos significare, ex quibus ceratis funalia in usum nocturni luminis fiebant. Igitur non scholæ aderant seu classes faces gestantium, neque Cerei illi scolacésque in funeribus solennes fuerant, sed ex necessitate, pro nocturno lumine. Ita quando Aug. ser. 113. de divers. testatur, locum illum, ubi sanguinem fudit Cyprianus, dici postea cœpisse *Mensam Cypriani*, non propter altare, ut fingit Bar. (*) in ejus honorem erectum, sed propter veram mensam, qua tum adhuc fideles in Synaxi usi.

Ejus scri-
pta.

§. 8.) De opusculis Cypriani genuinis Rivet. Crit. S. l. 2. à c. 14. Cocus p. 139--152. Hier. Bellar. Gerhard. Tirin. Mejer. in Biblioth. l. 1. c. 3. Arnd. ant. p. 907--912. Annalista noster ad an. 34. §. 55. tractatum de operibus Christi cardinalibus vel Cypriani esse factum sentit, vel ejusdem ferme ætatis & probata fidei auctoris, ut inde sacrificium Missæ probet, affirmare non veretur. Hunc sequitur Vicecomes ut exorcismum in baptisate in usu fuisse non modò Cypriani, sed ipsorum Apostolorum ævo obtineat. Ad quod Dallæ. (s) Bellarminus, Bar. Possev. Rigaltius & alii agnoscunt non esse Cypriani, imò ipse Vicecomes l. 4. c. 9. & l. 5. c. 3. auctorem autem esse hominem novem ferè post Cyprianum seculis natum, nim. Arnoldum Carnotensem Bonavallensem abbatem, laudatus Dallæus probatum. Varia Cypriani loca quomodo Latini malè corruerint & depravârunt vid. eund. Dallæum de Patr. p. 83. Sic Arnd. ant. p. 734. Cypriani tractatus de unitate Ecclesiæ corruptus passim legitur. Et Manutius in edit. Cypr. integram Epistolam Firmiliani Cappadocis omisit, quoniam nimia, ut ipsi certè visum fuit, libertate Papam tractavit. Busæus in Epist. Hincmar. p. 191. Liber de XII. abusibus; neque Cypriani, neque Augustini est, tum quia stylus ab utroque alienus, tum quia sequitur versionem Hieronymi. Liber de aleatoribus citatur à Durante l. 2. de ritibus Eccl. c. 45. n. 2. ut probet Crucis signum infractum esse, & contra spiritualium hostium potentiam munitissimum. At in principio libri significat author, se universali Ecclesiæ præsidere, & Apostolatam gerere, super quem Christus fundavit Ecclesiam, & Christi vicariam sedem obtinere & sibi traditas esse claves ligandi & solvendi. Unde ipse Bellarminus hunc librum non Cypriano, sed alicui Pontifici, eodem sane errore, adscribit: vide Cocus præf. col. 22. & in tr. p. 147. Eidem Cypriano tribuitur plenior epitome religionis singulorum capitum, quæ tamen Rufino Aquilejensi rectius adscribitur. Variæ sunt Cypriani editiones, Erasmi, Manutii, Morelli, Pamelii cum notis, Rigaltii, ultima Prioris, cui addita Octavius Minucius

*) §. 45. Spomd. §. 5. (s) De cultu Lat. l. 1. c. 12. p. 66. & c. 14. p. 73. inpr. tr. de Patr. p. 15. m.

Minucius Felix, VII. libri Arnobii contra Gentes, liber Firmici Mater. An. 261. ni de errore Religionum profanarum, & Commod. contra Deos Gentilium.

Varii errores Cypriano vulgò adscribuntur, inter quos fuit Rebaptizatio hæreticorum, prout in præcedd. jam prolixè intelleximus: quod à præcessore suo Agrippino hausit, quem etiam alii plurimi insequuti: vide maximè Dallæum de Patr. à p. 262. A Montanis autem habet, quando docet, absolutionem non valere, nisi persolutis satisfactionibus canonicis, ut in sermone de eleemosyna disputat, peccata, quæ ante baptismum committuntur, Christi sanguine & satisfactione dimitti, quæ verò postea committuntur, nostrorum operum sacrificiis purganda esse, unde dilatio baptismi. (u) Hinc etiam factum, ut Eucharistiam quoque infantibus administrandam duxerit.

Errores
ejus.

§. 9.) Ex lib. Cypr. de hæret. bapt. & Epist. ad Quintin, apparet, *Quantus Carthag. Episcopus.* Carthaginensem Episcopum aliarum etiam Ecclesiarum curam gessisse, idè- que ex Cypriani historia, & ab eo celebratis Conciliis evincitur. Inde Marca (x) *Post Apostolorum tempora innovatio quedam circa provincias evenit: qua tamen veterem illam metropoleon institutionem (Monarchicus loquitur,) non abolevit, sed auxit, eamque illustriorem fecit.* Et pro exemplo ponit Africam, quæ ab uno tantum Metropolitano regebatur id est, Episcopo Carthaginis, licet divisa fuerit in VI. provincias Ecclesiasticas. Ita Cypr. (y) *Latus fusa est nostra provincia, habet enim Numidiam & Mauritaniam sibi coherentes.* Verùm solitudinem olim non tam potestatis, quàm charitatis & communio- nis gessisse excellentes & insigniores Doctores communem, inpr. etiam Cyprianum, probè observandum. Haut enim tam ambitiosi fuerant, ut moneri se & emendari ab aliis passim non sint. Inde Nazianz. orat. de Cypriano narrat, eum in Africa & Hispania, totoque oriente claruisse, ac illis præfuisse Ecclesiis. Sic Cypr. l. 4. ep. 4. scribit passim ad Presbyteros & Diaconos, eorum peccata arguens, &c. Ib. Ep. 6. Thibaritanos hortatur ad confessionem: Et l. 1. ep. 7. Suadet Epicteto & plebi Assaritanæ, ne sinant Fortunatianum Episcopum suum, qui sacrificaverat idolis, redire ad Episcopatum: & si qui nolint obtemperare, sese ab illis separare jubet. Ib. Ep. 10. Encratio de histrione consulenti responder, quòd non debeat ei permitti, ut amplius eam artem exerceat. Ib. ep. 9. Presbyteris, Diaconis & plebi Funis consistenti indicat, Geminium Faustinum Presbyterum non debere tutorem agere, &c. Ib. Ep. 11. Consultus à Pomponio de Virginibus, suum & collegarum consilium impertit. Ib. ep. 3. Cum Jovinus, Maximus & alii lapsos, sine publica pœnitentia recipiendos docerent, per literas eos dehortatur. Numne ergo primatum statim probabit, si simile Romæ acciderit?

§. 10. Ad

u) Suenradan. 266. p. 192. seq. (x) L. 6. c. 6. §. 11. (y) L. 4. ep. 8.

An. 261. §. 10.) Ad Cyprianum, tanquam ad Universalis Ecclesiæ oraculum confugerunt Hispani. Sic in Martiani causa, Novatianam hæresin in Gallia propugnantem, ita Cyprianus ad Stephanum (x) *Nostrum est consulere & subvenire.* Idem ep. 42. testatur Romam se misisse Caldonium & Fortunatum, ut componerent ibi schismata suscitata. Quis tamen dicat, huic Episcopo Carthaginensi ullam esse jurisdictionem in Ecclesiam Rom. tributam? Imò id se ipse testatur fecisse statim initio Epistolæ, quod servis Dei, & maximè sacerdotibus justis & pacificis congruebat. Ita Papa vulgò audiit, utpote ab ipso Clero Rom. Ep. 3. Ipse fratrem & collegam, Cœpiscopum vocavit Episcopum Rom. Unde veritatis vi victus Pamélius in Epist. 4. Cypr. dicit, usos fuisse veteres Episcopos eo dicendi genere, quod esset magis comitatis, lenitatis, benevolentix, quàm prophanæ dominationis. Optimè sanè & verissimè! Ex quo ergo orco impiæ inscriptiones Papparum, prophanissimæ dominationis tituli? Omnes quidem fratres sumus: at vix se minores majoribus æquant: neque hoc loco commune Christianorum nomen respexisse Cyprianus dicendus, sed ipsum æquale officium atque dignitatem: unde enim sanctissimum eundem nominasset? Adi omnino de Dom. l. 4. c. 8. §. 69.

Qua Epi-
scoporum
potestas.
Vid. an.
258. § 6.
et 8.

§. 11.) Cyprianus ipsemet omnes Episcopos universales facit, dum ait. (a) *Et si pastores multi sumus, unum tamen gregem pascimus, & oves universas, quas Christus sanguine suo & passione quaesivit, colligere et fovere debemus.* Scilicet solitudinem omnium Ecclesiarum ad quemlibet Episcopum pertinere credit. At verò nonne plus Episcopo Rom. ad ipsum scribens Cyprianus tribuere debuisset, si illum Caput Ecclesiæ statuisset? (b) Diversa igitur curam habere omnium Ecclesiarum, & omnes Ecclesias sive per se, sive per alios regere. Ex officio igitur communi omnes Episcopi Catholicæ Eccl. sunt Episcopi. Ibidem de Martiano in Gallia deponendo agens, non uni Stephano hoc tribuit, sed ait: *Copie sum corpus est sacerdotum, concordia mutua glutino atque unitatis vinculo copulatum, ut si quis ex collegio nostro hæresin facere, &c.* Non minus æqualem omnibus potestatem tribuit l. de Unit. Eccl. cum ait: *Episcopatus unus est, cujus à singulis in solidum pars tenetur.* Quod quidem clarissimum dictum malè in suas partes trahere tentant adversarii. (c) At fieri nullo modo potest, ut unus sit Monarcha & Summus Episcopus, qui plus quàm cœteri iuris habeat; quandoquidem unus Episcopatus à Christo institutus, cujus partem singuli in solidum tenent. Petrum unum; hunc Episcopum nec Christus, nec Cyprianus faciunt, nec Romæ unum Episcopatum alligavit Servator: inde Bellarminus Apostolos omnes immediatè à Christo factos concedit, & omnem jurisdictionem accepisse. Quòd si quidquam à Petro haberent, non essent omnes Episcopi æquales, neque partem

hujus

x) L. 3. ep. 13. (a) Ep. 67. seu l. 3. ep. 13. (b) Fusiè Blondel. de pr. à p. 44. (c) T. 1. Conc. ed Ven. p. 10.

hujus Episcopatus singuli in solidum tenerent. Non enim excluditur Petrus, An. 261. vel ejus Cathedra. Quòd si non eodem modo à singulis pars teneretur, ergo nec in solidum, nec in totum: ergo dissimilitudo erit & inæqualitas. Sic autem Cyprianus omnes inter se Episcopos comparat, ut non nisi rami rivique sint, ne quidem Romano excepto. Nec verò de Episcopo, sed de Episcopatu uno loquitur Cyprianus. Adhæc mentem suam explicat ubi addit: *Ecclesia una est, quæ in multitudine latius extenditur, & paulò priùs: Hanc unitatem Episcopi tenere debemus, ut Episcopatum ipsum unum atque indivisum probeamus.* Quare verò hanc ipsam materiam Cyprianus tractans Episcopum Rom. nunquam Caput & Universalem facit, cœterosque Cœpiscopos ad illum solum, ceu membra ad Caput dirigit? Obj. Apertè Cyprianus Sedem Petri comparat *Capiti, radici, fonti, soli*; in omni autem corpore virtus membrorum derivatur à capite; in omni arbore virtus ramorum oritur ex radice; in omnibus rivis aqua fluit ex fonte; omnium denique radiorum solarium lux est à sole. Resp. Intelligit Cyprianus Episcopatum non Petri, sed Christi, h. e. ipsius Monarchiam, à qua ceu Episcopatu reliquorum Episcopatum autoritas oritur: sive non Romanam, sed universam Catholicam Ecclesiam ita vocat; non modò ut schismatum ostendat turpitudinem, sed etiam ut significet vitam fidei, ex Universalis Ecclesiæ radice ad ramos singulos pervenire. (d)

§. 12.) Singulos Episcopos cum suis Cleris, Ecclesias, quibus erant præpositi, in solidum curasse, neque ullum aliud supra se in terris caput agnovisse, ex Cypriani historia & scriptis fit longè certissimum. Nihil quidpe minus, quàm quòd se Romano subjecerit, unde totiens inculcat: *Habere in Ecclesia administratione voluntatis suæ arbitrium liberum unumquemque præpositum sive Episcopum, rationem actus sui Domino redditurum.* Vult ergo Cyprianus, ut nullus Episcopus in portione seu assignatione sua perturbetur seu invadatur alia dioecesis, sicut sæpissimè concilia decernunt: confer Rom. 15. 20. Obj. ex Ep. Cypriani ad Cornelium, quæ est l. 1. ep. 3. seu N. 55. *Negue aliunde hæreses ortæ, aut nava schismata, quàm inde, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur.* Resp. Hunc locum quia ad an. 254. §. 5. diluimus, eò lectorem relegamus. Nunquam non ingeminant & inculcant isthoc dictum adversarii, tanquam de uno Papa R. agat, cum tamen Cyprianus de seipso præcipuè ita loquatur, quem Felicissimus, Privatus & alii hæretici, ab Episcopatu remove conati sunt, suffecto in ejus locum Fortunato, quorum furoribus legitimam suam vocationem, & fidelem muneris sui administrationem, ac paternam Dei in persecutionibus protectionem opponit. *Cum talis, inquit, frater à quibusdam desperatis & perditis, & extra Ecclesiam, constitutus impugnari videtur, apparet quis impugnet, non scilicet Christus, qui sacerdotes aut consti-*
d d
ruit,

d) Fusè à strophis vindicant hunc locum VVitak, de P. R. cont. 4. q. 1. c. 3. §. 24. de Dom. l. 3. c. 1. §. 18. & l. 7. c. 4 §. 16.

An. 261. *tuit, aut protegit, sed ille, qui Christi adversarius, & Ecclesia ejus inimicus, ob hoc Ecclesia prepositum sua infestatione persequitur, ut gubernatore sublato, atrocius atque violentius, circa Ecclesia naufragium grassetur.* De injuriis ergo sibi illatis conqueritur, nec in sua tantum, sed in qualibet Ecclesia hoc usu venire posse statuit, ut hæreses oriantur, & schismata nascantur, si Episcopo, qui pro tempore Ecclesiæ illi præest, non obtemperetur. Imò postquam Cornelius cum erroribus his lenius egisset, eosque in communionem admisisset, graviter cum eo Cyprianus expostulat, Ecclesiarumque jura defendit. Inst. libro de Unit. Eccl. docet Cyprianus hæresis fieri, dum ad veritatis originem non reditur, neque Caput quaritur, neque magistri cœlestis doctrina servatur. Resp. Atqui Caput hoc non est R. Pontifex, sed Christus, quem Magistrum cœlestem vocat. Obj. ex Epist. ad Corn. N. 46. *Non ignoramus unum Deum esse, & unum Christum esse Dominum, quem confessi sumus, unum Spiritum S. unum Episcopum in Ecclesia Catholica esse debere.* Resp. Ecclesia Catholica hîc unamquamlibet significat Ecclesiam particularem, oppositam hæreticæ, aut schismaticæ, quales Novatiani fuerant: id quod Confessores ex Novatianismo Romæ reversi agnoscunt, dum Ecclesiæ Catholicæ (scil. quæ Romæ tum fuerat) Episcopum electum Cornelium profitentur: ubi contra Novatiani Cathedram constituebant & proprium Episcopum instituebant. Ita Cyprianus supra allegata Epistola 55. ad eund. Corn. quorundam schismaticorum abstentorum in Africa, & justè damnatorum reprehendit discursationes ad Rom. Ecclesiam, ab illa petentium, ut judicium Africanum rescinderet, & de novo causam ipsorum cognosceret & judicaret; quod fieri debere Cyprianus negat aliquot argumentis, quo etiam hoc præsens spectat.

S. 13.) Iterum l. de Unitate Eccl. seu ut aliis inscribitur, de Simplicitate Prælatorum: *Quamvis Christus Apostolis omnibus post resurrectionem suam, parem potestatem tribuat & dicat: accipite Spiritum S. si cui remisertis, &c. tamen ut unitatem manifestaret, unam Cathedram constituit, ut unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua autoritate disposuit. Hoc erant, utique et cæteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi & honoris & potestatis, sed exordium ab unitate proficiscitur. Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia & Cathedra una monstretur. Et Pastores sunt omnes, sed grex unus ostenditur, qui ab Apostolis omnibus unanimi consensione pascatur.* Resp. Per sacrilegam audaciam corruptus hic locus ab adversariis, dum addiderunt de suo, quæ nec extant in M. S. nec leguntur in vetustissimis editionibus impressis, nec in Codicibus Cypriani tempore Gratiani fuerunt, alioquin ea non omisisset primatus Petri defensor, hunc locum citans 24. q. 1. c. Loquitur. Imò ne in hodierna quidem i. e. Gregoriana editione Juris Canonici verba illa reperiuntur, quæ emendatores illius à Gregorio XIII. constituti non omisissent, si ea in sinceris Cypriani exemplaribus reperissent. Hæc autem sunt,

sunt, quæ affuta deprehenduntur: *Unam Cathedram constituit: primatus Petro datur: & Cathedra una*, quæ additamenta nec contextus verborum patitur, & ipse scopus repugnat. Eodem sensu Unitatis Cathedræ origo à Petro incepit, quo Consules Romani originem habuerunt à Bruto, Imperatores Monarchæ à Julio, quia in iis primis potestas fuit instituta, non quòd eam illi reliquis sic communicarent, ut ab iis successores penderent. Et si primatus Petro adscribitur, id non nisi ordinis, temporis seu vocationis, ætatis &c. ratione fit, ut liquet Epist. ad Quint. *Nec Petrus, inquit, quem primum Dominus elegit, & super quem Ecclesiam suam edificavit, cum Paulus de circumcissione disceptaret, se vindicavit, seu aliquid insolenter, aut arroganter assumpsit, ut diceret, se primatum tenere, & obtemperari à novellis & posteris* (en quem primatum Cyprianus intelligat) *sibi potius oportere, &c.* quibus sanè verbis arrogantiam Stephani modestè notat. (e) Prius illud Cypriani dictum asserunt Irenicum Forbesii l. 2. c. 11. in exegesi propof. 15. item ejusdem hist. l. 12. c. 4. §. 26. & l. 15. c. 15. §. 1. Wit. de P. p. 217. & de Conc. p. 182. Mol. Novit. l. 2. c. 7. Blond. de pr. p. 965. de Dom. l. 1. c. 3. à §. 6. & §. 23.

§. 14.) Etiam si verò Cyprianus diligenter omnium Apostolorum æqualitatem astruxit & vindicavit, maximè tamen omnium ad Petri primatum per summam violentiam à Monarchicis vel invitus trahitur, cujus varia dicta simul congerit Bellarminus de Rom. Pont. l. 1. c. 12. §. 25. Ad ea verò præter alios respondet M. Ant. de Dom. l. 1. c. 10. §. 17. & ad diversa alia ex Cypr. idem c. 6. §. 47-51. & ib. §. 24. ubi ex Cypr. l. 1. ep. 3. *Petrus tamen super quem edificata fuerat Ecclesia, unus pro omnibus loquens ait, &c.* Igitur vicissim Christus uni respondens omnibus respondit. Idem Cypr. ep. 8. seu l. 4. ep. 4. Verba Domini ad Petrum: *Oravi pro te, &c.* non tantum ad omnes Apostolos, sed etiam ad omnes fideles extendit: *Quòd si, inquit, pro nobis, & pro delictis nostris ille laborat, & vigilat, & precatur, quanto nos magis insistere precibus & orare, &c.* Sic de unit. Eccl. explicans verba Domini, quibus se Petro daturum dixit claves regni cœlorum: eam potestatem, ait, traditam esse Apostolis & Episcopis, qui Ecclesiæ præident. Ibid. Cypr. *Christus Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuit & dicit: Sic ut misit me, &c.* Epist. 27. & 42. Ecclesiam super Episcopos constitutam dicit; ceu successores Apostolorum; ubi Episcopum R. à reliquis non distinguit, neque peculiarem Christi vicarium eum agnoscit. Ad duas Bellarmini & Gretseri distinctiones de æqualitate & inæqualitate Apostolorum Forbesii Instr. l. 15. c. 1. 2. 3. 4. & 15. Adieund. Forb. l. 16. c. 1. §. 3-7. 9. 13. &c. Non modò non Oecumenicum facit Romanum Epif. sed contrà eandem Ecclesiam parem reddit cœteris quibuscunque particularibus. Hinc parentissima æqualitate & se Episcopum cum Cornelio Rom. & suam Carthag. Ecclesiam confert cum Romana: *Nam cum nobis, inquit l. 1. ep. 1. & Ecclesia una sit, &*

dd 2

fit, &

e) De Dom. l. 7. c. 5. §. 15. Morna. myst. p. 30.

An. 261. *fit, & mens juncta & individua concordia, quis non sacerdos in consacerdotis sui laudibus, tanquam in suis propriis gratuletur.*

Romani Pont. dignitatem Cypriani temporibus eò devenisse Casalius c. 56. f. pertendit potentia, ut Ethnicis principibus qui rerum potiebantur, invisa & suspecta esset, ex his Cypriani Epist. ad Anton. verbis: *Cum multò patientius & tolerabilius audiret levari adversus se amulum Principem, quàm constitui Roma amulum Sacerdotem.* Verùm nihil minus, quàm ut de potentia & splendore R. P. hoc Cyprianus intelligat, sed de magno Imperatoris erga Christianam religionem odio. Unde mox inter gloriosos confessores & martyres Cornelium P. reputat.

S. 15.) Episcopos in Synodis ætate Cypriani depositos in scio Rom. Pontifice, aut eo id non approbante, ad eum perfugisse ait Rousselius (f) unde quia Cypriano displicuerit, dixisse, *Justum est: ut uniuscujusque causa illic audiatur, ubi est crimen admissum.* Resp. Eo ipso adpellationes ad Rom. Sedem prohibitas docet Cyprianus, tam quod ad secundam, quàm quod ad primam instantiam. Inde transfugas hosce perditos & desperatos vocat. Neque verò adpellasse dicendi, prout variè jam supra demonstravimus. De hoc Marca (g) *Per me licet dicant, (quidam) Cyprianum eo nomine graviter commotum, quòd Episcopi quidam in Africa damnati Romam se contulissent: Cùm statutum sit (h) omnibus Episcopis, & æquum sit pariter ac justum, ut uniuscujusque causa illic audiatur, ubi est crimen admissum, & singulis pastoribus portio gregis sit adscripta, quam regat unusquisque & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus, &c.* Certè non modò de eorum appellacionibus loquitur, qui de manifestissimis erroribus convicti & judicati fuerunt, sed in genere sine ulla exceptione hæc ita profert. Obj. ex Cyp. Ep. 3. l. 1. *Navigare audent* (Nvoratiani) &c. Callidam audaciam Rufini hunc in locum vide ejus parte 2. cont. Car. Molinæ. à p. 42. Nec est cur in Cathedræ nomine mysterium ullum quærant, quia hac voce omnis Ecclesiastica potestas quæ directiva est, non coactiva, significatur. Ad ipsum Cypriani dictum respondent nostri I. ut Paulus Rom. 1. 8. non unius Episcopi R. fidem laudat, ita hoc loco Cyprianus non de solo Cornelio, sed de omnibus Romanis fidelibus loquitur. Unde tamen neminem Romanorum errare, concludi non potest. 2. Sensus verborum: fieri non posse, ut Romani mendaciis horum errorum circumventi assentiantur, & calumniis illorum fidem adhibeant: quod si faciant, dissimiles esse antiquis Romanis 3. ex confidentia & humanitate dicit *Non potest perfidia habere accessum*; clarè patet dum Cyprianus postea se cum suis Cornelio & Stephano tantopere opponunt, Sedi & sententiæ Romanorum ne tantillum cedunt, imò eos apertè incusant; errores, temeritatem & incogitantiam impingunt; vel potius his verbis monere eos vult officii, ne errent. Quare errant Canonistæ, Rousselius (i) & Rufus (k) dum hinc

Papam

f) L. 4. c. 6. §. 3. (g) L. 1. c. 10. §. 8. (h) Cypri. l. 4. ep. 55. (i) L. 1. c. 3. §. 10. (k) p. 37.

Papam eximere volunt ab omni errore in doctrina, ac de facto nullum nec An. 261.
 hæreticum, nec schismaticum fuisse volunt. Tu verò audi quid Cypr. Ep. ad
 Pomp. de Stephano loquatur: *quo lecto magis ac magis ejus errorem denotabis,*
qui hereticorum N. B. causam contra Christianos & Ecclesiam Dei asserere cona-
tur, &c. Ita Firmilianus fatetur. Romanos non servare, quod Apostoli tra-
 diderunt. quartò fatetur Scriptura contrarium de illa Ecclesia: Rom. 11.
 21. 22. 5. Cyprianus plenarium judicium sibi suæque Carthag. Ecclesiæ tri-
 buit, unde subjicit: *Statutum omnibus nobis, & equum pariter, & justum, ut*
uniuscujusque causa illic audiatur, &c. Jam causa eorum cognita est, jam de eis
dicta sententia est, &c.

§. 16.) Utur verò exordium sacerdotii à Petri unitate profectum
 agnoscat, tamen cæteros quoque postea Apostolos idem fuisse quod Petrus,
 pari consortio honoris & potestatis etiam affirmat, unde infert: Cornelium
 in Africanos potestatem nullam habere, neque appellationes seu discursatio-
 nes Africanorum suscipere, aut res ab Africanis judicatas revisere debere.
 Nec refert quòd Episcopus Rom. Petri successor dicitur, quidpe successio
 non in Apostolatu, sed in episcopatu, seu Ecclesiæ administratione intelli-
 gitur, planè sicut Ephesiorum Episcopi Johannis & Pauli successores, & Hiero-
 solymitani Jacobi dici potuere. Universalis potestas falsò Petro, sive præro-
 gativa seu præeminentia illa obtenditur, quam quia non habuit, transferre
 Romam non potuit. Et si vel maximè habuisset, Antiochenæ potiùs, quàm
 Romanæ Ecclesiæ conveniret. quare peculiarem Sedem Romæ non fixit.
 Licet etiam Rom. Episcopi supra alios Episcopos majoritas quædam apud
 veteres agnoscat, non tamen aliunde eam habuit, quàm unde cæteri Pa-
 triarchæ, primates & metropolitani, supra sibi subiectos Episcopos inferiores,
 nim. ex Ecclesiastica ordinatione, jurèque humano, non autem divino. Sic
 Cypr. l. 1. ep. 3. Ecclesiam Rom. *Principalem* vocat, quia perspicua fuit &
 pura præ omnibus occidentis Ecclesiis. Ita tamen in honore fuit hæc Rom.
 Ecclesia, ut ab ejus doctrina & consuetudine discedere fas esse existimarent,
 & liberè ab ea discreparent, si quando eam errare judicarent.

§. 17.) Cypr. ep. 65. ait, Dominum Apostolos & Episcopos elegisse,
 Apostolos autem elegisse Diaconos. Nihil hîc Petro singulare tribuitur,
 quin episcopi hîc iidem qui Presbyteri, nî malè omissos dixeris. Idem Cypr.
 de aleat. Episcopos à Deo asserit habere ducatum Apostolatûs h. e. ut sint
 duces in Ecclesia, quales Apostoli fuerunt. quanquam verò Cypr. l. 1. ep. 3.
 Sedem Rom. Petri Cathedram, id tamen non nisi communi errore fecit, quia
 ibi docuisse credebat, & quia illa cathedra doctrinam Petri tenuit; at potiùs
 profectò Pauli cathedra dicenda fuisset. Adhæc qui non erat Apostolus, non
 esse poterat successor ullius certi Apostoli, sed Apostolorum in genere; &
 ille propriè dicebatur illius Sedis primus Episcopus, unde apud Cypr. l. 4.
 ep. 10. Præpositi Apostolis vicaria ordinatione succedere dicuntur. Licet

An. 261. verò Petrus proprius ac ordinarius Romæ fuisset Episcopus, non tamen vel affirmativum, vel negativum ex successionis serie, argumentum peti posset, quia hæreticus succedere posset, ut revera in ipsa Sede Rom. accidit: ita Nestorius, Dioscorus & alii Episcopi, qui primi in aliqua Sede hæretici, vel etiam hæresiarchæ facti sunt, successionem ab Apostolis numerare potuerunt. Ita Bellar. (l) falsus, argumentum affirmativum ex successione peti non posse: negativum autem validum esse putavit. Ipse Cyprianus (m) ita queritur: *Non in sacerdotibus religio devota, non in Ministris fides integra, non in operibus misericordia, non in moribus disciplina. Quin Episcopi pluri mi, quos & ornamento oportet esse cæteris &c.* Adhæc primus Ecclesiæ alicujus novè institutæ Episcopus nemini succedit: & tamen vera Ecclesiæ & successio sequentium esse potest. Proinde rectius Forbescius (n) *Successio in loco quandoque utilis est & necessaria: aliquando inutilis & fallax.* Hinc Cypri. de Novatiano: *Hi sunt, qui se ultrò apud temerarios convenas sine divina dispositione proficiunt &c.* Ep. 52. seu l. 4. ep. 2. Novatianum falsum & illegitimum declarat esse Rom. Episcopum, quia nemini succedens à seipso ordinatus est &c. Ac licet apud Patres series seu successio Rom. Episcoporum aliquoties occurrat, tamen non hujus solius, sed aliarum quoque Ecclesiarum seriem invenias, neque veritatem Ecclesiæ hinc Patres stabilire voluerunt. Ideo Firmilianus stultitiam Stephani vocat, quòd de Petri gloriari successione veritus non fuerit.

Episcopi
& Presb.
aguales.

S. 18.) Episcopos & Presbyteros æquales facit, un tel. 4. ep. 9. Omnes præpositi (ita Presbyteros etiam comprehendere solet, unde plures uni Ecclesiæ assignat) vicaria ordinatione Apostolis succedunt. utut Cyprianus eximius & famosus fuerit Episcopus, & velut orbis magister, sine tamen Presbyteris, sive Presbyterio præpositis nihil ἀρχωντικὸς ἢ ἀνεπιτακτικὸς toto administrationis tempore aggressus est, sed partita cum comministris cura ac potestate, gregem gubernavit: de quo prolixè Blond. de Episc. à p. 41. Ita Epist. 10. dicit Presbyteros illos, qui temerè & præter disciplinam peccatores admittebant *acturos apud se, & apud confessores ipsos, & apud plebem universam causam suam.* Et ep. 12. ad plebem Carthag. *Cum, pace nobis omnibus à Domino prius data, ad Ecclesiam regredi cœperimus, tunc examinabuntur singula presentibus & judicantibus vobis &c.* Et ep. 6. testatur, se à primordio episcopatus sui statuisse nihil sine consilio fratrum suorum Presbyterorum & Diaconorum, & sine consensu plebis, privata sententia gerere. Extra controversiam itaque quòd ejus ætate Presbyteri si nul cum Episcopis exercuerunt potestatem jurisdictionis externæ. Conf. l. 2. ep. 7. l. 3. ep. 10. 14. Itaque ad Episcopi & mancipiorum ejus forum non recurrendum fuit. Unitatem non Episcopi alicujus dominio, neque Papali imperio conservari, sed copioso corpore sacerdotum concordia mutua glutino & unitatis vinculo

l) de notis Eccl. c. 8. (m) de lapsis (n) infr. l. 16. c. 6. à §. 2.

culo copulatum. (o) docet. At hæc sanè cohærentia paritatem supponit An.261.
 (p) Forbescius (q) Diaconos etiam constituisse Presbyterium, seu ipsorum quoque consilio administrata Ecclesiastica fuisse malè hoc argumento negat, quia Presbyterium sit Presbyterorum collegium: at ita neque Episcopi juxta Monarchicos admissi fuissent, utpote quos à Presbyteris distinguunt. Diaconos ut Ministri Episcoporum & Presbyterorum, non ut ex officio assessores & judices, quibus non assidere, sed adstare in Conciliis, atque adeo etiam in Presbyterio concessum fuisse dicit, jussis tamen permisum sedere. At aliud longè in Apostolicæ & primitivæ Ecclesiæ cœtibus observavimus. Neque enim his dicendi libertas in Conciliis ademta fuit. Inferioris gradûs fuisse Diaconos nemo negat, adeoque Presbyteris subordinatos, attamen *κωδὰ θεσπρωτα* fuisse haud damus, unde ad carceres commeantes martyrum desideria consiliis suis & Scripturarum præceptis gubernârunt: Cypr. l. 3. ep. 15. consecratum calicem fidelibus ministrârunt: & si Presbyter repertus non fuerat, & urgere exitus cœperat, apud Diaconum quoque exomologesin facere delicti sui pœnitentes poterant, ut manu eis imposta cum pace ad Dominum migrarent: idem ep. 17. (r) imò à disciplinæ exercitio ne ipsam plebem fuisse exclusam multoties docet. (s) Hinc ep. 28. seu l. 5. ep. 3. *Cui rei* (de receptione quorundam lapsorum agit) *non potui me solum judicem dare, cum multi adhuc de Clero absentes sint, nec locum suum vel serò repetendum putaverint, & hæc singulorum tractanda sit & limanda plenius ratio, non tantum cum collegis meis, sed & cum plebe ipsa universa.*

§. 19.) Sicut totius cœtûs Ecclesiastici, aut saltem Presbyterii, cui tota Ecclesia administrationem disciplinæ concedidit, consensu excommunicatio fieri debet: ita excommunicatis pax dari, seu reversio ad cœmunionem, non nisi Eccl. totius consensu concedi debet. (t) Hinc Cypr. (u) *vix plebi persuadeo, imò extorqueo, ut tales patiantur admitti: & justior factus est fraternitatis dolor, ex quo quod unus atq; alius, obnitente plebe & contradicente, mea tamen facilitate suscepti, peiores exstiterunt, quàm prius fuerant.* Neque singularis erat hoc loco Cypriani conditio seu erga plebem obstrictio, sicut nugatur Bellarminus, sed etiam in reliquis Ecclesiis recepta consuetudo, ut ex ep. 23. ad Clerum Rom. apparet (x) & l. 5. ep. 12. lapsos non esse reconciliandos, nisi consultis omnibus Episc. Presb. Diaconib. confessoribus, & ipsis stantibus laicis Romanæ Ecclesiæ Clerus commemorat. Abstentionem autem seu cœmunionis privationem, quam excommunicationem minorem vocant, censurâ non esse, nec à cla-

Discipli-
na Eccl.
à quibus
exerc.

o) l. 3. ep. 13. & inde Reggins de statu Angl. præf. p. 39. 43. 44. 47. & 52 (p) de Dom. l. 3 c. 1. §. 14. conf. Blond. de Episc. p. 297--300. & 304. 391. & c. (q) l. 16. c. 1. §. 15. (r) confer Bar. §. 92 seq. ad an. 253. & Spond. ad eundem §. 14. de Dom l. 2. c. 4. §. 50. (s) vid. Arnd. l. electio Ministr. inpr. à §. 21. (t) Pet. Mart. l. c. cl. 4. c. 5. §. 10. (u) ep. 55. f. 41. ep. 3. §. 17. (x) vid. Cham. T. 2. l. 10. c. 7. §. 11.

An. 261 à clavibus pendere, quòd solam corporalem intendat separationem, & confortii cum fidelibus prohibeat consuetudinem negamus: quandoquidem externa hæc exclusivam significationem habet, non minus efficacem & validam, si non resipiscat reus.

vid. 250.
§. 1.

§. 20.) Si contigit Episcopum aliquem à recto tramite deviare, vicini & proximi Episcopi fideles inspectores, censores & iudices agebant. *Copiosum*, inquit Cypr. (y) *corpus est sacerdotum* (non de solis Episcopis loquitur) &c. Si inemendabilis fuerat, ab iisdem abjiciebatur, deponcbatur, excommunicabatur, & alius illius vice substituebatur. Nimirum si morbus id postulárat, plures alios Episcopos ad opem ferendam advocabant: & si opus fuerat, etiam universam Ecclesiam convocabant. Ita l. 1. ep. 4. f. 68. *Plebs maximè potestatem habet vel eligendi dignos sacerdotes, vel indignos recusandi* &c. (z) neque in sola Africa, sed alibi quoque in usu hæc ratio fuit: (a) neque mera erat *dominatio* per plebem facta, unde Caroli M. & Lud. Pii constit. dist. 63. *Assensum ordini Ecclesiastico præbemus, ut Episcopi per electionem Cleri & populi secundùm statuta Canonum eligantur*. Non tantum vero auditorum seu plebis calculus olim non spernebatur: sed ab Imperatoribus etiam & Regibus postea electos Rom. Episcopos, ut & alios, Gallos etiam & Germanos, confirmatos quoque vide apud Goldastum in antiqua Alamannia (b) ubi docet, electionem Episcoporum penes Clerum atque populum fuisse: Imperatorem autem (vel Magistratum Christianum) eam ratam habuisse, vel irritam: vid. Otton. Frising. de gestis Frid. I. l. 4. c. 70. 71. in Papæ electione.

§. 21.) Cyprianus l. de Unit. Eccl. hanc thesin prolixè tractat, Unionem Christianorum & pacem esse rem præclaram atque expetendam, sed in Christo, in eadem vera fide & cum bonis: alioquin melius & utiliùs esse fidelibus, si à malis apertè oppugnentur & persecutionem patiantur, sicque fideles à malis se diffidere ingenuè profiteantur & se ab illis separent. Unde iterum Cyprianus à consuetudinis prætextu totus abhorret, ita ut nec Apostolus, nec Angelus de cælo, multò minus alius aliquis, vel ulla Ecclesia contra Verbum Dei præscribere aut dispensare queat. unde Bellarminus l. 4. c. 12. de Verbo D. errorem illi adscribit. Ecclesiæ Catholicæ h. e. Orthodoxæ & puræ, quemvis adjungere se debere docet, qui servari cupit: hujus tamen Ecclesiæ non Caput, sed membrum & partem Romanam statuit. Hinc (c) *Unum Caput est & origo una, & una mater, fecunditatis successibus copiosa. Illius fœtu nascimur* &c. Ita fideles Cypriani temporibus ab Ecclesia Rom. diffidere, à communionem illius excludi, se illi opponere &c.

y) l. 3. ep. 13. (z) *Marca* l. 8. c. 2. toto. *Iustell. T. 2. p. 1418.* [Reggius *præf.* p. 39. 40. *Dana.* in *Aug.* p. 220. & 833. *Illyr.* in *Cat. T. 1. p. 95.* (a) *Arnd. de elect.* à §. 7. (b) [*Tr. 3. ex Vadiano de Mon.* l. 1. p. 6 & 129. ex *Ferrari. præf.* & *Ansegisi* l. 1. c. 78. (c) l. de Unit.

re &c. absque salutis iactura potuere. *Nec Ecclesia jungitur*, inquit l. de An. 261. *Lapsis, qui ab Evangelio separatur.* Ergo externa professio non est nota Ecclesie Catholice, sed doctrinae puritas. Hinc ex eodem c. 24. q. 1. alienus: *quomodo possunt duo aut tres in nomine Christi colligi, quos constat à Christo, & ab ejus Evangelio separari.* Ita Novatiani Catholicismum (d) sic explodit: *Novatianus simiarum more, quae cum homines non sint, homines tamen imitantur; vult Ecclesia Catholica auctoritatem sibi & veritatem vendicare, quando ipse in Ecclesia non sit, imò adhuc insuper contra Ecclesiam rebellis & hostis exsisterit.*

§. 22.) *Indulgentia quoque Cypriani tempore fuit in usu, at minime talis, qualis postea obtinuit, sicut in historia de lapsis videre est. Unde non est quur Casalius c. 95. ad indulgentiarum antiquitatem provocet. Satisfactiones imponebantur Ecclesiasticae, at non meritoriae, sed quae fuerant sine ulla meriti Christi violatione (e) Remissionem peccatorum tam quoad poenam, quam quoad culpam, nulli contingere, nisi propter solius Christi (f) docet. Unde (g) nemo se fallat, nemo se decipiat: solus Dominus misereri potest.* Ea autem sic fuit exercita, ut iurisdicctio seu plenitudo potestatis aequè in omnibus & singulis Episcopis ac Presbyteris, non autem in solo Romano fuerit (h) hinc Cypr., (i) de Diacono pervicace, suum Episcopum contemnente: *Quòd si ultra te contumeliis suis exacerbaverit & provocaverit, funderis circa eum potestate honoris tui, ut eum vel deponas, vel abstineas.* (k) Ita tamen limitibus circumscripta erat Clericorum potestas, ut negociis secularibus immiscere se non debuerint: unde l. 1. epist. 9. non vult pro ejus dormitione offerri, & nomen ejus ad altare nominari, qui Presbyterum actorem seu tutorem nominaverat; non quòd sentiret, ipsum ideo in aeternum damnatum esse; sed ne Ecclesiastica celebratione post mortem honoraretur. Sic etiam pro vivis dicit Cyprianus offerri seu sacrificari, quando in precibus quae fiebant in administratione Eucharistiae, gratiae pro iis agebantur, vel aliquid orabatur. (l)

Abolutio poenitentialis sola fiebat manûs impositione, post poenitentiam seu satisfactionem; in necessitatis casu etiam Diaconi recipiebant, itaque absente sacerdote Diaconus poterat moribundos reconciliare, & hoc deficiente etiam quisvis alius. Absolutionem adstringunt hodie ad sacerdotes & necessitatem morientibus imponunt. Morinus l. de poenitentia capite singulari ostendit Diaconos confessiones in extremo periculo audire & poenitentes reconciliare à multis Latinis & multorum seculorum spatio permiffum fuisse: imò l. 8. c. 24. in simili casu à laicis etiam praestitutum hoc officium,

d) ep. 73. ad Inbas. (e) vid. de Dom. l. 5. c. 7. §. 33. & c. 8. §. 14. (f) l. ad Demetr. §. 19. (g) l. de lapsis (h) Blondel. de Episc. p. 296. de Dom. l. 5. c. 3. §. 9. (i) l. 3. ep. 9. ad Rogat. (k) adifis Zimmerm. in Tertull. §. 235. ad 239. (l) vid. Maref. cont. Prideaux, p. 73. Hoff. def. Chr. p. 12. Illyr. in Catal. T. 1. p. 106.

An. 261. ficium, multosque doctores aliquot seculis non improbasse, sed laudasse & credidisse. Ita Cypr. ep. 9. s. l. 3. ep. 14. Presbyteris & Diaconis Carth. *Nam cum in minoribus peccatis peccatores agant penitentiam iusto tempore, & secundum disciplina ordinem ad exomologesin veniant, & per manus impositionem Episcopi & Cleri jus communicationis accipiant &c.* Idem epist. sequente 15. ante manus ab Episcopo & Clero impositam. Et ep. 16. nisi prius ab Episcopo & Clero manus fuerit imposita. Apertius ep. 17. Si incommodo aliquo & infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectent presentiam nostram, quin apud Presbyterum quemcumque presentem, vel si Presbyter reperiatur non fuerit, & urgere exirus coeperit, apud Diaconum quoque exomologesin facere possint. Fiebat sine hodierna Latinorum formula Absolve te à peccatis tuis: sed in nomine Christi, seu per gratiæ divinæ implorationem. Neque specialis erat omnium delictorum dinumeratio &c. Ita Firmilianus illustris Cæsar, Cappad. Episcopus: *Non quasi à nobis remissionem peccatorum consequantur, sed ut per nos ad intelligentiam delictorum suorum convertantur, & Domino plenius satisfacere cogantur.* (m)

Hora Canonica.

Horarum Canoniarum ævo Cypriani non modò tempus, sed & modus differebat: unde l. de Orat. numerum quinarium ponit: ita non modò Clerici, sed & laici eas frequentabant. (n)

Cleric. numerus.

§. 23.) Hoc seculo, quia Clericorum numerus augeri coepit, ordinis gratiã inter Diaconos, plura discrimina personarum facta in quibusdam Ecclesiis, unde Cyprianus in Epistolis meminit *hypodiaconi, lectoris, acoluthi, exorcistarum.* Extant in Cæsarea Bibliotheca aliqui illustres veteres Codices N. T. manu exarati, in quibus lectiones notatæ per totum annum, ita ut, sicut Judæi Legem & Prophetas, sic etiam Christiani N. T. singulis annis absolverent: quod sine dubio *Lectores* præstiterunt. Inceperunt autem Græci annum à Septembri, finierunt in Augusto. (o) Ita de Rom. Ecclesiæ usu vid. Euf. l. 6. c. 107. ubi notandum Exorcistas non eos denotare, qui in S. Baptismatis fonte hodie illum actum administrant, sed qui veros energumenos ope divina sanant, ut ex ep. Cypr. 67. seu l. 4. ep. 7. apparet. (p) Abrenunciare autem Satanae, operibus ac pompis ejus cogebantur tingendi adultiores, pro infantibus autem respondebant testes: (q)

De Virg. seu cœlibibus idem Cypr. (r) quod si ex fide se Christo dicaverunt pudica & casta, sine ulla fabula perseverent, ita fortes & stabiles præmium virginitatis expectent: si autem perseverare nolunt, aut non possunt, melius est ut nubant quàm &c. Et lib. 4. epist. 10. Numidicum Presbyterum laudat, qui in Christi confessione, uxorem adhærentem lateri suo, concrematam

m) vid. Vist. Drelin. T. 2. præf. p. 139. & 141. (n) Zimmerm. §. 127. p. 314. (o) Vid. Lambecc. Bibl. Vindob. T. 3 p. 58. (p) Arnd. l. de bapt. à § 53. & §. 91. seq. Dalla. de cultu Lat. l. 1. c. 13. p. 65. (q) Arnd. ib. §. 87. ex Cypr. de discip. & habitu Virg. §. 6. (r) l. 1. ep. 11. ad Pomp.

crematam simul cum cæteris, lætus aspexit. Sic l. 5. ep. 15. Felicem Presbyterum conjugatum habemus. Cæcilius Presbyter conjugatus ipsi Cypriano Presbytero similiter conjugato uxorem martirium subiturus commendat. (s)

Quinam reditus, seu quænam Presbyterorum sustentatio ejus tempore fuerit docet l. 4. c. 5. ubi *divisionem mensurnam*, h. e. mensuram, æquatis quantitatibus, vocat, easque partes *sportulas* nominat. Unde & ii, qui Ecclesiasticæ partis h. e. talium sportularum erant participes fratres, ab eodem l. 1. ep. 9. dicuntur *sportulantes*. Et quosdam suos Clericos, ob absentiam ab Ecclesia, punit idem Cyprianus ablatione mensuræ divisionis. *Honorem* nominat alimenta, ex 1. Tim. 5. 17. (t)

De obedientia erga Magistratum idem ad Demetr. *Inde est, quod nemo nostrum quando apprehenditur, reluctatur, nec se adversus injustam violentiam nostram, quamvis nimis & copiosus noster sit populus, ulciscitur. Patientes facit de securura ultione securitas. Innocentes nocentibus cedunt.*

§. 24.) De idolis idem (u) quid prestare colentibus possunt, qui se de non colentibus vindicare non possunt? Nam si eo qui vindicatur, pluvius est ille, qui vindicat, tu Diis tuis major es, Si autem iis, quos colis, major es, non tu illos colere, sed tu ab ipsis potius coli debes & timeri ut Dominus. Et: pudeat te eos colere, quos ipse defendis: pudeat te tutelam de iis sperare, quos tu ipse tueris. ib. quid ante inepta simulachra & figmenta terrena captiva corpus incurvas & c. idem (x) Sacerdos ante orationem præfatione præmissa, parat fratrum mentes dicendo, *Sursum corda*, ut, dum respondet plebs, *Habemus ad Dominum*, admonetur nihil aliud se, quam Dominum cogitare debere. (y) Ergo lingua nota hæc fiebant. Idem (z) *Solus Deus misereri potest: solus ille potest largiri, qui peccata nostra portavit, quem Deus tradidit pro peccatis nostris.* Idem (exhort. ad Mart. c. 5.) quod si ante adventum Christi circa Deum colendum, & idola spernendo hæc præcepta servata sunt: quanto magis post adventum Christi servanda sunt? Idem de interpellationibus Sanctorum: in altera etiam vita agens, non quidem mortuos invocavit, sed viventes, priusquam ex hac vita discederent, admonere cœpit, ut post mortem sui apud Deum memores essent. Ita l. 1. ep. 1. ad Corn. *Memores, inquit, nostri invicem simus, utrobique pro nobis semper orantes. Et si quis nostrum prior divine dignationis celeritate præcesserit, perseveret apud Deum nostra dilectio pro fratribus & sororibus nostris apud misericordiam Patris, non cesset oratio.* Et (a) *durate fortiter, spiritualiter pergite, pervenite feliciter, tantum mementote tunc nostri &c.* Quæ fanè nova & privata Cypriani devotio, unde tamen nec invocatio Sanctorum,

ee 2

(s) Arnd. l. cæ. ib. §. 29. ex de Dom. l. 2. c. 10. §. 17. (t) Arnd. l. Clerus. §. 226. ex de Dom. l. 9. c. 1. §. 7. (u) ad Demetr. (x) de Orat. Dom. (y) Dalla de ador. l. 1. c. 19 p. 161. & l. 3. c. 12. pag. 405. inpr. ex ead. Orat. Dom. fuisè c. 9. p. 392. (z) ser. de lapsis (a) l. 2. de habitu Virg.

An. 261. rum, neque cultus hodie usitatus stabilitur. Ita crediderunt Beatos in genere pro afflictione Ecclesiæ militantis intercedere, neque hoc contra S. Scripturam facit. (b)

vid. an. Frustra Bell. pro cultu Sanctorum pugnans Cyprianum objicit, quod 254 §. 22. l. 3. ep. 6. sollicitus fuit, ut dies, quibus martyres pro fide animam ponebant, diligenter annotarentur: at hoc non petit ut adorentur, sed ut commemorationes eorum inter memorias martyrum celebrare possimus. Non de iis fidelibus loquitur, ut Bellarminus putat, qui publicè ob fidem occisi, sed de iis, qui in carcere vel ex infirmitate, vel ex tormentis, ante latam mortis sententiam, mortui, quos unà cum martyribus conjungi vult. Addit quidem à se celebrari oblationes & sacrificia ob commemorationem eorum, at nulla hîc invocatio. Ita Ep. 34. de Laurentio & Ignatio martyribus: *Sacrificia pro eis semper, ut meministis, offerimus, quoties martyrum passiones & dies anniversaria commemoratione celebramus.* Laudes significat, quas Christiani sacris anniversariis Deo dicebant, commemoratis eorum nominibus qui martyrium obierant, ut ipsissima Rigaltii verba habent. Ideo Bar. præf. in Martyrol. R. c. 4. verba *sacrificia pro Martyribus offerre*, ita explicat: *Nemo putet pro peccatis illorum expiandis id fieri solitum, cum omnia mundentur in sanguine* (Martyrum) (c) Ad vestigia autem & exempla Martyrum atque Confessorum sectanda tales commemorationes fuisse institutas ne ipse Cardinalis negat citatâ præf. in fine.

§. 25.) Memorabile quod de Majorum religione refert Ep. 63. §. 13. f. l. 2. ep. 3. *Si quis de antecessoribus nostris, vel ignoranter, vel simpliciter non hoc observavit & tenuit, quod nos Dominus facere exemplo & magisterio suo docuit potest simplicitati ejus de indulgentia Domini venia concedi: nobis verò non poterit ignosci, qui nunc à Domino admoniti & instructi sumus.* (d)

Idem Ep. 74. *Si aut in Evangelio præcipitur, aut in Apostolorum Epistolis, aut in actibus continetur, &c. observetur divina hac & sancta Traditio.*

Idem in expof. Symboli libros Canonicos utriusque Fœderis recenset, eosque ab Apocryphis distinguit, ac usum illorum ostendit.

Conscientiam Deo soli deberi, Presbyteri & Diaconi Romani ad Cypr. ep. 31. §. 1. vel l. 2. ep. 7. profitentur.

Idem ferm. de bapt. Christi: *Sacrificium Christi, inquit, quod in cruce obrulit, sic in beneplacito Dei constat acceptabile, & perpetua virtute consistit, ne non minus hodie in conspectu Patris oblatio illa sit efficax, quàm ea die, quâ de faucibus lateris sanguis et aqua exivit: l. 4. ep. 4. Per Christum Deo Patri satisfacere debemus.*

Nonnisi

b) Vid Bulling. de Or. err. p. 27. Chemn. Conc. Tr. p. 631. conf. Hoffbin. de Templ. p. 155. Arnd. l. Sancti. à §. 5. (c) Vid Dalæ. de Ador. l. 3. c. 3. p. 352. de Dam. l. 7. c. 12. §. 8. Hoff. d. f. ebr. p. 12. u. & à p. 22. (d) usser. de success. p. 182.

Nonnisi duo Sacramenta agnovit Cyprianus, piéque de illis sensit : in S. Cœna corporalem manducationem explosit. (e) Ejus tempore utraque species exhibebatur, neque panis in os ingerebatur, sed in manus dabatur. Inter alia ser. 5. de lapsis : casus, qui in filiola idololatriæ rea accidit, notatu dignus, in cujus corpore atque ore violato Eucharistia permanere non potuit : sanctificatus in Domini sanguine calix de pollutis visceribus erupit. Ergo infantes etiam communicabant (f) Manu tractabant Eucharistiam : unde ser. 1. de idol. *Partem cum cœteris ausus est latenter accipere, & contrrectare non potuit, cinerem ferre se apertis manibus invenit.* (g) Panis fermentatus ejus tempore adhibitus, ex oblationibus scil. communicantium. (h) In carceribus etiam communicabant. (i) ubi ergo altaria? Ritus S. Cœnæ quàm simplicissimè, & nulla prorsus cum ceremoniarum pompa celebratum, atque Domini institutionem unicè spectatam idem l. 2. ep. 3. docet : Non est, ait, frater charissime, quòd aliquis sequendam existimet quorundam consuetudinem, si qui in præteritum in calice Dominico aquam solam offerendam putaverunt. quærendum est enim, ipsi quem secuti sint, &c. (k) Bis communicabant, manè quidem publicè, privatim sub vesperam. (l) Idem de Orat. Dom. loco elevationis hostiæ cordis elevationem commendat. (m)

§. 26.) Frustrà Bellarminus pro Monialibus Cypriani librum de habitu Virginum objicit, quia nihil prorsus ibi agit de S. Virgg. sed in genere de Christianis Virgg. (n) Nec enim in monasteriis, sed apud suos habitabant (o) Gratis autem Spond. ad an. 377. §. 4. duplex S. Virginum in Ecclesia antiqua fuisse genus somniat, quarum aliæ in monasteriis, aliæ in domibus paternis egerint : Omnes primitus apud suos vixisse dicendum fuerat : imò quæ monasteria extrui sub furiosis tyrannis & inhabitari potuissent? Unde Hosp. (p) sub Constantino M. demum Virginum monasteria & contubernia erecta docet. Neque refert quòd Spond. ad an. 326. §. 13. ex Ruf. l. 1. c. 8. Socr. l. 1. c. 13. Theod. l. 1. c. 18. Soz. l. 2. 1. narrat Helenam Augustam Hierosolymis Virginibus S. prandium exhibuisse & famulatan fuisse ; quia nondum concluditur antehac unà ceu in monasterio vixisse.

Vid. 326.
§. 10.

Adhunc an. à Bar. referuntur passiones Pontii Diaconi Cypriani (q) ejusque exilii comitis, ac vitæ consignatoris : vid. Martyrol. & Hosp. ad 8. Martii (r) Hic Pontius ita inter alia de Cypr. *Judicio & plebis favore ad officium sacerdotii et episcopatus gradum, adhuc neophytus (modò S. baptisinate lotus,) et, ut purabatur, novellus electus est.* Malè hic confunditur inter-

Martyres.

cc 3

e) Lampad. de Conc. T. 2. 159. seq. fusè M. Ant. de Dom. l. 5. c. 6. à § 45. (f) Bonal. 2. c. 19. §. 2. (g) Vid. Zimmerm. §. 132. f. (h) Dalla. de cultu Lat. l. 3. c. 2. ex Cypr. de oper. elemos. & ipse Bona card. l. 1. c. 23. §. 3. & 4. (i) Casalius c. 9. p. 73. ex Cypr. ep. 15. ad Clerum. (k) Bull. or. err. à p. 108. (l) Arnid. l. Cœna D. §. 12. ex Cypr. ep. 63. (m) Larrog. de Euch. part. 1. c. 9. p. 194. (n) Plura Hospin. de Mon. p. 26. (o) p. 75. a. (p) p. 75. (q) §. 38. 39. (r) & ad illud Bar. pref. c. 1. f. Mejer Bibl. l. 1. c. 3. §. 5. inpr. Hier.

An. 261. dum cum Pontio praefecto, de quo Bar. 246. §. 9. Spond. ad hunc an. §. 7.

Vid. an.
303. §. 6.

Carthagine simul cremati 300. quorum cinis *massa caudida* dicta. (s) Ad hunc an. collocantur à Spond. §. 7. *Privatus* Episc. Gabalitanus, Florentius Ep. Vienn. quos Bar. ad an. 262. §. 58. recenset. Florentii memoria ad 3. Jan. celebris.

Fructuosus Episc. Tarrac. in Hisp. cum duobus Diaconis: Spond. §. 8. at Bar. ad an. 262. §. 59. vid. Martyrol. ad 21. Jan. In hujus actis extat. eum à praefecto sacrificare jussum respondisse: *Ego unum Deum colo, qui fecit caelum & terram, et omnia quae in eis sunt.* Ita & ejusdem Diaconum: *Ego Fructuosum non colo, sed ipsum colo, quem & Fructuosus.* Fructuosus coram judice stans respexit ad Dominum & orare coepit intra se. *In ipso igni Dominum precatus est.* Reliquas martyrum olim non asservatas, sed reconditas fuisse ipse Bar. ad an. 262. §. 68. attestatur, quando ex actis ait, Fructuosum post passionem apparuisse fratribus & monuisse, ut quod unusquisque per caritatem de cineribus usurpaverat, restituerent sine mora, unòque in loco simul condendos (cineres) curarent.

§. 27.) Eodem anno *Ingenius*, qui Pannoniam regebat, à Mœsiacis legionibus Imperator appellatus, per Celerem Verianum victus atque prostratus, de quo Trebellius pollio de XXX. tyrannis.

s) Bar. §. 48. 49. Korth. 379. Martyrol. ad 24. Aug. Prudent. hymn. de Cypr.

An. 262.

JESU CHRISTI *Annus* 262.

VALER. & }
GALLIEN. } *Imp. An. 8.*

Valeriani Imp. fatum.

§. 1.) Dionysii P. an. 2. Coss. Gallienus IV. & Valerianus junior, pro quo alii habent Petronius Volusianus. *Valerianus* Imp. à Sapore dolo captus in Persidem abducitur, subsellii loco Regi equum conscensuro esse debuit. Addit Frisingensis luminibus orbatum, ignominiosè in Persarum servitute consenuisse. Et Agathias in extrema senectâ viventem à cervice ad pedes detraxisse. (vid. Korth. à p. 395. Rup. hist. univ. p. 367.) Sub hoc Licinio Valeriano Rom. Imperium primùm collabescere coepit, undiq; in Imperio R. seditionibus & bellis ortis. (a) Ab hoc plures fuerunt, qui oblatum sumpserunt imperium, de quibus Pollio in XXX. tyrannis: fuerunt autem. 1. Syriades. 2. Posthumus. 3. Posthumus Junior. 4. Lollianus. 5. Victorinus. 6. Victorinus

XXX. ty.
ranni.

a) Chr. Funcc. in Imp. Ger. Rom. p. 34.

rinus Junior. 7. Marius. 8. Ingenuus. 9. Regillianus. 10. Aureolus. 11. Macrianus & filii ejus. 12. Macrianus Junior. 13. Quietus. 14. Odenatus. 15. Filius ejus Herodes. 16. Mœonius. 17. Balista. 18. Valens. 19. Piso. 20. Æmilianus. 21. Saturninus. 22. Terricus Senior. 23. Filius ejus Terricus junior. 24. Trebellianus. 25. Herennianus. 26. Timolaus. 27. Zenobia. 28. Celsus. 29. Titus. 30. Censorinus.

§. 2.) Securè interea *Gallienus* impurissimus & ignavissimus capto *Gallienus.* Valeriano regnavit. De illo Eutyechius (b) Crudelis fuit Galienus in Christianos. Ejus filium captum Perlarum Rex Bahramus capite truncavit, quo audito magna tristitia affectus Imperator, & à malo Christianis inferendo cessavit. In eundem sensum Orosius l. 7. c. 22. & Frising. l. 3. c. 39. tam misero focii permotum exemplo Christianis mitiorem factum, & datis decretis instruisse, ut quo quisque putet more exoret, quod divinum est. (c) Inpr. Euf. consule l. 7. c. 19. ubi etiam ex altero decreto, quod ad Episcopos dedit: Loca illa, quæ cœmiteria nominabantur integram adeundi occupandique fecit potestatem. Unde liquet tunc temporis Christianos nulla adhuc templa, seu loca publica, multò minus splendida ædificia habuisse. Extra urbem autem erant, tandiu à fidelibus, hac accepta libertate, frequentata, usque quò templa extruere publica licuit: Casalius dicit (d) cessasse hujusmodi fidelium studia, postquam ea, quæ ibi erant sita corpora sanctorum sub Christianis Imp. delata sunt in urbem. at sanè templa præcesserunt translationes. Cœmiteria ab Africanis usitatè Areæ dicta: quæ non eò frequentata, quòd loca mortuorum cadaveribus oppleta sanctiora putarent, sed quòd Ecclesiæ loca, præter hæc, ampla & multitudinis capacia nulla publicè & in communi possiderent. Itaque cœmiteria & areas nostris ea tempestate eripere idem erat quod iis publicè ad sacra conveniendi libertatem adimere. Ita in passione Cypriani extat, Valerianum & Gallienum præcepisse, ne in aliquibus locis conciliabula à Christianis fierent, nec cœmiteria ingrederentur.

§. 3.) Gallieni temporibus invasiones in Galliam, Italiam, Græciam, Macedoniam, Pontum, Asiam, Pannonias, Hispaniam, Mesopotamiam, Syriam à diversis factæ. (e) Quiscunque verò fuerit Gallienus, prævaluit tamen hostibus plurimis, quia pacem concessit Christianis. (f)

Sub eodem contigisse ajunt *Marini* insignis militis passionem, de qua *Martyres.* Euf. l. 7. c. 16. Lat. c. 14. de eodem Martyrol. ad 3. Martii. Hic pro more veterum sepultus honestè dicitur, non autem quòd ullas illius reliquias servaverint, vel coluerint fideles.

Passus etiam *Theogenes* Hispan. Episc. 26. Jan.

Montanus in Africa: de quo copiosè Bar. §. 5. 14. 18. 20. item Martyrol.

b) P. 395. (c) Vid. Korih. p. 396. (d) c. 66. p. 268. (e) Frising. l. 3. c. 39. (f) Spond. §. 3.

An. 262. tyrol. ad 24. Febr. de eodem, ut & alijs Africanis, Cypriani discipulis Korth. 376. seq. ubi Flavianum Diaconum uxoratum notabis. (g)

Privatus Episc. Gabalitanus. Bar. §. 58. Martyrol. item Hospin. ad 21. Aug. inpr. Gall. Christ. T. 3. p. 726.

*Paulus
Samosat.
fit Ant.
Episc.*

§. 4.) Eodem anno Demetrio Antiocheno defuncto (alii ad 264. ponunt) *Paulus Samosatenus*, opido Samosata oriundus, quod in Syria ad fontes Euphratis situm, in gratiam Zenobiæ sufficitur. Non modò hæresiarcha fuit impurus, sed avarus etiam, ambitiosus & luxuriosus. Epiphanius hæc. 65. non rectè eum sub Aurelio & Probo Impp. Episcopum Antioch. creatum dicit. De illo Eutyechius (h) *Anno Claudii I. factus patriarcha Paulus, qui annos 8. sedit. Somaisetanus dictus, quod ex incolis Somaisæt: auctor hæreseos Paulucianorum.* Illum partim fastu & animi elatione, partim studio præpostero placendi Zenobiæ Palmyrenorum Reginae, de qua tandem Aurelius triumphavit, in unum congeffit hæreses Theodoti, Artemonis, Næcianorum & Sabellianorum: quas postea quoque Photinus suo loco propugnavit.

g) Bar. §. 16. (h) p. 396.

JESU CHRISTI *Annus* 263. GALLIENI *An.* 9.

An. 263.

*Maladi-
versa in
Imperio.*

§. 1.) Dionysii P. an. 3. Coss. Gallienus V. & Victorinus, seu ut alii Faustinus. Hos alii ad an. 262. rejiciunt. Orbis Rom. peste, fame, bello, terræmotibus atque alijs cladibus durissimè vexatus fuit, nec non Ægyptus, ac cumpr. Alexandria civilibus factionibus, ac sævis mortis grassationibus, in quibus Christiani vario cum vitæ discrimine laudabilia charitatis opera erga ipsos etiam infideles edidere, ubi tamen alii Christiani nonnulli eò etiam abrepti, ut unà cum paganis miseros & afflictos expilarent. Accessere barbaricarum gentium inundationes, qua occasione Gregorius Thaumaturgus, Neocæs. Episc. Epistolam suam, quam Canonicam vocant, scripsit de pœnitentia delictorum, quæ XI. Canones complectitur: & d. 16. c. quoniam recipiuntur. Dubitant autem alii, num sint Gregorii, quod si ita, videntur Christiani hac quiete conventuum publicorum domos extruere cœpisse. Eam Epistolam vide apud Balsam. p. 902. - 916. De hac Bibl. Patr. ed. Bas. præf. p. 12. ipsa Epist. in oper. T. 2. p. 22. Nimirum Gothis Pontum devastantibus, sicut in bellis fieri solet, captivi cibis interdicitis vescebantur, mulieribus vis fiebat: avari alienis opibus inhiabant, exulum bona ac prædia occupantes: inventa alii aut servabant, aut reddituri mercedem inventionis exige-

*Gregorii
Thauma-
turgi Ca-
nonica
Epist.*

exigebant. De quibus à sacerdote quodam consultus hac epistola ita re- An.263.
spondit, ut agat de esu ciborum interdictorum, de avaritia, deque pœnitentium locis quinque, de quo postremo ita ait: *ὄχλων οὐκ εἰσέρχεται*, extra portas oratorii est, ibi peccatoreni stantem, à fidelibus, qui ingrediuntur, flagitare oportet, ut pro se orent. *ἀκρόασις* intra portam est, in loco, quem *νάρθηκα* ^{Temples partes.} (malè *κάρθηκα*) vocant, ibi stat peccator post Catechumenos, & inde egreditur. Ait enim, ubi audierit Scripturas & doctrinas ejiciatur, nec dignus habeatur, qui precibus interfit. *Νάρθηξ* Christianis dicebatur Ethnicorum *ὄχλον*. Post *νάρθηκα* erant *οἱ πυλώνες*, ingressus templi. Deinde Templum ipsum quod dicebatur *Ναῦς* templi. ultimo loco ad Orientem *Ἀβῖς* seu *Concha* & *intimum sacrarium*, hodie *chorus*; erant septa cancellato opere facta, quibus sanctuarium à populo discernebatur. Dicitur aliàs *Transenna*, *Caula* & *Cancelli*. At primis temporibus ita fuisse distincta loca quis credat? *ὄπισθ' αὐτοῦ*, substratio, intra portam templi, ut stans cum Catechumenis egrediatur. *Σύσσις*, ut simul stet cum fidelibus, & non exeat cum Catechumenis; non verò ipse Sacramentorum particeps fiebat. *Μέθεξις ἢ κοινωνία* & *ἀγαθὸς* (*S. Cœna participatio*) & sic ad τὸ τέλειον, consummationem perveniebat, omnibusque Ecclesiæ thesauris frui poterat. De eadem materie Bona Lit. l. i. c. 16. §. 4. *Catechumeni in varias classes olim distincti: infideles declarabant se Christi fidem amplecti velle, ac privatim in aliqua domo paganismi falsitatem edocebantur: post hæc in Ecclesia admittebantur ad conciones audiendas: deinde in eadem Ecclesia precum & orationum participes effecti poterant in genua procumbere: demum datis nominibus in albo eorum scribebantur, qui mox S. fonte abluendi erant.* vid. Can. 7. Concilii I. Constantinop. & Can. 95. Conc. Trullani. *Apud Latinos, inquit idem, omnes classes ad 4. redactæ sunt: Audientes ab infidelitate ad fidem converti desiderantes, audiebant in Ecclesia Verbum D. sed nondum petebant baptismum. 2. Substrati s. genua flectentes, audito sermone procumbebant in genua, & orationum Ecclesiæ aliquo modo participes erant. 3. Competentes, in fide rectè instituti baptismum petebant. 4. Electi, qui ex istis in albo baptizandorum descripti erant.* ut ut verò hæc disciplina Ecclesiastica ab Apostolis tradita non sit, quod ad singulos ritus, pro libertate tamen Ecclesiæ rei que necessitate efflagitante, talia præscribi & exerceri rectè potuerunt: atque utinam majus aliquod & accuratius disciplinæ exercitium apud plures Ecclesias in usu esset! (a) Pulchrè de his Jac. Grynæus. (b) Est testimonium non vulgare & de libertate Christiana in esu ciborum, & de rigore disciplinæ in veteri Ecclesia. Eum ad quem Canones hos scripsit, Papam nominat: nec usquam in illis ad Romani Episcopi constitutiones provocat, nec illius Ecclesiæ praxi sese accommodat, quod utique fecisset, si eum pro Capite Ecclesiæ agnovisset. Vel

ff

quid

(a) vid. Lipstorp, de Mon. Pap. p. 51. Dilheri item Electorum ll. 2. c. 1. (b) præf. in Bibl. Parr. ed. Bas. p. 12.

An. 263. quid tandem adversarii dicerent, si Romanus Episcopus talem Epistolam Canonica[m], seu ejusmodi Canones consultus edidisset?

Synod.

Alex. con-
tra Sabel-
lium.

§. 2.) Cùm in Ægypto & Pentapoli Sabelliana hæresis, quæ Personarum distinctionem aufert, ab ipso authore validius propagaretur, Synodus particularis (μεγαλή) Alexandria à Dionysio collecta, quæ Sabellium abdicavit, ut quidem habet Libellus Synodicus. Prior itaque Dionysius cum Synodo Sabellium judicavit & damnavit. Idem Dionysius cùm ex officio adversus illam hæresin ad Ammonium & Euphranorem nimis accuratè scripsisset, in contrariam inflecti visus est partem, quasi non personarum tantùm & attributorum, sed & naturæ seu essentiæ distinctionem ac diversitatem tueretur. Hinc accusatum apud Dionysium Rom. & ab eodem ad Conci-

Rom.

Conc. con-
tra Dio-
nyf. Alex.

lium Roma indictum fuisse citatum Coriolanus, Starav. Spond. ex Bar. §. 31. dicunt. Idem Collectores Conc. T. 1. ed. Ven. pag. 420. & Paris. 542. affirmant, unde Apologia edita se purgavit. Et adhuc subtilius Annalista nostro, Dionysium Papæ mandato paruisse, & epistolam ad eum misisse cum 4. Apologeticis libris pro sui defensione & purgatione, ita ut omnium Episcoporum calculis absolutus fuerit. Resp. Nunquam vel Dionysius hic Alex. vel Athanasius, qui eundem defendit, Rom. Episcopum judicem in hac causa, vel Caput Ecclesiæ agnoverunt, ita verò hic libro de sententia illius: *quidam ex Ecclesia fratribus ecclē quidem sentientes, qui tamen non interrogaverant eum (Dionysium) ut ab eo scirent, quomodo scripsisset, Romam ascendunt, & deirestant de eo apud ei cognominem &c.* Quid verò hæc ad Oecumenismum? Κατάλαλέιν in C non est aliquem judicialiter accusare, sed infamare aliquem; de fama alicujus detrahere. Et verò contigit etiam, ac meritò factum, ut male errantes accusati fuerint apud exteros, verùm non ut apud Judices, sed ut apud veritatis amatores atque patronos. Quia hinc juxta Canones, in ipsa provincia, ubi dissidium exortum, recurrere ad Synodum provincialem contra Dionysium non poterant adversarii, factum ut diffamare eum ubique, inpr. etiam Romæ studuerint. Legibus Eccles. cautum fuerat, ut si unus Patriarcha in culpa foret, ad alium delatus, aut ad Synodum, se purgaret: itaque potuit unus Patriarcha alterius causam cognoscere, sapèque hoc factum legimus. Itaque non statim ille Universalis habendus Episcopus, qui in causa & lite iudex seu arbiter eligitur. Dionysius Romanus huic Alexandrino ut compareat nunquam præcepit, nec ullum hac in causa iudicium tulit, sed epistolam nonnisi illi scripsit (b) quâ significat, Episcopos Synodi ob terminos nonnullos, qui in ejus scriptis, offensos fuisse, quocirca suadet scripto se purget, quod etiam fecit. Nulla verò iudicis, aut superioris actio ullibi adpareret.

§. 3.) Nec ab Episcopo R. solo, sed à toto Concilio fuit monitus, idque

b) Athan. de syn. arim. & Seleuc.

An. 263. ventum habebant, Scoti fidei doctores ac Sacramentorum ministratores Presbyteros solummodo vel Monachos, ritum sequentes Ecclesia primitiva. Ex ipso Hectore Boethio (i) Capere eo tempore (circa an. D. 263. sub Findoco) Christi dogma accuratissime amplexari Monachorum quorundam ductu & adhortatione, qui ab incolis cultores Dei sunt appellati; unde omnes sacerdotes vulgò Culdei, Colidei, Keldi dicti. Ergo sine Episcopis inde ab initio usque ad an. 430. rexerunt illam Ecclesiam, quo primum à Cœlestino P. Palladius ordinatus. Culdei autem non modò demortuis ordinis sui hominibus successores dederunt, sed ipsum Collegii sui Caput, participato cum plebe consilio, elegerunt & ordinârunt; nec post Palladii *κατάστασις* concidit auctoritas, quia in diebus illis totum jus Keledeorum per totum Scotiæ regnum transit in episcopatum S. Andrææ.

i) Scotor. hist. l. 6.

An. 264

JESU CHRISTI Annus 264.
GALLIENI Imp. An. 10.

Nepos.

Dionysii P. an. 4. Coss. Albinus & Maximus. *Nepos* Episc. Ægyptius, cœtera magnus, doctus & eloquens, qui hymnos sacros composuerat, Cerinthi somnium de 1000. annis judaico seu Epicuræo sensu omnia intelligens, resumpsit & multis persuasit, quem Dionysius Alex. validè voce & scripto confutavit. (a) Hunc tamen Apollinaris Laodic. Episcopus contrariis impugnare scriptis est ausus. Eodem anno *Porphyrius* Romam venit ex Græcia, ubi Plotino adhæsit. Omnes autem, qui contra Christianismum scripserunt, ingenii subtilitate superasse censetur, quidpe Theologorum gentilium peritissimus, de quo Euf. l. 4. *κεφ.* 4. v. 5. Niceph. l. 5. c. 13. inpr. nuper de eo libellum evulgavit doctissimum Petrus Lanojus Gallus.

Porphyrius viuit.

Mazabanes in Hierof. succedit *Hymenæus*.

Invasio in 4. partes diviserunt Imperium.

Mazabanes (Μαζαβάνης Euf.) Episcopus Hierof. moritur: cui successit *Hymenæus*, quem sedisse dicunt annos XXXI, vid. Euf. l. 7. c. 10.

Non modò autem sub Gallieno dissoluto principe plures tyranni surrexerunt, sed plures etiam provinciæ vel rebellaverunt, vel exterarum nationum invasiones senserunt. Germani circa hæc tempora ingentes instructas copias in 4. partes diviserunt, unde Franci Galliam ad montes usque Pyrenæos expulârunt: Catti & Saxones Ravennam in Italia ceperunt, & Romæ jam minati sunt: Pannoniam Suevi ingressi: Gothi juncti cum Scythiis in Græcia & Asia minori ruinæ omnia dedere.

a) Euf. l. 7. c. 17. f. & 18.

JESU

JESU CHRISTI *Annus* 265.
GALLIENI *Imp. Annus* II.

Dionysii P. an. 9. Coss. Gallienus VI. & Saturninus : quos alii ad an. 264. referunt. *Odenatus* Palmyrenorum in Syria Princeps, fortibus contra *Odenatus* Persas factis, totius Orientis Dominus fit : tandem vel à Meonio consanguineo suo, quòd Imperatoris titulum assumpserat, vel ab uxore propria Zenobia, quæ Herodem privignum regnare noluit, cum Herode sublatus, ipsa verò Zenobia strenuè rem gessit : instituta à Longino Philosopho, deinde à *Zenobia* Paulo Samosateno Episcopo Antioch. qui eam judaizantem Christianam vel hæreticam potius reddidit.

JESU CHRISTI *Annus* 266.
GALLIENI *Annus* 12.

An. 266.

S. 1.) Dionysii P. an. 6. Valerianus Gallieni F. & Lucillus : al. Cœ. *Antioch.* sonius Rufinianus. *Antiochena* habita *Synodus* contra Paulum Samosat. An. *Synodus* Antioch. Episcopum. Crebrò autem Episcopi Antiochiæ (ubi nim. causa fuerat *contra P.* orta) convenerunt, ejusdem negotii gratiâ : hac autem prima vice con- *Samosat.* venire Episcopi, Presbyteri & Diaconi magno numero, qui plurimis habitis sessionibus eum condemnârunt, & confessioni subscribere jusserunt, nî canonicam subire censuram malit. Mollius itaque hac prima vice, cum eo actum, quòd nunc & aliàs sæpe admonitus promisit se revocaturum errorem, verùm quia non stetit promissis, deinceps, in pr. anno 272. in alio frequenti Concilio Antiocheno damnatus & depositus fuit. Tum in gratiam Zenobiæ, quæ illi patrocinata, toleratum fuisse in hoc Concilio, tum quòd promitteret emendationem & subscriptionem confessionis orthodoxæ ajunt. Habitu hoc Concilium anno 264. Blondello, 265. aliis placet. Extat Synodi Confessio T. 1. Conc. ed. Par. p. 544. Hoc autem præsens inter Concilia à Balsamone (a) & à Zonara (b) non reputatur. Sine dubio quia Paulus virus suum occultare potuit, vel quòd sanio rem mentem promisit. Affirmavit *μη* *P. Samos-* *είναι χεράδον Θεῷ ἐνυπόστατον*, & Deum ita habitasse in Christo, ut fuerint *sat. do-* *δύο φύσεις διηλεκμένως ἔχουσαι, καὶ ἀκινήτων, πρὸς ἑαυτὰς παντάπασιν.* In nomine *γματα,* SS. Trinitatis minime baptizabat, Psalms cantari solitos vetuit. Ejus disci- *puli*

ff 3

a) P. 810. (b) p. 285.

An. 266. *puli* vocati *Samosateniani*, *Samosatai*, Σαμοσατῖται; *Pauliani*, *Paulista*, *Paulianista*; in Niceno can. 19. Παυλιανιστῆς & ἀνυπόστατος; Idem docuerunt *Monarchiam*, ita dicti, quod unum esse mundi monarcham seu Personam divinam sentirent. Venenum hoc ex Artemonis scholahaustum dicit Lampadius. Confer Danæum in Aug. c. 44. iidem appellati postea *Phoriniani*, *Luciani*, *Marcellini*, à Marcello, qui docuit Christum nascendo ex Virgine etiam divinitatis initium accepisse; & antequam ex virgine nasceretur, Deum non fuisse, teste Aug. de Eccl. dogmat. c. 22. Hos secuti *Ariani*, & postea *Muhammedani*.

Qui Synodo interf.

S. 2.) Et in hoc, & in sequenti anno 272. habito Concilio infinitus penè numerus Episcoporum, Presbyterorum & Diaconorum adfuit: de præfenti testatur hoc Eusebius l. 7. c. κη. Lat. 22. Non dubitandum quin orthodoxa Ecclesiæ Antioch. membra tum vicinos, tum longè positos ad istud vocârint, ab iisque postulârint auxilium. Tota autem fraternitas seu Ecclesiasticorum virorum collegium hoc negocium tractabat, & ad similia peregrina collegia quoque referebat, tam ad Diaconos & Presbyteros, quàm ad Episcopos, unde infiniti comparuerunt. Dignum autem notatu, quod acciti & quidem etiam famosissimi Episcopi apud Euf. ἐκκλησιῶν τιμῆνες, Ecclesiarum pastores appellantur, adeoque idem cum Presbyteris munus obeunt, nisi quod Episcopi (quemadmodum de Maximo Bostrensi refertur) ἑ λαμπρῶν ἀδελφῶν ἡγῶσι, præstant reliquis fratribus. At quid Episcopus hodie? In hac Synodo Firmiliani Cappadocis, Grægorii Cæsareensis & si qui alii, de quibus ib. Eusebius, præcipuæ partes fuere. Ad eam autem Episcopus Rom. neque vocatus, neque pro Episcopo Oecum. agnitus fuit: contra Dionysius Patriarcha Alex. postulatus, senectutem & imbecillitatem prætendens, literis sententiam suam orthodoxam aperuit, id quod si de Romano dici posset, procul dubio Magisterii & Domini signum sive præscriptionem explicarent Romanistæ. Ita non minus Grægorius Neocæl. confessionem edidit de tribus Personis ὁμοιοίσις. Judicavit ergo hoc Concilium de dogmate omnium gravissimo: utut autem frequentibus congressibus Paulum tentârint, occultare tamen & obtegere omnia molitus. Unde vâstrum ejus & corruptum ingenium faciliè cognoscas, qualè altera Antiochena Synodus in Synodica sua depingit. De eodem Polyd. (c) *Hic Paulus vir (fuit) intolerabili superbia simulatque est Episcopatum adeptus, cœpit inter viam, præ insolentia literas religere, & dictare, multis constipato agmine præcedentibus ac subsequenibus: unde per hominis arrogantiam plerique Christianam religionem detestabantur. Ab hoc Paulo opinor nostros Pontifices pomparum ordinem, quem nunc ducunt, accepisse, &c.* Illustre, ita me Deus amet, testimonium. Huc refer Ravvium de Concil. c. 5. de temporali Pontificis potestate p. 197. inpr. philalæthen de motibus Eccl. Scot. p. 180.

S. 3.) Dio.

c) Iuv. l. 8. c. 5.

§. 3.) Dionysius Alex. moritur d. 17. Nov. post se dem ferè 18. annorum. Olim Heraclæ tum in schola, tum in Ecclesia successor, nobilissimus inter Episcopos, ac multis Epistolis apud Euf. clarus: inter eximia virtutis suæ documenta, ait Frising. (d) de abjecta Novati præsumptione, pacèque Ecclesiæ Dei reddita, Stephano R. P. (quem fratrem non nisi vocat) scripsit &c. ita non minus fratribus per Ægyptum constitutis de pœnitentia, in qua Epistola constitutiones etiam de emendandis delictis fecit: aliam ad Basilidem, (e) ut & ad Ecclesiam Alex. aliam, seu librum potius, contra Paulum Samosat. quæ extant in Biblioth. Patr. ed. Par. T. XI. à p. 273. de iisdem Bellar. Gerh. Frisius, Tirin. ea tamen revera Dionysii propria esse nolunt, unde Maresius: *Ex præclaris ejus scriptis nihil restat præter fragmenta illa, quæ leguntur apud Euf. cum pauculis illis, quæ refert Athanasius libro de sententia Dionysii: quoniam Ariani, quæ ille disputabat contra Paulum Samosat. in rem suam studebant convertere. Restat etiam epistola una satis brevis, quæ extat. inter Canones Ecclesiæ Gr. cum annotationibus Balsamonis.* Confer præf. in Zonaram de Conc. (f) Probantur ejus scripta apud Grat. d. 16. quoniam. Isdem cum aliis piis Ecclesiæ doctoribus opposuit se Stephano Rom. quando excommunicationem Heleno & Firmiliano atque aliis propter rebaptizationis dogma minatus est: Euf. l. 7. c. 5. idem c. 24. refert, hunc Dionysium schisma in Arsenoite composuisse, ubi quidem illustre exemplum occurrit verè Christiani conventûs & amicæ συζησεως seu colationis. (g) Sub Decio Imp. ad martyrium quæsitus fugâ se salvavit, postea sub Valeriano expulsus multos in Cephro Libyæ convertit, tandemque à militibus ad asperiora loca abducendus, ex composito à ruricolis captus & servatus est; reversus tandem Alexandriam ubi anno episcopatus 17. diem obiit. Ejus M. S. apud Lambec. T. 3. p. 231. & T. 4. 229.

An 266.
Dionysius
Alex moritur. de
eovid. an.
253. §. 19.
an. 263.
§. 1.

§. 4.) Hactenus Alexandria à Marco usque ad Heraclam & Dionysium Episcopos, Presbyteri semper unum ex se electum Episcopum nominabant, teste Hier. (h)

Episc. Alex. electio.

Apud Euf. l. 6. c. 37. Gr. µé. Dionysius Novato scribens docet Majus scelus esse scindere Ecclesiam, quàm idolis sacrificare.

Conjugatus fuit hic Dionysius, unde apud Euf. l. 6. c. 33. Gr. µ'. de liberis suis loquitur. Idem epist. ad Fabianum Antioch. Episcopum apud Euf. l. 6. c. µβ'. scribit, quòd Charemon Episc. Nicop. in Ægypto cum multis fidelibus in exilium ejectus una cum uxore grandæva in monte Arabico amissus sit.

Idem non nisi 6. dies ante pascha pro jejuniis ponit, eosque diversimodè observatos ait, ut habet Balsamon in canonibus ipsius. (i)

Ex com-

d) L. 3. c. 37. (e) Vid. Bevereg. T. 2. p. 1. & schol. 220. (f) à V. ed. par. idem Dalla. de usu Patr. p. 5. Sneur ad an 265. (g) Zepper. polit. Eccl. l. 3. c. 4. p. 665. (h) Epist. ad Evagr. Polyd. in v. l. 4. c. 6. (i) p. 881.

An. 266.

S. Cœna.

Excommunicatis in agone constitutis S. Eucharistiam dare, vel mittere solebat, uti Serapioni, quam per puerum transmisit, & dari præcepit apud Euf. l. 6. c. 44. (k) ubi nihil de auriculari confessione, neque de extrema unctione. Ita Eucharistia ab ingeniculatis non excipiebatur, unde simpliciter *Accedere ad S. mensam* huic Dionysio, & cœteris dicebantur communicaturi. (l) Lingua nota omnia fiebant, unde plebs *Amen* dicere poterat. (m)

Idem apud Æmilianum præsidem professus est, Unum solum Deum, qui fecit cœlum & terram, adorandum. Euf. l. 7. c. 10. Gr. 101.

Christiani non tantum ad cœmeteria, sed ad quævis etiam loca ad pœnam illorum à tyrannis destinata conveniebant: Euf. l. 7. c. 22. (n)

Ex eodem Eusebius l. 7. c. 19. Gr. 108. *In aliis quidem multis ego amplector & diligo Nepotem (Millenarium) vel pro fide sua, vel pro eruditione & studio Scripturarum, & præcipue pro exercitio psallendi, &c. sed revera plus omnibus & amanda & preferenda est veritas. Laudare oportet & absque invidia amplecti, si quid rectè dictum est: discui verò & discerni, si quid minus sanè scriptum est.*

Maximus
fr Ep. Alex.

Gregor.
Thaumast.
mors.

Illius scri-
ptura.

Porro huic Dionysio Alexandria *Maximus* suffectus est (quibusdam Maximianus dictus) cui 18. anni assignantur.

S. 5.) Circa hæc tempora *Gregorium Neocæs.* vulgò *Thaumaturgum*, item *Magnum*, ob varia edita miracula vocatum, mundo vale dixisse ultimum Annalista censer. Seriùs id accidisse rectè judicant alii, qui Concilio posteriori Antiocheno anno 272. celebrato contra Samosatenum interfuerit. (o) Priùs *Theodorus* nominatus. Parentibus gentilibus natus, Alexandria primùm Philosophiæ, postea S. Literis deditus fuit, per integrum quinquennium Cæsareæ palæstinæ Origenis discipulus fuit, ab ejus tamen erroribus immunis; unde panegyricon valde juvenis illi recitavit coram magna multitudine, ipso etiam præsentè. Religionem contra Sabellium & Gentiles acriter defendit. (p) Inter genuinae ejus opera habentur *enquæretic* seu *Metaphrasis* in Ecclesiasten: (q) hanc nonnulli perperam Gregorio Naz. tribuere voluerunt. Symbolum etiam composuit, quod vulgò *Expositio*, *Regula* s. *Formula fidei* vocatur; (r) scripsit contra Ælianum, alii dicunt contra Paulum Samof. vocatur aliàs *Confessio de tribus Personis SS. divinitatis*, proposita in Concilio Antiocheno. Dum autem calumniam diluit, quâ plurimum

k) Larrog. de Euch. part. 1. c. 15. p. 296. & 299. Bonal. 2. c. 17. § 5. (l) Dalla. de Lat. cultu. l. 6. c. 1. p. 725. ex epist. Dion. ad Basil. (m) Idem Dalla. ib. p. 723. ex Euf. l. 7. c. 9. Larrog. l. all. part. 1. c. 6. p. 124. (n) Bonal. 1. c. 19. § 3. (o) Vid. Balsam. p. 810. & Dalla. de ador. l. 3. c. 28. conf. Euf. l. 7. c. 14. & l. 7. (p) Socr. l. 4. c. 27. Niceph. l. 6. c. 17. (q) De qua Hier. item Bibl. Patr. ed. Basf. præf. p. 16. & in opere p. 94. (r) Eam habet Carolus M. in suo Psalterio Hadr. 1. transmissio, quam vide Lambec. Bibl. T. 2. à p. 270. Eadem M. S. extat ib. T. 3. p. 101. & 196. & 237. & apud Bevereg. T. 2. 24. & schol. 220.

rium Deorum cultores Orthodoxi dicebantur, calumniam passus, quasi favisset Sabellio, quem defendit Basiliius ep. 64. ad Neocæs. & de Spiritu S. c. 29. De Canonica ejusepistola habes jam ad an. 263. §. I. Cætera doctorum censuram adhuc experiuntur: vid. Hier. Bell. Gerh. Fris. Tirin. Mejeri Bibl. l. 1. c. 3. §. 4. inpr. Rivet. Crit. S. l. 2. c. 16. Arnd. à p. 912. & Dallæ. de Patr. p. 13. ubi ostendit librum, cujus titulus *η κατὰ μέτρον πίσις*, fides sigillatim exposita, item XII. Anathematismos hujus Gregorii non esse, utpote qui contra hæreses Nestorii & Eutychetis conscripti. De sermonibus in annunciatione & Theophania, item libello de anima ad Tatianum nihil pronunciat Bellarminus, nisi quod eorum nulla extet mentio apud veteres: sermones illos suis nixus argumentis merito rejicit Perkinsus. Hujus Gregorii memoria d. 17. Nov. celebratur.

§. 6.) De ejus miraculis multi multa, inpr. Baronius, Casalius c. 68. parabolicum esse sensum cum montem transtulisse dicitur, rectè statuunt. Neque verò negamus propter Gentiles sæpe Deum miracula per suos edidisse. Morti vicinus totam diocæsin ac civitatem perscrutans, cum XVII. tantum Ethnicos in ea reperisset, gratias Deo egit, quod tot solummodo relinqueret infideles, quot is initio ministerii sui invenisset fideles. Oppidò tamen probè notandum, quod Gregorius Nyss. in vita hujus Gregorii de illo narrat, eum additamentum & quasi corollarium studii erga Deum apud omnes ubique populos sancivisse, instituentem, ut dies conventusque festi celebrarentur in eorum gratiam, qui pro fide decertaverant. quæ esset autem istius institutionis ratio, statim pergens ita explicat; *Cum animadverteret, quod propter corporales oblectationes simplex & imperitum vulgus in idolorum errore permaneret; quo maximè id, quod præcipuum est interim apud eos corrigeretur, nempe ut pro vanis cultibus & superstitionibus ad Deum respicerent, permisit eis, ut ad Memorias S. Martyrum sese exhilerarent, & oblectarent, atque in lætitiâ effunderentur.* En superstitionis incrementa! *Ut Paganorum vulgus, inquit Dallæus (s) ad se iraduceret ac retineret, ita instituit, ut que in Ethnicorum festis ad populi oblectamenta fiebant, utpote convivium & ludus, eadem quoque diebus ad Martyrum memoriam celebrandam solennibus, apud nostros fierent, & quod in Baroniano ad secundum Tomum indice habetur, Ludos Diis exhiberi solitos convertisse in honorem Martyrum.* Vide laudatum Dallæum de cultu Lat. l. 1. c. 11. p. 56. adde Hospin. de fest. chr. præf. col. 7. inpr. in ipso opere c. 3. p. 8. & 13. & 15. Polyd. l. 6. c. 8. Casal. p. 426. B. C. Non igitur Apostolicus est usus. Revera martyr non fuit: Lambec. Bibl. T. 2. 270.

s) De ador. l. 3. c. 28.

Ejus mē-
vacua.

An. 267.

JESU CHRISTI *Annus* 267.GALLIENI *Imp. Annus* 13.

Dionysii P. an. 7. Coss. Gallienus VII. & Sabinillus. Dum Ecclesia sub Gallieno aliquandiu pace fruitur, crevit fidelium numerus, unde successor Claudius hoc videns persecutionem movit.

An. 268.

JESU CHRISTI *Annus* 268.GALLIENI *Imp. Annus* 14.

Dionysii P. an. 8. Coss. Paternus & Arsecilaus.

An. 269.

JESU CHRISTI *Annus* 269.CLAUDII *Imp. Annus* 1.

Gallienus
Imp. tollitur.

Dionysii P. an. 9. Coss. Paternus II. & Macrianus al. Marinianus. *Gallienus*, alias inertissimus, contra Aureolum movens, una cum fratre Valerio, & filio Gallieno apud Mediolanum à conjuratis occisus, Claudium sive Aurelium Flavium Claudium, ab exercitu electum, à Senatu autem lætante approbatum successorem habuit: qui licet vix biennium imperârit res tamen magnas gessit, refertum hostibus imperium invenit, Gothicis inpr. armis afflictum, quos tamen feliciter fudit & dissipavit. (a) Certum in Christianos, sine dubio ob incrementum illorum, persecutionem movisse, at Romæ non nisi grassatum ajunt, unde anno imperii secundo edictum promulgavit, ut qui in carcere tenerentur Christiani, vel foris in vulgo inventi absque interrogatione punirentur.

Cyrellam virginem nobilem, ob fidei constantiam sustulit. (b) ita 46. milites delevit Romæ, d. 25. oct. Bar. §. 6. & Justinum Presb. Romanum d. 17. sept. Bar. §. 6.

a) *Sueur ad an. 269.* (b) *Bar. §. 5. vid. 28. oct.*

JESU

JESU CHRISTI *Annus* 270.
 CLAUDII *Imp. Annus* 2.

§. 1.) Dionysii P. an. 10. Cosl. Claudius II. & Paternus. Igitur varii Martyres ex Imp. edicto periisse Romæ feruntur.

De *Quirino* Bar. à §. 10. item Mart. ad 25. Martii. Multa Legendæ *s. Quirini* de hoc fabulantur & nugantur ceu de Norici Apostolo quodam: vide Urfinum de Ecclesiis Germ. à p. 33. ex Brunnero, Culpiniano, Hundio, Merello Monacho, Canisio & Andr. Presbytero. De eodem Casp. Murerus tr. de Vienna Austr. c. 2. *Circa an 250. fundamenta Christianæ religionis in Bavaria & Austria jacta, quando Quirinus in Hungaria, Florianus in Bavaria, Maximilianus in Sciria, Narcissus & Hilarius Augusta Vindelicor docuere.*

Quæ tum temporis ratio unius Dei colendi & adorandi fuerit, id ipse Bar. (a) ex Surio docet, utpote quando B. Callistus oravit: *Domine Deus, Pater D. N. J. Christi, qui dispersa congregas, & congregata conservas, auge fidem & fiduciam servis tuis, per Christum Dom. nostrum, qui vivit cum te Deo Patre omnipotente, & Spiritu S. in secula seculorum.* Sic ibidem Marius & Audifax laudant Dominum: *Gloria tibi Domine J. Christe, & gratias tibi agimus Domine.*

§. 2.) Hoc anno Dionysium P. decretalem ad Severum Episcopum Cordubensem scripsisse Bar. (b) ait: hanc vide T. 1. Conc. p. 417. ed. Ven. & 540. ed. Par. quam jure decollat Pseudif. præf. p. 69. & in tr. à p. 350. Agit autem de parochiarum divisione, seu ut singulæ singulis dentur Presbyteris, & ut nullus alterius parochiæ terminos seu jus invadat. Idem se fecisse Romæ ait: vid. 13. q. 1. c. Ecclesias. quomodo ergo hoc idem aliis antecessoribus, utpote Anacleto, Evaristo, &c. tribuitur? Nec satisfaciunt, cum ajunt, in persecutione Valeriani ab Ecclesiis avulsos Presbyteros, & cœmiteria prohibita, adeoque omnia confusa fuisse: illo verò sublato, & à Gallieno restituta pace, Dionysium easdem parochias & cœmiteria iterum reſtatione aliis Presbyteris assignasse. (c) At nihil omnino in hac Decretali de veteri, sed de recenti & antehac inusitato more, tum quod Romam, tum quod cœtera spectat loca. Unde primum hoc fecisse Romæ & alibi auctor des Estats affirmat; item Polyd. (d) Et rectè M. Ant. de Dom. (e) apocrypham, nullius momenti, & multis temporibus post Dionysium confictam Epistolam vocat. quare etiam futile atque vanum, quando in eadem Epistola Dionysius à B. Petro primatum super alias Ecclesias se accepisse gloriatur.

Hoc tempore *Longinus* Orator & Philosophus tantam sibi acquisivit *Longinus* famam,

gg 2

a) à §. 5. (b) Bar. 17. Spond. §. 5. (c) Paris. p. 542. (d) l. 4 c. 9. (e) l. 4 c. 7. §. 34.

An. 271. famam, ut viva diceretur Bibliotheca. Tractatum fecit cui nomen de subtili dicendi genere, ubi Mosis, tanquam viri non vulgaris, mentionem facit, inter alios Porphyrium auditorem habuit.

Gorgonius apud Nicomediam patitur hoc tempore: anno autem 764. in Gallias transfertur: Hospin. ad 9. sept.

JESU CHRISTI *Annus* 271.
AURELIANI *Imp. Annus* 1.

*Claudius
Imp. perit.*

Dionysii P. an. 11. Coss. Antiochianus & Orfitus, quos alii ad an. 270. rejiciunt. *Claudius* confecto feliciter Gothico bello formidoloso, Sirmii in Pannonia lue tactus occubuit, magno omnium mœrorè, qui sanè extraduum in Christianos, omnibus imperandi virtutibus instructus fuerat. Eundem frater & successor Quintillus sive spontanea, sive violenta morte 17. ab electione die Aquilejæ insequutus. Hunc *Lucius Domitius Aurelianus*, obscuro loco natus excepit, homo & æqui amans & delictorum judex severus. Inde confestim pace in Pannoniis firmata regressus in Italiam adversus Marcomannos, eam ingenti multitudine & magna ipsius urbis trepidatione, invadentes. Unde magno cum apparatu atque devotione ad illud se præparabant. Inde de inspicendis Sibyllinis libris sic inter alia Imperator ad Senatam: (a) *Miror vos, Patres sancti, tamdiu de aperiendis Sibyllinis dubitasse libris, perinde quasi in Christianorum Ecclesia, non in templo Deorum, omnium tractaretis.* &c. Inde rectè conjiciunt nostri, veteres Romanorum libros Sibyllinos non eisdem fuisse, qui postea Christianorum, quandoquidem hos legere nunquam Christianis vetiti erant, neque cultum omnium Deorum docebant, sed damnabant. Victus primo, vicit altero prælio Aurelianus, Marcomannorum reliquias remigrare in patriam coëgit, rebelles Romanos punivit, urbis muros ampliavit

Aurelianus.

Eodem anno *Plotinus* miserè periit.

a) *Apud Vopiscum in Aurel.*

JESU

JESU CHRISTI *Annus* 272.AURELIANI *Imp. Annus* 2.

S. I.) Dionysii P. an. 12. Coss. Aurelianus Aug. & Bassus. Quoniam Paulus Samosatenus abnegatam semel & convictam impietatem resuscitare fuit conatus, ideo altera hac vice congregati *Antiochia* infiniti pene Episcopi, Presbyteri & Diaconi, qui erroris convictum communi consensu damnarunt, & ab universa Catholica Ecclesia penitus eum exturbarunt & ejecerunt. Diaconos & Presbyteros male omittit Collector Conc. ed. Paris. p. 548. in breviario, de quibus rectè Blondellus (a) Episcopi olim non tantum Episcopos, sed & vicinos Presbyteros & Diaconos consulere solebant, suis hortamentis eosdem ad officium excitare, de singulis Ecclesiarum suarum negociis ad Presbyteros Diaconosque referre; à Synodis non ad solos Episcopos, sed ad Ecclesiarum Clerum absolute relatio fiebat: idque presentis exemplo comprobatur. Inter Synodicos, actores & praesides (b) Malchion literaturæ humanioris Antiochiæ Magister disertissimus, ac postea Presbyter exinius, disputatione eum superavit, fraudesque derexit. (c) Tam Diaconos, quam Presbyteros vocant congregati praesules in hoc Concilio Comministros: Samosato Dominus, Demetrianus, Pauli praecessoris, filius, omni virtutum genere exornatus, Episcopus constitutus ab Episcopis, Presbyteris, & Ecclesiis Dei, prout ex Encyclica Concilii apud Euf. l. 7. c. 2. constat (d) igitur Demetrianus Patriarcha in conjugio vixit & filios peperit. Eam epistolam mox evulgârunt Patres; non autem ad solum Rom. missam, prout fingit Starav. ipsa *Ἐπιγραφή* docet, quæ sic se habet: *Dionysio, Maximo, & omnibus ubique in orbe terrarum, collegis, Episcopis, Presbyteris & Diaconis, & universa ac Catholica sub cælo Ecclesia: Helenus & Hymeneus, & Theophilus, Theotecnus, & Maximus, Proclus &c. & reliqui omnes Episcopi, & Presbyteri, & Diaconi &c.* En æquè Presbyteri & Diaconi ad Presbyteros & Diaconos! num ergo nonnisi auditores fuisse dixeris? Num hodie de Papisticis unquam tale auditum? Imò Malchionem Presbyterum hæc adornasse Annalista (e) ex Hier. adserit. Quo jure Helenus Tarsensis præmissus vid. Blondel. de prim. p. 530. & 825. Eundem libellus Synodicus præsidem facit, ut & Theodorum Mopsuestanum, Greg. Thaumaturgum & Anatolium Laodicensem. Hanc autem Synodum ad an. 274. collocat: Blondel. (f) ad an. 265. Alstedius (g) ad an. 269. Certè illo tempo-

II. Antioch. Con. contra P. Samos.

gg 3 re

a) De Episc. p. 203. (b) vid. Hier. (c) Euf. l. 7. c. 2. & L. 23. Philalethes de Eccl. Scot. p. 160. & 163. m. & 134. (d) Blond. l. al. p. 423. de Dom. l. 7. c. 3. §. 34. Paris. l. cit. (e) §. 10 (f) l. al. (g) Chron. c. 33.

An. 272. re habitum Concilium constat, quando Antiochia non amplius sub Zenobia, sed sub Aureliani Imp. potestate fuit, utpote qui pro Concilii sententia contra Paulum rescripsit, ut domo excederet. Non plus, imò non tantum hinc Romano, quàm aliis tributum Episcopis inde liquet, quòd illum ad Concilium non vocarint, quem tamen honorem Ægypti, Asiæ & Ponti Episcopis exhibuerunt: nec post latum iudicium ullam confirmationem ab eodem petierunt, sed simpliciter illi & aliis omnibus hæc significarunt communibus literis: *Istum tam Deo adversarium, tamque contumacem, eramus coacti excludere, & alium substituere &c. Ac vos de ejus electione per epistolam certiores fecimus, ut illi scribatis, & ab eo literas accipiat communis* (ἡμεῖς οὐκ ἐξέβαλον, ἀλλὰ ἐπέβαλον.) Quid verò tum postea etiam si ordinis gratiâ primo loco Dionysium nominent? (h) absoluta ergo auctoritate hoc Concilium decrevit, nec aliud à Romano, quàm ab Alex. Episcopo requisivit. (i)

§. 2.) Obj. Ex Athanasii libro de Synodis: Dionysii duo, inquit, Samosatensem sustulerunt. Resp. At hic nullum inter utrumque discrimen facit: Quin Concilium Antiochenum præcessit Papæ Rom. actum, qui secutus demum, quando ab Aureliano Imp. præter alios Italiæ Episcopos arbiter pronunciatus. Mandatum seu voluntatem Romani non expectabat hæc Synodus; quidpe absque quo damnatus fuit. Hoc tempore jam esse desierat Alexandrinus Dionysius, imò ne primo quidem Antiocheno Conc. (ubi fucate recantavit Paulus) etiam si vocatus, præ imbecillitate corpore adesse potuit, sed solo scripto in hunc Paulum. Hac Circulari epistolâ suâ Patres dogmata Pauli perversa, ejusque scelera grandia describunt, quin & Symbolum seu confessio edita, quæ reperitur in actis Concilii III. Oecum. parte 3. Concilii Ephesini cap. 5. post Cyrilli dissertationem de incarnatione. Descripsit illud Forbesius Instr. l. 1. c. 4. §. 15. confer c. 2. §. 4. Arnd. 1076. Huic accessit auctoritas Concilii Niceni, à quo Christus Patri ὁμολογῆται vocatur: imò hoc Concilium in oculis habuisse Patres Synodi Nicenæ, Constantinop. Ephes. & Chalced. rectè judicant, ut ex collatione summarum fidei edita patet.

§. 3.) Quemadmodum igitur Act. 1. & 6. & 15. & 20. v. 17. Apostolorum auctoritate Ecclesia convenit, ita hoc loco sub infideli Magistratu Antiochenæ Ecclesiæ Presbyteri communi Ecclesiæ nomine convocarunt: unde scribunt: Multos quidem etiam ex remotioribus Episcopis literis nostris ad medendum lethiferæ doctrinæ huc vocavimus &c. Sine dubio autem Malchion non postremus fuit, qui se Episcopo suo opposuit, ita ex Concilii sententia ipse disputando Paulum confudit, atque etiam encyclicam communi nomine scripsit, nec simpliciter cum Episcopis, Presbyteris & Diaconis subscripsit, sed plurimis Episcopis qui interfuerunt Concilio, in subscriptione præmissus. (k) Simul itaque hi omnes suffragium decisivum habuerunt

b) Blond. de pr. p. 63. (i) Bulliald. de Lusit. p. 41. (k) Blond. de Episc. p. 206.

runt in damnando, excommunicando, alium substituendo. Ita Zonaras (l) testatur primùm in hoc Conc. damnatum Sanofatenum. Discimus solita olim Concilia non tantùm Romanum, sed æquè alios Episcopos atque Ecclesias de actis suis edocere, quò ita ab iisdem etiam rata acta haberentur, communio & unitas observaretur. (m) Putat non nemo mortuum jam fuisse Dionysium Rom. quando scripta hæc epistola: quod si ita, rectè colligit, Ecclesiam Orientalem olim non magnum cum Occidentali commercium habuisse, quia Concilium isthoc ignoravit Dionysium hinc emigrasse. Antiochiam autem convocatum Concilium pro veteri instituto, quia lis & crimen ibi originem habuit. Quia igitur olim in Synodis jurisdictione *δογματικῆ* exerceri solita, in scio etiam Rom. Episcopo, atque in iis decisiva suffragia tulisse Presbyteros & Diaconos æquè ac Episcopos certum est; euidenter sequitur, potestatem dogmaticam veteres illos Episcopos sibi solis non vendicasse. Certè propter eandem causam omnes convenerunt, eadem suffragia tulerunt, eadem potestate licet ordinis rationem non tollamus, subscripserunt, communèque literas dederunt: planè sicut Sozomenus (n) de Niceno narrat Concilio, ubi ne majus aliquod jus tribuat Episcopis, subjicit idem Sozomenus, *Aderant etiam unà viri differendi periti, qui illis (loquitur de Episcopis, Presbyteris & Diaconis) inter disputandum subsidio erant.* Et (p) *Omnes sacerdotes, qui Nicea congregati fuerunt, suffragiis confirmasse, Filium esse Patri consubstantialem.*

S. 4.) Narrant hi Patres in Circulari sua quanto cum studio atque diligentia antehac Dionysius Alex. & Firmilianus Cappadociæ Episcopus allaborârint in viam reducere Paulum, ne in tam turpem incideret hæresin: postea vivis coloribus vitia depingunt hujus hominis, à quibus num multi ex Latinis Prælati hodie liberi sint, tu videris. Tandem potestatem suam judicandi explicant, & eadem se usos testantur: *Coacti eramus, inquit, illum excludere, & alium Episcopum, qui huic Ecclesie Catholica præset, in ejus locum substituere* &c. ubi particularem Ecclesiam scil. Antiochenam, Ecclesiam vocant Catholicam; adeoque Ecclesiæ Rom. soli hic titulus non convenit. Quæcunque ergo Ecclesia est Catholica, quæ puram & sinceram fidem retinet. Ita hanc suam epistolam quoque inscribunt *Dionysio, Maximo, & omnibus ubicunque in orbe terrarum Collegis, Episcopis, Presbyteris, Diaconis, & univèrsæ ac Catholica sub celo Ecclesie.* Sic Auspicius, Valensis Ecclesiæ Episcopus, *Catholica Ecclesia Episcopus* dictus. (q)

S. 5.) Vi igitur Apostolici mandati ad Gal. 1.8. anathemate, & primùm quidem, ut Zonaras docet præf. in Ancyranum Concilium, fuit percussus, atque ab Ecclesia extrusus: verùm quia Paulus ex Episcopali domo, ejus Ecclesiæ propria, exire noluit: Imperator Aurelianus ea de re rogatus senten-

l) de Conc. p. 285. (m) de Dom. l. 4 c. 8. §. 10. (n) l. 1. c. 16. mibi 17. (p) c. 9. (q) Larrog. de la nature de l'Egl. p. 163. & 166.

An.272 sententiam, sanctissimè quid esset agendum decrevit, nulla confirmatione singulari à Rom. Episcopo petita, neque eidem ullo speciali jure ab Imp. tributo, quidpe præcepit ut domus Ecclesiæ illis tribueretur, quibus Christiani Italiae & urbis Romæ Episcopi per literas tribuendam præscriberent. Si judex & Dominus fuisset Episcoporum Romanus, ecqui Aurelianus alios & æquales illi judices adjungit? Ne verò inscitia Imperatoris quis hoc adscribat, Eusebius dicit, eum *αἰσιώτατα*, convenientissimè, vel, ut Christophorusonus reddit, sanctissimè hoc ita fecisse. Sic demum Paulus summo cum dedecore secularis Imperii ac potestatis auctoritate ab Ecclesia penitus extruditur. (r) Atque hinc primatus & monarchiæ suæ arcem extruere, nec absque fallaci cæmento, satagunt adversarii. Ergo, ait Baronius, *Imperator, licet Ethnicus, Romani Pontificis toto urbe potestatem, agnoscebat.* At textus non dicit, cui Episcopus Rom. adjudicaverit, sed cui Episcopi *ἡ πῶ Ἰταλίαν* (præmittuntur) *καὶ ῥωμαίων πόλιν*, qui per Italiam, & civitatem Romanorum. Æquales ergo, qui Romæ vicini, nec Romani fuere mancipia: imò Romanus Episcopatus limitibus urbis constringitur & includitur. Scilicet Imperator ad preces Romæ oblatas respondebat; unde factum, ut Romanum potius, & alios Italos, quàm Alexandrinum, aliamve remotiorem, arbitros proposuerit. Atque ita suo exemplo docuit, Gentilis licet, quid incumbat Magistratui, ut scil. imploratus in casu necessitatis manum Orthodoxis porrigat eosque defendat. (s) Quare autem ipsum Cornelium non rectè ad ipsum Rom. Episcopum, & quidem solum, ceu judicem supremum, non provocant? Quare Rom. Episcopus acquiescit in hac ratione? scilicet quia externam coactionis vim neque Romanus, neque ullus alius Episcopus, nec totum Concilium habet. Ita neque Imperator tantam Romano uni potestatem tribuit, ut solus esse arbiter posset.

§. 6.) Commentum addunt adversarii, cum ajunt, ideo Imperatorem Italiae Episcoporum etiam meminisse, quia in hac eadem causa Romæ illos convenisse sciverit. At hæc unde habent? Certè hinc Imperator de Sede, vel successione Petri parùm somniavit, sed politicam rationem respexit, quâ Roma & Italia cæteris præferabatur provinciis; sive potius, quia hi ipsi magis noti fuerunt & in sensus incurrerunt. Ergone vi decreti Imperatorii omnes Italiae Episcopi cum Romano Capita erunt Ecclesiæ, quia judicavit, ei episcopalem domum cessuram, quem hi episcopi pro legitimo agnoscerent? at verò ideo proculdubio isthoc ab Imp. factum, quòd suspicatus, rem agi per factionem in oriente, Italos nulli parti addictos, arbitros esse debere. Rectè hinc Spond. §. 4. *Hæc decernebat Imperator, non aliqua erga Italiae Episcopos, vel Rom. Pontificem affectione permotus, &c.* politicam itaque causam habuit. Profectò ad rem Libertas Gallicana (t) *Hoc exemplo concluditur, Cleri-*

cos

r) l. 7. c. 2. Lat. 24. (s) vid. jugulum cause. part. 1. 236. (t) T. 1. p. 338.

cos seu Ecclesiasticos viros, imò totam Ecclesiam Christi subjectam, fuisse legitimo Magistratu (etiam Gentili) ac in rebus quoque Eccles. ejus judicium, sententiam & auxilium non neglexisse. (u) An. 272.

§. 7.) Similis Surtii fallacia occurrit, quando in Tomis Conc. ad Eusebii verba, hæc in margine apponit: *Nota primatum Romanæ Ecclesie.* Quasi verò Imperator præcepisset ut domum occuparet iste, cui Rom. Pontifex eam adjudicasset. Nec minori studio & conatu omnia hæc ad unum Rom. Pontificem Bar. §. 18. detorquere intendit, quæ tamen singula facile per se in fumum & favillas abeunt. (x) Non sine causâ Aurelianum tam Italiæ, quàm Romæ Episcopis hoc committit negotium, atque inter utrosque distinguit, siquidem antea, fatente Marca (y) Synodus Italica & Romana differebant; postea verò, fortassis ex hujus coitionis origine, unam factam purat; at verò vel per literas agere, vel alibi extra Romam convenire licuit, vel utraque pars privatim negotium tractavit: neque enim de ullo Concilio aliter, quàm ex hypothesi aliqua, judicare licet. In hac Samosatani plenaria ejectione meritò Romani Episcopi auxilio haut parùm tribuitur, at non ejus solius, verùm etiam reliquorum Italiæ Episcoporum, dum arbitri constituti ab Orthodoxis steterunt, & pro illis decreverunt. Et quando hæc tandem omnia à Concilii Patribus omnibus provinciis Orthodoxis, significant, non tantùm Rom. Episcopi collatam hanc operam, sed & cæterorum æquè commendant.

§. 8.) *Dionysius* Rom. Episc. evolat ad Dominum. Costero an. 270. *Dionysius P. moritur.* Starav. an. 273. Euseb. in Chron. 280. aliis 269. d. 26. Dec. Sedit an. 6. Caranzæ. annos 6. m. 2. d. 4. Damaso, Plat. Star. An. 9. Euseb. in Chron. & Herm. Contr. annos 9. m. 4. d. 5. Costero. an. 11. d. 2. Star. in tab. an. 13. Fridl. Parisinis an. 11. m. 3. d. 14. Duabus ordinationibus fecit Presbyteros 12. Diac. 6. Episc. 7. Sepultus in cœmiterio Callisti. Duas decretales scripsisse fertur. I. ad Urbanum præfectum utopicum, quâ eum hortatur deligere atque scrutari ut rationabiliter atque sapienter disponat ac judicet ea, quæ illi commissa sunt. Eam vid. T. 1. Conc. ed. Ven. p. 416. & Par. 237. quam jure proferibit Pseudis. præf. p. 68. in tr. à p. 349. Ejus exordium absurdum tale: *Summum bonum est amare amantes se.* Atqui plures impii ita se amant. Cætera inordinata locorum coacervatio atque applicatio. alteram Epist. ad an. 270. §. 2. habes.

Dionysium *Felix* natione Rom. excepit: anno 270. Damaso, an. 273. Starav. *Firmilianus* Episc. ad Concilium tendens in ipso itinere Tarsi vitam finit d. 28. Oct. (z) alii ad an. 270. ejus mortem reponunt, adeoque etiam hoc Concilium citius habitum contendunt. *Succedit Felix. Firmilianus moritur.*

Circa hæc tempora Trecis in Gallia Venerandus passus: vid. Martyrol. & Hospin. ad 14. Nov.

hh

JESU

(u) vid. Hosp. de Mon. p. 128. (x) vid. Blond. de pr. à p. 63. (y) l. 1. c. 6. §. 4. (z) Bar. §. 3. 4.

An. 273.

JESU CHRISTI *Annus* 273.
AURELIANI *Imp. Annus* 3.

Persecutio
IX. al. IIX.

Felicis P. an. 1. Coss. Quietus & Valdumianus: quos ad an. præced. alii referunt. Sub primis Aurelianiannis quieti vixere Christiani, postea Senatorum quorundam instinctu persecutioni subscripsit, sicque IX. aliis IIX. persecutionis causam dedit. Cœpta quibusdam viderur præsentis hoc anno, aliis 277. continuata an. 280. sub Valerio Probo, & anno 283. sub Caro Carino & Numeriano. vid. Euf. l. 7. c. 24. Hanc verò vexationem non persecutionem dicendam, contra Augustinum & S. Leonem contendit Lipstorp. (a) ne ordo persecutionum valde perturbetur. atque ita sub Gallieno, Claudio, Aureliano, Tacito, Floriano, Probo, Caro, Numeriano & Carino, interjectis annis ferè 50. halcyonia fuisse rebus Christianorum concessa.

Ferunt dum Valerianus degit in Galliis, variam exercuisse crudelitatem in Christianos. Eam expertus *Symphorianus* Augustoduni. Martyrol. & Hospin. ad 22. Aug. Bar. §. 9. Illum properantem ad martyrium mater adhortata: *Nate, nate Symphoriane memento Dei vivi &c.* ubi nulla penitus Sanctorum invocatio.

Apud Senonas S. *Columba*. d. 31. Dec. cujus multa narrant miracula Legendæ, quò lectorem remittimus.

De *Parroclo* vid. Bar. §. 3. anni 278.

a) de *Mon. Pap.* p. 68.

An. 274.

JESU CHRISTI *Annus* 274.
AURELIANI *Imp. Annus* 4.

Felicis P. an. 2. Coss. Tacitus & Placidianus. Zenobia famosa & victrix regina ab Aurelio debellata, itaque triumphum Romam abducta. (a)

a) vid. *Sueur* ad an. 271.

An. 275.

JESU CHRISTI *Annus* 275.
AURELIANI *Imp. Annus* 5.

Felix P.
martyr.

§. 1.) Eutychiani P. an. 1. Coss. Aurelianus Aug. II. & Julius Capitolinus. Aliis hoc, aliis præcedenti anno *Felix Episc. R.* sanguinem fudit pro Christo, sicque exemplo aliis prævit. Sedit an. 2. m. 5. Starav. in tab. an. 4. Carranza. an. 4. m. 3. iterum Starav. an. 4. m. 3. d. 15. Plat. & Damaso. an. 4.

m. 5.

m. s. Costero. annos 5. Euf. in Chron. Spond. & Paris. an. 2. m. s. minus uno An. 275. die. Fridl. an. 3. Duabus ordinationibus fecit Presbyteros 9. Diaconos 5. Episcopos totidem. Sepultus in cœmiterio suo, ubi & Basilicam fecit viâ Aureliâ, milliario ab urbe. Ejus memoria d. 3. Maji occurrit. Decretales tres illi affinguntur. I. Ad Paternum Episc. (utopicum tu dic) de vitanda hare-^{Ejus 1. de} si & judicio ac foro Ecclesiastico, inpr. Romano: in ea autem parum sani & ^{cretalis.} falis. Exprimitur T. 1. Con. p. 421. edit. Ven. & 555. ed. Par. Eandem Gratianus aliquoties allegat, quam tamen meritò eliminant & relegant Pseudif. præf. p. 69. & in tr. 353. seq. Cocus à p. 71.

Secunda scripta ad Episcopos Galliæ, de autoritate Judicis Sedis ^{Secunda} Apostolicæ, deque Episcopis accusatis. Vide tractatores modò citatos. In ^{decr.} hac nugatur se cum LXX. Episcopis celebrâsse Concilium, & statuisse, Sacerdotes non esse accusandos, & Missas super memorias Martyrum celebrandas. (a) Sed epistolæ illius ineptias & silentium, quod altum est, de circumstantiis necessariis, & rationum absurditas, & compositionis perplexitas, & historiarum veritas faciliè probant, ea hoc seculo non accidisse. Quis enim credat illos LXX. Episcopos adeò ineptè ratiocinatos fuisse: *Anima martyrum non sunt occisa, ergo nec anime predicatorum & doctorum debent persequi, & à famulatu Dei averti: & per consequens mandamus, ut supra memorias martyrum Missæ celebrentur, ne memoria eorum possit talibus extinguï, aut veneratio prohiberi.*

S. 2.) De hoc negotio Platina: *Felix martyrum gloria consulens, statuit ut quotannis sacrificia eorum celebrarentur.* Similiter Polydorus (b) & addit: *Gregorius postea super eorundem corpora ut sacrificaretur voluit, quod Vigilantius omnino respuendum censuit. Fertur autem Anacleus ejus rei prior fuisse auctor. Ex quo consentaneum est, ut postea Felix & rem divinam ad martyrum memoriam faciendam decreverit.* Bona: (c) *Legem fortassis Felix edidit, ut sine Martyrum reliquiis nullum templum, nullumve altare edificetur.* Confer Grat. de Consecr. d. 1. c. Solemnitates. De hoc Bar (d) *Constitutionem super sepulchra aut memorias martyrum Missas celebrandi, longè ante Felicem I. Ecclesia sibi vindicat: id verò insulse ex Prophetico & symbolico loco Apoc. 6. v. 9. 10. probare intendit, tandemque claudit: Felicis ergo decretum stabilivisse videtur, quod absque scripto Canone simplici traditione servabatur.* Hunc Parisini sequuntur Collectores. (e) Ita ergo novitati fucum illinunt, malèque idolomanitæ semet torquent. Sed fortè tamen antiquitatem prætere non sine ratione videntur, cum ab Ethnico ritu sit profectum ejusmodi anniversaria sacra peragere: vid. Verg. lib. 5. Cic. ad Atticum: & in orat. pro Flacco: Hospinianum cumpr. de Gentilium festis.

S. 3.) Idem Felix I. statuit, *ut nullibi, quàm in loco sacro, & à viris sa-* ^{Missæ ubi} *cris initiatis sacrificium Missæ celebraretur, necessitatem semper excipiens, do-* ^{& à qui-} *bus cele-* ^{brandis.}

hh 2

cente

a) Casalini c. 9. p. 72. (b) l. 6. c. 8. (c) l. 1. c. 19. §. 5. (d) S. 2. Spond. §. 1. (e) T. 1. Conc. p. 554.

An. 275. cente Plat. Permisit itaque, ut aliquando etiam non sacerdotes Missas celebrarent, & in locis non sacratis. Talem necessitatis casum vix admittent hodie Latini. Non modò ergo ordinavit hic Papa, ut celebrarentur Missæ super sepulchra Martyrum (f) sed & dedicandi & inaugurandi templa & altaria mandatum dedit. (g) Alii tamen encænias seu dedicationes Templorum Felici III. alii Felici IV. inscribunt. (h) *Memoria martyrum* dicta olim non tantùm sepulchra, sed etiam ædificia memoriæ causâ extructa, ut liquet ex Aug. l. 2. de C. D. Hinc mos inolevit apud Pontificios supponendi suis altaribus aliquot officula Martyrum, & Deum deprecandi in Canone Missæ nomine Martyrum, missificare in honorem illorum, eorundemve nomine Deum deprecari & propitiare, quod est cultum simpliciter divinum & latriæ, qui in sacrificiorum oblatione consistit, ipsis deferre. At non potuit hic Felix eo gradu promovisse gloriam martyrum, siquidem, ut mox videbimus, ejus demum successor aliquid constituit de eorum sepultura paulò honorificentiori. Adhæc nomen Missæ nondum tunc fuerat natum, nec alia habebant Christiani sacrificia, quàm spiritualia, soli Deo offerenda. Convenisse quidem Christianos in cœmeteriis, adeoque super sepulchris demortuorum quadantenus Eucharistiam celebrasse, & suas celebres agapas, non inficiamur, quia necessitas legem non habebat: sed præcisè S. Eucharistiam celebrandi, & S. Synaxes agendi in memoriam martyrum, consuetudo non inolevit, nisi diu post sedatas persecutiones & pacem restitutam Ecclesiæ. Domatim primi fideles communicabant, vid. Hospin. de fest. Chr. p. 10. circa f. Nec silentio prætereundum hoc loco, in V. T. vel exiguum demortui hominis officulum non modò Templum, ubi sacrificia fiebant, sed alia quævis loca, & ipsum hominem, qui tale quid contigisset, polluere & profanum reddere potuisse: unde extra urbes & hominum habitationes cœmeteria fuerant. Tu cum hisce confer VII. Canonem secundi idololatriæ Niceni Concilii, qui Canon revera docet, antehac etiam scil. in N. T. in templis reliquias Sanctorum non fuisse. Sic legibus XII. tabb. ut testatur Cic. de legibus l. 2. veritum fuerat intra mœnia sepelire. Magna ergo libertate Christiani Romæ usi sunt inter sævas persecutiones.

§. 4.) Itaque auctor quoque fuit hic Felix, ut dicente Polydoro (i) cuncti eo die vicatim feriantur, quo aliquod templum dedicaretur: voluitque ut si de consecratione ignoratum foret, utpote vetustate deletrice monumentorum, denuo consecraretur, affirmans, non dici iteratum, quod factum esse nesciretur. Huc verò ejusdem Polydori votum spectat: *Faxit Deus, inquit ille, ut Pontifices nostri tandem aliquando istos festos dies utiles reddant! quod facient, si minuendos ac castè agitandos curarint.* Tu dic, si penitus illos, una cum superstitione omni sustulerint: vid. Col. 2. 16. adde Hospin. de Templ. p. 444. 452. & 454.

Idem

f) Larrog. de euch. part. 1. c. 5 p. 70. (g) Zimmerm §. 47. seq. Arnd. p. 420. (h) Hospin. de fest. Chr. 161. b. (i) l. 6. c. 8.

Idem Felix eadem Epist. II. *Absente adversario non audiatur accusator; nec sententia, absente altera parte à iudice dicta, ullam obineat firmitatem.* Citatur c. 3. q. 9. c. absente. At nihil minus Inquisitores observant.

Tertia Felicis Epistola ad Benignum Episcopum (quem?) docet errare eos, qui Filium non videre Patrem contendunt, eò quòd Deum nemo vidit unquam. Deinde quoque errare dicit affirmantes Filium minorem esse Patre, quia ille invisibilis, Filius verò visibilis. Proscribitur à pseudis. præf. p. 69. in tr. 362. à Coco p. 71. Præter barbariem & infantiam bona Epistolæ pars, inde ab iis verbis: *Hac verò Apostolorum est via, &c.* ex Lucio sumpta. Mentitur inter alia: à tempore Apostolorum semper dubia & majora negocia terminum à S. Sede Rom. accipere censuisse. ast tempore Concilii Hieros. Sedes Rom. nondum extitit, neque in utroque Antioch. Concilio observata.

S. 5.) Scripsit hic Felix ad Maximum seu Maximinum, vel Maximinianum, siye ad Alexandrinos Epistolam, de Christi divinitate & humanitate, contra Sabellium & Paulum Samosat. cujus vix fragmentum extat in Concilio chalced. act. 1. (k) De hoc ita Blondel. in pseudis. præf. p. 33. *Epistola illius fragmentum exosculor, quia nihil cum pseudo-Isidori quisquiliis habet commune.*

Felicem excepit *Eutychianus* Lunensis Tuscus. (Bar. S. 9. Paris. T. 1. *Eutychianus sit P.* 555. & 569.)

Plurimos martyres tum Romæ, tum in Italia & alibi occisos refert Bat. in annalib. & in Martyrol. atque alii, quos vide, si luber.

k) *Apud Paris T. 1. p. 567.*

JESU CHRISTI *Annus* 276.

An. 276.

AURELIANI *Imp.* *Annus* 6.

Eutychiani P. an. 2. Coss. Aurelianus Aug. III. & Marcellinus.

*Martinus
Tungr.*

Martinus Tungrensis Episc. ordine VII. sublatu8 Baronio ad Martyrol. 21. Junii. Hoc quidpe tempore Alemanni limitanea loca Germaniæ superioris, utpote Moguntiam Wormatiam, Spiram, & Argentoratum in vafere & occupare. (a)

a) *Lehman hist. Spir. l. 1. c. 5. p. 14.*

hh 3

JESU

An. 277.

JESU CHRISTI *Annus 277.*
AURELIANI *Imp. Annus 7.*

Manichæi.

§. 1.) Eutythiani P. an. 3. Coss. Probus atque Paulinus. De *Manete* hæretico hoc anno Annalista noster tractat. De tempore ortæ hæreseos variant sententiæ, ut plerunque in aliis fit ratione scil. ortûs & progressûs. Epiphano anno IV. Aureliani. Cyrillo Car. 6. an. II. Probi. Bedæ sub Tacito. Bell. an. 271. al. 277. Maneten longè à Scythiano Saraceno Philosopho gentili, & ab hærede ejus Terebintho (Budda aliis vocatur) differre ajunt. *Buddam* Manichæi præceptorem faciunt, qui in Græcis disciplinis Empedoclis hæresin secutus, qui duo principia inter se contraria esse dixit, contentionem & amicitiam. E virgine se genitum & in montibus educatum mentitus est, à Dæmone tortus interiit. Manes è Persia in Syriam & Asiam minorem venit, unde longè latèque blasphemias suas disseminavit. Syr. dictus מַנְיַי Mane: Gr. Μάνης, vid. Suidam. Aug. de hæ. c. 46. Epiph. 66. *Cubricus* prius dictus, quasi vacuum dolium ex כּוּבָא & רִיק. (a) quod nomen mutavit, ne servitus ei contumeliæ esset. Malè Urbicum nominat Augustinus. Manes מַנְיַי Chald. est dolium, cui addidit מַנְיַי quasi vitæ dolium. Pulchrè alludent ad μανίαν, furorem & insaniam. Manes etiam Manichæus, Gr. Μανιχαῖος, quod tum adjectivè tum substantivè pro hæresiarcha accipitur. Diverlimodè hoc vocabulum derivant, at certe origine Græcum haut est: nec impedit quòd Aug. dicit, in Græcia discipulos ejus vitantes nomen insaniam (τῆς μανίας) geminata N. litera, Mannichæum, quasi Manna fundentem appellasse. quibusdam à מִנְיַי מַנְיַי hæreticus: eodem sensu à מַנְיַי renuere, negare. Unde מִנְיַי Minæi Judæis ingenere quivis hæretici dicuntur, in specie verò tum omnes Christiani, tum omnes Manichæi. Danæus in Aug. & Buxt. in Lex. ex Epiph. à Chald. seu Babyl. מַנְיַי seu מַנְיַי vas, organum, οὐδὲν. Atque ita cum Cubrico seu Cuba conveniet. aliis à מַנְיַי benefecit. (b)

§. 2.) Persa autem fuit Manes, servus viduæ Persicæ, quæ moriens Maneten hæredem scripsit, ei que non solum opes magnas, sed etiam libros fanaticorum hominum Scythiani & Therebinthi, quorum integram historiam Epiphanius recitat, reliquit. Ex his itaque opiniones suas hausit & sparsit: conf. Euf. l. 7. c. 27. De eodem Eutythius: (c) *Tempore Bahram Bahrami* (Lex. Tal. Buxt. שַׁבּוּר, Schavur, vulgò Sapor) *Persarum Regis filii* prodians *Mani Persa, Manichæorum author fuit, asserens se Prophetam esse.*
qrem

a) Full. l. 2. c. 18. (b) Vid. Lex. Martinii. Goldast. antiq. alam. T. 3. p. 177. & 179. (c) p. 387.

quem prehensum, medium divisit Bahram, capios etiam ex ipsius affectis & sectatoribus 200. capitibus immersis luto occidit. Nimirum quia Manes sub Medici titulo Persarum Regis filium extinxit, ideo carceri fuit mancipatus, inde autem aufugiens venit in Mesopotamiam, quem Regis satellites ubique perquirentes tandem prehensum ad Regem reducerunt, quem ille vivum excoriari, corpus bestiis devorandum objici, & pellem paleis fartam ante civitatis portas appendi iussit. Duo is principia statuit, bonum & malum, *ḳw̄s* & *ḳw̄t*; seu Deos duos, bonum & malum, utrunque tamen æternum? Nunc Christi se genere formam dicebat, nunc semet Paracletum & Apostolum vocabat: Legem & Prophetas abrogabat: animas hominis ex Dei substantia esse: nullo pacto bellandum: omnes bestias rationis esse capaces: Christum phantasma quoddam fuisse mentiebatur. Varia de hoc Augustinus, utpote hoc ipso veneno primum infectus, adi etiam Clem. Alex. Theodor. alios. Tres initio discipulos seu Apostolos elegit, Abdam misit in Syriam, Thomam in Judiam, Herman in Ægyptum: postea emisit XII. quibus caput dedit, quorum consiliis episcopi LXXII. quos hincinde habuit, uti debebant. Inprimis verò in Persia radices hæc secta egit, tum etiam alibi. Metuo autem ne Thomas hic Manichæus multis imposuerit, ut eum pro Thoma Apostolo, qui prædicavit Indis, acceperint. Quidquid sit, Maneten simiam Christi hac in parte fuisse ex recitatis apparet. Nefanda hæc hæresis per Africam, Arabiam & Ægyptum sparsa per CC. annos & ultra grassata fuit, Socrate l. I. c. 17. teste.

Vid. an.
44. §. 27.

§. 3.) Sectatores Manetis etiam *Acouanite dicti*, ab Acouana ejus discipulo: item *Agonista* seu *Agonistici*, quòd se contra gentem tenebrarum, & illius principem Diabolum, perpetuò pugnare suâ vitâ, suisque præceptis dicerent. *Apocarita*, conveniunt cum Gnosticis, animam hominis esse aut Dei substantiam, aut ex Dei substantia, *Brachita* etiam vocati & *Dicartita*. Ex Augustino alii simpliciter se Manichæos appellitârunt, alii *Catharistas*, h. e. puros, rectius *Mundatores* s. purgatores, dicebant enim non licere vesci carnibus, alimenta omnia esse immunda propter mali principii commixtionem, eamque execrandis purgationibus adhibitis purificabant, adeò quidem ut farina, quâ panis pro eucharistia conficiendus erat, humanum semen commiserent dicentes, Semine admixto purificari. Omne juramentum Christianis interdictum: Omnia Ecclesiæ Sacramenta negabant, ab ovorum esu abhorrebant: vid. Aug. hæ. c. 46. Dicti *Macarii* h. e. beati, à sortis felicitate. Ibn. Patrik vel Macaristas, vel Macarios Arab. *Zaddikim* i. justos appellat, qui à reliquis hac nota erant distincti, quòd nec carnem ederent, nec de ulla alia bestia, unde etiam nomen *Alfamecun*, *ἰχθυοφάγων* adepti. Distinguebant etiam Manichæi inter *Auditores* & *Electos*, ut hodie in papatu inter Laicos & Clericos, vel Seculares & Monachos, auditoribus permittebant ali-

quid

An. 277 quid amplius, utpote carnibus vesci, agros colere, & si vellent, uxores habere, quorum nihil faciebant Electi. In variis itaque Latinis similes. (d)

§. 4.) Manes in Persia è carcere elapsus in Mesopotamiæ urbe Caschara cum Archelao loci Episcopo publicam disputationem communi consensu, iudicibus Ethnicis constitutis, iniit, in qua turpiter victus, & mox iterum in vicino vico ab eodem Archelao, præsentè populo superatus fuit (e) quo quidem, & cæteris ejusmodi exemplis nostri probant, in primitiva Ecclesia Apostolos & Episcopos, virósque doctos sæpe coram populo de controversiis Eccles. disceptasse, & iudicium populo detulisse, ut apud Clementem 1. & 2. Recognitionum ex pacto coram populo disputasse feruntur Petrus & Simon, dicentes: *Populus in unum congregatus sit iudex de disputatione nostra.* Ecquidni verò etiam in dogmaticis ac gravissimis fidei capitibus iudicium populo deferri debeat, utpote quem Deus non destituit donis suis, eique salus æquè curæ esse debeat: ubi tamen directionem atque institutionem doctorum contemnere neutiquam debet. Syro autem sermone habitam & scriptam esse hanc disputationem Hier. in script. Eccl. in Archelao, postea verò Græcè versam testatur. Archelai hujus memoriam d. 26. Dec. celebrant. Varii autem alii impuram hanc hæresin impugnârunt, de quibus Bar. §. 46. Spond. §. 14. Draudius, alii. ut verò plerique hæretici, ita & Manichæi scripta supposuerunt & pro sacris venditârunt. Apostolorum nomine conscripsisse falsas historias fidem facit Augustinus libro de fide contra Manichæos. Varii insuper ejus discipuli fuerunt, qui illius hæresin propugnârunt, utpote Faustus Manichæus, Felix, &c.

§. 5.) A Scythiano, ut jam monuimus, vel potius ex libris ipsius, atque à *Therebintho*, quem Buddam etiam vocant, Manes insaniam suam hausit, qua occasione Blondellus (f) probat Presbyteros eosdem olim fuisse qui Episcopi, ex Epiph. hæ. 66. dum ait: *Scythianus Arabs Manetis fons, ab Hierosolymitanis, Noëtus Asianus ab Ephesinis Presbyteris confutati sunt.* Ibidemque corrigit Epiphanium, quòd Scythiani turbas in Apostolorum ætatem confert. Itaque à Presbyteris seu Presbyterio Hierosolymis Scythianus advocatus, examini subiectus, convictus & hæreseos damnatus fuit. Sic Libellus Synodicus ad an. 277. Mesopotamicam Synodum facit, collectam ab Archelao Carcharorum vel Cascharæ in Mesop. Episcopo & Diodoro sacerdote contra Manem infernalem, & Diodoriadem Presbyterum. Atqui plebs etiam interfuit & gentiles iudices. Ergo Manichæi primò non ab Episcopo Rom. iudicati & damnati fuerunt.

*Timæus
fit Ant. Ep.*

§. 6.) Defuncto Domino, post 5. annorum Sedem in Ecclesia Antiochena, *Timæus* succedit. (g) alii ejus discessum ad an. 275. rejiciunt.

d) Vid. Chemn. Conc. Tr. p. 793. Rossium, alios, in pr. te Sueur ad an. 277. (e) Bar. à §. 13. (f) De Episc. p. 199. & 200. & 289. (g) Bar. §. 47. Spond. §. 15.

JESU

JESU CHRISTI *Annus* 278.TACITI *Imp. Annus* 1.

Eutychiani P. an. 4. Coss. Paternus & Probus II. Eo ipso tempore quo *Aurelianus* movere arma in Persas constituit, edicta de persequendis Christianis renovat, quem tamen Regum Rex ab executione prohibuit, dum enim inter Byzantium & Heracleam minatur uni ex præcipuis suis Mnestheo nomine, ab eodem præventus, auxilio aliorum conjuratorum interficitur, in Christiani sanguinis ultionem. Post menses VII. ei tandem *Claudius Tacitus* succedit. Is quia ex celebris scriptoris Taciti prolapia originem se ducere agnovit, proinde mandavit, ut historia ipsius studiosè in Bibliothecis asservaretur, & magno numero describi præcepit. Et tamen impedire non potuit, quò minus plures ejus libri perderentur. Idem Imperator statim ad omnes provincias datis rescriptis, persecutionem Christianorum ubique cessare jubet. Ingens Romæ gaudium, quòd Imperatorem eligendi cura & potestas ad Senatum rediisset. Volunt tamen alii, oblatam quidem à militia potestatem Senatui, verùm non perpetuam, neque acceptasse Senatum, quia metuerit, ne fortè displiceret à se electus.

JESU CHRISTI 279.

PROBI *Imp. Annus* 1.

Eutychiani P. an. 5. Coss. Tacitus Aug. II. & Fulvius Æmilianus. Tacitus Tacito mense Imperii VI. in expeditione Mœotica vel interemptus, vel ut alii volunt, morbo interiit, quem mox germanus *Florianus* imperium invadens sequutus. Post quos omnium suffragio. *M. Aurelius Valerius Probus*, è Pannonia oriundus fuit electus, virtute & merito egregius, unde ejusdem quoque electio grata fuit Senatui. Aliquandiu pace quoque gavisa Ecclesia sub hoc Imperatore, aversus autem à Magistratibus, Christianis in sensissimis, tum etiam ab impuris hæreticis Manichæis.

Germani inpr. Thuringi, Romanos cis rhenum fundunt. (a)

a) Chron. Franc. contin. p. 15.

An.280.

JESU CHRISTI *Annus* 280.PROBI *Imp. Annus* 2.

Eutyhiani P. an.6. Coss. Messala atque Gratus. Gallias à barbaris liberat, pacemque Christianis concedit.

An.281.

JESU CHRISTI *Annus* 281.PROBI *Imp. Annus* 3.

Eutyhiani P. an.7. Coss. Probus Aug. IV. & Tiberianus. Sarmatas in Illyrico debellat. Creverat quidem Ecclesia tempore pacis sub hoc Imp. Antiochiæ tamen *Trophimus*, *Sabbatius* & *Dorymedon* sublati reperiuntur d. 19. sept. (a) eò quòd avertere ab idololatria seu ab Apollinis cultu cives studebant.

a) Bar. §. I.

An.282.

JESU CHRISTI *Annus* 282.PROBI *Imp. Annus* 4.

Eutyhiani P. an.8. Coss. Probus Aug. V. & Victorinus. Gothos in Thracia, & latrones Isauros domat, Blemias subigit, cum Parthis & Persis pacem componit. Franci in vindictam suorum in Galliis interemptorum variè in Romano Imperio grassantur.

An.283.

JESU CHRISTI *Annus* 283.CARI *Imp. Annus* 1.

§. I.) Eutyhiani P. an. 9. Coss. Carus & Carinus. *Probus* Imp. duobus filiis Carino & Numeriano coadjutoribus renunciatis, spectaculo etiam exhibito, in Persas proficiscitur, eosque vehementer affigit, unde Persarum dictus Imperator, ipse tandem apud Sirmium à militibus interimitur,

tur, (a) & M. Aur. Carus illi sufficitur. Accensa fuit persecutio sub Im- An.283.
perio Cari ejusque filiorum. Antiocheno Episcopo *Timao* sublato *Cyrellus*
substituitur. (b) In eadem Ecclesia Presbyter fuit *Dorotheus*, natus Eunu- *Cyrellus*
chus, unde juxta can. 1. Conc. Niceni Clericus fieri potuit. Græca & He- *fit Antioch*
bræa fuit doctus, Eusebii præceptor. (c) Imperatori Ethnico charus propter *Ep.*
eruditionem, ab eoque in familiam suam ascitus, & præfecturâ purpuræ tin- *Dorotheus*
genda Tyri honorificè donatus (d) tandem ad martyrium raptus à Juliano *Presb.*
annos natus 105. (e) alii 107. ponunt. Hinc Ecclesiasticos obire posse munia
politica contendunt. At hi principales in Dorotheum favores præcessisse
ejus ordinationem ad Presbyteratum nostri respondent. Ita Ambrosius à
profana præfectura ad Episcopatum fuit evectus. Neque etiam singulare &
extraord. exemplum universaliter concludit: pone cum ad probationem &
consensu cœtus fidelis, in bonum & salutem totius Ecclesiæ noluisse Impera-
tori hoc denegare, ira ut vel alium ceu vicarium habuerit, vel officio Eccle-
siastico cesserit, & aliis quoque idoneis id reliquerit, saltem ut hac ratione
consulere Ecclesiæ rebus posset. Meritò Sixtus Sen. (f) & cœteri errasse
judicantur, qui Tyri Episcopum fuisse dixerunt, cum ex Eusebii sententia
Tyrius quidem fuerit, at non nisi Presbyter Antiochenus. Adi omnino Lam-
bec. Bibl. T. 3. p. 49. f. seq. item à p 173. & 231. ubi etiam Baronius cor-
rigitur.

§. 2.) Plures autem Dorothei in historia occurrunt nec ignobiles:
Nicomediensis cubicularius Diocletiani, à quo etiam propter veritatem la-
queo fuit strangulatus. (g) Plures Martyria subiere, de quibus Martyrol. &
Menologia. aliqui Monachi seu Eremitæ. Eremita Thebanus, de quo Tri-
part. (h) fortè quem alii Archimandritam nominant; vide Palladium in
Lausiacis. (i). At de quo hîc, Edessæ in Syria sub Juliano martyrio corona-
tus. Hunc ergo auctorem *Synopseos* non esse Baronius cum rationibus neg- *Synopsis*
gat, tum quia in Græcorum Menologio auctor scripti Romæ & Latine qui *Dorothe.*
dem illud edidisse asserit, tum quia accuratissimus Hieronymus, nullam pro-
sus de eo mentionem facit, nec & Eusebius, Gennadius, Trithemius. Ad-
stipulatores habent Gerh. Arndum, cœteros. Eum Tirinus ad an. 363. collo-
cat. Plenam esse, illam *Synopsis* narrationibus fictis & mendacibus ipse Bel-
lar. & Bar. (k) & Possevinus asserunt. Mendacia ejus multiplicia ordine
recenset Blondel. de Episc. à p. 104. Alterius cujusdem abbatis esse hoc
opusculum, ita inscriptum in Vaticano se legisse idem Baronius in Martyrol.
R. ad nonas Junias ait. Dorotheum à tam acri censura excusat de Dominis
(l) & cum Coco (m) atque Riveto (n) spicula in eosdem retorquet, dum
Bellar.

a) Vid. Rupert. hist. Univ. 388 i. (b) Bar. §. 9. (c) Euf. l. 7. c. 26. Gr. λβ'. Niceph. l. 6.
c. 32. (d) Idem Euf. l. 8. c. 1. Sicut ad an. 283. p. 267. (e) Idem c. 6. Gr. ε'. Martyrol. §. Junii.
(f) Bibl. l. 4. (g) Euf. l. 8. c. 6. (h) l. 8. c. 1. (i) c. 36. & 97. item c. 1. p. 15. (k) An. 33 §. 40.
& an. 45 §. 44. (l) l. 4. c. 1. §. 3. (m) à p. 224. (n) Cit. s. l. 3. c. 3.

An. 283. Bellarminus (o) conatur ex hac synopsis probare, Petrum Episcopum Romæ fuisse, qui tamen libro de Script. Eccl. hujus tam fabulosi libri non meminisset, nisi vidisset à multis citari & magni fieri. Bellarminum etiam Batonius atque ceteri insequuntur, quibus familiare, eundem authorem modò approbare & in cælum evehere, dogmata inde sua stabilire, ubi favere videtur: modò sibilis excipere, diris devovere & execrari illum eundem, ubi ipsis adversantem invenerint. De hoc scripto vid. Bibl. Patr. ed. Bas. præf. p. 10. & in opere p. 195, ad 368. in edit. Paris. T. VII. col. 91. Agit autem illa Synopsis de vita & morte Prophetarum & LXX. discipulorum, ut & XII. Apostolorum. Alius Dorothei sermones XIX. Græci, cum vitis S. Patrum, Antonii, Sabba Junioris, Euthymii, Athanasii: & de martyrio Sanctorum Eustratii, Auxentii, Eugenii, Mardacii, & Orestis, Græcè in Vaticana extant. Et Dorothei Patris S. liber quidam Græcus, & alius de dilectione, & doctrinarum capita 21. item opus monasticum: omnia Græcè.

§. 3.) Circa hæc tempora *Eusebius* & *Anatolius*, Laodicæ Syriae ordine Episcopi fuere. (p) Ex quibus *Anatolius* natione Alexandrinus, in S. & profana literatura tinctus, scripsit insigne volumen de Pascha & de arithmetica institutione libros X. (q)

*Euty-
chianus* P. 70.
liber.

In primis etiam Romæ grassatus fuit persecutionis æstus, unde *Euty-
chianum* P. abripuit. Bar. §. 4. Martyrol. ad 8. Dec. Sedit an. 1. juxta Carr. at an. 1. m. 1. d. 1. *Damaso*, quem *Platina* sequitur, addens, esse qui scribant, eum an. 8. m. 10. in Pontificatu vixisse. Annos 9. m. 6. d. 9. Costero. annos 8. m. 5. *Starav.* in tab. an. 9. *Veroni* an. 8. m. 6. d. 10. *Aux Estats* an. 8. m. 6. d. 24. *Parifinis* an. 8. m. 5. & dies quosdam. *Euf.* in Chron. & hist. ei octo duntaxat menses dat. Sepultus in cœmiterio *Calisti*. Quinque ordinationibus fecit Presbyteros 14. Diaconos 5. Episcopos 9. Duas Decretales scripsisse perhibetur, quas recenset T. 1. Conc. ed. Ven. à p. 426. ed. Par. à p. 570. utraque testimoniorum ad rem minimè pertinentium congeriem continet. Prior scripta ad *Johannem* & omnes Episcopos *Bœticæ* provinciæ adv. *Paulum Samosat.* quâ docet, Christum salva proprietate utriusque naturæ, verum Deum, & verum hominem existere. Jure eam rejicit *Blondellus* in *Pseudif.* præf. p. 69. in tract. 365. - 370. Prior & potior illius pars Epistolæ ex *Hilario de Trinitate* delumta (r) Ibi: *Unum hoc immobile fundamentum, una hæc felix fidei petra, Perri ore confessâ: Tu es Christus* &c. Ecclesiæ igitur *Petra* fides est, juxta *Papam R.* Ergo non *Pettus*, multò minus successores.

*Prior ejus
Decretalis.*

§. 4.) Ib. Constituit, ut hæc species, quas non licet offerri in altari, simpliciter à sacerdotibus domi benedicerentur: utque fabæ tantum & uvæ, & cœtera, quæ Apostoli constituerunt, super altare offerantur. De his ita *Platina*, *insistit ut in altari frugibus benediceretur, maxime verò faba & uva.* Horum igitur author *Euty-chianus*. At neque hodie amplius in Ecclesia

Rom.

o) de Rom. Pont. l. 2. c. 4. (p) Bar. à §. 10. (q) *Erif.* (r) vid. *Cham.* T. 2. l. 13. c. 21 §. 4.

Rom. in usu. Contra Manichæos institutam hanc benedictionem ajunt (s) An. 283. qui à mali principio creaturas omnes exortas, ideoque execrabiles esse dicebant atque iisdem maledicebant. Resp. 1. Altaria, quorum hîc mentio fit, Eutychniani ævo adhuc nulla erant materialia, ut ex Origine & aliis demonstratum ivimus (t) 2. Ritus consecrandi fruges novus est, Mosaicus, non Christianus. 3. Superstitio est, si nonnisi à sacerdotibus benedici posse fruges, idque vel in Templo nonnisi, vel in domo sacerdotis putentur. (u)

Ita hunc Papam 342. martyras sua manu sepelivisse dicunt. At quomodo hoc concesserunt Judices Ethnici, ut corpora martyrum honorificè ab hominibus ejusdem confessionis sepelirentur: Adde quòd videatur hoc infra dignitatem Episcoporum Rom. Certè hodie non imitantur, sed iudices & inquisitores agunt. Insuper jam antea dudum vigeant, ut ipsi prætentunt adversarii, inter Ordines Eccles. Ministri ad id officii genus speciatim destinati, quos Ignatius, aut quisquis ille sit, in Epist. ad Antiochenos (x) *νομιωζες* i. e. laborantes nominat; revera autem, iudice Mestræo, notis ad Ignatium, Sandapilarii erant.

Ejusdem furfuris videtur, quod de Eutychniano adjicitur, constituisse ut nullus fidelium martyrem sepeliret sine dalmatica, aut collobio purpurato i. e. tunica sine manicis (y) at sanè illa tempora sævientis persecutionis has curas Episcopis non permittebant, neque omnibus fidelibus sumptûs, tantum abest ut de vestiendis mortuis aliquid speciatim eximius Christi testis, circa ejusmodi nugas & histrionica, vestiendos scil. mortuos, occupatum fuisse credamus. Ergo sanè sepeliebantur olim martyres.

§. 5.) Altera Decretalis Episcopis Siculis, ubi accusationis ordinem in *Alterâ Decret.* negociis Eccles. præscribit, & ad fidem atque pietatem hortatur: conf. Grat. 2. q. 6. non ita. & 1. q. 8. Quisquis ille & 3. q. 4. nulli unquam. eam decollat Pseudis. præf. p. 69. in tr. 370. seq.

Inter alia de potestate clavium: *Dominus in Evangelio potestatem Apostolorum, eorumque successorum annuncians ait: quorum dimiseritis peccata &c. id est, ait ille: quibus Ecclesiam interdixeritis, nisi reconciliati per satisfactionem fuerint, ipsis & janua regni cœlestis clausa erit.* Adeoque potestatem excommunicandi, seu excludendi à communione Ecclesiæ intelligit: proinde nihil aliud, quàm quod Matth. 16. Petro dat: ita ut parem potestatem omnes acceperint.

Ib. Quid absurdius quàm quum dicit: *Non tantùm Ecclesiasticas, sed & politicas leges prohibere recipere seu admittere accusatorem contra Christianum religiosum, si is accusator contempni, aut neglecti habeat religionem Christianam.*

s) Bar. §. 15. Paris. T. 1. p. 570. (t) Zimmerm. §. 46. (u) Novis. Mol. l. 3. s. 5 Hospiz. de Templ. 465. (x) pag. 96. (y) Bar. §. 16.

An. 263.

Alia decreta.

S. 6.) Alia in super decreta ex Grariano & aliunde Eutyichiano tribuuntur, ubi tamen hæc additur cautio T. 1. Conc. ed. Ven. *Si in ipso Eutyichiani nomine error non est.* Unde certè ipsi certi non sunt. 1. *Non obediendum Episcopo, qui pro hæreticis Missam canere jubet.* 11. q. 3. Si quis, ubi addunt Collectores MORTUIS, quia pro vivis & aliis malis etiam speciali oratione licitum sit orare. At verò mortui à solo Domino judicandi, & jacebit arbor prout cecidit. 2. *Abbatissa præsumens velare virginem, vel viduam, excommunicetur.* 2. q. 2. statuimus ut. Ast tunc nec Abbatissæ erant, nec aliæ monasticæ. 3. *Fidelium consortio careat, qui pœnitentiam perjurii agere noluerit.* 22. q. 1. prædicandum. 4. *Membra detruccans, domos incendens, absque judiciali auctoritate, excommunicetur.* 23. q. 8. si quis membr. Rectè hîc M. Ant. de Dom. (x) infert: Coactionem in Ecclesia veram nullam esse, quia in Ecclesia nullæ sint pœnæ corporales, quidpe eas solus politicus Magistratus infert. 5. *Si quis gentilis gentilem uxorem dimiserit ante baptismum; post baptismum in potestate ejus erit, eam habere, vel non habere.* 28. q. 1. si quis gent. 6. *Et infidelem discedentem fidelis sequi non cogitur.* Grat. ib. Confer 1. Cor. 7. 10. seqq. 7. *Synodale juramentum, quod Episcopus à parœcia censoribus seu testibus exigit.* 35. q. 6. Episcopus in Synodo. Antichristianismum & monarchiam penitus sapit, quæ tunc temporis alienissima fuerat. 8. *Ut malum ebrietatis vitetur.* 9. *Quod Episcopi & Dei Ministri ebrietate non debeant gravari.* 10. *Quales persona sacerdotum epulis interesse debeant.* (a) 11. *Clericis cedant primitiæ.* 3. Decr. tit. 30. de decimis. c. 1. conf. Polyd. l. 9. c. 24.

Offeritorium.

S. 7.) Offeritorium quoque instituisse nonnulli putant. De hoc Platina: instituit ut in altari fruges benedicerentur. Benedictione opus esse Paulus docet 1. Tim. 4. 4. Christi exemplum Matth. 14. 19. Marc. 8. 6. seq. Idem concedit Marsilius Columna hydragiol. S. 2. c. 2. S. 14. qui etiam benedictionem lactis & mellis refert ad Concilium Afric. anni 254. Hæc ita se habere nostri docent: Cum initio prædicationis multi ex Gentibus convertebantur, & quòd à teneris assueverant epulis & libaminibus, assuetis difficulter ex integro renunciabant, proin Eutyichianus infirmioribus non nihil tribuendum arbitratus concessit, ut cibos ac vina in cœtum Sanctorum inferrent, quibus mox benedicebat, ut illis vel privatim uterentur, vel in refectio-nem pauperum erogarent. Quod veteres Christiani Apostolis proximi, *stipem jacere dicebant*: item *Agapam celebrare.* Sanè & panis & vini oblatione etiam Eucharistia celebrabatur. Unde probamus, communi seu fermentato pane olim usos. Varia autem genera in commune ac in fidelium solatium offerebantur, hinc pecudes oblatas Gregorius in Dialogo scribit. A ditioribus autem præter pecuniam, etiam pretiosa offerebantur: & nomina eorum, qui liberaliter contulissent, coram Ecclesia Diaconus recitabat. Extra septa seu cancellos mensæ stabant Diaconi, oblata à populo accipien-

165,

x) l. 5. c. 2. S. 35. (a) conf. Dalla. de culis Lat. l. 3. c. 3. S. 3.

tes, quæ Presbyter demum offerebat Domino. Ex hoc autem ritu in Missis An. 283. remansit offertorium, de quo alibi, inpr. Dallæus de cultu Lat. l. 9. c. 9. Usus Agaparum, item stipes seu oblatio pro pauperibus Apostolicus est: hic vero ritus postea in abusum translatus, vel ex cultu Levitico ortus, ubi dicitur: *Non appareat ullus in conspectu meo vacuus*, de quo dist. 3. de consecr. c. omnis &c. 10. q. 1. c. quia Sacerdotes. & c. 16. q. 1. c. statuimus: vel ab Ethnico ritu, prout jam ostensum. Non minus innumeræ superstitiones circa benedictionem exortæ: ita benedicenda templa, altaria, vasa sacra, vestes sacræ, cœmiteria, cingula, arma, enses, vexilla &c.

§. 8.) Eutychiano post 9. al. 11. dierum vacationem successit *Cajus* Cajus fit P. seu *Gajus*, natione Dalmas, ex genere Diocletiani, si fides Damaso.

Carus Imp. Ecclesiam Thessal. immunem fecit à tributo (b) unde favisse ipsum Christianis apparet, nî fortè alia politica ratio in causa fuerit. Hinc sub Numeriano, licet vivente Patre, Eutychianus, & alii hincinde passi.

b) Bar. ad an. 284. S. 5.

JESU CHRISTI *Annus* 284.

CARINUS &

NUMERIANUS à Bar. à Spond. autem

DIOCLETIANI *Annus* 1.

§. 1.) Caji P. an. 1. Coss. Carus II. & Numerianus. Caro in expeditione Persica extincto (a) duo filii succedunt *Carinus* & *Numerianus*. Numeriano autem in Oriente ab Arrio Apro socero ac prætorii præfecto deleta, ut ipse regnaret, *Aurelius Valerius Dioclesianus*, obscuriss. loco natus, ab exercitu substituitur. Carinus biennium adhuc in Occidente habuit imperii habenas. Morum autem turpitudine atque arrogantia laboravit Carinus, unde Senatûs in se odium concitavit.

Imperatoris virtutibus satis fuerat instructus Diocletianus, sagacitate, prudentia, industria, robore, liberalitate. *Jovius* dictus, quasi Jovis naturæ accedens, qui mereri bene de hominibus studet. Severus tamen etiam erat, crudelis & sanguinarius, unde ejus regnum à sanguine cœpit, & toto Imperii tempore copiosus sanguis fusus: hinc etiam crudelem & diurnam in Christianos persecutionem indixit.

Hoc anno ad 29. Aug. *ara Diocletiana* initium faciunt, quia is subla-

a) Sneur pag. 269.

An. 284. ta priore observatione, quâ in orbe Rom. de Consulibus & Imp. nominibus tempora signabantur, edicto cavit, ut anni impofterum à primo principatus sui anno numerarentur; quæ quidem supputandi ratio duravit annos 248. usque ad annum Christi 532. (b) quo Dionysius Exiguus noluit annos numerare ab imperio persecutoris, introductâ Epochâ ab Incarnatione Christi. Cœterum Æra Diocletiani appellatur etiam *æra gratiæ*, *æra martyrum* & *æra Coptitarum*, *Coptica*, *Koptica*, à Copto Ægypti op. ubi ut & in reliqua Ægypto, crudeliter persecutus Christianos Diocletianus. Coptitæ Ægyptii Christiani, ab eodem op. quod in Thebaide fuit, hinc etiam educta Thebæa legio sub duce Mauritio: vid. Plin. l. 17. c. 5. insigne mercium emporium. Ignatio terra Kopti. Hæc æra Arab. *Taarich Alschoboda*, *ἐποχὴ μαρτύρων*; aut *Taarich Alschoboda attaharim*, æra martyrum mundorum. Arabes eam *Taarich Alkobe*, æram Koptitarum appellant. Hinc illustis Coptitarum Liturgia, quam Missam vocant. (b) Coptica itaque æra dicta à gravi persecutione in Ægypto, & insigni martyrum patientia, quâ hostem vicerunt, & religionis pomœria propagarunt.

Coptita.

*Æra. E-
pocha &c.* S. 2.) *Æra* i. q. *ἡμερομῆρας*, numerus, computum. *Epocha*, *ἐποχὴ*, inhibitiio, retentio; ab *ἐπέχειν*, sistere, renovari, cohibere. Est certa mensura, in Astronomicis quidem cœli locus certus, lineâ monstratus, à quo motus numeratur; in Astrologicis verò est temporis principium certum & illustre, per annos, menses & dies. In Philosophicis est assensionis retentio, quâ *οὐκ ἐπιτρέψκειν* de omni re dubitandum docuerunt: vid. Cic. offic. l. 1. Æram Scaliger (c) τὸ κρόνου βρον καὶ τὸν κεραυλισμὸν notare contendit, postea pro quovis ratiocinio & numero sumi. Ita Poldus (d) Æram partem moneræ esse vult. Nonnus Marcell. ex Lucilio l. 29. item Cælius Rhodig. (e) per Æram actus insignis intelligitur: ac inpr. etiam annus. Sic H. פרוט & Arab. צרה, quæ sumuntur pro numero subjecto millenariis. H. לפרוט הקטן. uti præfens annus 674. Æra autem hodie consuetudo mala æras vocat. Aliis æræ vox inde corrupta, quia Hispani, cum ipsis admodum salutare esset Augusti Cæsaris Imperium, curarunt ut rerum actarum annos ab Aug. repeterent. e. g. Acta sunt hæc Toleti Kal. Martii. A. ER. A. CL. i. e. Annus erat Augusti 150. Tabelliones autem unam vocem fecerunt Æra. Sunt qui Heram vocant h. e. Monarchiam, quæ corrupta vox Hispanica est. Sic Hera Cæsaris est ipsius Monarchia. De nostra i. e. Dionysiana Epochâ Beda Computi cap. 17. item Spanhem. Dub. Evang. part. 2. dub. 1. §. 3.

S. 3.) Epochâ anni Juliani incipit à correcto Calendario Julii Cæsaris operâ, quod reformatum anno 1582. à Gregorio XIII. inde æra audit *Gregotiana*, *Lisliana*, & *Claviana*. De multiplici præterea anno seu æra vid. Demster.

(b) Bar. ad an. 527. §. 71. & Spond. §. 8. referunt: conf. Suetor ad præf. an. (b) vid. Bonam l. 1. c. 9. §. 5. 6. (c) de emend. T. l. 5. p. 236. & l. 7. p. 313. (d) in Nemauso p. 111. (e) L. Antiq. VI. c. 2.

Demster. antiq. Rom. l. 4. in paral. Micræl. hist. l. r. S. r. not. 8. De tempo- An. 284.
 re Astronomico, ubi de anno lunari, solari, tropico, Alsted in Encycl. atque
 alios vise. Modus numerandi apud Græcos per *Olympiades* fuit, qui per no-
 tas suarum literarum numerum notabant. Apud Romanos primùm per *lu-*
strum, quod quinto quoque anno notabatur: deinde per *clavos*, qui idcirco
annales vocantur; aut per Consules id fiebat. Clavi enim in pariete ædis
 Jovis, ea parte, quâ erat Templum Minervæ, in singulos annos figebantur.
Indictio, ἰνδικτιὼν, est systema constans ex tribus lustris Rom. h. e. annorum
 Julianorum XV. Constantino M. auctore. Indictio ab indicendo, sumitur
 1. Pro onere seu munere subditis indicto: initio quidem imperatum pro-
 ut publica necessitas, vel utilitas postulabat, postea cœperunt esse anniver-
 saria. 2. Spatium temporis, quod erat trium lustrorum seu quinquenniorum.
Lustrum, Romanis est systema annorum IV. Julianorum, quorum ultimus
 est dierum 66, absolutorum. Omnis autem periodus à Latinis dicta *lustrum*,
 ut quinquennium, quadriennium &c. ita solis *lustrum*. Propriè tamen *lu-*
strum est quinquennium absolutum, à luo, ut *flustrum* à fluo. Exitu enim
 quinquennii, antequam Censores Magistratu abirent, mancupes & redem-
 tores publicorum populi Romani vestigalia cenloribus luebant. Ideo à
 luendo i. à solvendis vestigalibus, quod Servii Tullii VI. Rom. Regis insti-
 tutum esse perhibetur.

S. 4.) Alii non à luendo, sed à lustrando trahunt, quòd quinto quo-
 que anno Censores bini crearentur, qui censum populi agerent, ac solutis
 tributis sacrificia fieri curarent, lustrandæ i. e. purgandæ civitati. Ideo *lu-*
strum ad λῦσις, lavo referunt: quia propriè sacrificium, quo expiatur popu-
 lus quarto, vel quinto quoque anno. Meton. tempus IV. annorum. Du-
 plex quidpe *lustrum*: Julianum Gr. *Olympias*, 4. annorum: & Roma-
 num V. annorum. Est insuper *lustrum* spelunca, quòd minimè sit purga-
 rum, ut volunt: item Ganèum, quòd crebræ ibilotiones. Quate *lustrum* an-
 tiquitus *Indictio* erat pensionum, quæ quinquenniis vertentibus fiebant:
 deinde i. q. *Olympias* (f) sunt autem *Olympiades* celeberrima Græcorum
 Epocha, ab *Olympiacis* ludis sic dictæ, hi verò à templo & campo Jovis O-
 lympii. (g) Et quia celebrata *Olympias* quarto quoque anno, tetraeteris
 dicta: ab eo verò, quòd quinto anno in orbem redibat, pentaeteris. Instau-
 rator horum certaminum est Iphitus, à quo anni Iphitæi, qui annorum Olym-
 piadum collectio, ut annus primus *Olympiadis* undecimæ est annus 41.
 (h) *Olympionices*, victores certaminum ad *Olympia*. (i) Ad morem Græ-
 corum Nero quinquennale certamen Romæ triplex instituit, gymnicum
 (ἀγῶνα γυμνικόν) equestre & Musicum, quod Neronia appellavit (k) cœte-
 rum

f) de quibus vid. Diod. Siculum, Scal. de Emend. Temp. l. 7. Polyd. l. 2. c. 13. (g) Ho-
 spin. de festis Gent. item 2. Macch. 4. 18. (h) vide Acidaliū in Paterculium l. 1. c. 8. (i) Hero-
 dot. l. 5. (k) Sueton. in Ner.

An.284. rum in parietibus Templorum clavis figebatur annorum index, inde clavi annales. (1)

§. 5.) Sumuntur Epochæ apud Chronologos ab insigni eventu, ut à diluvio; vel à loco nobili, ut à templo Solomonis; vel ab initiis illustrium Regum, ut à Julio Cæs. vel ab instituta Religione & ceremoniis, ut à Paschate; vel ab aliis circumstantiis insignibus Ecclesiasticis & Politicis. Hinc Epochæ est I. Universalis vel particularis, & II. Ecclesiastica & sacra, vel politica & profana. Adeoque illustris est terminus Epochæ, seu illustre temporis initium & principium, à quo reliqua tempora, anni, menses, dies, retrò citròque in antecedentia & consequentia numerantur: alias appellatur Titulus, index, radix, æra temporis. Scal. l. all. & ex eo Jo. Janus Suaningus Ripensis in Chronol. Danica. De ætis variis Helvicum, Calvisium, Bucholz. atque alios Consule Chronologos. Illustris æra Danica est, quam illi vulgò vocant *Arisds tiid*, de qua Suaningus laudatus, item Glossarium Juridico Danicum Osterfonii pag. 37. Porro Dynastia Chronologis est insignis regni mutatio, seu quoad familiam, seu quoad politiæ formam & administrationem.

§. 6.) Continuârunt hoc anno persecutiones in diversis provinciis. *Martyres.* Sublati *Victorinus* cum sociis in Ægypto: Martyrol. & Hosp. ad 25. Febr. Bar. §. 10. ubi notatu digna quæ de *Dioscoro* referunt, dum scilicet in crypta cœtui fidei Verbum Dei annuntiaret, exitum à Gentilibus obstructum, omnesque fame enectos fuisse. En loco Templi Cryptam!

Romæ etiam graviter sævierunt, unde veritatis testes ex ipsis Senatoribus occurrunt, quos inter *Marinus* & *Chrysanthus*: vid. 25. Oct. Bar. §. 6. item Breviarium Rom. Sueur ad hunc an.

Polycarpus Presbyter Romæ. 23. Febr. Bar. à §. 13.

Marcus & *Marcellianus* fratres: Bar. §. 11. Martyrol. & Hosp. ad 18. Junii.

Maurus: ib. 22. Nov. *Diodorus* & *Marianus*. ib. 1. Dec. Bar. §. 7.

Hilarius & *Tatianus* Aquilejæ. 16. Mart. Bar. §. 9.

Thalaleus cum sociis, Edeffæ in Syria. 20. Maji. Bar. §. 10.

Pelagius Constantiæ in Gallia. 28. Aug. Bar. §. 9.

Florianus miles circa eadem tempora deletus Laureaci in Norico Ripensi. Martyrol. & Hosp. ad 4. Maji.

1) Fesl. i tem *Vouuer* in *Petron*.

JESU CHRISTI *Annus* 285.DIOCLETIANI *Imp. Annus* 2.

S. 1.) Caji P. an. 2. Goff. Dioclet. II. & Aristobulus. Proconsul Ly-
 fias apud Ægeam Ciliciæ civitatem varios martyres diversis tormentorum
 generibus cruciatos delevit: hos inter *Zenobius* Episcopus & *Zenobia* soror:
 30. Oct. Bar. S. 13. item *Cosmas* & *Damianus* fratres Arabes Medici: 27. *vid. an.*
 Sept. Bar. S. 14. de Vorag. c. 138. Eutyechius (a) *Cosmam* vocat *Kozmum*, *297. S. 2.*
 ac sub Caro, non verò sub Diocletiano illos morte affectos asseverat; neque *Cosmas*
 plures fratres socios eisdem tribuit, quos contra alii nominant *Antimum*, *& Da-*
Leontium, & *Euprepium*. At si Arabes, quomodo nomina respondent?
 More Latinis nimium Legendis intentis usitato Bona (b) rem solvit, vel in-
 tricat magis dum ait: *Juveni tria fuisse paria Sanctorum ejusdem nominis Cosma*
& Damiani, unum Martyrum in Arabia, alterum Confessorum in Asia, tertium
Martyrum qui Roma martyrium subierunt. Extat de his M. S. Græcis Syn-
 tagma historicum Viennæ in Austria editum. (c) Arabum memoria in Me-
 nais legitur d. 17. Oct. Romanorum I. Julii, Confessorum I. Novembris.
 quid lepidius & certius! Hoc loco Canonem Missæ Apostolicum non esse
 rectè argumentantur nostri, quia *Cosmæ* & *Damiani* mentionem facit: adde
 quòd Missæ confarinatores hodie obscuri minimè sunt: vide librum de
 mysteriis Missæ Innoc. III. Platinam in vita Sixti I. Pontificale *Damasi*, *Du-*
ranti Rat. Polydorum, alios.

S. 2.) *Maximus* Confessor & Episcopus Alex. per 18. annos, vita *Theonas*
 fungitur: cujus memoria est ad 27. Dec. in munere illi succedit *Theonas*, iti. *succedit*
 dem Confessor, de quo ad 23. Aug. & Bar. S. 15. & hunc excipit post 19. an- *Maximo*
 nos *Petrus*. Hic *Theonas* Eutychio (d) *Neron* dicitur, qui anno IV. Aurelii *Alex.*
 Cæs. successisse perhibetur. Christiani autem Alexandrini, inquit, in spelun-
 cis (crypris) & domibus clam orabant, metu Romanorum, ne ipsos truci-
 darent, neque manifestò sese exhibebat Patriarcha Alexandria: at cum *Ne-*
ron crearetur, se manifestò exhibuit, neque destitit Romanos demulcere,
 donec Alexandria Ecclesiam D. Mariæ sacram extrueret. At tu interim con-
 fer quæ de Romanorum Episcoporum ædificiis, structuris, & nescio quo
 imperio hætenus finguntur ab adversariis. Sed neque sub tam crudeli Dio-
 cletiana persecutione, quæ inpr. in Ægypto quoque sævit, Templum ex-
 trui potuisse, credi debet.

S. 3.) Passi *Clemens* Ancyranus Episc. 33 Jan. *Marinus* Anazarbi in
 k k 2 Cilicia

a) p. 400. (b) l. 2. c. 12. S. 3 (c) Confer *Lambec. B. T. 4 pp. 133.* (d) p. 399.

An. 285. Cilicia 8. Aug. Bar. §. 14. Egex in Cilicia *Claudius, Asterius & Neo* fratres: 23. Aug. Bar. §. 4. *Pierius* Presbyter Alex. Philosophorum disciplinis imbutus, in literarum divinarum cognitione & explicatione, in disceptationibus, concionibusque publicè in Ecclesia faciendis supra modum exercitatus: Euseb. l. 7. c. 26. Gr. λβ. Hier. in cat. Malè Hierius dicitur apud Hospin. ad 4. Nov.

An. 286.

JESU CHRISTI *Annus* 286.DIOCLET. &
MAXIMIANI} *Impp. An. 3.*

Carinus
perit. Ma-
ximianus
fr. Dioclet.
collega.

§. 1.) Caji P. an. 3. Coss. Maximus & Aquilinus. *Carinus* post multa prælia cum Diocletiano pro summa imperii commissa, apud Margum in Mœsia succubuit, à quo Diocletianus *M. Valerium Maximianum*, Sirmio in Pannonia oriundum, collegam sibi ascivit, quorum hic Orientis, ille Occidentis curam gessit. Id Eusebius in Chron. ad an. 289. collocat, & ascitum hunc Herculium Maximianum adpellat, eumque Bagaudorum seu rusticorum multitudine oppressa, pacem Galliis reddidisse ait. Idem ad an. 290. Carausium, sumptâ purpura Britannias occupasse: id quod Ulfserius (a) ad an. 285. ponit: quibus (b) ad an. 286. hæc subjicit: *Carausio in Britannia, & aliis alibi rebellantibus, Diocletianus, Maximianum Herculium ex Casare fecit Augustum, Constantium verò (Constantini M. Patrem, dictum Fl. Constantium Chlorum) & Maximinianum Galerium Casares (c) Carausio tamen (quum bella frustra tentata essent contra virum rei militaris peritissimum) remissum est insula imperium.* Alias seditiones addit Eusebius (d) dicens Narseum Orienti bellum intulisse. (e) Quinquegentianos Africam infestasse (f) Ægyptum Achilleum obtinuisse, ob quæ Constantius & Galerius Maximianus Casares assumpti in regnum, quorum Constantius natus filiâ Crispi, qui frater fuerat Claudii, & patre Eutrapio: Galerius in Dacia, haud longè à Geroica natus, alias Armentarius dictus. Ambo priores suas conjuges dimittere coacti sunt, Constantius scil. Helenam, ex qua Constantinus M. procreatus, cujus loco duxit Theodoram privignam Maximiani, ex qua sex liberos suscepit. Galerius verò filiam duxit Diocletiani Valeriam: Constantius autem præfectus fuit Britannia recuperandæ; Galerius verò limiti Istro defendendo. Atque hæc Annalista noster ad an. 294. §. 1. Spond. ad an. 292. 3. Calvisius ad an. 291. Eusebius ad 292. collocant. His Ulfserius subjicit (g) Pictis è Scythia adversus Severum à Fulgenio conductis, Carausium locum mansio-

a) *Antiq. Brit. p. 1081. ex p. 584. seq. (b) ex p. 585. (c) p. 1020. (d) Chron. ad an. 290. (e) ad an. 291. (f) ad an. 292. (g) p. 1081.*

mansionis inter Britannos in Caledonia concessisse : (h) eosque muro, septem castellis munito, à reliqua insula disclusisse (i) Porro de Carauso invasore Britannia vide Bedæ hist. Eccles. l. 1. c. 6. periit anno 292.

An. 286.

S. 2.) Cæterò Diocletianus Christianis toto orbe bellum intulit internecinum, ut appareret ultimum hunc esse infernalistyranni conatum. Plus enim innocentis Christiani effudit sanguinis, quàm omnes præcessores ipsius conjunctim sumpti. Plus autem posteriores, quàm priores ejus anni sanguine maduerunt. Persuasum verò ipsi ut & Collegæ, restitui Imperium in pristinum florem non posse, si non prius tollantur impedimenta, quorum præcipuum sit differentia religionum & contemptus Deorum. Maximi verò incentores sacerdotes & philosophi exitere. Accessit morum corruptio in Ecclesia tum quod politicos, tum quod Ecclesiasticos spectat. (k) Nulli quidquam vel emere, vel vendere licebat, imò nec molere, nec aquas haurire, nisi prius idolis libâset: uno mense 17000. Christianorum occidit. Cum eo autem faciliè consensit Collega Maximianus, fidelium latro sævissimus, quin & Galerius hostis acerrimus, qui animam tandem agens Christianos publico edicto revocari & fidei suæ publicè permitti jussit, de quibus prolixè Euf. hist. l. 8. & 9. Vicennalis autem illa persecutio fuit, κατ' ἐξοχὴν Turbo dicta. In initio narrationis Euf. l. 8. c. 1. inter alia à petulantia Christianorum ortam scribit, à superbia & rixis sacerdotum atque Episcoporum. Antehac locorum & urbium administratio ob fidelitatem & integritatem Christianis concedita, qua occasione vehementer à virtutibus pristinis, ipsi quoque Ecclesiastici defecerunt & ad vitia, superbiam, invidiam, avaritiam deflexerunt. Pacis tempore templa nimis magnifica & splendida extructa, nunc funditus evertuntur, Sacri Codices exuruntur, & Christiani officiis publicis privantur vi primi edicti Diocletiani : (l) quod excepit alterum, ut præfides Ecclesiarum cogèrentur sacrificare Diis (m) quæ grassatio transit postea quoque in plebejos & quosvis obvios. (n) Προσευκτηραὶ. Oratoria à culmine ad pavementum usque, unà cum ipsis fundamentis dejici, divinasque & Sacras Scripturas in medio foro igni tradi solebant, unde Ecclesiarum pastores turpiter huc illuc sese abdiderunt, alii ignominiosè capti. Iterum Euf. (l) Principia imperii Constantiniani describens dicit : *Videntes ea loca, quæ paulò antea tyrannorum fuerant impietatibus destructa, velut è longa & mortifera calamitate exsuscitari, ac templa rursus ex fundamentis ad immensam celsitudinem erigi multoque majorem splendorem recipere, quàm habuerant, antequam destruerentur.* Docet Eusebius Christianos pacis tempore templa ædificasse celsiora & altiora suis ædificiis, quibus antè usi fuerant : at nihil omnino de illorum consecratione loquitur. (m) In tantaitaque calamitate, quomodo Cajus vel primatum Ro-

mæ

h) p. 584. (i) p. 585. seq. (k) Vid. Euf. l. 8. c. 1. Suet. ad an. 285. (l) Euf. l. 8. c. 2 (m) ib. e. 3. (n) Vid. Korih. à p. 397. inpr. 406. Diss. de Mon. P. p. 70. (l) l. 10. c. 2. (m) Larrog. de Euch. part. 1. c. 5. p. 71. & 74.

An. 286. ma gerere, vel eximere Clericos à potestate seculari, vel tutari eosdem à violentia potuit? Tempa quidem habuisse illos Christianos hinc liquet, at nuper demum extracta, Constantinianis nullo modo respondentia, adde quòd plura adhuc frequentabantur oratoria. ut ut verò tum copiosa fuerit Christianorum multitudo, ita ut armis Imperatorum resistere, vel deponere eosdem potuissent, tamen illicita hæc media non tentavit, sed armis spiritualibus certavit & vicit. (n)

Martyres.

§. 3.) Tum aliàs, tum hoc etiam tempore Gentiles magiæ accusarunt Christum & Christianos, ubi Arnobius notat apud Bar. §. 22. ut vexandi prætextum inde etiam quærerent. Passi sunt varii; de *Castulo* 26. Mart. Bar. §. 10. de *Marco & Marcelliano*: Hosp. ad 11. Aug. de *Tiburto*: eodem die. Bar. §. 5. ubi §. 21. de illo ex Legendis fingit, Tiburtium signo factò, super prunis ignitis nudis plantis incessisse illa sum. (o) *Sebastianus* cum multis aliis Romæ extinctus d. 20. Jan. Bar. §. 8. & 24. Ambr. T. 2. p. 73. in Psal. 118. al. 119. Mediolano oriundum dicit: at Hospin. Narbonam Gallia patriam illi assignat, primæque cohortis Diocletiani ducem seu ductorem facit, & quia non modò inficio Imp. Christianus fuerit, sed & alios plerosque ad constantiam animaverit, comprehensum trunco alligatum, & sagittis multis transfixum, ac tandem in cloacam alligatum esse. Inde sagittarii & sclopetarii patrocinio ejus hodie utuntur; item ad propulsandam imminentem pestem eundem patronum invocant. (p) vid. Sueur ad hunc an. & de Vorag. c. 23. Reprehendit Baronius ad Martyrologii dictam diem pictores Sebastianum imberbem, palo alligatum perperam effigiantes, inquit Casalius, (q) quia senili aspectu & barba pingendus. Sic Dallæus (r) falsum urbis præfectum Legendas nobis in hac historia dare, & adhuc alium fingere ipsum Baronium §. 15.

Ibid. 5. Julii passa *Zoe*, Nicoftrati martyris uxor: quæ in necessitatibus non Divum, sed unum Deum invocasse fertur etiam ab ipsis Legendariis, unde apud Bar. §. 13. sic tyranno respondit: *Non ego contra eum (Martem) luctor meis viribus, sed Domini mei J. Christi freta virtute, & vos, & illum pariter contemno.* Ita custodes carceris eam Deum laudantem & benedicentem audiebant.

Tranquillinus Martyrol. & Hosp. ad 6. Julii: Bar. §. 15.

Victor miles Massilia 21. Julii.

n) Eus. l. 8. c. 1. & l. 9. c. 10. (o) Dalla, de ador. l. 1. c. 9. f. (p) Hosp. l. all. & 11. de Templ. p. 106. (q) c. 2. p. 23. (r) De Parr. p. 2.

JESU

An.287.

JESU CHRISTI *Annus* 287.DIOCLET. & }
MAXIMIN. } *Impp. Annus* 4.

Caji P. an.4. Coss. Dioclet. III. & Maximin. II. Invalescente nimum Manichæorum hæresi, dato ad Julianum proconsulem Africæ rescripto, uterque Imperator iussit eorum doctores & scripta ignibus tradi, sectatoresque capite puniri, & bonafisco inferri. Miratur non sine causa Suerius, qui Imperatores Gentiles ita rescripserint, putatque inde factum, quia illorum doctrina contraria erat bono publico, utpote quando matrimonio & procreatione liberorum suos interdixerunt, vel quòd singularia commiserunt flagitia, vel quòd ex Persia seu terra hostili auctores oriundi. In genere quidem contra omnes Christianos edicta promulgata, & tamen hi Imperatores hoc loco inter sectas Christianorum distinguere potuerunt, quod non sine gravi causa factum credimus. Aliàs occasione damnabilium hæreseon Gentiles in genere infensiores Christianis fuisse redditos certum.

Porro *Fl. Vopiscus* natione Siculus, Aureliani Imp. vitam, Taciti item, Probi & Cari historiam, usque ad Diocletiani initia & annum Christi 288. descripsit. Vix autem Vopiscus, ait Chytraeus (p. 37.) iisdem temporibus cum Capitolino & Lampridio floruit, sed utroque junior fuit. Aliquoties avi sui mentionem facit, qui Diocletiano familiaris fuit.

JESU CHRISTI *Annus* 288.

An.288.

DIOCLET. & }
MAXIMIN. } *Impp. Annus* 5.

Caji P. an. 5. Coss. Maximus II. & Januarius. Circa hæc tempora *Hieracitarum* hæresis progressus fecit in Ægypto, ab Hierace ex Leonto Ægypti orta, viro omnium Græcarum disciplinarum doctissimo, astronomiæ & magiæ dedito. Resurrectionem corporum negavit, conjugia improbavit, solos Monachos & Monachas recepit, Agapitas habuit h. e. *συνεσώτες*, quæ nec uxores, nec concubinæ erant. (a) unde prohibentur *παρειακτοι*, subintroductæ, in Conc. Niceno can. 3. Vide Danæ, in Aug. de hæ. c. 47. Epiph. hæ. 67.

a) *Iustel. p. 70.*

An. 289 hæc. 67. Eos Philastrius c. 85. Abstinentes vocat, sine dubio à cœlibatu, qui etiam in Gallia, Hispania & Aquitania viguere.

JESU CHRISTI *Annus* 289.

DIOCLET. & } *Impp. Annus* 6.
MAXIMIN. }

Caji P. an. 6. Coss. Bassus & Quinctianus.

An. 290.

JESU CHRISTI *Annus* 290.

DIOCLET. & } *Impp. Annus* 7.
MAXIMIN. }

Vid. an. §. 1.) Caji P. an. 7. Coss. Dioclet. IV. & Maxim. III. Circa hæc tempora *Amphibalus* Devanius Britanus Theologus insignis, scripsit ad ver-

Amphib. sus gentilium errores l. 1. item Homeliarium in Evang. l. 1. (a)
lus. *Julius Capitolinus, Aelius Lampridius, Fl. Vopiscus, Ael. Spartianus,*
Scriptores & *Vulcatius Gallicanus*, uno ferè tempore, sub Diocletiano scripsere vitas
hist. An- Imperatorum. His rectè Bucholz. ad an. 300. Trebellium Pollionem addit.
gusta. Consentit Chytræus, qui eum Constantii ætate vixisse vult, circa an. 300. In
iis, quæ extant, scriptis exorsus ab anno Christi 256. infelix imperium Valeriani & Gallieni, & XXX. tyrannorum lanienas inter se mutuas, & D. Claudii, qui Gothos in Græciam infusos, feliciter oppressit, vitam profecurus est.

Martyres. Tharsi in Cilicia passi *Tharacus, Probus & Andronicus* milites: 11. oct. Bar. §. 5. ita Tharacum loquentem inducit: Vos (Pagani) *impii lapides, & signa, & opera manuum hominum adoratis.* Idem Bar. (b) Maximi præsidis ad Tharacum verba refert: *Putas quòd muliercula aliqua corpus tuum habent aromatibus, vel unguentis condire. mox: te perdam, & reliquias tuas, ne muliercula in linthe amine corpus tuum involvant, & unguentis & odoribus adornent.* Ad hæc de suo Annalista: *Hac planè, inquit, præses; quòd optimè sciret Christianorum consuetudinem, in sepeliendis S. Martyrum reliquiis; quas solerent, ut restatur Tertullianus, & alii, magna impensa pretiosis unguentis pollinctorum arte studiosè condire ac venerari.* At Cardinalis illa de magna impensa, de pol-

lincto.

a) Fris. (b) à §. 217

linctorum arte, de illo conditura studio, de reliquiarum veneratione ex suo An. 290.
affinxit. Certè sepultas olim reliquias ne ipse quidem negat. Tyrannus spem
nostris objicit honorificæ sepulturae, honoris verò divini non objicit, quod
omnino fecisset, si talis martyribus exhibitus fuisset. Ita dum Christiani hujus
Tharaci & Andronici bestiis objectorum corpora investigarent, & invenire
ad sepulturae honorem percuperent, Dominum rogârunt, ut ipsis nota fierent
corpora Martyrum: *Fiximus*, inquit, *genua, & oravimus Dominum, & Chri-*
stum ejus, ut desiderium nostrorum impleret.

§. 2.) Item Bar. (c) de Probo refert, quòd inter cruciatus ita orave-
rit: *Gratias tibi ago Domine, quoniam & manus meas dignatus es cruciari in*
nomine tuo. Iterum inter carnificum ictus dicit: *Auxiliare servo tuo Domine:*
Et: Videat Dominus, & aspiciat de altissimis sedibus suis, vim, & judicet judi-
cium meum. In eundem sensum Andronicus, utriusque martyris socius: (d)
Christiani horum corpora inventa subtraxerunt, ac in cava quadam petra,
quæ in adversa montis parte erat posuerunt, aditum magna diligentia clau-
serunt, ne ab inquirente Maximo invenirentur: Bar. §. 30. seq. Nihil hîc de
reliquiarum asservatione, nec de cultu illarum. Taciti autem prætermittere
non debemus, quod ex Andronici actis Baronius (e) refert de Maximi præ-
sidis minis: *Blasphemam linguam abscindite; dentes ejus tollite, & linguam*
comburite; cinerem facite, & ubique spargite, ne de consortibus hujus impii, aut
ex mulierculis aliqua colligat & servet, velut pretiosum aliquod aut sanctum.
Hinc sanè videas, si modò Legendis fides, servatas jam fuisse aliquas Marty-
rum reliquias, non quidem à tota Ecclesia, sed à privatis nonnullis, supersti-
tioni addictioribus, vel potius charitatis æstu, erga martyras suos & charos
ferventioribus. Vel sanè ita tyrannus ex opinione loquitur, quia fideles
magna auxierate corpora suorum conquiverunt, ut illa honestè quidem,
sed tamen occultè sepelirent. Ad hoc doctiss. Dallæus: (f) *Ab his initiis,*
inquit, *progressus error Reliquiarum apud Christianos religionem paulatim con-*
didit. Nam qui tunc muliercularum & infirmiorum mos erat, sponte ac temerè
ex humano quodam affectu ortus, is mox post annos vix LX. elapsos, accedente
Cæsarum & Episcoporum exemplo, penè apud omnes invaluit, publicus de privato
factus, ut reliquia martyrum magna diligentia, magnòque cum honore servaren-
tur, unde postea gradu facto error duplicatus est, cum nimium facili innumerabi-
lium miraculorum & visionum fide fascinati animi ad ea colenda, & adoranda
processerunt.

§. 3.) Georgius 23. Apr. passus. De hujus actis Bar. §. 35. & in Mar. ^{Vid. 356.}
tyrol. meritò dubitat atque Apocrypha vocat, nos verò jure eadem penitus §. 1. & 362
rejjicimus. vid. de Vorag. c. 56. Cappadocem vocant, fidiculis distractum, & §. 10.
mucronibus membratim incisum: eundem tribunum militum venditant, qui §. Geor-
Draconem interfecerit. Sed imago venusta est, ajunt nostri, cujus sensus,
Filium

An. 290. Filium Dei bellum gerentem vincere Draconem, ac liberare Virginem i. e. Ecclesiam. Quare eum cum S. Christophoro rectè conferas de quo an. 254. §. 23. Eidem fabulis pro more, dat Euty chius (g) S. Georgius è Cappadocia oriundus, variis suppliciorum generibus in palæstina sublatus. Prolixè Ho-spin. de festis Christ. à p. 78. b. & de Templ. 283. Gentilismum hanc idololatriam sapere & referre, Mantuanus non diffitetur dum canit:

Ut Martem Latii, sic nos te duce Georgi
Nunc colimus.

Ipsè Cafalius c. 2. p. 20. *Orientalis ad eum reclamabant, in suis expeditionibus, ut ad D. Petrum Romani, ad D. Dionysium Parisienses, Hispani ad S. Jacobum. Hic S. perludibrium à Novatoribus Perseus nuncupatus.* Inde Georgianos deducit Miræus Notit. Episc. l. 1. c. 21.

Bisont.
Episc.

Maximinus secundus recensetur Episcopus Bisontinus, consecratus à Cajo P. ut quidem Legendariis placet. (*Gall. chr. T. 1. p. 118.*) Discipulum & successorem habuit Paulinum, (ib.)
g) p. 403.

An. 291.

JESU CHRISTI *Annus* 291.

DIOCLET. & } *Imp. Annus* 8.
MAXIMIN. }

Caji P. an. 8. Coss. Junius Tiberianus & Cassius Dio.

An. 292.

JESU CHRISTI *Annus* 292.

DIOCLET. & } *Imp. Annus* 9.
MAXIMIN. }

Caji P. an. 9. Coss. Annibalianus & Asclepiodotus.

JESU

JESU CHRISTI *Annus 293.*DIOCLET. & }
MAXIMIN. } *Imp. Annus 10.*

Caji P. an. 10. Coss. Dioclet. V. & Maxim. IV. *Serfum* Episcopum Orcadianis Evangelium prædicavisse fingit Demsterus. (a) alii ad hunc annum, alii ad sequentem ponunt decennialia Imperatorum, quia in fine decem annorum agitata, per omnes autem provincias celebrata, à Diocletiano quidem Nicomediæ, à Maximiano autem Romæ. Galerius trans Istrum Bastarnas & finitimos insigni victoria superat, in quo prælio Constantinus adolescens fortem se ostendit, ducemque Sarmatarum vivum corripit & capit; unde Galerius Zelo captus variis Constantinum, frustra tamen periculis exponit. (b) Constantius quoque naves ædificat, ut terra marique bellum gerere possit.

a) *Vsser. antiq. Brit. 673. & 1082. (b) Eur.*

JESU CHRISTI *Annus 294.*

An. 294.

DIOCLET. & }
MAXIMIN. } *Imp. Annus 11.*

S. I.) Caji P. an. 11. Coss. novi Cæsares *Constantius Chlorus & Galerius Maximianus*. *Susanna* historia seu fabula verius hoc loco occurrit, ut autem facilius omnia percipiantur sciendum, Maximo seu Maximino fratri Diocletiani duos adscribi filios *Cajum & Gabinum*, qui secessionem fecerint à Diocletiano, eò quòd Christiani fuissent: Cajum creatum Episcopum Rom. Gabinum parentem fuisse *Susannæ*. Valeriam Diocletiani filiam, haud diu post nuptias cum Galerio celebratas, superstitem mansisse, unde Galerium Cæsarem *Susannæ* neptis Caji Papæ nuptias frustra ambivisse. vid. *Marryrol. ad 11. Aug. Resp. 1. tabellas legitimas requirimus, non autem vanas* *dox. 110615.*
2. Quare *Susanna, Estheræ* adinstar, in gratiam & salutem fidelium, non obsecundasset potius. 3. quò factum ut hæctenus omnes Christiani, id est, non sacrificantes, & idola non colentes, devoti fuerint & lege proscripti, sic ut hucusque ipsi Romani Episcopi delirescere debuerint, & si reperti, mactati & occisi fuerint. *Fufius Sueurius ad an. 295. De veterum ritu in baptisinate*

An. 294 Bar. §. 9. ex hujus Susannæ actis, baptizatis lac & mel gustanda, & eucharistiam præbuisse. At quid apud tantos antiquitatis adoratores istis ritibus factum est, inquit Dallæus (a) ubi lac? ubi mel? ubi Patrum statim à baptismo eucharistia? Idem annalista an. 295. §. 9. ait, Cajum P. à die, quo Susanna virgo, neptis ejus, martyrio coronata fuerit, in loco ubi percussa, jugiter obtulisse sacrificium pro ejus commemoratione. Ad quod rectissime Bona Cardinalis. (b) Advertendum, quòd veteris Ecclesia phrasi etiam pro justis & sanctis, atque adeò pro ipsis Martyribus sacrificium offerri dicebatur, non quidem pro eis orando, non enim ignorabant antiqui Patres superfluum id fore, cum persuasissimum omnibus esset Martyres Christi statim post obitum superna Patria felicitate frui, sed pro illorum honore & commemorazione. Id verò Cypriani testimoniis ex epist. 34. & 37. comprobatur.

Serena
martyr.

Eadem nugæ quæ cum Susana, aguntur cum Serena Augusta, uxore Diocletiani: de qua 16. Aug. Apud antiquos nullam hujus memoriam extare Bar. ad an. 295. §. 4. 5. negare non potest. Eo ipso autem, quòd Gabinium Presbyterum parentem Susannæ facit, conjugatos fuisse Presbyteros adparet. Post mortem demum uxoris, vel post divortium factum demum Presbyterum probandum adversariis restat.

oscula pe-
dum Pap.

§. 2.) Præpedigna Claudii uxor, ad pedes Caji P. procidit, eosque exosculata est. Et Bar. §. 8. & Cafalius (c) pro reverentia Papæ præstanda ita allegant, nihil autem ex actis ejusmodi probant. Adorationem Papalem, qualis hodie est, Petri & Johannis exempla destruunt. (d) Si politicum honorem intelligas, non solum Episcoporum, sed & aliorum, imò etiam sacerdotum pedibus ex devotione (certè nimia) interdum oscula fuisse præbita ex ipso Baronio confirmari poterit. (e) Ita Claudius Gabinii sacerdotis pedes est osculatus, ut eadem narrant acta. Adhæc ut reprehensibile est & improbandum in admittentibus tale obsequium, ita in Gentilibus isthoc exhibentibus eò minus attendendum. Oscula pedum Summo apud Tataros Sacerdoti exhibentur. (f) Parisini ad vitam Caji (g) Fideles initio congressus orarunt, & finita oratione Pontificis & Presbyterorum pedes osculati sunt. Quibus autem hi fideles orandi formulis usi, Bar. §. 10. seq. refert: Domine Deus, qui dispersa congregas, &c. & Domine Deus, Pater Domini N. J. C. &c. da nobis servis tuis constantiam fidei, quia tu regnas in secula seculorum. Ad quæ responderunt omnes Amen.

a) De Patr. p. 329. & de cultu Lat. p. 76. (b) l. 2 c. 14. § 4. (c) c. 81. (d) vid. de Dom. l. 4. c. 7. (e) Idem §. 44. (f) Heberstein. 107. i. (g) T. 1. p. 586. in marg.

JESU CHRISTI *Annus* 295.DIOCLET. & }
MAXIMIN. } *Imp. Annus* 12.

Caji P. an. 12. Coss. Tuscus & Anullinus. Constantius cum instructa classe feliciter appulit in Britania, ubi Asclepiodoti opera contra Alectum invasorem usus, eumque oppressit: Alectus quidem caelo Carausio imperium Britannicum triennium occupaverat. Ab ejusdem etiam Constantii copiis collegam Alecti Livium Gallum cum suis Londini paulò post casum fuisse refert historia Britannica. (a) Ad amniculum, qui ab eo Gale-broc, sive Wale broke nomen accepit. (b) De hac victoria gratulati sunt Britanni cum uxoribus & liberis Constantio, lætatiq̃ue ob redditam libertatem, qua sub Romanis fruebantur. Interea Galerius contra Persas agebat, Maximinus autem in Africa occupatus, Diocletianus in Ægypto, unde Nicomediam recessit, ad ordinariam Sedem suam.

a) *Vlffer. aut. Br. p. 144. & l. 5. c. 4.* (b) p. 982.

JESU CHRISTI *Annus* 296.

An. 296.

DIOCLET. & }
MAXIMIN. } *Imp. Annus* 13.

§ 1.) Marcellini P. an. 1. Coss. Dioclet. Aug. VI. & Constantius Cæs. II. *Cajus* Episc. R. sanguine suo testimonium veritati perhibet: addunt illi Gabinium fratrem, propter filiam Susannam, de quo tamen nihil Eusebius vel in hist. vel in Chron. neque Martyrol. ad 22. Apr. ubi de Cajo, vel ad 19. Febr. ubi de Gabinio. Confer Hospin. ad dict. d. Repudium itaque figmentis Pseudo Damasi mittimus. Cajum hunc, Sebastiani (vid. 20. Jan.) & aliorum Sanctorum acta, quanquam suspecta, tradunt cum aliis fidelibus Cæstulum quendam latentem, diu noctuq̃ue gemitibus, fletibus, jejuniis & orationibus occupatos orasse DOMINUM, ut digni haberentur tolerantia confessionis ejus, & in numerum S. martyrum admittimerentur. Sedit ad an. 11. Carr. an. 11. m. 4. d. 12. Damaso, Plat. Star. an. 12. m. 4. d. 6. Costero, Calvil. an. 15. Euf. in Chron. an. 12. m. 4. d. 5. Spond. & Paris. an. 13. Fried. Quatuor ordinationibus fecit Presbyteros 25. Diac. 8. Episc. 5. Sepultus in cœmiterio Calixti. Sub diris his vexationibus, quibus nec principibus parsum

*Cajus P.
martyr.*

An. 296. personis, non in Papali palatio aliquo, aut templo magnifico, sed in cryptis aut terræ cavernis latuisse perhibetur (a) usque quò extractus vitam finit. Loca illa, in quibus tum latitabat & sacra ibi peragebat Cajus, statim Ecclesiæ, statim domus & habitacula dicuntur, & quidem etiam privatorum, utpote Chromatii, Castuli, Gabinii, Cyriaci &c. nimirum quia privati adhuc illa possidebant, ad conventus autem sacros agendos eadem fratribus aperiebant. (b) ulterius progreditur Tilenus: (c) *Sub moderatioribus Imp. Alex. Severo, Gordiano, Philippo, Gallicano, Fl. Claudio Aureliano, Probo &c. fabrica seu S. ades, tumultuario opere passim excitata sunt: quas anno 10. Diocletiani, ad unam omnes solo tenui dejectas atque everfas fuisse restatur Euf. l. 8. c. 2. quod & antea sub Decio, aliisque factum, occasionem præbuit Ethnicis à Delator impingendi Christianis, eò quod templa non haberent: Orig. cont. Cels. l. 4. Arnob. l. 2.*

Ejus De-
cretalis.

§. 2.) Unam Decretalem scripsisse prætenditur ad Felicem Episcopum, sanè Utopicum, unde maxima ejus pars ex Epistola Leonis I. ad Leonem Aug. exscripta est. Eam vid. T. 1. Conc. pag. 431. ed. Ven. & 586. ed. Par. In eandem censuram in Pseudis. præf. p. 69. in tr. p. 377--385. Cocum p. 71. Sex ejus partes constituuntur. 1. Paganos & hæreticos non posse accusare Christianos. 2. q. 7. pagani. Nimirum in tantis persecutionibus cohercere & refrenare poterant Christiani gentiles. 2. Episcopum non accusandum apud Judices seculares. 3. Clericos apud Episcopos accusandos. 3. q. 1. Episcopus. 4. de his qui negant Verbi Dei incarnationem. 5. Quod ad spem vitæ æternæ perveniri non possit, nisi per Mediatorem Dei & hominum Christum Jesum. 6. De ordinibus Eccles. Veruit itaque sacris initiatos à profanis hominibus, paganis & hæreticis in jus vocari, aut infamiâ notari: vel Clericum coram judice seculari accusari. Inde Polyd. (d) Cajus primus statuit, ut sacerdos ne coram judice profano conveniri posset, quò sic cunctos deterreret, ne Christos Domini tangerent. Ita ergo soli Clerici *Uncti sunt Domini!* Confer Rouffel. polit. l. 4. c. 2. §. 7. ex Alex. I. testimonio, ubi tamen §. 6. sic contrarium probat: *Nec Moses, inquit, in veteri Lege, nec Christus, aut Apostoli in Evangelica veterunt Ecclesiasticos à Magistratibus Laicis judicari: imò Christus non est dedignatus respondere coram Pilato, quo nemo secularior, ut scripsit D. Bernhardus contra Monachos secularitatem contemnentes, & quando DD. Petrus & Paulus Magistratibus obediendum esse dicebant etiam dyscolis, non eximebat ab eorum jurisdictione Ecclesiasticos, siquidem eis apud se illos vocantibus, ut jus perciperent, obsequendum fuit, alias non obediissent. Quin etiam ipse Paulus maluit subire Romanorum, quam Pontificis Judæorum tribunal. Denique ubi censuit constituendum esse judicem ex Ecclesia i. e. ex toto fidelium cœtu, nec expressè dixit, ut sacerdos esset, at ut sapiens, unde etiam Laicus eligi poterat: non specialiter præ-*

a) Apud Plat. (b) Vid. Blondel. de Episc. p. 241. (c) Szm. part. 2. disp. 52. §. 16. (d) l. 4. c. 12.

capit, ut iudex Sacerdotibus eligeretur, vel si promorus esset Laicus ad iudicii tribunal, ab ejus cognitione segregaretur Clericus. An. 296.

S. 3.) Atque ita satis Canonista Rousselius dixisse pro nobis censendus. Instant tamen variè adversarii. 1. Ex Conciliorum decretis, utpote Chalced. Can. 9. & Agath. c. 3. 2. ex Constit. Imp. ut Justin. Novel. 79. 83. & 123. licet non in criminalibus. 3. Ex lege Canonica tam in criminalibus, quàm in civilibus sine discrimine. Resp. 1. Concilia loquuntur de causis purè Ecclesiasticis, quæ meritò ad Presbyterium pertinere dicuntur. 2. Episcopo permittente Clericus poterat accusari coram Civili Magistratu. 3. Constitutiones Imperatorum admittimus, Canonicas rejicimus, quia illæ pietatem Christianorum principum arguunt, hæc potestatem principibus à Deo concessam eripiunt. 4. Nihil verat aliquem in temporalibus esse iudicem tuum, quem in spiritualibus ipse judicare soleas. 5. Quomodo Cajus fugiens persecutionem, ac incryptis multo tempore latitans, tandemque repertus & martyrio deletus, sancire talem legem potuisset? Eadem ratio cum simili Caji lege, expoliatum aut ejectum Episcopum accusari non posse, priusquam omnia illi restituantur.

Si pars hujus Decretalis quinta sic sese habeat, ut revera est, act 4. 12. 1. Tim. 2. 5, quomodo B. Virginis, & reliquorum S. invocatio & intercessio hodie substituta & inculcata? At ibidem Cajus ostendit, quòd nullius innocentis occisio fuerit redemptio mundi, nec alicujus debitum qui: quam suo fine persolvit, nisi Filius hominis J. Christus, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes etiam sunt suscitati. Subdit deinde, quòd nisi Verbum dignaretur caro fieri, nulla caro posset salvari.

S. 4.) In eadem Decretali Ordines in Ecclesia Cajus distinxit, quibus tanquam gradibus ad Episcopatum ascenderetur, seu voluit, ut quisque Episcoporum per omnes gradus officiorum in Ecclesia ascenderet. Hi autem erant *Ostiarius, Lector, exorcista, Acolythus, subdiaconus, Diaconus, Presbyter, Episcopus*. Hinc volunt adversarii, Cajum Cleri dignitatem mirum in modum auxisse per hanc Ordinum distinctionem. At ita somniant, quæ enim etiam in sequentibus Rom. Episcopis nonnisi trium Ordinum mentio fit, Diaconorum, Presbyterorum & Episcoporum. Quid si Antichristi regnum ita paulatim crevisse potiùs agnoscamus? At neque merces tales obrudi nobis patimur. Sed tamen aliquid demus & dicamus, longè aliam rationem fuisse olim cum his ordinibus, quàm nunc est in papatu, uti jam alibi ostendimus, resque ipsa docet. Vehicula olim fuerunt quibus Ecclesiæ Ministri gradatim sunt provecti, ne per saltum Episcopale folium occuparent: media fuerunt *dompansia*, quibus examinata & explorata sunt Clericorum ingenia, antequam gravissima Episcoporum munia ipsis fuerunt commissa. Hodie ad sacrificium Missæ omnes hi ordines solitariè ceu ad ultimum scopum diriguntur; & ab annis benè multis secundùm Caji decretum, per dictos gradus, servato tempo-

An. 296. tempore olim determinato, ad Episcopalis honoris apicem nemo ascendit. Aliqui VII. ordines, alii IX. alii X. numerant, quia primam tonsuram etiam annumerant, alii verò illâ omisâ, Episcopatum & Archiepiscopatum addunt, vel ut aliqui Codices legunt, Archidiaconatum. at episcopatum alii non Ordinis, sed dignitatis titulum vocant. (e) Neque apud Gajum nostrum Archiepiscopi, Metropolitanæ, *primates, Patriarchæ*, &c. occurrunt. De hoc doctè Blondel. (f) docet, Veteris Romanæ Ecclesiæ primordiale formam adeò simplicem fuisse, ut per annos circiter 30. Diaconis (sub solo Presbyterorum regimine constituta) caruerit; toto seculo sequente ultra duos ab Apostolis institutos Presbyterorum & Diaconorum ordines nihil desideraverit; ante seculi ejusdem ad metas properantis finem acoluthis usâ nunquam fuerit: post annos demum 50. Subdiaconos creavit; imò post 60; siquidem ex Epistola Cornelii P. ad Fabium Antioch. apud Euf. l. 6. c. 43. Presbyteris 46. Diaconis 7. acoluthis 42. exorcistis, lectoribus & ostiariis 52. constitit totius Romani Cleri *σύνταγμα*. Hinc constare potest. 1. Nullos in urbe Subdiaconos fuisse. 2. adeoque nullum à Fabiano decretum conditum, vel sanè executioni mandatum non fuisse. 3. Exorcistarum, Lectorum, Ostiariorum, quos uno agmine conclusit Cornelius P. (utut functiones diversæ fuerint) distinctos ordines nequaquam fuisse. Porro de Clericis gradatim promovendis, Caji institutum confirmârunt varii alii successores, utpote Sylvester, Siricius, Innocentius, Zosimus, &c. de quibus idem Blondel. p. 209. At quis dicat talia Episcoporum Rom. decreta universæ Ecclesiæ data, vel ab illis recepta fuisse?

Marcellinus
fit P.

S. 5.) Cajum excipit post 11. dierum cessationem, *Marcellinus* Romanus, quem Eusebius cum quibusdam aliis, eundem facit cum Marcello: Baronius, Damasus, Plat. &c. non item.

Zabdas
fit Ep. Hieros.

Hymenæo Episcopo Hieros. succedit *Zabdas*, Eutychio *Zabdas*, *Zebedæus*. De hoc Euf. In chron. ad an. 299. XXXIIX. ordinatur Episcopus *Labdas*. Ejus memoriam vid. 19. Febr.

Vid. an.
303. § 4.
Narcissus.

Narcissus ex Legendistarum sententia, Augustam Vindelicorum abit, ibique primum Episcopum *Dionysium Creensem* ordinat. De hoc Zimmerm. §. 246. & Arnd. l. Gentium convers. §. 7. Augusta Vindelicorum an. 190. à Lucio accepit Evangelium: quam confirmavit *Narcissus Gerundensis* an. 290. Et Bucel. (g) *S. Dionysius* uno anno prædicat Augustæ, scil. 296. cujus successor *Sosymus* martyr sub an. Dom. 300. *Narcissus* Augustæ Aphram convertit, redux cum Diacono Gerundam, uterque martyr factus: vid. *Wl. cel.* in mens. Aug. c. 28. At unumne Hispanorum & Vindelicorum labium fuit? Licet verò à probatis Geographis, Cluverio atque paribus, Hispania quoque Celticæ veteri adscribatur, ita tamen hoc tempore dialecti mutata, ut men-

e) *Vid. Dorschaum in Th. Aquin. p. 113. Arnd. l. Clorus §. 179. seq. & §. 200. } f) De Episc. præf. p. 32. (g) In Germ. S. p. 12.*

ut neuter alterum jam intelligere potuerit, cum pr. si Latinorum arma atque imperia & colonias consideres. De Aphra vid. §. Aug. & hist. Lomb. An. 297.
c. 203.

Niceph. l. 7. c. 6. scribit 20000. hominum una nocte Nativitatis Christi, cum in cryptis & templis orarent, à Maximiano combusta esse. Vid. an. 303. §. 4.

JESU CHRISTI *Annus* 297.

DIOCLET. & } *Imp. Annus* 14.
MAXIMIN. }

§. 1.) Marcellini P. an. 1. Coss. Maximianus Aug. V. & Galerius Maximianus, Cæsar II. Germani maxima manu Rhenum glacie concretum in Gallias trajiciunt & rapinis miserè grassantur, unde Constantius ex Anglia evocatus his obviam profectus 60000. hostium sternit, de quibus Eutrop. consule. Eodem tempore *Legio* militum *Thebæa*, cujus Tribunus Mauricius fuit, ex oriente Romam evocata, & à Diocletiano in supplementum exercitûs, ad Maximianum in Gallias missa, adversus rusticos seu Bagaudas tumultuantes, malim contra hos ipsos Germanos. In itinere hanc Legionem Hierosolymis hybernâsse & à Zambda loci Episcopo conversos, postea Romæ à Marcellino P. confirmatos fuisse ajunt. At certius longè illos extulisse secum religionem ex Ægypto, quia ibi fuerat copiosus fidelium numerus, quanquam in itinere quoque confirmatos non negandum judico. Olim metropolis Ægypti Thebæa fuit, ἐκατόμυλλος à centum portis nominata. Ob Achillis rebellionem in Ægypto Diocletianus Galerium ex Pannonia eò accersivit, ac debellato hoste muros aliquot urbium, inpr. Alexandria diruit, Thebis autem ob fidem servatam, magna privilegia tribuit, ac universæ Ægypti defensionem. In Gallia autem Amandi & Æliani ducum instinctu, magna seditione orta contra Rom. Imperium, quibus ingens multitudo adhæsit, Thebæa legio *Mauritio* atque *Secundo* ducibus evocata, tandem Galliam versus, per Jovis montem, Octodurum ad Maximiani exercitum educta fuit. Apud Vallesianos itaque præter consuetum militum jamentum, contra morem ad Diis sacrificandum Imperator compellere conatur hanc legionem, quæ proinde abominans tantam impietatem, jussu Imperatoris semel atque iterum decimationem passa, omnesque tandem milites præsentis, unà cum Tribuno Mauritio, qui suos simul ad fortitudinem & constantiam, ceu spiritualis dux erexit, animo imperterrito atque constanti, à reliquo exercitu interempti, ita quidem, ut ex tota legione vix aliqui evaserint. (a)

*Thebæa
Legio.*

mm

§. 2. Hos

a) Vid. Sigon. Lipsorp. p. 69. Suetur ad præf. annum: alios.

An. 297. §. 2.) Hos inter qui passiferuntur, *Secundus* fuit & *Alexander*: d. 26. Aug. Bar. §. 16. item *Mauritius*, *Exuperius*, *Candidus*, *Victor*, *Innocentius*, *Vitalis*, cum sociis legionis d. 22. Sept. de quibus *Hospin.* etiam vide, & Bar. à §. 10. Ex dilapforum autem reliquiis ad *Xantones* in Gallias, *Bonnam* & *Coloniam*, atque aliò nonnulli diffugerunt. *Ursus* & *Victor* (quibus *Cosman.* & *Damianum* addit *Simlerus* in descr. *Vallesia*: de quibus Bar. ad an. 285.) cum 66. sociis *Solodori* à præfecto *Hirtaco* d. 30. Sept. an. 289. vel juxta Bar. 299. delati. Vide *Adonem*. *Ursi* inventio *Solodori* facta anno 1520. (b) *Felix* cum sorore *Regula* & servo *Exuperantio*, per avia montium *Uriam*, *Glaronam* & *Tigurum* penetraverunt, ubi ob *Evangelii* præconium decollati 11. Sept. anno 303. vel 312. vid. *Hospin.* ad dictam diem, item p. 16. b. quid *Tiguri* tempore *Reformationis* inventum loco reliquiarum: idem de *Templ.* p. 118. *Colonie* *Agrippinae* *Gereon.* cum aliis 318. d. 10. Oct. Bar. §. 20. adde *Hospin.* ad eand. diem. *Lambec. Biblioth. Vindib. T. 3. pag. 36.* In eodem territorio *Victor Mallofus* cum sociis: Bar. §. 18. *Bonnæ* *Cassius* & *Florentius*. *Martyrol. ib.* Bar. §. 17. 20. Ut verò sæcundi sunt *Legendarum* consarcinatores, ita & hoc loco accidit, dum quasi ex altera *Troja*, quaquaversum dilapfos tales *Thebanos*, eorumque reliquias, sine justis tabulis, absque legitima ac sufficiente auctoritate, ostentant ac substituunt, dies, annos, loca, neces ita temerè describunt & amplificant, ipsi quasi omnibus interfuissent oculis que usurpæssent. (c) Ita *Mauritii* gladium cum annulo *Aureo Sabaudie* *Dux* possidet: Alius ejusdem annulus in *Vallesia* *Monasterio* asservatur: vexillum in *Basilica* *Magdeburgi*: lancea *Cracoviae*: gladius *Carnificis* *Pragæ*: lingua illius in *Narbonensi* *Monasterio* *Consolationis* ad castrum *Realis*: in *Eremo* *D. Virginis* integrum brachium: Caput à *Rhodano* fl. *Viennam* *Gallie* usque translatum.

§. 3.) Verùm quænam *Thebanorum* fides fuerit in primis quæritur. Certè non apud idola, aut *S. demortuos* auxilia quasivisse, *Mauritii* ad milites suos concio, quam *Murerus* c. 7. ex *Canisio* producit, manifestum facit: *Omnipotentis atque aeterno Deo, Servatori nostro atque Creatori gratias ago, & lator commilitones charissimi, &c.* Quidquid habeat *Beda*, *Ulfuardus*, *Eucherius*, *Ado*, *Greg. Turonicus*, *Sigebertus* (d) *Venantius Fortunatus*, *Otto Frising.* (e) illi tamen ejus auctoritatis & fidei apud nos non sunt, ut tutò illis credere possimus, quia sequioris ætatis & nonnisi ex traditione scribunt, adeoque nimis vniuersi sunt, ita ut unus alteri imponat, & forè de suo plures addant, unde tanta in hac ipsa historia discrepantia. Recentiores adhuc sunt *Antonius Archiep. Florent.* (f) *Jac. de Voragine* (g) *Helinandus*, *Surius*, *Canisius*, *Guillimannus*, *Mombritius*, &c. & ex nostris *Stumpsius*: *Simlerus* in *Vallesia* descriptione, qui nonnisi ex dubia traditione & auditione hæc se ita accepisse

b) *Stetler* l. 11. p. 594. (c) *Vid. Helv. S. Mureri* p. 30. (d) *De viris illustr. c. 159.* (e) l. 3. c. 45. (f) *part. 1.* (g) c. 136.

pisse agnoscunt, cum pr. autem Bullingerus noster (h) Adde Lebbei onomasticum, ὀδρυδὸν Hottingeri. (i) Non minus in chronologico discrepant: alii hanc Thebeam legionem ad an. 287. alii ad 292. referunt: alii ad 303. al. ad 306. vel 308. vel 312. (k) Baronius adhuc an. 297. al. ad 299. Murerus *Verena* historiam ad annum circiter 300. referendam existimat, quæ una fuit ex sociis Thebaicis: vid. Hosp. ad 1. Sept. Idem Felicis & Regulæ transitum ad an. 303. vel 312. ponit. De horum testium miraculis, sepulchris, corporum inventione, translatione & ad illa peregrinatione multa ac mira narrant, vix autem quidquam probant; meritoque rogamus, quæ fiat, quòd hodie ita contemptim jaceant & otiosi, quare illorum virtutes jam evanuerint, & cultus viluerit, novique sint substituti Sanctuli? Alii à Zambda Hieros. Episcopo conversos volunt, quando ex Ægypto in Italiam evocati hybernârunt Hierosolymis, alii in Ægypto jam conversos, at nondum penitus illustratos, ex hybernis palæstinæ vicinis Hierosolymas peregrinationem sacram instituisse, & ibi melius institutos fuisse. Id quòd facere minimè licuisset, unde jam demum Christiani detecti sunt. Spondanus (l) liberè fateatur, quòd *Græci quoque sub Diocletiano & Maximiniano suum habeant Mauritium & commilitones martyres Apamea in Syria* (quorum gesta descripsit Metaphrastes & Surius mense Julio) *inde factum est, ut plerique N.B. utrumque Mauritium perperam in unum confuderint.* Nil brevius & tutius atque sagacius.

S. 4. Nos ut historiam non penitus negamus, sic absque legitimis & sufficientibus testibus fidem non dandam fabulis & ludicris, sed unicam revelati Verbi divini cynosuram & regulam ob oculos ponendam contendimus. Et verò respondeant Latini, quam hi nostri Apostoli, mulieres etiam Regula, Verena, &c. missionem, vocationem, & ordinationem habuerint? Quoties autem hæc talia contigere inde ab Apostolorum ævo? Quid ergo impediatur, quo minus nostrorum Reformatorum vocationem admittamus, maximè cum ad Evangelium prædicandum ab utroque ordine vocati fuerint & destinati? Confer omnino Petr. Molinæum de Vocatione Pastorum: Witak. de Pont. (m) alios varios.

De Monasterio S. Mauritii seu Agaunensi vid. Hospin. de Mon. p. 138. in fundatione illius Theodorus II. anno 515. subscripsisse fertur. (n) Hinc Sedunensis Episcopatus tutelares suos agnoscit B. Virginem, S. Mauritium cum sociis, S. Theodulum, qui ordine XVII. Episcopus recensetur, cui Carolus M. Circa an. Dom. 802. illum comitatum & præfecturam donasse fertur. Iisdem patronis S. Catharinam etiam sociam dant: vid. Gall. Christ. T. 3. p. 1000. seqq. ubi inter alia: *Olim Capitulum Sedunense secundum communem*

(h) Hist. inedita T. 1. gestorum Tigur. l. 2. c. 3. (i) Part. 1. à p. 12. (k) Vid. Stumpf. Chron. l. 6. c. 12. (l) §. 2. (m) Contr. 4. q. 1. c. 2. §. 18. (n) Gall. Christ.

An. 298. munem usum & consuetudinem Ecclesiarum & Juris Canonici dispositionem, unum Canonicum de eorum corpore depromptum deligere solebat, qui populo deinde in Ecclesia Cathedrali Sedunensi publicè & solenniter exhibebatur, cui demonstrationi Univerſus populus acclamabat, votis applaudebat. At jam penitus morem immutatam ibidem profiretur. Eadem Gallia Christ. T. 4. tit. Agaunum, plura habet: inter alia: Anno circiter 880. revelata sunt, S. Mauricii & sociorum corpora, &c.

JESU CHRISTI *Annus* 298.
 DIOCLET. & }
 MAXIMIN. } *Impp. Annus* 15.

Martyres. §. 1.) Marcellini P. an. 2. Coss. Faustus & Gallus. Diocletianus maximè in milites Christianos favit, interim totum etiam pervasit orbem. Neque tantum veloci martyrio delati arma portantes, sed etiam ad thermas, tum Romæ Diocletianas, tum Carthagine Maximinianas extruendas damnati: quibus absolutis, constantes in confessione, ne aliquid in imperium molirentur, omnes pariter unà cum Zenone Tribuno, extra portam Trigeminam, ad Aquas Salvias, in loco dicto Gutta jugiter manans, necati sunt, numero 10203. quod tamen Fridliebius tempore persecutionis IV. sub Hadriano accidisse scribit: vid. 9. Julii. & Bar. §. 17.

Marcellus Centurio Tingi in Mauritania patitur: 30. Oct. Bar. à §. 1. ubi insignis & imperterrita ejus confessio notanda, quando dicit: *Si talis est conditio militantium, ut Diis & Impp. sacra facere compellantur: ecce projicio vitem & cingulum, renuncio signis, & militare recuso.* Item: *Deos vestros ligneos & lapideos adorare contemno, quæ sunt, idolamuta & surda, &c.* (a) Ejusdem XII. filios eadem violentia perijisse ait Bar. §. 9. vid. Martyrol. ad 3. Mart. & 13. Oct. idem alios XII. fratres collocat ad 1. Sept. Beneventi sublatos.

Romæ Cyriacus, Largus, & Smaragdus. Bar. §. 12. Martyrol. & Hosp. ad 8. Aug.

Hierof. Eccl. §. 2.) Inter has persecutiones, inquit Suevius, Ecclesia Hierosolymitana tranquillitate aliqua fruebatur. Hujus Episcopus, *Hymeneus* post sedem XXX. Annorum hoc anno moritur, eique *Zambdas* sufficitur: quem Baronius ad an. 296. collocat, verum observandum, ait idem Suevius, quod ordinariè usque ad IV. seculum duos annos anticipet, prout judiciosè notârunt

a) *Zimmerm.* §. 2. 7. ex Bar. §. 2.

runt versati chronologi. Itaque Cardinalis hac sua usus methodo, Zambda An. 298. hoc anno successorem dat *Hermonem*, qui & *Thermon*, item *Ason* dictus.

Imperatores Diocletianus & Maximianus, Cæsares item Galerius & Constantius partim deletâ, partim captâ innumerabili gentium septentrionalium in Romanum Imperium sese infundentium multitudine, Romæ tandem gloriose triumphârunt, ubi tamen dissentiant in tempore scriptores, unde fit ut hæc & alia tam facile ad annos certos referri non possint. Ab hoc triumpho vel felicitate putant Diocletianum *Jovium* se vocasse, q. d. de Jove, vel qui auxilium dat; & Maximianum *Herculeum*. Itaque pacis exercitiâ in Imperio restituta, leges latæ, artes & scientiæ cultæ, urbes & ædificia excitata, Tempa, theatra, pontes, balnea & similia. ut ut verò Diocletianus Collegas sibi asciverit, supremam tamen is potestatem & directionem retinuit, eisque sponte honorem detulerunt & cesserunt reliqui, unde eo tandem dementia processit, ut prostrationem, adorationem & oscula pedum postulârit, in quem finem etiam vestimenta & calcei pretiosis micabant lapidibus. Thermas VII. annorum spatio ædificari curavit 3300. sella marmorea continentes, & alias Maximianus Mediolani & Carthagine.

Vid. an.
301. §. 1.

JESU CHRISTI *Annus* 299.

An. 299.

DIOCLET. & } *Imp. Annus* 16.
MAXIMIN. }

Marcellini P. an. 3. at Spondano an. 4. ita deinceps. Coss. Diocletianus VII. & Maximin. VI.

Guri & Samona, Edeßæ in Syria martyrium. 15. November, Bar.

§. 2.

Cyillus Antiochiæ Episc. deletur. 22. Julii. Bar. §. 4. eidem succedit *Tyrannus*, Euris dictus Eurychio.

Tyrannus
Antioch.
succedit
Cyrillo.

mm 3

mm 3

JESU

An. 300.

JESU CHRISTI *Annus* 300.
 DIOCLET. & }
 MAXIMIA. } *Impp. Annus* 17.

§. 2.) Marcelli P. an. 4. Coss. Constantius & Galerius Cæss. III. Milites Christiani ad metalla, marmora, & alias operas graves damnati, inpr. ad thermas & similia ædificia extruenda. Unde *Thrason*, homo dives, quia per *Sisinnium* & *Cyriacum* Diaconos, item per *Smaragdum* & *Largum* elemosynas his miseris distribui curavit, detectus, & cum nominatis, item cum sene *Saturnino* sublatus fuit. Et tamen hætenus persecutio nondum erat universalis, hinc in Gallia nondum tam frequentia notantur martyria ob Constantium. Unde sine dubio factum, ut *Siremonius* vel *Austremonius* Avernenfis Episc. cum *Nectario* Presbytero, *Paulus Narbonensis* & *Gratianus Turonensis* diu Ecclesiam docuerint, tandemque in pace mortui sint. Eodem tempore alii fidi in Gallia fuerunt Ministri, quales *Sanctinus*, *Domitianus*, alii, de quibus Galliam Christ. consule. *S. Guimera* primus Carcassonenfis Episcopus hoc anno mortuus fertur, sine tamen firmo fundamento. ib. T. 2. p. 476. Secundus Hilarius ponitur. 3. S. Valerius, &c.

Petrus
Alex. succedit Theo
no.

Theonas Episc. Alex. deletus 23. Aug. vid. Euf. l. 7. c. ult. aliàs *Neron* etiam vocatus. Successorem nactus *Petrum*.

§. 2.) Claudimus hanc Centuriam *Casauboni* (a) verbis: Tribus primis seculis; quæ Ecclesiæ infantis, & tempus innocentia dici possunt; Christiani homines in praxi veræ pietatis magis, quàm ipsius scientiæ theoria, fuerunt occupati. Hinc fidei hostium persecutiones, illinc Sanctorum Zelus, & stupenda constantia, magis, quàm exulta insigniter scientia Theologiæ, tempora illa nobilitarunt &c. Tempore Constantini M. mutata orbis Romani facie, Ecclesia, quæ fugere & latere, ut plurimum, aut omnes malorum ideas perperit hætenus fuerat coacta, in libertatem vindicata, rebus omnibus florere subito est visa. ut jure merito hoc seculum, cum duobus seqq. ἀκμή τῆς ἐκκλησίας, hoc ipse Ecclesiæ, & ætas illius aurea queat nuncupari. Hæc secula non modò plures insignes Patres tulere, sed etiam studium Theologicum & historia Ecclesiastica florere cœpit. Hætenus Episcopi Romani puri erant, in munere strenui, in vita sancti, in victu tenues, in dignitate aliis æquales & fratres, in fide ad sanguinem usque constantes. (b) Alius non nemo sic de tribus seculis prioribus refert: Cùm post Christi ascensum ad cælos primi Christiani essent Judæi, factum ut hi agitarerent cœtus suos ad modum Synagoga-

(a) Exercit. in Bar. proleg. init. (b) Vid. *Micral. hist. Eccl. l. 2. §. 2. v. 22.*

nagogarum; in eodem cœtu colentes Deum, & dirimentes lites subortas An. 300. inter Christianos. item: Constat sub prima Centuria & deinceps per 300. annos unamquamque Ecclesiam suas res seorsim ordinâsse; atque ut omnes pares erant autoritate, ita ejus pastores *ισοτίμους* fuisse & æquales per omnia, nulla *δεσποτία*, sed tantùm *ωσέδπιος* locum habente. Circa initia promiscuæ erant appellationes Episcoporum, Presbyterorum & Diaconorum, diu autem post Apostolos, cum unaquæque Ecclesia haberet suum Presbyterium, ut primus Presbyterorum diceretur Episcopus, qui in primis vacabat doctrinæ & precibus, cæteris juxta Pastoribus seu Diaconis sepositis ad alios actus pastorales, quales erant erudire privatim Ethnicos & rudes, Sacramenta administrare, curam suscipere collectarum, pauperum & ægrorum, quibus sublevandis in pr. Diaconi destinati erant. Id verò non ita accipiendum, quasi ita coarctati cujusque limites, uti postea factum.

The first part of the book is devoted to a general history of the
 subject, and is divided into three parts, the first of which
 treats of the origin and progress of the art, the second of
 the principles and practice of the art, and the third of the
 various applications of the art. The second part is the most
 important, and is divided into two parts, the first of which
 treats of the principles and practice of the art, and the second
 of the various applications of the art. The third part is the
 most interesting, and is divided into two parts, the first of
 which treats of the principles and practice of the art, and the
 second of the various applications of the art.

INDEX

INDEX LOCORUM SCRIPTURÆ.

- GENESIS.**
 Cap. XXV. 9. an. 226. §. 8.
 XLII. 15. an. 202. §. 2.
DEUTERONOMION.
 Cap. XVII. 3. an. 260. §. 5.
I. SAMUELIS.
 Cap. XXV. 16. an. 202. §. 2.
II. REGUM.
 Cap. II. v. 2. an. 202. §. 2.
JEREMIAS.
 Cap. V. 7. an. 202. §. 2.
 XII. 16. an. 202. §. 2.
DANIELIS.
 Cap. I. 37. an. 226. §. 7.
MATTHEUS.
 Cap. VI. 14. an. 203. §. 1.
 IX. 12. an. 208. §. 1.
 XIV. 19. an. 283. §. 7.
 XVII. 1. seq. an. 256. §. 11.
 17. an. 203. §. 1.
MARCUS.
 Cap. V. 2-14. an. 226. §. 8.
 VIII. 6. seq. an. 283. §. 7.
LUCAS.
 Cap. VII. 12. an. 226. §. 8.
 XI. 1. an. 221. §. 2.
 XV. 5. an. 216. §. 5.
JOHANNES.
 Cap. XI. 30. seq. an. 226. §. 8.
- XII. 6. an. 233. §. 3.
 XIII. 10. an. 217. §. 1.
 29. an. 233. §. 3.
 XIX. 41. an. 226. §. 8.
ACTA APOSTOLORUM.
 Cap. I. 15. an. 221. §. 5.
 II. 43. seq. an. 233. §. 3.
 IV. 12. an. 296. §. 3.
 32. an. 233. §. 3.
 VI. 2. an. 221. §. 5. & an. 233. §. 3. &
 250. §. 1.
 X. 25. an. 259. §. 2.
 26. an. 246. §. 3.
 XI. 26. an. 226. §. 2.
 XV. 22. 23. an. 255. §. 4.
 46. an. 255. §. 4.
 XXIV. 2. an. 253. §. 5.
AD ROMANOS.
 Cap. I. 8. an. 161. §. 15.
 III. 24. an. 255. §. 8.
 XI. 21. 22. an. 261. §. 15.
 XIV. 23. an. 233. §. 8.
 XV. 4. an. 253. §. 2.
I. AD CORINTHIOS.
 Cap. VII. 18. an. 203. §. 3.
 XIV. 23. an. 226. §. 2.
 XVI. 2. an. 216. §. 12.
AD GALATAS.
 Cap. I. 8. an. 272. §. 5.

AD COLOSSENSES.

Cap. II. 18. an. 260. §. 5.

II. AD THESSALONICENSES.

Cap. II. 3. 7. an. 216. §. 8.

I. AD TIMOTHEUM.

Cap. II. 5. an. 296. §. 3.

III. 2. 3. an. 226. §. 7.

IV. 4. an. 283. §. 7.

AD HEBRÆOS.

Cap. X. 14. an. 255. §. 8.

I. JOHANNIS.

Cap. II. 2. an. 255. §. 8.

APOCALYPSIS.

Cap. VI. 9. 10. an. 275. §. 2.

XIII. 1. an. 216. §. 8.

XIX. 20. an. 260. §. 5.

XXII. 8. an. 260. §. 5.

INDEX MATERIARUM

IN

Centuriam tertiam.

*Prior numerus annum : posterior**§. denotat.*

Abbatissa non velet. 283 § 6.

Abda Apostolus Manetis. 277 § 2.

Abgarus Rex capitur. 218 § 1.

Absens non judicandus: 221 § 2.

275 § 4.

Absis: 263 § 1.

Absolutio quæ olim: 207. §. 2. &

255 § 8. 9. & 261 § 22.

Abusiones XII. 261 § 8.

Accedere ad mensam Dom. 266.

§ 4.

Accusandum quomodo: 283 § 5.

accusator & judex nemo fit:

253 § 2. accusare qui possint

Christianos. 296 § 2. quis cle-

ricos accuset & ubi: § 2. 3.

laicus accusare sacerdotes ne-

quit: 237 § 2. & 238 § 4. ubi

253 § 3. Episcopus non accu-

sandus: 253 § 3. & 257 § 2.

& 260 § 2. 3.

Acoluthi: 296 § 4. Romæ 253 § 6.

Acuanita: 277 § 3.

de Adamo quid Origenes: 256 § 4.

Adamantinus: 256 § 3.

Adorandus solus Deus: 202 § 1. &

216. §. 4. 6. & 253. §. 9. &

260 § 3. & 261 § 26. & 266.

4. & 270 § 1. & 290 § 1. 2.

Ægyptii primi altaria & idola in-

venerunt: 261 § 3.

Ælius Lampridius: 237 § 3.

Æmilianus fit Imp. 256 § 1. tolli-

tur. 257 § 4.

Æneus

- Aeneus serpens: 216. §. 10.
 Aequales omnes Ministri. 261. §. 11--
 13.
 Aera juxta Coss. & Imp. 284. §. 1.
 seq.
 Aërius quid de Episc. 205. §. 13.
 Afri Papæ se non subjiciunt: 261. §.
 16. Hispanis succurrunt: 258. §.
 1. ibi persecutio: 203. §. 2. il-
 lius Ecclesiæ administratio: 261.
 §. 9. illa Concilia confusa sunt:
 254. §. 3. Concilium: 217. §. 1.
 primum: 257. §. 5. & 258. §. 1.
 2. 5.
 Agapæ. 216. §. 28. unde: 283. §. 7.
 Agatha: 254. §. 23.
 Agonistæ. ici. 277. §. 3.
 Agrippiniani: 217. §. 1. & 258. §. 19.
 Agros an possideat Ecclesiæ: 233. §. 4.
 Ἀγρόωντι. 263. §. 1.
 Albania conversa: 263. §. 5.
 S. Albanus mart. 203. §. 3.
 de Aleatoribus Cyprianus. 261. §. 8.
 Alexander ab Elegabalo adoptatur:
 223. fit Imp. 224. §. 1. an perse-
 cutor: 226. §. 1. perit: 237. §.
 3. martyr Thebanus: 297. §. 2.
 fit Hieros. Episc. 213. §. 2. tolli-
 tur: 253. §. 19. Carbonarius fit
 Episc. 233. §. 12. Alexandrini E-
 piscopi: 285. §. 2. quæ electio:
 234. §. 1. & 266. §. 4. ibi strages
 217. §. 3. persecutio: 252. syno-
 dus: 263. §. 2.
 Allectus perit. 295. §. 1.
 Allegoristæ. 256. §. 5.
 Altaria Christiani non habent: 256.
 §. 6, 13, 14. eorum inventor:
 261. §. 3. versus orientem: ib. la-
 pidea: ib. eorum consecratio.
 ib. & 275. §. 3. tegumenta: 260.
 §. 2.
 Ambrosius conversus: 230. §. 3. ejus
 officium in Gallia: 251. §. 1.
 Amen populus dicit: 266. §. 4.
 Amonius eremita: 253. §. 16. quis &
 quot: 234. §. 2.
 Amphibalus: 211. & 290. §. 1.
 Amuleta. 132. §. 1.
 Anabaptismus Romæ damnatur. 254.
 §. 19. seq.
 Anachoretæ: 253. §. 15. seq.
 Anathemata XII. 266. §. 5.
 Anatolius mart. 263. §. 5. Laodic. E-
 pisc. 283. §. 3.
 Andeolus mart. 205. §. 2.
 Andrææ acta: 260. §. 6. in Scotia fe-
 des 263. §. 5.
 Andronicus mart. 290. §. 1, 2.
 Angeli non invocandi: 216. §. 4. &
 256. §. 14. seq. non coeunt 216.
 §. 2. de illis quid Origenes 256.
 §. 4. eorum ordo Angelici hæc.
 260. §. 5.
 Anguli pro Angeli. ib.
 Anianus Marci successor: 234. §. 1.
 Anima quid Origeni: 256. §. 4. im-
 mortalis 249. an habeat corp.
 figuram. 205. §. 4.
 Anterus fit Papa: 237. §. 2. tollitur.
 238. §. 1.
 Antichristus: 205. §. 17. ejus adven-
 tus: 216. §. 7. & 234. §. 3. & 255.
 §. 10. Severus 204. §. 1.
 Antiochia capitur à Persis: 243. §. 1.
 ibi Synodus contra Novat. 255.
 §. 3. contra Paul. Samosat. 266.
 §. 1. ibi recantat Paulus. 261. §. 1.
 seq. in alia deponitur 272. §. 1.
 seq. ejus epistola synodica. ib.
 nn 2 ab-

- absoluta potestate agit. ib.
 Anthropophagi aa Christiani : 201.
 § 3.
 Anni initium diversum : 261 § 23. an-
 nus Julianus, Greg. lunaris, so-
 laris &c. ib.
 Antiquitas : 216 § 8. an nota Eccle-
 siæ § 22. vid. consuetudo.
 Antonius eremita : 253 § 15.
 Antoniano scribit Cypr. 254 § 9.
 Anub eremita : 253 § 16.
 S. Aphra : 296 § 5.
 Apocarita : 277 § 3.
 Apologia Tertull. 216 § 3. Minutii.
 209 § 1. Apollonia. 252.
 de Apostolis XII. 283, 2. f. ubi docue-
 rint 256 § 7. æquales 216 § 18.
 19, 22, 23. & 261 § 12. seq &
 283 § 5. non sunt Episcopi 216
 § 17. Apostolica Ecclesiæ 205.
 § 10, 15. & 216 § 15. non omnia
 sunt Apostolica : § 11. Apolto-
 lici qui 216 § 14, 17, 18, 19.
 25. Apostolos habet Manes 277.
 § 2. Apostolici hæc. 260 § 6.
 Apostatae plures : 253 § 8.
 Apotactici. 260 § 6.
 Apparitiones falsæ 233 § 11.
 Appellatio quid. 258, 4. fit ad mayo-
 rem. 257. 2. ad Rom. Sedem. 205
 10. & 216. 25. & 221. 2. 20. &
 254. 7. 16. seq. & 255. 15. & 257.
 2. & 261. 1. 15. & 263. 2. & 253.
 4. eò appellat Felicissimus, 254,
 5. seq. Schismatici Hispani, 258,
 § 2.
 Aquarii, aquei hæc. 257, 3.
 Aquilæ translatio, 203, 3.
 Aquilina, 254, 23.
 Aras non habent Christiani, 209, 2, 3,
 & 243, 1, & 216, 4.
 Arabes conversi, 229, 2, ibi synodus,
 § 1. alia 249. Arabici hæc. ib.
 Arabianus, 201, 5.
 Archelaus mart. 224, 4. Episcopus
 cum Manete disputat, 277, 4.
 Ἐπι ἀρχῶν Orig. 256, 4.
 Areæ quid, 226, 8.
 Arenarii Christiani, 201, 3.
 Argentoratum per Germ. occupatur
 277. 1.
 Ariani unde, 266, 1.
 Arnobii liber, 261, 8.
 Arnoldus Carnot. 261, 8.
 Arylus tyr. 284, 5.
 Asclepiades fit Antioch. Episc. 213, 2
 moritur, 219. Asclepiadotai
 hæc. ib.
 Asini, Asinicotæ, 201, 3.
 Asseres seu axes, ib.
 Asterius mart. 285, 3.
 de Astris quid Orig. 256, 4.
 Athei Christiani, 201, 3.
 Athenodorus Orig. discip. 233, 11.
 Audientes qui olim, 263, 1. Auditores
 etiam senes erant, 234, 2. qui
 Manichæis, 277, 3.
 Augusta Vindel. Apost. 270. 1. & 296
 § 5.
 Avitianus Rotomag. Episc. 260, 3.
 Aurea vasa, 233, 9. Aurum ne sit in
 templo, 224, 3. & 237, 3.
 Aurelianus fit Imp. 271. 1. perit, 278,
 § 1. domum abrogat Samosato,
 272, 6, 7.
 Auricularis confessio morient. 266, 4.
 Aufonius Angolif. Episc. 260, 3.
 Autonomus mart. 290, 2.
 B.
 Baba i. q. Papa, 248, 1.
 Babylas fit Antioch. Episc. 241. tolli-
 tur, 253, 19, & 237, 3.
 Babylon

- Babylon Roma, 216, 8, 11.
 Bacharidæ, 297, 1.
 Bagaudi rustici, 286, 1. & 297, 1.
 Baptizandum quando, 203, 1. num
 ante octavum diem, 257, 5. ba-
 ptizat Episcopus, 216, 20. an
 peccata debeat, 261, 8. an absolu-
 ta necessitas, 203, 1. & 257, 5, 6.
 dilatio, ib. simplicitas, 216, 28. ri-
 tus §. 11. ceremoniæ crevere §.
 20. cunctatio §. 2. unde 207, 2.
 Barbarorum inundatio, 263, 1.
 Basilides schismaticus, 258, 1. martyr.
 205, 2.
 Bassianus fit Imp. 213, 1.
 Bavarorum Apostolus, 270, 1.
 Benedictio frugum, 283, 7. abusus, ib.
 Benedictus Nursinus, 253, 16.
 Beneficia Eccles. unde, 233, 3, seq.
 Benigno scribit Felix, 275, 4.
 Beryllus Episc. 229, 1.
 Biblia Græca reperta 219. vid. Codex.
 Bibliothecam colligit Hieros. Maza-
 bones, 253, 19.
 Bigamia unde, 208, 1.
 Biothanati, 201, 3.
 Bisontini Episc. 290, 2.
 Blasphemi Apostata, 253, 8.
 Bona Ecclesiastica Romanorum, 255,
 12. an fixa, ib. quomodo impen-
 denda, 216, 7. non suis applican-
 da, 233, 2 seq. in pauperes distri-
 buenda, 261, 5.
 de Bono patientiæ Cypr. 258, 13.
 Bonifacius Ger. Apost. 205, 6. martyr,
 ibid.
 Bostrensis synodus, 229, 1.
 Brachitæ, 277, 3.
 Britanni ad gentilismum redeunt 208
 §. 2. regni divisio, ib. illius murus
 §. 3. rebellant, 286, 1.
- Britius Episc. 203, 1.
 Budda hæc. 277, 1, 5.
 C.
 Cæcilia mart. 232, 1.
 Cajus Romæ contra Mont. disputat,
 215, 1. Diddensis, 254, 7. martyr,
 205, 2. fit Papa, 283, 8. fit martyr
 296, 1.
 Caldonius Romam mittitur, 254, 9.
 Calix vitreus institutus, 221, 4. ar-
 genteus, ib. alii variæ materiæ,
 ib. aureus, 253, 9.
 Callistus fit Papa, 221, 5. martyr, 226,
 §. 1.
 Calumniæ in Christianos, 256, 1.
 Cancellæ templi, 263, 1.
 Canon Missæ non est Apost. 285, 1.
 Canonici libri, 256, 12, & 261, 25.
 Canonica epist. Gregorii Thaumat.
 263, 1.
 Caput Ecclesiæ Christus, 256, 9. &
 261, 12, 13. non Papa, 226, 4. vi-
 sibile nullum, 261, 11. seq.
 Caracalla unde, 213, 1. furit, 214, 7.
 perit: 219, 1.
 Carausius in Brit. 286, 1.
 Carcaff. Apost. 300, 1.
 Cardinalium origo, 237, 2.
 Carinus fit Imp. 284, 1. perit, 286, 1.
 Carnem Christi an mali edant, 260, 7.
 carnem abominantur Manichæi
 277, 3.
 Carthag. sedes quanta, 261, 9. Con-
 cilium primum, 254, 3. 258, 13.
 secundum, 255, 6. & 258, 13. ter-
 tium, §. 14.
 Carus fit Imp. 283, 1. extinguitur, 284
 §. 1.
 Dion Cassius histor. 230, 3. martyr
 Theb. 297, 2.
 Castrat se Origenes, 208, 1.

- Castulus mart. 236, 3.
 Catechumeni, 254, 3. eorum statio, 263, 1. classes, ib.
 Cathari, 254, 2.
 S. Catharina, 237, 4. & 254, 23. Agaun. 297, 3.
 Catharista, 277, 3.
 Cathedra una, 261, 12, 13.
 Catholica Ecclesia quæ, 205, 5. quævis orthodoxa, 272, 4. Catholicus Episcopus quis, 254, 21.
 Catti Italiam invadunt, 264, 1.
 Caulæ templi, 263, 1.
 Causa audienda ubi orta, 254, 6. & 261, 15. an majores causæ ad Sedem Rom. referendæ, 275, 4.
 contra Celsum Origenes, 243, 1. & 256, 4.
 Centumcellæ, 255, 11.
 Cerei ex necessitate, 261, 7. ita Christiani dicti, 201, 3.
 Ceremoniæ sunt adiaphoræ, 216, 11.
 Ceroferarii Rom. 253, 6.
 Chæremone Episcopus, 253, 18. & 266, 4.
 Χάλκοντες 256, 3.
 Chiliaistæ, 256, 5. Cyprianus, 205, 4.
 Chonares R. 203, 3.
 Chorus, 263, 1.
 Chrysmatis invenio, 216, 28. singulis annis conficiatur, 253, 3.
 Chryspoldus seu Chryspolitus 203, § 1.
 Chrysanthus mart. 284 § 6.
 Christi divinitas 275 § 5, solus mediator. 296. § 2, solus ἄνθρωπος. § 3, ejus anni in his terris 205, § 4.
 Christianorum charitas 263 § 1.
 Christoph. magnus 254 § 23.
 Calepodius mart. 226 § 1.
 Ciborum prohibitio 256, § 13, & 263 § 1.
 Ciborium S. Cœnæ 254, 24, & 255, 5.
 Cineres mortuorum 226 § 8. vid reliquiæ.
 Civitavechia 255 § 11.
 Claudius fit Imp. 269. § 1, obiit 271. § 1.
 mart. 261 § 5, & 285. § 3.
 Claviannales 284 § 3, claviana æra ib.
 Claves Ecclesiæ datæ, 216. § 23, omnes Apostoli acceperunt, 283. § 5, omnibus Eccl. sunt communes 261. § 11--14. de illis quid Orig. 256 § 4. illarum usus, 256. § 10.
 Clemens à quo ordinatus. 216, § 17. Ancyranus mart. 285 § 3.
 Clerici qui, 255, 13. eorum secularia negocia, 257, 7. & avaritia, 259, § 1. ne dominantur, 256. 11. ubi accusandi, 296, 2, seq. persecutionem patiuntur, 261, 4. aucti in Africa, 261, 23.
 Coactio in Ecclesia nulla, 283, 6.
 Codices S. combusti, 286, 2.
 Cœlibatus, 205, 17, & 226, 7. & 256, § 5. & 261, 23. & 272, 1. & 288, § 1. & 294, 1. de illo quid Orig. 256, 4. an mandetur, 257, 2, ejus studium unde, 232, 1. Germani non amant, 205, 6. hæretici obtudunt, 208, 1. & 260, 6.
 Cœmiteria ubi olim, 226, 8.
 S. Cœna, 261, 25. ritus, 216, 11, 28.
 Cœnobita, 253, 16.
 in Cœtibus S. ritus, 216, 28.
 Cogenda non est religio, 216, 8.
 Collectæ seu eleemosynæ quæ Romæ, 216, 7.
 Columba prædicit Papatum, 238. § 5.

- § 5. martyr, 273 § 1.
 Columbanus Germ. Doctor, 205, 6.
 Colonienf. Apost. 297, 2.
 Commodi liber contra Deos Gent.
 261, 8.
 Communio bonorum, 233, 3, 8.
 Communi consilio omnia agantur,
 261, 18.
 Communicabant inter se Ecclesiæ:
 254 § 11. communionem Roma-
 na non statim excidunt dissen-
 tientes 217 § 1.
 Communicet quomodo Serapion.
 255 § 5. non communicandum
 cum excommunicatis: 233 § 8,
 communio laica 254 § 19. pri-
 vata 260 § 7. communicandum
 quoties in anno 221. § 5, ter.
 253 § 5.
 Competentes: 263 § 1.
 Concha templi. ib.
 Concilium primum illustre: 217 § 1,
 N. T. primum quod literis man-
 datum: 258 § 14 quæ contra Pa-
 pam. ib. sunt communis potesta-
 tis ib. qui intersint § 15. liberè
 quisque sententiam dicit § 16.
 18, errare possunt § 19, sine Pa-
 pa absoluta potestate agunt 272.
 § 1, à Papa non pendent 255,
 § 6, ab eodem non congregata.
 257 § 5, qui intersint 255 § 2,
 & 216 § 24. quæ tractentur ib.
 provincialia quantæ authorita-
 tis 254 § 15, an Papa probet §
 18, 19.
 Confessio quæ olim: 261. §. 22, f.
 Tertulliani 216. § 13. Concilii
 Antioch. 272 § 2. Cypriani. 205,
 § 5, 6, suam Origenes Romam
 mittit & aliò 248 § 2. Auricula-
 ris 255, § 8, seq. & 207, § 1, 2.
 formula: ib. quid confessio Ter-
 tull. 216 § 9.
 Confessores qui. 253, 8.
 Confirmationis Sacramentum: 233,
 § 8. confirmat electos Magistra-
 tus 261 § 20. confirmabant se-
 in vicem nove electi 254 § 8. 12.
 Conjugati Episcopi 266 § 4.
 Consanguinitas impedit matrim. 226.
 § 6.
 Conscientia soli Deo debetur: 261.
 § 25.
 Consecratur quis & cujus potestate 261
 § 6. consecratio altarium 261.
 § 3. frugum. 283. § 4. 6. etiam
 aliarum rerum: 260. § 2.
 Constantius Chlorus fit Imp. 286.
 § 1.
 sub Constantino M. an Ecclesia
 melior. 300 § 1.
 Consuetudo vera, 258 § 14, si ma-
 la, § 21, nihil præscribit 216,
 § 11.
 Consulitur Romanus ut alii, 263.
 § 4. consuluerunt invicem Ec-
 clesiæ, 253, § 10, 11, 14, &
 258. § 4.
 Conventus prohibentur, 204 § 1.
 Convertit multos Gregorius Neoc.
 266, conversi qui Monachis.
 260 § 6.
 Convitia in Christianos, 201 § 3.
 Convocet Concilium quis. 272 § 3
 Coptica æra, 284 § 1.
 Cornelii Papæ electio Novatianif-
 mum excitat: 254 § 8. con-
 firma-

- firmatur ab Afris § 21. mors
255 § 11. scripta: § 14.
- Corona in facris, 216 § 11. scribit
de hoc Tertull. 201 § 2. co-
ronatio an potestatem det,
261. § 6.
- Cosmas mart. 285 § 1.
- Crescens in Germ. prædicat. 205.
§ 6.
- Crescentii passio 261 § 5.
- Crucis signum, 216, 13, & 286, § 3.
an culta, 216 § 3, an ei vis in-
sit, 218 § 1. crucicolæ Chri-
stiani, 209 § 6, cryptæ 226, §
8, 9. loco templorum. 260 §
1, & 285, § 2, crypta obstru-
cta 284 § 5.
- Cubicus, 277 § 1.
- Culdei Ministri V. D. dicti, 263,
§ 5.
- Cyprianus quis, 258 § 9, quo loco
cum Baronius habeat: § 10,
de eo § 12, quantus. 254. §.
16, fit Episc. 250, § 1, exulat.
260, § 3, non retractat, 258.
§ 12. quæsitus se subducit: 253
§ 9, ejus liber de pœnit. 254,
§ 19, errat in rebapt. 258. 9.
illius passio &c. 261, § 7, seq-
ubi varia, errores: § 8.
- Cyriacus Papa: 237 § 2, 4, mart.
298 § 1.
- Cyrilla mart. 269 § 1.
- Cyrillus Gort. 254 § 23, Antioch.
Ep. 283 § 1, mart. 299.
- D.
Damianus mart. 285 § 1.
Danica æra: 284 § 5,
Danielis L. X. X. sepultura: 234,
§ 3,
Decalogi divisio: 256 § 12,
Damnari sacerdos à laicis non po-
test: 237 § 2, & 238 § 4.
Decius fit Imp. 253 § 1, ejus perse-
cutio gravis: 253 § 8, an ex-
communicatus. §. 19, perit.
254 § 22.
Decreta sua an Papa publicet, 258
16. Decretales inania tra-
ctant, 260 § 2.
Delubrorum inventio Ægypt.
261 § 3.
Demetrius Ant. Episc. 255 § 9. Alex.
moritur, 234 § 1, infensus O-
rigeni, 205 § 1. & 230 § 1. &
231 § 1.
Dentium patrona, 252.
Depositi episcopi sine Papa, 261 §
15. deponere & imp. an Papa
possit, 258 § 6. 7.
Desertio conjugis, 283 § 6.
de Deo quid Origenes, 256 § 4. cor-
pus non habet, 216 § 2.
Diaconorum antiquitas, 296 § 4.
sunt œconomi, 256 § 9. VII.
Romæ, 253 § 6. distincti, 261.
§ 23. etiam synodis interfunt,
272 § 1, 3. consultabant &
absolvebant, 261 § 18. 22. S.
Cœnam dispensant § 5. f.
Diadumenus fit Imp. 219.

- Diartira, 277 § 3.
 Dienses Episc. 220.
 Dignitates Eccles. unde, 296 § 4.
 Dinamius, 260 § 3.
 Dioclerianus fit Imp. 284 § 1. ejus a-
 raib perlecutio, 286 § 2.
 Diodorus mart. 284 § 6.
 extra Dioc. efin Episcopo nihil agen-
 dum, 226 § 6.
 Dionysius fit Alex. Episc. 234 § 2. &
 248 § 1. adversatur Origeni, § 2.
 quis, 254 § 12. exul, 260 § 3. con-
 fessor, 253 § 19. consulit Papam,
 260 § 4. ei se non subijcit, 263 § 2.
 ejus IV. libri § 3. seq. damnat Sa-
 bellium § 2. ad Antioch. Conc.
 vocatur, 266 § 2. moritur § 3.
 Papa fit, 261 § 6. ejus decretalis,
 270 § 2. moritur, 272 § 8. Pari-
 siensis, 251 § 1. Cretenis, 296 § 5.
 Exiguus, 284 § 1.
 Dioscorus mart. 284 § 6.
 Disciplina quid Tertull. 216 § 2. Ec-
 clesiastica verus, 263 § 1. ejus ri-
 gor, 207 § 1, 2. & 254 § 3.
 Dispensat Papa, 233 § 9.
 Disputatio Romæ contra Proclum,
 215 § 1. disput. præsumt seculares
 277 § 4. disput. ex S. Scriptura,
 216 § 14.
 Divitiæ Rom. Eccles. 261 § 5.
 Divus fit, modò non vivus, 214 § 1.
 Divortium, 283 § 6.
 Docere etiam laici possunt, 256 § 12.
 Doctrina est nota Eccles. 216 § 17.
 Dogmata tota Ecclesia tractat, 272,
 § 3.
 Dominatus in Ecclesia nullus, 256, §,
 11.
 Domnus fit Ant. Episc. 272 § 1. mori-
 tur, 277 § 6.
- Donaldus R. 203 § 3.
 Donatio Constantin. M. 246 § 5.
 Donatistæ furculi Novat. 254 § 2.
 Dormientes VII. 253 § 18.
 Dorothei synopsis, 283 § 2. Presbyter
 Antioch. § 1. plures § 2.
 Dorymedon mart. 281.
 Dolitheus Episc. transitor. 238 § 3.
 Dult der Heiligen/ 254 § 22.
 Dynastia, 284 § 5.
- E.
- Ebriosi ne sint Clerici, 283 § 6.
 Ecclesiæ Christi incunabula &c. 300.
 § 1.
 Efficacia doctrinæ an nota Ecclesiæ,
 216 § 14.
 Electi qui olim, 263 § 1. qui Manichæis
 277 § 3.
 Electio quæ olim, 224 § 2. Papæ, 261,
 § 6. Patriarchæ Alex. 266 § 4. Mi-
 nistrorum, 237 § 3. per plebem
 facta, 233 § 12. & 234 § 1. & 238,
 3, 5. & 250 § 1, 2, 3. & 256. § 8.
 Elegabalus Deus, 221 § 6.
 Elevatio panis, 261. § 25.
 Elosana Ecclesia, 251. § 1.
 Emere & vendere non licebat Chri-
 stianis, 286. § 2.
 Emmaus, 222. § 1.
 Encænna, 275. § 3.
 Encratitæ, 257. § 3.
 Engolism. Apost. 260. § 3.
 Enthronisticas Romæ non dabat, 258.
 § 11.
 Episcopatus unus, 254 § 13.
 Episcopi qui, 266. § 2. An ab Apосто-
 lis instituti. 205. § 8. quid Epif-
 copus in quavis Ecclesia, 256. §.
 1. Episcoporum nomine etiam
 alii intelliguntur, 257. § 5. idem
 quod Pontifex, 216. § 27. &
 Pres-

- Presbyter ib. & 248. §. 1. & 256. §. 9 & 261. §. 17. 18. à plebe electus, 248. §. 1. & 254. §. 8. à quibus consecratus, ib. in Ægypto à quibus, 234. §. 1. illorum aequalitas, 216. §. 17. & 254. §. 6. & 253. §. 6. Episcopus Episcoporum, 216. §. 25. & 258. §. 16. 17. & 254. §. 14. an Papæ subjecti. 258. 18. quivis habet proprium iudicium, 254. §. 14. plures olim, & iidem qui Presbyteri. 242. §. 2. duo Hierosolymis. 213. §. 2. unus in Ecclesia, 254. §. 6. & 261. §. 12. olim plures, quam hodiè, 255. §. 3. & 258. §. 15. errans à quibus corrigatur, ib. Episcopis carere potest Ecclesia, 253. §. 14. an iudicari possint, 221. §. 1. à quibus, 261. §. 20. non accusandi, §. 2. non apud seculares. 296. §. 2. seq. non mutandi, 226. §. 6. eis non semper obediendum. 283. §. 6. Episcoporum loco sunt Monachi, 263. §. 5. Episcopus sedis alicujus primus dicitur. 261. §. 17.
- Epocha, 284. §. 2. varia. §. 5.
- Epula Christianorum unde, 283. §. 7. vid. Agapæ.
- Epuestre certamen, 284. §. 4.
- Eremitæ primi, 253. §. 15. seq. prohibiti §. 16. 17.
- Errète Papa, 257. §. 2. & 261. §. 15. Concilia & Patres, 258. §. 19.
- Esseni non erant Monachi, 253. §. 16.
- Evangelium è collo suspendere, 232. §. 1.
- Eucharistia in domos missa, 254. §. 24. & 255. §. 5. per laicos, 260. §. 7. morituris, 266. §. 4. eam asservabant, 256. §. 16. an infantibus danda, 261. §. 8.
- Eugenia, 204. §. 2.
- Eunuchus fit presbyter, 283. §. 1. Eunuchiani hæc. 208. §. 1.
- Euphrates Agripp. 205. §. 6.
- Euphrosina mart. 204. §. 2.
- Euris fit Ant. Ep. 299.
- Eusebius Laod. Ep. 283. §. 3.
- Eutychianus Papa fit, 275. §. 5. tollitur 283. §. 3. script: seq. Emerita, 253. §. 16.
- Excommunicatio à quo facta, 216. §. 7. à tota Ecclesia, 261. §. 19. legitima, 256. §. 10. illegitima non ligat, 233. §. 8. excommunicat Stephanus Orientales Ecclesias, 258. §. 9. excommunicatus à Papa tamen Ecclesiæ membrum esse potest, 258. §. 18. excommunicare Imperatorem an liceat 246. §. 1. 3. Magistratum aut principem 246. §. 4. excommunicati alijs significabantur: 253. §. 11. 254. §. 15. tales alii non debent recipere. §. 7. & 226. §. 5.
- Exemptio Cler. 261. §. 2.
- Exivit sonus Evangelii 216. §. 8.
- Exomologesis: 255. §. 9.
- Exorcistæ: 261. §. 23. & 296. §. 4.
- Latini expurgant Patres: 258. §. 12.
- Extorres qui: 253. §. 8.
- Extrema unctio 266. §. 4.
- Exuperius mart. Thebanus 297. §. 2.
- F.
- Fabianus fit Papa 238. §. 4. martyr. 253. §. 1.
- Fabius fit Ant. Ep. 253. §. 19. moritur

- tur 255 § 9, ei scribit Cornelius § 15.
- Fabricæ quid. 226 § 8.
- Fatum an detur Minutius tractat. 209 § 1.
- Felix fit Papa 272 § 8. mart. 275. § 1. Episc. 258 § 1. Tigurinorum Apoll. 297 § 2. Succribonus, 237 § 2.
- Felicianus Episc. 203 § 1. Mindensis, 254 § 23.
- Felicissimus factiosus, 250 § 1. & 254 § 1. excommunicatur Carthagine § 5 & 15. an. 255. § 6. an Romam appellet, 254 § 6. & 258 § 3.
- Felicitas martyr. 205 § 2.
- Fermentum panis S. 216 § 28. & 261 § 25. & 283 § 7.
- Festa unde, 266 § 6. Sanctorum 261 24. & 275 § 2, 4, NB.
- Fideles qui, 254 § 3.
- Filia evomit S. panem, 261 § 25.
- Filius an videat Patrem, 275 § 4. an minor Patre. ib.
- Firmici Materni liber, 261 § 8.
- Firmilianus quis, quantus, 258 § 10. & 266 § 2. Origenis discip. 233 § 11. irascitur Papæ, 258 § 9 seq. moritur, 272 § 8. an recantaret 258 § 20.
- Floralia, 226 § 3.
- Florentius Episc. 261 § 26. & 297, 2.
- Florianus mart. 284 § 6.
- Fortunatus pseudepisc. creatur, 255 § 7. schismaticus, 261 § 12. an Romam appellet, 254 § 6, 9.
- Forum Cler. quod, 296 § 2, 3. episcopale, Papale, 261 § 18. peregrinum prohibitum, 253 § 4. Eccles. 275 § 1.
- Franci Galliam invadunt, 264 § 1. grassantur in imperio, 282.
- Frangifastem** 226 § 3.
- Fructuosus Episc. 261 § 26.
- Fruges quæ offerendæ & benedicendæ: 283 § 4, 6.
- Fugit Cyprianus, 253 § 9. fuga nullo licita, 205 § 2. fugitivi è bello infames, 260 § 2.
- Fulginat. Episc. 203 § 1.
- Fundamentum salutis, 205 § 7. est Christus, 256 § 7.
- Fundatores Ecclesiarum, 238 § 3.
- Furiosus non potest contrahere matrim. 253 § 5.
- G.
- Gabalus Deus, 221 § 6.
- Gabinius presbyter, 294 § 1. & 296 § 1.
- Gajus fit Papa, 283 § 8.
- Galerius fit Imperator, 286 § 1.
- Gallorum libertas, 258 § 7. ritus in sacris, 251 § 1. quando conversi, ib. contra suos episcopos conspirant, 226 § 5. Gallia liberatur à barbaris, 280. & 282. vide Franci.
- Gallienus fit Imp. 257 § 4. quis, 262 § 2. tollitur, 269 § 1.
- Gallus Germanorum doctor, 205. § 6.

- Geminus scriptor Eccles. 229 § 1.
 S. Georgius fictus, 290 § 2.
 Gladium materiale an habeat
 Papa, 246 § 4.
 Generalia Concilia interdum i. q.
 Nationalia, 255 § 3. quomodo
 celebr. ib.
 Genethlia mart. 216 § 12. & 254.
 § 22.
 Gereon mart. Theb. 297 § 2.
 Germanorum conversio, 216 § 8. &
 205 § 6. illæ Ecclesiæ, § 5, 6.
 Germani cis rhenum victores
 279.
 Geta fit Aug. 210. & 213 § 1. occi-
 ditur, 214 § 1.
 Gordianus fit Imp. 240. Persas vin-
 cit, 243 § 1. tollitur, 246 § 1.
 Gorgonius mart. 270 § 2.
 Gothi Græciam invadunt, 264 § 1.
 Gradus consanguinit. 253 § 5.
 gradatim ascendendum ad episco-
 patum, 296 § 4.
 de Gratia quid Origenes, 256 § 4.
 Gratianus primus Turon. Episc. 251
 § 1.
 Grato scribit Sixtus II, 261 § 1.
 Gregorius Nyssenus Sanctorum
 cultum inducit, 233 § 11.
 Thaumaturgus seu Neocæs.
 ib. ejus epistola canonica, 263
 § 1. moritur, 266 § 5. quantus
 ibid.
 Gregoriana æra, 284 § 3.
 Guimera Carcaff. Apost. 300 § 1.
 Gurus mart. 299.
- Gymnicum certamen, 284 § 4.
 Gynæcobaptismus, 257 § 6.
- H.
- Hæretici qui, 216 § 14. differunt à
 schismaticis, 217 § 2. hæresis
 vitanda, 275 § 1. hæretici non
 statim sunt, qui à Papa dissen-
 tiunt, 258 § 18. facillè Romam
 appellarunt, 254 § 7. hæreses
 non solus Papa cognoscit 257,
 § 5. & 242 § 2.
 R. Hakkadosch, 232 § 1.
 Halcyonia Ecclesiam perdunt
 300 § 1.
 Harmonia Ammonii, 234 § 2 Dea
 232 § 1.
 Hecatompylum, 297 § 1.
 Helena Virg. servit. 261 § 26.
 Heliodorus tabulosus, 201 § 5.
 Heliogabalus fit Imp. 220. Deus
 221 § 6. perit, 224 § 1.
 Hera quid, 284 § 2.
 Heraclas fit Alex. Episc. 234 § 2. de-
 cedit, 248 § 1. doctor Theolo-
 gus, 220.
 Hermogenes J. C. 225 § 1. hæ. 260
 § 4.
 Hermon fit Episc. Hieros. 298 § 1.
 Herodianus, 224 § 4.
 Hesiodi Theogonia, 254 § 23.
 Hieracitæ, 288 § 1.
 Hilarius Apost. 270 § 1. mart. 284,
 § 6. Hilario scribit Stephanus
 P. 260 § 2.
 Hilarion erem. 253 § 16.

- Hippolitus mart. 229 § 2,3. Antioch. 255 § 16.
- Histriones prohibiti, 261 § 9.
- Honoratus Tolos. Episc. 251 § 1. f.
- Hungarorum Apost. 270 § 1.
- Hydroparastata hæ. 257 § 3.
- Hymenæus Episc. Hier. 264. 1. moritur, 296 § 5.
- Hypodiaconi, 261 § 23.
- I.
- Jacobi reliquias Nisibenses servant, 222 § 2.
- Januarius consulit Carthag. 258, §. 13.
- Idolum, 261 § 23. unde, 209 § 5. res nova, 216 § 9.
- de Jejunio Tertull. 216 § 2. est liberum, § 23, & 205 § 17. jejunandum quando, quomodo, 256 § 13. Paschale, 266 § 4.
- Jejunium 4. temporum, 216, § 3.
- Imperatorem quis eligat, 278 § 1.
- Indorum Apostolus, 277 § 2.
- Imagines, 256 § 13-15. non habent Christiani, 209 § 2, 3. & 216. 3, 5, 9, 10. & 224 § 3. & 248 § 1. eas prohibet Irenæus, 205. § 7.
- Imperator quis primus Christianus 246 § 2, 3. qui moderatores, 296 § 1.
- Imperii mala varia, 263 § 1. invasiones plures, 264 § 1. Imperium Romanum collabescere incipit, 262 § 1, 3.
- Impositio manus pœnitentibus datur, 207 § 2.
- Incarnatio Christi, 296 § 2.
- Indictio, 284 § 4.
- Indulgentiæ, 207 § 1, 2. & 261 § 22.
- Infantes num ante 8. d. bapuzandi 257 § 5.
- Ingenuus Imp. 261 § 26.
- Innocentius Theb. mart. 297 § 2.
- Inquirenda omnibus veritas, 216. § 13.
- Inquisitio Hispan. 221 § 2.
- Intercessio Sanctorum, 261 § 24.
- Invasiones in Imperium, 264 § 1.
- Invocatio Sanctorum, 254. §. 22. & 256. §. 14. 15. & 296. §. 3. invocandus solus Deus, 205. §. 7. & 259. §. 2.
- R. Jochanan, 230. §. 3.
- Jovius dictus Dioclet. 284. §. 1.
- Ireneus Lugd. martyr fit. 205. §. 3. quantus, ib. ejus errores, § 4.
- Italia invaditur, 264. §. 1. ibi Concilium, 255. §. 3. 5. Episcopi æquales Romano, 272. §. 5-7.
- Jubajanus consulit Cyprianum, 258. §. 13.
- adversus Judæos Tert. scribit, 210. §. 1.
- Judex controvers. 277. §. 4. universalis an Papa: 263. §. 3. Episcoporum Christus est, non Papa, 254. §. 14. judices in rebus gravibus omnes, 258, 15. : 6. judicia dant omnes synodici, §. 17. in judicio quatuor re-

- quiruntur, 253 § 2. judicia capitalia an licita, 216 § 2. de iudicio ultimo quid Orig. 256 § 4. an Christo cognitum, 205 § 4.
Julius Capitolinus, 290 § 1. Africanus legatus, 222 § 1.
Jurare per genium Imp. 202 § 2. varix formulæ, ib. 203 § 2. iuramentum tollunt hæretici, 260. § 6. quodnam à Cler. requiratur 255. §. 15.
Jurisdictio Episcoporum arbitraria, 233. §. 7.
Jus civile restituitur, 225. §. 1.
Justificatio per fidem fit. 205. §. 16.
Justina an Cyprianum converterit, 250. §. 1.
Justinus martyr. 269. §. 1.
 K.
 Καταλαλείν, 263. 2.
 Κοπιῶνες, 283. 4.
Kuldei qui, 263. §. 5.
 L.
Laborantes qui, 283. §. 4.
Laici à Cler. non judicabantur, 233. § 7. laica communio, 254 §. 19.
Lambesiranum Concil. 242. §. 2.
Lel. Lampridius, 290. §. 1.
Lapfi multi, 259. §. 1. an recipiendi 253. §. 10. seq. & 255. §. 1. & 261. §. 9. in gratiam recepti, 254. §. 4. quomodo Carthagine, 255. §. 6. lapfi alios seducunt, 258 § 5.
Laniena fidelium, 296. §. 5.
Laodic. Episc. 283. 3.
Lares quid, 226. 8.
Largus mart. 298. 1.
Latebant Papæ, 233. 8.
Laureac Episcopatus ditescit, 246. 2. ibi Episc. Maximil. 258. 22.
S. Laurentii passio, 261. 5.
Lectores. 296. 4. lectores: lectiones S. Cod. 261. 23.
Legendarii. 297. 3. Romæ. 238. 1. legendæ sunt fabulosæ. 253. 19.
Legem ante Mosen habuerunt, 205. 4. an novas condere liceat Papæ, 233. 9.
Legio Thebæa. 297. 1.
Leonides Origenis pater, martyr. 204. 2.
Libellatici. 253. 8. & 254. 4. de illis Conc. Afric. 258. 2.
Liberatores. 256. 5.
de Libero arbitrio quid Origenes. 256. 4.
Liberius mart. 205. 2.
Liliana æra. 284. 3.
Lingua nota. 256. 12. & 261. 24. & 266. 4. Latina in Africa in usu, 217. 3.
Linus à Petro & Paulo Papa creatus, 205. 9. an primus Roman. Episc. 216. 17.
de Livore Cyprianus. 258. 13.
Longinus orator. 270. 2.
Lucernæ olim in us. 216. 28.
Lucianus inquietus Confessor. 253. 10. Luciani. 266. 1.
Lucius fit Papa. 255. 16. passio, 255. 7. 1. Rex moritur. 201. 5.
Ludi seculares. 206. 1, & 246. 5.
Lugdun. Episc. 205. 18.
Lupicinus Episc. 260. 3. ei Cornelius scribit. 255. 14. 15.
Lustrum. 284. 3. 4.
 M.
Macarii hæ. 277. 3 alii duo eremitæ. 253. 16.
Macrinus Imperator. 219. & 262. 1.
de Magia quid Orig. 256. 4. magiæ accusantur Christiani. 286. 2.
 Ma-

- Magistratus à Deo. 205. 17. ei omnes obediunt. 256. 6. 7. & 256. 11. & 261. 23. eum contemnit Baron. 257. 8. iudicium habet in clericos. 296. 2. 3. in religione cognitionem habet. 216. 3. gentilis sententia auditur in causa Samofati. 272. 5.
- Mala Imperii varia. 263. 1.
- Malchio Presbyter. 272. 1. 2.
- Mallosus mart. Theb. 297. 2.
- Malorum causa an Christiani. 243. 1.
- Mamma amica Origeni. 220. an Christiana 223.
- Manes. ichæi. 277. 1. seq. ubi dogm. contra illos rescribunt Imperatores Gent. 287.
- Manus impositio. 216. 28.
- Marcellinus fit P. 296. § janus mart. 284. 6. & 286. 3. jani. har. 266. § 1.
- Marcianus Arelat. 258. 6. 7. contra Marcionem Tertull. 209. 1.
- Marcomann. bellum. 271. 1.
- Marcus mart. 284. 6. & 286. 3.
- de Maria quid Orig. 256. § 4. Maria trans Tiberim. 226. 1.
- Martialis schismat. 258. 1.
- S. Martinus Diensis Ep. 220. f. Martina mart. 228.
- Martyres qui. 253. 8. quomodo sepeliendi. 283. 4. promptus Cyprianus. 261. 7. eorum memoria celebratur. 275. 2. super eorum corpora missa fit. ib. quare celebrati. 258. 5. paulatim culti. 253. 9. eos Gnostici rejiciunt. 205. 2. martyria ambire an liceat. 205. 2. martyriorum extractio Romæ. 242. 1. & 245.
- Martyrologia Rom. 253. 6.
- Massa candida. 261. 26.
- Mater Eccles. an. Roma. 257. § 2. & 226. 4.
- Marianus mart. 284. 6.
- Matrimonium tollunt hæret. 260. 6. vid. cœlib.
- Marinus mart. 284. 6.
- Martinus Tungr. Ep. 276. 1.
- Maurus mart. 284. 6.
- Mauritius dux Theb. 297. 1. 3. monaster. § 3.
- Maximilianus Apost. 270. 1. Laureac. Ep. 258. 22.
- Maximus mart. 224. 4. al. 262. 3. alius Romæ: 253. 7. 20. al. fit Alex. Ep. 266. 4. tollitur: 285. 2. al. schismaticus 254. 21.
- Maximianus fit Imp. 286. 1.
- Maximinus Bisont. Ep. 290. 2. & 295. al. Imperator 237. 3. malus. ib. tollitur. 240.
- Mazabanes Ep. Hieros. 253. § 19. & 264. 1.
- Mediator solus Christus 216. 4. vid. Christus.
- Medicum simulat Manes. 277. 2.
- Meletiani schism. 254. 2.
- Mello Brito. 260. 3. dictus Mallo. Melanius: Rotomag. Ep. ib.
- Memoria martyrum. 253. 9. & 254. 22. & 261. 24. & 266. 6. quæ ira dictæ 276. 3. defunctorum. 216. 12. Sanctorum. 256. 15.
- Mendicantium IV. ordines. 253. 16.
- Mensa in S. Cœna. 261. 3. 7. f. vid. altare.
- Mensurna divisio: 216. 12. & 261. 23.
- Meretricum vestigal non inferendum templo. 227.

- Mesopotam. Synodus. 277. §. 5.
 Metangifmonitæ. 219.
 Metropolitana Afric. quantus. 261.
 §. 9. metropoles unde. 254.
 § 7.
 Michaelis Angeli cultus. 260. §. 5.
 Militia an licita. 216. §. 2.
 Millenarii Rom. ludi. 249.
 Minæi. 277. §. 1.
 Mindensis Ep. 254. §. 23.
 Ministri V. D. vexantur à Maxi-
 mino. 237. §. 3.
 de Minutio Felice. 209. §. 1. ejus li-
 ber. 261. §. 8.
 Miracula non sunt nota Eccl. 205.
 §. 7. & 216. §. 19. Gregorii
 Thaum. 266. §. 6.
 Missæ nomen 255. §. 14. ubi & à
 quibus celebranda. 275. §. 3.
 super memorias martyrum.
 §. 1. pro defunctis. 216. §. 12.
 Missionem quam habuerit Felix.
 297. §. 4. vid. Voc.
 Moguntia à Germ. invaditur. 277
 i. illius Apost. 205. §. 6.
 Monachorum origo. 261 § 6. Mo-
 nach. 253. §. 16. seq. sunt lo-
 co Episcoporum. 263. §. 5.
 mendicantes. 260. §. 6.
 Monasteria erant scholæ. 253 § 16.
 Monarcha an P. 258 §. 16. seq. mo-
 narchia in Ecclesia nulla.
 261 § 11--13. Monarchiani
 hæ. 266 § 1.
 Moniales vid. Virgg.
 de Monogamia Tert. 216 § 1.

- Montanus mart. 262 § 3. al. Mon-
 tentes seu Montanistæ. 254.
 § 1. Romæ. 215 § 1.
 Montes transferre. 266 § 6.
 Mores Ecclesiæ in pejus ruunt. 300.
 § 1. Deum irritant. 259 § 1.
 Morituris poenitentia datur. 255 §
 6. pro mortuis orare, offerre.
 216 § 9. & 257 § 7. mortui
 an judicari possint. ibid. de
 mortalitate Cypr. 255 § 10.
 Moses privatus excommunicat.
 254. § 7. al. martyr Rom.
 253 § 7.
 Muhammedani. unde 266 § 1.
 Multitudo non est nota Eccl. 216.
 § 27.
 Mundatores. 277 § 3.
 Murus Britann. ingens. 208. § 3.
 alii. ib. & 286 § 1.
 Musicum certamen. 284 § 4. co-
 rum patrona. 232 § 1.

N.

- Narcissus Apost. 270 § 1. al. Episc.
 Hieros. inde fugit. 237 § 3.
 Vindelici. Apost. 396 § 5.
 Νάρκισσος. 263 § 1.
 Natalitia pro defunctis. 216. § 12.
 Natalius fit hæ. 207 § 1.
 Nationalia Concilia i. q. Genera-
 lia. 255 § 3.
 Navis templi. 263. §. 1. navigare
 Romam. 254 § 18.
 Negocia clericorum secularia. 261
 § 22. & 283 § 1. nocent. 259.
 § 1.

- Neo mart. 285 § 3.
 Nepos hær. 264 § 1. nepotismus Pap.
 233 § 2.
 Nero Alex. Episc. 285 § 2.
 Niceph. mart. 260 § 3.
 Nicera, 254 § 23.
 Nicostratus Episc. schismaticus, 254 §
 2. martyr Romæ. 253 § 7.
 Nicopolis. editio V. T. 230 § 1.
 Nisibis op. 222 § 2.
 Noëtus hær. 260 § 4.
 Noricorum Apost. 270 § 1.
 Nota Ecclesiæ, 205 § 5. 14.
 Notarii Romæ, 238 § 1, & 253 § 6.
 Novatus quando schisma inceperit,
 254 § 8. schisma facit, 253 § 7. e-
 jus error, & an Episcopus in Af-
 rica, 254 § 1. denegat secundam
 pœnitentiam, 207 § 2. Româ in
 Africam redit, 254 § 21.
 Novatiani unde dicti, ib. § 2. Novatia-
 nus fit pseudep. Romæ § 8. ejus
 scripta ib. in Rom. Concilio dam-
 natur, 255 § 1. item in Carthag.
 254 § 15. & 255, 16. illud schisma
 254, 1.
 Novitius eligitur Cyprianus, 261,
 § 26.
 Novitates Romæ ortæ, 205, 5. tem-
 pore Tertulliani quæ, 216 § 28.
 quomodo cognoscantur, 201,
 § 1.
 Numerianus fit Imp. 284, 1.
 O
- Oblationes frugum &c. 283, 7. obla-
 tiones pro defunctis, 216, 12. &
 261, 2, 24.
 Octodurum, 297, 1. seq.
 Οὐλα. 250, 2.
 Octavius Minutius, 209, 1.
 Oculus Ecclesiæ sacerdos, 256, 9.
- Odenatus orientis domitor, 265, 1.
 Odio habentes excommunicantur,
 203, 1.
 Offertorii inventor, 283, 7.
 Offerentium nomina recitata, 283,
 § 7.
 Offerre quis tenebatur, 253, 5. non
 omnibus permissum, ib.
 Olympias, 284, 3, 4.
 de Operibus Christi Card. Cyprianus
 261, 8.
 Orant pro nobis mortui, 256, 15. ora-
 re pro Magistratu, 260, 3.
 Orcadianorum Apost. 293.
 Ordines quot in Clero: 233, 9. &
 255, 13, 296, 4. tres. 216, 20. au-
 cti: 253, 6. quot Origeni, 256, 8.
 duo Romæ. 253, 8.
 Ordinationes Rom. 255, 13. ordi-
 nandi quomodo Presbyteri &
 Diaconi. 221, 3, 5.
 Orientem versus orare, 261, 3. O-
 rientis Dominus Odenatus 265
 § 1.
 Origenis tyrocinia & studia, 205, 1.
 Catechistam agit. ib. Presbyter
 fit. ib. se castrat 208, 1. Romam
 abit, 220. linguam Ebraam di-
 scit. ibid. quis illius studia pro-
 moverit, ib. fit Presbyter 230,
 1. iter facit in Achajam. ib. à De-
 metrio excommunicatur & eji-
 citur, consentientibus cœteris.
 231, 1. inde Casaream abit sé-
 que defendit. ib. docet Tyri ib.
 ejus Tetrapla, hexapla, octapla
 233, 10. in senectâ laboriosus.
 242, 1. confessionem fidei hinc
 inde mittit. 248, 2. duo Orige-
 nes ib. semel saltem Romam
 profectus, § 3. quare ib. mori-

- tur, 256, §. 2. ejus vita ib. callum orando obduxit, 6000. libros scripsit ib. an hæreticus & lapsus ib. apologiæ §. 3. errores ib. qui faveant §. 4. an plures ib. plura de eodem a §. 5.
- Osculum pedum, 246 §. 3, 4. & 259 §. 2. & 294 §. 2.
- Ostiarum, 296 §. 9.
- Ostientis consecrat Papam, 261 §. 6. P.
- Pallidi Christiani, 201 §. 3.
- Pallium, palliatus quid Tertull. 216, 3. ad Palum ligari, 201 §. 3.
- Pambo eremita, 253 §. 16.
- Panis S. communis erat, 253 §. 5. domum portatus, 216 §. 28. quid Origeni, 256 §. 4. reservatus, 245, §. 5.
- Papæ sunt omnes Episcopi, 254 §. 13. Cyprianus ita dicitur, 253 §. 12. & 261 §. 10. primatus, 256 §. 7. non habet judicium universale 216 §. 25. & 254 §. 13. aliorum judicio subjacet, 238 §. 4. quis fieri possit, ib. an solus possit reponere, 254 §. 17. seq. an judex in deposit. Samosat. 272 §. 5-7. seq. malos & excommunicatos recipit, 254 §. 7. schismaticus est & errat, 258 §. 18. seq. plures uno tempore, 205 §. 9. fastus Stephanus, 258. P. à quo confirmetur, 254 §. 12. potentia Romæ, 261, §. 14. in Africam potestas, §. 16. non curatur ab Antioch. Synodo, 272 §. 1. 3. malè obnoxios alios reddit, 254 §. 13.
- Paphuntius eremita, 253 §. 16.
- Papius mart. 290 §. 2.
- Papinianus occiditur, 214 §. 1.
- Parabolæ non sunt imagines, 216, §. 5. de Paradiso quid Origenes, 256 §. 4.
- Paris. primus Episc. 251. 1.
- Parochiarum divisio, 270 §. 2.
- Parricidia Christianis non permittuntur, 209 §. 5. parricidæ malè pereunt, 246 §. 1.
- Parvuli an damnati, 256 §. 5. de Paschate, 283 §. 3. computus, 234, §. 1.
- Pastores i. q. V. D. Ministri, 266 §. 2.
- Patena, 221 §. 4. quid, 233 §. 9.
- Paterno scribit Felix, 275 §. 1.
- Patres errare possunt, 258 §. 19. quo loco Latinis sint, §. 10, 12.
- Patriarchæ non ab Apostolis instituti, 257 §. 2. Alexandrini à quo electi, 234 §. 1.
- Patriciani hæ. 203 §. 3.
- Patroclus, 273 §. 1.
- Patronus bonorum Eccles. 233 §. 8.
- Paulus Romæ fundator, 215 §. 1. cum Petro, 205 §. 9. quanti fiat ab Origenes, 256, 7. Thebæus, 253 §. 15. alius §. 16. Samosat. fit Ant. Episc. 262 §. 4. deponitur, 272, 1. seq.
- Paulinus Bisont. Ep. 290 §. 2.
- Pauliani, Pauluciani hæ. 262 §. 4. & 266 §. 1.
- Pauperes sunt thesauri Ecclesiæ, 261 §. 5. ita Christiani dicti, 201 §. 3.
- Pax Ecclesiæ, 267 §. 1. pace fruuntur Christiani, 224 §. 2.
- Peccati filius, 226 §. 4.
- ad Pedes Papæ se projicere, 259 §. 2. vid. Oscul.
- Pelagius mart. 284, 6.
- Pentaxeteris §. 4.

- Περίβόλων 216. 3.
 Periodi hist. variæ. 284, 5.
 Perjurus, 253, 5.
 Perſæ vincuntur. 244, f. & 283, 1.
 Perſecutio, 225, 1. quinta, vel 6. 204.
 1. ſeptima, 237, 3. II. 253, 1. dita
 ſub Gallieno, 255, 10. ſub Vale-
 rio, 257, 4. II. 259, 1. remiſſa à
 Gallieno 262, 2. II. al. IX. 273.
 ceſſat ſub Tacito, 278. Dioclet.
 286, 2. 298, 1.
 Perpetua mart. 205, 2.
 Peſtis ingens. 255, 10. patronus, 286.
 3. in peſte ſuccurrunt Chriſtiani
 263, 5.
 Petra Chriſtus, 216, 23. fideles, 256, 7
 & 283, 3.
 Petro nomen mutatum, 216, 23. os
 reliquorum ib. ei perſonaliter
 claves datae § 26. ejus primatus,
 256, 7. quomodo caput, 261, 13,
 ſeq. non fuit Epiſcopus 205, 12.
 ejus & Pauli translatio, 221, 6,
 & 255, 14. inventio ib. Petrus
 Alexandr. Epiſc. 300. 1. 285, 2.
 Phariſæi unde, 253, 16. f.
 Philetus fit Epiſc. Antioch. 219. mori-
 tur 230, 1.
 Philoſophi Gent. excitant perſecut.
 286, 2.
 Philippus fit Imp. 246. 1. an Chriſtia-
 nus ib. & § 3. num excommuni-
 catus § 1, 2. Philippi intereunt,
 253, 1. Auguſtalis, 204, 1, & 246
 § 2.
 Photiniani 266, 1.
 Pictores vetiti, 216, 5, & 256, 14. fal-
 lunt 286, 3.
 Pierius mart. 285, 3.
 Pionius Smirn. mart. 254, 25.
 Piſciculi Chriſtiani, 216, 2.
 Placillianum palatium, 254, 22.
 Plautianus perſecutor, 201, 2. perit,
 206, 1.
 Plebs etiam eligit, 224, 2. & 254, 8.
 ſeq. & 256, 8. & 261, 26. conſu-
 lit in Eccleſiaſticis § 18. excom-
 municat § 19. eligit Epiſcopos
 § 20.
 Pleniffimæ literæ 258, 6.
 Plotinus auditor Ammonii, 234, 2.
 Romam abit 247, 1.
 Plutarchus mart. 205, 2.
 Pœnæ Dei in Eccleſiam unde, 259, 1.
 Pœnitentes qui 254, 3. eorum ſtatio-
 nes 263, 1. & 259, 2. eos Clerus
 etiam recipit 261, 22. pœnitentia
 lapsis conceſſa 255, 6. quotu-
 plex 255, 9. olim ſevera 207, 1.
 ſecunda ib. in longum protra-
 cta 255, 8. quæ ib. non eſt Sacra-
 mentum ib. publicæ quivis ſub-
 jeſti 246, 2. pœnitentiarii, 255,
 § 9.
 Polycarpus à quo ordinatus 216, 17.
 mart. 284, 6.
 Pompam habet Paulus Samofat. 266,
 § 2.
 Pontianus fit Papa 233, 10. perit 237.
 § 1.
 Pontifex Max. 216, 20, 25. ſeq.
 Pontius Cypriani vitam deſcribit 261
 § 7. mart. § 26.
 Populus etiam judicat de religione,
 277, 4. vid. plebs:
 Porphyrius philoſ. 264, 1.
 Portuenſis Epiſc. 229, 2.
 Potamia mart. 205, 2.
 Potestas Eccleſ. communis eſt 261,
 11. ſeq. directiva eſt, non coact.
 § 15.
 Præbenda 261 § 23. illarum auctor.
 226 § 7. pp 2 de

- de Prædestinat. quid Orig. 256 § 4.
 Prædicabant etiam presbyteri & diaconi 205, 1.
 Præpedigna 294, 2.
 Præses quo respectu dicatur 258, 17
 qui tempore Cypriani 216, 7.
 Præputii attractio, 203, 3.
 Presbyteri, etiam quid, 258, 11. i. q.
 Episcopi 205, 7. 12. 13. & 216 § 9.
 & 253 § 12. & 260 § 4. & 261 § 18. & 277 § 5. sit XXX. annorum
 253 § 5. ne sit illiteratus ib. synodis etiam intersunt 272 § 1-3.
 Presbyterium communi consilio agat 261 § 18. excommunicat, 254 § 7. omnem potestatem habet 248 § 1. quæ tempore Cypr. 216 § 7.
 Primatus à Diabolo 207 § 1.
 Primitiæ Clericis debentur 283 § 6.
 Princeps Ecclesia Roman. quomodo, 261 § 16.
 Principia duo statuunt Manichæi 277 § 1. seq.
 Priscus mari. 259 § 2.
 Privatus hæc. damnatur 242 § 2. Romæ rejicitur 255 § 2. ad Concilium non admittitur § 7. al. Ep. 261 § 26. mart. 262 § 3.
 Probus fit Imper. 279. perit 283 § 1. mart. 290 § 1. 2.
 Propria possidere an liceat 260 § 6.
Προβλαπτικὸς 207 § 1. & 263 § 1.
προσδοκία 226 § 8.
Προφ 284 § 2.
 Psalmodiam Paulus Samosat. rejicit, 266 § 1.
Ψυχικὸς 284 § 2.
 Psychici 216 § 1. 23.
 Psychopannychitæ 249.
 Papienus Imp. tollitur 240.
 Purgatorium 205 § 17. & 216, 12, 21. & 256 § 15. & 257 § 7. quid Cypriano 205 § 4.
 Purgationes Manichæorum 277 § 3.
 Q.
 Quinquegentiani 286 § 1.
 Quiriacus mart. 224 § 4.
 Quirinus mart. & Apost. 270 § 1.
 R.
 Rebaptizatio 258 § 9. se opponit Stephanus ib. de rebapt. § 13. seq. 18. & 258 § 19. decernitur in Africa 217 § 1.
 Recantârint an Cyprianus & Firmilianus 258 § 20. seq.
 Recipit Rom. Sedes faciliè malos 258. 4, 10. f.
 Reconciliatio 253 § 4.
 Reformatio religionis 261 § 2 §.
 Regiones Romæ quot. 253 § 6.
 Regula mart. Tigur. 297 § 2.
 Religio nova quæ, 261, 25. vera ib.
 Reliquiæ 253, 9. & 261, 7. & 290, 1, 2. Thebanorum 297, 2. super altare 275, 3. super illas missificare, 275, 2. contra illas 261, 26.
 Renunciare Sathanæ 261, 23.
 Restituere non potest Papa 258, 3. seq.
 Resurrectio quid Origeni 256, 4. de ea Tertull. 209, 1.
 Ritus aucti seculo secundo, 201, 1, eorum diversitas ib. non facit schisma 258, 18.
 Robigalia 226, 3.
 Roma non à Petro fundata 205, 9. an caput § 10. an Petri cathedra 261, 17. consulitur 253, 10, 12. num cynosura fidei 205, 10, 11. 15. & 216, 22. non semper primo loco ponitur § 17. 19. aliis Eccle-

- Ecclesiis æqualis. §. 15. 22. aut
 caput Ecclesiarum : 226. §. 4.
 Babylon : 216. §. 8. 11. pro il-
 la laborant Afric. 254. §. 9.
 11. ejus curam suscipit Cy-
 prianus 205. §. 5. & 261. §. 15.
 immiscet se aliis negociis,
 258. §. 6. ejus communionem
 hæretici quærunt : 255. §. 7.
 patrocinatur malis : 258 §. 10.
 f. non omnia Apostolica ob-
 servat &c. §. 11. 12. eò non
 appellat Origenes : 248. §. 2. 3.
 illa Ecclesia magni habita :
 203. §. 1. Sedes quanta : 258. §.
 16. principalis Ecclesia, & u-
 nitas sacerdotalis : 254. §. 6. an
 eò appellandum ib. Papa an
 judex omnium : 263. §. 2. &
 221. §. 2. an ab illa Ecclesia
 dissentire liceat : 261. §. 21. an
 possit destituere & restituere :
 258. §. 6. ejus divitiæ : 233. §.
 2. & 261 §. 5. Romanum pres-
 byterium vacantis Sedis vi-
 ces agit : 254. §. 11. Roman.
 synodus : 253. §. 7. 12. & 254.
 19. & 255. 1. seq. contra Sabel.
 263. §. 2.
 Rotomag. Apost. 260. §. 3.
 Rufina ib. §. 1.
 ad Rufum Cornelius : 255. §. 15.
 Rufilius mart. 205. §. 2.
 S.
 Sabbatius mart. 281.
 Sabbatho an jejunandum : 216. 23.
 & 226. §. 3.
 Sabelliani hæ. 260. §. 4. & 263. 2.
 Sabinus Basilidis successor : 258. §. 1.
 Romam abit : 258. §. 3.
 Sacerdotes qui fieri possint : 260. §.
 2. non accusandi : 275. §. 1.
 aurei, lignei : 221. §. 4.
 Sacramenta duo : 261. §. 25. ea ne-
 gant Manichæi : 277. §. 3.
 Sacrificium Christi unicum : 261.
 §. 25. Christianorum : 260. §.
 7. sacrificatur soli Deo : 275.
 §. 3.
 Sacrificati : 254. §. 4.
 Sagittariorum patronus : 286. §. 3.
 Samona mart. 299.
 contra Paul. Samosat. synodus An-
 tioch, 266. §. 1. recantat. ib.
 dogmata ib. eum refutat Gre-
 gorius Thaum. 266. §. 5. &
 Eutychius Papa : 283. §. 3.
 Sanctorum intercessio : 261. §. 24.
 seq. cultus initia : 233. §. 11. &
 253. §. 17. an orent pro nobis
 256. §. 15. sanctus fictus Gre-
 gorius : 290. §. 2.
 Sandaplarium : 283. §. 4.
 Sanguinem humanum an bibant
 Christiani : 201. §. 3.
 Sapor Persarum R. 222. §. 2. & 277
 §. 2. bellat contra Rom. 243.
 §. 1.
 Sarmentitii : 201. §. 3.
 Satisfactio Ecclesiastica : 207. §. 1.
 2. & 216. §. 9. & 261. §. 22. ca-
 nonica §. 8. pœnit. 255. 8. seq.
 pp 3 Satur-

- Saturninus Tolof. Episcopus: 251.
 §. 1.
 Saxones imperium invadunt: 264.
 §. 1.
 Scapula persecutor: 203. §. 2. adversus cum Tertul. ib.
 Scillitani mart. 202. §. 1.
 Schisma quantum peccatum: 266
 §. 4. non semper malum: 261
 §. 2. unde. 261. §. 12. quis faciat: 258. §. 18. Romæ primum: 254. §. 8. schismatici qui: 205. §. 14.
 Scholaces: 261. §. 7.
 Scholastica monialis: 253. §. 16.
 Scorpiacum Tert. 216. §. 9.
 S. Scriptura perfecta: 205. §. 7. 15. perfecta, legenda: §. 4. perfecta & fundamentum: 216. §. 14. 15. 22. fidei norma: 256. §. 12. principium: 253. §. 5. ejus authoritas: 258. §. 14. f. eam non prodebant martyres: 253. §. 8.
 Scythiani hæ. 277. §. 1-5.
 Sebastianus mart. 286. §. 3.
Seckingen: 237. §. 3.
 Seculares qui Monachis: 260. §. 6. secularia negocia ne Papa tractet: 233. §. 6.
 Secundus dux: 297. §. 1, 2.
 Secundina: 260. §. 1.
 Sedunensis Episcopus: 297. §. 3.
 Semaxii: 201. §. 3.
 Semen miscebant Manichæi: 277
 §. 3.
 Semiffii: 201. §. 3.
 Sempronius mart. 259. §. 2.
 Sententia liberè dicenda in Conc. 258. §. 16. sententiarum liber 261. §. 4.
 Septem montes Romæ: 216. §. 11. VII. dormientes: 253. §. 18.
 de LXX. discipulis: 283. §. 2. f. quis elegerit: 221. §. 2. Manetis LXX. disc. 277. 2.
 Sepulti sancti: 216. §. 4. & 290. 1. 2. extra templa: 226. §. 9. & 255 §. 14. extra urbes: 226. §. 8. & 262. §. 2. martyrum sepulchra visitabant olim: 275. §. 3. extra op. erant ib. sepeliunt Papæ martyres, & quomodo: 283. §. 4.
 Serapio quomodo communicet: 255. §. 5. ei mittitur Eucharistia: 266. §. 4. Antioch. moritur: 213. §. 2. mart. 205. §. 2.
 Serena Aug. 294. §. 1.
 Serfus Ep. 293.
 Severus Ep. Ravenn. 238. §. 5. ei scribit Dionysius P. 270. §. 2. ejus passio: 261. §. 5. Imperator: 224. §. 1. obiit: 213. §. 1.
 Sibyllini libri consulti: 271. §. 1. Sibyllistæ: 201. §. 3.
 Simplicitas rituum: 216. §. 28. & 261. §. 25.
 Sinus Abraham: 216. §. 12.
 Sixtus II. fit P. 260. §. 3. tollitur: 261 §. 1. seq. an ejus sententiarum liber. §. 4.

- Smaragdus mart. 298. §. 1.
 Solis cultus; 221. §. 6.
 Sollicitudo omnium Eccles. 261. §.
 11.
 Solinus fl. 210.
 Sofymus mart. & Apost. 296. §. 5.
 Abl. Spartianus; 290. §. 1.
 de Spectaculis Tert. 206. §. 1.
 Spira à German. occupatur; 277.
 §. 1.
 Sportula; 216. §. 7. 12. sportulantes;
 261. §. 23.
 Statio quid; 216. §. 23. poenitentium
 263. §. 1.
 Σταυροπήγιον 216. §. 13.
 Stephano Archidac. bona Eccles.
 committuntur; 255. §. 12. &
 257. §. 1. fit Papa; 257. §. 3. ei
 imponunt schismatici; 258.
 §. 1. Orientales Eccles. excom-
 municat §. 9. martyr. 260. §.
 1. seq.
 Stiriorum Apost. 270.
 Subdiaconi; 296. §. 4. Romæ; 253
 §. 6. VII. constituuntur; 238.
 §. 1.
 Successio quid; 205. §. 8. localis ni-
 hil probat; 205. §. 11. & 216.
 §. 17. & 261. §. 17. successio-
 nes interruptæ; 251. §. 1.
 Subscribere etiam presbyteri &
 diaconi; 272. §. 3.
 Substrati; 263. §. 1.
 Suevi Pannoniam invadunt; 264.
 §. 1.
 Summi Pont. plures; 237. §. 2. sum-
 mus sacerdos; 216. §. 20. 25.
 seq.
 Surfum corda; 261. §. 24.
 de Susanna quaestiones; 222. §. 1.
 neptis Caii P. 294 §. 1. & 296.
 Symbolum Apost. an traditio 216.
 §. 15. Gregorii Thaum. 266.
 §. 5.
 Symmachi translatio; 203 §. 3. jani
 hæc. ib.
 Symphorianus mart. 259. §. 2. &
 273 §. 1.
 Synodo etiam interfunt Presbyte-
 ri & Diaconi 266 §. 1. seq. &
 272. §. 1. seq. item & laici
 253 §. 13. de Generali. 253.
 11. Synodica scripta non ad
 solum Rom. 253 §. 11. & 258.
 §. 19.
 Syncretismus non semper bonus.
 261 §. 21.
 συνέστακτοι. 288 §. 1.
 Synnadenſe Conc. 258 §. 9.
 Synopsis Dorothei, 283 §. 2.
 S. Synoris, 253 §. 19.
 συντακτικῶν. 256 §. 3.
 σύστασις. 263 §. 1.
 T.
 Taarich alschahoda 284 §. 1.
 Tacitus fit Imp. 278. §. 1. opera Ta-
 citi describi curat ib. perit;
 279.
 Talalaus mart. 284. §. 6.
 Talmud Hieros. 230. §. 3.
 Tharacus mart. 290. §. 1.
 Tarsicius mart. 260. §. 7.

- Tatianus mart. 284. §. 6. diatess.
234. §. 2.
- Templa Christianorum, 259. §. 2.
& 260. §. 1. & 256. §. 13. 14. &
262. §. 2. quæ olim, 216. §. 8.
& 296. §. 1. in Ægypto, 285.
§. 2. non habent Christiani,
209. §. 2. & 243. §. 1. & 245. &
255. §. 10. an à delubris diffe-
rant, 209. §. 2. seq. templorum
vice quævis loca, 266. §. 4.
absque idolis erant, 216. §. 9.
templi partes, 263. §. 1. Romæ
extracta, 242. §. 1. & 245. au-
rum ne habeant, 237. §. 3. de-
dicatio, 275. §. 3. 4. destructa,
204. §. 1. & 286. §. 2. celsa ib.
templum Severus Christo æ-
dificare non audet. 224 § 1.
an Christiani hab. ib. ibi nul-
lum aurum § 3. ne extruan-
tur in honorem Sanctorum
226 § 1. an habuerint. ib. seq.
- Terebinthus har. 277 § 1--5.
- Terentius mart. 253 § 20.
- Tertulliani definitio. 201 § 4. di-
versa scribit, 209 § 1. contra
nos 216. §. 1. de illo ib. seq.
Tertullianistæ 216 § 2.
- Tetraeteris 284 § 4.
- Thebæa legio. 297 § 1. fides § 2.
- Theoçtistus favet Origeni: 205 § 1.
- Theodorus Mopsuest. præses 272.
§ 1.
- Theodulus. 297 § 3.
- Theonas fit Alex. Ep. 285 § 2. perit.
300 § 1.
- Thermas extruere Christiani co-
guntur. 298 § 1.
- Thessalon. immunes fiunt. 283 § 8.
- Thomæ acta. 260 § 6. Indicus con-
funditur. 277 § 2.
- Thurificati. 253 § 8. & 216 § 28.
- Thyestæi an Christiani 201 § 3.
- Tiberinus. 224 § 1.
- Tiburtius mart. 286 § 3.
- Tigurinaorum Apost. 297 § 2.
- Timæus fit Antioch. Ep. 283 § 1.
& 277 § 6. tot.
- Tituli S. Romæ 253 § 6.
- Tolos. Episc. 251 § 1.
- Tractator Origenes. 256 § 3.
- Tractitius. 224 § 1.
- Traditio. 216 § 15, 17. ita vocatur
S. Scriptura. 205 § 7. quæ bo-
na. 258 § 21. tenendæ 238. 4.
Roma Apostolicas non ob-
servat. 258 § 11.
- Traditores 253 § 8.
- Tranquillinus. 286 § 3.
- Transenna. 263 § 1.
- Translationum reliquiarum exor-
dia. 262. §. 2. non inferunt
adorationem. 221 § 6. Episco-
porum. 238 § 2, 3. an à Papa
dependeant. ib. & 226 § 6.
- Transuentis pœna. 238 § 3.
- Transsubstantiatio. 205 § 16. 205.
9. §. 5. 216. 11. & 256 § 6.
- Tributum solvit Ecclesia. 233 § 9.
XXX, Tyranni. 262 § 1. & 290. 1.
- S. Trinitatem Samosat. negant.
266 § 1.
- Tro-

- Trophimus, mart. 281.
 Tryphon Orig. discip. 230 § 2.
 Tryphonia, 254. §. 22.
 Tumbæ quid, 226. §. 8.
 Tunica molesta seu ardens, 201.
 §. 3.
 Tungrorum Episc. 276. §. 1.
 Turbo i. q. persecutio, 286. §. 2.
 Turon. primus Episc. 251. 1.
 Tutores ne sint clerici, 257. §. 7. &
 261. §. 9.
 Tyrannus fit Ant. Episc. 299.
- U.
- Vacatio Sedis Rom. longa, 253. §.
 1. per annum, 254. §. 11. tum
 nihil innovetur, 253. §. 12. seq.
 tum vicarius est clerus, 253.
 §. 8.
 Valerianus fit Imp. 257. §. 4. miser,
 259. §. 1. captus, 262. §. 1. mar-
 tyr, 232. §. 1.
 Valesii hæc. 208. §. 1.
 Vasa S. argentea magna, 221,
 §. 4.
 Velare virg. 216. §. 11.
 Venerandus mart. 272. §. 8.
 Veneti bona immob. non permit-
 tunt Cler. 233. §. 8.
 Veritas unicè amanda, 266. §. 4. ei
 nil præscribit, 216. 11.
 S. Verena, 297. §. 3.
 Versiones Bibliorum variæ, 233. §.
 10. Symmachi, 203. §. 3.
 Vestes Sacerd. 234. §. 2. & 260. §. 2.
 Vicarius Christi quis, 216. §. 13. Pa-
 pæ est Clerus, 253. §. 13. 14.
 & 257. §. 3.
 Victor Papa mart. 203. §. 1. al. 286.
 §. 3. al. Thebaus, 297. §. 2.
 Victorinus, 284. §. 6.
 Vigiliæ S. 216. 7.
 Vimineum canistrum, 221. §. 4.
 Vinum an sanguis Christi, 257. §. 3.
 an aquâ misc. ib. vinalia, 226
 §. 3.
 Virgines S. 261. §. 23. velandæ
 virg. 216. §. 11. de illis Cypr.
 261. §. 26.
 Vita communis, 233. §. 2. 3. Chri-
 stianorum vita mala excitat
 persecutiones, 286. §. 2. & 253
 §. 1.
 Vitalis mart. Theb. 297. §. 2.
 Vitreus calix instit. 221. §. 4.
 Ulpianus, 225. §. 1.
 Unctio in baptis. 216. §. 20. vide
 Chrism.
 11000. Virgines, 237. §. 4.
 Unio in Ecclesia non semper bo-
 na, 261. §. 21. de unitate Cypr.
 255. §. 7. membrorum, 258.
 §. 18.
 Universales sunt omnes Episcopi,
 260. §. 3. & 261. §. 11.
 Vocatio Clericorum, 254. §. 10.
 quam habuerit Felix Theb.
 297. §. 4.
 Fl. Vopiscus, 287. & 290. §. 1.
 Votum servandum, 233. §. 8. mo-
 nasticum initio nullum, 253.
 §. 15.

Urbanus fit P. 226. §. 10. tollitur,

233. §. 1.

Ursus mart. Theb. 297. §. 2.

S. Ursulæ hist. 237. §. 4.

Vulcatius Gallicanus, 290. §. 1.

W.

in Walliam repelluntur fideles,

208. §. 2.

Wormatia à Germ. capta. 277.

§. 1.

Wunefridus Ger. Apost. 205. §. 6.

X.

Joh. Xiphilinus hist. 230. §. 3.

Y.

Ἰωάννης 263. §. 1.

Z.

Zacharias fit Ep. Lugd. 205. §. 18.

Zambda fit Episc. Hieros. 196. §. 5.
moritur, 298. §. 1.

Zebennis fit Episc. Antioch. 230.
§. 1. decessit, 241.

de Zelo Cyprianus, 258. §. 13.

Zeno mart. 298. §. 1. Veronensis,
260. §. 7.

Zenobia Regina, 265. §. 1. favet Sa-
mosato, 266. §. 1. de ea trium-
phatur Romæ, 274. §. 1.

Zenobius & Zenobia mart. 285.
§. 1.

Zepherinus fit P. 203. §. 1. moritur,
221. §. 1.

Zoe mart. 286. §. 3.

Ἡὼς 284. §. 2.

Errores obiter notati.

Pag. 59. lin. 17. f. lege congruunt. pag.

21. lin. 20. patenas. p. 106. 1. lege

ann. 248. p. 111. 1. an. 253. pag.

120. f. consuluerit. pag. 124. lin.

12. καὶ ἑστῶτων, p. 153. 1. an. 253.

pag. 182. 1. seq. ann. 258.

F I N I S.

